# אגדת
# עין יעקב



מאת הגאון החכם הכולל הרב ר' יעקב ב"ר שלמה ן' חביב זצ"ל

מתורגם לאנגלית על ידי

הרב שמואל צבי גליק

חלק ראשון

מהדורא שלישית

ניו יארק התר"פ

---

# EN JACOB

## AGADA OF THE BABYLONIAN TALMUD

BY RABBI JACOB IBN CHABIB

REVISED AND TRANSLATED INTO ENGLISH
BY

RABBI S. H. GLICK

VOLUME I

THIRD EDITION

NEW YORK 5680

---


PRINTED IN U. S. A.

## TABLE OF ABBREVIATIONS :

| | |
|---|---|
| Chr. | Chronicles |
| Dan. | Daniel |
| Deu. | Deuteronomy |
| Ecc. | Ecclesiastes |
| Est. | Esther |
| Ex. | Exodus |
| Eze. | Ezekiel |
| Gen. | Genesis |
| Hab. | Habakkuk |
| Hag. | Haggai |
| Hos. | Hosea |
| Is. | Isaiah |
| Jer. | Jeremiah |
| Josh. | Joshua |
| Judg. | Judges |
| Lam. | Lamentations |
| Lev. | Leviticus |
| Mal. | Malachi |
| Neh. | Nehemiah |
| Num. | Numbers |
| Ob. | Obadia |
| Pr. | Proverbs |
| Ps. | Psalms |
| Sam. | Samuel |
| Zeph. | Zephaniah |
| Zech. | Zecharia |
| R. | Rabbi or Rab |
| b. | ben or bar |
| Ib. | Ibid |
| Foi. (referring to the page of the Talmud) | Folio |

# Editor's Preface.

In placing before the public the first volume of the translation of the Agada of the Babylonian Talmud, a brief explanation of the purpose of this work will not be amiss.

There can be no doubt that the Talmud has been the most important factor in Jewish life. Time and again, it has proven to be the fountain of life to the Jewish nation during its entire exile, so that it is impossible to think of Israel, without thinking of the Talmud. Its influence was wrought and exercised upon both young and old; to the former, it was a spring wherewith to qhench their mental thirst, and to the latter, a source of consolation and historical pride.

Observation of the Jew in our free country, in so far as religion and Jewish education are concerned and more especially among the youth, leads to the conclusion that the lack of religion is, in great measure, due to ignorance. The main source of education, the Talmud, has remained a sealed book to them, and therefore, as the years advance, religion declines and is forgotten. In order, therefore, to render some service to Israel and render accessible an important part of the Talmud in both the original Hebrew and English, the author has attempted this work.

The translation treats with the part of Agada only, and has practically no relation to the Halacha (Law). The Talmud consists of two parts: the Halacha, which treats of all the laws concerning Jewish life, in every form and respect; the second part, which treats of narrations, ethics, sociology, astronomy, and medicine, under the name Agada or as it is commonly known "The Homiletics of the Talmud", and among Jews, this portion is called **En Jacob.** In choosing the part of Agada, the advice of our sages has been followed who say, "He who wishes to become acqainted with his Creator, let him study the Agada." Special pains were taken to translate in such a way that the reader, in due time, should be able to assimilate some parts in the original Hebrew; as for example, every word added in the translation, which has no equivalent in Hebrew, has been placed in brackets, so that the reader may distinguish the direct translation from the necessary explanatory words.

To translate the latter is difficult. First, because this part has not as yet been translated into English in its entirety; in fact, the Mesichta (treatise) "Berachoth" has never before been attempted even by those who did translate some portions of the Talmud. Secondly, because none of those who have rendered translations heretofore, did so under the spiritual influence of an Orthodox Rabbi, who considers the Talmud not only secondary to the Bible but believes, as a Jew should, that the Talmud was given unto Moses orally on Mount Sinai together with the Bible; as the Talmud states (Volume I, page 12).

In addition to the Introduction, which has been translated from the original Hebrew by the son of Maimonides, it is noteworthy to call the attention of the esteemed reader to the fact that the Tanaim and Amoraim, the composers of the entire Talmud, lived under the most trying conditions, and under a strict censorship ready to oppress and punish rigorously the slightest criticism; and for these reasons, some of the sayings and teachings of our sages, in certain portions of the Agada, under the cover of allegory, refer and allude to either their own condition, or to their oppressors, the Romans.

As an illustration, let the reader consider the following (Ib. 2): regarding the Division of the Night; this surely was intended to describe the sorrowful condition of Israel in exile as is explained in the note therein. Thus will be understood the manner in which the Talmud deals with the heathens of its age. It is not necessary to enumerate here all the persecutions which prevailed during the Talmudic period, for the details of such persecutions may be found in Jewish history.

Wherever the reader shall come to a subject which he thinks is dealt with severity, or whenever he finds a subject which he cannot entirely comprehend, let him not forget for a moment the suffering of the Jewish people, subject to persecution and destruction for no other crime but that they studied and adhered to the teachings of their Torah and the tenets of their religion. It is sufficient but to mention the inuman and brutal persecution of the scholar Rabbi Akiba and his colleagues (Ib. 94) and that of Rabbi Simon b. Jochai (Ib. 136).

There is no doubt that whoever will read this translation carefully will find in it an expression of the highest standard of humanity; he will find that thousands of years ago Israel performed its charitable, social and philanthropical duties by reason of God's commandment and was therefore bound to such duties even more so than the civilization

of the twentieth century. The reader will find that the character of the Talmudists was pure and noble, as befitted such great scholars, and thus he may be prompted to follow their teachings ; this, by the way, is the only desire of the Author, for the Talmud says (Aboth 1, 17.) "Not the learning but the deed is the chief thing."

As long as Israel will study the Torah, it will endure and flourish and survive all persecutions ; it will weather all storms and remain the same model for all the world untill its influence will penetrate through the dense curtain of darkness which envelopes to some degree modern civilization ; then the universe shall, without prejudice, acknowledge Israel and its Torah as the true banner and Godly pillar of light.

In conclusion I must acknowledge myself deeply indebted to Messrs. S. C. Sugarman and A. M. Sugarman, my brothers-in-law respectively, and to my nephew A. L. Geilich, for their valuable assistance cordially rendered in the preparation of this work. Also to the Rev. Dr. B. Revel, for many of his beneficent suggestions. Credit is also acknowledged to those who aided financially, whose valuable assistance was an important factor in making this work possible.

THE AUTHOR.

New York, Elul, 5676.

## INTRODUCTION TO THE AGADA

**By Abraham, son of Moses Maimonides,**

**Translated from the Hebrew.**

I. Let it be known that the greater part of whatever is found in the Talmud or in the other books of the sages, blessed be their memories! as the Midrash (Biblical exposition) is entirely concealed from us; and even they who wrote commentaries upon the Talmud, never made an attempt to fathom its meaning. And my father, my teacher, blessed be his memory! contemplated writing an explanatory commentary, as he mentions in his "Commentary on the Mishnah", but refrained from doing so. And Moses was afraid to approach it, as he says in the beginning of his Hamore 1). Nevertheless, after my father's death, I devoted considerable energy to make some explanations regarding this subject, and I did not withdraw from this step because, after all my study, I came to the conclusion that it is of great importance. My explanation shall, however, merely serve to call the attention of thy heart and thy thought so that thou shalt open thine eyes and comprehend the manner in which the sages spoke in their so-called Medrashim. From my words, shalt thou be able to determine what are the real meanings of their words, and I shall be thy prophet while thou shalt be my spokesman. Thus, thou wilt cause thy soul to refrain from mocking at, or denying the truth of the words of the sages; and, on the other hand, to refrain from thinking that the miracles which happened to the sages are as important as either that of the dividing of the Red Sea (Exodus 14, 22.) which happened to Moses and Israel, who went forth from Egypt, or the miracle caused by Elisha and Elija when the Jordan was divided for them (II Kings 2, 14). Such a persumption arises because you may take the so-called Derash literally from the facts as stated; but there is sufficient evidence to indicate that there are many stories and Derashoth in which hidden meanings are found besides the plain interpretation patent to every one. And how much more can we understand that from what my father, my teacher, blessed be his memory, has revealed in his book! I intend to explain this to thee more plainly

---

1) A book of philosophy by Moses Maimonides, called Hamore (The Guide..

and to show thee the subjects together with their illustrations according to their respective parts as I shall soon divide them for thee in this chapter. First of all, however, I must begin with a preamble.

II. Know that it is your duty to understand that whoever propounds a certain theory or idea and expects that theory or idea to be accepted merely out of respect for the author without proving its truth and reasonableness pursues a wrong method prohibited by both the Torah and human intelligence. From the standpoint of intelligence, such a method is worthless for it would cause one to minimize the importance of those things which, after scrupulous observation and proofs, ought to be belived, and from the point of view of the Torah — because it inclines from the true path and from the straight, levelled road. The Lord, praised be He! said: Thou shalt not respect the poor person, nor honor the great person; in righteousness shalt thou judge, etc. (Lev. 19, 15). And it also says, Ye shall not respect a person in judgment (Deu. 1. 17). And there is no difference between him who accents an idea without any evidence as to its integrity, and him who believes a person's statement simply because he respects the latter and therefore contends that his idea is undoubtedly true since it emanates from a great man like Heiman, Kalkal or Darda 2). For all this gives no evidence as to the merits of the subject in question ind is therefore forbidden. According to this preamble, then, we are not in duty bound to defend the opinions of the sages of the Talmud, concerning medicine, physics and astrology, as right in every respect simply because we know the sages to be great men with a full knowledge of all things regarding the Torah, in its various details. Although it is true that in so far as knowledge of our Torah is concerned, we must believe the sages arrived at the highest stage of knowledge, as it is said (Deu. 17, 11.) In accordance with the instructions which they may instruct thee, etc., still it is not necessarily so concerning any other branch of knowledge. Thou canst see that even the sages themselves say very often of things which cannot be proved by discussions and arguments, " I swear, that even had Joshua b. Nun said it, I would not obey him." This beans that I would not believe him although he was a prophet — since he cannot prove the reason for such a thing in accordance with the rules of the Talmudical construction. The following evidence will be sufficient proof for it ond none will venture to dispute

2) See 1 Kings 5, 11, in reference to these names.

it. Since we find that the sages themselves had said, concerning medical knowledge that the opinion of such and such a Rabbi did not prove to be true, as for instance, The eagle-stone (Sabbath fol. 66b), or other things mentioned. We infer from this that they did not arrive at the true ultimate conclusion of everything outside of the Torah.

III. However, thou shalt take note that this rule has some exceptions and therefore, what the sages — blessed be their memories! said, "When thou art hungry, eat; if thou art thirsty, drink; if thy dish is ripe, pour it out while it is hot," is undoubtedly true, because that theory is the main key to human health; it has been proved by many physicians as well as by physical tests, that a man should not eat untill he is hungry, nor should he drink untill he is thirsty; and when he feels the need of relieving himself, he ought not to delay such action.

IV. And on the other hand, it would be wrong to argue thus: Aristotle, the father of all great philosophers, although he proved by indisputable facts, the supernatural existence of the Creator, praised be He! as well as other things which are true; nevertheless, since he approved the wrong theory that the world exists from time immemorial, or that the Creator, praiser be He! knows not every detail, etc., therefore, we must declare him wrong even in his correct theories, contending that because he is wrong in one thing, he must therefore, be wrong in the other. This must not be so, but we, as well as all wise and thoughtful men, must consider and ponder with all possible care, and then decide each thing upon its own merits; to preserve that which deserves preservation and to destroy that which deserves destruction; and to refrain from deciding such things that cannot be decided either way, irrespective of who says it. Just as we notice that our sages, blessed be their memories! say: "If it be a tradition then we must accept it; but as to its inference, we have a refutation." In a like manner, concerning those laws which they were unable to decide either way, they said Teiku, meaning the question remains unsolved. Similarly, we find that when they discovered that the opinion they held was wrong they retracted it frankly declaring a certain Rabbi changed his words. "The academy of Hillel retracted their earlier decision and decided in accordance with the academy of Shammai". Furthermore, we find them so addicted to the truth that

they say (Erubim fol. 16, 104) 3) Raba empowered an interpreter to say in his name : "The words which I have said in your presence were a gross mistake." Such are the countless events which cannot be understood except through undisputed eveidence, as my father, my teacher, blessed be his memory ! said in explaining the same ; and this can easily be understood by anyone who does not depend upon his own way of explaining the thing.

V. And after this preamble, I crave the help of the Almighty that I may comprehend the truth, and I shall proceed. The different parts of the Derashoth or interpretations which are found to be the utterance of the sages, blessed be their memories, whether in the Talmud or in any other book, may be grouped into five parts or classes.

VI. The first part treats of such Derashoth or intrepretations as contain naught else but their literal meanings. Although this part needs no illustration, yet I shall give thee one to be sure of your grasping its full meaning. It is like the one mentioned in Berachoth (Vol. I, 65) It is forbidden for a man to fill his mouth with laughter in this world ; for it is said (Ps. 126, 2), Then (when Messiah will come) shall our mouths be filled with laughter and our tongues with singing, etc.

VII. The second part treats of such Derashoth or interpretations of passages, as contain both a figurative and a literal meaning. As it was intended, because of frequent use, that the meaning should be unrevealed, they therefore constructed it in such a way that the literal meaning should represent just the opposite of its unrevealed and real meaning, as most of them have already been explained in the Hamore (III, 43.) as well as in the "Commentary on the Mishnah." An example may be supplied from the Talmud Ta'anith (Fol. 31) : "In the future , the Holy One, praised be He ! will take a dance for the righteous in the garden of Eden placing Himself in the centre, and every one will point at Him with his finger and say, (Is. 59, 9) 'Behold, this is our God ; .we have waited for him ; .we will be glad and rejoice in His salvation.'" The simplicity of this Derash will, of course, prevent every religious and thoughtful man from believing in it literally ; the real object which R. Elazar aimed at, is that the reward of the righteous in the world to come will be in their obtaining from the Holy One, praised be He ! such things as were impossible of attainment

3) See also Berachoth 36, Sabbath 63

in this world. This is the highest and best reward; he likens the reward, therefore, to a dance — and the individual joy, to the pointing with their fingers at the Holy One, praised be he! and thus he describes the whole situation in a brief manner. From this shalt thou form an opinion upon all other similar things.

VIII. The third part treats of such Derashoth as contain none other but their simple meanings — the plain and simple meaning is, however, so difficult that most do not understand it; and if one does understand it, the arrangement of the essay is constructed so peculiarly that it often lacks, or is entirely without order, and in many instances, the reader will find a confusion of different objects or terms of words used therein which resemble the foregoing part and whose hidden meanings may even exceed the foregoing one. Therefore, it is urgent not to be hasty in determining its meaning lest one will err and thus be led astray from the right course. An example of this part is that of the Talmud (Vol. I, 11): "Always shall a man provoke the Yetzer Tob (good inclination) against the Yetzer Ra'a (evil inclination), as it is said (Ps. 4, 5.) Tremble, and sin not. If he overcome it then it is well, but if not, then he should read the Sh'm'a; 4) if he overcome it, it is well, but if not, then he should remind himself of the day of death, as it is said, And be still Selah (Ib.)." Now, although it has none ather than its simple meaning, it is nevertheless difficult to comprehend this interpretation because of a lack of understanding of the terms "good" and "evil" inclinations, as well as of the causes which are mentioned. I shall, therefore, explain it at length, so that thou shalt be able to compare all others belonging to this part with this particular one. Thus I say, The word, Yargiz (provoke) means to rule; Yetzer Tob, means the wisdom of the man and Yetzer Ra'a means the passions and lust of the human body or something of that sort. And the real meaning of that statement is that a man should endeavor to rule by his intellect and knowledge over the physical lust and passions of the body; and this he must always bear in mind. If this is sufficient to suppress his passions, it is well; but if not, then let him add to the mere thinking, the action of his mouth, uttering certain passages which may cause the passion to subside by occupying his attentions with other things, and therefore read the Sh'm'a. This particular chapter has been selected for two reasons; first because

4) Hear O Israe the Lord our God is one God (Deu. 6, 4).

of the similarity of the two words, Beshachbecha (when thou liest down) mentioned in the Sh'm'a and Mishkabcha (thy bed) mentioned in the quoted verse of Psalms. This rule is known in the Talmud as the rule of analogy. The second and more convincing reason is that in the Sh'm'a great stress is laid upon obedience to the Yetzer Tob, the so-called good inclination, the purpose thereof being to believe in ever-lasting and supremacy of God, to love Him, to serve Him, to believe in His reward and punishment, and the duty of subduing the so-called evil inclination while saying, Ye seek not after your heart and your eyes, etc., (Num. 15 30) and strengthening the so-called good inclination while saying, And be holy unto your God (Ib. 15, 40.). What is stated later: If he overcome him, it is well, etc. means that if the passion will continue to overpower the wisdom and will fail to be subdued after all these remedies, let him mention the day of death through which he will subdue him, for the mere fact of mentioning the end of all human things, is sufficient cause to break down the pride of the so-called evil inclination as Akabia b. Mahalalel said: "If thou wilt look upon these three things, thou wilt not approach any sin, etc." (Aboth 3, 5.).

IX. The fourth part contains explanations of certain passages in a poetical style; but their intention was not that every one should believe that this is the meaning of that passage, God forbid to think that, and this is meant what the sages, blessed be their memory! said: "The plain meaning of the passage is a thing in itself." An example of this part can be found in the Talmud (Taanith fol. 9a) where R. Jochanan said: "What is meant by the passage (Deu. 14, 22.) Asser Te'asser, Thou shalt truly tithe? This is to mean: Thou shalt give tithes in order that thou mayest become rich," 5) as it is also explained there what is meant by Ad-beili-Dai? Raba b. Chama, in the name of Rab said: "Untill your lips will wear out saying enough." And think not like those who do not grasp the real truth that every simple Derash or so-called allegorial explanation of the passage uttered by the sages, was handed over by tradition, like the principal parts of the Torah, because the fact is otherwise; that the explanation of such passages which do not involve either a dogma of a religious principle or any law of the Torah, has no traditional bearing, but was explained by the authors, merely according to their own knowledge and feeling. And many of

---

Asser means "tithes," Osher, "rich." Both are spelled alike.

them are used merely as figures of speech in a poetical style, or are explained in that poetical form. Thus I have no doubt that when R. Joshua said (Zebachim fol. 116.) regarding the sentence (Ex. 18, 1.) And Jethro heard. What did he hear? R. Joshua said, "the war of Amalek." 6) This is merely an opinion, not a tradition and his bringing of evidence to support his opinion proves that it is so, for in a tradition we need no evidence; furthermore, the fact that all other sages differ with him on this explanation proves this also. The same can be said regarding the explanation of (Ex. 15, 22.) And Moses caused Israel to depart from the Red Sea, i. e., He caused them to do so by talking unto them with soft words. And instances like this thou wilt find not clear in the Talmud in numerous places, where they are constructed in a poetical form. Only a fool or an ignorant person will dispute this. They are constructed in different styles because each author has his own taste and, as with other poets, each wrote after his own fashion.

X. The fifth part treats of such Derashoth or allegorical explanations as contain exaggeration like the one of (Pessachim fol. 62.) Mar Zutra said: "Between Azel and Azel, 7) there are four hundred camel-loads of critical researches due to the presence of numerous contradictions." The first Azel is at the beginning of the verse and the second is at the end, And Azel had six sons, and these are their names, Azrikam, and Bacheru, and Ishmael, and She'aryah, and Obdiah, and Chanan, all these were the sons of Azel. Even if we say, as some others explain it, that this refers to the Azel of the next verst, it still must be taken as an exaggeration; for if in the whole book, there would not be four hundrtd camel-loads of Derash explanation, how then could there be that many in two passages only? It must be, therefore, as others say, an exaggeration. And this part will become small after it will be subdivided into more parts as I shall do, for exaggerations are employed in parts of stories, and stories are to be divided into four respective parts. The first part consists of true stories told for the purpose of deciding a question of law as to a precedent, like the one: (Succah fol. 3) concerning him who is sitting with his head and the greater part of his body within the Succah but with his table in the house. The academy of Shammai said it is not proper and the academy of Hillel said it is proper. The school

---

6) Ex 17, 8-14.
7) Two passages in Chronicles 8.

of Hillel appealed to the School of Shammai saying: "Did it not happen that the elders of Shammai's school and the elders of Hillel's school once visited R. Jachonan b. Haturani and they found him sitting with his head and the greater part of his body within the Succah but his table was within the house and they said nothing to him? Hence we have a precedent that makes it proper?" To which the school of Shammai answered: "You cannot establish a precedent from this incident, because they did say to him, 'If thou hast always been accustomed to do so, then thou hast never fulfilled the commandment of Succah.'" The same can be found in the treatise of Kethuboth and in many other places.

XI. Secondly, for the purpose of drawing a moral as the one (Vol. I, 122) "Always shall a man be as humble and calm as Hillel and not so pedantic as Sammai. It happened once that a man laid a wager with another, etc.," and Hillel did not become angry. The moral that we may draw from this is that every man should try to imitate the character of Hillel and not become pedantic or angry even when provoked; for this is the best and most praiseworthy indication of character. Many similar stories referring to this can be found in the Talmud.

XII. Thirdly, in order to derive a religious principal as the one (Taanith fol. 31.) It happened once that Choni, the Ma'agel, was requested to pray for rain. He drew a circle around him and said "Sovereign of the Universe, Thy children have turned unto me, etc." This story shows the stability of the firmly established faith that the Lord listens unto the voice of His righteous servants and answers them when they are in distress, as it is said (Deu. 4. 7.) For what great nation is there that hath gods so nigh unto it, as is the Lord our God at all times that we call upon Him? And it is also said through the prophets (Is. 58, 9.) Then shalt thou call and the Lord will answer, and also (Ps. 91, 15.) When he calleth upon Me, I will answer him. A similar story is also told (Taanith fol 19) of Nakdimon b. Gurion.

XIII. Fourthly, to call attention to a miracle or some wonderful incident, as the one (Yoma fol. 83.) concerning the story of R. Meier, R. Juda and R. Jose, who were travelling on the road when R. Meier guessed right regarding the honesty of the inn-keeper after he examined the name and its meaning. The same can be found (Megilah fol. 16.) R. Juda the Prince of the Exile sent to R. Oshia, a thigh cut from one of his best calves, and a jar full of wine. Whereupon

the latter answered him, Thou hast fulfilled the commandment of sending gifts to the needy. (Esther 9, 22.) Thereupon R. Juda sent him the whole of the calf with three jars of wine. The latter in return sent him a message saying, "Rabbi, thou hast fulfilled the custom And of sending portions one to another." (Esther 9, 22). Other similar incidents are recorded in the Talmud in great numbers, especially in the treatise of Gittin. After glancing over the opinions expressed by many on the fourth class of stories, it seems that every one belongs to one of the former three groups, but when you consider them and analyze them thoroughly thou wilt find they belong to a separate group; hence I placed them in a fourth division.

XIV. The second part of the stories consists of such stories as did not astually occur but were seen in dreams; they speak of them as real stories, because they believed that no thoughtful man would ever mistake them for real facts; as the one (Vol. I, 24.) We are taught (in a Baraitha) R. Ishmael said: "Once upon entering the holy of holies, to prepare incense, I noticed etc.," and many other similar stories. And the same is true regarding certain stories in which are mentioned the visions of the prophets, how God spoke to them, and also the stories of demons. The thoughtless observer who, for the sake of believing, thinks that these things occured exactly as stated though the facts are contrary to common sense, in doing so, is both foolish and ignorant of the laws of nature. For all the stories of miracles, told by the sages, blessed be their memories, are stated in language similar to that employed by the prophet, who told in plain language whatever they saw in their visions, just as my father, my teacher, blessed be his memory! explained it in "The Guide."

XV. The third part consists of stories which actually occured, but were exaggerated in the belief that no thoughtful man would mistake their meaning. And the sages admitted using such a style, as they say (Tamid fol. 29.) "The Torah spoke in exaggerated language, the prophets spoke in exaggerated language, and the sages spoke in exaggerated language; the Torah — for it is said (Deu. 1, 28.) The cities are great and fortified up to heaven; the prophets — for it is said (I King 1.) So that the earth was rent at their noise. The sages— when they speak of the heap of ashes on the altar; what the Mishnah says (Ib.) in regard to the vine which stood at the entrance of the Temple, and what they say concerning the curtain which separated the holy of holies from the Hechal." These are but three instances in

the Mishnah, but in the Gemara, they are numberless. An illustration of this may be found (Megilia fol. 7b) : "Raba and R. Zeira were banqueting together ; during the banquet Rabba stood up and slaughtered R. Zeira. He craved to God for mercy and R. Zeira returned to life." The meaning of this is that Rabba beat R. Zeira and wounded him so severely that the latter was at the point of death ; he uses the term "slaughtered him" because it was severe, or it might have been at the throat. And the word Achaye (made him return to life) means he became well. The word is frenquently used for that meaning. 8) Many similar stories are found in the Talmud.

XVI. The fourth part consists of stories which actually occured; but they are told in parable form so that not every one is able to understand them, unless he understands the real interpretation of such language. In some instances even an ignorant person will soon recognize that the facts are exaggerated, but he will take in literally, for the reason that he lacks a knowledge of the natural philosophy required to explain it. An illustration of this can be found in Succah. I have no desire to dwell at length upon this particular subject.

XVII. Thou shalt not wonder at the fact that the sages, blessed be their memories ! in their researches, use the parable and riddle word-style, and not plain, ordinary language ; this is due to the fact that they themselves explain certain passages of the Prophets in that style. See Berachoth, on the passage in which the sages explained it in parable style although the prophets stated it in simple language as if there were no other meaning to it. Here I wish to emphasize however that I do not mean that those passages have any other meaning than that which the sages explained. If the style of the parable is applied to the words of the prophets, how much more then should this style be applied to the words of the sages which cannot be understood in any other way ? And concerning this, my father, my teacher, blessed be his memory ! has long ago called attention to this particular fact in his "Commentary on the Mishnah."

XVIII. And we found a place in Talmud where it is openly admitted that the sages spoke parable style and that their words should not always be taken literally (Erubin fol. 63) "A disciple of R. Eliezer decided a lawful question in the latter's presence. R. Eliezer said to his wife, Ema Shalom, 'I wonder if he will live through this year ?' And he died during that year. 'Art thou a prophet ?' his wife asked

---

8) See II Kings 20, 7 and Isaiah 38 that the word is used for "becoming well.

him. The disciple's name and his father's name," continued the Talmud, "were purposely mentioned, that we should not construe it as a parable, but as a true fact." From this is clear that in many instances, their words were not taken literally, but in parable form. Put this proof in thy heart and let thine eyes watch it, for it is a wonderful thing as well as important evidence. This was called to my attention by one of my wise disciples and this last part of the narration is very much like the second part, treating of the Derash or allegorial explanations (mentioned above). .They are both important parts, containing great and wonderful events which could not be revealed to every one, and they have therefore spoken in parable style. Finally thou shalt know that there is one thing which thou must always remember which will be of great help to thee in determining the exact meaning of the story—namely, that many stories contain a mixture of all these parts, of true stories, of parable, of dreams, etc. And if thou wilt attempt to explain the whole in any particular form, either in plain form or in any other way, thou wilt come to naught, an example of which can be found in Chagiga and in many other parts of the Talmud, only I cannot dwell upon it in detail because I am not allowed to go too deeply into the revelation of such secrets. And I trust that the explanations I have offered, will be sufficient for every thoughtful man ; and that henceforth it will be easy for every one to determine the exact part to which every Derash belongs. And through this, he will avoid spreading evil reports like the Karaites and the fools did upon the words of the sages, blessed be their memories ; this will also prevent a man from going to the other extreme of believing foolishly in every impossible thing, thus causing him to think that the sages reported impossible things and things which did not exist, and in this way, finally leading him to deny the existence of the Holy One, praised be He !

XIX. Behold this carefully, for it is a great pillar and fortified wall against such things.

And now come thou, blessed of God. Put this like a seal upon thy breast and like Tephilin (Philactaries) between thine eyes.

Let this be an opening and an introduction for whatever thou wilt read or hear in the future of any Derash or story and cast thy lot among the true and virtuous scholars, but not among those who turn things up-side down and who walk foolishly after all nonsense.

And the Lord shall in His mercy lead you in the righteous path so that thy feet shall walk straight in His chosen path. Amen.

# BERACHOTH א ברכות

## CHAPTER ONE

FROM what time on may we read the *Sh'm'a*[1] of the evening?[2] "From the time the priests enter to eat their *Terumah*[3] until the end of the first watch,"[4] said R. Eliezer. But the other sages say "Until midnight," and Rabban Gamaliel says "Until the appearance of the morning star." It happened that the sons of Rabban Gamaliel came [very late at night] from a banquet and told Rabban Gamaliel that they had not yet read the Sh'm'a, whereupon he said to them: "If the morning star has not yet appeared you must read it."

(Gemara) Let us see: when do the priests enter to eat the *Terumah?* Is it not when the stars appear? Let then the Mishnah say: "From the time the stars appear!" In using this expression, he lets us hear something by the way; namely, that with the appearing of the stars, the priests are allowed to eat their *Terumah,* because the forgiveness-offering [which will be brought on the morrow] is not a hindrance, as we have been taught; *"And when the sun hath set, he shall be clean* (Lev. 22, 7.) i. e., the waiting for the setting of the sun prevents him from eating the *Terumah,* but not his forgiveness-offering."

(Ib. b) R. Jose said: *"Twilight* lasts as long as a twinkling; this one comes and that one goes, and it is impossible to determine its exact time."

(Fol. 3a) "Until the end of the first watch," said R. Eliezer. Let us see: with whom does R. Eliezer agree? If he hold that the night is divided into three watches, then let him say "until the end of the fourth hour"; and if he hold that the night is divided into four watches, then let him say "Until the end of the third hour?" He holds indeed that the night has

## פרק ראשון

מאימתי קורין את שמע בערבית. משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן עד סוף האשמורה הראשונה דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים עד חצות רבן גמליאל אומר עד שיעלה עמוד השחר. מעשה ובאו בניו מבית המשתה אמרו לו לא קרינו את שמע. אמר להם אם לא עלה עמוד השחר חייבין אתם לקרות.

גמ׳ מכדי כהנים אימת קא אכלי בתרומה משעת צאת הכוכבים ליתני משעת צאת הכוכבים מלתא אגב אורחיה קא משמע לן כהנים אימת קא אכלי בתרומה משעת צאת הכוכבים והא קמ"ל דכפרה לא מעכבא. כדתניא (ויקרא כב) ובא השמש וטהר ביאת שמשו מעכבתו מלאכול בתרומה ואין כפרתו מעכבתו מלאכול בתרומה.

(ע"ב) א"ר יוסי בין השמשות כהרף עין זה נכנס וזה יוצא וא"א לעמוד עליו:

(דף ג) עד סוף האשמורה דר"א מאי קסבר ר"א אי קסבר ג׳ משמרות הוי הלילה לימא עד ד׳ שעות ואי קסבר ד׳ משמרות הוי הלילה לימא עד ג׳ שעות לעולם קסבר ג׳ משמרות

---

*The treatise *Berachoth* treats of Benedictions and prayers.

1) The *Sh'm'a* consists of three sections: *Sh'm'a* (Deu. 6, 4-9.), *V'haya* (Ib. 11, 12-22.) and *Vayomer* (Num. 15, 37, 41.) The term *Sh'm'a* refers also to the two Benedictions before the *Sh'm'a* and the two Benedictions after it. It is called *Sh'm'a* from the word with which it begins.

2) The Mishnah begins with the evening *Sh'm'a* following its Biblical order: *When thou lieth down, and when thou riseth up* (Deu. 6, 7), or as at the creation: *And it was evening and it was morning* (Gen. 1, 5).

3) Heave—offering.—Priests who were ritually unclean were to abstain from the use of sacerdotal food until they bathed themselves in the evening (Lev. 22, 6-7).

4) See note 5.

three watches, but he intends to inform us that just as there exist watches in Heaven, so there exist watches here on the earth; as we are taught that R. Eliezer says: "Three watches has the night; and at the beginning of every watch the Holy One, praised be He! sits and roars like a lion, as it is said (Jer. 25, 30.) *The Lord will roar from Heaven on high and from His holy dwelling shall He give forth His voice. Verily, He will roar over His habitation.* And the divisions of the night are recognized by these signs: In the first watch the ass brays; in the second the dog barks; and in the third the baby nurses from its mother's breast and the wife converses with her husband."[5]

How does R. Eliezer arrive at these conclusions? Does he apply the signs to the beginning or to the end of each watch? If he applies his signs to the beginning of each watch, then it is unnecessary to have a sign for the first, as nightfall itself is a sufficient indication for it! If, however, he applies his signs to the end of each watch then the sign for the last is unnecessary, for the dawn is then sufficient! He applies his signs to the end of the first watch, the beginning of the last and the middle of the second. And if you please, you may say that he applies his signs to the end of each watch. In answer to your question as to the necessity of a sign for the last, I say: It is necessary for a man who sleeps in a dark place and does not know the time for reading the Sh'm'a; as soon as he hears the wife conversing with her husband, and the baby nursing from its mother's breast, he may begin to read the Sh'm'a.

R. Isaac b. Samuel in the name of Rab said: "Three watches has the night and at the beginning of every watch the Holy One, praised be He! sits and roars like a lion and says 'Woe to the children that because of their sins I have destroyed my edifice, and burned my Temple, and exiled my children among the heathens.'"

We are taught that R. Jose says: "Once upon a time I was walking on a road and I entered one of the ruins of Jerusalem to pray. Elijah, blessed be his memory! came and watched me at the door until I finished my prayer. After I had finished, he said to me: '*Shalom*, (peace, unto thee), my teacher,' to which I answered, '*Shalom*, my teacher

הוי הלילה והא קמ"ל דאיכא משמרות ברקיע ואיכא משמרות בארעא דתניא ר"א אומר שלש משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי שנאמר (ירמיה כ"ה) ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאוג ישאג על נוהו וסימן לדבר משמרה ראשונה חמור נוער. שניה כלבים צועקים. שלישית תינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת עם בעלה. מאי קחשיב ר"א אי תחלת משמרות קחשיב תחלת משמרה ראשונה סימנא למה לי אורתא הוא אי סוף משמרות קחשיב סוף משמרה אחרונה סימנא למה לי יממא הוא אלא חשיב סוף משמרה ראשונה ותחלת משמרה אחרונה ואמצעית דאמצעיתא ואי בעית אימא כולהו סוף משמרות קחשיב. וכי תימא אחרונה לא צריך למאי נפקא מינה למקרי ק"ש למאן דגני בבית אפל ולא ידע זמן ק"ש אימת. כיון דאשה מספרת עם בעלה ותינוק יונק משדי אמו ליקום וליקרי. אמר רב יצחק בר שמואל אמר רב ג' משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי ואומר אוי לבנים שבעונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתי את בני לבין העובדי כוכבים:

תניא א"ר יוסי פעם אחת הייתי מהלך בדרך ונכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל ובא אליהו ז"ל ושמר לי על הפתח עד שסיימתי תפלתי לאחר שסיימתי תפלתי אמר לי שלום עליך רבי אמרתי לו

5) According to most commentators the night refers to the exile, which is as dark as night to Israel, the different watches and their respective signs are the dark periods of Israel's exile and his sufferings; the Holy One suffers with his people. All similar stories are to be interpreted in the same manner.

שלום עליך רבי ומורי. אמר לי בני מפני מה נכנסת לחורבה זו אמרתי לו להתפלל אמר לי היה לך להתפלל בדרך אמרתי לו מתיירא הייתי שמא יפסיקוני עוברי דרכים. אמר לי היה לך להתפלל תפלה קצרה. באותה שעה למדתי ממנו ג׳ דברים למדתי שאין נכנסין לחורבה ולמדתי שמתפללין בדרך ולמדתי שהמתפלל בדרך מתפלל תפלה קצרה. אמר לי בני מה קול שמעת בחורבה זו אמרתי לו שמעתי בת קול שמנהמת כיונה ואומרת אוי לבנים שבעונותיהם החרבתי ביתי ושרפתי את היכלי והגליתי את בני לבין העכו״ם. אמר לי בני חייך וחיי ראשך לא שעה זו בלבד אומרת כך אלא בכל יום ויום ג״פ אומרת כך. ולא זו בלבד אלא בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהא שמיה הגדול מבורך הקב״ה מנענע ראשו ואומר אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך. ומה לו לאב שהגלה את בניו לבין העכו״ם ואוי להם לבנים שגלו מעל שלחן אביהם:

ת״ר מפני שלשה דברים אין נכנסין לחורבה מפני חשד ומפני המפולת ומפני מזיקין:

(ע״ב) ת״ר ד׳ משמרות הוי הלילה דברי רבי. רבי נתן אומר שלשה מ״ט דר׳ נתן דכתיב (שופטים ז׳) ויבא גדעון ומאה איש אשר אתו בקצה המחנה ראש האשמורת התיכונה תנא אין תיכונה אלא שיש לפניה ולאחריה ורבי מאי תיכונה אחת מן התיכונה שבתיכונות ור׳ נתן מי כתיב תיכונה שבתיכונות תיכונה כתיב. מ״ט דרבי א״ר זריקא א״ר אמי אמר ריב״ל כתוב אחד אומר (תהלים קיט) חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך וכתוב אחד אומר (שם קיט) קדמו עיני

and my guide.' 'My son,' said he, 'why did you enter this ruin?' 'To pray,' I replied. 'You could have prayed on the road?' he said 'I was afraid lest I be interrupted by travelers.' 'You should then have prayed a short prayer.'* From this conversation, I concluded three things: First: It is not safe to enter a ruin. Second: One is permitted to pray on the road, and third: A man on the road [having no place to pray] has the privilege of saying a short prayer. He then said to me: 'What voice did you hear in this ruin?' 'I heard,' I replied, 'a Bath-Kol (heavenly voice) which coos like a dove, saying, 'Woe to the children that because of their sins I have destroyed my edifice, burned my Temple, and exiled my children among the heathens.' 'My son,' said he again, '[I swear] by your life and the life of your head, that this occurs not only at that particular time, but thrice daily; furthermore, every time Israelites enter the Synagogues or places of learning and answer *Let His great name be praised,* the Holy One, praised be He! nods His head,[7] and says, 'Happy is the king thus praised in his own house, but what availeth it a father who hath exiled his children among the heathens? Woe to the children who have been exiled from their father's table!' "

Our Rabbis have taught: For three reasons shall no person enter a ruin; because of suspicion (of an immoral intention); because the ruin may cave in; and on account of demons (dwelling in ruins).

(Ib. b) Our Rabbis have taught: "The night has four watches," so says Rabbi. R. Nathan says "Three." What is R. Nathan's reason? It is written (Judges 6, 19.) *And Gidon, and the hundred men that were with him, came unto the edge of the camp in the beginning of the middle watch.* And we are taught that *Tichon* (middle) cannot be used unless something preceds and something follows it. But Rabbi disputes this and says that "by the *middle* is meant one of the two middles." R. Nathan says: "Is it then written *one of the middles?* Behold! It is written the *middle!*" What is Rabbi's reason? R. Zerika in the name of R. Ami, who speaks in the name of R. Joshua ben Levi, said: "One passage says (Ps. 119, 62.) *At midnight do I constantly rise to give thanks unto Thee, etc.*, and another passage says (Ib. ib. 148.) *My*

*) A short prayer for those unable to say the usual prayer.

7) The reference to God is always made methaphorically, symbolically, or by personification.

אשמורות הא כיצד ד' משמרות הוי הלילה ור' נתן סבר לה כר' יהושע דתנן ר' יהושע אומר עד שלש שעות שכן דרך מלכים לעמוד בשלש שעות שית דליליא ותרתי דיממא הוו לה שתי משמרות רב אשי אמר משמרה ופלגא נמי משמרות קרי להו:

וא"ר זריקא א"ר אמי אמר ריב"ל אין אומרין בפני המת אלא דבריו של מת א"ר אבא בר כהנא לא אמרן אלא בד"ת אבל מילי דעלמא לית לן בה ואיכא דאמרי א"ר אבא בר כהנא לא אמרן אלא אפי' בד"ת וכ"ש מילי דעלמא:

כתיב (תהלים קיט) חצות לילה אקום להודות לך וכי דוד בפלגא דליליא הוה קאי מאורתא הוה קאי דכתיב (שם) קדמתי בנשף ואשוע. ומאי משמע דהאי נשף אורתא הוא דכתיב (משלי ז) בנשף בערב יום וגו' אמר רבי אושעיא דוד הכי קאמר מעולם לא עבר עלי חצות לילה בשינה רבי זירא אמר עד חצות לילה היה מתנמנם כסוס מכאן ואילך היה מתגבר כארי רב אשי אמר עד חצות לילה היה עוסק בדברי תורה מכאן ואילך בשירות ותשבחות. ונשף אורתא הוא נשף צפרא הוא דכתיב (ש"א ל) ויכם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם מאי לאו מצפרא ועד ליליא לא מאורתא ועד אורתא. אי הכי לכתוב מהנשף ועד הנשף או מהערב ועד הערב. אלא אמר רבא תרי נשפי הוו נשף ליליא ואתא יממא נשף יממא ואתא ליליא. ודוד מי הוי ידע פלגא דליליא אימת השתא משה רבינו לא הוי ידע דכתיב (שמות יא) כה אמר ה' כחצות

*eyes are awake before the night watches.* How is this possible? *At midnight; because* The night is divided into four watches, [*midnight* is therefore after two watches.]" But R. Nathan explains it by the statement of R. Joshua; as we are taught that R. Joshua says: "It is the custom of kings to rise on the third hour of the day. [i. e., six hours of the night and two hours of the day together make two night watches of four hours each]. R. Ashi said: "One watch and a half are also called watches (plural)."

Another thing said R. Zerika, in the name of R. Ami, who speaks in the name of R. Joshua b. Levi: "In the presence of the dead it is not proper to speak of anything except things concerning the dead." R. Abba b. Cahana said: "This refers only to affairs of the Torah, but worldly affairs do not matter." But some say that R. Abba b. Cahana said: "This refers to affairs of the Torah and even more positively to worldly affairs."

It is written (Ps. 119, 62.) *At midnight do I constantly rise to give thanks unto Thee.* Did David rise at midnight? Behold! He arose at the beginning of the night, for it is said, (Ib. ib. 147.) *I came before thee in the twilight of night.* And how do we know that the meaning of *Neshef* is the beginning of night? For it is written (Pr. 7, 9.) *In the Neshef, in the evening of day.* R. Oshiya said: "Thus [said David], 'I never passed half a night in sleep.'" R. Zerika said: "Until midnight he slumbered like a horse,[8] thereafter he strengthened himself [fought sleep] like a lion." R. Ashi said: "Until midnight he was engaged in the study of the Torah; after that [he spent his time] in songs and praises." And do you say *Neshef* means the beginning of night? Why do we find it used as the dawn of morning? For it is written (I. Sam. 30, 37.) *And David smote them from the Neshef even unto the evening of the next day.* Is it not meant from morning until evening? "Nay, from evening to evening." If so, then let it be written *Me-haneshef Ad Haneshef* or instead of *Me-ha'ereb Ad Ha'ereb!* [Why are the two words *Neshef* and *Ereb,* used for the same idea?] "But," says Raba, "*Neshef* means originally, 'The transition of anything' hence, night ends and day comes, the day ends and night comes." But how did David know the exact time at midnight? Behold! If Moses our teacher did not know it, for it is written (Ex. 11, 4.) *Thus hath the Lord*

8) See Succah Fol. 26b.

הלילה וגו'. מאי כחצות אילימא דאמר ליה הקב"ה כחצות ומי איכא ספיקא קמי שמיא אלא דאמר לו למחר בחצות כי השתא ואתא איהו ואמר כחצות אלמא מספקא ליה ודוד הוה ידע. (סנהדרין פרק א') דוד סימנא הוה ליה דאמר רב חנא בר ביזנא אמר ר"ש חסידא כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד וכיון שהגיע חצות לילה בא רוח צפונית ונושבות בו ומנגן מאליו מיד היה עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר. וכיון שעלה עמוד השחר נכנסו חכמי ישראל אצלו ואומרים לו אדונינו המלך עמך ישראל צריכין פרנסה אמר להם לכו ויתפרנסו זה מזה אמרו לו אין הקומץ משביע את הארי ואין הבור מתמלא מחולייתו אמר להם לכו ופשטו ידיכם בגדוד מיד יועצים באחיתופל ונמלכין בסנהדרין ושואלין באורים ותומים. אמר רב יוסף מאי קרא דכתיב (דה"א כז) ואחרי אחיתופל יהוידע בן בניהו ואביתר ושר צבא למלך יואב אחיתופל זה יועץ וכן הוא אומר (ש"ב טז) ועצת אחיתופל אשר יעץ בימים ההם כאשר ישאל איש בדבר האלהים. יהוידע בן בניהו זה סנהדרין אביתר אלו אורים ותומים, וכן הוא אומר (שם כ) ובניהו בן יהוידע על הכרתי ועל הפלתי. ולמה נקרא שמם כרתי ופלתי. כרתי שכורתים דבריהם פלתי שמופלאים דבריהם. ואחר כך שר צבא

*said, about midnight, etc.* Why [does he come to say] *about midnight?* Should we say that he was *told* so by *the* Holy One, praised be He! Is there any possibility of God being in doubt? We must therefore explain it that Moses was told *At midnight* [as it really happened]; but Moses [on his own recognizance] said *About midnight;* consequently we infer that Moses was in doubt. And how did David know it? David had a sign [which indicated the exact time at midnight to him], for R. Chana b. Bizna said in the name of R. Simon the Pious that: a harp was hanging over David's bed and, as soon as midnight arrived, a northerly wind blew in upon the strings of the harp and caused it to play. Thereupon, David arose and studied the Torah until dawn. At dawn the sages of Israel visited David and said to him: "Our Lord, O King! Israel, thy people need a living!" "Go and support yourselves by dealing with one another," replied David. "But," said they, "a handful does not satisfy the lion nor can a pit be filled with its own earth! [i. e., a community cannot live on its own resources]." Whereupon David said to them: "Go ye and stretch your hands out as a band [of warriors]. Immediately they held counsel with Achi'tophel and took advice from the Sanhedrin and inquired of the Urim and Tummim. [9]

R. Joseph said: "What is the passage [that refers to this]? It is written (I Chr. 27, 34.) *And after Achi'tophel (came) Joho'-yada, the son of Bena'yahu, and Ebya'thar, and the captain of the king's army was Joab,* i. e., 'Achi'tophel' is the adviser; as it is said (II Sam. 16, 23.) *And the council of Achi'-tophel, which he counseled in those* (Fol. 4a) *days was as if a man had asked advice of the word of God;* 'Jehoyada the son of Bena'-yahu,' refers to the Sanhedrin; 'Ebyathar' refers to the Urim and Tummim; as the passage said (Ib. 20, 23.) *And Bena'yahu, the son of Jeho'yada was over the Kareithi and Peleithi.* But why are the Sanhedrin called 'Kareithi?' Because they cut their words clearly; and 'Peleithi?' Because their acts were wonderful [predestined]. And why was the name *Urim* given to the stones? [10] Because they enlightened their words; *'Tummim?'* Because they finished their words.'

9) See next paragraph in reference to these names.

10) When the King or the people wanted to know the faith of some national undertaking the High-Priest clad himself in the Urim and Tummim and some letters of the Alphabet which were set in the Ophed with precious stones became illuminated. The reading of these letters gave the answer. See Yoma Fol. 73, A. B.

And after this, they applied to Joab, the king's captain."

R. Isaac b. Ada said: "What biblical passage relates to this? [That the harp was hanging over David's bed.] *Awake! my spirit, awake! my psaltry and harp; I will wake up the morning dawn!* (Ps. 57, 9)."

R. Zera said: "Moses, our teacher, knew very well [the exact time at midnight] and so did David; the harp was used not to tell him the time at midnight, but to awaken him from sleep. The reason for Moses' statement *About midnight* is that he feared lest the astrologers of Pharaoh might err in the time and would afterwards say that Moses lied; as the master has said, 'Use thy tongue to say, I do not know lest you be found mistaken and deceived!'"

R. Ashi said: "The time when Moses spoke was midnight (between the thirteenth and the fourteenth day of Nisan) and thus he said to Pharaoh: 'The Holy One, praised be He! said, 'To-morrow, at this time, will I go out in the midst of Egypt.'"[11]

[It is written] (Ps. 66, 1.) *A prayer of David, preserve my soul, for I am pious.* R. Levi and R. Isaac both explain this passage. One said: "Thus said David before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, am I not pious? Whereas all the kings of the east and west sleep until the third hour of the day, I rise at midnight to praise Thee.'" And the other said: "Thus said David before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, am I not pious, whereas all the kings of the east and west sit companies in their glory, my hands are soiled in blood, membraneous-bag and after-birth in order to decide questions pertaining to family life; and moreover, whatever I do, I first consult Mephi-bosheth my teacher, saying to him: Mephi-bosheth my teacher, have I properly convicted? Have I properly acquitted? Have I properly declared pure? Have I properly declared impure? And I do not feel degraded [asking this].'" R. Joshua, the son of Ide, said: "What is the Biblical passage [that refers to this]? It is written (Ps. 119, 46.) *And I will speak of thy testimony before kings and will not be ashamed.*" We are taught that his name (David's teacher) was not Mephi-bosheth but Ish-

למלך יואב. אמר רב יצחק בר אדא מאי קרא (תהלים נז) עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר. ר' זירא אמר משה רבינו מידע הוה ידע ודוד נמי הוה ידע וכיון דדוד הוה ידע כנור ל"ל לאתעוריה משנתיה. וכיון דמשה הוה ידע ל"ל למימר כחצות משה קסבר שמא יטעו אצטגניני פרעה ויאמרו משה בדאי הוה והיינו, דאמר מר למד לשונך לומר איני יודע שמא תתבדה ותאחז רב אשי אמר בפלגא אורתא דתליסר נגהי ארביסר הוה קאי וה"ק משה לישראל אמר הקב"ה למחר כחצות הלילה כי האידנא אני יוצא בתוך מצרים:

(תהלים פו) לדוד שמרה נפשי כי חסיד אני רבי לוי ור' יצחק חד אמר כך אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע לא חסיד אני שכל מלכי מזרח ומערב ישנים עד ג' שעות ואני חצות לילה אקום להודות לך. ואידך כך אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע לא חסיד אני שכל מלכי מזרח ומערב יושבים אגודות אגודות בכבודם ואני ידי מלוכלכות בדם ובשפיר ובשליא כדי לטהר אשה לבעלה ולא עוד אלא שכל מה שאני עושה אני נמלך במפיבושת רבי ואומר לו מפיבושת רבי יפה דנתי יפה חייבתי יפה זכיתי יפה טהרתי יפה טמאתי ולא בושתי. אמר רב יהושע בריה דרב אידי מאי קרא (שם קיט) ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש. תנא לא מפיבושת שמו אלא איש בשת שמו

11) The letter *Chof* when prefixed to the word *Chatzoth* has the meaning of *like* and *about*. It therefore means here "Like this midnight."

bosheth. Why was he called Mephi-bosheth? Because he insulted David during *Halachic* discussions;[12] therefore, [because David humbly accepted these reproaches,] David was rewarded and Kilab came forth from him and R. Jochanan said: "His name was not Kilab but Daniel; [13] why then was he called Kilab? Because he reproached Mephi-bosheth in matters of Halacha,[14] and concerning him (Kilab) Solomon said in his wisdom (Pr. 23, 15.) *My son, if thy heart be wise, my heart shall rejoice, even mine.* And it is also said (Ib. 27, 11.) *Become wise, my son, and cause my heart to rejoice that I may give an answer to him that reproacheth me.*"

Why, did David call himself pious? Is it not written (Ps. 27, 13.) *Unless I had to see the goodness of the Lord in the land of life,* and we are taught in the name of R. Jose, "Why is the word *Lulei* (unless) dotted? [15] David said before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, I assuredly trust in Thee, knowing that Thou wilt properly reward the just when the time shall come [in the future world], but I doubt whether I shall have a share in them,' [Hence we infer that David did not consider himself a pious man.]" He was afraid because of the sin, as R. Jacob b. Ide said; for R. Jacob b. Ide raised the following contradictory question: "It is written (Gen. 28, 15.) *And behold, I, (God) am with thee, (Jacob), and will keep thee withersoever thou goeth.* And it is written (Ib. 32, 8.) *And Jacob was greatly afraid and he felt distressed.* [Why was he afraid after the Lord promised to be with him?] Jacob said: 'Perhaps there is some cause of sin which will prevent the fulfillment of His promise;' as we have been taught: 'It is said (Ex. 15, 16.) *Till thy people pass over, O Lord, till this people pass over, which Thou hast purchased. Till thy people pass over, O Lord;* refers to the first entrance, [into the land of Israel]; *Till this people pass over which Thou hast purchased;* refers to the second entrance [in the days of Ezra]. From this, declared the sages, it can be inferred that Israel was to be brought in [into the land of Israel] during the days of Ezra [16] by the same miracles through which they entered the first time, in the days of Joshua

ולמה נקרא שמו מפיבושת שהיה מבייש פני דוד בהלכה לפיכך זכה דוד ויצא ממנו כלאב. ואמר ר' יוחנן לא כלאב שמו אלא דניאל שמו ולמה נקרא שמו כלאב שהיה מכלים פני מפיבושת בהלכה ועליו אמר שלמה בחכמתו (משלי כג) בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני ואומר (שם כז) חכם בני ושמח לבי ואשיבה חורפי דבר. ודוד היכי קרי לנפשיה חסיד והא כתיב (תהלים כז) לולא האמנתי לראות בטוב ה' בארץ חיים ותנא משמיה דרבי יוסי למה נקוד על לולא אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע מובטח אני בך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבא אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם לאו. שמא יגרום החטא כדרבי יעקב בר אידי דרבי יעקב בר אידי רמי כתיב (בראשית כח) והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך וכתיב (שם לב) ויירא יעקב מאד אמר שמא יגרום החטא כדתניא (שמות טו) עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קנית, עד יעבור עמך ה' זו ביאה ראשונה עד יעבור עם זו קנית זו ביאה שניה מכאן אמרו חכמים ראויים היו ישראל

12) *Mephi,* meaning "out of the mouth"; *Boseth,* "that causes shame."

13) See II Sam. 3, 3 and I Chr. 3, 1.

14) *Kil,* meaning "of all"; *Ab,* "father" (i. e., the master of all in wisdom). 15). The word *Lulei* is dotted according to the Massora.

16) See Ezra 1-3.

ben Nun, but Israel's sins prevented the fulfillment of this.'"

(Ib. b) We are taught: The sages made a fence to their words [to protect their ordinances], lest a man coming from the field in the evening, would say: "I will go home, eat a little, drink a little, and sleep a while and then I will read *Sh'm'a* and pray the evening service." In the meantime he will fall asleep and sleep through the whole night without having read the *Sh'm'a* or prayed. But [in order to prevent this they say:] "A man coming from the field in the evening shall enter the synagogue, and if he be accustomed to read the Scripture, let him do so; or if he be able to study traditional law, let him do that. After this, he should read the *Sh'm'a* and pray; then he can eat his meal and recite the Aftermeal Benediction. He who transgresses the words of the wise, deserves the penalty of death." Why does the Baraitha use the expression here that "He who transgresses the words of the wise is worthy of the penalty of death," and not use it in any other place? If you wish, you may say, because here the force of sleep puts him beyond his own control [and if he is not strongly warned against it, he may transgress the command even though he really desires to fulfill it]; and if you please, you may say, because it is the intention [of the Baraitha] to reverse the opinion of those who say that the evening service is only optional it tells us, therefore, [by its warning,] that it is obligatory.

The master said [above]: "He reads the *Sh'm'a and prays* (the evening service)" This is in support of [the view of] R. Jochanan, who was accustomed to say: "Who is sure to have a share in the world to come? He, who, immediately after the benediction of *Geula*, [17] says the prayer of the Eighteen Benedictions at the evening service." R. Joshua b. Levi said: "The Eighteen Benedictions were ordained to be said in the middle."[18] On what do they base their difference of opinion? If you please, you may say on a Biblical passage, and if you please, you may say on common sense. As to reason, R. Joshua holds that the redemption (of Egypt) commenced on the evening (towards the fifteenth of Nisan) although the

ליעשות להם נס בימי עזרה כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון אלא שגרם החטא:

(ע"ב) תניא חכמים עשו סייג לדבריהם כדי שלא יהא אדם בא מן השדה בערב ואומר אלך לביתי ואוכל קימעא ואשתה קימעא ואישן קימעא ואח"כ אקרא ק"ש ואתפלל וחוטפתו שינה ונמצא ישן כל הלילה אבל אדם בא מן השדה בערב נכנס לבהכ"נ אם רגיל לקרות קורא ואם רגיל לשנות שונה וקורא ק"ש ומתפלל ואוכל פתו ומברך וכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה. מאי שנא בכל דוכתא דלא חייב מיתה ומאי שנא הכא דקתני חייב מיתה. איבעית אימא משום דאיכא אונס שינה ואי בעית אימא לאפוקי ממ"ד תפלת ערבית רשות קמ"ל דחובה. אמר מר קורא ק"ש ומתפלל מסייע ליה לר' יוחנן דאמר ר"י איזהו בן עולם הבא זה הסומך גאולה לתפלה של ערבית רבי יהושע ב"ל אומר תפלות באמצע תקנום במאי קא מיפלגי איבעית אימה קרא איבעית אימה סברא, איבעית אימא סברא דרבי יוחנן סבר גאולה מאורתא נמי הוה אלא גאולה מעלייתא לא

17) A prayer for redemption preceding the Eighteen Benedictions.

18) Between the morning *Sh'm'a* and that of the evening, hence the evening prayer of the Eighteen Benedictions comes first, and then comes the evening *Sh'm'a* with the benedictions of the *Ge-ula*.

real redemption did not take place until the morning, [therefore the *Ge-ula* which indicates the redemption should be said immediately before the Eighteen Benedictions in the evening also]; but R. Joshua b. Levi holds that as long as the real redemption did not take place until the morning then the redemption of the evening matters little. As to the Biblical passage they differ in the interpretation of the passage. (Deu. 6, 7.) *And when thou lieth down, and when thou riseth up,* (referred to Sh'm'a). R. Jochanan holds: "We compare [19] *Lying down* [at evening] to arising [in the morning] for the reason that just as the reading of the *Sh'm'a* in the morning comes before the prayer, so, in the evening, the reading of the *Sh'm'a* comes first also, and then the prayer of the Eighteen Benedictions." R. Joshua holds: "We compare the reading of the *Sh'm'a* when lying down to the reading of the *Sh'm'a* when arising, for the reason that just as in the morning the *Sh'm'a* is read close upon rising so is the *Sh'm'a* of the evening read just before lying down." The following objection was raised by Mar b. Rabina: "We have learned (in a Mishnah) 'In the evening, he says two benedictions before the *Sh'm'a* and two after the *Sh'm'a.*' If the Eighteen Benedictions should be said immediately after *Ge-ula,* then the Benedictions of *Hash-ki-benu,* [20] prevents his having the *Ge-ula,* (the first one after Sh'm'a) closely after the Eighteen Benedictions?" Since the Rabbis ordained that *Hash-ki-benu* is to be said [between *Ge-ula* and the Eighteen Benedictions] then it is considered as one long benediction; for if we do not say so, then in the morning how can we say the Eighteen Benedictions immediately after the *Ge-ula?* Has not R. Jochanan said: "He should first say, *O Lord, open Thou my lips, and my mouth shall declare thy praise* (Ps. 51, 17), and then proceed with the Eighteen Benedictions; and at the conclusion he should say, *May the words of my mouth, and the meditation of my heart be acceptable before Thee, O Lord, my rock and my redeemer,* (Ib. 19, 15)." But since the Rabbis ordained that the passage [O Lord, open my mouth, etc.] be said, it is considered one long prayer (part of the eighteen benedictions), so in this instance also, since the Rabbis ordained that

הוי אלא עד צפרא ורבי יהושע ב"ל סבר כיון
דלא הוי אלא מצפרא לא הוי גאולה מעלייתא
ואי בעית אימא קרא ושניהם מקרא אחד
דרשו דכתיב (דברים ו) בשכבך ובקומך רבי
יוחנן סבר מקיש שכיבה לקימה מה קימה
ק"ש ואח"כ תפלה אף שכיבה נמי ק"ש ואחר
כך תפלה רבי יהושע ב"ל סבר מקיש שכיבה
לקימה מה קימה ק"ש סמוך למטתו אף שכיבה
נמי ק"ש סמוך למטתו מתיב מר בריה דרבינא
בערב מברך שתים לפניה ושתים לאחריה ואי
אמרת בעי לסמוך הא לא קא סמך גאולה
לתפלה דהא בעי למימר השכיבנו אמרי כיון
דתקינו רבנן השכיבנו כגאולה אריכתא דמיא
דאי לא תימא הכי שחרית היכי מצי סמיך
והא אמר רבי יוחנן בתחלה אומר (תהלים נא)
ה' שפתי תפתח ולבסוף הוא אומר (שם יט)
יהיו לרצון אמרי פי אלא התם כיון דתקינו
רבנן למימר ה' שפתי תפתח כתפלה אריכתא

19) Rule of interpretation by which new laws are derived or the reason of laws are established.

20) The last benediction referred to in the Mishnah.

the *Hash-ki-benu* be said between *Ge-ula* and the Eighteen Benedictions, it is considered a part of *Ge-ula*.

R. Elazar b. Abina said: "He who recites *Te-hila l'David* (Ps. 145) three times a day may be sure of an inheritance in the world to come." What is the reason? Shall I say because that particular chapter is arranged alphabetically? [21] Then why not prefer chapter 119 Ps., which has an arrangement of eight repetitions of each letter of the alphabet? Is it because it has the verse *Thou openeth Thy hand and satisfieth the demands of all Thy creatures,* [it influences men to be benevolent]? If so, then why not the *Great Hallel?* [22] in which also is written (Ib. 136, 25.) *He giveth food to all flesh.* Because *Tehila l'David* has the advantages of both; [is arranged alphabetically and influences men to be benevolent].

R. Jochanan said: "Why is the letter *Nun* missing in the [alphabetical course of] *Ashrei?* Because the letter *Nun* is used for bad tidings. It is said (Amos 5, 2.) *She is fallen (Nafla)* [23] *and will not rise again, the virgin of Israel."* In Palestine they interpret [this prophecy of Amos as good tidings] thus: *She is fallen and will not fall again! Rise! virgin of Israel!* R. Nachman b. Isaac said: "Even so, David indicates [the prophecy of] the *Nun* for the purpose of strengthening Israel, through a holy vision; for he says (Ps. 145, 14.) *The Lord upholdeth all who are fallen (Noflim)."*

R. Elazar b. Abina said further: "Much more is said [regarding the actions] of Michael than is said of Gabriel; for in describing Michael, it is written (Is. 6, 6.) *Then flew unto me one of the Seraphim.* Whereas in describing Gabriel it is written (Dan. 9, 21.) *The man Gabriel whom I had seen in the vision at the beginning, came flying swiftly."* [24] And whence do we know that the word *Echad* (one) [mentioned by Isaiah] refers to Michael? R. Jochanan said: "We derive it from the word *Echad* which occurs in both passages; it is written here (Is. 6, 6.) *One of the Seraphim* and it is written there (Dan. 10, 13.) *But Michael, one of the chief princes, came to help me.* [Just as in the latter case] the word *Echad* (one) is applied to Michael, so also in the former case does

דמי הכא נמי כיון דתקינו רבנן למימר השכיבנו כגאולה אריכתא דמיא:

אמר רבי אלעזר בר אבינא כל האומר (תהלים קמה) תהלה לדוד שלש פעמים בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא מאי טעמא אילימא משום דכתיב ביה אלפא ביתא לימא אשרי תמימי דרך דאתיא בתמניא אפי אלא משום דכתיב ביה (שם) פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון לימא הלל הגדול דכתיב ביה (שם קלו) נותן לחם לכל בשר אלא משום דאית ביה תרתי:

אמר ר"י מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי מפני שיש בה מפלה שנאמר (עמוס ה') נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל. במערבא מתרצי לה הכי נפלה ולא תוסיף לנפול עוד קום בתולת ישראל. אמר רב נחמן בר יצחק אפ"ה חזר דוד וסמכה ברוח הקודש שנאמר (תהלים קמה) סומך ה' לכל הנופלים:

ואמר רבי אלעזר בר אבינא גדול מה שנאמר במיכאל יותר ממה שנאמר בגבריאל דאילו במיכאל כתיב (ישעיה ו) ויעף אלי אחד מן השרפים ואלו גבי גבריאל כתיב (דניאל ט) והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון בתחלה מועף ביעף ומאי משמע דהאי אחד במיכאל כתיב א"ר יוחנן אתיא אחד אחד כתיב הכא ויעף אלי אחד מן השרפים וכתיב התם (שם י) והנה מיכאל אחד (מן) השרים הראשונים בא לעזרני. תנא

21) Ps. 145 is arranged alphabetically. This chapter is also called *Ashrei.*
22) Ps. 136 is called *'Hallel Haggadol'* (the Great Praise).
23) This begins with the letter *Nun* (*Nafla*).
24) "Flying, swiftly," each word stands for one flight.

*Echad* (one) apply to Michael]." In a Baraitha it was taught: "Michael [reaches his destination] with one [flight]; Gabriel with two; Elijah with four and the angel of death with eight; but during an epidemic the angel of death reaches [his destination] with one [flight]."

(Fol. 5a) R. Levi b. Chama, in the name of Simon b. Lakish said: "At all times let man stir up his good inclination against the evil inclination), for it is said (Ps. 4, 5.) *Tremble, and sin not.* If he conquers it (the evil inclination) it is well, but if he does not, then he should study the Torah; for we read, (Ib.) *Commune with your heart.* If it goes away, then it is well, but if not he should then read the *Sh'm'a;* for it is said (Ib.) *Upon your bed.* If he conquers it, then it is well, but if not, he should then remind himself of the day of death, for it is written, *And be still Selah* (to the end)."

R. Isaac said: "Whoever reads the *Sh'm'a* when on his bed is considered [protected] as if he were holding a two-edged sword in his hand, for it is written (Ps. 149, 6.) *The exalted praises (of God) are in their mouths and the two-edged sword in their hands.*" How does he infer this? Mar Zutra and according to others, R. Ashi, said: "From the beginning of that passage (Ib. ib. 5.) *Let the pious be joyful in glory; let them sing aloud upon their beds;* [25] and it is written after this *The exalted praise of God is in their mouths and a two-edged sword in their hands.*"

Furthermore, said R. Isaac: "Whoever reads the *Sh'm'a* on his bed [before sleep], will cause the departure of all evil spirits; for it is said (Job 5, 7.) *And the sons of fire take up their flight. By Uf* (flight) is meant nothing else but the Torah, as it is said (Pr. 23, 5.) *When thou letteth merely thine eyes fly over it* (i. e., if thou learneth the Torah superficially), *it is no more.* And *reshef* (fire) means nothing else but evil spirits; as it is said (Deu. 32, 24.) *Devoured with burning heat and with bitter deadly disease.*" [26]

Furthermore, said R. Levi b. Chama, in the name of Resh Lakish: "What is meant by the passage (Ex. 24, 12.) *And I will give thee the tablets of stone, with the law and the Commandments, which I have written to teach*

מיכאל באחת גבריאל בשתים אליהו בארבע ומלאך המות בשמונה ובשעת המגפה באחת:

(דף ה) אמר ר' לוי בר חמא אמר רשב"ל לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצ"ה שנא' (תהלים ד) רגזו ואל תחטאו. אם נצחו מוטב. ואי לא יעסוק בתורה שנאמר אמרו בלבבכם. אם נצחו מוטב אי לא יקרא ק"ש שנאמר על משכבכם. אם נצחו מוטב ואי לא יזכיר לו יום המיתה שנאמר ודומו סלה. אמר ר' יצחק כל הקורא ק"ש על מטתו כאילו אוחז חרב של שתי פיות בידו שנאמ' (שם קמט) רוממות על בגרונם וחרב פיפיות בידם מאי משמע אמר מר זוטרא ואיתימא רב אשי מרישיה דענינא דכתיב יעלזו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם וכתיב בתריה רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם. ואמר רבי יצחק כל הקורא ק"ש על מטתו מזיקין בדילים ממנו שנאמר (איוב ה) ובני רשף יגביהו עוף ואין עוף אלא תורה שנאמר (משלי כג) התעיף עיניך בו ואיננו. ואין רשף אלא מזיקין שנאמר (דברים לב) ולחומי רשף וקטב מרירי:

ואמר ר' ללוי בר חמא אמר ר"ש לקיש מאי דכתיב (שמות כד) ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם. לוחות, — אלו עשרת הדברות, תורה זה

25) *Upon their beds* refers to the *Sh'm'a* before going to sleep.
26) The passage is thus explained "Devoured with evil spirits."—Referring to evil spirits, also to the good and the evil inclination see introduction.

them? i. e., *the tablets of stone,* refers to the ten commandments; *the Torah,* refers to the Bible; *the commandments,* refers to the Mishnah; *which I have written,* refers to the Prophets and Hagiographa; *to teach them,* refers to the Gemara; whence we infer that —all were given unto Moses on Mt. Sinai."

R. Simon b. Lakish said: "Whoever studies the Torah will prevent affliction from coming upon him, for it is said (Job 5, 7.), *And the sons of fire take up their flight.* By *Uf* (flight) is meant nothing else but the Torah, as it is said (Pr. 23, 5.) *When thou letteth merely thine eye fly over it* (i. e., if you study the Torah by merely glancing over it with your eyes), it is no more, (you will easily forget it). And *Reshef* (fire) means nothing else but affliction, as it is said (Deu. 32, 24.) *Devoured with evil spirits.*"[27] "Aye," exclaimed R. Jochanan, "even the school children know this! for it is said, (Ex. 15, 25.) *And he said, if thou wilt diligently hearken unto the voice of the Lord and wilt do what is right in His eyes, etc.* But it means thus: Upon him who is capable of studying the Torah, but does not do so the Holy One, praised be He! will bring repulsive suffering which will greatly disturb him; for it is said (Ps. 39, 3.) *I was dumb in deep silence, I was quite still even from speaking good, but my pain greatly disturbed me.* By *tob* (good) is meant nothing else but the Torah, for it is said (Pr. 4, 2.) *For good doctrine do I give, etc.*" R. Zeira, and some say, R. Chanina b. Papa, said: "Come and see that the custom of the Holy One, praised be He! is not like the custom of mortal men. The custom of mortal men is that if a man sell a valuable thing to his fellow-man, the seller is sorry and only the buyer is happy; but the custom of the Holy One, praised be He! is not so. He bestowed the Torah on Israel and He rejoiced, for it is said (Ib. 4, 2.) *For good doctrine do I give thee.*"

Raba, and according to others R. Chisda, said: "If a man see that troubles are coming unto him, let him search his deeds, for it is said, (Lam. 3, 40) *Let us search through and examine our ways and let us return unto the Lord.* If he has investigated and found nothing wrong, then let him attribute it to a neglect of the study of the Torah, for it is said (Ps. 94, 12.) *Happy is the man whom Thou admonisheth,*

מקרא; והמצוה זו משנה, אשר כתבתי אלו נביאים וכתובים, להורותם זה גמרא; מלמד שכולם נתנו למשה מסני:

אמר ר' שמעון בן לקיש כל העוסק בתורה יסורין בדילין הימנו שנאמר (איוב ה) ובני רשף יגביהו עוף, ואין עוף אלא תורה שנאמר (משלי כג) התעיף עיניך בו ואיננו. ואין רשף אלא יסורין שנאמר (דברים לב) ולחומי רשף: אמר ליה רבי יוחנן הא אפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו שנאמר (שמות טו) ויאמר אם שמע תשמע לקול ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה וגו. אלא כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק הקב"ה מביא עליו יסורין מכוערין ועוכרין אותו שנאמר (תהלים לט) נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעכר.. ואין טוב אלא תורה שנאמר (משלי ד) כי לקח טוב נתתי לכם וגו'. אמר ר' זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא בוא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם. מדת בשר ודם אדם מוכר חפץ לחבירו מוכר עצב ולוקח שמח. אבל הקב"ה אינו כן נתן להם תורה ושמח שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם וגומר. אמר רבא ואיתימא רב חסדא אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו. שנאמר (איכה ג) נחפשה דרכינו ונחקורה פשפש ולא מצא יתלה בבטול תורה שנא' (תהלים צט) אשרי

27) *Reshef* is placed between "Hunger" and "Evil spirits," it therefore refers to both, (Rashi).

הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו. ואם תלה ולא מצא בידוע שיסורין של אהבה הן שנאמר (משלי ג) כי את אשר יאהב ה׳ יוכיח. אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא כל שהקדוש ברוך הוא חפץ בו מדכאו ביסורין שנאמר (ישעיה נ״ג) וה׳ חפץ דכאו החלי יכול אפילו לא קבלן מאהבה תלמוד לומר (שם) אם תשים אשם נפשו. מה אשם לדעת אף יסורין לדעת ואם קבלם עליו מאהבה מה שכרו (שם) יראה זרע יאריך ימים ולא עוד אלא שתלמודו מתקיים בידו שנאמר (שם) וחפץ ה׳ בידו יצלח. פליגי בה רבי יעקב בר אידי ור׳ אחא בר חנינא חד אמר אלו הם יסורין של אהבה כל שאין להם בטול תורה שנאמר (תהלים צד) אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו וחד אמר אלו הם יסורין של אהבה כל שאין להם בטול תפלה שנאמר (שם סו) ברוך אלהים אשר לא הסיר תפלתי וחסדו מאתי. אמר ליה רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא הכי אמר אבא א״ר יוחנן אלו ואלו יסורין של אהבה הן שנאמר (משלי ג) כי את אשר יאהב ה׳ יוכיח אלא מה תלמוד לומר ומתורתך תלמדנו אל תקרא תלמדנו אלא תלמדנו דבר זה מתורתך תלמדנו קל וחומר משן ועין מה שן ועין שהוא אחד מאבריו של אדם עבד

*O Lord, and teacheth out of Thy Torah.* But if he investigated and did not find [neglect of the study of the Torah] then it is known that his affliction is the cause of God's love, for it is said (Pr. 3, 12.) *Because whomsoever the Lord loveth He admonisheth."*

Raba, in the name of R. Sechorah, who quoted R. Huna, said: "Whomsover the Holy One, praised be He! loveth, He afflicteth, for it is said (Is. 53, 10.) *But the Lord was pleased to crush him through disease.* We might think that, even if he does not accept the affliction with resignation. It is therefore said (Ib.) *When his soul hath brought the trespass-offering,* i. e., just as a guilt offering must come with his acknowledgement, so also must this be accepted with resignation. And if he accept it with love what will be his reward? *Then shall he see (his) seed live many days,* (Ib.) and moreover his learning shall endure with him, as is said (Ib.) *And the pleasure of the Lord shall prosper in his hand."* As to affliction, there is a difference of opinion between R. Jacob b. Ide and R. Acha b. Chanina. One holds that all such affliction which does not prevent one from studying the Torah is one of love, for it is said (Ps. 94, 12.) *Happy is the man whom Thou admonisheth, O Lord, and teacheth from Thy Torah;* and the other holds that such affliction which does not prevent one from praying is one which comes from love, for it is said (Ps. 66, 20.) *Blessed be God who hath not removed my prayer nor His kindness from me.*

R. Abba, the son of R. Chiya b. Abba, said: "Thus said my father (R. Chiya) in the name of R. Jochanan; 'Both of these afflictions are the kind which come from love, for it is written (Pr. 3, 12.) *Because whomsoever the Lord loveth He admonisheth;* But what do we learn [from the passage] *Thou teacheth him of the Torah.* Do not read *Tlamdenu* (that he should be able to study the Torah); but read it *Tlamdainu* (Out of Thy Torah, Thou teacheth us) i. e., we learn from thine Torah [that one who is punished by God should be happy] namely, through the rule of *a fortiori* [28] concerning the tooth and the eye; that if the loss of a tooth or an eye [stricken out by the master] which affects only one member of the human body, frees the slave, [29] how much more then

28) A Talmudic rule of Biblical interpretation (from Minor to major).
29) See Ex. 21 27

יוצא בהם לחירות יסורין שממרקין כל גופו של אדם לא כל שכן והיינו דרשב"ל, דאמר רשב"ל נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין נאמר ברית במלח דכתיב (ויקרא ב) ולא תשבית מלח ברית ונאמר ברית ביסורין דכתיב (דברים כח) אלה דברי הברית מה ברית האמור במלח, מלח ממתקת את הבשר, אף ברית האמור ביסורין, יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם:

תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולם לא נתנן אלא על ידי יסורין, אלו הן: תורה, ארץ ישראל והעולם הבא. תורה מניין שנאמר, אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו; ארץ ישראל, דכתיב (דברים ח) כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיסרך, וכתיב בתריה, כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה; העולם הבא, דכתיב (משלי ו) כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר:

תני תנא קמיה דרבי יוחנן, כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים (ע"ב) וקובר את בניו מוחלין לו על כל עונותיו. אמר ליה רבי יוחנן בשלמא תורה וגמילות חסדים דכתיב (שם יו) בחסד ואמת יכופר עון חסד זו גמילות חסדים שנאמר (שם כא) רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד. אמת זו תורה שנאמר (שם כג) אמת קנה ואל תמכור אלא קובר את בניו מנין תנא ליה ההוא סבא משום ר' שמעון

are afflictions, which affect the whole human body, capable of cleaning one of evil.'" And that is meant by R. Simon b. Lakish, for he said: "It is said *Convenant* (*Brith*) in connection with the word salt, and it is said *Convenant* (*Brith*) in connection with the word affliction. *Covenant* by salt—as it is written (Lev. 2, 13.) *Thou shalt not suffer the salt of the covenant* (*Brith*)! Covenant by affliction—as it is written (Deu. 28, 49.) *These are the words of the covenant.* (*Brith*) Just as the covenant of the salt was made to sweeten meat, so the covenant of affliction was made to cleanse man of all iniquities."

We are taught that R. Simon b. Jochai said: "Three precious gifts the Holy One, praised be He! bestowed on Israel, and none of them was bestowed without affliction. The gifts are, the Torah, Palestine and the world to come. How do we learn that the Torah was given with affliction? It is written (Ps. 94, 12.) *Happy is the man whom Thou admonisheth, O Lord, and from Thy Torah, Thou teacheth him.* Whence do we learn that Palestine was given with affliction? It is written (Deu. 8, 5.) *Thou shalt consider in thy heart, that as a man chasteneth his son, so the Lord, thy God, chasteneth thee.* Immediately following are the words *For the Lord, thy God, bringeth thee into a good land.*[30] Whence do we learn the world to come was given with affliction? It is written (Pr. 6, 23.) *For the commandment is a lamp, and the Torah is a light, and the way of life is to administer correction.*"

A disciple recited before R. Jochanan: "Whoever occupies himself with the study of the Torah and with the practice of loving kindness and (Ib. b.) buries his children [during his life] will have all his sins forgiven." "It is right," said R. Jochanan to him, "in the cases of the Torah and of charity; for it is written (Pr. 16, 6.) *Through kindness is iniquity atoned for. Chesed* (Kindness) means the practice of loving kindness as it is said (Ib. 21, 21.) *He that pursueth righteousness and Kindness* (*Chesed*). *Emeth* (Truth), means the Torah, for it is said (Ib. 23, 23.) *Buy the truth* (*emeth*) *and sell it not,*[31]) but as to the one, who buries his children whence do we learn it?" An old gentleman taught R. Jochanan, in the name of R. Simon b. Jochai: "We infer this [through the

30) The giving of the Holy Land is thus conditional upon suffering.
31) Referring to the Torah.

rule of analogy] from the word, *'iniquity'* (*Avon*). It is written here: *Through kindness and truth is iniquity* (*Avon*) *atoned for,* and it is written (Jer. 32, 18.) *Inflicts the iniquities* (*Avon*) *of the fathers unto the bosoms of their children after them.* [Just as the former *Avon* refers to atones, so does the latter]."

R. Jochanan said: "Leprosy and [burying] children are not to [be considered among] the afflictions which come from love [of God]." And is not leprosy an affliction which comes from love? Have we not been taught: "Whoever is afflicted with one of these four forms of leprosy should deem it nothing else but an altar of forgiveness."[32] "Aye," R. Joachanan answered, "it is true that it is an altar of forgiveness, but it is not an affliction which comes from the love of God; and if you wish, you may say that one statement refers to those who dwell in Babylon, and the other refers to those who dwell in Palestine; and if you wish, you may say that one statement deals with leprosy in a hidden place, and the other deals [with leprosy] in an open place." And [death of] children, you say, is not from the affliction of love? How shall we construe this case? Shall we say that he had children but they died, then my objection is, that R. Jochanan himself said, "This is the bone of my tenth son whom I have buried." [Should we then believe that the affliction of such a great man as R. Jochanan was not affliction caused by the love of God?] But the statement of R. Jochanan refers to the case where there were no children born, and the latter deals with a case where there were born, but died during the parents' lifetime.

R. Jochanan once became ill, and R. Chanina came to visit him. "Do you love these afflictions?" R. Chanina asked him. "I desire neither them nor their rewards," he answered. R. Chanina then said "Give me your hand." Thereupon R. Jochanan gave him his hand and he [R. Chanina] made him well. Why did not R. Jochanan make himself well without the aid of R. Chanina? [Did it not happen that] when R. Chiya b. Abba once became sick, he was visited by R. Jochanan, who asked him, "Do you love the afflictions," and when the answer came, "[I love] neither them nor their rewards," R.

32) The affliction is for his benefit.

בן יוחאי אתיא עון עון כתיב הכא בחסד ואמת יכופר עון וכתיב התם (ירמית לב) ומשלם עון אבות אל חיק בניהם אחריהם. אמר רבי יוחנן נגעים ובנים אינן יסורין של אהבה. ונגעים לא והא תניא כל מי שיש בו אחד מד' מראות נגעים הללו אינן אלא מזבח כפרה מזבח כפרה הוו יסורין של אהבה לא הוו אב"א הא לן והא להו ואב"א הא בצנעא והא בפרהסיא. ובנים לא היכי דמי אי לימא דהוו ליה ומיתו והאמר רבי יוחנן דין גרמא דעשיראה ביר אלא הא דלא הוו ליה כלל והא דהוו ליה ומיתו:

(ע"ב) רבי יוחנן חלש עאל לגביה ר' חנינא אמר ליה חביבין עליך יסורין אמר ליה לא הן ולא שכרן אמר ליה הב לי ידך יהב ליה ידיה ואוקמיה ואמאי לוקים ר' יוחנן לנפשיה דהא רבי חייא בר אבא חלש ועאל לגביה רבי יוחנן ואמר ליה חביבין עליך יסורין אמר ליה לא הן ולא שכרן אמר ליה הב לי ידך יהב ליה ידא

Jochanan asked for his hand and made him well. [Why could he not do the same for himself?] I will tell thee. A prisoner cannot liberate himself from his prison.

R. Elazar once became sick. R. Jochanan came to visit him and saw that he was sleeping in a dark room. Whereupon R. Jochanan uncovered his own arm and immediately the room grew light. [33] R. Jochanan then noticed that R. Elazar was weeping. "Why art thou weeping?" asked R. Jochanan. "Is it because thou hast not learned sufficiently of the Torah? Behold we are taught (in a Mishnah) [34] 'No matter whether one [offers] much or little, only the intentions of his heart shall count for the sake of Heaven.' Is it because you are in need and poor? [Do you know that] not everyone deserves two tables (in this world and the world to come). Is it because of trouble from your children? Here is a bone of my tenth son [whom I have buried—hence you are not the only one who has such troubles]." "I weep," said R. Elazar to him, "for that beauty which will decay in the earth." "For that," said R. Jochanan, "you really ought to weep," and both wept. "Do you love the afflictions?" R. Jochanan meanwhile asked of him. "[I love] neither them nor their rewards," answered R. Elazar. "Then give me your hand." R. Elazar did so and was made well.

R. Huna had four hundred barrels of wine which had turned into vinegar. On hearing of his misfortune, R. Juda, brother of R. Sala the pious, accompanied by Rabbis, or as some say, R. Ada b. Ahaba, accompanied by Rabbis, came to visit him. "Let the master," said they, "investigate his affairs." "What!" said he. "Do you believe me to have been guilty of wrong-doing?" "Shall we then," responded they, "suspect the Holy One, praised be He! of executing judgment unjustly?" R. Huna then said, "If you have heard aught against me [don't conceal it] tell it to me." So they said to him, "We heard that the master allows his tenant no share in the wines [when they are pruned]." "Aye," said R. Huna, "he has stolen all the produce of my vineyards and has left nothing for me." "There is a maxim," they replied, "that whoever steals from a thief smells of theft." "If so," said he, "I promise to give him his share." Thereupon according to some the

ואוקמיה וליקום איהו לנפשיה אמרי אין חבוש מתיר את עצמו מבית האסורין. רבי אלעזר חלש עאל לגביה רבי יוחנן חזא דהוה קא גני בבית אפל גלייה לדרעיה ונפל נהורא חזייה דהוה קא בכי רבי אלעזר אמר ליה אמאי קא בכית אי משום תורה דלא אפשת שנינו אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים. ואי משום מזוני לא כל אדם זוכה לשתי שלחנות אי משום בני דין גרמא דעשיראה ביר. א"ל להאי שופרא דבלי בעפרא קא בכינא אמר ליה על דא ודאי קא בכית ובכו תרווייהו. אדהכי והכי אמר ליה חביבין עליך יסורין אמר ליה לא הן ולא שכרן א"ל הב לי ידך יהב ליה ידיה ואוקמיה. רב הונא תקיפו ליה ארבע מאה דני דחמרא עאל לגביה ר' יהודה אחוה דרב סלא חסידא ורבנן. ואמרי לה רב אדא בר אהבה ורבנן אמרו ליה ליעיין מר במליה אמר להו ומי חשידנא בעינייכו אמרי ליה מי חשיד קודשא בריך הוא דעביד דינא בלא דינא. אמר להו אי איכא מאן דשמיע עלי מילתא לימא אמרי ליה הכי שמיע לן דלא יהיב מר שיבשא לאריסיה אמר להו מי קא שביק לי מידי מיניה הא קא גניב ליה כוליה אמרי ליה היינו דאמרי אינשי בתר גנבא גנוב וטעמא טעים אמר להו קבילנא עלי דיהיבנא ליה איכא דאמרי הדר

33) R. Jochanan was very handsome. See Baba Metzia 84a.
34) Menachoth, 110a.

חלא והוה חמרא ואיכא דאמרי אייקר חלא ואזדבן בדמי דחמרא:

תניא אבא בנימין אומר על ב׳ דברים הייתי מצטער כל ימי על תפלתי שתהא לפני מטתי ועל מטתי שתהא נתונה בין צפון לדרום. על תפלתי שתהא לפני מטתי מאי לפני מטתי אילימא לפני מטתי ממש והאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא ריב״ל מנין למתפלל שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין הכותל שנאמר (ישעיה לח) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה׳. לא תימא לפני מטתי אלא אימא סמוך למטתי. ועל מטתי שתהא נתונה בין צפון לדרום דאמר רבי חמא בר׳ חנינא ואמרי לה אמר רבי יצחק כל הנותן מטתו בין צפון לדרום הוויין ליה בנים זכרים שנאמר (תהלים יז) וצפונך תמלא בטנם ישבעו בנים. רב נחמן בר יצחק אמר אף אין אשתו מפלת נפלים כתיב הכא וצפונך תמלא בטנם וכתיב התם (בראשית כה) וימלאו ימיה ללדת. תניא אבא בנימין אומר שנים שנכנסו להתפלל וקדם א׳ מהם להתפלל ויצא ולא המתין לחבירו טורפין לו תפלתו בפניו שנאמר (איוב יח) טורף נפשו באפו הלמענך תעזב ארץ ולא עוד אלא שגורם לשכינה שתסתלק מישראל שנאמר (שם) ויעתק צור ממקומו. ואין צור אלא הקב״ה שנא׳ (דברים לב) צור ילדך תשי. ואם המתין לו מה שכרו (דף ו) אמר רב יוסי בר׳ חנינא זוכה לברכות הללו שנא׳ (ישעי׳ מח) לוא הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומך וגו׳ ויהי כחול זרעך וגו׳.

vinegar turned to wine again, and according to others, the price of vinegar rose to the price of wine.

It is taught that Abba Benjamin says: "I was always sorry for two things, that my prayer should be in front of my bed, and my bed should be placed between the north and the south." My prayer should be in front of my bed. What is meant by 'in front of my bed'? Shall I say it means to pray near the bed? Has not R. Juda said in the name of Rab, and according to others it was R. Joshua b. Levi who said: "Whence do we learn that he who prays shall have nothing between him and the wall? It is said (Is. 38, 2.) *Then did Hezekiah turn his face to the wall, and prayed unto the Lord.*" [Hence we see, that a man ought not to pray before his bed.] Do not say 'Before the bed,' but say 'Immediately after rising.'[35] And what does he mean by 'My bed shall be placed between the north and the south'? This refers to what R. Chama the son of R. Chanina and according to others R. Isaac said: "He who places his bed between the south and the north will have male children; as it is said (Ps. 17, 14.) *And whose belly thou fillest with thy hidden treasury they will be satisfied with sons.*" Rab. Nachman b. Isaac said: "It will also prevent his wife from having a mis-carriage; for it is written here. *Thou fillest their belly,* and it is written there (Gen. 25, 24.) *And when her days to be delivered were fulfilled.*"

It was taught that Abba Benjamin says: "Two entered the synagogue to pray; one of them finished his prayer first and went out without waiting for his friend; will his prayer be torn to pieces, as it is said (Job 18, 4.) *He teareth himself in his anger; shall for thy sake the earth be forsaken?* And moreover he causes [by his action] the Shechina to depart from Israel, as it is said (Ib. ib. ib.) *And shall the Tzur move away out of His place?* And the word *Tzur,* refers only to the Holy One, praised be He! as it is said (Deu. 32, 18.) *Of the Rock (Tzur) that begot thee thou wast unmindful.*" And if he waits for his friend what shall his reward be? (Fol. 6a) R. Jose the son of R. Chanina said: "He will be worthy of the following blessings which are said (Is. 48, 18.) *Oh, that thou hadst but listened to my commandments! Then would have been as a river thy piece, and as the waves of the sea, thy prosperity.*"

35) *Samuch* means "nigh" or "immediately after."

We are taught that Abba Benjamin says: "The prayers of men are not heard [by God] save only when they come from the synagogue, for it is written (I Kin. 8, 28.) *To listen unto the song of Thy praise and unto Thy prayer,* i. e., in the place where songs of praise are said, there should be the place of prayer."

Rabin b. R. Ada said in the name of R. Isaac: "Whence do we learn that God frequents the synagogue? It is said (Ps. 82, 1.) *God standeth in the Congregation of God;* whence do we learn that when ten men are praying together the Shechina rests with them? It is said (Ib.) *God standeth in the congregation of God;* [36] whence do we learn that when three are sitting and discharging judgment, the Shechina rests with them? It is said (Ib.) *In the midst doth He judge.* And whence do we learn that when two are sitting together and studying the Torah, the Shechina is with them? It is said (Malachi 3, 16.) *Then conversed they that feared the Lord, one with another; and the Lord listened and heard it, and there was written a book of remembrance before him for those who feared the Lord and for those who respect his name."* What should be understood by the words, *And for those who respect His name?* R. Ashi said: "Even when one intended to observe a commandment but was accidentally prevented from doing so, it is credited to him as if he had actually observed it." And whence do we learn that even if one sits and studies the Torah, the Shechina is with him? It is said (Ex. 20, 24.) *In every place where I shall permit my name to be mentioned, I will come unto thee and I will bless thee.* Now let us see, since we know that the Shechina is even with one, why is it necessary to infer that it rests with two? Because if two study together the Shechina inscribes their words in the book of remembrances; for one, however, it does not inscribe his words in the book of remembrances. Since we know that when two study, the Shechina is with them, why do we need any inference for three? Because we should not think that discharging judgment is merely bringing peace and nothing else, and the Shechina therefore is not with them. It informs us then that discharging judgment is as important as the Torah; and since we know that the Shechina is with three, why do we

תניא אבא בנימין אומר אין תפלתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת שנאמר (מלכים א' ח') לשמוע אל הרנה ואל התפלה במקום רנה שם תהא תפלה אמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק מנין שהקב"ה מצוי בבהכ"נ שנאמר (תהלים פב) אלהים נצב בעדת אל. ומנין לעשרה שמתפללין ששכינה עמהם שנאמר אלהים נצב בעדת אל. ומנין לשלשה שיושבין בדין ששכינה עמהם שנאמר (שם) בקרב אלהים ישפוט, ומנין לשנים שיושבין ועוסקין בתורה ששכינה עמהם שנאמר (מלאכי ג) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו. מאי ולחושבי שמו אמר רב אשי אפילו חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה. ומנין לאחד שיושב ועוסק בתורה ששכינה עמו שנאמר (שמות כ) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך וכי מאחר דאפי' חד תרי מיבעיא. תרי מיכתבן מלייהו בספר הזכרונות חד לא מיכתבן מליה בספר הזכרונות. וכי מאחר דאפי' תרי תלתא מבעיא. מהו דתימא דינא שלמא בעלמא הוא ולא אתיא שכינה קמ"ל דדין נמי היינו תורה. וכי מאחר דאפילו תלתא

36) *Eda* (congegation) applies to ten men as it is said (Num. 14, 27.) *How long shall this evil Eda,* etc., referring to the sspies, who, without Joshua and Kaleb, having disagreed with the others, were ten.

עשרה מיבעיא. עשרה קדמא שכינה ואתיא. תלתא עד דיתבי:

אמר רבי אבין בר רב אדא אמר רבי יצחק מנין שהקדוש ב"ה מניח תפילין שנאמר (ישעיה סב) נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו ואין ימינו אלא תורה שנא' (דברים לג) מימינו אש דת למו ואין עוזו אלא תפילין שנאמר (תהלים כט) ה' עוז לעמו יתן. ומנין שהתפילין עוז הם לישראל דכתיב (דברים כח) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. ותניא רבי אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש. אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבין הני תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו (הנכון כפי פירוש הרשב"א) א"ל (דה"א יז) ומי כעמך ישראל גוי אחד. ומי משבח קוב"ה בשבחייהו דישראל אין דכתיב (דברים כו) את ה' האמרת היום וה' האמירך היום אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם, אתם עשיתוני חטיבה (פי' ציור אחד בעולם כלומר דבר הנכר שאין כמותו) אחת בעולם דכתיב (שם ו) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם דכתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי תינח בחד ביתא בשאר בתי מאי א"ל (דברים ד) כי מי גוי גדול ומי גוי גדול (שם לג) אשריך ישראל (שם ד) או הנסה אלהים (שם כו) ולתתך עליון אי הכי נפישי להו טובא בתי אלא כי

need the inference concerning ten? Because in the case of ten people, the Shechina precedes, but for three, the Shechina does not appear until the three are together.

R. Abin b. R. Ada, in the name of R. Isaac, said: "Whence do we learn that the Holy One, praised be He! lays *Tephilin?* It is said (Is. 62, 8.) *Sworn hath the Lord by His right hand and by the arm of His strength.* By *His right hand,* is meant the Torah, for it is said (Deu. 33, 2.) *From His right hand, He gave a fiery law unto them;* and by *His strength,* is meant *Tephilin;* as it is said (Ps. 29, 11.) *The Lord will give strength unto His people.* How do we know that the *Tephilin* are a strength to Israel? It is said (Deu. 28, 10.) *And all the nations of the earth shall see, that Thou art called by the name of the Lord, and they shall be afraid of Thee;* and we are also taught that R. Eliezer, the Great, says 'This (the above verse) means the *Tephilin* of the head.'" R. Nachman b. Isaac said to R. Chiya b. Abin: "What is written in the *Tephilin* of the Sovereign of the universe?" "It is written," he answered, *"Who is like thy people Israel, the only nation."* (I Chr. 17, 21.) "And does the Holy One, praised be He! praise himself with the glory of Israel?" "Yea, for it is written (Deu. 26, 17.) *Thou hast this day acknowledged the Lord, etc., and the Lord hath acknowledged thee, this day,* i. e., the Holy One, praised be He! said unto Israel 'You have made me the only object of love in the world —as it is written (Deu. 6, 4.) *Hear, O Israel, the Lord our God, is one God;* I will therefore make you the only object of love in the world—as it is written (I Chr. 17, 21.) *And who is like thy people, Israel the only nation.*'" R. Acha, the son of Raba, said to R. Ashi: "You may be right concerning one section of the *Tephilin,* what about the remaining sections?"[37] "In the remaining sections," [said R. Ashi] "are, *For what great nation is there* (Deu. 4, 7); *And what great nation* (Ib. ib.); *Happy art thou, O Israel!* (Ib. 33, 29); *Or hath a God essayed,* (Ib. 4, 34.) *So that he may set thee, the highest* (Ib. 26, 19)." "If so then there are more than four sections?" "But," [said he], *"Or what great nation is there, And what great nation,* both being practically [in meaning] alike, are one section; *Happy art*

37) The Tephilin of the head consists of four sections, each containing a chapter from the Bible written on parchment; The Tephilin of the hand contains of the same with the only difference that all four chapters are placed in one section.

*thou Israel,* and *For what part of a nation,* are another section; *Or hath a God essayed,* is the third section; and *So that He may set thee the highest,* is the fourth section; and all these verses are written and [put together into one section which is] placed also in the *Tephilin* of the hand.

Rabin b. R. Ada in the name of R. Isaac said: "Whoever frequents the synagogue [daily] and misses one day, the Holy One, praised be He! inquires about him; for it is written (Is. 50, 10.) *Who is among you, that feareth the Lord, that hearkeneth to the voice of His servant? Though he has walked in darkness and had no light, let him trust in the name of the Lord;* i. e., if he went to perform a meritorious deed [and was therefore absent from synagogue] there will be light unto him; but if his absence is due to personal business, then there will be no light unto him for he should have placed his trust in God."

R. Jochanan said: When the Holy One, praised be He! enters the synagogue and does not find ten [men] [38] present, His anger is immediately stirred, as it is said (Is. 50, 2.) *Why did I come and no man was there, did I call with none to answer."*

R. Chelbo said, in the name of R. Huna: "The God of Abraham will help him who chooses a regular place for his prayers and when he dies, people will say of him, 'Woe, humble one! Woe pious! one of the real disciples of our father Abraham!' And whence do we know that Abraham had appointed a certain place [for his prayers]? For it is written (Gen. 19, 27.) *And Abraham rose early in the morning to the place where he had stood before the Lord.* And the word *Omad* (stood) refers to prayer, as it is said (Ps. 106, 30.) *And Phineas stood and prayed."*[39] R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai said: "He who designates a certain place for prayer, will cause all his enemies to fall before him, for it is said (II Sam. 7, 10.) *I have procured a place for my people, Israel, and I have planted them, that they may dwell in a place of their own, and be no more troubled; and that the children of wickedness shall not afflict them any more as heretofore."* R. Huna raised the following contradictory question: "It is written (in

מי גוי גדול ומי גוי גדול דדמיין להדדי בחד ביתא אשריך ישראל, ומי כעמך, בחד ביתא, או הנסה אלהים, בחד ביתא, ולתתך עליון בחד ביתא וכולהו כתיבי באדרעיה:

(ע"ב) אמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק כל הרגיל לבא לבית הכנסת ולא בא יום אחד הקב"ה משאיל בו שנאמר (ישעיה נ) מי בכם ירא ה' שומע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין נוגה לו אם לדבר מצוה הלך נוגה לו ואם לדבר הרשות הלך אין נוגה לו יבטח בשם ה' מאי טעמא משום דהוה לו לבטוח בשם ה' ולא בטח. אמר רבי יוחנן בשעה שהקב"ה בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה מיד הוא כועס. שנאמר (שם) מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה:

אמר ר' חלבו אמר רב הונא כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם (יהיה) בעזרו. וכשמת אומרין לו אי עניו אי חסיד מתלמידיו של אברהם אבינו. ואברהם אבינו מנא לן דקבע מקום דכתיב (בראשית יט) וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם את פני ה'. ואין עמידה אלא תפלה שנא' (תהלים קו) ויעמוד פינחס ויפלל (עוד להלן בפרק זה) א"ר יוחנן משום רשב"י כל הקובע מקום לתפלתו אויביו נופלים תחתיו שנאמר (ש"ב ז) ושמתי מקום לעמי ישראל ונטעתיו ושכן תחתיו ולא ירגז עוד ולא יוסיפו בני עולה לענותו כאשר

38) Ten men are required according to tradition to recite Barchu, Keduscha, and Kadish for the dead. See folio 21b.
39) Here the word *Omad* is used in connection with prayer.

them), and it is written (Chr. 17, 9.) [of the same thing] *Lechalotho* (to destroy them). At the beginning the wicked merely afflicted Israel but later they tried to destroy Israel."

R. Chelbo in the name of R. Huna said: "He who leaves the synagogue should not hurry." "This," says Abaye, "is only when he leaves, but on going to [the synagogue] it is meritorious to hasten, as it is said (Hos. 6, 3.) *Let us know and hasten to serve the Lord.*" R. Zeira said: "At first when I saw the Rabbis hurrying to the session [of learning] on the Sabbath I thought to myself, 'The Rabbis profane the Sabbath.' But after I heard of what R. Tanchum said in the name of R. Joshua b. Levi: 'Always shall a man run to study, even though on the Sabbath, as it is said (Ib. 11, 10.) *They shall follow after the Lord when, He will roar like a lion,*' I, too, began to run."

R. Zeira said: "The [chief] reward for attending a lecture lies in running" [to it, i. e., anxiety to hear it]. Abaye said: "The [chief] merit in attending the public lecture before a holiday [when the laws concerning the holidays are explained] lies in being pressed [on account of the crowd]." Raba said: "The [chief] merit for studying *Halacha* is in obtaining a full explanation of it." R. Pappa said: "The [chief] merit of attending a funeral is the silence."[40] R. Zutra said: "The [chief] merit for observing a feast day is charity."[41] R. Shesheth said: "The [chief] merit of a funeral address is in the lifting up [the voice in lamentation]." R. Ashi said: "The [chief] merit in attending a wedding festival is the words [of entertanment]."

R. Chelbo in the name of R. Huna said: "Whoever prays with his back turned to the synagogue is to be called wicked, as it is said (Ps. 12, 9.) *On every side do the wicked walk.*"[42] Abaye said: "This refers only to one who does not turn his face towards the synagogue but if he does turn his face towards the synagogue it does not matter even if his back is towards the worshipers."

בראשונה רב הונא רמי כתי׳ לענותו וכתיב לכלותו בתחלה לענותו ולבסוף לכלותו :

אמר רבי חלבו אמר רב הונא היוצא מבהכנ״ס אל יפסיעה פסיעה גסה. אמר אביי לא אמרן אלא למיפק אבל למיעל מצוה למרהט שנאמר (הושע ו) ונדעה נרדפה לדעת את ה׳. אמר רבי זירא מריש כי הוה חזינא להו לרבנן דקא רהטי לפרקא בשבתא אמינא קא מחללי רבנן שבתא כיון דשמענא להא דרבי תנחום אמר רבי יהושע בן לוי לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה ואפילו בשבת שנאמר (שם יא) אחרי ה׳ ילכו כאריה ישאג אנא נמי (הוה) רהיטנא. אמר רבי זירא אגרא דפרקא ריהטא. אמר אביי אגרא דכלה דוחקא. אמר רבא אגרא דשמעתא סברא. אמר רב פפא אגרא דבי טמיא שתיקותא. אמר רב זוטרא אגרא דתעניתא צדקתא. אמר רב ששת אגרא להספדה דלויי. אמר רב אשי אגרא דבי הלולא מילי :

אמר רב הונא כל המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע שנאמר (תהלים יב) סביב רשעים יתהלכון כרום זלות לבני אדם אמר אביי לא אמרן אלא דלא מהדר אפיה לבי כנשתא אבל מהדר אפיה לבי כנישתא לית לן בה. ההוא גברא דקא מצלי אחורי בי כנישתא ולא מהדר אפיה לבי כנישתא חלף

40) Some refer silence to the visitors, namely that silence is the main part of condolence. Others say this refers to the mourner to whom reward is due because he accepts the judgment of God with resignation as did Aaron when his sons were burnt. See Lev. 10, 3.

41) It is customary to give charity to the poor on fast days; See Is. 58, 3-9.

42) The passage is thus explained; 'If on every side,' [a man prays,] 'the wicked do this.' See I Kings 8, and see further folio 30b—All the entrances to the Babylonian synagogues were at the East, so that the rear wall containing the ark faced the West toward Jerusalem which was west of Babylon; Europe is to the west of Jerusalem. and therefore the arrangement of our synagogues is the opposite from that of Babylon.

אליהו אידמי ליה כטייעא א"ל כדו בר קיימת קמי מרך שלף ספסירא וקטליה:

רבי יוחנן ורבי אליעזר דאמרי תרווייהו כיון שנצרך אדם לבריות פניו משתנות ככרוב שנא' כרום זלות לבני אדם מאי כרום כי אתא רב דימי אמר עוף אחד יש בכרכי הים ושמו כרום וכיון שחמה זורחת עליו מתהפך לכמה גוונין. רבי אמי ורבי אסי דאמרי תרווייהו כאילו נדון בשתי דינין אש ומים. שנאמר (שם סו) הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים:

אמר רב הונא לעולם יזהר אדם בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה שנאמר (מ"א יח) ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר וגו' ענני ה' ענני. ענני שתרד אש מן השמים ועניני שלא יאמרו מעשה כשפים הם. רבי יוחנן אמר אף בתפלת ערבית שנאמר (תהלים קמא) תכון תפלתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב רב נחמן בר יצחק אמר אף בתפלת שחרית שנאמר (שם ה) ה' בקר תשמע קולי:

ואמר רבי חלבו אמר רב הונא כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בה' קולות שנאמר (ירמיה לג) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו. ואם משמחו

There was one man who prayed with his back turned to the synagogue; Elijah happened to pass by. It seemed to Elijah that the man prayed in the manner of an Arabian merchant, and he said to him: "Art thou standing before thy Master as if there were two dominions?" Thereupon Elijah drew his sword and killed the man.

R. Jochanan and R. Elazar both said: "When a man must apply for help to his fellow-men, his face changes like [the worm called] *Kerum;* as it is said (Ps. 12, 9.) *Like a worm, so is the cheapness of the sons of men.*" What is *Kerum?* When R. Dimi came he *related* that among the sea-coast towns, there is a certain worm, the name of which is 'Kerum', and when the sun shines upon him, he changes into various colors. R. Ami and R. Ashi both say: "He [who has to apply for charity] is as if two judgments were passed upon him — those of fire and water, as it is said (Ps. 66, 12.) *Thou hast caused man to ride on our heads; we entered into fire and into water.*"

R. Chelbo in the name of R. Huna said further: "A man shall always be strict in the observance of the *Mincha* service, for Elijah, the Prophet, was answered only at the *Mincha* service, as it is said (I Kin. 18, 36-37.) *And it came to pass at (the time of) the offering of the perpetual evening-sacrifice (Mincha)*[43] *that Elijah the Prophet came near, and said: Answer me, O Lord, answer me,* i. e., answer my prayer that a fire descend from Heaven, and answer me that they shall not say it was an act of magic." R. Jochanan said: "In the evening service also [shall a man pay heed], for it is said (Ps. 141, 2.) *May my prayers be valued as incense before Thee; lifting up of my hands as the evening offering.*" R. Nachman b. Isaac said: "To the morning service also [shall a man pay heed,] for it is said (Ps. 5, 4.) *O Lord, in the morning do Thou hear my voice.*"

Further said R. Chelbo in the name of R. Huna: "He who does not cheer the bridegroom, whose wedding feast he has enjoyed, transgresses against the five voices (the passage where voice is mentioned five times) (Jer. 33, 11.) *The voice of gladness, the voice of joy, the voice of the bridegroom and the voice of the bride, the voice of those who say Praise ye the Lord of Hosts.*" And

43) The *Mincha* service takes the place of the perpetual evening-sacrifice. See further, Fol. 26b.

if he does cheer him, what will his reward be? R. Simon b. Lakish said: "He will merit the Torah, which was given with five voices, as it is said (Ex. 19, 16.) *And it came to pass on the third day, when it was morning, that there were thunders,*[44] *and the voice of the cornet, etc., And the voice of the cornet was, etc., And God answered him with a loud voice.*" R. Abuhu said: ["To cheer the bridegroom is considered meritorious] as if he brought a thanksgiving offering; for it is said (Jer. 33, 11.) *Of those that bring thanksgiving offering unto the house of the Lord.*" R. Nachman b. Isaac said: "It is as if he had rebuilt one of the ruins of Jerusalem, for it is said (Ib.) *For I will cause their captivity to return, as at the first, saith the Lord.*"

R. Chelbo in the name of R. Huna also said: "Whoever has fear of God, his words will be heard;" as it is said (Ecc. 12, 13.) *The end of the matter is, let us sum up the whole; fear God, and keep His commandments, for this is the whole [duty of] man.*" What is meant by *For this is the whole duty of man.* R. Elazar said: "The Holy One, praised be He! said 'The whole world would not have been created if not for him [who fears God].'" R. Abba b. Cahana said: "This [fear of God] is equal in importance to that of the whole world put together." R. Simon b. Azai, and according to some, R. Simon b. Zoma said: "The whole world would not have been created if not for the purpose of being host to him (who fears God)."

R. Chelbo in the name of R. Huna further said: "He who knows that his friend is accustomed to greet him, shall try to greet him first, for it is said (Ps. 34, 15.) *Seek peace and pursue it,* and when one responds not to a greeting he receives, he is to be called robber, as it is said (Is. 3, 14.) *But ye who have eaten up the vineyard; the plunder of the poor is in your houses.*" [What have the poor that they were plundered of? Nothing but their greeting.]

(Fol. 7a) R. Jochanan said in the name of R. Jose b. Zimra: "Whence do we know that the Holy One, praised be He! prayeth?[45] It is said (Is. 56, 7.) *Even these will I bring to my holy mountain, and make them joyful in my house of prayer.* It does not say in

מה שכרו אמר ריב"ל זוכה לתורה שנתנה בה' קולות שנאמר (שמות יט) ויהי ביום השלישי וגו' ויהי קולות וגו'. וקול שופר וגו'. ויהי קול השופר וגו'. והאלהים יעננו בקול וגו'. איני והכתיב (שם) וכל העם רואים את הקולות. אותן קולות דקודם מתן תורה הוו. רבי אבהו אומר כאילו הקריב תודה שנאמר (ירמיה לג) מביאים תודה בית ה' רב נחמן בר יצחק אמר כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים שנא' (שם) כי אשיב את שבות הארץ כבראשונה אמר ה':

ואמר ר' חלבו אמר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים שנאמר (קהלת יב) סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם. מאי כי זה כל האדם אמר ר' אלעזר אמר הקב"ה כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה רבי אבא בר כהנא אמר שקול זה כנגד כל העולם כולו ר"ש בן עזאי ואמרי לה ר"ש בן זומא אומר כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה:

ואמר רבי חלבו אמר רב הונא כל שיודע בחבירו שהוא רגיל ליתן לו שלום יקדים לו שלום שנאמר (תהלים לד) בקש שלום ורדפהו ואם נתן לו ולא החזיר נקרא גזלן. שנאמר (ישעיה ג) ואתם בערתם הכרם גזלת העני בבתיכם:

(דף ז) אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זמרא מנין שהקב"ה מתפלל שנאמר (שם נו) והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי תפלתם לא נאמר אלא תפלתי

44) *Koloth* means two voices and three more times *Kol*, are mentioned in this verse which make the total of five.
45) See note 7.

*their* [house of] *prayer,* but in *my* [house of] *prayer.* We learn from this that the Holy One, praised be He! prays." What doeth He pray? R. Zutra b. Tubia, in the name of Rab, said: "[Thus He prayeth] 'May it be my will that my mercy overcome my anger; and let my compassion rule over my attributes [of Justice] that I may deal with my children in attributes of kindness; and out of regard to them may I overlook Judgment.'" It is taught that Rabbi Ishmael b. Elisha said: "Once, when I entered the Holy of Holies to burn the incense, I saw the Lord of all Hosts sitting on a high and exalted throne, and He said to me 'Ishmael, my son, bless me!' I replied, 'Sovereign of the Universe! may it be Thy will that Thy mercy overcome Thy anger, and Thy compassion may overrule Thy other attributes; let Thy conduct toward Thy children be with the attribute of loving kindness and enter inside the line of justice; and, out of regard to them mayest Thou overlook Judgment!' The Lord shook His head at me" [as a sign confirming my prayer]. By this R. Ishmael wants to teach us that the blessing of a common man shall not be lightly esteemed. R. Elazar said in the name of R. Chanina: "Never shall the blessing of even a common man be considered insignificant in your eyes; for two great men of their generation were blessed by simple men and their blessings were fulfilled. They are: David and Daniel—David was blessed by Aravnah, as it is written (II Sam. 24, 23.) *And Aravnah said unto the king, May the Lord thy God receive thee favorably.* Daniel was blessed by King Darius; as it is written (Dan. 6, 17.) *May thy God whom thou dost worship continually, truly deliver thee.*"

R. Jochanan in the name of R. Jose said: "Whence do we learn that we must not attempt to appease a man at the moment of his excitement? It is written (Ex. 33, 14.) *My presence shall walk before you, and I will give thee rest,* i. e., the Holy One, praised be He! said unto Moses, 'Wait for me until my excitement shall subside and I shall then give thee rest.'" [46] Is wrath [to be ascribed] to the Holy One—praised be He? Yea! As it is taught; *And a God who is angry every day* (Ps. 7, 12). And how long does His anger last? For a moment. And how long lasts a moment? One fifty-eight thou-

מכאן שהקדוש ברוך הוא מצלי. מאי מצלי אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב יהי רצון מלפני שיכבשו רחמי את כעסי ויגולו רחמי על מדותי ואתנהג עם בני במדת הרחמים ואכנס להם לפנים משורת הדין. תניא אמר רבי ישמעאל בן אלישע פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים וראיתי אכתריאל יה ה' צבאות יושב על כסא רם ונשא ואמר לי ישמעאל בני ברכני אמרתי לו יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם בניך במדת הרחמים ותכנס להם לפנים משורת הדין ונענה לי בראשו וקא משמע לן שלא תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך. אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא לעולם אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך שהרי שני גדולי הדור ברכום שני הדיוטים ונתקיימה בהם ברכתם אלו הן דוד ודניאל דוד דברכיה ארונה דכתיב (ש"ב כד) ויאמר ארונה אל המלך ה' אלהיך ירצך. דניאל דברכיה דריוש מלכא דכתיב (דניאל ו) אלהך די אנת פלח ליה בתדירא הוא ישזבינך:

אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי מנין שאין מרצין לו לאדם בשעת כעסו דכתיב (שמות לג) פני ילכו והניחותי לך. אמר ליה הקב"ה למשה המתן לי עד שיעברו פנים של זעם ואניח לך. ומי איכא ריתחא קמיה דקודשא בריך הוא אין דתניא (תהלים ז) ואל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע. וכמה רגע אחד מחמשת רבוא ושמונת אלפים ושמונה מאות ושמונים ושמונה בשעה וזו היא רגע ואין כל בריה יכולה לכוין אותה השעה חוץ מבלעם הרשע

46) *Panai* has two meanings, "my presence," and "my wrath."

דכתיב ביה (במדבר כד) ויודע דעת עליון. השתא דעת בהמתו לא הוה ידע דעת עליון הוי ידע אלא מלמד שהיה יודע לכוין אותה שעה שהקב"ה כועס בה. והיינו דאמר להו נביא לישראל (מיכה ו) עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב. למען דעת צדקות ה' מאי למען דעת צדקות ה' אמר רבי אלעזר אמר להם הקב"ה לישראל דעו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי בימי בלעם הרשע שאלמלי כעסתי לא נשתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט והיינו דקאמר ליה בלעם לבלק (במדבר כג) מה אקוב לא קבה אל ומה אזעום לא זעם ה' מלמד שכל אותם הימים לא זעם. וכמה זעמו רגע. וכמה רגע אמר רבי אבין ואי תימא רבי אבינא רגע כמימריה ומנא לן דרגע רתח שנא' (תהלים ל) כי רגע באפו חיים ברצונו ואי בעית אימא מהכא (ישעיה כו) חבי כמעט רגע עד יעבור זעם. ואימת רתח אמר אביי בהנך תלת שעי קמייתא כי חוורא כרבלתא דתרנגולא וקאי אחד כרעא כל שעתא ושעתא נמי קאי הכי כל שעתא אית ביה שוריקי סומקי בההיא שעתא לית ביה שורייקי סומקי. ההוא מינאה דהוה בשיבבותיה דריב"ל הוה קא מצער ליה טובא בקראי יומא חד שקל תרנגולא ואוקמיה בין כרעיה דערסא ועיין ביה סבר כי מטא ההיא שעתא אלטייה. כי מטא ההיא שעתא

sand eight hundred and eighty-eighth part of an hour; and this is meant by the word *Regga* (moment); and no creature is able to determine that exact moment [when the anger arises] except Bilam the wicked, for it is written (Num. 24, 16.) *And knoweth the knowledge of the most High.* How is it possible? If he did not know even the temperament of his animal, how could he acquire a knowledge of the Most High? We must therefore say that he knew how to determine the exact hour in which the Holy One, praised be He! is angry. And this is meant by the prophet who said to Israel (Micha 6, 5.) *O my people, do but remember what Balak the king of Moab resolved in order to know the gracious benefits of the Lord.* What is meant by *The gracious benefits of the Lord.* R. Elazar said: "Thus said the Holy One, praised be He! unto Israel. 'Do but remember how many gracious benefits I bestowed unto ye, that I kept myself back from becoming angry during all the days of Bilam, the wicked; for my anger might have inflicted a great misfortune upon them [in that generation].' And this is meant by Bilam when he said. (Num. 23, 8.) *How shall I denounce, whom God hath not denounced? And how shall I defy, when the Lord hath not defied?*" And how long endureth His anger? A *Regga* (moment). How long does a *Regga* last? R. Abin and according to some R. Abina said: "A *Regga* lasts as long as it takes to utter it." And whence do we learn that God is angry? It is said (Ps. 30, 6.) *For His anger is momentary, (but) life rests upon his favor.* And if you wish I say from this (Is. 26, 20.) *Hide thyself but for about a moment, until anger passeth away.* And when is He angry? Abaye said: "During the first three hours of the day, when the crest of the cock becomes white and he stands on one leg." But the cock stands like that all the time? At all times it has red stripes [in the white crest], but in that particular hour there are no red stripes whatsoever.

A certain heretic was in the neighborhood of R. Joshua b. Levi, and annoyed him exceedingly, questioning him about various passages. One day R. Joshua b. Levi took a cock, tied it to his bed and watched it, thinking that as soon as he would notice the sign, he would curse the heretic. But before the time came, sleep overtook him.

So he said: "I learn from this [incident] that it is not proper to do such a thing: *And he is beneficent in all His work,* it is written (Ps. 145, 17.) and it is also written (Pr. 17, 26.) *Punishment, even to the just, is not good.*"[47] It was taught in the name of R. Meier: "At the time when the sun rises and all the heathen Kings of the East and West, with their crowns upon their heads, prostrate themselves before the sun, thereupon the Holy One, praised be He! immediately becomes angry."

Further said R. Jochanan in the name of R. Jose: "One chastisement in the heart of man (self reproach) is better than many lashes, as it is said (Hos. 2, 9.) *And she will pursue her lovers, then will she say, 'I will go and return to my first husband; for it was better with me then than now.'*" Resh Lakish said: "It is better than one hundred stripes, as it is said (Pr. 17, 10.) *A reproof penetrateth more deeply into a wise man than a hundred lashes into a fool.*"

Further, said R. Jochanan in the name of R. Jose: "Three things did Moses request of the Holy One, praised be He! and they were all granted unto him. He asked that the Shechina shall dwell in Israel and it was granted, as it is said (Ex. 33, 16.) *Is it not in that because Thou goest with us?* He asked that the Shechina might not dwell with heathens and it was granted to him, as it is said (Ib.) *So shall we be distinguished, I and thy people.* He asked that the Holy One, praised be He! make known His ways, and it was granted to him, as it is said (Ib, ib. 18.) *And he said, let me see, I beseech Thee, Thy glory,* i. e., he said before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, why is there a righteous man who prospers while another righteous person suffers? Some wicked person prospers while another wicked person suffers?' He answered him: 'Moses! the righteous person that prospers is righteous himself, and the son of a righteous one; the righteous one that suffers is righteous himself but the son of a wicked one [he suffers for the sins of his parents]; the wicked person who prospers is wicked himself but the son of a righteous person, and the wicked person who suffers is wicked himself and the son of a wicked one.'" The Master said above, "The righteous person that prospers is righteous himself and the son of a righteous one; the

ניים אמר שמע מיניה לאו אורח ארעא למעבד הכי (תהלים קמה) ורחמיו על כל מעשיו כתיב וכתיב (משלי יז) גם ענוש לצדיק לא טוב. תנא משמיה דרבי מאיר בשעה שהחמה זורחת וכל מלכי מזרח ומערב מניחין כתריהם בראשיהם ומשתחוים לחמה מיד כועס הקדוש ברוך הוא:

ואמר ר' יוחנן משום רבי יוסי טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה מלקיות שנאמר (הושע ב) ורדפה את מאהביה וגו' ואמרה אלכה ואשובה אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה. וריש לקיש אמר יותר ממאה מלקיות, שנאמר (משלי יז) תחת גערה במבין מהכות כסיל מאה:

ואמר רבי יוחנן משום רבי יוסי שלשה דברים בקש משה מלפני הקב"ה ונתן לו. בקש שתשרה שכינה על ישראל ונתן לו שנא' (שמות לג) הלוא בלכתך עמנו. בקש שלא תשרה שכינה על עובדי עבודת כוכבים ונתן לו שנאמר (שם) ונפלינו אני ועמך בקש להודיעו דרכיו של הקב"ה ונתן לו שנאמר (שם) הודעני נא את דרכך. אמר לפניו רבונו של עולם מפני מה יש צדיק וטוב לו ויש צדיק ורע לו. יש רשע וטוב לו ויש רשע ורע לו. אמר לו משה צדיק וטוב לו צדיק בן צדיק. צדיק ורע לו צדיק בן רשע. רשע וטוב לו רשע בן צדיק. רשע ורע לו רשע בן רשע. אמר מר צדיק וטוב לו צדיק בן צדיק. צדיק ורע לו צדיק בן רשע. איני והא כתיב (שמות כ) פוקד עון אבות על בנים וכתיב (דברים כד) ובנים

47) This passage is explained: "Punishment" [to others] "even to the just is not good" [to be its cause].

לא יומתו על אבות (סנהדרין פ"ג). ורמינן קראי אהדדי. ומשנינן לא קשיא הא כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם. הא כשאין אוחזין מעשה אבותיהם בידיהם. אלא הכי קאמר ליה. צדיק וטוב לו צדיק גמור צדיק ורע לו צדיק שאינו גמור. רשע וטוב לו רשע שאינו גמור. רשע ורע לו רשע גמור. ופליגא דר"מ דאמר רבי מאיר שתים נתנו לו ואחת לא נתנו לו שנאמר (שמות לג) וחנותי את אשר אחון אף על פי שאינו הגון ורחמתי את אשר ארחם אע"פ שאינו הגון:

ויאמר לא תוכל לראות את פני (שמות ל"ג). תנא משמיה דרבי יהושע בן קרחה כך א"ל הקב"ה למשה כשרציתי לא רצית עכשיו שאתה רוצה איני רוצה. ופליגא דרבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן בשכר ג' זכה לג' בשכר (שם ג') (עיקרים מ"ב פכ"ב) ויסתר משה פניו זכה לקלסתר פנים. בשכר כי ירא זכה לוייראו מגשת אליו. בשכר מהביט זכה לותמונת ה' יביט. (שם לג) והסירותי את כפי וראית את אחורי אמר רב חמא בר ביזנא אמר ר"ש חסידא מלמד

righteous one that suffers is righteous himself but the son of a wicked one." Is this so? Behold! It is written (Ex. 20, 5.) *Visiting the iniquities of the fathers upon the children;* and it is written (Deu. 24, 16.) *Fathers shall not be put to death for the children,* and we have asked the question as to the contradiction of these two passages, and answered; there is no difficulty. One passage refers to those who continue the [wicked] deeds of their parents, and the other passage refers to those who do not continue the [wicked] deeds of their parents. [Hence we see that a righteous man, even if the son of a wicked man does not suffer?] But we must say that He said thus to him: "A righteous one who prospers, is one who is perfectly righteous; a righteous one who suffers, is not a perfectly righteous one; a wicked one who prospers, is one not really wicked; a wicked one who suffers, is one grossly wicked." And this [saying of Rabbi Jochanan] differs from that of R. Meier, for R. Meier said: "Two requests were granted to Moses and one was not granted, for it is said (Ex. 33, 19.) *And I will be gracious to whom I will be gracious,* although he does not deserve it; *And I will show mercy to whom I will show mercy,* although he does not deserve it."

*And He said: Thou canst not see my face.* (Ib.) R. Joshua b. Karcha said: "Thus said the Holy One, praised be He! unto Moses: 'When I was willing [to reveal myself] thou wast unwilling (didst hide thy face);[48] now when thou art willing [to see me] I am not willing [to reveal myself].'" And this differs from the opinion of R. Samuel b. Nachmeini who quoted R. Jonathan; for R. Samuel b. Nachmeini said in the name of Jonathan: "On account of three things Moses earned the merit of the following three things; viz., for *And Moses hid his face,* (Ib. 3, 6.) he earned the merit of *A shining face;*[49] for *He was afraid* (Ib.) he earned the merit of, *And they were afraid to come nigh unto him* (Ib. 34, 30.); and for *To look up to God* (Ib. 3, 6.) he earned the merit of, *And the similitude of the Lord doth he behold* (Num. 12, 8)." [Hence it shows that he was rewarded for hiding his face and differing with R. Joshua B. Karcha]. *And then I will remove my hand, and thou shalt see my back; but my face shall not be seen* (Ex. 33, 23). R. Chama b.

48) See Ex. 3, 3-6.
49) See Ex. 34, 29-35.

Bizna in the name of R. Simon the Pious said: "This means that the Holy One, praised be He! showed to Moses the knot of the Tephilin (Philacteries)."

(Ib. b) R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai said: "Since the day the Holy One, praised be He! created the world there was no man who called the Holly One, praised be He! 'Lord' (*Adon*) until Abraham came and called him 'Lord,' for it is said (Gen. 15, 8.) *And he said Lord God, whereby shall I know that I shall inherit it?*" Rab said "Daniel also would not have been answered were it not for the sake of Abraham, for it is said (Dan. 9, 17.) *And now listen, O our God! to the prayer of thy servant, for the sake of the Lord;*—'for Thy sake' he [Daniel] ought to have said? But [he prayed] for the sake of Abraham, who called you Lord."

Again said R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai: "Since the day when the Holy One, praised be He! created the world, there was no man who thanked the Holy One, praised be He! until Leah came and thanked Him, as it is said (Gen. 29, 35.) *This time will I thank the Lord.*"

What is the meaning of being called Reuben?[50] R. Elazar said: "Leah said, 'See the difference between my son and the son of my father-in-law (Esau);[51] whereas my father-in-law's son sold his birthright to Jacob of his own accord, as it is written (Gen. 25, 33.) *And he sold his right of first-born unto Jacob,* yet what happened? As it is written (Ib. 27, 41.) *And Esau hated Jacob,* and it is also written (Ib. ib. 36.) *And he said, hath he been therefore named Jacob, because he hath supplanted me these two times;* but my son, although it was against his will that Joseph took from him the birthright, as it is written (I Chr. 5, I.) *But when he defiled his father's bed was his birth-right given unto the sons of Joseph;* yet he never envied him, for it is written (Gen. 37, 21.) *And when Reuben heard it he delivered him out of their hands.*'" Why was she named Ruth? R. Jochanan said "Be cause she merited that from her shall come forth David, who satisfied the Holy One, praised be He! with songs and praises." And whence do we derive that the name is the cause? R. Elazar said: "It is said (Ps. 46, 9.) *Come, look at the deeds of the Lord, who hath made desolation on the earth. Do not*

שהראה הקדוש ברוך הוא למשה קשר של תפילין:

(ע"ב) אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי מיום שברא הקדוש ברוך הוא את העולם לא היה אדם שקראו להקדוש ברוך הוא אדון עד שבא אברהם וקראו אדון שנא' (בראשית טו) ויאמר אדני אלהים במה אדע כי אירשנה. אמר רב אף דניאל לא נענה אלא בשביל אברהם שנאמר (דניאל ט) ועתה שמע אלהינו אל תפלת עבדך ואל תחנוניו והאר פניך אל מקדשך השמם למען אדני למענך מיבעי ליה אלא למען אברהם שקראך אדון:

ואמר רבי יוחנן משום רשב"י מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שהודה להקב"ה עד שבאת לאה והודתו שנאמר (בראשית כט) הפעם אודה את ה'. ראובן א"ר אלעזר אמרה לאה ראו מה בין בני לבן חמי דאלו בן חמי אע"ג דמדעתיה זבנה לבכירותיה דכתיב (שם כה) וימכור את בכורתו ליעקב חזי מה כתיב ביה (שם כז) וישטום עשו את יעקב וכתיב (שם) ויאמר הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים ואלו בני אף על גב דעל כרחיה שקלה יוסף לבכירותיה מיניה דכתיב (דה"א ה) ובחללו יצועי אביו ניתנה בכורתו ליוסף אפילו הכי לא איקנא ביה דכתיב (בראשית לז) וישמע ראובן ויצילהו מידם. רות (ב"ב פ"ק) מאי רות א"ר יוחנן שזכתה ויצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותשבחות ומנא לן דשמא גרים. אמר רבי אלעזר דאמר קרא (תהלים מו)

50) The reason giving in the Bible, (Gen. 29, 32.) explains only the first part of the name *Reu.*
51) *Reu* meaning "to see," and *Ben,* "son," also "between."

read it *Shamoth* (desolation), but read *Shemoth* (names)."

Further said R. Jochanan in the name of R. Jose: "Every utterance which came forth from the mouth of the Holy One, praised be He! for good purpose even when upon condition, was never retracted." Whence do we derive this? From our Teacher Moses, as it is said (Deu. 9, 14.) *Let me alone, and I may destroy them, and blot out their names from under the heavens, and I will make of thee a nation mightier and more numerous than they;* and although Moses invoked mercy concerning this thing and succeeded in annuling that decree, yet it [the promise, *And I will make thee a nation mightier and more numerous*] was fulfilled to his children, as is said (I Chr. 23, 15-16.) *The sons of Moses were Gershon, and Eliezer, and the sons of Eliezer were Rechabyah, the chief, the sons of Rechabyah became exceedingly great in number,* and R. Joseph taught they were more than sixty myriads. This is inferred from the two similar words, *Rabu, Rabu*: It is written here, *They were exceedingly great in number* (*Rabu*), and it is written there (Ex. 1, 7.) *They were fruitful and exceedingly great in number* (*Vayirbu*).

(Ib. b) Further said R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai: "A degenerate child in a man's house is worse than the war of *Gog and Magog*,[52] for it is said (Ps. 3, 1.) *A song of David, when he fled from before Abshalom, his son.* Immediately after this is written, *Lord! How numerous are my assailants! How many that rise up against me,* while of the war of *Gog and Magog* it is written (Ib. 2, 1.) *Wherefore do nations rage and people meditate vain things?* But *How numerous are my assailants* is not stated [in connection with the war of *Gog and Magog*]."

*A song of David, when he fled from Abshaalom his son* (Ib.) It should have been said, *A lamentation of David?* R. Simon b. Jochai said: "Unto what can David's incident be likened? Unto a man against whom a large note was brought forth to be paid; before he paid it he felt grieved and sorrowful, but after he had paid it, he rejoiced. So was David—since the Holy One, praised be He! said to him (II Sam. 12, 11.) *Behold! I will raise up against thee evil out of thy*

לכן חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ אל תקרי שַמות אלא שֵמות:

ואמר רבי יוחנן משום רבי יוסי כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה לטובה אפילו על תנאי לא חזר בו. מנא לן ממשה רבינו שנאמר (דברים ט) הרף ממני ואשמידם ואמחה את שמם ואעשה אותך לגוי עצום ורב ממנו. ואע"ג דבעי משה רחמי עלה דמלתא ובטלה אפ"ה אוקמיה בזרעיה שנאמר (דה"א כג) ובני משה גרשום ואליעזר ויהיו בני אליעזר רחביה הראש וגו' ובני רחביה רבו למעלה וגו'. ותני רב יוסף למעלה מס' רבוא. אתיה רביה רביה. כתיב הכא רבו למעלה וכתיב התם (שמות א) פרו וישרצו וירבו:

(ע"ב) ואמר ר' יוחנן משום רשב"י קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג שנא' (תהלים ג) מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וכתיב בתריה ה' מה רבו צרי רבים קמים עלי ואלו גבי מלחמת גוג ומגוג כתיב (שם ב) למה רגשו גוים ולאמים יהגו ריק ואלו מה רבו צרי לא כתיב. מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו מזמור לדוד קינה לדוד מיבעי' ליה. א"ר שמעון בן אבישלום למה הדבר דומה לאדם שיצא עליו שטר חוב קודם שפרעו היה עצב לאחר שפרעו שמח אף כאן דוד כיון שאמר לו הקב"ה (ש"ב יב) הנני מקים עליך רעה

52) According to some tradition, The war of *Gog and Magog*, which will precede the coming of the Messiah, will be the most horrible war in human history. That period is often described as *Cheblei Messiah* (the pains of Messiah).

*own house;* he felt grieved, for he feared it would be a slave or a bastard who would have no mercy on him. But when he saw it was Abshalom [his own son] he was glad and composed a song."

Further said R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai: "It is permitted to quarrel with the wicked in this world, because it is said (Pr. 28, 4.) *They that forsake the Torah praise the wicked, but those who observe the Torah contend with them."* We also have a Baraitha to the same effect. R. Dostai b. Mathun says: "It is permitted to quarrel with the wicked in this world; as it is said (Pr. 28, 4.) *They that forsake the Torah praise the wicked, but those who observe the Torah contend with them;* and if some one should whisper to you saying: 'Behold! it is written (Ps. 37, 1.) *Of David! Do not fret thyself because of the evil-doers.'* Tell him that he whose heart smites him [who has no clear conscience] says so, for the real meaning of the passage is: *Do not compete with the evil-doers,* i. e., to be among evil-doers; *And neither be thou envious against the workers of iniquity,* to be like them. And it is also said (Pr. 23, 17.) *Let not thy heart be envious against sinners, but in the fear of the Lord (remain) at all times."* Is that so? Behold! R. Isaac said: "If you see a wicked man upon whom fortune smiles, do not quarrel with him, for it is said (Ps. 10, 5.) *Prosperous are his ways at all times;* and moreover, he always wins by law, as it is said (Ib.) *Far aloof (remain) Thy punishments from him;* and moreover, he sees [revenge] in his enemies, as it is said (Ib.) *All his assailants, he puffeth at them."* There is no difficulty [in understanding this]; one deals with secular affairs and the other deals with divine affairs, and, if you wish, you may say both passages deal with divine affairs and there is no difficulty; for one deals with a wicked man upon whom fortune smiles, and the other with the wicked man upon whom fortune does not smile; and, if you wish, you may say both deal with a wicked man upon whom fortune smiles; yet there is no difficulty, for one deals with a perfectly righteous man and the other with one who is not righteous throughout; for R. Huna said: "What means the passage (Habakuk 1, 13.) *Wherefore wilt thou look upon those that deal treacherously; be silent when the wicked swallows up him that is more*

מביתך היה עָצֵב אמר שמא עבד או ממזר הוא דלא חיים עלי כיון דחזא דאבשלום הוא שמח משום הכי אמר מזמור:

ואמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחאי מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה שנאמר (משלי כח) עוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בם. תניא נמי הכי רבי דוסתאי בר מתון אומר מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה שנאמר עוזבי תורה יהללו רשע ואם לחשך אדם לומר והכתיב (תהלים לז) לדוד אל תתחר במרעים אמור לו מי שלבו נוקפו אומר כן אלא אל תתחר במרעים להיות כמרעים ואל תקנא בעושה עולה להיות כעושה עולה ואומר (משלי כג) אל יקנא לבך בחטאים כי אם ביראת ה' כל היום. איני והא אמר רבי יצחק אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל תתגרה בו שנאמר (תהלים י) יחילו דרכיו בכל עת. ולא עוד אלא שזוכה בדין שנאמר (שם) מרום משפטיך מנגדו. ולא עוד אלא שרואה בצריו שנאמר (שם) כל צורריו יפיח בהם. לא קשיא הא במילי דידיה הא במילי דשמיא. ואי בעית אימא הא והא במילי דשמיא ולא קשיא הא ברשע שהשעה משחקת לו הא ברשע שאין השעה משחקת לו. ואי בעית אימא הא והא ברשע שהשעה משחקת לו ולא קשיא הא בצדיק גמור הא בצדיק שאינו גמור דאמר רב הונא מאי דכתיב (חבקוק א) למה תביט בוגדים תחריש

כבלע רשע צדיק ממנו. וכי רשע בולע צדיק והכתיב (תהלים לז) ה' לא יעזבנו בידו וכתיב (משלי יב) לא יאונה לצדיק כל און אלא צדיק ממנו בולע צדיק גמור אינו בולע. ואיב"א שעה משחקת לו שאני:

ואמר ר' יוחנן משום רשב"י גדולה שימושה של תורה יותר מלמודה שנא' (מ"ב ג) פה אלישע בן שפט אשר יצק מים ע"י אליהו למד לא נאמר אלא יצק מלמד שגדולה שמושה יותר מלמודה:

אמר ליה רבי יצחק לרב נחמן מאי טעמא לא אתי מר לבי כנשתא לצלויי אמר ליה לא יכילנא אמר ליה לכנפי למר עשרה וליצלי. אמר ליה טריחא לי מלתא ולימא ליה מר לשליחא דצבורא ליתי ולידעי למר בעידנא דמצלי צבורא. אמר ליה מאי כולי האי. אמר ליה דאמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי (דף ח) מ"ד (תהלים סט) ואני תפלתי לך ה' עת רצון אימתי עת רצון בשעה שהצבור מתפללים. ר' יוסי בר' חנינא אמר מהכא (ישעיה מט) כה אמר ה' בעת רצון עניתיך. רבי אחא בר חנינא אמר מהכא (איוב לו) הן אל כביר ולא ימאס. וכתיב (תהלים נה) פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי. תניא נמי הכי רבי רבי נתן אומר מנין שאין הקב"ה מואס בתפלתן של רבים. שנאמר הן

*righteous than he?* How can it be possible that a wicked man should swallow up a righteous man? Behold! It is written (Ps. 37, 33.) *The Lord will not leave him in his hand,* and it is written (Pr. 12, 21.) *No wrong can come unawares to the righteous!* We must therefore say: "One, more righteous than he is, the wicked person does destroy, but he cannot destroy the perfectly righteous man." And, if you wish, you may say that when fortune smiles upon a man, it is different [and even one perfectly righteous should not fret at him].

Again said R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai: "The obedience [to the law] is more important than the study; for it is said (II Kings 3, 11.) *Here is Elisha the son of Shaphat, who poured water on the hand of Elijah. Poured,* is said, not *Studied;* from this we infer that obedience [to the law] is more important than the study."

R. Isaac said to R. Nachman: "Why did not the master come to the synagogue to pray?" "Because I was not feeling well," answered R. Nachman. "The master should have gathered ten in his house and then prayed," said R. Isaac. "It was too hard a task for me," said R. Nachman. "If so," remarked R. Isaac, "then why did not the master direct the Sexton to inform him when the public pray? [so that he might pray at that time?]" "Why are you so particular about it?" asked R. Nachman, "Because," said R. Isaac, "R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai said: (Fol. 8a) 'What is meant by the passage (Ps. 69, 14.) *But as for me, I direct my prayer unto Thee, O Lord, in a time of favor.* When is it a time of favor? It is when the community at large prays.'" R. Jose, the son of Chanina said: "We infer it from this, (Isa. 49, 8.) *Thus hath said the Lord, in the time of favor have I answered thee.*" R. Chanina said: "We derive it from this, (Job 36, 5.) *Behold, God is mighty and despiseth no one,* [53] and it is written (Ps. 55, 19.) *He delivered my soul in peace from the battle against me; for in multitudes are they (contending) with me.*" We have also a Baraitha to the same effect, R. Nathan said: "Whence do we know that the Holy One, praised be He! despiseth not the prayers of a community? It is written

53) *Kabir* means "might," and also "many." The passage is therefore explained: "Behold, God does not despise," (the prayer of) "many."

(Job 36, 5.) *Behold God, many He doth not despise,* and it is written (Ps. 55, 19.) *He delivereth my soul in peace from the battle against me; for in multitudes,* etc., i. e., the Holy One, praised be He! says: 'When any one occupies himself with the study of the Torah and the practice of loving kindness I consider as if he delivered me and my children from the nations.'"

R. Levi said: "Whoever has a synagogue in his town, and does not go there to pray, is to be called a *wicked neighbor,* as it is said (Jer. 12, 14.) *Thus hath said the Lord against all my wicked neighbors;* moreover by his actions he causes exile to himself and his children, as it is said (Ib.) *I will pluck them out of their land, and the house of Judah will I pluck out from the midst of them.*"

They told R. Jochanan that there are aged people in Babylon, and he remarked wonderingly, "It is written (Deu. 11, 21.) *In order that your days may be multiplied, and the days of your children in the land which the Lord swore unto your fathers,* but not outside of Palestine." But when he was informed [of the fact] that they come early to the synagogue, and leave it late, then he said: "Aye, it is this which helps them, as R. Jochanan b. Levi said unto his children, 'Come early and remain late in the synagogue, in order that you may live long.'" R. Acha the son of R. Chanina said: "From what Biblical passage [do we learn this]? *Happy is the man that hearkeneth unto me, watching day by day at my gates, waiting at the posts of my doors* (Pr. 8, 34), and after this is written, *For he who finds me, finds life.*"

R. Chisda said: "A man shall always enter two doors to the synagogue." What does he mean by "two doors"? He means that a man should wait as long as it takes to walk the length of two doors, and then begin to pray.

*For this shall every pious one pray unto Thee at the time when Thou mayest be found* (Pr. 32, 6). R. Chanina said: "*L-eth Metzo,* (At the time when thou mayest be found) alludes [to the time when one is about to take a] wife, as it is written (Pr. 18, 22.) *Whoso hath found a wife hath found happiness.*"[54] In Palestine, when a man married he was asked *Matzah* (found), *or Motzei* (find). *Matzah,* as it is written (Pr. 18,

אל כביר לא ימאס וכתיב פדה בשלום נפשי מקרב לי וגו׳. אמר הקב"ה כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הצבור מעלה אני עליו כאלו פדאני לי ולבני מבין עכו"ם ומזלות:

אמר רבי לוי כל מי שיש לו בית הכנסת בעירו ואינו נכנס שם להתפלל נקרא שכן רע שנאמר (ירמיה יב) כה אמר ה׳ על כל שכני הרעים הנוגעים בנחלה אשר הנחלתי את עמי את ישראל. ולא עוד אלא שגורם גלות לו ולבניו שנאמר (שם) הנני נותשם מעל אדמתם ואת בית יהודה אתוש מתוכם. אמרי ליה לרבי יוחנן איכא סבי בבבל תמה ואמר (דברים יא) למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב אבל בחוצה לארץ לא. כיון דאמרי ליה מקדמי ומחשכי לבי כנישתא. אמר היינו דאהני להו כדאמר רבי יהושע בן לוי לבניו קדימו וחשיכו ועיילו לבי כנישתא כי היכי דתוריכו חיי. אמר רבי אחא ברבי חנינא מאי קראה (משלי ח) אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום לשמור מזוזות פתחי וכתיב בתריה כי מוצאי מצא חיים. אמר רב חסדא לעולם יכנס אדם ב׳ פתחים בבית הכנסת ב׳ פתחים ס"ד אלא אימא שיעור ב׳ פתחים ואחר כך יתפלל:

(תהלים לב) על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא א"ר חנינא לעת מצוא זו אשה שנא׳ (משלי יח) מצא אשה מצא טוב. (יבמות פ"ה) במערבא כי נסיב איניש אתתא אמרי ליה הכי מצא או מוצא מצא דכתיב מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה". מוצא דכתיב

54) The word *Matzah* is found in every following passage.

22.) *Whoso hath found (Matza) a wife hath found happiness; Motzei,* as it is written (Ecc. 7, 26.) *And I find (Motzei) the woman more bitter than death.* R. Nathan said: "*L-eth Metzo,* refers to the Torah, as it is written (Pr. 8, 35.) *For he who findeth me (the Torah), findeth life.*" R. Nachman b. Isaac said: "*L-eth Metzo,* means [the time of] death, as it is written (Ps. 68, 21.) *The escape from death.*" We have also a Baraitha to the same effect: There are nine hundred and three kinds of deaths in the world, as it is said (Ib.) *The escape from death (Totzaoth)*. The numerical value of the word *Totzaoth,* amounts to nine hundred and three; the hardest of all deaths is croup, and the easiest of all is the divine kiss; croup is like a thorn in a ball of wool, which [if one tries to tear loose] lacerates backward (in the opposite direction of the knots); others say as the gushing water at the entrance of a canal [when the sluice bars are raised]; the kiss referred to is like the extraction of a hair from milk.

R. Jochanan said: "*L-eth Metzo,* refers to the grave." R. Chanina said: "Where is the Biblical passage to prove it? (Job 3, 22.) *Who would rejoice, even to exulting, who would be glad could they but find a grave.*"

Rabba b. R. Shila said: "Thus it is that people say: 'Man ought to pray for peace even to the last clod of earth thrown on his grave.'"

Mar Zutra said: "*L-eth Metzo,* refers to the necessity of living in a place where there are sanitary conditions." The sages of Palestine [upon hearing all the opinions in explaining the above passage] remarked that Mar Zutra's opinion is the best of all.

Raba said to Rafram b. Papa: "Speak to us, Master, of those excellent things you said in the name of R. Chisda in reference to the synagogue." "This is what R. Chisda said," said [Rafram] to him: "'What is the meaning of the passage (Ps. 87, 2.) *The Lord loveth the gates of Zion more than all the dwellings of Jacob.* The Lord loveth the gates that are marked with the signs of Halacha (laws) more than the synagogues and the houses of study.'[55] and this agrees with R. Chiya b. Ami who said, in the name of Ulla: 'Since the destruction of the Temple, nothing has remained to the Holy One, praised be He! in His world, but four cubits of the Halacha

(קהלת ז) ומוצא אני מר ממות את האשה. רבי נתן אומר לעת מצוא זו תורה דכתיב (משלי ח) כי מוצאי מצא חיים. רב נחמן בר יצחק אמר לעת מצוא זו מיתה שנאמר (תהלים סח) למות תוצאות. תניא נמי הכי תתק"ג מיני מיתה נבראו בעולם שנאמר למות תוצאות. תוצאות בגימטריא הכי הוה. קשה שבכולם אסכרה ניחא שבכולם נשיקה. אסכרה דמי כחיזרא אגבבא דעמרא דלאחורי נשרא. א"ד כפיטורי בפי ושט. נשיקה דמיא כמשחל בניתא מחלבא. רבי יוחנן אמר לעת מצוא זו קבורה א"ר חנינא מאי קרא (איוב ג) השמחים אלי גיל ישישו כי ימצאו קבר. אמר רבה בר רב שילא היינו דאמרי אינשי ליבעי איניש רחמי אפי' עד זיבולא בתרייתא שלמא. מר זוטרא אמר לעת מצוא זו בית הכסא. אמרי במערבא הא דמר זוטרא עדיפא מכולהו:

אמר ליה רבא לרפרם בר פפא לימא לימא לן מר מהני מילי מעלייתא דאמרת משמיה דרב חסדא במילי דבי כנישתא. אמר ליה הכי אמר רב חסדא מ"ד (תהלים פז) אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב. אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות. והיינו דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. ואמר אביי מריש הוה

55) *Zion* and *Ziun* (sign), both are spelled alike, the former is used as a proper noun and the latter as an adjective.

[where it is studied].'" Abaye said: "At first I was accustomed to study in the house and pray in the synagogue, but since I heard what R. Chiya b. Ami said in the name of Ulla, that since the destruction of the Temple, nothing has remained to the Holy One, praised be He! in his world but four cubits of the Halacha, I never prayed but where I studied." R. Ami and R. Assi, although they both had twelve synagogues in Tiberia, still did not pray elsewhere but between the pillars where they had studied.

R. Chiya b. Ami, in the name of Ulla said: "A man shall always live in the same place where his teacher lives, for as long as Shimi b. Geira lived, solomon did not marry Pharaoh's daughter." [56] Behold, we are taught that a man shall not live in the same place with his teacher! This is not difficult to explain, for the former deals with a disciple who bends before (obeys) his teacher, and the latter deals with a disciple who does not bend before (obey) his teacher. Another thing said R. Chiya b. Ami, in the name of Ulla: "He who enjoys life through the labor of his hand, is greater than he who fears God, for concerning the man who fears God, it is written (Ps. 112, 1.) *Happy is the man who feareth the Lord;* while concerning the man who enjoys the labor of his hand, it is written (Ib. 128, 2.) *When thou eateth of the labor of thy hands: (then) wilt thou be happy, and it shall be well with thee.—Wilt thou be happy,* in this world. *And it shall be well with thee,* in the world to come; but concerning the one who fears God it is not said, *And it shall be well with thee.*"

(Ib. b) Raba said to his children (by way of advice): "When you cut meat don't cut it on your hand."—Some attribute this to the danger in cutting into the hand and others to the spoiling of the meat. — "And you should not sit down on the bed of an Armenian, and do not pass behind the synagogue at the time the community is praying." Regarding the bed of an Armenian, some say is meant not to go to sleep without the Sh'm'a [57] which resembles an Armenian bed, and according to others, it means not to marry a proselyte. And, according to others, it means a real Armenian and refers to the incident that happened to R. Papa. R. Papa visited an Armenian and she brought him out a bed bidding him to sit on it. R. Papa

גריסנא בגו ביתא ומצלינא בבי כנישתא כיון דשמענא להא דאמר ר' חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא. רב אמי ורב אסי אע"ג דהוו להו תליסר בי כנישתא בטבריא לא מצלו אלא ביני עמודי היכא דהוו גרסי. אמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא לעולם ידור אדם במקום רבו שכל זמן ששמעי בן גרא קיים לא נשא שלמה את בת פרעה. והתניא אל ידור לא קשיא הא דכייף ליה הא דלא כייף ליה. ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים דאלו גבי ירא שמים כתיב (שם קיב) אשרי איש ירא את ה'. ואלו גבי נהנה מיגיעו כתיב (שם קכח) יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך. אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא. ולגבי ירא שמים לא כתיב ביה וטוב לך:

(ע"ב) אמר להו רבא לבניה כשאתם חותכים בשר אל תחתכו על גב היד. א"ד משום סכנה. וא"ד משום קלקול סעודה. ואל תשבו על מטת ארמית. ואל תעברו אחורי בית הכנסת בשעה שהצבור מתפללין. אל תשבו על מטת ארמית. איכא דאמרי לא תגנו בלא ק"ש. וא"ד דלא תנסבו גיורתא. וא"ד ארמית ממש ומשום מעשה דרב פפא. דרב פפא אזל לגבי ארמית הוציאה לו מטה אמרה לו שב. אמר לה איני יושב עד

56) See I Kings 3.
57) Every Jew is obliged to read the *Sh'm'a* before going to bed.

refused and said to her: "I shall not sit on it unless thou wilt lift up the bed and show me what is under it." She did so and he noticed a dead child was under the bed. Since then the sages said: "A man shall not sit on the bed of an Armenian." "Do not pass the rear of the synagogue while the community is praying;" this supports the opinion of R. Joshua b. Levi, who said: "A man has no right to pass behind the synagogue while the community is praying."

We are taught that R. Akiba says: "For three things do I admire the Medians: when they carve meat, they do it on the table; when they kiss, they do so only upon the hand; and when they keep counsel, they do so only in the field." R. Ada b. Ahaba said: "What Biblical passage indicates [that consultation should be held only in the field]? *And Jacob sent and called Rachel and Leah to his flock* (Gen. 31, 8)."

(Fol. 9a) R. Abba said: "All agree that the deliverance of Israel out of Egypt took place in the evening, as it is said (Deu. 16, 1.) *Did the Lord, thy God, bring thee forth out of Egypt by night;* and [they also agree] that they did not leave [Egypt] before the next morning, as it is said (Num. 33, 3.) *On the morrow after the Passover sacrifice, the children of Israel went out with a high hand,* but they differ as to the meaning of *Chipazon* (In haste, Ex. 12, 11). R. Elazar b. Azariah holds that *Chipazon* (In haste), refers to the Egyptians who [after realizing the plague of the first-born] hurried the children of Israel to leave; and R. Akiba holds *Chipazon* (In haste), refers to the Israelites [who were in haste to leave]." We have also a Baraitha to the same effect: *Did the Lord, thy God, bring thee forth out of Egypt by night* (Deu. 16, 1). "Did they really go out at night? Behold! it was in the morning, for it is said (Num. 33, 3.) *On the morrow after the Passover sacrifice, did the children of Israel go out with a high hand.* We must therefore say that the beginning of the deliverance was in the evening."

*Speak* (*I beg thee*) *in the ears of the people* (Ex. 11, 2). It was said in the school of R. Janai: "The word *Nah,*[58] means nothing else but *request;* the Holy One, blessed be He! said unto Moses, 'I pray thee go and tell them (Israel) that I request of them they shall ask from the Egyptians silver vessels

58) *Nah,* has the meaning of "Now," and "I pray."

שתגביהי את המטה. הגביהה את המטה ומצאו שם תינוק מת. מכאן אמרו חכמים אסור לישב על מטת ארמית. ואל תעברו אחורי בית הכנסת בשעה שהצבור מתפללין מסייע לה לריב"ל דאמר ריב"ל אסור לו לאדם שיעבור אחורי בהכ"נ בשעה שהצבור מתפללין:

תניא אמר רבי עקיבא בג' דברים אוהב אני את המדיים כשחותכים את הבשר אין חותכין אלא על גב השלחן. כשנושקין אין נושקין אלא על גב היד. וכשיועצין אין יועצין אלא בשדה. אמר רב אדא בר אהבה מאי קרא (בראשית לא) וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השדה אל צאנו:

(דף ט) אמר ר' אבא הכל מודים כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב שנאמר (דברים טז) הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה. וכשיצאו לא יצאו אלא ביום שנאמר (במדבר לג) ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה. על מה נחלקו על שעת חפזון דר"א ב"ע סבר מאי חפזון חפזון דמצרים ור"ע סבר מאי חפזון חפזון דישראל. תניא נמי הכי הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה וכי בלילה יצאו והלא לא יצאו אלא ביום שנאמר ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה אלא מלמד שהתחילה להם גאולה מבערב:

(שמות יא) דבר נא באזני העם וגו' אמרי דבי רבי ינאי אין נא אלא לשון בקשה אמר לו הקב"ה למשה בבקשה ממך לך ואמור להם

בבקשה מכם שאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב שלא יאמר אותו צדיק (בראשית טו)· ועבדום וענו אותם קיים בהם (שם) ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם. אמרו לו ולואי שנצא בעצמנו. משל לאדם שהיה חבוש בבית האסורים והיו אומרים לו בני אדם מוציאין אותך למחר מבית האסורים ונותנים לך ממון הרבה ואמר להם בבקשה מכם הוציאוני מיד ואיני מבקש כלום. (שמות יב) וישאילום אמר רבי אמי מלמד שהשאילום בעל כרחם. א"ד בעל כרחם דמצרים. וא"ד בעל כרחם דישראל. מ"ד בעל כרחם דמצרים דכתיב (תהלים סח) ונות בית תחלק שלל. ומאן דאמר בעל כרחם דישראל משום משוי. (שמות יב) וינצלו את מצרים. (פ' ע"פ) אמר רב אמי מלמד שעשאוה כמצודה שאין בה דגן. ור"ל אמר עשאוה כמצולה שאין בה דגים:

(שמות ג). אהיה אשר אהיה א"ל הקב"ה למשה לך אמור להם לישראל אני הייתי עמכם בשעבוד זה ואני אהיה עמכם בשעבוד גליות. אמר לפניו רבש"ע דיה לצרה בשעתה. אמר לו הקב"ה לך אמור להם (שם) אהיה שלחני אליכם. (מ"א יח) ענני ה' ענני אמר רבי אבהו למה אמר אליהו ענני ב' פעמים. מלמד שאמר אליהו לפני הקב"ה רבונו של עולם ענני שתרד אש מן השמים ותאכל כל אשר על המזבח. וענני שתסיח דעתם כדי שלא יאמרו מעשה כשפים הם שנאמר (שם) ואתה הסיבות את לבם אחורנית:

and golden vessels, lest that righteous one (Abraham) shall not say, Aye, the decree, (Gen. 15, 13.) *And they will make them serve and they will afflict them,* was indeed fulfilled for them; but [the other half of the decree] *And afterwards shall they go out with great substance* was not fulfilled.' [When Moses informed Israel of this] they said to Him: 'O that we might go out ourselves.'" This may be likened unto a man detained in prison, who when told by the people that he would be set free the next morning and would receive a large sum of money, said to them: "I pray of you, take me out immediately; that is all I wish."

*And they caused to give unto them what they required* (Ib.). R. Ami said: We infer from this, that it was given to them against their will." Some say against the will of the Egyptians, and others say against the will of the Israelites; those who say against the will of the Egyptians, infer this from (Ps. 68, 13.) *Yet she that tarried at home* (Egypt that tarried at home), *divided the spoil;* and those that say against the will of the Israelites, because of the burden of carrying them; *And they emptied out Egypt.* (Ib.) R. Ami said: "We learn from this that they left her (Egypt) like a net without grain," and Resh Lakish said: "They left her like a depth without fishes." [59]

*I will be that I will be* (Ex. 3, 14).[60] The Holy One, praised be He! said unto Moses, "Go and tell Israel that I was with you during this subjugation and I will be with you during the next subjugation." So Moses said unto Him: "Sovereign of the Universe, is not the affliction terrible enough when it is really present [without telling of it beforehand]?" Whereupon the Holy One, praised be He! said unto Moses: *"Then go and tell, 'I will be,' sent me unto you."*

*Answer me, O Lord, answer me* (I Kings 18, 37). R. Abuhu said: "Why did Elijah say twice, *Answer me?* We infer from this that Elijah said, before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the Universe, answer me that a fire shall come down from Heaven and consume everything that is upon the altar; and answer me, to remove from their mind that they shall not think it was the result of sorcery,' as it is said (Ib.) *Thou hast turned their hearts back again.*"

59) The letters *M, N,* and *L, D,* are interchanable according to grammatical rules, *Natzlu* (empty) can therefore be changed to either *Metzula* (depth) or *Metzuda* (net).

60) To the question put by Moses: *"If the children of Israel ask me who sent you unto us, what shall I answer?"* God answered in two different ways: first, *I will be that I will be,* second, *Tell them 'I will be' sent me unto you.*

מכדי האי (תהלים יט) יהיו לרצון אמרי פי משמע לבסוף ומשמע מעיקרא דבעינן למימר. מאי טעמא תקינו רבנן לאחר שמונה עשרה ברכות (כיון דמיניה יליף סמיכות גאולה לתפלה שפיר מפי לאומרו מעיקרא. מהרש"א) לימרו מעיקרא. אמר רב יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי הואיל ולא אמרו דוד אלא לאחר שמונה עשרה פרשיות לפיכך תקינו רבנן לאחר שמונה עשרה ברכות. הני תמני סרי תשסרי הויין. אשרי האיש ולמה רגשו גוים חדא פרשתא היא. דאמר רבי יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי מאה וג' פרשיות אמר דוד ולא אמר הללויה עד שראה במפלתן של רשעים שנאמר (תהלים קד) יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה. הני מאה ושלש מאה וארבע הוויין. אלא שמע מינה אשרי האיש ולמה רגשו חדא פרשה היא. דאמר (דף י) רשב"נ אמר רבי יוחנן כל פרשה שהיתה חביבה על דוד פתח בה באשרי וסיים בה באשרי. פתח באשרי דכתיב (תהלים א) אשרי האיש. וסיים באשרי דכתיב (שם ב) אשרי כל חוסי בו:

Let us see: The passage (Ps. 19, 15.) *May the words of my mouth be acceptable,* can be explained in the past tense, and it may be explained in the future tense. Why then have the Rabbis decided to say it after the Eighteen Benedictions and not before? R. Juda, the son of R. Simon b. Pazi, said: "Because David did not say this verse until after he had said eighteen chapters, therefore did the Rabbis decree [to say it] after the Eighteen Benedictions." Is it after eighteen? Behold! it is after nineteen? Aye! the first two chapters, viz., *Happy is the man,* and *Wherefore do heathens rage,* are only one chapter, for R. Juda, the son of R. Simon b. Pazi, said: "One hundred and three chapters were uttered by David, and he did not say Hallelujah until he had contemplated the downfall of the wicked; as it is said (Ps. 104, 35.) *Let the sinners be taken completely out of the earth, and let the wicked be no more; Bless the Lord, O my soul, Hallelujah!* Instead of one hundred and three, we ought to say, one hundred and four? but we infer this, that *Blessed is the man,* and *Why do the heathens rage,* are but one psalm. (Fol. 10a) As R. Samuel b. Nachmeini in the name of R. Jonathan said: 'Every chapter that was beloved by David, he began and concluded it with the word, *Happy;* It began with *Happy is the man* (Ps. 1, 1), and ended with *Happy are all they that put treir trust in Him* (Ib. 2, 10).' [This proves that the first two chapters are one]."

הנהו בריוני דהוו בשבבותיה דר"מ והוו קא מצערי ליה טובא הוה קא בעי ר"מ רחמי עלייהו דלימותו. אמרה ליה ברוריה דביתהו מאי דעתיך משום דכתיב (שם קד) יתמו חטאים. מי כתיב חוטאים חטאים כתיב ועוד שפיל לסיפיה דקרא ורשעים עוד אינם כיון דיתמו חטאים ורשעים עוד אינם אלא בעי רחמי עלייהו דלהדרי בתשובה ורשעים עוד אינם בעא רחמי עלייהו והדרי בתשובה.

There were some highwaymen in the neighborhood of R. Meier who annoyed him so much that he once prayed that they should die; but his wife Baruriah said to him: "How do you justify this? [such prayer?] Is it because, it is written (Ps. 104, 35.) *Let sin be consumed* [which you understand to mean that the wicked should be destroyed]; behold is it then written *The sinners?* It is written *sin!* Besides, read the last part of this verse *And the wicked will be no more.* Pray, therefore [on their behalf], that they may be led to repentance and the wicked will be no more." He did pray for them and thereupon they were led to repent.

א"ל ההוא צדוקי לר' אבהו כתיב (תהלים ג) מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וכתיב (שם נז) לדוד מכתם בברחו מפני

A Sadduce once asked R. Abuhu: "It is written (Ps. 3, 1.) *A psalm of David when he fled from his son, Abshalom,* and it is written (Ib. 57, 1.) *By David a Michtam, when he fled from Saul.* Let us see, which event oc-

curred first? Was it not the incident with Saul? Why then is it written last? "Aye," R. Abuhu said to him, "you, who do not recognize the rule of *contiguous passages,*[61] find this difficult, but to us who recognize the rule of *contiguous passages,* it is not at all difficult; for R. Jochanan said: "What is the Biblical proof for the rule of contiguous passage? It is said (Ps. 111, 8.) *They are well supported forever and eternally they are framed in truth and uprightness.* Why is the story of Absholom placed near the chapter of *Gog and Magog?* [62] If one should ask you, 'Is it possible that a slave (*Gog and Magog*) shall rebel against his master (God)?' answer him: 'How is it possible that a son shall rebel against his own father? Yet, it did so happen (with Abshalom); so is this also possible.'"

R. Shimi b. Ukba, and some say Mar Ukba, frequented the house of R. Simon b. Pazi, who was accustomed to arrange Agadah before R. Joshua b. Levi, and asked R. Simon b. Pazi: "What is the meaning of the passage (Ps. 103, 1.) *Praise the Lord, O my soul, and all that is within me (praise) His Holy name.*" "Come and see," said R. Simon b. Pazi to him, "how the custom of the Holy One, praised be He! differs from the custom of frail man! The custom of frail man is to form a shape on the wall but he can put into it neither breath nor soul, nor entrails nor bowels, but the Holy One, praised be He! is not so. He forms a shape within a shape (creates a body within a body) and puts into it breath, soul, entrails and bowels, and it is this that Hannah means when she said (I Sam. 2, 2.) *There is none holy like the Lord; for there is none besides Thee, and there is not any rock like our Lord.* What is meant by *Ein Tzur Keloheinu?* It means that there is no shaper like our Lord." And what does it mean by *For there is none besides Thee?* R. Juda b. Menassya said: "Do not read *Ein Biltecha* (none besides Thee), but read *Ein Lebalathecha* (nothing could wear you out), for the nature of the Holy One, praised be He! is not like the nature of frail man. The works of frail man wear out their maker, but the Holy One, praised be He! is not so, He wears out his work." "You did not quite understand my question," said R. Shimi b. Ukba to R. Simon b. Pazi,

שאול במערה הי מעשה הוה ברישא מכדי מעשה דשאול הוה ברישא ליכתוב ברישא. אמר ליה אתון דלא דרשיתון סמוכים קשיא לכו אנן דדרשינן סמוכים לא קשיא לן דא"ר יוחנן סמוכים מן התורה מנין שנא׳ (שם קיא) סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר למה נסמכה פרשת אבשלום לפרשת גוג ומגוג שאם יאמר לך אדם כלום יש עבד שמורד ברבו אף אתה אמור לו כלום יש בן שמורד באביו אלא הוה. הכא נמי הוה:

רב שימי בר עוקבא ואמרי לה מר עוקבא הוה שכיח קמיה דר׳ שמעון בן פזי והוה מסדר אגדתא קמיה דרבי יהושע בן לוי א"ל מ"ד (שם קג) ברכי נפשי את ה׳ וכל קרבי את שם קדשו. א"ל בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת ב"ו מדת ב"ו צר צורה על גבי חכותל ואינו יכול להטיל בו רוח ונשמה קרבים ובני מעיים. והיינו דאמרה חנה (ש"א ב) אין קדוש כה׳ כי אין בלתך ואין צור כאלהינו. מאי אין צור כאלהינו אין צייר כאלהינו. מאי כי אין בלתך. אמר רב יהודה בר מנסיא אל תקרי כי אין בלתך אלא אין לבלותך. שלא כמדת הקב"ה מדת ב"ו. מדת ב"ו מעשה ידיו מבלין אותו והקב"ה מבלה מעשיו. אמר ליה אנא

61) A rule of interpretation based upon the sequence of Biblical passages; the passages placed near each other explain each other.
62) See note 52.

"what I intended to ask was this: Five times did David say *Bless the Lord, O my soul;* in reference to what was it said?" "He said it," [replied R. Simon b. Pazi] "in reference to the Holy One, praised be He! and in reference to the soul, for just as the Holy One, praised be He! filleth the entire world, so does the soul fill the entire body; just as the Holy One, praised be He! seeth, but cannot be seen, so does the soul see, but cannot be seen; just as the Holy One, praised be He! feedeth the entire world, so does the soul feed the entire body; just as the Holy One, praised be He! is pure, so is the soul pure; and just as the Holy One, praised be He! dwelleth in a place secret from all, so does the soul dwell in a secret place; therefore, let that (the soul) which possesses these five attributes come and praise Him, to whom these five attributes belong."

R. Hamnuna said: "What means the passage (Ecc. 8, 1.) *Who is like the wise? And who knoweth (as well) the explanation of a thing?* i. e., who is like the Holy One, praised be He! who knoweth how to compromise between two righteous men, between (King) Hezekiah and Isaiah? Hezekiah said, Isaiah ought to come to me for we find that Elijah went to Ahab, as it is said (I Kings 18, 2.) *And Elijah went to show himself unto Ahab;* and Isaiah said Hezekiah ought to come to me (to pay me a visit), just as we find that Jehoram, the son of Ahab went to Elisha.[63] What did the Holy One, praised be He! do? He brought affliction on Hezekiah, and then said to Isaiah: 'Go and visit the sick,' as it is said (Isaiah, 38, 1.) *In those days Hezekiah fell sick unto death; and there came unto him Isaiah, the son of Amotz, the Prophet, and said to him: Thus hath the Lord said, Give thy charge to thy house for thou shalt die and not live."* What is meant by *Thou shalt die and not live?* [if he will die, he will surely not live]. Thou shalt die in this world, and thou shalt not live in the world to come. "Why so severe a punishment?" asked Hezekiah. "Because," said Isaiah, "thou hast not married." "Aye," said Hezekiah, "it was because I foresaw through the Divine Spirit, that bad children will come forth from me." "What have you to do with the secret of the Almighty? Whatever you are commanded to do, you ought to fulfill, and whatever pleases the Holy One, praised be

63) See II Kings 3, 12.

הכי קא אמינא לך הני ה' ברכי נפשי כנגד מי אמרן דוד. לא אמרן אלא כנגד הקב"ה וכנגד נשמה. מה הקב"ה מלא כל העולם אף נשמה מלאה את כל הגוף. מה הקב"ה רואה ואינו נראה, אף נשמה רואה ואינה נראית, מה הקב"ה זן את כל העולם כולו אף נשמה זנה את כל הגוף, מה הקב"ה טהור אף נשמה טהורה. מה הקב"ה יושב בחדרי חדרים אף נשמה יושבת בחדרי החדרים יבא מי שיש בו חמשה דברים הללו וישבח למי שיש בו חמשה דברים הללו:

אמר רב המנונא מאי דכתיב (קהלת ח) מי כהחכם ומי יודע פשר דבר. מי כהקב"ה שיודע לעשות פשרה בין שני צדיקים בין חזקיהו לישעיהו. חזקיהו אמר ליתי ישעיהו גבאי דהכי אשכחן באליהו דאזיל לגבי אחאב שנאמר (מ"א יח) וילך אליהו להראות אל אחאב. ישעיהו אמר ליתי חזקיהו גבאי דהכי אשכחן ביהורם בן אחאב דאזיל לגבי אלישע. מה עשה הקב"ה הביא יסורין על חזקיהו ואמר לו לישעיהו לך ובקר את החולה. שנאמר (ישעיה לח) בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר כה אמר ה' צבאות צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה וגו' מאי כי מת אתה ולא תחיה מת אתה בעולם הזה ולא תחיה לעולם הבא. אמר ליה מאי כולי האי אמר ליה משום דלא עסקת בפריה ורביה. א"ל משום דחזאי לי ברוח הקודש דנפקי מנאי בנין דלא מעלי. אמר ליה בהדי כבשי דרחמנא למה לך מאי דמפקדת אבעי לך למעבד ומה דניחא קמיה קודשא בריך הוא לעביד. אמר ליה השתא הב לי

He! let Him do." "If so," said Hezekiah, "then give me thy daughter. Perhaps thy merits combined with mine will prove effective to bring forth good children." "But," said Isaiah, "it has already been decreed that you must die." "Aye, son of Amotz," exclaimed Hezekiah, "finish thy prophecy and go forth! for thus have I a tradition from the house of my father's father (David): 'Even if the sword already touches the throat, yet should a man not refrain from praying for mercy.'" It has been taught that R. Jochanan and R. Elazar both say, "Even if the sword already touches the throat, yet should a man not refrain from praying for mercy, as it is said (Job 13, 15.) *Lo, though he slay me yet will I trust in Him* (Ib. b)." Soon after this it is said *Then did Hezekiah turn his face toward the Kir, and prayed to the Lord* (Is. 38, 2). What is meant by *Kir?* R. Simon b. Lakish said: "It means from the *chamber of his heart,* as it is said (Jer. 4, 19.) *My bowels, my bowels! I am shaken at the very chambers* (*Kiroth*), *of my heart.*" R. Levi said: "It means *concerning the chamber;* he (Hezekiah) said before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the Universe, if for the Shunamith who prepared only one little chamber [for Elisha], Thou hast saved the life of her son, [64] then how much more [should you help me], for the sake of my father (Solomon) who covered the whole Temple with silver and gold?'" [65]

*Remember now, that I have walked before Thee in truth and with an undivided heart and have done what is worthy in thine eyes* (Ib.). What means *And have done what is worthy in thine eyes?* R. Juda in the name of Rab said: "He was always careful to say the Eighteen Benedictions immediately after the benediction of *Ge-ula.*" [66] R. Levi said: "He hid the book of remedies [so that the sick should pray to God to invoke His mercy, and not depend merely on medicinal help]."

R. Jochanan said in the name of R. Jose b. Zimra: "He who depends [for God's help] upon his own merits will [finally] be raised through the merits of others, but he who depends upon others' merits will [finally] be helped because of his own merits. Moses, who depended upon the merits of others, as it is said (Ex. 32, 13.) *Remember Abraham, Isaac and Israel, Thy servants,* was raised because

64) See II Kings 4.
65) See I Kings 7.
66) See Note 17.

ברתך אפשר דגרמא זכותא דידי ודידך ונפקי מנאי בני דמעלי. אמר ליה כבר נגזרה עליך גזרה אמר ליה בן אמוץ כלה נבואתך וצא כך מקובלני מבית אבי אבא אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים. איתמר נמי רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים שנאמר (איוב יג) הן יקטלני לו איחל. (ע"ב) מיד (ישעיה לח) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'. מאי קיר. א"ר שמעון בן לקיש מקירות לבו שנאמר (ירמיה ד) מעי מעי אוחילה קירות לבי וגו'. רבי לוי אמר על עסקי הקיר. אמר לפניו רבונו של עולם ומה שונמית שלא עשתה אלא קיר אחת קטנה החיית את בנה אבי אבא שחפה את ההיכל כלו בכסף וזהב על אחת כמה וכמה. (ישעיה לח) זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובלב שלם והטוב בעיניך עשיתי. מאי והטוב בעיניך עשיתי. אמר רבי יהודה אמר רב שסמך גאולה לתפלה. ר' לוי אמר שגנז ספר רפואות:

א"ר יוחנן משום רבי יוסי בן זמרא כל התולה בזכות עצמו תולין לו בזכות אחרים. וכל התולה בזכות אחרים תולין לו בזכות עצמו. משה תלה בזכות אחרים שנאמר (שמות לב) זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך תלו לו בזכות עצמו שנאמר (תהלים קו)

of his own merits, as it is said (Ps. 106, 23.) *He therefore spoke of destroying them, had not Moses, his chosen, stood in the breach before Him.* Hezekiah depended upon his own merits, as it is written (Is. 38, 3.) *Remember now that I have walked before Thee,* but was [finally] raised through the merits of others, as it is said (II Kings 19, 34.) *And I will shield the city to save it, for my own sake, and for the sake of David, my servant.*" And this is [the interpretation] of R. Joshua b. Levi. For R. Joshua b. Levi said: "What is the meaning of the passage (Is. 38, 17.) *Behold, for in peace I had great bitterness,* i. e., even when the Holy One, praised be He! sent peace unto him, yet he felt bitter [since it was done because of the merits of others]."

Further said R. Jose, the son of R. Chanina, in the name of R. Eliezer b. Jacob: "A man should never stand upon an elevated place while praying, but upon a low place shall he stand and pray, as it is said (Ps. 130, 1.) *Out of the depth have I called Thee, O Lord.*" We have also a Baraitha to the same effect: "A man should never stand either upon a chair or upon a bench nor upon an elevated place while praying, but upon a low place shall he stand and pray because pride cannot exist before the Lord, as it is written (Ib.) *Out of the depth have I called Thee, O Lord,* and it is also written (Ib. 102, 1.) *A prayer of the afflicted, when he is overwhelmed.*" [67] Again said R. Jose, the son of R. Chanina in the name of R. Eliezer b. Jacob: "He who prays should keep his feet straight (one near the other), [68] for it is said (Ez. 1, 8.) *Their feet were straight feet.*" And R. Jose, the son of R. Chanina, in the name of R. Eliezer b. Jacob, said further: "What means the passage (Lev. 19, 26.) *Ye shall not eat upon the blood?* Ye shall not eat before ye pray on behalf of your blood (life)." R. Isaac said in the name of R. Jochanan, who spoke in the name of R. Jose, the son of R. Chanina, who in turn, quoted R. Eliezer b. Jacob: "Concerning one who eats and drinks, and then prays, of him the passage says: (I Kin. 14, 9.) *And me hast thou cast behind thy back.* Do not read *Geivecha* (thy back) but read it *Geiyecha* (thy pride), i. e., the Holy One, praised be He! said: 'Only after this one had become haughty [through eating] he took upon himself the Heavenly Kingdom.'"

ויאמר להשמידם לולי משה בחירו וגו׳. חזקיה תלה בזכות עצמו דכתיב (ישעיה לח) זכר נא את אשר התהלכתי לפניך תלו לו בזכות אחרים שנאמר (מ״ב יט) וגנותי אל העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי. והיינו דריב״ל דאמר ריב״ל מאי דכתיב (ישעיה לח) הנה לשלום מר לי מר. אפילו בשעה ששיגר לו הקב״ה שלום מר הוא לו:

ואמר רבי יוסי בר׳ חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב אל יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל אלא במקום נמוך ויתפלל שנאמר (תהלים קל) ממעמקים קראתיך ה׳. תנ״ה לא יעמוד אדם לא על גבי כסא ולא על גבי שרפרף ולא במקום גבוה ויתפלל אלא במקום נמוך ויתפלל, לפי שאין גבהות לפני המקום שנאמר ממעמקים קראתיך ה׳ וכתיב (שם קב) תפלה לעני כי יעטוף. ואמר רבי יוסי בר׳ חנינא משום ראב״י המתפלל צריך שיכוין את רגליו שנאמר (יחזקאל א) ורגליהם רגל ישרה. ואמר רבי יוסי בר׳ חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב מאי דכתיב (ויקרא יט) לא תאכלו על הדם. לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם. אמר רבי יצחק אמר ר׳ יוחנן אמר רבי יוסי ברבי חנינא משום ראב״י כל האוכל ושותה ואח״כ מתפלל עליו הכתוב אומר (מ״א יד) ואותי השלכת אחרי גוך. אל תקרי גוך אלא גאיך. אמר הקב״ה לאחר שנתגאה זה קבל עליו מלכות שמים:

67) When afflicted a man always seeks a low and not an elevated place.
68) This refers to the prayer of the *Eighteen Benedictions* and the *Kedusha.*

(Fol. 12b) Rabba b. Chinena, the Senior, in the name of Rab, said further: "Whoever is able to pray for mercy on behalf of his friend and does not pray, is to be called a sinner; as it is said (I Sam. 12, 23.) *Moreover as for me, far be it from me that I should sin against the Lord by ceasing to pray in your behalf.*" Raba said: "If he who is the sick be a great man, his friend should pray for him until he himself is worn out." What is the reason? Shall we say because it is written (Ib. 22, 8.) *And there is none who sickens for me nor informeth me?* Perhaps this refers only to a King? But we learn it from this, (Ps. 35, 13.) *But as for me, when they were sick, my clothing was sackcloth.*

Further said Rabba b. Chinena, the Senior, in the name of Rab: "He, who after committing a transgression, feels ashamed, will be forgiven of all his sins, as it is said (Ez. 16, 63.) *In order that thou mayest remember, and feel ashamed and never open thy mouth any more because of thy shame. When I forgive thee for all that thou hast done saith the Lord God.*" Perhaps a community [to which that refers] is different? But we learn from this, (I Sam. 28, 15.) *And Samuel said unto Saul, Why hast thou disquieted me? And Saul answered, I am greatly distressed for the Philistines make war against me, and God has departed from me and hath not answered me any more, neither by the agency of the prophets, nor by means of dreams: therefore I have called thee, that thou mayest make known unto me what I shall do.* And he fails to mention the *Urim* and *Tummim;* [69] he was ashamed to mention these because he killed all the priests of Nob who performed that rite. And whence do we learn that his sins were forgiven by Heaven? It is said (Ib.) *And Samuel said unto Saul, to-morrow shalt thou and thy sons be with me,* and R. Jochanan said: "*With me,* means in my abode." And the other Rabbis say from this [it is derived that God forgave his sin], (II Sam. 21, 6.) *And we will hang them up unto the Lord in Gibas of Saul, the chosen of the Lord,* i. e., A *Bath Kol* (heavenly voice) went forth and said "The chosen of the Lord."

It was taught that Ben Zoma said to the sages: "Is it truly so that the Exodus from Egypt will be mentioned [as a miraculous incident] after Messiah will come? Has not the prophet long ago said

69) See note 10 for the meaning of these words.

(יב ע"ב) ואמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב כל שאפשר לו לבקש רחמים על חבירו ואינו מבקש נקרא חוטא שנא׳ (ש"א יב׳) גם אנכי חלילה לי מחטוא לה׳ מחדול להתפלל בעדכם. אמר רבא אם תלמיד חכם הוא צריך שיחלה עצמו עליו. מאי טעמא אילימא משום דכתיב (שם כב) ואין חולה מכם עלי ואין גולה את אזני. דלמא מלך שאני. אלא מהכא (תהלים לה) ואני בחלותם לבושי שק. ואמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב כל העושה דבר עבירה ומתבייש בה מוחלין לו על כל עונותיו שנאמר (יחזקאל יו) למען תזכרי ובשת ולא יהיה לך עוד פתחון פה מפני כלמתך בכפרי לך לכל אשר עשית נאם ה׳ אלהים. דלמא צבור שאני. אלא מהכא (ש"א כח) ויאמר שמואל אל שאול למה הרגזתני להעלות אותי וגו׳ ויאמר שאול צר לי מאד ופלשתים נלחמים בי וה׳ סר מעלי ולא ענני עוד גם ביד הנביאים גם בחלומות ואקראה לך להודיעני מה אעשה. ואילו אורים ותומים לא קאמר משום דקטליה לנוב עיר הכהנים. ומנין דאחילו ליה מן שמיא שנאמר (שם) ויאמר שמואל אל שאול מחר אתה ובניך עמי. וא"ר יוחנן עמי במחיצתי. ורבנן אמרי מהכא (ש"ב כא) והוקענום לה׳ בגבעת שאול בחיר ה׳. יצאתה בת קול ואמרה בחיר ה׳:

תניא אמר להם בן זומא לחכמים וכי מזכירים יציאת מצרים לימות המשיח והלא

(Jer. 23, 7.) *Therefore, behold, days are coming, saith the Lord, when they shall no more say, as the Lord liveth, who hath brought up the children of Israel out of the Land of Egypt; But as the Lord liveth, who hath brought up, and who hath led forth the seed of the house of Israel out of the north country, and out of all countries whither I had driven them.*" "This," said the sages, "is intended to mean, not that the memory of the redemption of Egypt will be removed from its place (entirely extinct), but that the latter redemption will be the principal consideration and the redemption of Egypt the secondary. Just as it is said (Gen. 35, 10.) *Thy name shall not be called any more Jacob, but Israel shall be thy name.* (Fol. 13a.) It means not that the name Jacob will entirely fall into disuse, but that Israel shall be the principal name and Jacob the secondary. And this is meant by the passage (Is. 43, 18.) *Remember not the former things, and ancient events regard no more. Remember not former things,* alludes to the present subjugation, *and ancient events regard no more,* refers to the redemption of Egypt." *Behold, I will do a new thing; now shall it spring forth* (Ib. ib. 10). R. Joseph recited a Baraitha that this alludes to the war of *Gog and Magog.*[70] It is likened to a man who while walking on the road met a wolf from whom he escaped, and as he was exulting over the miracle of the wolf, he met a lion and also escaped him. He exulted over his escape from the lion, forgetting the miracle of the escape from the wolf. He then met a serpent and also escaped. He forgot all the former escapes and exulted over the miracle of the serpent. Thus it is with Israel; the later troubles make them forget the earlier ones.

*Abram, the same is Abraham.* (I Chr. 1, 27.) i. e., at first he was the father (progenitor) of Aram but later he became the father (progenitor) of the entire world. *And Sarai, the same is Sarah* (Ib.), i, e,, at first she was a princess of her own nation but later she became a princess of the entire world.

Bar Kappara recited: "Whoever calls him *Abram* instead of *Abraham* transgresses a positive commandment, for it is said (Gen. 17, 5.) *But thy name shall be Abraham.*"

70) See Note 52

כבר נאמר (ירמיה כג) הנה ימים באים נאם ה' ולא יאמרו עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחתים שם. אמרו לו לא שתעקר יציאת מצרים ממקומו אלא שתהא שעבוד מלכיות עיקר ויציאת מצרים טפל לו. כיוצא בו אתה אומר (בראשית לה) לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך. (דף יג) לא שיעקר יעקב ממקומו אלא ישראל עיקר ויעקב טפל לו. וכן הוא אומר (ישעיה מג) אל תזכרו ראשונות וקדמוניות אל תתבוננו אל תזכרו ראשונות זו שעבוד גליות, וקדמוניות אל תתבוננו זו יציאת מצרים. (שם) הנני עושה חדשה עתה תצמח. תני רב יוסף זו מלחמת גוג ומגוג. משל למה"ד לאדם שהיה מהלך בדרך ופגע בו זאב וניצול ממנו והיה מספר והולך מעשה זאב. פגע בו ארי וניצול ממנו והיה מספר והולך מעשה ארי. פגע בו נחש וניצול ממנו שכח מעשה שניהם והיה מספר והולך מעשה נחש אף כך ישראל צרות אחרונות משכחות הראשונות:

אברם הוא אברהם (פסוק הוא בדה"א א). בתחלה נעשה אב לארם ולבסוף נעשה אב לכל העולם כלו. שרי היא שרה בתחלה נעשית שרי לאומתה ולבסוף נעשית שרה לכל העולם כולו. תני בר קפרא כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה. שנאמר (בראשית יז) והיה

R. Eliezer said: "He transgresses the prohibitory law which says: (Ib. ib. ib.) *Neither shall thy name any more be called Abraham.*" But according to this, if one calls *Sarai* instead of *Sarah,* would you also say [that he transgresses the positive law]? Nay: In this case the Holy One, praise be He! said to Abraham only: *As for Sarai thy wife, thou shalt not call her name Sarai, but Sarah shall her name be.* But according to this, if one calls *Jacob "Jacob"* instead of *Israel,* should we also say [that he transgresses the positive law]? Nay: The latter is different because the Scripture itself repeats his name later as Jacob, for it is written (Ib. 46, 2.) *And God said to Israel in the vision of the night saying "Jacob, Jacob."* R. Jose b. Abin and according to others R. Jose b. Zebida raised the following contradiction: *Thou art indeed the Lord the (true) God, who didst choose Abram* (Neh. 9, 7). [Hence he calls him Abram]? There the prophet reviewed the praises of the Lord by referring to the past [when Abraham's name was still Abram].

שמך אברהם. רבי אליעזר אומר עובר בלאו שנאמר (שם) ולא יקרא עוד את שמך אברם. אלא מעתה הקורא לשרה שרי הכי נמי. התם הקדוש ברוך הוא אמר לאברהם (שם) שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה. אלא מעתה הקורא ליעקב יעקב הכי נמי. שאני התם דהדר אהדריה קרא דכתיב (שם מו) ויאמר אלהים לישראל במראות הלילה ויאמר יעקב יעקב. מתיב רבי יוסי בר אבין ואיתימא רב יוסי בר זבידא (נחמיה ט) אתה הוא ה' האלהים אשר בחרת באברם. אמר ליה התם נביא הוא דקא מסדר לשבחיה דרחמנא מאי דהוה מעיקרא:

## CHAPTER TWO

## היה קורא פרק שני

R. Joshua b. Karcha said: "Why is the section of *Sh'm'a* recited before the section of *V'haya im Shamo'a?*[1] Because one should first take upon himself the yoke of the Heavenly Kingdom [*Hear O Israel, the Lord our God, is one God*], and then he can take upon himself the yoke of the commandments [referred to in the second chapter]. And why is *V'haya im Shamo'a* recited before *Vayomer?* Because *V'haya* treats of meritorious deeds that are to be performed day and night, and *Vayomer* treats of [*Tzitzith*] a religious act that is to be observed only in daytime."[2]

(Ib. b) We have been taught that Sumchus says: "Whoever prolongs the utterance of the word *Echad,*[3] shall have his days and years prolonged for him." R. Acha b. Jacob said: [He should prolong the utterance] of *the Daleth* [*the D* of *Echad*]. R. Ashi said: "But he should not hurry the utterance of the *Cheth* [the *ch* of *Echad*]."

R. Jeremiah sitting before R. Chiya

אמר ר' יהושע בן קרחה למה קדמה פרשת שמע לוהיה אם שמוע. כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ מקבל עליו עול מצות. והיה אם שמוע לויאמר. שוהיה אם שמוע נוהג בין ביום ובין בלילה ויאמר אינו נוהג אלא ביום בלבד:

(ע"ב) תניא סומכוס אומר כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו. אמר ר' אחא בר יעקב ובדלי"ת. א"ר אשי ובלבד שלא יחטוף

1) The *Sh'm'a* consists of three different chapters: *Sh'm'a* (Hear O Israel, etc. Deu. 7, 4-11); *V'hayah im Shamo'a* (And it shall come to pass. Ib. 11, 3-22), and *Vayomer* (And He said, Num. 15, 37-42).

2) The second chapter deals with the *Mezuzah* (the door-post inscription), and the study of the Torah which are to be observed continually, but the third chapter deals with *Tzitzith* (show-fringes), which need not be observed at night. See Kedushin 29a. for the difference between these two forms of commandments.

3) One.—The last word from Hear O Israel, the Lord our God is One.

b. Abba noticed that he prolonged it (the *Echad*) considerably; so he said to him: "If you prolong it enough to acknowledge His Kingdom in Heaven and on earth and at the four corners of the world, it suffices; it is not necessary to prolong it longer than that."

(Fol. 14a) Rab said: "Whoever greets his friend before he has prayed is considered as if he had built a heathenish altar, for it is said (Is. 2, 22.) *Withdraw yourselves from man whose breath is in his nostrils; for what is he to be esteemed.* Do not read *Bameh* (for what) but read *Bamah* (a heathen altar)."[4] Samuel explains it, with what right didst thou pay thy regard to him [whom you greeted] and not to God? R. Shesheth raised the following objection: [We have been taught in a Mishnah] "Between the sections he may salute a respectable man and answer," [5] [and the *Sh'm'a* is before the Eighteen Benedictions and yet one is allowed to salute a respectable man]. R. Abba explained that Rab deals with a man who visits his neighbor for the sole purpose of greeting him before he has prayed [therefore it is wrong, but the Mishnah refers to one who happened to meet his neighbor]. R. Jonah in the name of R. Zeira said: "Whoever greets his friend before he has prayed [is considered as if he] has erected a heathen altar." Questioned by his disciples whether he really meant 'a heathen altar,' he replied: "I meant that 'it is prohibited,'" as R. Ide b. Abin, who said in the name of R. Isaac b. Assian: "It is prohibited to greet a friend and to go out to business before one has prayed, for it is said (Ps. 85, 14.) *Righteousness will go before him.*" Further said R. Ide b. Abin, in the name of R. Isaac b. Assian: "For him who prays first and then goes to his undertakings, the Holy One, praised be He! will fulfill his desires, for it is said (Ib.) *Righteousness will go before him, and will (level) the way by its steps.*"

R. Jonah in the name of R. Zeira said: "He who passed seven nights [in succession] without dreaming, is to be called wicked, for it is said (Pr. 19, 23.) *And he (that hath it) shall abide satisfied; he shall not be visited with evil.* Do not read *Sabea* (satisfied) but read *Sheba* (seven)." [6] R. Acha, the son

בחי"ת. רבי ירמיה הוה יתיב קמיה דרבי חייא בר אבא חזייה דהוה מאריך טובא א"ל כיון דאמליכתיה למעלה ולמטה ולארבע רוחות השמים תו לא צריכת:

(דף יד) אמר רב כל הנותן שלום לחברו קודם שיתפלל כאלו עשאו במה שנאמר (ישעיה ב) חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא אל תקרי בַּמֶּה אלא בָּמָה. ושמואל אמר במה חשבתו לזה ולא לאלוה. מתיב רב ששת בפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב. תרגמא רבי אבא במשכים לפתחו. אמר רבי יונה אמר רבי זירא כל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל עשאו במה. אמרו ליה במה קאמרת. אמר להו אסור קאמינא. כדרב אידי בר אבין דאמר רב אידי בר אבין א"ר יצחק בר אשיאן אסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל שנאמר (תהלים פה) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו. וא"ר אידי בר אבין א"ר יצחק בר אשיאן כל המתפלל ויוצא לדרך הקב"ה עושה לו חפציו שנא' צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו:

אמר רבי יונה אמר רבי זירא (פ' תרואה ע"ש מהרשא) כל הלן שבעת ימים בלא חלום נקרא רע. שנאמר (משלי יט) ושבע ילין כל יפקד רע. אל תקרי שָׂבֵעַ אלא שֶׁבַע. אמר ליה ר' אחא בריה דרבי חייא בריה דר' אבא

4) Bameh and Bamah, are spelled alike.
5) The Mishnah refers to the *Sh'm'a* during the reading of which a man is not allowed to converse, but when an occasion such as stated here arises he is permitted to converse.
6) *Sabea* and *Sheba* are spelled alike.

of R. Chiya and the grandson of R. Abba, said to him, "Thus had said R. Chiya in the name of R. Jochanan: 'He who goes to sleep after he has satisfied himself with the words of the Torah will never be the recipient of bad tidings, as it is said (Ib.) *And he* [*that hath it*] *shall abide satisfied, he shall not be visited with evil.*' "

(Ib. b) Ulla said: "Whoever reads the *Sh'm'a* without wearing *Tephilin,* is like one who testifies falsely against himself."[7] R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan says: "It is as if he had offered a burnt offering without the meal offering, [8] or a sacrifice without the accompanying wine offering." [8] R. Jochanan said: "He who desires to take upon himself the yoke of the Heavenly Kingdom perfectly (Fol. 15a) must first ease himself, wash his hands, lay *Tephilin,* read the *Sh'm'a* and pray [the Eighteen Benedictions]; this is the perfect acknowledgment of the Heavenly Kingdom." R. Chiya b. Abba said: "Whoever eases himself, washes his hands, lays *Tephilin,* reads the *Sh'm'a* and prays [the Eighteen Benedictions], is considered as having built an altar and offered a sacrifice upon it, for it is said (Ps. 26, 6.) *I will wash in purity mine hands, and I will compass thy altar, O Lord.*" Raba said unto him (R. Chiya b. Abba): "Does not the master consider the washing of the hands just as if he bathed? For it is written *I will wash in purity* [which indicates for the whole body], and it is not written *I wash my hands.*"

Further said R. Chama, son of R. Chanina: (Fol. 16a) "Why have *Tents been placed near Streams? As is written* (Num. 24, 6.) *As streams are they spread forth, as gardens by the river's side, as tents which the Lord hath planted,* etc. To teach you that just as streams render an impure man pure, so tents [where the Torah is studied] lift up man from the scale of guilt to the scale of merit."

Our Rabbis taught: "Only three are called Patriarchs (Abraham, Isaac, and Jacob), and only four are called mothers (Sarah, Rebecca, Rachael, and Leah)." Why is this so? Shall I say because we do not know [after these] whether one is a descendant of Reuben or of Simon: if so then as to the mothers; we also do not know whether one is a descendant of Leah or

הכי אמר רבי חייא אמר רבי יוחנן כל המשביע עצמו מדברי תורה ולן אין מבשרין אותו בשורות רעות. שנאמר ושבע ילין בל יפקד רע:

(ע"ב) אמר עולא כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו. ורבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כאילו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים. אמר רבי יוחנן הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה (דף טו) יפנה ויטול ידיו ויניח תפילין ויקרא ק"ש ויתפלל וזו היא מלכות שמים שלמה. א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנאמר (תהלים כו) ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה'. אמר ליה רבא לא סבר לה מר כאילו טבל דכתיב ארחץ בנקיון ולא כתיב ארחיץ כפי:

ואמר רבי חמא בר' חנינא למה נסמכו (דף טז) אהלים, לנחלים דכתיב (במדבר כד) כנחלים נטיו כגנות עלי נהר כאהלים נטע וגו'. לומר לך מה נחלים מעלים את האדם מטומאה לטהרה אף אהלים מעלים את האדם מכף חובה לכף זכות:

תנו רבנן אין קורין אבות אלא לשלשה ואין קורין אמהות אלא לד'. אבות מ"ט. אילימא משום דלא ידעינן אי מראובן קא אתינן אי משמעון קא אתינן. אי הכי אמהות נמי לא ידעינן אי מרחל קא אתינן אי מלאה

7) For the *Sh'm'a* reads: And thou shalt bind a sign upon thy hand, and they shall be as frontlets between thy eyes, referring to the *Tephilin*.
8) In both places if either is missing the sacrifice is null and void.

קא אתינן. אלא עד הכי חשיבי, טפי לא חשיבי:

(ע"ב) אמר רבי אלעזר מאי דכתיב (תהלים סג) כן אברכך בחיי בשמך אשא כפי, כן אברכך, זו קריאת שמע. בשמך אשא כפי, זו תפלה, ואם עשה כן עליו הכתוב אומר (שם) כמו חלב ודשן תשבע נפשי, ולא עוד אלא שנוחל שני עולמים, העולם הזה והעולם הבא שנאמר (שם) ושפתי רננות יהלל פי.

רבי אלעזר בתר דמסיים צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה׳ אלהינו שתשכן בפורנו אהבה ואחוה שלום וריעות ותרבה גבולנו בתלמידים ותצליח סופנו אחרית ותקוה ותשים חלקנו בגן עדן ותקננו בחבר טוב ויצר טוב בעולמך ונשכים ונמצא ייחול לבבנו ליראה את שמך ותבא לפניך קורת נפשנו לטובה. רבי יוחנן בתר דמסיים צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה׳ אלהינו שתציץ בבשתנו ותביט ברעתנו ותתלבש ברחמיך ותתכסה בעוזך ותתעטף בחסידותך ותתאזר בחנינותך ותבא לפניך מדת טובך וענותנותך. רבי זירא בתר דמסיים צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה׳ אלהינו שלא נחטא ולא נבוש ולא נכלם מאבותינו. רבי חייא בתר דמצלי אמר הכי יהי רצון מלפניך ה׳ אלהינו שתהא תורתך אומנותנו ואל ידוה לבנו ואל יחשכו עינינו. רב בתר צלותיה אמר

Rachael? But, it is because these are highly notable [and deserve to be called fathers and mothers], but those succeeding them are not so notable.

(Ib. b) R. Elazar said: "What means the passage (Ps. 63, 4.) *Thus I will bless Thee while I live; in Thy name will I lift up my hands?* i. e., *Thus will I bless Thee,* refers to the *Sh'm'a, In Thy name will I lift up my hands,* refers to the prayer of the Eighteen Benedictions; and for him who does so, says the passage (Ib. ib. 5.) *As with fat and marrow shall my soul be satisfied,* and moreover he will inherit both this and the future world, as it is said (Ib.) *And with joyful lips shall my mouth praise Thee.*"

R. Elazar after he had finished his [daily] prayers made the following prayer: "May it be Thy will, O Lord, our God, that Thou shalt cause to dwell in our lot (midst), love and brotherhood, peace and friendship; and Thou shalt increase our territory with scholars; that Thou shalt cause us to realize into a prosperous end and into hopefulness; that Thou shalt establish our share in Paradise, and direct us in this world by means of good associates and with a good inclination so that when we rise we shall find the inclination of our hearts to fear Thy name, and all the necessities [of our souls and the requirements of our well-being] shall appear before Thee."

R. Jochanan after he had finished his prayer made the following prayer: "May it be Thy will, O Lord, our God, that Thou shalt see our shame and shalt look upon our misfortunes and shalt clothe Thyself with Thy mercy and cover Thyself with Thy strength and enwrap Thyself with Thy pity and gird Thyself with Thy gracefulness and let come before Thee the attribute of Thy compassion and Thy meekness."

R. Zeira when he had finished his [daily] prayer was wont to make the following prayer: "May it be Thy will, O Lord, our God, that we shall sin no more and we shall not be shamed nor reproached by our parents."

Rab Chiya, after he finished his [daily] prayer was accustomed to say the following prayer: "May it be Thy will, O Lord, our God, that your Torah shall be our occupation and that we shall not suffer with our heart nor shall our eyes become darkened."

Rab, when he had finished his [daily]

prayer, would make the following prayer: "May it be Thy will, O Lord, our God, and the God of our fathers, that Thou shalt grant us long life, a life of peace, of good, of blessing, of sustenance, of bodily vigor marked by the fear of Heaven and the dread of sin; a life free from shame and reproach, a life of prosperity and honor, a life wherein shall dwell in us the love of the Torah and the fear of Heaven, a life in which the desires of our hearts be fulfilled for good."

Rabbi when he had finished his [daily] prayer made the following prayer: "May it be Thy will, O Lord, my God, and the God of my fathers, to deliver me from arrogant men and from arrogance; from a bad man, from any mishap, from a bad associate, from a bad inclination, and from a bad neighbor, and from the adversary that destroyeth; from a severe judgment and from a severe opponent, whether it be a son of the covenant (Jew) or a son not of the covenant;" and although constables were at Rabbi's disposal [yet he prayed to God for help].

R. Safra when he had finished his [daily] prayer made the following prayer: "May it be Thy will, O Lord, our God, to make peace (Fol. 17a) in the heavenly household (the angels) and the household here below on earth; between the scholars who study Thy Torah for its own sake and those who study, not for its own sake [but for selfish ends]; and concerning all those who study it not for its own sake, may it be Thy will that they shall begin to study it for the Torah's sake."

R. Alexandri when he finished his [daily] prayer was wont to say the following prayer: "May it be Thy will, O Lord, our God, that Thou place us in the corner of light [honorable position] and shalt not place us in the corner of obscurity and our hearts shall not suffer nor shall our eyes become darkened." Some say this was the prayer of R. Hamnuna, and R. Alexandri when he finished his [daily] prayer said the following: "Sovereign of all universe! It is revealed and well known to Thee that our desire is to do Thy will. What prevents it but the leaven of the dough (evil inclination) and the subjugation of the exile? May it be Thy will, O Lord, our God, to deliver us from their

הכי יהר"מ ה' אלהינו שתתן לנו חיים ארוכים חיים של שלום חיים של טובה חיים של ברכה חיים של פרנסה חיים של חלוץ עצמות חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא חיים שאין בהם בושה וכלימה חיים של עושר וכבוד חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים חיים שתמלא לנו את כל משאלות לבנו לטובה:

רבי בתר צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתצילני מעזי פנים ומעזות פנים מאדם רע ומפגע רע מחבר רע מיצר רע משכן רע ומשטן המשחית מדין קשה ומבעל דין קשה בין שהוא בן ברית ובין שאינו בן ברית ואף על גב דקיימי קצוצי עליה דרבי. רב ספרא בתר דמסיים צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתשים שלום (דף יז) בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה ובין התלמידים העוסקים בתורתך בין עוסקים לשמה בין עוסקים שלא לשמה וכל העוסקין שלא לשמה יהי רצון מלפניך שיהיו עוסקין לשמה:

רבי אלכסנדרי בתר צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתעמידנו בקרן אורה ואל תעמידנו בקרן חשכה ואל ידוה לבנו ואל יחשכו עינינו. איכא דאמרי הא רב המנונא מצלי לה, ורבי אלכסנדרי בתר צלותיה אמר הכי. רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצונו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד גליות. יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתכניע מלפנינו ומאחרינו ונשוב לעשות

hands, and we shall return to perform the decrees of Thy will with a perfect heart."

Mar, the son of R. Huna, when he had finished his [daily] prayer, would make the following prayer: "O my God! Guard my tongue from evil and my lips from speaking guile. To such as curse me, let my soul be dumb, yea, let my soul be unto all as the dust. Open my heart to Thy Torah, and let my soul pursue Thy commandments. Deliver me from any mishap, from evil inclination, from a bad wife and from evils which break forth and visit the world. If any design evil against me, speedily make their counsel of no effect, and frustrate their designs. Do it for the sake of Thy name; do it for the sake of Thy right hand; do it for the sake of Thy holiness, do it for the sake of Thy Torah; in order that Thy beloved ones may be delivered; O save [me] with Thy right hand and answer me; may the words of my mouth and the meditation of my heart be acceptable before Thee, O Lord, my Rock and my Redeemer."

Raba when he had finished his prayer made the following prayer: "O my God, before I was formed, I was nothing worth; now that I have been formed, I am but as though I had not been formed. Dust am I in my life, how much more so in my death! Behold I am before Thee like a vessel filled with shame and confusion. O may it be Thy will, O Lord, my God, and God of my father, that I may sin no more; as to the sins I have committed, purge them in thine abundant compassion but not by means of affliction and sore disease." This was the confession (Vidui) of R. Hamnuna Zuta on the Day of Atonement.

When R. Shesheth fasted after he had finished his usual prayer, he would say the following prayer: "Sovereign of the universe, it is known to Thee that during the time the Holy Temple was in existence, if a man sinned he was to bring an offering of which only its fat and blood was offered upon the altar, yet his sin was expiated; and now I have been sitting in fast, thus causing a diminishing of my fat and blood; may it therefore be Thy will that the amount of my fat and blood thus diminished shall be considered as an offering unto Thee upon the altar and acceptable as such."

R. Jochanan, when he finished the book of Job, would say: "The end of man is to die; the end of an animal is to be slaugh-

חקי רצונך בלבב שלם. מר בריה דרב הונא בתר צלותיה אמר הכי אלהי נצור לשוני מרע ושפתותי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדום ונפשי כעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך ובמצותיך תרדוף נפשי ותצילנו מפגע רע מיצר הרע ומאשה רעה ומכל רעות המתרגשות לבוא בעולם, וכל החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבותם. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה׳ צורי וגואלי:

רבא בתר צלותיה אמר הכי אלהי עד שלא נוצרתי איני כדאי ועכשיו שנוצרתי כאלו לא נוצרתי עפר אני בחיי קל וחומר במיתתי הרי אני לפניך ככלי מלא בושה וכלמה יהי רצון מלפניך ה׳ אלהי שלא אחטא עוד ומה שחטאתי לפניך מרק ברחמיך הרבים אבל לא על ידי יסורים וחלאים רעים. והיינו וידוי דרב המנונא זוטא ביומא דכפורא:

רב ששת כי הוה יתיב בתעניתא בתר דמצלי אמר הכי רבון העולמים גלוי לפניך בזמן שבית המקדש קיים אדם חוטא ומקריב קרבן ואין מקריבין ממנו אלא חלבו ודמו ומתכפר לו ועכשיו ישבתי בתענית ונתמעט חלבי ודמי יהי רצון מלפניך שיהא חלבי ודמי שנתמעט כאלו הקרבתיו לפניך על גבי המזבח ותרצני:

רבי יוחנן כי הוה מסיים ספרא דאיוב אמר הכי סוף אדם למות וסוף בהמה לשחיטה והכל למיתה הם עומדים אשרי מי שגדל

tered; all are bound to die; happy is he who has been brought up to study the Torah and put his energy in the Torah; and is a source of pleasure to his Creator; he shall grow with a good name and shall depart from the world with a good name." It is concerning such a man that Solomon said in his wisdom (Ecc. 7, 1.) *A good name is better than precious ointment.*

R. Meier was accustomed to say: "Learn with all thy heart and soul to know my (the Torah's) ways, and to watch upon the gates of my Torah; guard my learning in thy heart and let my fear be before thy eyes; guard thy mouth from all sins, cleanse and purify thyself from all guilts and iniquities and I shall then be with thee in all places."

The Rabbis of Jabnai were accustomed to say: "I am a human being; so is my neighbor a human being. My work is in the city and his work is in the field; I rise early to my work and he rises early to his work; as he cannot excel in my work, so can I not interfere in his. Shall I say that I am advancing the cause of learning more than he? We are therefore taught 'Whether one [offers] much or little only the intention of his heart shall be for the sake of Heaven.'"

Abaye was accustomed to say: "Man should always be deliberate for the fear of God (consider in what manner he can serve Him best); reply softly; try to pacify anger, and speak peacefully with his brethren, with his relatives and with every man, even with the heathen; so that he may be beloved in Heaven and below (on the earth) and acceptable by men." It was related of R. Jochanan b. Zakai that never was he greeted first by any one, even by a heathen; for he always greeted people first.

Raba was accustomed to say: "The end of wisdom is repentance and good deeds, lest a man read and study and speak with contempt against his father or mother or teacher, or against those superior to him in wisdom or exceeding in number. For it is said (Ps. 111, 10.) *The beginning of wisdom is the fear of God; a good understanding have all they who do God's commands.* It does not say *Who study* God's commands, but *Who do* God's commands, i. e., to them who do it for God's sake, but not to them who do it for their own sakes. And as for the man who does [study the Torah] not for its own sake, it would have been more satisfactory had he not been created."

בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם. ועליו אמר שלמה בחכמתו (קהלת ז) טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו. מרגלא בפומיה דר"מ גמור בכל לבבך ובכל נפשך לדעת את דרכי ולשקוד על דלתי תורתי יום יום נצור תורתי בלבך ונגד עיניך תהיה יראתי. שמור פיך מכל חטא. וטהר וקדש עצמך מכל אשמה ועון. ואני אהיה עמך בכל מקום. מרגלא בפומייהו דרבנן דיבנה אני בריה וחברי בריה. אני מלאכתי בעיר. והוא מלאכתו בשדה. אני משכים למלאכתי והוא משכים למלאכתו. כשם שהוא איננו מתגדר במלאכתי כך אני איני מתגדר במלאכתו. שמא תאמר אני מרבה והוא ממעיט. שנינו אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לשמים. מרגלא בפומיה דאביי לעולם יהא אדם ערום ביראה מענה רך ומשיב חמה ומדבר שלום עם אחיו ועם קרוביו ועם כל אדם. (ס"פ הנזקין וע"ש רש"א) ואפילו עם עובד כוכבים בשוק כדי שיהא אהוב למעלה ונחמד למטה ויהא מקובל על הבריות. אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הקדימו אדם שלום מעולם אפילו עובד כוכבים בשוק. מרגלא בפומיה דרבא תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים שלא יהא אדם קורא ושונה ובועט באביו ובאמו או ברבו או במי שגדול ממנו בחכמה ובמנין שנאמר (תהלים קיא) ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומדת לעד. ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם. לעושים לשמה ולא

Rab was wont to say: "The future world will not be like this world. In the future world there will be neither eating nor drinking nor multiplying nor business nor envy nor hatred nor competition; only the righteous will sit with their crowns upon their heads and will enjoy the Divine Glory, as it is written (Ex. 24, 11.) *And they saw God and they ate and drank.*"

Our Rabbis taught: "The promise which the Holy One, praised be He! made unto women is much greater than that which He made unto men, for it is said (Is. 32, 9.) *Rise up, ye women that are at ease, hear my voice; Ye careless daughters, give ear unto my speech.*"

Rab said unto R. Chiya: "Wherewith do women [who do not study the Torah] deserve Divine Grace?"[9] "Because," answered he, "they bring their children into school to learn and send their husbands to the house of study, and wait for their return."

When the Rabbis departed from the academy of R. Ami, and according to others from the academy of R. Chanina, they were accustomed to say: "Mayest thou see (enjoy) thy existence during thy lifetime, and thy future [reward be reserved] for the life of the world to come, and thy only hope shall be [to endure] for everlasting generations. May thy heart reason with understanding, thy mouth utter wisdom, and thy eyelids shall direct thee straight forward in the Laws, and thine eyes lighten in the enlightenment of the Torah; may thy countenance shine like the brilliant sky; thy lips utter knowledge and thy kidneys rejoice in uprightness, and thy feet run to listen to the words of the Ancient in Days."[10] When the Rabbis departed from the academy of R. Chisda and according to some from the academy of R. Samuel b. Nachmeini, they were in the habit of saying: *May our oxen be strong to labor* (Ps. 144, 14). Rab and Samuel, and some say R. Jochanan and R. Elazar, [explain the above passage], One said: *"Alupheinu* (our oxen), alludes to the Torah and *Messubalim* (strong to labor), alludes to meritorious deeds;" and the other said *"Alupheinu* alludes to both the Torah and meritorious deeds, and *Messubalim* alludes to afflictions." (Ib. b) *May there be no breach,* (Ib.) i. e., that our following be not like that of Saul's company of whom

לעושים שלא לשמה וכל העושים שלא לשמה נוח להם שלא נבראו. מרגלא בפומיה דרב לא כהעולם הזה העולם הבא העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה שנאמר (שמות כד) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. ת"ר גדולה הבטחה שהבטיחן הקב"ה לנשים יותר מן האנשים שנאמר (ישעיה לב) נשים שאננות קומנה, שמענה קולי בנות בוטחות האזנה אמרתי. אמר ליה רב לרבי חייא נשים במאי זכיין. באקרויי בנייהו לבי כנישתא ובאתנויי גברייהו בי רבנן ומנטרן לגברייהו עד דאתו מבי רבנן. כי מפטרי רבנן מבי רבי אמי ואמרי לה מבי רבי חנינא אמרי ליה הכי. עולמך תראה בחייך ואחריתך לחיי העולם הבא ותקותך לדור דורים לבך יהגה תבונה פיך ידבר חכמות ולשונך ירחיש רננות עפעפיך יישירו נגדך עיניך יאירו במאור תורה ופניך יזהירו כזוהר הרקיע שפתותיך יביעו דעת וכליותיך תעלוזנה מישרים ופעמיך ירוצו לשמוע דברי עתיק יומין. כי הוו מפטרי רבנן מבי רב חסדא ואמרי לה מבי רבי שמואל בר נחמני אמרו ליה הכי. (תהלים קמד) אלופינו מסובלים. אלופינו מסובלים. רב ושמואל ואמרי לה רבי יוחנן ורבי אלעזר. חד אמר אלופינו בתורה ומסובלים במצות. וחד אמר אלופינו בתורה ובמצות ומסובלים ביסורין. (ע"ב) אין פרץ שלא תהא כיעתנו

9) The main reward is for studying the Torah and women are exempt from that; see Kedushin, 29a.
10) Referring to God. See Dan. 7, 9.

Do'ag the Adomite was one.[11] *Nor land complaint* (Ib.), nor shall our following be like that of Elisha of whom Geichazi was one.[12] *In our streets* (Ib.), i. e., that we may not have a son or a pupil that disgraces his education in public.

*Hearken unto me, ye stout hearted, that are far from righteousness* (Is. 46, 12). Rab and Samuel, and according to others R. Jochanan and R. Elazar, explain the meaning of this passage. One said that this means that the whole world is supported only because of the Lord's righteousness, and those mentioned by Isaiah are sustained on account of their own merits; [hence Isaiah addressed himself to the righteous]; and the others held that the entire world is sustained according to its own merits; and those [mentioned by Isaiah] even of their own merits cannot be sustained, as R. Juda in the name of Rab said; for R. Juda said in the name of Rab: "Every day a Bath Kol (heavenly voice) goes forth from Mount Horeb and says: 'The entire world is sustained by virtue of Chanina my son and as for Chanina my son himself, one Kab [13] of Karob beans is sufficient for his maintenance, from one Friday to another Friday.'" And this disagrees with R. Juda, for R. Juda said: "Who may be called *Stout hearted* [referred to by Isaiah]? The inhabitants of Gabaya, the fools." And R. Joseph said: "It may be proved by the fact that never was one of them converted to Judaism." R. Ashi said: "Those sons of Matha Mechasia may also be termed *Stout hearted,* for they observe the praise of the Torah twice a year, yet none of them was converted to Judaism."

כסיעתו של שאול שיצא ממנו דואג האדומי. ואין יוצאת שלא תהא סיעתנו כסיעתו של דוד שיצא ממנו אחיתופל. ואין צוחה שלא תהא סיעתנו כסיעתו של אלישע שיצא ממנו גחזי. ברחובותינו שלא יהיה בינינו בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים. (ישעיה מו) שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה. רב ושמואל ואמרי לה רבי יוחנן ורבי אלעזר. חד אמר כל העולם כולו ניזונין בצדקה והם ניזונין בזרוע. וחד אמר כל העולם כולו ניזונין בזכותן. והם אפילו בזכות עצמן אינן ניזונין. כדרב יהודה אמר רב (תענית וע"ש רש"א) דאמר רב יהודה אמר רב בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת. ופליגא דרב יהודה דאמר רב יהודה מאן אבירי לב גובאי טפשאי. אמר רב יוסף תדע דהא לא אגייר גיורא מנייהו. אמר רב אשי והלין בני מתא מחסיא אבירי לב נינהו דהא קא חזו בשבחא דאורייתא תרי זימני בשתא ולא מגייר גיורא מינייהו:

## CHAPTER THREE

## מי שמתו פרק שלישי

(Fol. 18a) We are taught that, "A man should not walk in a cemetery while wearing *Tephillin* (Phylacteries) on his head, or carrying a scroll in his arm and reading it: if he do so he transgresses against what is written (Pr. 17, 5.) *Whoso mocketh the poor, blasphemeth his Maker.*"

(דף יח) תניא לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וס"ת בזרועו וקורא. ואם עשה כן עובר משום (משלי יז) לועג לרש חרף עושהו:

Rachaba said in the name of R. Juda who spoke in the name of Rab: "He who sees the [procession of the] dead and does not take part in it transgresses against what is

אמר רחבה אמר רב יהודה אמר רב כל הרואה את המת ואינו מלוהו עובר משום (שם)

11) See Sanhedrin 106b.
12) See II Kings 5, 20-27.
13) A measure of capacity, one sixth of a S'ah.

לועג לרש חרף עושהו: ואם לוהו מה שכרו. אמר רבי אסי עליו הכתוב אומר (שם יט) מלוה ה' חונן דל (שם יד) ומכבדו חונן אביון.

(דף יט) אמר רבי יהושע בן לוי כל המספר אחר מטתן של ת"ח נופל בגיהנם שנאמר (תהלים קכה) והמטים עקלקלותם יוליכם ה' את פועלי האון שלום על ישראל. אפילו בשעה ששלום על ישראל יוליכם ה' את פועלי האון. תנא דבי רבי ישמעאל אם ראית ת"ח שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום שמא עשה תשובה. שמא סלקא דעתך אלא ודאי עשה תשובה. אמר רבה לא אמרן אלא דברים שבגופו אבל בממונא עד דמהדר למריה. ואמר ריב"ל בכ"ד מקומות ב"ד מנדין על כבוד הרב וכולן שנינו במשנתנו. אמר ליה רבי אלעזר היכא א"ל לכי תשכח נפק דק ואשכח תלתא. המספר אחר מטתן של תלמידי חכמים והמזלזל בנטילת ידים והמגים דעתו כלפי מעלה. המספר אחר מטתן של תלמידי חכמים מאי היא דתנן הוא היה אומר אין משקין לא את הגיורת ולא את המשוחררת וחכמים אומרין משקין. אמר ליה מעשה בכרכמית אחת שפחה משוחררת בירושלים והשקוה שמעיה ואבטליון. אמר ליה דוגמא השקוה. ונדוהו ומת בנדויו וסקלו בית דין את ארונו. המזלזל בנטילת ידים מאי היא דתנן אמר רבי יהודה ח"ו שעקביא בן מהללאל נתנדה שאין העזרה ננעלת על כל אדם מישראל בחכמה ובטהרה וביראת חטא כעקביא בן מהללאל אלא את מי נדו את אלעזר בן חנוך שפקפק בנטילת ידים. וכשמת שלחו

written (Ib.) *Whoso mocketh the poor, blasphemeth his Maker.*" If he does take part what will be his reward? R. Ashi said, "Of such a man, it is said (Ib. 19, 17.) *He that hath pity upon the poor lendeth unto the Lord;* and also (Ib. 14, 31.) *But he that is gracious to the needy honoreth Him.*"

(Fol. 19a) R. Joshua b. Levi said: "He who whispers [with disgraceful intentions] behind the biers of learned men will fall into Gehenna, as it is written (Ps. 125, 5.) *But as for those who turn aside into their crooked ways, the Lord shall lead them forth with the workers of wickedness; but peace shall be upon Israel,* i. e., even when peace shall be upon Israel, yet shall the Lord lead them forth with the workers of wickedness."

Further, said R. Joshua b. Levi: "In twenty-four cases does the court-tribunal excommunicate [a man] for not having paid due respect to the masters of the law [by transgressing their ordinances], and all these cases are mentioned in our Mishnah." R. Elazar asked of him: "Where have they been mentioned?" "Go and find," was the reply. Thereupon R. Elazar went out and sought and found three. "He who whispers behind the biers of learned men; he who disregards the washing of his hands [before meals], and he who behaves haughtily toward Heaven." "He who whispers behind the biers of learned men." What does this mean? It is that which we are taught (in a Mishnah): "He (Akabia b. Mehallalel) also said that a female proselyte and a freed maid-servant are not given the bitter water[1] and the sages say they are. The sages said to him, 'Did this not happen once to a certain Karkmith, a freed maid-slave in Jerusalem, who was made to drink by Shmaya and Abtalion?' He answered them: 'It was for show that they made her drink.' Thereupon the sages placed him under ban, and when he died the court stoned his coffin." Where do we find the reference to one who disregards hand-washing [before meals]? We are taught that R. Juda said: "God forbid [to think] that Akabia b. Mahallalel, who among all Israelites, when the doors of the Temple courtyard were closed, was unequaled in erudition, purity and piety, should have been excommunicated. But to whom then was it done? It was R. Elazar b. Chanoch that was excommunicated for contesting the rule of washing the hands [before

1) See Lev. 5, 11-27.

the meals], and when he died, the court sent a stone to be put on his coffin; whence we learn that the coffin of him who dies while under ban is to be stoned." And what is he who behaves haughtily towards Heaven? We are taught that Simon b. Shetach sent [word] to Honi the Me'agel: "If thou wert not Honi you should be excommunicated, but what shall I do with thee? since thou art petulant towards God and yet He forgiveth and indulgeth thee like a petted child who is petulant towards his father and is nevertheless forgiven and indulged? To thee may be applied the passage (Pr. 23, 25.) *Let (then) thy father and thy mother rejoice, and let her that hath born thee be glad.*"

(Fol. 20a) R. Papa asked Abaye: "Why is it that in the preceding generation miracles happened and no miracles happen to us? Is it because they studied more? Behold, during the years of R. Juda, all studied only the order of Nezikin (civil procedure, or damages) while we study all six orders.[2] And when R. Juda reached in the Treatise Uktzin (Stalks), [treating with the law of] 'The woman who pressed vegetables in a pot', or, as some say [to the Mishnah of], 'Olives when pressed with their leaves are [ritually] pure,' he said: 'I notice here the argument of Rab and Samuel [which are beyond my mind].' While we are versed in the treatise of Uktzin in thirteen different ways, yet [when it comes to prayer] as soon as R. Juda had pulled off one of his shoes,[3] rain immediately appeared, and though we afflict ourselves, and keep on crying [for God's help] yet none cares for us." "Do you know why? Abaye said to R. Papa, "because, the former generations were ready to sacrifice their lives to sanctify His name but we are not ready to sacrifice our lives to sanctify His name, as happened once to R. Ada b. Ahaba, who saw a Gentile woman wearing a red headgear-dress while walking in the market place. Believing her to be a Jewess he impatiently tore off her red headgear. It was found that she was a Gentile, and he was fined four hundred zouzim, the value of the dress. He asked the woman what her name was. 'My name is Mathan,' she answered him. 'Mathun, Mathun,' he rejoined, 'is worth four hundred zouzim.'"[4]

(Ib. b) R. Avira expounded, sometimes speaking in the name of R. Ami, and at

ב"ד והניחו אבן גדולה על ארונו ללמדך שכל המתנדה ומת בנדויו בית דין סוקלין את ארונו. המגים דעתו כלפי מעלה מאי היא. דתנן שלח לו שמעון בן שטח לחוני המעגל צריך אתה להתנדות ואלמלא חוני אתה גוזרני עליך נדוי אבל מה אעשה שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שמתחטא לפני אביו ועושה לו רצונו ועליך הכתוב אומר (משלי כג) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך:

(דף כ) אמר ליה רב פפא לאביי מאי שנא ראשונים דמתרחיש להו ניסא ומאי שנא אנן דלא מתרחיש לן ניסא אי משום תנויי בשני דרב יהודה כולי תנויי בנזיקין הוה ואנן קא מתנינן שיתא סדרי. וכי הוה מטי רב יהודה בעוקצין האשה שכובשת ירק בקדרה ואמרי לה זיתים שכבשן בטרפיהן טהורין אמר הויות דרב ושמואל קא חזינא הכא. ואנן קא מתנינן בעוקצין תליסר מתיבתא. ואלו רב יהודה כי שליף חד מסאנא אתא מטרא ואנן קא מצערינן נפשין ומצווח קא צווחינן ולית דמשגח בן. אמר ליה קמאי הוו קא מסרי נפשייהו אקדושת השם אנן לא מסרינן נפשין אקדושת השם כי הא דרב אדא בר אהבה חזייה לההיא כותית דהוות לבישת כרבלתא בשוקא סבר דבת ישראל היא קם קרעיה מינה אגלאי מלתא דכותית היא שיימוה בארבע מאה זוזי אמר לה מה שמך אמרה ליה מתון אמר לה מתון מתון ארבע מאה זוזי שויא:

ע"ב דרש רב עוירא זימנין א"ל משמיה

2) The Mishnah consists of six parts called "Orders." For the names see Sabbath 31.
3) When praying on a fasting day or in an extreme emergency the cantor stands in stockings.
4) *Mathun* which is similar to *Mathan* means "careful."

other times speaking in the name of R. Assi: The ministering angels said before the Holy One, Praised be He! "Sovereign of the universe, it is written in Thy Torah (Deu. 10, 17.) *Who shows no favor to persons, and taketh no bribe.* Behold Thou showest favors to Israel, for it is written (Num. 6. 26.) *The Lord will show His favor unto thee.*" "Why shall I not favor Israel?" answered He, "for I wrote in my Torah which I gave to them (Deu. 8, 10.) *And when thou hast eaten and are satisfied, then shalt thou bless.* But they are so particular and careful that even if they eat only as much as the size of an olive or an egg, they also recite the after-meal grace."[5]

(Fol. 21a) R. Juda said, "Whence do we learn that the after-meal grace is a Biblical law? It is written (Ib.) *And when thou hast eaten and art satisfied, then shalt thou bless the Lord, thy God.* Whence do we learn [that to say] the benediction before beginning the study of the Torah[6] is a Biblical law? It is said (Deu. 32, 3.) *When I call on the name of the Lord ascribe ye greatness unto our God.*"

(Ib. b) R. Ada b. Ahaba said: "Whence do we learn that a single man must not say the *Kedusha?*[7] It is said (Lev. 22, 32.) *So that I may be sanctified among the children of Israel;* i. e., everything holy should not be said by less than ten (men)." How does he prove this? Rabanai, the brother of R. Chiya b. Abba explained it: "We deduce it [first] from the words *Toch, Toch;* it is written here, *So that I may be sanctified Betoch (among) the children of Israel,* and it is written there (Num. 16, 21.) *Separate yourselves Mitoch (from the midst of) the congregation (Eda);* [as in the latter case the word *Toch* in connection with *Eda* refers to ten, so in the former case, the word *Toch,* although alone, also refers to ten]. Again we deduce [that the latter passage where *Toch* is mentioned in connection with *Eda* refers to ten], from the words, *Eda, Eda;* it is written (Ib. 14, 27.) *How long (shall indulgence be given) to this evil Eda (congregation),* as that passage [where *Eda* is mentioned alone] refers to ten (the spies,

דרבי אמי וזימנין א"ל משמיה דרבי אסי אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע כתיב בתורתך (דברים י) אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד. והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב (במדבר ו) ישא ה' פניו אליך. אמר להם וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה (דברים ח') ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך והם דקדקו על עצמם עד כזית ועד כביצה:

(דף כא) אמר רב יהודה מנין לברכת המזון לאחריה מן התורה שנא' (דברים ח) ואכלת ושבעת וברכת. מנין לברכת התורה לפניה מן התורה שנאמר (שם לב) כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו:

(ע"ב) אמר רב אדא בר אהבה מנין שאין היחיד אומר קדושה שנאמר (ויקרא כב) ונקדשתי בתוך בני ישראל כל דבר שבקדושה לא יהא בפחות מעשרה. מאי משמע. דתנא רבנאי אחוה דרבי חייא בר אבא אתיא תוך תוך כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל וכתיב התם (במדבר ז) הבדלו מתוך העדה הזאת ואתיא עדה עדה דכתיב התם (שם) עד מתי

5) The size of an egg or an olive is a size fixed by tradition from Mount Sinai for every thing edible; Eating something smaller than these is not deemed the act of eating whether the thing eaten is prohibited so far as lashes or a sin-offering are concerned. Or eaten to fulfil a law.

6) "Blessed art thou, Eternal God, King of the universe, who hath chosen us from all nations and given us Thy Torah. Blessed art Thou, Eternal, who giveth the Torah."

7) A prayer recited by the congregation during the repetition of the Eighteen Benedictions by the reader.

who were twelve, excluding Joshua and Kaleb) so in the passage where *Eda* is mentioned in connection with *Toch,* does it also refer to ten."

(Fol. 24b) R. Abba tried to avoid the sight of R. Juda because he wanted to go to Palestine and R. Juda always said: "Whoever goes up from Babylon to Palestine transgresses the positive law which says (Jer. 27, 22.) *Unto Babylon shall they be carried, and there shall they remain until the day that I think of them, saith the Lord.*" One day R. Abba said I shall go and hear something from him and then I will depart. So he went and found a Tana reciting before R. Juda regarding cleanliness, while praying. (See text.) R. Abba then said, "Were it only for that single thing that I came to listen, it would be sufficient."

We have a Baraitha coinciding with R. Chisda's opinion: "If one is walking in filthy alleys, he should not read the *Sh'm'a;* moreover, even if he were in the middle of his reading and should happen to find himself in a filthy street, he should stop." If he do not stop, what then? R. Meyasha the grandson of R. Joshua b. Levi said: It is of him that the passage says (Ezek. 20, 25.) *Wherefore I gave them also statutes that were not good, and ordinances whereby they could not live.* R. Assi said from this (Is. 5, 18.) *Woe unto those that draw iniquity with the cord of vanity.* R. Ada b. Ahaba said from this (Num. 15, 31.) *Because the word of the Lord hath he despised.* And if he does stop what will his reward be? R. Abuhu said: "To him may be applied the passage (Deu. 32, 47.) *And through this thing ye shall prolong your days.*"

## CHAPTER FOUR.

(Fol. 26b) We are taught (in a Memera)[1] that R. Jose the son of R. Chanina said: "The daily services were ordained by the Patriarchs (Abraham, Isaac and Jacob)." R. Joshua b. Levi said: "The daily services were ordained to correspond with the [two] perpetual-daily-offerings." We have a Baraitha coinciding with the opinion of R. Jose, the son of R. Chanina, and we have also a Baraitha coinciding with the opinion of R. Joshua b. Levi. As to the support of R. Jose we are taught, "Abraham ordained the morning service, as it is said (Gen. 19, 27.)

לעדה הרעה הזאת. מה להלן עשרה אף כאן עשרה:

(דף כד ע"ב) רבי אבא הוה קא מישתמיט מיניה דרב יהודה דהוה בעי למיסק לארעא דישראל דאמר רב יהודה כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה שנאמר (ירמיה כז) בבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם נאם ה׳. אמר איזיל ואשמע מיניה מילתא מבית וועדא והדר אפיק. אזל אשכחיה לתנא דקתני קמיה דרב יהודה היה עומד בתפלה ונתעטש ממתין עד שיכלה הרוח וחוזר ומתפלל. א"ל אילו לא באתי אלא לשמוע דבר זה דיי:

תניא כוותיה דרב חסדא היה מהלך במבואות המטונפות לא יקרא קריאת שמע ולא עוד אלא שאם היה קורא ובא פוסק. לא פסק מאי אמר רבי מיאשה בר בריה דרבי יהושע בן לוי עליו הכתוב אומר (יחזקאל כ) וגם אני נתתי להם חקים לא טובים ומשפטים בל יחיו בהם. רבי אסי אמר (ישעיה ה) הוי מושכי העון בחבלי השוא. רב אדא בר אהבה אמר מהכא (במדבר טו) כי דבר ה׳ בזה. ואם פסק מה שכרו א"ר אבהו עליו הכתוב אומר (דברים לב) ובדבר הזה תאריכו ימים:

## תפלת השחר פרק רביעי

(דף כו ע"ב) איתמר רבי יוסי ברבי חנינא אמר תפלות אבות תקנום. רבי יהושע בן לוי אמר תפלות כנגד תמידים תקנום. תניא כוותיה דרבי יוסי ברבי חנינא ותניא כוותיה דרבי יהושע בן לוי. תניא כוותיה רבי יוסי ברבי חנינא אברהם תקן תפלת שחרית שנאמר (בראשית יט) וישכם אברהם בבקר אל המקום

1) A Memera is the teaching of an Amora, the expounder of the Mishnaha and Baraitha.

*And Abraham rose up early in the morning to the place where he had stood before the Lord. Omad* (stood) refers to nothing else but prayer; for it is said (Ps. 106, 30.) *Then stood up (Vaya'amod) Phinehas and offered a prayer.*[2] Isaac ordained the afternoon service (*Mincha*), for it is said (Gen. 24, 63.) *And Isaac went out 'Lasuach' in the field towards evening.* By the word *Lasuach* is meant prayer, for it is said (Ps. 102, 1.) *A prayer of the afflicted when he is overwhelmed and poureth out before the Lord his complaint (Sicho).* Jacob ordained the evening service (Ma'arib), for it is said (Gen. 28, 11.) *Vayifg'a upon a certain place, and tarried there all night;* by the word *Vayifg'a,* prayer is meant, for it is said (Jer. 7, 16.) *But thou—pray not thou in behalf of this people, nor lift up entreaty or prayer in their behalf, nor make intercession to me (Tifga).*"[3] We are taught, coinciding with the opinion of R. Joshua b. Levi: "Why did [the Rabbis] say that the time for the morning service is until noon? Because the perpetual-daily-morning-offering had also its time limited to noon. R. Juda says: Until the fourth hour of the day."

(Fol. 27b) We are taught that R. Eliezer says: "He who prays behind his teacher, he who greets his teacher [without calling him Rabbi], he who opposes his teacher's school [by organizing a separate academy], and who makes statements [in his teacher's name] that he did not hear from his teacher, causes the departure of the Shechinah from Israel."

Our Rabbis taught: That once a disciple appeared before R. Joshua and said to him: "Rabbi, is the evening service optional or obligatory?" "Optional," answered R. Joshua. He then came before Rabban Gamaliel and asked the same question: "Is the evening service optional or obligatory?" "Obligatory," was Rabban Gamaliel's answer. "Behold! R. Joshua said to me it is optional!" the disciple remarked. Whereupon Rabban Gamaliel replied, "Wait until the shield bearers (great scholars) enter the house of learning." As soon as the shield bearers entered the house of learning, the inquirer arose and asked, "Is the evening service optional or obligatory?" "Obligatory," responded Rabban Gamaliel. "Is there any one here differing with me on this subject?" inquired Rabban Gama-

2) *Vaya'amod* and *Omad* are of the same origin.
3) *Vayifga* and *Tifga* are of the same origin.

אשר עמד שם את פני ה׳ ואין עמידה אלא תפלה שנאמר (תהלים קו) ויעמוד פינחס ויפלל יצחק תקן תפלת המנחה שנאמר (בראשית כד) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב ואין שיחה אלא תפלה שנא׳ (תהלים קב) תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה׳ ישפוך שיחו יעקב תקן תפלת ערבית שנא׳ בראשית כח) ויפגע במקום וילן שם ואין פגיעה אלא תפלה שנא׳ (ירמיה ז) ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי. תניא כוותיה דריב״ל מפני מה אמרו תפלת השחר עד חצות שהרי תמיד של שחר קרב והולך עד חצות ורבי יהודה אומר וכו׳:

(דף כז ע״ב) תניא ר׳ אליעזר אומר המתפלל אחורי רבו והנותן שלום לרבו והמחזיר שלום לרבו והחולק על ישיבתו של רבו והאומר דבר שלא שמע מפי רבו גורם לשכינה שתסתלק מישראל. ת״ר מעשה בתלמיד אחד שבא לפני רבי יהושע אמר ליה רבי תפלת ערבית רשות או חובה א״ל רשות. בא לפני ר״ג א״ל תפלת ערבית רשות או חובה א״ל חובה. א״ל והלא ר׳ יהושע אמר לי רשות. א״ל המתן עד שיכנסו בעלי תריסין לבהמ״ד כיון שנכנסו בעלי תריסין עמד השואל ושאל תפלת ערבית רשות או חובה א״ל ר״ג חובה אמר להן ר״ג לחכמים כלום יש אדם שחולק בדבר זה. א״ל

lsei of the scholars. "No," came the answer from R. Joshua. "Behold," interrupted Rabban Gamaliel, "it is said in your name that the service is only optional. Arise Joshua! And let the witness testify against thee!" R. Joshua stood up and said: "Were I alive and he (the witness) dead, I would have been able to deny it, but now, when I am alive and he is alive, how can one living being deny another living being?" So Rabban Gamaliel continued his lecture while R. Joshua remained standing, until all the people moved in excitement and said to Chutzephith the Meturgeman,[4] "Stop!" and he stopped. "How long," said they, "shall we permit R. Joshua to be afflicted and reproached? Last New Year Rabban Gamaliel afflicted and reproached him.[5] In Bechoroth, in the incident of R. Zadok, Rabban Gamaliel annoyed him[6] and now again he reproached and afflicted him; shall we allow such annoyance to be continued? Let us take steps to deprive him of his dignity (of being the Exilarch). But who shall be his successor? Shall we put up R. Joshua? He is his chief opponent [and it would cause him too much aggravation]. Shall we put up R. Akiba? He has no ancestral merits, and may be disposed to Heavenly punishment [through prayers]. Let us therefore choose R. Elazar b. Azaria for he is wise, rich, and the tenth descendant of Ezra. He is wise, and therefore will be able to answer when questioned; he is rich and therefore, if ordered to attend the Emperor's court [of Rome], he will be as well able to do so as Rabban Gamaliel; he is the tenth descendant of Ezra and has therefore ancestral merits, and he (Rabban Gamaliel) will not be able to afflict upon him Heavenly punishment." So they came [to R. Elazar b. Azarlia] and said to him: "Is the master willing to become the head of the Academy?" (Fol. 28a.) R. Elazar replied: "I'll go and consult my household." He went and consulted his wife. "Perhaps," said she to him, "they will also depose thee [and you will be disgraced]." "There is a maxim," replied he. "'Use thy precious bowl while thou hast it, even if it be broken the next day.'" "But," said she, "thou hast not any gray hair [and they will not respect thee]." At that time he was but eighteen years of age; thereupon miraculously eighteen of his locks suddenly turned gray. And this R.

רבי יהושע לאו. א"ל והלא משמך אמרו רשות א"ל יהושע עמוד על רגליך ויעידו בך. עמד ר' יהושע על רגליו ואמר אלמלי אני חי והוא מת יכול החי להכחיש את המת ועכשיו שאני חי והוא חי היאך יכול החי להכחיש את החי. היה רבן גמליאל יושב ודורש ור' יהושע עומד על רגליו עד שרננו כל העם ואמרו לחוצפית המתורגמן עמוד ועמד. אמרו עד כמה ניצעריה וליזיל. בראש השנה אשתקד צעריה. בבכורות במעשה דר' צדוק צעריה. ה"נ קא מצער ליה. כולי האי ליצעריה וליזיל. תא ונעבריה. מאן נוקים ליה נוקמיה לר' יהושע בעל מעשה הוא. נוקמיה לר"ע דלמא עניש ליה דלית ליה זכות אבות. אלא נוקמיה לר"א בן עזריה דהוא חכם והוא עשיר והוא עשירי לעזרא. הוא חכם דאי מקשי ליה מפרק ליה. הוא עשיר דאי מפלח לבי קיסר האי נמי מצי מפלח כוותיה. והוא עשירי לעזרא דאית ליה זכות אבות ולא מצי עניש ליה אתו ואמרי ליה ניחא ליה למר למיהוי ריש מתיבתא א"ל איזיל ואמליך באנשי ביתאי. אזל ואמליך בדביתהו אמרה ליה (דף כח) דלמא מעבירין לך אמר לה אמרי אינשי לשתמיש יומא חדא בכסא דמוקרא ולמחר ליתבר. אמרה ליה לית לך חוורתא ההוא יומא בר תמני סרי שני הוה אתרחיש ליה ניסא והדרו ליה תמני סרי דארי חוורתא. והיינו דקאמר רבי אלעזר בן

4) Interpreter who explains the lecture of the Rabbi before the public.
5) See Rosh Hashana 25a.
6) See Bechoroth 36b.

Elazar b. Azaria meant when he said: "Behold! I am *as a man of seventy years* of age" but not *aged seventy.* We are taught that on that day the porter was removed from the door [of the academy], and admission was granted to all students, for, during the administration of Rabban Gamaliel, the announcement was made: "Every scholar whose interior is not like his exterior (who is not pious), shall not enter the academy." On that day many benches were added in the academy. R. Jochanan said: "There is a difference of opinion between Abba Joseph b. Dustoi and the Rabbis; according to one, four hundred benches were added and according to the other, seven hundred benches [were added]." When Rabban Gamaliel noticed the tremendous increase he became discouraged and said to himself, "God forbid, I have perhaps prevented so many from studying the Torah." In a dream was shown to him "white earthen pitchers filled with ashes."[7] But this was shown to him only in order to calm him. We are taught: "On that day the treatise of Edioth was studied in the academy and wherever we find 'On that day,' it means the day on which R. Elazar b. Azaria became the head of the academy. There was no Halacha previously undecided in the academy which was not decided that day. Even Rabban Gamaliel himself, although deposed, did not refrain from attending the academy, as is shown from what we are taught (in a Mishnah): 'On that day Juda the Ammonite, a proselyte, appeared in the academy and asked: 'May I enter the congregation [to marry a Jewess]?' Rabban Gamaliel said unto him: 'Thou art not at liberty to do so,' but R. Joshua said, 'Thou art at liberty to do so.' Rabban Gamaliel then said to R. Joshua, 'Behold it is said (Deu. 23, 4.) *An Ammonite or Moabite shall not enter the congregation of the Lord!*" To this R. Joshua retorted and said, 'Are then these nations still in their native places? Did not Senacherib, the king of Assyria, transplant the nations? As it is said (Is. 10, 13.) *I have removed the bounds of the people, and their laid-up treasures have I plundered, etc.,* therefore, not knowing, we go according to the majority [and the majority are not Ammonites].' 'But,' replied Rabban Gamaliel, 'behold, it is said (Jer. 49, 6.) *And afterwards I will bring again the captivity of the*

7) Referring to the new scholars of that calibre.

עזריה הרי כבן שבעים שנה ולא בן שבעים שנה. תנא אותו היום סלקוהו לשומר הפתח ונתנה רשות לתלמידים ליכנס שהיה ר"ג מכריז ואומר כל ת"ח שאין תוכו כברו אל יכנס לב"ה ההוא יומא איתוספו כמה ספסלי. אמר רבי יוחנן פליגי בה אבא יוסף בר דוסתאי ורבנן חד אמר איתוסף ת' ספסלי וחד אמר ז' מאה ספסלי. הוה קא חלשה דעתיה דר"ג אמר דלמא ח"ו מנעתי תורה מישראל אחזו ליה בחלמא חצבי חוורי דמליין קיטמא. ולא היא אלא ליתובי דעתיה הוא דאחזו ליה, תנא עדיות בו ביום נשנית וכל היכא דאמרינן בו ביום ההוא יומא הוה ולא היתה הלכה שהיתה תלויה בב"ה שלא פירשוה ואף רבן גמליאל לא מנע עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת. דתנן בו ביום בא יהודה גר עמוני לפניהם בבית המדרש אמר להם מה אני לבא בקהל. אמר לו רבן גמליאל אסור אתה לבוא בקהל אמר לו רבי יהושע מותר אתה לבוא בקהל אמר לו רבן גמליאל והלא כבר נאמר (דברים כג) לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'. א"ל ר' יהושע וכי עמון ומואב במקומן הם יושבין והלא כבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל את כל האומות שנאמר (ישעיה י) ואסיר גבולות עמים ועתידותיהם שושיתי ואוריד כאביר יושבים וכל דפריש מרובא פריש. א"ל רבן גמליאל והלא כבר נאמר (ירמיה מט) ואחרי כי אשיב את שבות

בני עמון וכבר שבו. א"ל רבי יהושע והלא כבר נאמר (עמוס ט) ושבתי את שבות עמי ישראל ועדיין לא שבו. מיד התירוהו לבא בקהל. אמר ר"ג הואיל והכי הוא איזיל ואפייסיה לרבי יהושע. כי מטא לביתיה חזינהו לאשיתא דביתיה דמשחרן א"ל מכותלי ביתך אתה ניכר שפחמי אתה א"ל אוי לו לדור שאתה פרנסו שאין אתה יודע בצערן של תלמידי חכמים במה הן מתפרנסין ובמה הם ניזונין. א"ל נענתי לך מחול לי. לא אשגח ביה. עשה בשביל כבוד אבא איפיים. אמרו מאן ליזיל ולימא להו לרבנן. אמר להו ההוא כובס אנא אזילנא. שלח רבי יהושע לבה"מ מאן דלביש מדא ילבש מדא ומאן דלא לביש מדא יימר למאן דלביש מדא שלח מדייך ואנא אלבשיה. א"ל רבי עקיבא לרבנן טרוקו גלי דלא ליתו עבדי דר"ג וליצערו רבנן. אמר רבי יהושע מוטב דאיקום ואיזיל אנא לגבייהו אתא רבי יהושע טרף אבבא ואמר להו מזה בן מזה יזה. שאינו לא מזה ולא בן מזה יאמר למזה בן מזה מימיך מי מערה ואפרך אפר מקלה. אמר ליה רבי עקיבא רבי יהושע נתפייסת כלום עשינו אלא לכבודך למחר אני ואתה נשכים לפתחו. ואפ"ה לא עברוה לרבי אלעזר בן עזריה דהוה דריש רבן גמליאל תרתי

*children of Ammon,* so they must have already returned.' To which R. Joshua rejoined: 'Behold it is also said (Amos 9, 14.) *And I will bring again the captivity of my people Israel,* and these have not returned as yet.' Thereupon the proselyte was immediately permitted to enter the congregation." Then Rabban Gamaliel said to himself: "Since it is so [that R. Joshua's decision was carried], I shall now go and effect a reconciliation with R. Joshua." He thereupon went. When he reached R. Joshua's house, he noticed that the walls of the house were black. "From the appearance of the walls of thy house," said Rabban Gamaliel, "it is evident that you are a smith." R. Joshua replied: "Woe unto the age whose leader thou art! for thou knowest not of the cares with which the scholars are occupied and whence they derive their livelihood!" "I have reproached thee, forgive me," Rabban Gamaliel pleaded, but R. Joshua ignored him. "Do it," he again pleaded, "for the sake of the honor of my father's house." R. Joshua then accepted his apology. "Now," they said, "who will go and inform the Rabbis?" [that they had become reconciled.] "I shall go," said a certain laundryman who was there. So R. Joshua sent the following message [through him]: "He who wore the vestment, shall be dressed with it again, and he who has not worn the vestment shall say to him who wore it: 'Take off thy priestly cloth, and I shall put it on.' "[8] As soon as R. Akiba was informed of the situation, he said to the Rabbis: "Let all gates [leading to the academy] be closed so that none of Rabban Gamaliel's subordinates shall come and afflict the Rabbis" [in a spirit of revenge for their stand against Rabban Gamaliel]. Meantime R. Joshua said to himself: "It will be much better that I myself shall go and inform them." Accordingly he went and [upon reaching the academy] rapped at the door saying: "Let him sprinkle who is a sprinkler, the son of a sprinkler (a scholar, the son of a scholar); he who is neither himself a sprinkler, nor the son of a sprinkler shall say to him who is a sprinkler and the son of a sprinkler, Thy water is plain cave water[9] and thy ashes are plain ashes of a burned cane." "Hast thou been appeased R. Joshua?" said R. Akiba to him. "What we have done was only for thy sake. If so, then to-morrow you

8) This was a hint to R. Elazar b. Azaria that he should step out as the head of the academy.
9) See Num. 19, 18.

and I shall be at his (Rabban Gamaliel's) door early." [And though everything was settled] R. Elazar b. Azaria was not deposed, but from that time on Rabban Gamaliel was to lecture two Sabbaths while R. Elazar b. Azaria lectured one Sabbath, and it is thus understood, when the master said: "Whose Sabbath was this? That of R. Elazar b. Azaria." The disciple [who asked if the evening service is optional or obligatory] was R. Simon b. Jochai.

(Ib. b) (Mishnah) R. Nechunia b. Hakana, upon entering and leaving the academy was wont to make a short prayer. The Rabbis asked him what kind of a prayer it was? He replied, "When I enter I pray that no stumbling shall happen because of me; and upon leaving, I give praise for my share."

(Gemara) Our Rabbis taught: "Upon entering the house of learning what shall a man pray? 'May it be Thy will, O Lord, my God, that there shall be no stumbling through me and that we shall not stumble over a matter of Halacha, and that my associates shall find rejoicing in me, that I shall not judge as levitically unclean, that which is levitically clean; or as clean, that which is unclean; nor shall my companions stumble over a matter of Halacha and I shall find rejoicing in them.' Upon leaving what shall a man say? 'I give thanks unto thee, O Lord, my God, because thou hast placed my share among those who attended the academy, and hast not placed my share among those who attend the street; they arise early and I arise early [but there is a difference]. They arise early for idle talk, while I arise early for the words of the Torah. I toil and they toil; I toil and hope to receive everlasting compensation, but they are working and will not receive everlasting compensation. I run and they run; I run to eternity in the world to come, while they run into the pit of a cave.'"

Our Rabbis taught: When R. Eliezer became ill his disciples came to visit him. "Rabbi," they said, "teach us the way of life so that we may deserve to inherit eternity in the world to come." He said unto them: "Be careful to honor your comrades; know to whom you pray; restrain your children from frivolous thoughts, and set them between the knees of learned men; by these means you will deserve eternity in the world to come." When R. Jochanan b. Zakai became ill his disciples visited him; as soon as he saw them he burst into tears. "Rabbi," they said to

שבתא ודריש ר' אלעזר בן עזריה חדא שבתא. והיינו דאמר מר שבת של מי היתה של רבי אלעזר בן עזריה היתה ואותו תלמיד רבי שמעון בן יוחאי הוה:

(ע"ב) מתני' ר' נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש וביציאתו תפלה קצרה אמרו לו מה מקום לתפלה זו אמר להם בכניסתי אני מתפלל שלא יארע תקלה ע"י וביציאתי אני נותן הודאה על חלקי:

גמרא ת"ר בכניסתו מהו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא יארע דבר תקלה על ידי ולא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חברי ולא אומר על טמא טהור ולא על טהור טמא ולא יכשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם. וביציאתו אומר מודה אני לפניך ה' אלהי ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות שהם משכימים ואני משכים הם משכימים לדברים בטלים ואני משכים לדברי תורה אני עמל והם עמלים אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר אני רץ והם רצים אני רץ לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת:

תנו רבנן כשחלה רבי אליעזר נכנסו תלמידיו לבקרו אמרו לו רבי למדנו אורחות חיים ונזכה בהם לחיי העולם הבא. אמר להם הזהרו בכבוד חבריכם וכשאתם מתפללים דעו לפני מי אתם עומדים ומנעו בניכם מן ההגיון והושיבום בין ברכי תלמידי חכמים ובשביל כך תזכו לחיי העולם הבא. וכשחלה רבי יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לבקרו כיון שראה אותם התחיל לבכות. אמרו לו רבינו נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק מפני מה אתה בוכה. אמר להם אילו לפני מלך

בשר ודם היו מוליכין אותי שהיום כאן ומחר בקבר שאם כעס עלי אין כעסו כעס עולם ואם אוסרני אין איסורו איסור עולם ואם ממיתני אין מיתתו מיתת עולם ואני יכול לפייסו בדברים ולשוחדו בממון ואעפ"כ הייתי בוכה. ועכשיו שמוליכין אותי לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חי וקים לעולם ולעולמי עולמים שאם כעס עלי כעסו כעס עולם ואם יאסרני איסורו איסור עולם ואם ממיתני מיתתו מיתת עולם ואין אני יכול לפייסו בדברים ולשוחדו בממון ולא עוד אלא שיש לפני שני דרכים אחד של גיהנם ואחד של גן עדן ואיני יודע באיזה מהן מוליכין אותי ולא אבכה. אמרו לו רבינו ברכנו. אמר להם יהי רצון שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם. א"ל תלמידיו עד כאן אמר להם ולואי. תדעו כשאדם עובר עבירה אומר שלא יראני אדם. בשעת פטירתו אמר להם פנו כלים מפני הטומאה והכינו כסא לחזקיהו מלך יהודה שבא:

תנו רבנן שמעון הפקולי הסדיר י"ח ברכות לפני ר"ג על הסדר ביבנה. אמר להם ר"ג לחכמים כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת המינים. ירד שמואל הקטן ותקנה. לשנה האחרת שכחה (דף כט) והשקיף בה ב' וג' שעות ולא העלוהו ואמאי לא העלוהו והא"ר יהודה אמר רב טעה בכל הברכות כולן אין מעלין אותו בברכת המינים מעלין אותו חיישינן שמא מין הוא. שאני שמואל הקטן דאיהו תקנה. וניחוש ודילמא הדר

him, "light of Israel! the right pillar! Why weepest thou?" He replied thus: "Were I to be brought before a mortal king, who is here to-day, but in the grave to-morrow; who may become angry with me, but whose anger is not everlasting; who may imprison me, but whose imprisonment is not forever; who may kill me, but kill only for this world; and whom I may bribe, even then would I fear; but now when I am led to appear before the King of Kings, the Holy One, praised be He! who liveth through all eternity; if He is wroth, it is everlasting; if He imprison me, it is imprisonment forever; if He kill, one is killed forever; and I can neither appease with words nor bribe Him with money; moreover there are two paths before me, one leading to Gehenna and the other leading to Paradise, and I know not in which I am led. Should I not weep?" They then said to him: "Rabbi, bless us." He said to them: "May it be His will that your fear of God shall be as great as the fear of man." "Rabbi," they asked, "is that all?" Thereupon he answered: "Oh that! For when a man commits a crime [he does it in secrecy] saying 'no man should see me.' Although God seeth him everywhere." When at the point of dying he said to them: "Cleanse the house of all vessels on account of levitical impurity,[10] and prepare a chair for Hezekiah, the King of Juda, who came [to take part in my procession]."

Our Rabbis taught that "Simon Happekuli has arranged the Eighteen Benedictions before Rabban Gamaliel at Jamnia, according to their present arrangement. Rabban Gamaliel said to the sages: 'Is there not anyone who knows how to compose a prayer concerning the Sadducees?' Thereupon Samuel the junior, came down and composed it. The following year he (Samuel the junior) forgot it (Fol. 29a) and for two or three hours he tried to recollect [but did not succeed]; still the congregation did not remove him [from the reader's place]." Why not? Has not R. Juda in the name of Rab said: "If one errs in any part of the Eighteen Benedictions he should not be removed, but if he errs in the section referring to heretics[11] he should be removed, in the apprehension that he is a heretic." Samuel the junior is different, since he himself composed it [therefore he shows no cause for suspicion]. But why should we

10) All vessels become ritually impure when in the house with a dead body. Lev. 19, 14.
11) The twelfth section.

not apprehend that perhaps he reconsidered it? Abaye said: "We have a tradition that a righteous person never becomes wicked." Is this so? Behold, it is written (Ez. 18, 24.) *But when the righteous turneth away from his righteousness.* This is said of a man who was wicked in the beginning, but if one is righteous from the very beginning, it does not happen so. Is this so? Are we not taught: "Do not rely upon thyself [that thou art righteous] even until the last day of thy death; for R. Jochanan the High Priest served in the High Priesthood for eighty years and at last became a Sadducee." Abaye said: "Janai (the King) and Jochanan are the same person" [hence he was wicked in his early years].[12] Raba said: "Janai and Jochanan are two different persons; Janai was wicked from the very beginning, and Jochanan righteous from the very beginning." It is quite right according to the opinion of Abaye, but according to the opinion of Raba [who said that Jochanan was righteous from the very beginning], how should the question be answered? Raba may explain that a righteous person from the very beginning should also [not be relied upon] lest he become wicked. And if so, then why did not the Rabbis remove Samuel the junior? With Samuel the junior it is different; for he commenced to say it, and erred in the middle of it. For R. Juda in the name of Rab, and according to some in the name of R. Joshua b. Levi, said: "The above quotation [of Rab regarding the suspicion] refers only to him who has not even commenced to say it, but if he commenced the benediction and erred in the middle of it he may be allowed to finish it [without any suspicion]."

(Ib. b) Elijah, the brother of R. Sala Chasida, said to R. Juda "Do not get angry and thou wilt not sin. Do not get drunk and thou wilt not sin. And when thou art about to go on thy way, take counsel first with thy Possessor and then go out." What does it mean by, "Take counsel first with thy Possessor and then go out." R. Jacob said in the name of R. Chisda: "This refers to the road-prayer which a man should say before he goes on his way." (Fol. 30a) And how shall he make this prayer? R. Chisda said standing, and R. Shesheth said, even while walking. R. Chisda and R. Shesheth were once walking along the road. [Suddenly] R. Chisda stopped and began to pray. "What is R. Chisda do-

בה. אמר אביי גמירי טבא לא הוי בישא. ולא והכתיב (יחזקאל יח) ובשוב צדיק מצדקתו ועשה עול. (דייק מדכתיב ובשוב צדיק ששב לרשעו דמעיקרא מהר"י ז"ל) ההוא רשע מעקרו אבל צדיק מעקרו לא. ולא והתנן אל תאמין בעצמך עד יום מותך שהרי יוחנן כ"ג שמש בכהונה גדולה פ' שנה ולבסוף נעשה צדוקי. אמר אביי הוא ינאי הוא יוחנן. רבא אמר ינאי לחוד יוחנן לחוד ינאי רשע מעקרו יוחנן צדיק מעקרו. לאביי ניחא אלא לרבא קשיא. אמר לך רבא צדיק מעקרו נמי דלמא הדר ביה. אי הכי אמאי לא אסקוהו. שאני שמואל הקטן דהא אתחיל בה דא"ר יהודה א"ר ואיתמא רבי יהושע בן לוי לא שנו אלא שלא התחיל בה אבל התחיל בה גומרה:

(ע"ב) א"ל אליהו לרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא לא תרתח ולא תחטא. לא תרוי ולא תחטא. וכשאתה יוצא לדרך המלך בקונך וצא. מאי המלך בקונך וצא. אמר רבי יעקב אמר רב חסדא זו תפלת הדרך. (דף ל) והיכי מצלי לה. רב חסדא אמר מעומד. רב ששת אמר אפילו מהלך. רב חסדא ורב ששת הוו קא אזלי באורחא קם רב חסדא וקא מצלי

12) See Kedushin Fol. 66a, that King Jani killed all the sages.

ing?" asked R. Shesheth of his attendant.[13] "He stopped and said a prayer," was the reply of his attendant. Thereupon R. Shesheth ordered his attendant to stop also and to pray, remarking, "If thou canst be good do not be bad." [14]

Our Rabbis taught: "A blind man or one who cannot determine the direction,[15] let him direct his heart towards his Heavenly Father; for it is said (I Kings 8, 44.) *They will pray unto the Lord.* If he is outside of Palestine let him direct his heart toward Palestine, for it is said (Ib. 48.) *They will pray unto Thee in the direction of their land.* If he stand in Palestine let him direct his heart towards Jerusalem, for it is said (Ib. ib. 44.) *They will pray unto the Lord in the direction of the city which thou hast chosen.* If he stand in Jerusalem then let him direct his heart towards the Temple, for it is said (Ib. ib. 33.) *And they will pray and praise unto this house.* If he stand in the Temple then let him direct his heart towards the Holy of Holies; for it is said (Ib. ib. 30.) *And they will pray towrads this place.* If he stand in the Holy of Holies let him direct his heart towards the Kaporeth.[16] If he stand behind the cover of the ark, let him consider it as if he were standing in front of the Kaporeth. Hence, if one is in the east, he should face towards west; in the west, he should face towards east; in the south, he should face towards the north; in the north, he should face towards the south. It is thus found that all Israel directs its heart towards one place [towards the Holy of Holies]." Where is the Biblical passage [to refer to this]? *Thy neck is like the tower of David built on terraces* (Songs 4, 4), i. e., a mound towards which all turn. [17]

אמר ליה רב ששת לשמעיה מאי קא עביד רב חסדא. אמר ליה קאי ומצלי. אמר ליה אוקמן נמי לדידי ואצלי מהיות טוב אל תקרי רע:

ת"ר סומא ומי שאינו יכול לכוין הרוחות יכוין לבו כנגד אביו שבשמים שנאמר (מ"א ח) והתפללו אל ה' אלהיהם. היה עומד בחוץ לארץ יכוין לבו כנגד א"י שנאמר (שם) והתפללו אליך דרך ארצם, היה עומד בארץ ישראל יכוין את לבו כנגד ירושלים שנאמר (שם) והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת, היה עומד בירושלים יכוין את לבו כנגד בית המקדש שנאמר (שם) והתפללו אל הבית הזה. היה עומד בבית המקדש יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים שנאמר (שם) והתפללו אל המקום הזה. היה עומד בבית קדשי הקדשים יכוין את לבו כנגד בית הכפורת, היה עומד אחורי בית הכפורת יראה עצמו כאלו לפני הכפורת, נמצא עומד במזרח מחזיר פניו למערב, במערב מחזיר פניו למזרח, בדרום מחזיר פניו לצפון, בצפון מחזיר פניו לדרום נמצאו כל ישראל מכוונים את לבם למקום אחד. א"ר אבין ואיתימא רבי אבינא מאי קרא (שיר ד) כמגדל דוד צוארך בנוי לתלפיות. תל שכל פיות פונים בו:

## CHAPTER FIVE.

## אין עומדין-פרק חמישי

Abaye was sitting before Rabba; the latter noticed that Abaye was very cheerful. Rabba said to him: "Does not the master agree with the passage (Ps. 2, 11.) *Rejoice with treembling?*" To which he answered: "I have the *Tephilin* on."[1] R. Jeremiah was sitting before R. Zeira; the latter seeing that the former was very cheer-

(ע"ב) אביי הוה יתיב קמיה דרבה חזייה דהוה יתיב וקא בדח טובא א"ל לא סבר לה מר (תהלים ב) וגילו ברעדה. אמר ליה אנא תפלין מנחנא. רבי ירמיה הוה יתיב קמיה דר' זירא חזייה דהוה בדח טובא. א"ל (משלי יד) בכל

13) R. Shesheth was blind.
14) R. Shesheth also admits that it is proper to recite the prayer standing but he holds that it may be recited even while walking. Hence he could be true to his opinion, respecting his associate's feelings.
15) When a man prays the Eighteen Benedictions, he should face the East where Jerusalem and the Temple were situated.
16) The cover of the Ark. See Ex. 25, 17.
17) *Talpiyoth* (terraces) when divided in two, *Tel-piyoth*, means "the mound to which all turn."
1) The *Tephilin* signify that I fear and acknowledge the Sovereignty of the Almighty.

ful, remarked to him, "It is written (Ps. 14, 23.) *In all painful labor there is profit.*" "I have *Tephilin on,*" R. Jeremiah answered.

Mar, the son of Rabina, made a marriage banquet for his son; when he observed that the Rabbis were at the height of their merriment he brought in a very costly cup worth four hundred zouzim and broke it before them; and they grew sad. R. Ashi made a marriage feast for his son and when he noticed the Rabbis were at the height of their merriment (Fol. 31a) he brought in a costly cup made of white glass and broke it before them; and they grew sad. At the wedding of Mar the son of Rabina, the Rabbis said unto R. Hamnuna Zuti: "Sing to us master." He sang: "Woe, for we must die! Woe, for we must die!" "And what shall we respond to it?" asked they. "Sing ye," answered he, "Alas! where is the Torah [we have studied] and where are the meritorious deeds? [we have performed] to protect us?"

R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai said: "It is not permitted to a man to fill his mouth with laughter in this world, for it is said (Ps. 126, 2.) *Then*[2] *shall our mouths be filled with laughter, and our tongue with singing*—when shall this be? At the time when—*they shall say among the nations 'great things hath the Lord done for these.'*" It is related of Resh Lakish that he never laughed from the time he heard this from R. Jochanan, his teacher.

Our Rabbis taught: "It is not proper to start to pray in a mood of sadness, nor in a mood of idleness, nor in a mood of laughter, nor in a mood of low talk, nor in a mood of jesting, nor in a mood of idle talk; but only in a mood of joy caused through the performance of a meritorious deed. Thus also shall one take leave of his friend neither in the mood of low talk, nor of laughter, nor of jesting, nor of idle talk; but immediately after the study of the Halacha (traditional law); for thus we find with our first prophets; they also finished their prophesies with matters of praise and consolation." And so has R. Mari, the grandson of R. Huna, the son of R. Jeremiah, recited [a tradition]: "A man shall not depart from his friend only immediately after reciting an Halacha; because by means of this his friend will always remember him." Just as it happened to R. Cahana, who accompanied R. Shimi b. Ashi, from

עצב יהיה מותר כתיב. א"ל אנא תפלין מנחנא:

מר בריה דרבינא עבד הלולא לבריה חזנהו לרבנן דהוו קא בדחי טובא אייתי כסא דמוקרא בת ת' זוזי ותבר קמייהו ואעציבו. רב אשי עבד הלולא לבריה חזנהו לרבנן דהוו קא בדחי טובא (דף לא) אייתי כסא דזוגיתא חיוורתא ותבר קמייהו ואעציבו. אמרו ליה רבנן לרב המנונא זוטי בהלולא דמר בריה דרבינא לישרי לן מר. אמר להו ווי לן דמיתנן ווי לן דמתנן. אמרו ליה אנן מה נעני בתרך. אמר להו הי תורה והי מצוה דמגנו עלן. א"ר יוחנן משום רשב"י אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז שנאמר (תהלים קכו) אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה אימתי בזמן שיאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה. אמרו עליו על ר"ל שמימיו לא מלא שחוק פיו בעוה"ז מכי שמעה מר' יוחנן רביה:

תנו רבנן אין עומדין להתפלל לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק ולא מתוך שיחה ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך שמחה של מצוה ולא יפטר אדם מחבירו לא מתוך שיחה ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר הלכה שכן מצינו בנביאים הראשונים שסיימו דבריהם בדברי שבח ותנחומים. וכן תני מרי בר בריה דרב הונא בריה דרבי ירמיה בר אבא אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו כי הא דרב כהנא

2) Referring to the time of Messiah when humanity will prevail and affliction will be meted out to no one.

Pum-Nahara to the place called "Between the Palm" in Babylonia. When they reached that place the latter said to the former: "Is it true, master, what people say that these palmtrees of Babylonia date from the days of Adam, the first man?" "Thou recallest to my mind," answered R. Cahana, "what R. Jose, the son of R. Chanina said: 'What is meant by the passage (Jer. 2, 6.) *Through a land through which no man had passed and where no man had dwelt.* Since no man has passed through it, how is it possible for any man to have dwelt in it? It means to teach us that whatever land Adam, the first man, decreed should become inhabited did indeed become inhabited; but whatever land Adam, the first man, decreed shall not become inhabited, remained uninhabited.'"

Our Rabbis taught: He who prays shall direct his heart to Heaven. Abba Saul says: "We find a hint to this (Ps. 10, 17.) *Thou wilt strengthen their hearts, Thou wilt cause thy ear to listen.*"[3]

We are taught that R. Juda says: "This was the custom of R. Akiba when he prayed with the community; he used to shorten his prayer in order to keep up with the assembly, so as not to trouble the assembly [to wait for him.]. But when he prayed privately, if one left him [praying] in one corner when he started, he would be found [at the completion of his prayer] in the next corner, because of his bowing and kneeling [during his prayer]."

R. Hamnuna said: "How many important laws can we learn from the incident of Hannah? *Now as for Hannah, she spoke in her heart* (I Sam. 1, 13). We infer from this that one who prays must concentrate his attention. *Only her lips moved* (Ib.); we infer from this that he who prays must speak with his lips [thinking does not suffice]. *But her voice could not be heard* (Ib.); we infer from this that he who prays must not raise his voice loudly. *Wherefore Eli regarded her as a drunken woman* (Ib.); we infer from this that it is unlawful for a drunkard to pray." *And Eli said unto her, How long, wilt thou be drunk?* (Ib.) "We infer from this, said R. Elazar, "that if one notice (Ib. b.) an unbecoming thing in a friend it is one's duty to reprimand him." *Hannah answered, and said: 'No, my Lord.'* (Ib.) Ulla, and according to some R. Jose, the son of R. Chanina, said

אלוייה לרב שימי בר אשי מפום נהרא עד בי ציניתא דבבל כי מטא להתם א"ל מר ודאי דאמרי אינשי הני ציניתא דבבל איתנהו מאדם הראשון ועד השתא. אמר ליה אדכרתן מילתא דרבי יוסי בר' חנינא דאמר רבי יוסי בר' חנינא מ"ד (ירמיה ב) בארץ אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם. וכי מאחר שלא עבר האיך ישב אלא לומר לך כל ארץ שגזר עליה אדם הראשון לישוב נתישבה וכל ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לישוב לא נתישבה:

תנו רבנן המתפלל צריך שיכוין את לבו לשמים. אבא שאול אומר סימן לדבר (תהלים י) תכין לבם תקשיב אזנך. תניא אמר רבי יהודה כך היה מנהגו של ר' עקיבא כשהיה מתפלל עם הצבור היה מקצר ועולה מפני טורח צבור וכשהיה מתפלל בינו לבין עצמו אדם מניחו בזוית זו מוצאו בזוית אחרת. וכל כך למה מפני כריעות והשתחויות. אמר רב המנונא כמה הלכתא גברוותא איכא למשמע מהני קראי דחנה (ש"א א) וחנה היא מדברת על לבה מכאן למתפלל צריך שיכוין לבו. רק שפתיה נעות מכאן למתפלל שיחתוך בשפתיו. וקולה לא ישמע מכאן שאסור להגביה קולו בתפלתו. ויחשבה עלי לשכורה מכאן שהשכור אסור להתפלל. (שם) ויאמר אליה עלי עד מתי תשתכרין אמר ר' אלעזר מכאן לרואה (ע"ב) בחברו דבר שאינו הגון

3) *When the heart is strengthened* [by attention], *then Thou wilt cause thy ear to listen*

צריך להוכיחו. (שם) ותען חנה ותאמר לא אדוני אמר עולא ואיתימא רבי יוסי בר חנינא אמרה ליה לא אדון אתה בדבר זה ולא רוח הקודש שורה עליך שאתה חושדני בדבר זה איכא דאמרי הכי אמרה ליה לא אדון אתה. לא איכא שכינה ורוח הקודש גבך שדנתני לכף חובה ולא דנתני לכף זכות מי לא ידעת דאשה קשת רוח אנכי. ויין ושכר לא שתיתי אמר רבי אלעזר מכאן לנחשד בדבר שאין בו שצריך להודיעו. אל תתן את אמתך לפני בת בליעל אמר רבי אלעזר מכאן לשכור שמתפלל כאלו עובד עבודת כוכבים כתיב הכא לפני בת בליעל וכתיב התם (דברים יג) יצאו אנשים בני בליעל מקרבך מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים. ויען עלי ויאמר לכי לשלום. אמר ר"א מכאן לחושד בחבירו בדבר שאין בו שצריך לפייסו ולא עוד אלא שצריך לברכו שנאמר (ש"א א) ואלהי ישראל יתן את שלתך:

(דף לב) וידבר ה' אל משה לך רד. (שמות לב) מאי לך רד א"ר אלעזר א"ל הקדוש ב"ה למשה משה רד מגדולתך. כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל עכשיו שישראל חטאו למה לי. מיד תשש כחו של משה ולא היה בו כח לדבר. כיון שא"ל (דברים ט) הרף ממני ואשמידם אמר משה דבר זה תלוי בי. מיד עמד ונתחזק בתפלה ובקש רחמים עליהם. משל למלך ב"ו שכעס על בנו והיה מכהו מכה גדולה והיה אוהבו יושב לפניו והיה מתירא להצילו. כיון שאמר אלמלא פלוני אוהבי היושב לפני הרגתיך. אמר דבר זה תלוי בי מיד עמד והצילו:

that Hannah remarked unto Eli, "Thou art not Judge in this matter nor does the Holy spirit rest upon thee, if thou suspect me of such a thing." Others say that Hannah spoke thus unto Eli: "Thou art not a Judge in this matter. Are there not then the *Shechina* and the Holy Spirit with thee, that thou judgeth me as guilty and not innocent?" *Dost thou not know that I am a woman of a sorrowful spirit but neither wine nor strong drink have I drunk?* (Ib.) "We infer from this," said R. Elazar, "that if a man is wrongly accused of anything he ought to inform his accuser of it." *Esteem not thy handmaid as a worthless woman* (Ib.) R. Elazar said, "We infer from this that a drunkard who prays, is as if he were worshipping idols; here is written *Beliya'al* (worthless)—*as a worthless woman;* and it is also written there (Deu. 13, 14.) *There have gone forth men, children of worthless* (*Beliya'al*), just as in the later instance it refers to idolatry, so also does it refer to idolatry here." *Then Eli answered and said: 'Go in peace.'* (Ib.) We infer from this," said R. Elazar, "that he who wrongly accuses his friend must appease him and moreover must bless him for it is said (Ib. ib.) *And may the God of Israel grant thy request.*"

(Fol. 32a) *And the Lord spoke unto Moses, Go, get thee down!* (Ex. 32, 7.) What is meant by *get thee down?* R. Elazar said: "The Holy One, praised be He! said unto Moses, 'Come step down from your greatness, for would then greatness have been given to thee if not for Israel's sake? And now since Israel has sinned, there is no greatness for thee.' Hearing these words, Moses instantly became so weak that he lacked the strength to speak. But when Moses heard God's further utterance (Deu. 9, 14.) *Leave me unto myself and I will destroy them,* 'O' remarked he to himself, 'it looks as if this depends on me.' Whereupon, he immediately began to pray, asking mercy for Israel." It is similar to the parable of the king who was beating his son: the king's friend was sitting and observing it, being afraid to mediate and rescue the son; but as soon as he heard the king's remark, "Were it not for my friend who is sitting here I would kill you," he said to himself, "This depends on me": whereupon he immediately arose and rescued the son.

R. Simlai expounded: "A man should always arrange the praises of the Holy One,

praised be He! and then pray for what he needs. Whence do we derive this? From Moses; for it is written (Deu. 3, 23.) *And I besought the Lord at that time.* And it is written also (Ib.) *Thou hast begun to show Thy servant thy greatness, and Thy mighty hand; for what God is there in the heavens or on earth that can do aright like Thy works, and like Thy mighty deeds?* And following this it is written *Let me go over, I pray Thee, that I may see the good land,* etc."

(Ib. b) R. Elazar said: "Great is prayer, even more than good deeds; for there is none bigger in the performance of good deeds than our teacher Moses, still he was answered through prayers only; as it is said (Ib. ib. 26.) *Let it suffice thee; do not continue to speak unto me any more of this matter;* Immediately following it is said *Get thee up unto the top of Pisgah.*" R. Elazar also said: "Prayer is even more efficacious than sacrifice; for it is said (Is. 1, 11.) *For what serveth me the multitude of your sacrifice? Saith the Lord,* and it is written further, *And when you spread your hands, I shall withdraw my eyes from you.*" R. Elazar also said: "Since the day of the destruction of the Temple, the gates of prayer were locked up, as it is said (Lam. 3, 8.) *Also when I cry aloud and make entreaty, He shutteth out my prayer;* and even though the towers of prayer were locked up still the towers of tears are not locked, as it is said (Ps. 39, 13.) *Hear my prayer, O Lord, and give ear unto my cry; at my tears Thou wilt surely not be silent.*"

Further said R. Elazar: "Since the day of the destruction of the Temple, an iron wall separates Israel and the Heavenly Father, as it is said (Ezek. 4, 3.) *Moreover take thou unto thyself an iron pan and set it up as a wall between thee and the city.*"

R. Channin in the name of R. Chanina said: "He who prolongs in prayer will not return void (his prayers unfulfilled). Whence do we infer this? From our teacher Moses, for it is said (Deu. 9, 18.) *And I threw myself down before the Lord;* and it is further written *And the Lord hearkened unto me also at that time.*" Is this so? Behold R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan said: "Whoever prolongs in prayer and speculates on it (expecting its fulfillment as a reward for making it long) will, at the end, come to a heart sickness; for it is said (Pr. 13, 12.) *Long deferred expectation maketh*

דרש רבי שמלאי לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואח"כ יתפלל. מנא לן ממשה דכתיב (דברים ג) ואתחנן אל ה' בעת ההיא וכתיב ה' אלהים אתה החלות וגומר וכתיב בתריה אעברה נא ואראה את הארץ הטובה וגומר. (ע"ב) א"ר אלעזר גדולה תפלה יותר ממעשים טובים שאין לך גדול במעשים טובים יותר ממשה רבינו אע"פ כן לא נענה אלא בתפלה שנאמר אל תוסף דבר אלי וסמיך ליה עלה ראש הפסגה. ואמר רבי אלעזר גדולה תפלה יותר מן הקרבנות שנאמר (ישעיה א) למה לי רוב זבחיכם וכתיב ובפרשכם כפיכם. ואמר רבי אלעזר מיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה שנאמר (איכה ג) גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי ואע"פ ששערי תפלה ננעלו שערי דמעה לא ננעלו שנאמר (תהלים לט) שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש. ואמר רבי אלעזר מיום שחרב ביהמ"ק נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים שנאמר (יחזקאל ד) ואתה בן אדם קח לך מחבת ברזל ונתת אותה קיר ברזל בינך ובין העיר. א"ר חנין אמר רבי חנינא כל המאריך בתפלתו אין תפלתו חוזרת ריקם מנא לן ממשה רבינו שנאמר (דברים ט) ואתפלל אל ה' וכתיב בתריה וישמע ה' אלי גם בפעם ההיא. איני והא אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המאריך בתפלתו ומעיין בה סוף בא לידי

כאב לב שנאמר (משלי יג) תוחלת ממושכה מחלה לב מאי תקנתיה יעסוק בתורה שנאמר (שם) ועץ חיים תאוה באה ואין עץ חיים אלא תורה שנאמר (שם ג) עץ חיים היא למחזיקים בה. לא קשיא הא דמאריך ומעיין בה הא דמאריך ולא מעיין בה. אמר רבי חמא בר חנינא אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנא' (תהלים כז) קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'. תנו רבנן ד' צריכין חזוק אלו הן תורה ומעשים טובים תפלה ודרך ארץ. תורה ומעשים טובים מנין שנאמר (יהושע א) רק חזק ואמץ מאד לשמור ולעשות ככל התורה חזק בתורה ואמץ במעשים טובים. תפלה מנין שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'. דרך ארץ מנין שנאמר (ש"ב י) חזק ונתחזק בעד עמנו וגו':

(ע"ב) אמר ר"א גדולה תענית יותר מן הצדקה מה טעם זה בגופו וזה בממונו. רבא לא גזר תעניתא ביומא דעיבא משום שנאמר (איכה ג) סכותה בענן לך מעבור תפלה:

(ישעיה מט) ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני היינו עזובה היינו שכוחה. אמר ר"ל אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבונו של עולם אדם נושא אשה על אשתו ראשונה וזוכר מעשה הראשונה אתה עזבתני ושכחני. התשכח אשה עולת אמר לה הקב"ה בתי שתים עשרה מזלות בראתי ברקיע ועל כל מזל ומזל בראתי לו שלשים חיל ועל כל חיל וחיל בראתי לו שלשים לגיון ועל כל לגיון ולגיון בראתי לו שלשים רהטון. ועל כל רהטון ורהטון בראתי לו שלשים קרטון. ועל כל קרטון וקרטון בראתי לו שלשים גסתרא. ועל כל גסתרא וגסתרא

***the heart sick.* What is its remedy? Let him** study the Torah, for close to it is said *But a tree of life is a desire which is fulfilled;* By *a tree of life* is meant nothing else but the Torah, for it is said (Ib. 3, 18.) *A tree of life is she (the Torah) to those who lay hold on her."* This is not difficult to explain; the latter deals with staying long in prayer and speculating on it, and the former deals with one who stays long in prayer but does not speculate on it.

R. Chama b. Chanina said, "Although a man sees that his prayers are not answered, let him continue to pray; for it is said (Ps. 27, 14.) *Wait on the Lord; be strong and let thy heart be of good courage; wait, I say, on the Lord."*

Our Rabbis taught: "Four things require fortitude in their observance: The Torah, good deeds, prayer, and social duties." The Torah and good deeds, whence do we know? It is said (Jos. 1, 7.) *Be thou strong and firm that thou mayest observe to fulfill all the Torah; Be strong,* refers to the Torah, *And firm,* refers to good deeds. Whence do we infer that prayer needs fortitude? It is said (Ps. 27, 14.) *Wait on the Lord, be strong and He shall make thy heart firm; wait, I say, upon the Lord.* Whence do we know that social duties require fortitude? It is said (II. Sam 10, 12.) *Be strong and let us strengthen ourselves for our people and for the cities of our God.*

R. Elazar said: "Fasting is even more meritorious than charity for the former is performed with the body and the latter is performed only with money."

Raba never ordered a fast on a cloudy day; for it is said (Lam. 3, 44.) *Thou hast covered thyself with a cloud that no prayer may pass through.*

*And Zion said, the Lord hath forsaken and forgotten me.* (Is. 49, 14.) Is not forsaken and forgotten the same thing? Resh Lakish said: "The Congregation of Israel pleaded before the Holy One, praised be He! saying: 'Sovereign of the universe! Even a man who marries a second wife still bears in his mind the merits of the first, but Thou O Lord has forgotten me!' 'My daughter,' replied The Holy One, blessed be He! 'I have created twelve stations in the heavens, and for each station I have created thirty legions [of stars], each legion contains thirty routes, each route thirty cohorts, each cohort has thirty camps and in each camp

has been suspended three hundred and sixty-five thousand myriads of stars, equal to the number of days in the year; all these have I created for thy sake, and yet thou sayest thou art forsaken and forgotten.' *Can a woman forget the suckling child so that she shall not have compassion on the son of her womb?* (Ib. ib.) The Holy One, praised be He! said: 'Can I then forget the burnt offering of the rams and of the first-born which thou hast offered me, while you were in the desert?' Then again [the congregation of Israel] pleaded before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe! Since there is no forgetfulness before the throne of Thy Divine Majesty, then Thou mayest also not forget the incident of the golden calf?' The Lord said: *'This can also be forgotten.'* (Ib.) Again she pleaded saying: 'Sovereign of the universe! Since there is forgetfulness before Thy exalted throne, then Thou mayest forget the Sinai affair, also?' *'Yet would I not forget thee,'* (Ib.) replied the Lord." Thus we understand what R. Elazar, in the name of R. Oshia said: *"This also can be forgotten* (Ib.) refers to the golden calf; *And yet would I not forget thee,* refers to the Sinai event."

Our Rabbis taught: Once a pious man, while praying on the road, was met by a prince who saluted him, saying "Peace to you!" But the pious man did not respond. The prince waited till the end of his prayer. After he had finished his prayer, the prince said to him: "Good for nothing! behold! it is written in your Torah (Deu. 4, 9.) *Only take heed to thyself, and guard thy soul diligently.* It is also written (Ib. ib. 15.) *Take ye therefore, good heed of your souls.* When I saluted thee, why didst thou not answer me? If I had cut off thy head with a sword, who would be able to demand thy blood from my hand?" "Wait," the pious man said to him, "until I shall appease thee with a few words. If thou hadst been standing before a mortal king and one had saluted thee (Fol. 33a), wouldst thou have answered him?" "Nay," the prince replied. "And if thou hadst done so, what would [the king] have done unto thee?" "He would surely order my head to be cut off with a sword," replied the prince. The pious man then said unto him; "Behold now! If this is what you would have done if thou hadst stood before a mortal king, who is with us here to-day and may be in his grave to-morrow, how

תליתי בו שלש מאות וששים וחמשא אלפי רבוא כוכבים כנגד ימות החמה וכולן לא בראתי אלא בשבילך ואת אמרת עזבתני ושכחתני. התשכח אשה עולה (ישעיה מט) אמר הקב"ה כלום אשכח עולות אילים ופטרי רחמים שהקרבת לפני במדבר. אמרה לפניו רבש"ע הואיל ואין שכחה לפני כסא כבודך שמא לא תשכח לי מעשי העגל. אמר לה (שם) גם אלה תשכחנה. אמרה לפניו רבש"ע הואיל ויש שכחה לפני כסא כבודך שמא תשכח לי מעשה סיני. אמר לה (שם) ואנכי לא אשכחך. והיינו דאמר רבי אלעזר א"ר אושעיא מאי דכתיב גם אלה תשכחנה זה מעשה עגל. ואנכי לא אשכחך זה מעשה סיני:

תנו רבנן מעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בדרך ובא הגמון אחד ונתן לו שלום ולא החזיר לו שלום המתין לו עד שסיים תפלתו. לאחר שסיים תפלתו אמר לו ריקא והלא כתיב בתורתכם (דברים ד) רק השמר לך ושמור נפשך מאד. וכתיב (שם) ונשמרתם מאד לנפשותיכם. כשנתתי לך שלום למה לא החזרת לי שלום אם הייתי חותך ראשך בסייף מי היה תובע את דמך מידי. אמר לו המתין לי עד שאפייסך בדברים, א"ל אילו לפני מלך ב"ו היית עומד ובא אחד ונתן לך שלום היית (דף לג) מחזיר לו שלום. אמר לו לאו. ואם היית מחזיר לו מה היו עושים לך. א"ל היו חותכין את ראשי בסייף. א"ל והלא דברים קל וחומר מה אתה שהיית עומד לפני מלך ב"ו שהיום כאן ומחר בקבר כך אני שהייתי עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חי וקיים לעד ולעולמי עולמים

much more need I then to be careful when standing before the supreme King of kings, the Holy One, praised be He! who liveth and endureth forever to all eternity!" The prince became appeased and the pious man went peacefully home.

Our Rabbis taught: Once in a certain place, a wild ass used to injure the people; so they came and informed R. Chanina b. Dosa. "Show me the cave where the animal is hidden," said he to them. Whereupon they went and showed him. He then placed the sole of his foot on the hole, and when the animal came forth he hit it and the animal fell dead. R. Chanina then took it on his shoulder and brought it to the academy, saying to them: "My sons, see it is not the wild ass that kills, but sin kills." They then all exclaimed, "Woe unto the man who is met by a wild ass, but woe unto the wild ass when it meets R. Chanina b. Dosa."

R. Ami said, "Great is knowledge, for it is the first benediction in the week day's prayer."

Further said R. Ami, "Great is knowledge for it is placed between two Divine names, as it is said (I. Sam. 2, 3.) *A God of knowledge is the Lord.* Mercy is to be denied to him who has no knowledge; for it is said (Is. 27, 11.) *They are a people of no understanding, therefore he that maketh them will not have mercy on them.*" R. Elazar said: "Great is the Temple for it is placed between two Divine names, as it is written (Ex. 15, 17.) *Thou hast wrought for Thee to dwell in, O Lord, the sanctuary, O Lord!*"

R. Elazar also said: "Every man who possesses knowledge is considered worthy to cause the Temple to be built in his days, for knowledge is placed between two Divine names, and the Temple is placed between two Divine names." He was questioned by R. Acha of Karchina: "According to your opinion, retaliation must also be of great value, for it is written (Ps. 94, 1.) *O God of vengeance, Lord!*" "Yea," he replied, "when necessary it is of course of great value," and thus is meant by the saying of Ulla, "Why is the word *vengeance* repeated? *O God of vengeance, Lord! O God of vengeance!* One for a good purpose and one for a bad purpose; for good, as it is written (Deu. 33, 2.) *He shone forth from Mt. Paran;* for bad, as it is written (Ps. 94, 1.) *O God of vengeance, Lord! O God of vengeance, shine forth!*"

4) The fourth section of the Eighteen Benedictions.

על אחת כמה וכמה. מיד נתפיים אותו הגמון ונפטר אותו חסיד לביתו לשלום. (עקידה שע"ט)

ת"ר מעשה במקום אחד שהיה בו ערוד והיה מזיק את הבריות. באו והודיעו לרבי חנינא בן דוסא. אמר להם הראוני את חורו. הלכו והראוהו חורו והניח עקבו על פתחו יצא ונשכו ומת אותו ערוד. נטלו על כתיפו והוליכו לבית המדרש אמר להם בני ראו שאין ערוד ממית אלא חטא ממית. באותה שעה אמרו אוי לו לאדם שפגע בו ערוד ואוי לו לערוד שפגע בו רבי חנינא בן דוסא:

א"ר אמי גדולה דעה שנאמרה בתחלת ברכות של חול. וא"ר אמי גדולה דעה שנתנה בין שתי אותיות שנאמר (ש"א ב) כי אל דעות ה׳ וכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו שנאמר (ישעיה כז) כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עושהו. ואמר ר׳ אלעזר גדול מקדש שניתן בין שתי אותיות שנאמר (שמות טו) פעלת ה׳ מקדש ה׳. ואמר ר׳ אלעזר כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בהמ"ק בימיו. דעה ניתנה בין שתי אותיות. בית המקדש ניתן בין שתי אותיות. מתקיף לה רב אחא קרחינאה אלא מעתה גדולה נקמה שנתנה בין שתי אותיות דכתיב (תהלים צד) אל נקמות ה׳. אמר ליה אין במילתה מיהא גדולה היא. והיינו דאמר עולא שתי נקמות הללו למה. אחד לטובה ואחד לרעה. לטובה כדכתיב (דברים לג) הופיע מהר פארן. לרעה דכתיב (תהלים צד) אל נקמות ה׳ אל נקמות הופיע:

(Ib. b) A certain disciple prayed in the presence of R. Chanina, saying: "O God, who art Great, Mighty, Formidable, Magnificent, Strong, Terrible, Valiant, Powerful, Real and Honored." R. Chanina waited until he finished and then said to him: "Hast thou really finished all the praises of thy Master? Why do you enumerate so many? Behold! these three names (Great, Mighty and Formidable, which we use in the Eighteen Benedictions), we would not dare to utter, had not Moses, our teacher, pronounced them in the Torah (Deu. 10, 17.), and had not the men of the Great Synagogues ordained [the mention of these attributive names] in the prayer, and thou hast uttered so many words of praise and seemeth still inclined to go on; it is like one who complimenteth a king upon having a million silver denarim,[5] when he really possesses a million golden denarim. Would not such praise be a disgrace rather than an honor?"

R. Chanina said: "Everything is in the hnds of Heaven (under God's control) except fear of Heaven, as is written (Deu. 10, 12) *And now, Israel, what doth the Lord, thy God, require of thee, but to fear the Lord, thy God.*" Is fear of God a small matter? Behold! R. Chanina in the name of R. Simon b. Jochai said: "Nothing is in God's storehouse except the treasure of fear of Heaven, as it is said (Ib.) *And now, Israel, what doth the Lord, thy God, require of thee, but to fear the Lord, thy God.*" Aye, for one like Moses it was indeed a small matter, as R. Chanina said: "It is similar to a man who is asked for a large vessel. If he has it, it appears small to him, but if he has it not, even a small one would look large to him."

(Fol. 34a) Our Rabbis taught: "There are three things which are bad if used in great quantities; if used in small quantities however, they are very good. These are: leaven, salt and resistance."

Our Rabbis taught: Once a disciple descended before the ark[6] in the presence of R. Eliezer and prolonged his prayer. "See," said the other disciples to R. Eliezer, "how long he prays!" "Well," said the Rabbi to them, "is he praying longer than our teacher Moses, as written (Deu. 9, 25.) *The forty days and the forty nights that I fell down.*" Again it happened that another disciple de-

(ע"ב) ההוא דנחית קמיה דרבי חנינא אמר האל הגדול הגבור והנורא והאדיר והאמיץ והעזוז האמתי והיראוי החזק והודאי והנכבד. המתין לו עד דסיים. כי סיים אמר ליה סיימתינהו לכולהו שבחי דמרך למה לך כולי האי אנן הני תלת דאמרינן (הגדול הגבור והנורא) אי לאו דאמרינהו משה רבינו באורייתא ואתו אנשי כנסת הגדולה ותקנינהו בתפלה אנן לא הוה אמרינן ואת שבחתיה כולי האי. משל (מגילה כד) למלך שהיו משבחין אותו באלף אלפין דינרי כסף והיו לו אלף אלפין דינרי זהב והלא גנאי הוא לו:

אמר רבי חנינא (מגילה כה) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר (דברים י) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו'. אטו יראת שמים מלתא זוטרתי היא והאמר רבי חנינא משום ר' שמעון בן יוחאי אין להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים שנאמר (ישעיה לג) יראת ה' היא אוצרו. אין לגבי משה מלתא זוטרתי היא דאמר רבי חנינא משל לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול ויש לו דומה עליו ככלי קטן. קטן ואין לו דומה עליו ככלי גדול:

(דף לד) תנו רבנן שלשה רובן קשה ומיעוטן יפה ואלו הן שאור מלח וסרבנות. תנו רבנן מעשה בתלמיד אחד שירד לפני התיבה לפני ר' אליעזר והיה מאריך יותר מדאי. א"ל תלמידיו רבינו כמה ארכן הוא זה. א"ל כלום מאריך יותר ממשה רבינו דכתיב ביה (דברים ט) את ארבעים היום ואת ארבעים הלילה וגו'. שוב מעשה בתלמיד אחד שירד לפני התיבה לפני רבי אליעזר והיה מקצר יותר מדאי. א"ל

5) A coin.
6) For the expression, "descended," See chapter I, Note 67.

תלמידיו כמה קצרן הוא זה. א"ל כלום מקצר יותר ממשה רבינו דכתיב ביה (במדבר יב) אל נא רפא נא לה:

אמר ר' יעקב אמר רב חסדא כל המבקש רחמים על חברו אינו צריך להזכיר שמו שנאמר (במדבר יב) אל נא רפא נא לה ולא קא מדכר שמה דמרים:

תנו רבנן אלו ברכות שאדם שוחה בהם. באבות תחלה וסוף, בהודאה תחלה וסוף, ואם בה לשוח בסוף כל ברכה וברכה ובתחלת כל ברכה וברכה מלמדין אותו שלא ישחה:

(ע"ב) משנה אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים ואומר זה חי וזה מת. אמרו לו מנין אתה יודע. אמר להם אם שגורה תפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לאו יודע אני שהוא מטורף:

גמרא מנא הני מילי. אמר רבי יהושע בן לוי אמר קרא (ישעיה נז) בורא ניב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו:

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנביאים כולם לא נתנבאו אלא לבעלי תשובה אבל צדיקים גמורים (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך. ופליגא דר' אבהו דאמר ר' אבהו במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים עומדין שנאמר (שם נז) שלום שלום לרחוק ולקרוב לרחוק ברישא והדר לקרוב. ורבי יוחנן אמר לך מאי רחוק שהיה רחוק מעבירה מעיקרא: מאי קרוב שהיה

scended before the ark in the presence of R. Eliezer and made his prayer short; the other disciples said to R. Eliezer: "See how brief he is!" "Is he then briefer than Moses, our teacher," replied R. Eliezer, "as written (Num. 12, 13.) *O God, do Thou heal her, I beseech Thee.*" R. Jacob said in the name of R. Chisda: "Whoever prays for his friend need not mention the friend's name, as it is said (Ib.) *O God! do Thou heal her, I beseech Thee,* and he did not mention Miriam's name."

Our Rabbis taught: "These are the blessings [of the Eighteen Benedictions] during the recital of which a man should bow; the blessing of the Ancestors (the first one, or *Aboth*), at its beginning and its end; the blessing of Acknowledgment, (one before the last, or *Modim*), at its beginning and at its end; if one desire to bow at the end and the beginning of each and every blessing, he is to be taught not to do so."

(Ib. b) (Mishnah) It was related of R. Chanina b. Dosa that he was wont to pray for the sick and predict, "This one shall live, this one shall die." Whereupon the Rabbis once asked of him: "How do you know it?" "I notice," he answered, "when I pray; if the prayer flows readily from my tongue, I know that it is accepted; but if not I know that it is torn." [7]

(Gemara) Whence do we learn this? R. Joshua b. Levi said: "The text reads (Is. 57, 19.) *Creating the fruit of the lips, peace, peace to him, that is afar off, and to him that is near, saith the Lord; and I will heal him.*[8]

R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan said: "All that the prophets prophesied [concerning future glory] was only for a repentant sinner, but as for the perfectly righteous the glory will be *No eye has seen, O God, beside Thee!* (Is. 64, 3)." And this is in contradiction of what R. Abuhu said: "Where the repentant sinners stand the perfectly righteous are not permitted to stand, for it is said (Ib. 57, 19.) *Peace, peace unto him that is afar off, and to him that is near.* First to him who is *afar off* (repentant) and then to him who is *near* (righteous from the very beginning)." But R. Jochanan said: "What is meant by *Afar off?* He who was far from the 'very beginning' of a trans-

7) According to some "Torn" refers to the sick one meaning he will die; and according to others, "Torn," refers to the prayer, i. e., not accepted.

8) *Borei*, means "creating" also "strong." Hence [If] *strong are the fruit of the lips,* [then it is] *peace to him*

gression; and *Near to him*, means he who was 'close to a transgression' but turned away therefrom." Further said R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan: "The prophecy of all the prophets referred only to the period of Messiah, but as for the future world, *No eye has witnessed. O God, beside Thee!*" And this disagrees with Samuel; for Samuel said: "There will be no difference between this world and the future one except in the subjugation of the Exile, as it is said (Deu. 15, 11.) *For the needy will not cease out of thy land.*"

Furthe said R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan: "The glorious future of which all the prophets prophesied is only for him who marries his daughter to a *Talmid Chacham* (Scholar), and for him who does business with a *Talmid Chacham*, and for him who bestows of his wealth upon a *Talmid Chacham;* but as to the scholars themselves, *No eye has witnessed, O God, beside Thee! happy is he who waits (patiently) for it.*" What is meant by *No eye has witnessed?* R. Joshuah b. Levi said: "This refers to the wine preserved in its grapes since the six days of creation." R. Samuel b. Nachmeini said: "This refers to Eden which no eye ever saw. And if thou wilt ask, 'Where did Adam, the first man live?' It was only in the garden [of Edén]. And if thou wilt say that 'Garden' and 'Eden' are the same, it is therefore said (Gen. 2, 10.) *And a river went out of Eden to water the garden* [which shows that] 'Garden' and 'Eden' are two distinct places."

Our Rabbis taught: It happened once, that the son of Rabban Gamaliel took sick. The latter sent two learned men to R. Chanina b. Dosa asking him to beseech [the Lord] to have mercy on him. As soon as R. Chanina saw them coming he went up to the upper chamber and besought [the Lord] to have mercy on the sick. Coming down he said to the two learned men: "You may go home, for the fever has already left him." "Art thou a prophet?" they asked him. "Neither a prophet, nor the son of a prophet," he answered them, "but I have this tradition. If my prayer flow readily from my tongue, I know that it has been accepted, but if not, I know that it has been rejected." So they wrote down the exact hour when he told them [that the sick man was delivered], and when they came to Rabban Gamaliel, he said to them: "I swear that it happened neither

קרוב לעבירה ונתרחק ממנה השתא. וא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כל הנביאים לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא עין לא ראתה אלהים זולתך. ופליגא דשמואל דאמר שמואל אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד גליות בלבד שנא' (דברים טו) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ. ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנביאים כלן לא נתנבאו אלא למשיא בתו לתלמיד חכם ולעושה פרקמטיא לתלמיד חכם ולמהנה לתלמיד חכם מנכסיו אבל תלמידי חכמים עצמן עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכי לו. מאי עין לא ראתה אמר רבי יהושע בן לוי זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית. רבי שמואל בר נחמני אמר זו עדן שלא ראתה עין מעולם. וא"ת אדם הראשון היכן היה בגן ושמא תאמר גן זה עדן ת"ל (בראשית ג) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. (תענית פ"ק ע"ש מהרש"א) גן לחוד ועדן לחוד:

ת"ר מעשה וחלו בנו של ר"ג ושגר ב' ת"ח אצל ר"ח בן דוסא לבקש רחמים עליו כיון שראה אותם עלה לעליה וביקש רחמים עליו בירידתו אמר להם לכו שכבר חלצתו חמה. אמרו לו וכי נביא אתה. אמר להם לא נביא אני ולא בן נביא אני אלא כך מקובלני (מבית אבי אבא) אם שגורה תפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לאו יודע אני שהוא מטורף. ישבו זכתבו וכוונו אותה שעה וכשבאו אצל ר"ג א"ל העבודה לא חסרתם ולא התרתם אלא כך היה

before nor after the hour, but exactly at the time you were told that my son was relieved; at that moment [the sick] asked us for a drink of water." On another occasion it happened that when R. Chanina b. Dosa went to R. Jochanan b. Zackai to study the Torah the son of R. Jochanan b. Zackai took sick. The latter then said: "Chanina, my son, beseech [the Lord] to have mercy on my son that he may live." He placed his head between his knees and besought [God] to have mercy on his son. Whereupon he got well. Then R. Jochanan b. Zackai said: "If b. Zackai had kept his head between his knees for the whole day, it would have been of no effect." "Why," asked his wife, "is he greater than you?" "Nay," replied R. Jochanan, "but he is likened unto a servant before a king [who can enter the king's chamber whenever he wishes]; while I am as a prince before the king [who can enter only at certain times or by invitation]."

R. Chiya b. Abba said in the name of R. Jochanan: "A man shall not pray in a house where there are no windows, for it is said (Dan. 6, 10-11.) *Where he had open windows in his upper chamber, he kneeled upon his knees in the direction of Jerusalem and prayed three times every day.*"

R. Cahana said: "I consider him insolent who prays in a valley [where people pass by]." Further said R. Cahana: "I consider him insolent who mentions his iniquities [while repenting], for it is said (Ps. 32, 1.) *Happy is he whose transgression is forgiven, whose sin is covered.*"

## CHAPTER SIX

(Fol. 35a) How shall the Benediction on fruit be said, etc? Whence do we derive [that benedictions are to be said before eating]? Our Rabbis taught: *All its fruit be holy for praises giving unto the Lord* (Lev. 19, 24). "We infer that a benediction is to be said before and a benediction after [eating]." [1] "From this, said R. Akiba, "we derive that it is prohibited to a man to taste anything before saying a benediction."

Our Rabbis taught: "It is prohibited to enjoy anything of this world without saying a benediction, and he who enjoys [the least thing] in this world without saying a benediction defrauds [the Lord]. What shall his remedy be? Let him go to a learned man."

מעשה באותה שעה חלצתו חמה ושאל לנו מים לשתות. ושוב מעשה ברבי חנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל רבן יוחנן בן זכאי וחלה בנו של ריב"ז א"ל חנינא בני בקש עליו רחמים ויחיה. הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים וחיה. אמר רבן יוחנן ב"ז אלמלי הטיח ב"ז את ראשו בין ברכיו כל היום כלו לא השגיחו עליו. א"ל אשתו וכי חנינא גדול ממך. א"ל לאו אלא הוא דומה כעבד לפני המלך ואני דומה כשר לפני המלך:

ואמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אל יתפלל אדם אלא בבית שיש שם חלונות. שנא' (דניאל ו) וכוין פתיחן ליה בעליתה נגד ירושלם. אמר רב כהנא חציף עלי מאן דמצלי בבקתא. ואמר רב כהנא חציף עלי מאן דמפרש חטאיה שנא' (תהלים לב) אשרי נשוי פשע כסוי חטאה:

## כיצד מברכים פרק ששי

(דף לה) כיצד מברכין על הפירות וכו' מנא הני מילי דת"ר (ויקרא יט) קדש הלולים לה' מלמד שטעונין ברכה לפניהם ולאחריהם מכאן אמר רבי עקיבא אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיברך:

תנו רבנן אסור לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה וכל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה מעל. מאי תקנתיה ילך אצל ת"ח. ילך

1) *Hillulim* (praises) is in the plural. Hence we infer that two benedictions are necessary, one before and one after the meal.

What can a learned man do for him when he already has transgressed the prohibition? "But," said Raba, "let him go unto a learned man first; study the laws of benedictions that he may avoid sacrilege."

R. Juda said in the name of Samuel: "He who enjoys [the least thing] in this world without having said a benediction is considered as if he had enjoyed something of the things dedicated to Heaven,[2] for it is said (Ps. 24, 1.) *Unto the Lord belongeth the earth and all that filleth it.*"

R. Levi pointed out the following contradiction: "It is written (Ib. ib.) *Unto the Lord belongeth the earth and all that filleth it,* and it is also written (Ib. 115, 16.) *The Heavens are the Heavens of the Lord; but the earth hath He given to the children of man.* It is not difficult to reconcile [these two verses]. The former refers to the time before he pronounced the benediction [it still belongs to Heaven], (Ib. b.) and the latter refers to the time after he pronounced the benediction [then it belongs to man]."

R. Chanina b. Papa said: "He who enjoys [anything] in this world without saying a benediction is considered as if he has robbed the Holy One, praised be He! and the Congregation of Israel, for it is said (Pr. 28, 24.) *Whoso robbeth his father or his mother and saith it is no transgression, he is the companion of a destroyer. His father,* refers to the Holy One, praised be He! as it is said (Deu. 32, 6.) *Is He not thy father who hath bought thee; Or his mother,* refers to nothing else but the Congregation of Israel, as it is said (Pr. 1, 8.) *Hear, my son, the instructions of your father and cast not aside the teaching of your mother.*" What is meant by *He is a companion of a destroyer?* R. Chanina b. Papa said: "He is a companion of Jeroboam, the son of Nebat, who has corrupted Israel in their relation to their Heavenly Father."[3]

R. Chanina b. Papa pointed out the following contradiction: "It is written (Hos. 2, 11.) *And I shall take away my corn in its time.* It is also written (Deu. 11, 14.) *That thou mayest gather in thy corn and thy wine and thy oil.* It is not difficult to reconcile [these two verses]. The latter refers to the time when Israel is doing the will of God, and the former refers to the time when Israel is not doing the will of God."

Our Rabbis taught: *That thou mayest*

2) See Lev. 22, 10. See also Sanhedrin Fol. 83b.
3) See I Kings 12, 25-32.

אצל תלמיד חכם מאי עביד ליה הא עבד לאיסוריה. אלא אמר רבא ילך אצל חכם מעיקרא וילמדנו ברכות כדי שלא יבא לידי מעילה. אמר רב יהודה אמר שמואל כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאלו נהנה מקדשי שמים שנאמר (תהלים כד) לה׳ הארץ ומלואה. רבי לוי רמי כתיב לה׳ הארץ ומלואה וכתיב (שם קטו) השמים שמים לה׳ והארץ נתן לבני אדם. לא קשיא כאן קודם ברכה (ע״ב) כאן לאחר ברכה. אמר רבי חנינא בר פפא כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאלו גוזל להקב״ה וכנסת ישראל שנאמר (משלי כ) גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית. אביו זה הקב״ה שנאמר (דברים לב) הלא הוא אביך קנך ואין אמו אלא כנסת ישראל שנאמר (משלי א) שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך. מאי חבר הוא לאיש משחית. אמר רבי חנינא בר פפא חבר הוא לירבעם בן נבט שהשחית את ישראל לאביהם שבשמים:

(ע״ב) רבי חנינא ב״פ רמי כתיב (הושע ב) ולקחתי דגני בעתו וכתיב (דברים יא) ואספת דגנך. לא קשיא כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו

של מקום. ת"ר ואספת דגנך וגו' מה תלמוד לומר לפי שנאמר (יהושע א) לא ימוש ספר התורה הזה מפיך יכול דברים ככתבן ת"ל ואספת דגנך הנהג בהם מנהג דרך ארץ דברי רבי ישמעאל. רבי שמעון ב"י אומר אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה ודש בשעת דישה וזורה בשעת הרוח תורה מה תהא עליה. אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים שנאמר (ישעיה סא) ועמדו זרים ורעו צאנכם ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י עצמן שנאמר ואספת דגנך ולא עוד אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידם שנאמר (דברים כג) ועבדת את אויביך. אמר אביי הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידם והרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם. אמר להו רבא לרבנן במטותא מינייכו דלא תיתו קמאי לא ביומי דניסן ולא ביומי דתשרי כי היכי דלא תטרדו במזונייכו כולה שתא. אמר רבה בר בר חנא אמר רבי יוחנן משום ר' יהודה בר אלעאי בא וראה מה בין דורות ראשונים לדורות אחרונים דורות ראשונים שעשו תורתן קבע ומלאכתן עראי זה וזה נתקיימו בידם, דורות האחרונים שעשו מלאכתן קבע ותורתן עראי זה וזה לא נתקיימו בידם:

(דף מ) אר"י אמר רב אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו שנא' (דברים יא)

*gather in thine corn.* (Ib.) *Why is this* commandment necessary? [Would not the people do it as a matter of course?] Because, it is written (Joshua, 1, 8.) *This book of Torah shall not depart out of thy mouth.* One may perhaps say that those words are meant literally [that a man must never cease studying], therefore it is written *Thou shalt gather in the season, thy corn, thy wine and thy oil,* conduct yourselves in regard to them as is the custom of the world." This is according to R. Ishmael; but R. Simon b. Jochai says: "How is it possible, if a man plows in the plowing season, sows in the sowing season, reaps in the harvest season, threshes in the threshing season, and winnows when there is a wind? What will become of the Torah? [For there will not remain any time to study]. "But said R. Simon b. Jochai, "when Israel is doing the will of God then their work is done through others, as is said (Is. 61, 5.) *And strangers shall stand and feed your flocks.* But when Israel is not performing the will of God, then their work is to be done by themselves, as it is said (Deu. 11, 14.) *And thou shalt gather in thy corn in season;* moreover the work of other people is done by Israel, as is said (Deu. 28, 48.) *Thou shalt serve thine enemies.*" Abaye said: "Many who conducted themselves according to the opinion of R. Ishmael succeeded, but many who conducted themselves according to the opinion of R. Simon b. Jochai were not successful." Raba [being the head of an academy] was in the habit of saying to the disciples: "I beg of you, do not come before me [to the academy] during the days of Nisan (in Spring) nor during the days of Tishrei (in Fall), in order that you may not have any trouble in supporting yourselves during the entire year."

Rabba b. b. Chana in the name of R. Jochanan quotes R. Juda b. Elai: "Come and see the great difference between the former generations and the later ones; the former generations made the study of the Torah their regular engagement and their vocation a temporary profession, and both endured with them. But the later generations made the study of the Torah their temporary engagement and their vocation a regular profession and neither endured with them."

(Fol. 40a) R. Juda said in the name of Rab: "A person must not eat before he feeds his cattle, as it is written (Ib. 11, 15.) *And I will give grass in thy field for thy cattle,*

and it continues *And thou shalt eat and be satisfied.*"

Raba the son of Samuel said in the name of R. Chiya: "After every meal eat salt, and after every drink, drink water, and then willst thou not be hurt." We are also taught that "After every meal eat salt, and after every drink, drink water, and then willst thou not be hurt." Another [Baraitha] teaches: "If he ate every kind of food but salt, if he drank every kind of drink but water, in the day he would worry because of an ill odor from his mouth and at night he would worry because of croup."

Our Rabbis taught: "He who [drinks so much water as to] cause his food to swim, will never be disposed to stomach disease." How much shall one drink? R. Chisda said: "A *kiton*[4] for each loaf of bread."

R. Mari in the name of R. Jochanan said: "He who is accustomed to eat lentils once in thirty days will keep away sickness, but they are not to be eaten every day, because they cause a bad odor." Further said R. Mari in the name of R. Jochanan: "Mustard eaten once in thirty days drives out sickness but if eaten every day it is apt to affect the heart." R. Chiya, the son of R. Ashi, said in the name of Rab: "He who is used to small fish will never be disposed to stomach sickness; moreover small fish cause the strengthening of the whole body of a man." R. Chamba b. Chanina said: "He who is used to black cumin will not be disposed to heart trouble." The following objection was raised; Rabban Simon b. Gamaliel said: "Black cumin is one sixtieth of a deadly drug, and he who sleeps at the easterly side of his threshing floor, his blood is upon his head."[5] This is not difficult to explain. Rabban Simon b. Gamaliel refers to smelling it, but eating it is indeed healthful.

(Fol. 43b) One more thing said R. Zutra b. Tubia in the name of Rab; others say R. Chanan b. Bizna said it in the name of R. Simon; still others say R. Jochanan said it in the name of R. Simon b. Jochai: "It is better for a man to be thrown into a fiery furnace than be the means of bringing another to shame in public. We infer this from Tamar, as is written (Gen. 38, 25.) *She sent to her father-in-law saying, 'By the man who owns these, am I with child,' and she said, 'Acknowledge, I pray thee, the owner-*

ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת ושבעת:

אמר רבא בר שמואל משמיה דרבי חייא אחר כל אכילתך אכול מלח ואחר כל שתייתך שתה מים ואי אתה ניזוק. תניא נמי הכי אחר כל אכילתך אכול מלח ואחר כל שתייתך שתה מים ואי אתה ניזוק, תניא אידך אכל כל מאכל ולא אכל מלח שתה כל משקין ולא שתה מים ביום ידאג מריח הפה ובלילה מפני אסכרה. תנו רבנן המקפה אכילתו במים אינו בא לידי חולי מעיים. וכמה. אמר רב חסדא קיתון לפת. אמר רב מרי אמר רבי יוחנן הרגיל בעדשים אחד לל' יום מונע אסכרה מביתו אבל כל יומא לא מ"ט משום דקשה לחולשא דליבא. אמר רבי חייא בר אשי אמר רב הרגיל בדגים קטנים אינו בא לידי חולי מעיים ולא עוד אלא שדגים קטנים מפרין ומרבין ומברין גופו של אדם. אמר רבי חמא בר חנינא הרגיל בקצח אינו בא לידי כאב לב. מיתיבי רשב"ג אומר קצח אחד מס' סמני מות הוא והישן במזרח גרנו דמו בראשו לא קשיא הא בריחו הא בטעמו:

(דף מג ע"ב) וא"ר זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה אמר רב חנן בר ביזנא א"ר שמעון חסידא ואמרי לה א"ר יוחנן משום רשב"י (סוטה פ"ק וע"ש מהרש"א) נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו

4) Ladle, for drawing wine out of the mixing bowl into the cup.
5) An expression which means it is his own fault.

ברבים מנ"ל מתמר שנא' (בראשית לח) היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה לאמר לאיש אשר אלה לו אנכי הרה, ותאמר הכר נא למי החתמת והפתילים והמטה האלה. ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני.

תנו רבנן ששה דברים גנאי לו לת"ח. אל יצא כשהוא מבושם לשוק ואל יצא במנעלים המטולאים ואל יצא יחידי בלילה ואל יספר אם אשה בשוק ואל יכנס באחרונה לבית המדרש ואל יסב בחבורה של עמי הארץ. וי"א אף אל יפסיע פסיעה גסה ואל יהלך בקומה זקופה. אל יצא כשהוא מבושם לשוק א"ר אבא בריה דרבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן במקום שחשודים על משכב זכור. א"ר ששת לא אמרן אלא בבגדו אבל בגופו זיעה מעברא ליה. א"ר פפא ושערו כבגדו דמי ואמרי ליה כגופו דמי. אל יצא במנעלים המטולאים מסייע ליה לר' חייא בר אבא דאמר ר' חייא בר אבא גנאי הוא לת"ח שיצא במנעלים המטולאים, איני והא רבי חייא בר אבא נפיק. אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן בטלאי על גבי טלאי. ולא אמרן אלא בפנתא אבל בגילדא לית לן בה, ובפנתא לא אמרן אלא באורחא אבל בביתא לית לן בה, ולא אמרן אלא בימות החמה אבל בימות הגשמים לית לן בה. ואל יצא יחידי בלילה משום חשדא. ולא אמרן אלא דלא קבע ליה עדנא אבל קבע ליה עדנא מידע ידיע לעדניה קאזיל. ואל יספר עם אשה בשוק א"ר חסדא אפי' היא אשתו. תני נמי הכי אפילו היא אשתו ואפי' היא בתו ואפי' היא אחותו לפי שאין הכל בקיאים בקרובותיו. ואל יכנס באחרונה לבה"מ משום דקרי ליה פושע. ואל יסב בחבורה של עמי הארץ דאתי לאמשוכי בתרייהו. ואל יפסיע פסיעה גסה דאמר מר פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם. ומאי תקנתיה להדר ליה בקידושא דבי שמשי. ואל יהלך בקומה זקופה, דאמר מר כל ההולך בקומה זקופה אפי' ארבע

*ship of these, the signet, the scarf, and the staff. And Juda acknowledged it and said, 'She has been more righteous than I.'"* [Tamar thus preferred to be burnt rather than to disclose Juda's name for fear of bringing public shame upon him.]

Our Rabbis taught: "Six things are a disgrace to a learned man: He shall not go out perfumed; he shall not wear patched shoes; he shall not walk alone at night; he shall not talk with a woman on the street; he shall not sit at the table with ignorant men; he shall not enter the synagogue late." Some add to this, "He shall not take long steps when walking, and he shall not walk with a proud unbending gait." He shall not go out perfumed. R. Abba, the son of R. Chiya b. Abba, in the name of R. Jochanan said: "This refers to places where immorality prevails." R. Shesheth said it refers only to his clothes, but not to his body, as it is healthful. Regarding the hair [as to perfume], R. Papa says it is in the same class as clothes; others contend it is part of the body. He shall not wear patched shoes. This will support the opinion of R. Chiya b. Abba who said that it is a disgrace for a scholar to go out with patched shoes. Is it really so? Behold! R. Chiya b. Abba himself used to go out with patched shoes. Mar Zutra the son of R. Nachman said: "This is prohibited only when there is a patch upon a patch, then only on the leather, not on the sole, and only during the summer and in the street; but, during the winter or in the house it does not matter. He shall not walk alone at night. Because of suspicion. He shall not talk with a woman on the street. R. Chisda said: "This refers even to his own wife." We have also a Baraitha to the same effect: "Even to his own wife, to his own daughter or to his own sister; for not every one is acquainted with his family." He shall not enter the synagogue late; for he may be called lazy; He shall not sit at the table with ignorant men, for he may adopt their bad manners. He shall not walk fast, because the master said: "Big steps take away one five hundredth of the light of a man's eye," [and if his eyes suffer] what shall be the remedy? Let him drink the cup of Habdala,[6] and he will become well. He shall not walk with proud, unbending gait, because the master

6) The usual prayer which is recited at the expiration of the Sabbath or festival over a cup of wine.

said, "He who walks even four cubits with a proud, unbending gait is considered to have spurned [with his haughty head] the feet of the *Shechinah*;[7] for it is written (Is. 6, 3.) *The whole earth is full of His glory.*"

(Fol. 44a) When R. Dimi came he told a story of a town belonging to King Janai, situated upon the royal mound. From that city there went forth every week six hundred thousand cans filled with fish, for the laborers who were busy collecting the trees there. When Rabin came he said: "King Janai has one single tree on the royal mound whence once a month they collected forty seahs [8] of young pigeons of three different breeds."

When R. Isaac came he told of a town named Gufnith in Palestine where there were eighty couples of brother priests who married eighty couples of sister priestesses and when the Rabbis searched in that neighborhood between Sura and Nehardea, they were not able to find husbands for the daughters of R. Chisda. These daughters were finally compelled to marry Rami and Ukba the sons of Chama although they were not priests. [9]

(Ib. b) R. Janai in the name of Rab said: "The egg is better than anything that equals the size of an egg." When Rabin came he said: "A soft-boiled egg is better than six ounces of fine flour." When R. Dimi came, he said: "A soft-fried egg is better han six ounces of flour, a hard fried one [is better] than four ounces [of flour], a soft, or hard boiled one, if it is as big as an egg, the latter is better, but not so with meat."

Our Rabbis taught: "A milt is good for the teeth but not for the stomach; vetch is bad for the teeth but is good for the stomach: all raw vegetables make the face green, and all unripe things affect men; every living thing, if eaten alive, strengthens life; every part which is near the [source of] life (as near the throat) also strengthens life; cabbage is a nourishing food, beetroot is good for medicinal use. Woe unto the house where turnip enters!"

## CHAPTER SEVEN.

(Fol. 45a) When three men [over thirteen years of age] dine together [on food which requires previous thereto the

אמות כאילו דוחק רגלי השכינה דכתיב (ישעיה ו) מלא כל הארץ כבודו:

(דף מד) כי אתא רב דימי אמר עיר אחת היה לו לינאי המלך בהר המלך שהיו מוציאין ממנה ששים רבוא ספלי טרית לקוצצי תאנים מע"ש לע"ש. כי אתא רבין אמר אילן אחד היה לו לינאי המלך בהר המלך שהיו מורידין ממנו מ׳ סאה גוזלות מג׳ בריכות בחדש. כי אתא רבי יצחק אמר עיר אחת היתה בארץ ישראל וגופנית שמה שהיו בה שמונים זוגות אחים כהנים נשואין לשמונים זוגות אחיות כהנות ובדקו רבנן מסורא ועד נהרדעא ולא אשכחו בר מבנתיה דרב חסדא דהוו נסיבין לרמי בר חמא ולמר עוקבא בר חמא ואע"ג דאינהו הוו כהנתא אינהו לא הוו כהנים:

אמר ר׳ ינאי אמר רב כל שהוא כביצה ביצה טובה ממנה, כי אתא רבין אמר טבא ביעתא מגולגלתא משיתא קייסי סולתא. כי אתא רב דימי אמר טבא ביעתא מגולגלתא משיתא מטויתא מד׳ מבושלתא. כל שהוא כביצה ביצה טובה הימנו לבר מבשרא.

תנו רבנן טחול יפה לשינים וקשה לבני מעים. כרישין קשין לשינים ויפין לבני מעים. כל ירק חי מוריק וכל קטן מקטין וכל נפש משיב את הנפש. כרוב למזון ותרדין לרפואה. אוי לו לבית שהלפת עוברת בתוכו:

## שלשה שאכלו פרק שביעי

(דף מה) שלשה שאכלו כאחד חייבין לזמן וכו׳ מנה"מ. אמר רב אסי דאמר קרא (תהלים לד)

7) We describe God metaphorically from one of His creations.
8) A measure.
9) The stories mentioned here are hyperbolical descriptions. See introduction.

washing of the hands], they are bound to say the after-meal grace in *Mezuman* (in company), etc.

(Gemara) whence do we infer this? R. Assi said: "Scripture says (Ps. 34, 4.) *Oh, you magnify the Lord with me, and let us exalt His name together.*"[1] R. Abuhu said: "We infer from this. (Deu. 32, 3.) *When I will proclaim the name of the Lord; ascribe ye greatness to our God.*" R. Chanan b. Abba said: "Whence do we infer that a man shall not answer Amen louder than the one that says the benedictions? It is said (Ps. 34, 4.) *Oh, magnify the Lord with me, and let us exalt His name together.*"

R. Simon b. Pazi said: "Whence do we infer that the *Methurgeman* (Interpreter) shall not raise his voice louder than the reader? It is said (Ex. 19, 19.) *Moses spoke and God answered him with a loud voice;* it was not necessary to say *with a loud voice,* and what is intimated by saying *a loud voice?* Just as loud as the voice of Moses." We have also a Baraitha to the same effect: "The Methurgeman shall not raise his voice louder than the reader. If the Methurgeman cannot raise his voice equal to that of the reader, then the reader should lower his voice [in order that the Methurgeman should be heard]."

(Fol. 47b) We are taught: Who is [to be considered] an *Am-Ha'aretz?*[2] "He who does not observe the law of levitical cleanliness in his food," so says R. Meier. Acheirim say: "He who does not tithe his fruit in accordance with the law"; The Samaritans practice the latter correctly; for it is a Biblical law; and the master said, "Whatever command the Samaritans have undertaken to observe, they fulfill it more accurately than the Israelites."

Our Rabbis taught: "Who is [to be considered] a common man? He who does not read the *Sh'm'a,* (Hear O Israel, etc.), both morning and evening," so says R. Eliezer. R. Joshua says: "He who does not put on *Tephilin* (phylacteries)." Ben Azai says: "He who does not wear *Tzitzis* (fringes)." R. Nathan says: "He who has no *Mezuzah* on his door post." R. Jonathan b. Joseph says: "He who has children and does not bring them up in the study of the Torah." *Acheirim* say: "Even if one has studied the Bible and the Mishnah, but has failed to be

גדלו לה׳ אתי ונרוממה שמו יחדיו. רבי אבהו אמר מהכא (דברים לב) כי שם ה׳ אקרא הבו גודל לאלהינו. אמר רבי חנין בר רבא מנין לעונת אמן שלא יגביה קולו יותר מן המברך שנאמר (תהלים לד) גדלו לה׳ אתי ונרוממה שמו יחדו. אר״ש בן פזי מנין שאין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא שנאמר (שמות יט) משה ידבר והאלהים יעננו בקול שאין תלמוד לומר בקול מה ת״ל בקול בקולו של משה. תנ״ה אין המתרגם ראשי להגביה קולו יותר מן הקורא ואם א״א למתרגם להגביה קולו כנגד הקורא ימעך הקורא קולו ויקרא:

(דף מז ע״ב) תניא איזהו עם הארץ כל שאינו אוכל חוליו בטהרה דברי ר״מ וחכמים אומרים כל שאינו מעשר פירותיו כראוי והני כותאי עשורי מעשרי כדחזי דבמאי דכתיב באורייתא מזהר זהירי דאמר מר כל מצוה שהחזיקו בה כותיים הרבה מדקדקים בה יותר מישראל:

ת״ר איזהו עם הארץ כל שאינו קורא ק״ש שחרית וערבית דברי רבי אליעזר. רבי יהושע אומר כל שאין מניח תפילין. בן עזאי אומר כל שאין לו ציצית בבגדו. רבי נתן אומר כל שאין לו מזוזה על פתחו. רבי יונתן בן יוסף אומר כל מי שיש לו בנים ואינו מגדלן לת״ל.

1) *Gadlu* (magnify), is plural. Together with the one who speaks to them, they are three.
2) A cmmon man.

in attendance upon scholars (as a disciple), he also is considered an *Am Ha'aretz.*"

Further said R. Joshua b. Levi: "A man shall always come to the synagogue early so that he may have an opportunity to be counted among the first ten.[3] Thous a hundred men come after the first ten, the first ten will be rewarded for all of the others." How can you imagine that the first ten obtain the reward of all? But say rather that the reward of every one of the first ten will equal the reward of all the others together.

(Fol. 48a) R. Nachman said: "A child who understands to whom the benediction is offered is *persona grata,* to be counted among the three who appeal to the partakers of a meal to say grace after the meal (*Mezuman*)." Abaye and Rabba, when small, were sitting before Rabba. "To whom do you pray?" Rabba asked them. "To God," both answered." "But where is God?" he asked them. Raba lifted up his hand and pointed towards the ceiling, and Abaye went outside and pointed towards Heaven. "Both of you," remarked Rabba, "will become Rabbis. It is as the people say: 'When the pumpkin is still small, you can tell from its blossoms how it will turn out.'"

King Janai and his queen were eating together, and since Janai had killed all the Rabbis, they had no learned person to recite for them the after-meal grace when they had finished their meal. "Who can give us a man, to recite for us the after-meal grace?" the king asked of his wife. Whereupon she replied, "Swear to me, that if I bring thee a man, thou wilt not harm him." He swore to her, and she brought him Simon b. Shetach, her brother. The king gave him a seat between himself and his queen, saying: "Behold, how much I honor you." Whereupon R. Simon b. Shetach replied: "Not thou, but the Torah honors me; as it is written (Pr. 4, 8.) *Exalt her and she shall promote thee; she will bring thee to honor, when thou embraceth her.*" King Janai then said unto the queen: "See how they (the Pharisees) do not recognize (royal) authority." Finally he gave R. Simon a cup [of wine] with which to recite the grace. So R. Simon b. Shetach said: "How can I say the grace? Shall I say, 'Blessed is He, because Janai and his associates have eaten of His (food)?'" There-

אחרים אומרים אפילו קרא ושנה ולא שמש תלמידי חכמים הרי זה עם הארץ.

ואמר ריב"ל לעולם ישכים אדם לבהכ"נ כדי שיזכה וימנה עם עשרה הראשונים שאפילו מאה באים אחריו קבל שכר כולם. שכר כולם ס"ד. אלא אימא נותנים לו שכר כנגד כולם:

(דף מח) אמר רבי נחמן קטן היודע למי מברכין מזמנים עליו. אביי ורבא הוו יתבי קמיה דרבה אמר להו רבה למי מברכין. אמרו ליה לרחמנא. ורחמנא היכא יתיב, רבא אחוי לשמי טללא אביי נפק לברא אחוי כלפי שמיא. אמר להו רבה תרווייכו רבנן הויתו. היינו דאמרי אינשי בוצין בוצין מקטפיה ידיע.

ינאי מלכא ומלכתא כריכו ריפתא בהדי הדדי ומדקטל להו לרבנן לא הוה ליה איניש לברוכי להו. אמר לה לדביתהו מאן יהב לן גברא דמברך לן אמרה ליה אישתבע לי דאי מייתינא לך גברא דלא מצערת ליה אשתבע לה. אייתיתיה לשמעון בן שטח אחוה אותביה בין דידיה לדידה אמר ליה חזי כמה יקרא עבידנא לך אמר ליה לאו את קא מוקרית לי אלא אורייתא היא דמוקרה לי דכתיב (משלי ד) סלסלה ותרוממך תכבדך כי תחבקנה אמר לה קא חזית דלא מקבלי מרות יהבו ליה כסא לברוכי אמר היכי אבריך ברוך שאכל ינאי וחביריו משלו. שתייה לההוא כסא יהבו ליה

3) Ten men have the special function of being able to recite Barchu and Kedusha. See chapter 3, note 7.
4) See Kedushin, Fol. 66a, that King Janai killed all the Rabbis.

כסא אחריתי ובריך. אמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן שמעון בן שטח דעבד לגרמיה הוא דעבד דהכי אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן לעולם אינו מוציא את הרבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן:

(ע"ב) אמר ר"נ משה תקן להם לישראל ברכת הזן בשעה שירד להם המן יהושע תקן להם ברכת הארץ כיון שנכנסו לארץ דוד ושלמה תקנו בונה ירושלים דוד תיקן על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ושלמה תקן על הבית הגדול והקדוש. הטוב והמטיב ביבנה תקנוה כנגד הרוגי ביתר דאמר רב מתנא אותו היום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה תיקנו ביבנה הטוב והמטיב הטוב שלא הסריחו והמטיב שניתנו לקבורה:

ת"ר מנין לברכת המזון מן התורה שנאמר (דברים ח) ואכלת ושבעת וברכת. אין לי אלא לאחריו. לפניו מנין ת"ל אשר נתן לך, משנתן לך.

ר"מ אומר מנין שכשם שמברך על הטובה כך מברך על הרעה ת"ל (דברים ח) אשר נתן לך ה' אלהיך דיינך בכל דין שדנך בין מדה טובה ובין מדת פורעניות:

(דף נא) אמר רבי יוחנן כל המברך על כום מלא נותנין לו נחלה בלא מצרים שנאמר (דברים

upon he drank the contents of the cup; whereupon they gave him another one, with which he said the grace. R. Abba, the son of R. Chiya, said in the name of R. Jochanan, that Simon b. Shetach [who said the after-meal grace on a cup of wine] did so according to his own opinion only; for thus has R. Chiya b. Abba said in the name of R. Jochanan: "Never can a man recite the after-meal grace for others unless he eats a piece of corn-bread at least as large as an olive."

(Ib. b) R. Nachman said: "Moses ordained *Birchath Hazan* (the grace of the food),[5] at the time when the Manna had descended for Israel. Joshua ordained *Birchath Ha'aretz* (the grace of the land), upon entering Palestine. David and Solomon both ordained the grace of *Bonei Jerusalem* (Build O Jerusalem): *Have mercy upon Israel, Thy people; on Jerusalem, Thy city; on Zion, the residence of Thy glory, and of the great and holy house of David,* Thy anointed, was ordained by David; and *On the great and holy house which is called by Thy name,* was ordained by Solomon, The grace of *Hatob Vehameitib* (who hath done good and caused goodness), was ordained by the people of Jabne, in memory of those killed in Bether, for R. Mathna said: "The very day on which those killed in Bether were permitted to be buried, the grace of *Hatob Vehameitib* was ordained in Jabne; *Hatob* (who hath done good), for those who were killed caused no stench; *Vehameitib* (who caused goodness), that they were permitted to be buried."

Our Rabbis taught: "Whence do we learn that the after-meal grace is a *Biblical* law? Is is written (Deu. 8, 10.) *When thou hast eaten and art satisfied, then shalt thou bless the Lord, thy God.* Whence do we learn that we must say a grace before we eat? It is written (Ib. ib.) *Which he has given thee,* i. e., as soon as he gives you, must you say the grace."

R. Meier said: "Whence do we derive that as a man blesses God for good tidings, so shall he bless God for evil tidings? It is written (Deu. 8, 11.) *Which he hath given thee, the Lord, thay God,* i. e., He is your judge whatever the sentence He decrees upon thee, whther it be a good or an evil dispensation."

(Fol. 51a) R. Jochanan said: "He who is careful to recite a grace on a full cup of wine, will be given boundless inheritance;

5) The after-meal grace consists of four blessings, the first one is concerning food, the second one concerning Palestine, then comes a prayer beginning *Have mercy,* etc. After this is the third one *Build Jerusalem,* and the fourth one is *Who hath done good and caused goodness,* etc.

as it is said (Deu. 33, 23.) *And full with the blessing of the Lord take thou possession of the West and the South.*" R. Jose, the son of R. Chanina, said: "His reward will be to inherit both worlds, this world and the world to come."

## CHAPTER NINE

(Fol. 54a) Our Rabbis taught: "He who sees the passages where Israel crossed the sea,[1] the Jordan,[2] the passage of the brook of A r n o n, [3] the stones of the declivity of Beth Charan, [4] the stone which Og attempted to throw upon Israel, the stone upon which Moses was sitting when Joshua fought Amalek, [5] Lot's wife who became a pillar of salt, [6] and the walls of Jericho which sank in their foundations, [7] should give praise and thanksgiving to God." (Ib. b) The stone which Og, King of Bashan, tried to throw upon Israel is delivered by tradition as follows: "The camp of Israel [I see]," said he, "extends three miles. I shall therefore go and uproot a mountain three miles in extent and throw it upon them and kill them." He went and uprooted a mountain three miles in extent, and raised it above his head. But the Holy One, praised be He! sent a host of ants to the mountain and they bored a hole in it causing it to fall over his head and rest on his shouldrers. He tried to throw it off, but his teeth protruding one into the other, had riveted it upon him and he was not able to throw it off. Thus is understood the passage (Ps. 3, 8.) *Thou hast broken the teeth of the wicked;* and as R. Simon ben Lakish explained it, for R. Simon b. Lakish said: "Do not read it *Shibarta* (Thou hast broken) but read it *Shirbabta* (that became ramified), i. e., Thou hast caused to branch out." What was Moses' height? Ten cubits; [8] he seized an axe ten cubits long, sprang up ten cubits, and struck Og's ankle a mighty blow which killed him.

R. Juda in the name of Rab said: "Four classes of people are in duty bound to return thanks to God. Those who have returned from a voyage at sea; those who have traveled in the desert; those who have re-

לג) ומלא ברכת ה' ים ודרום ירשה. ר' יוסי ברבי חנינא אמר זוכה ונוחל שני עולמים העולם הזה והעולם הבא:

## הרואה פרק תשיעי

(דף נד) ת"ר הרואה מעברות הים ומעברות הירדן, מעברות נחלי ארנון, אבני אלגביש במורד בית חורון, ואבן שבקש לזרוק עוג מלך הבשן על ישראל, ואבן שישב עליה משה בשעה שעשה יהושע מלחמה בעמלק ואשתו של לוט, וחומת יריחו שנבלעה במקומה על כולן צריך שיתן הודאה ושבח לפני המקום.

(ע"ב) אבן שביקש עוג מלך הבשן לזרוק על ישראל גמרא גמירי לה. אמר מחנה ישראל כמה הוי תלתא פרסי איזיל ואיעקר טורא בר תלתא פרסי ואשדי עלייהו ואיקטלינהו אזל עקר טורא בר ג' פרסי ואותביה ארישיה אייתי הקב"ה עליה קומצי ונקבוה ונחית ליה אצואריה בעא למשלפיה משכוה שיניה להאי גיסא ולהאי גיסא ולא מצי למישלפה והיינו דכתיב (תהלים ג) שני רשעים שברת וכדרשב"ל דאמר רב שמעון בן לקיש אל תקרי שברת אלא שרבבת. משה כמה הואי עשר אמין, שקל נרגא בת עשר אמין ושוור עשר אמין ומחייה בקרסוליה וקטליה.

אמר רב יהודה אמר רב ארבעה צריכין להודות ואלו הן. יורדי הים והולכי מדברות

1) Ex. 14, 21-30.
2) Josh. 3, 10-17.
3) Num. 21, 12-18.
4) Josh. 10, 10-11.
5) Ex. 17, 12.
6) Gen. 19, 26.
7) Josh. 6, 20. The Walls of Jericho crumbled under. Its falling was different from all other falling walls.
8) See Bechoroth 44a where it is derived that the height of Moses was ten cubits.

covered from a serious illness, and those who are liberated from prison." Whence do we learn this concerning those that have returned from a voyage at sea? It is written (Ps. 107, 23-31.) *They who go down to the sea in ships,* etc. *These have seen the wonders of the Lord. For he spoke, and he raised the stormy wind. They would mount up to heaven, they would go down to the depths. They would reel to and fro,* etc. *And they were rejoiced because they were silent. They shall therefore give thanks unto the Lord.* Whence do we infer this concerning those who have traveled in the deserts? It is written (Ib. ib. 4-8.) *They wandered about in the wilderness, hungry and thirsty. Then they cried unto the Lord, and he led them forth upon the right road. Therefore they shall give thanks unto the Lord.* Whence do we infer this concerning those who have recovered from a serious illness? It is written (Ib. ib. 17-2.) *Fools, because of their transgression. All manner of food their soul abhorreth. But when they cry unto the Lord, He sendeth his word and healeth them. They therefore shall give thanks unto the Lord.* Whence do we know this concerning those who have been liberated from prison? It is written (Ib. ib. 10-20.) *Such as sit in darkness and in the shadow of death. Because they have rebelled against the words of God. And he humbled their hearts with trouble—But when they cry unto the Lord He bringeth them out of the darkness. They, therefore, shall give thanks unto the Lord.*

How shall they say the grace? R. Juda said: "Blessed art thou who bestoweth kindness." Abaye said: "It should be said in the presence of ten persons, as it is written (Ib. ib. 32.) *And they must exalt him in the congregation of people.*" [9] Mar Zutra said: "And two of the ten shall be learned men, as it is written (Ib. ib.) *And in the assembly of the elders must they praise Him.*"

(Fol. 55a) R. Jochanan and R. Elazar both said: "As long as the Temple was in existence, the altar was [the means of] atonement for Israel, but now [since there is no Temple], each man's table is [the means of] atonement."

R. Juda said further: "Three things may cause to shorten a man's days and years: Refusing to read the Torah when offered to him; refusing to recite the [customary] grace over a cup [of wine], and leading a dominat-

9) A congregation is not of less than ten men. See Chap. 3, Note 3.

ומי שהיה חולה ונתרפא ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא. יורדי הים מנלן דכתיב (תהלים קז) יורדי הים באניות וגו׳ המה ראו מעשי ה׳ וגו׳ ויאמר ויעמד רוח סערה וגו׳ יעלו שמים ירדו תהומות וגו׳ יחוגו וינועו וגו׳ ויצעקו אל ה׳ בצר להם וממצוקותיהם יוציאם. וישמחו כי ישתוקו וגו׳ יודו לה׳ חסדו וגו׳. הולכי מדברות מנלן דכתיב (שם) תעו במדבר וגו׳ רעבים גם צמעים וגו׳ ויצעקו אל ה׳ וגו׳ וידריכם בדרך ישרה וגו׳ יודו לה׳ חסדו וגו׳. מי שהיה חולה ונתרפא מנלן דכתיב אוילים מדרך פשעם וגו׳ כל אכל תתעב נפשם וגו׳ ויצעקו אל ה׳ וגו׳ ישלח דברו וירפאם וגו׳ יודו לה׳ חסדו וגו׳. ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא מנלן דכתיב יושבי חשך וצלמות וגו׳ כי המרו אמרי אל וגו׳ ויכנע בעמל לבם וגו׳ ויצעקו אל ה׳ וגו׳ יוציאם מחשך וצלמות וגו׳ יודו לה׳ חסדו וגו׳. מאי מברך אמר רב יהודה ברוך גומל חסדים טובים. ואמר אביי צריך לאודויי קמי עשרה דכתיב (שם) וירוממוהו בקהל עם וגו׳. מר זוטרא אמר ותרין מינייהו רבנן דכתיב ובמושב זקנים יהללוהו. ר״י ור״א דאמרי תרווייהו בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על ישראל, ועכשיו שלחנו של אדם מכפר:

ואמר רב יהודה שלשה דברים מקצרין ימיו ושנותיו של אדם, מי שנותנין לו ס״ת לקרוא ואינו קורא וכוס של ברכה לברך ואינו מברך

ing life. Refusing to read the Torah, as it is written (Deu. 30, 20.) *For he (the Torah) is thy life and the length of thy days.* Refusing to recite the benediction over a cup of wine, as it is written (Gen. 12, 3.) *And I will bless them that will bless thee.* And he who leads a dominating life, as R. Chama b. Chanina said: "Joseph died before his brethren because he dominated them."

R. Jochanan said: "Three things God Himself proclaimeth: Famine, plenty and a good chief of the community. Famine, as it is written (II Kings 8, 7.) *The Lord hath called for a famine;* Plenty, as it is written (Ezek. 36, 29.) *And I will call for corn and increase it;* A good chief of the community, as it is written (Ex. 31, 2.) *Behold, I have called by name, Bezalel.*" R. Isaac said: "A chief of a community is not to be appointed unless the community be consulted first; as it is written (Ex. 35, 30.) *And Moses said to the children of Israel, behold God hath called by name Bezalel,* i. e., The Holy One, praised be He! said thus to Moses, 'Moses! is Bezalel worthy enough for you?' 'Sovereign of the universe,' replied Moses, 'if he is worthy in thine eyes, then he certainly is worthy enough for me.' Then said God to him: 'Consult then, the children of Israel.' Moses thereupon went and said thus to the children of Israel: 'Is Bezalel worthy of you?' They said, 'If he is worthy for the Holy One, praised be He! and for thee, then he is surely worthy enough for us.' "

R. Samuel b. Nachmeini in the name of R. Jonathan said: "The name Bezalel was given to him because of his wisdom; for when the Holy One, praised be He! said unto Moses, ' Go, tell Bezalel to erect for me a *Mishkan,* ark and vessels.' Moses went and told it to him in the reverse order — make ark, vessels and a *Mishkan.* [Upon hearing the order] Bezalel said: 'Moses, our teacher, the custom of the world is that a man first builds a house and then brings into it vessels, and thou sayest to me I should first make the ark, and then the *Mishkan;* where shall I put the vessels if I make them first? Perhaps the Holy One, praised be He! said *first Mishkan* and then the ark and the vessels?' Thereupon Moses said to him: 'Perhaps in the shadow of God hast thou been that thou knowest.' " [Thus Bezalel means—*Bezal* (in the shadow), *El* (of God)].

R. Juda said in the name of Rab: "Bezalel knew how to arrange the letters with

והמנהיג עצמו ברבנות. מי שנותנין לו ספר תורה לקרוא ואינו קורא דכתיב (דברים ל) כי הוא חייך ואורך ימיך. וכוס של ברכה לברך ואינו מברך דכתיב (בראשית יב) ואברכה מברכיך ומקללך אאור. והמנהיג עצמו ברבנות דאמר רב חמא בר חנינא מפני מה מת יוסף קודם אחיו מפני שהנהיג עצמו ברבנות:

(דף נה) אמר רבי יוחנן שלשה דברים הקב"ה מכריז עליהם בעצמו ואלו הן רעב ושבע ופרנס טוב. רעב דכתיב (מ"ב ח) כי קרא ה' לרעב. שבע דכתיב (יחזקאל לו) וקראתי אל הדגן והרביתי אותו. פרנס טוב דכתיב (שמות לא) ראה קראתי בשם בצלאל. אמר ר' יצחק אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם כן נמלכין בצבור שנאמר (שם לה) ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל. אמר ליה הקב"ה למשה משה הגון עליך בצלאל. אמר ליה רבונו של עולם אם לפניך הגון לפני לא כ"ש אמר לו אף על פי כן לך אמור להם לישראל הלך ואמר להם לישראל הגון עליכם בצלאל. אמרו לו אם לפני הקדוש ברוך הוא ולפניך הגון לפנינו לא כל שכן. אמר רבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן בצלאל על שם חכמתו נקרא שבשעה שאמר לו הקב"ה למשה לך אמור לבצלאל עשה לי משכן ארון וכלים הלך משה והפך ואמר לו עשה ארון וכלים ומשכן אמר לו משה רבינו מנהגו של עולם אדם בונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים ואתה אומר עשה כלים ארון ומשכן כלים שאני עושה להיכן אכניסם שמא כך אמר לך הקב"ה עשה משכן ארון וכלים. אמר ליה שמא בצל אל היית וידעת. אמר רב יהודה אמר רב יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים

which heaven and earth were created, for it is written here (Ex. 35, 31.) *And He hath filled him with the spirit of God, in wisdom (Chachma) in uderstanding (Bithbuna), and in knowledge,* and it is written (Pr. 3, 19.) *The Lord hath founded the earth through wisdom (Chachma); He hath established the heavens through understanding (Tebuna).* And it is further written *By His knowledge were the depths split open."*

R. Jochanan said: "The Holy One, praised be He! doth not give wisdom to a man unless he possesses some; as it is said (Dan. 2, 21.) *Who giveth wisdom unto the wise, and knowledge to those who possess understanding."* When R. Tachalifa of the west (Palesine) heard this he went and related it to R. Abuhu, whereupon the latter replied: "What you infer from that passage, we derive from another; it is written (Ex. 31, 6.) *And in the heart of all that are wise-hearted have I put wisdom."*

R. Chisda said: "Every dream is good except that of fasting." Further said R. Chisda: "Of a bad dream the worry is sufficient [to dissipate it], and of a good one the joy is sufficient [to dissipate it]."

R. Joseph said: "Even to me [though blind] the humor of a good dream causes it to dissipate." Further said R. Chisda: "A bad dream is much better than a good one [because it may result in repentance]." Further said R. Chisda: "Neither a good dream nor a bad one is fully fulfilled." Again said R. Chisda: "A dream not interrupted is like a letter not read." Further said R. Chisda: "A bad dream is more severe than being lashed, for it is said (Ecc. 3, 14.) *And God hath so made it that men should be afraid of Him,* and Rabba b. b. Chana said in the name of R. Jochanan: 'This refers to a bad dream.'"

*The prophet that hath had a dream, let him relate his dream; and he that hath received my word, let him speak my word of truth. What hath the straw to do with the corn? Saith the Lord* (Jer. 23, 28). What relation has corn and straw to a dream? R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai said: "Just as it is impossible for corn to be without straw, so it is impossible for a dream to be without absurdities."

R. Berachia said: "There may be a dream which thought in part fulfilled, yet is impossible of being entirely fulfilled. We can derive it from Joseph, for it is written

וארץ כתיב הכא (שמות לה) וימלא אותו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת וכתיב התם (משלי ג׳) ה׳ בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה וכתיב (שם ד) בדעתו תהומות נבקעו. אמר רבי יוחנן אין הקב״ה נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה שנאמר (דניאל ב) יהב חכמתא לחכימין ומנדעא ליודעי בינה. שמע רב תחליפא בר מערבא אזל אמרה קמיה דרבי אבהו אמר לית אתון מהתם מתניתו להו אנן מהכא מתנינן לה דכתיב (שמות לא) ובלב כל חכם לב נתתי חכמה:

אמר ר״ח כל חלום ולא טוות, ואמר רב חסדא חלמא בישא עציבותיה מסתייה חלמא טבא חדויה מסתייה. אמר רב יוסף חלמא טבא אפילו לדידי בדיחותיה מפכחא ליה. ואמר רב חסדא חלמא בישא עדיף מחלמא טבא ואמר רב חסדא לא חלמא טבא מתקיים כוליה ולא חלמא בישא מתקיים כוליה. ואמר רב חסדא חלמא דלא מפשר כאגרתא דלא מיקריא. ואמר רב חסדא חלמא בישא קשה מנגדא שנאמר (קהלת ג) והאלהים עשה שייראו מלפניו ואמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן זה חלום רע. (ירמיה כג) הנביא אשר אתו חלום יספר חלום ואשר דברי אתו ידבר דברי אמת מה לתבן את הבר נאום ה׳, וכי מה ענין בר ותבן אצל חלום א״ר יוחנן משום רשב״י כשם שא״א לבר בלא תבן כך א״א לחלום בלי דברים בטלים:

אמר ר׳ ברכיה חלום אף על פי שמקצתו מתקיים כולו אינו מתקיים מנלן מיוסף דכתיב (בראשית לז) והנה השמש והירח

וגו׳ הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחוות לך ארצה (שם עב) וההיא שעתא אמיה לא הויא. א״ר לוי לעולם יצפה אדם לחלום טוב עד כ״ב שנה מנ״ל מיוסף שנא׳ (שם) אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה וכתיב (שם מא) ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה, משבע עשרה עד שלשים כמה הואי תליסר, שבע דשבעא ותרתין דכפנא הוי עשרין ותרין. אמר רב הונא לאדם טוב אין מראין לו חלום טוב ולאדם רע אין מראין לו חלום רע. תניא נמי הכי כל שנותיו של דוד לא ראה חלום טוב וכל שנותיו של אחיתופל לא ראה חלום רע.

אמר רב ביזנא בר זבדא א״ר עוקבא א״ר פנדא אמר רבי נחום א״ר בירים משום זקן אחד ומנו רבי בנאה עשרים וארבעה פותרי חלומות היו בירושלים. פעם אחת חלמתי חלום והלכתי אצל כולם מה שפתר לי זה לא פתר לי זה וכולם נתקיימו בי לקיים מה שנא׳ כל החלומות הולכין אחר הפה אטו כל החלומות הולכין אחר הפה קרא הוא, אין וכדברי אלעזר דאמר רבי אלעזר מנין שכל החלומות הולכין אחר הפה שנאמר (בראשית מא) ויהי כאשר פתר לנו כן היה:

אמר רבי יוחנן שלשה חלומות מתקיימין, חלום של שחרית וחלום שחלם לו חברו וחלום שנפתר בתוך חלומו, ויש אומרים אף חלום שנשנה שנאמר (שם מא) ועל השנות החלום:

(נז ע״ב) ג׳ משיבין דעתו של אדם, אלו הן: קול ומראה וריח. ג׳ מרחיבין דעתו של אדם ואלו הן דירה נאה ואשה נאה וכלים נאים.

(Gen. 37, 9.) *The sun and the moon and the eleven stars—Shall we indeed come, I and thy mother, and thy brothers* (Ib. b). And at that time his mother was dead."

R. Levi said: "A man should look forward to the realization of a good dream even for as long as twenty-two years; as it is written (Gen. 37, 2.) *These are the generations of Jacob, Joseph was seventeen years old* [when he had the dreams], and it is written also (Ib. 41, 46.) *And Joseph was thirty years old when he stood before Pharaoh.* From seventeen to thirty are thirteen years, to which add the seven years of plenty and the two years of famine, will make the total of twenty-two years." [10]

R. Huna said: "To a good man bad dreams are shown, and to a bad man good dreams." We have also a Baraitha to the same effect: "During all the years of David he never dreamed a good dream, and during all the years of Achitophel he never dreamed a bad dream."

R. Bizna b. Zabda, in the name of R. Akiba, who spoke in the name of R. Panda, who, in turn, spoke in the name of R. Nachum, who quoted R. Birim, said: "A venerable man by the name of R. Bana'ah had told him there were twenty-four places in Jerusalem for the interpretation of dreams; that once he had a dream and went to each one of these places; each one gave a different interpretation and each was fulfilled." This establishes what is written: "Every dream is in accord with its interpretation." Is this a passage? Yes, as R. Elazar said, for R. Elazar said: "Whence do we learn that every dream is realized according to its interpretation? It is written (Gen. 41, 13.) *And just as he interpreted it, so it was.*"

R. Jochanan said: "Three dreams are bound to be realized: that which is dreamed in the morning; that which is dreamed by one's neighbor; and a dream which is interpreted within a dream." Some add to this "A dream that is dreamed by the same person twice": as it is written (Gen. 41, 32.) *And for that the dream was doubled unto Pharaoh.*

(Fol. 57b) Three things restore the mind of a man: melody, scenery and sweet odor. Three things develop the mind of a man: a fine house, a handsome wife and elegant fur-

10) Joseph's dreams were realized only when his brothers came to buy food in Egypt, being after the seven plentiful years. See Gen. 4-6.

חמשה אחד מששים ואלו הן אש דבש שבת וְשינה וחלום. אש אחד מששים לגיהנם. דבש אחד מששים למן, שבת אחד מששים לעולם הבא, שינה אחד מששים למיתה. חלום אחד מששים לנבואה:

(דף נח ע"א) תנו רבנן הרואה אוכלוסי ישראל אומר ברוך חכם הרזים. שאין דעתן דומות זו לזו ואין פרצופיהן דומות זו לזו. בן זומא ראה אוכלוסא על גב מעלה בהר הבית אמר ברוך חכם הרזים וברוך שברא כל אלו לשמשני, הוא היה אומר כמה יגיעות יגע אדה"ר עד שמצא פת לאכול חרש וזרע וקצר ועמר ודש וזרה ובירר וטחן והרקיד ולש ואפה ואח"כ אכל, ואני משכים ומוצא כל אלו כשהוא מתוקן לפני. וכמה יגיעות יגע אדה"ר עד שמצא בגד ללבוש גזז ולבן ונפץ וטוה וארג וצבע ותפר ואחר כך מאצה בגד ללבוש. ואני משכים ומוצא כל אלו כשהוא מתוקן לפני. כל אומניות שוקדות ובאות לפתח ביתי ואני משכים ומוצא כל אלו לפני. הוא היה אומר אורח טוב אומר כמה טרחות טרח בעל הבית לפני כמה יין הביא לפני וכמה בשר הביא לפני וכמה גלוסקאות הביא לפני, כל הטורח שטרח לא טרח אלא בשבילי. אבל אורח רע אומר מה טרחות טרח בעל הבית זה מה יין הביא מה בשר הביא מה גלוסקאות הביא. כל מה שטרח לא טרח אלא בשביל אשתו ובניו. על אורח טוב מהו אומר (איוב לו) זכור כי תשגיא פעלו וגו'. על אורח רע כתיב (שם לז) לכן יראוהו אנשים. (ש"א יז) והאיש בימי שאול זקן בא באנשים וגו' אמר רבא ואי תימא רב זביד ואיתימא רב אושעיא זה ישי אבי דוד

niture. Five things have in them a sixtieth part of the five other things: fire, honey, the Sabbath, sleep and dreams. Fire [has] a sixtieth of Gehenna; honey [has] a sixtieth of Manna;[11] the Sabbath [has] a sixtieth of the world to come; sleep ]has] a sixtieth of death, and dreams [have] a sixtieth of prophecy.

(Fol. 58a) Our Rabbis taught: "He who sees Jewish troops or bands shall say the folfollowing grace: 'Praised be He who understandeth their secrets (the minds of men);' for their knowledge is not equal to one another's, just as their features are not like one another's.'" Ben Zoma saw troops on the elevation of the Temple mound. He said: "Blessed is He who understandeth their secrets, and blessed is He who created them all to serve me." He (b. Zoma) said: "Behold, how much labor did Adam, the first man, have until he got bread to eat; plowed, sowed, reaped, heaped together in sheaves, threshed winnowed, cleansed, ground, sieved, kneaded and baked; only after all these was he able to eat; but I rise in the morning and find all this done and prepared for me. And how much labor did Adam, the first man, have before he found a garment with which to clothe himself; he sheared the sheep, whitened the wool, dispersed it, spinned it, weaved, dyed, and sewed; only after [doing] all these did he find garments to clothe himself; but I rise in the morning and find everything done for me. All nations are anxious to come to the door of my house, and I rise and find everything [prepared] for me." Ben Zoma was accustomed also to say: "What says a good guest? 'The master of the house troubled himself so much for me; he brought so much wine for me; he brought so much meat for me, and he brought so many rolls for me; and all this trouble was on my account only.' But what says a bad guest? 'What trouble was the master of the house put to. How little wine he brought, how little meat he brought, how little rolls he brought, and all this trouble was for the sake of his own wife and children only [not for me].' Concerning the good guest, the passage says (Job 36, 24.) *Reflect that thou shouldst magnify his work,* but regarding the bad guest it says (Ib. 37, 24.) *Therefore do men fear him.*"

*And the man was old in the days of Saul* (I Sam. 17, 12.) Raba, and according to some R. Zebid, and according to others, R. Oshiya,

11) See Ex. 17, 13-31.

said: "This is Jesse, David's father, who used to go out with troops and enter with troops, and lectured before a crowd." Ulla said: "We have a tradition that Babylon has no troops." In a Baraitha we are taught: They are not called "troops" if less than sixty myriads.

Our Rabbis taught: "He who sees Kings of Israel shall say, 'Blessed be He who shared his honor with those who fear Him'; and if he see kings of other nations he shall say, 'Blessed be He who shared His honor with [one who is] flesh and blood.' Seeing wise men of Israel, he shall say, 'Blessed be He who shared his wisdom with those who fear Him'; and if he see the wise men of other nations he shall say, 'Blessed be He who gave from his wisdom to [one who is] flesh and blood.'" R. Jochanan said: "A man should always try his utmost to go out to meet the Kings of Israel, and not only to meet the Kings of Israel [did the Rabbis urge], but also to meet kings of other nations, because if he will have merit [to see the King Messiah] he will then note the distinction between the Kings of Israel and the kings of other nations."

R. Shesheth was blind, yet, when the whole community once went out to meet the king, he went out with them and was met by a certain heretic who laughed at him saying: "All the earthen pitchers are indeed going to the stream [to draw water]; whither do the broken vessels go?" "Come!" R. Shesheth said unto him, "I will show thee that I know more than you do." When the first company of troops passed by making a great noise, the heretic asked, "Has the king passed?" "No," replied R. Shesheth. When a second group of troops passed, the heretic again asked whether the king had passed. Again R. Shesheth answered "No." A third company passed in a very quiet manner. The heretic asked: "Is the king coming now?" Whereupon R. Shesheth answered: "Yes." The heretic asked him how he knew this. R. Shesheth replied: "The kingdom on the earth is like the kingdom in Heaven, for it is written (I Kings 19, 12.) *After the earthquake there was a fire, but the Lord was not in the fire; after the fire there was heard the sound of a soft whisper.*" When the king approached, R. Shesheth began to say, "Praised be He, etc.;[12] whereupon the heretic interrupted him saying: "Since you do not see, how can you bless?" What happened to that heretic? Some say his asso-

12) The Benediction in honor of the King as mentioned above.

שיצא באוכלוסא ונכנס באוכלוסא ודרש באוכלוסא. אמר עולא נקטינן אין אוכלוסא בבבל. תנא אין אוכלוסא פחותה מס' רבוא. ת"ר הרואה מלכי ישראל אומר ברוך שחלק מכבודו ליראיו. מלכי עובדי כוכבים אומר ברוך שנתן מכבודו לבשר ודם. חכמי ישראל אומר ברוך שחלק מחכמתו ליראיו. חכמי עובדי כוכבים אומר ברוך שנתן מחכמתו לבשר ודם. א"ר יוחנן לעולם ישתדל אדם לצאת לקראת מלכי ישראל ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא אפי' לקראת מלכי עובדי כוכבים שאם יזכה יבחין בין מלכי ישראל למלכי עובדי כוכבים. רב ששת סגי נהור הוה הוו קאזלי כולי עלמא לקבולי אפי מלכא וקם אזל בהדייהו רב ששת. אשכחיה ההוא מינאה א"ל חצבי לנהרא כגני לייא, אמר ליה תא חזי דידענא טפי מינך. חליף גונדא קמייתא כי קא אוושא א"ל חליף מלכא א"ל לאו, חליף אחריתי א"ל חליף מלכא, א"ל לאו. אתאי תליתאה דהות שתקא. א"ל אתא מלכא א"ל אין א"ל מנא ידעת, א"ל מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא דכתיב (מ"א יט) ואחר הרעש אש לא באש ה' ואחר האש קול דממה דקה, כי אתא מלכא פתח רב ששת וקאמר ברוך, א"ל ההוא צדוקי למאן דלא חזית לידה קא מברכת. ומאי הוי עליה דההוא מינאה. איכא דאמרי חברוהי

ciates pierced his eyes; according to others, R. Shesheth himself looked at him and he thereupon became a heap of bones.

R. Shila lashed a certain man for having committed adultery. The man went over to the Government [of the Roman Empire], and informed them that there was a man among Israel who executed judgment without the permission of the king. The king sent a representative who, when he arrived, asked R. Shila: "Why did you lash that man?" "Because," answered R. Shila, "he committed adultery." "Have you any witness who saw it?" the representative asked. "Yes," he replied. Thereupon Elijah came in the image of a man and testified. "If so," said the representative, "he should be killed." "Well," replied R. Shila, "since the day we were exiled from our land, we have had no authority to exercise capital punishment; you may do as you please with him." While they were deciding what to do with that man, R. Shila began to praise God, saying *Thine, O Lord, are the greatness and the might and glory, and the victory and the majesty, yea, all that is in the heavens and on the earth; Thine, O Lord, are the kingdom, and thou art exalted as the head above all* (I Chr. 29, 11). "What art thou saying?" he was asked. "Thus I said," he answered," "Praised be the all merciful who giveth the kingdom on earth just as the kingdom in the heaven, and who bestowed the rulership upon you who love justice." "Since you esteem the honor of the kingdom so highly let this man, therefore be the Judge who shall preside over all judicial affairs." He thereupon gave R. Shila a cane [as a token of a judge] saying: "Execute judgment." When he was through he said: "Since that passage was the cause of such a miracle I would explain it." Thereupon he went to the academy and expounded: *Thine, O Lord, are the greatness,* refers to the act of creation, as it is written (Job 9, 10,) *Who doth great things which are quite unsearchable;*[13] *And the might,* refers to the redemption of Egypt, and so says the passage (Ex. 14, 31.) *And Israel saw that great power which the Lord hath shown; And the glory,* refers to the incident of the sun and the moon which Joshua stopped in their course; as is said (Josh. 10, 13.) *And the sun stood still and the moon stopped; And the victory,* refers to the downfall of Babylon, and so says the passage (Is. 63, 3.) *And their blood was sprinkled on my*

כחלינהו לעיניה ואיכא דאמרי רב ששת נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות:

רבי שילא נגדיה לההוא גברא דבעל זונה אזל אכל קורצא בי מלכא אמר איכה גברא חד ביהודאי דדאין דינא בלא הורמנא דמלכא. שדר עליה פריסתקא כי אתא א"ל מ"ט נגדתיה לההוא גברא אמר להו משום דבעל חמרא, אמרו ליה אית לך סהדי אמר להו אין, אתא אליהו ז"ל אתדמי להו כאיניש ואסהיד אמרו ליה אי הכי בר קטלא הוא. אמר אנן מיומא דגלינן מארעין לית לן רשותא למקטל אתון מאי דבעיתון עבידו ביה. עד דמעייני ביה בדינא פתח רב שילא ואמר (דה"א כט) לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ, אמרו ליה מאי קאמרת אמר להו הכי קאמינא בריך רחמנא דיהב מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא ויהיב לכו שולטנא ורחמי דינא. אמרו חביבא עליה יקרא דמלכותא כולי האי. יהבי ליה קולפא א"ל דון דינא. כי הוה נפק וכו' אמר הואיל ואיתעביד לי ניסא בהאי קרא דרשינן ליה נפק לבי מדרשא ודרש לך ה' הגדולה זה מעשה בראשית וכה"א (איוב ט) עושה גדולות עד אין חקר. והגבורה זו יציאת מצרים וכה"א (שמות יד) וירא ישראל את היד הגדולה, והתפארת זו חמה ולבנה שעמדו לו ליהושע שנא' (יהושע י) וידום השמש וירח עמד. והנצח זו מפלתה של רומי וכה"א (ישעיה סג) ויז נצחם על בגדי. וההוד זו מלחמת

13) In both places the word *Gedula* or *Gedoloth,* meaning "great" or "greatness," is used.

*garments; And the majesty,* this refers to the battle of Arnon, as it is said (Num. 21, 14.) *Therefore mention is made in the books of wars of the Lord of Voheb in Suph,* etc.; *Yea, all that is in the heaven and on the earth,* this refers to the war of Sisra and so says the passage (Judge 5, 20.) *From heaven they fought;* and *Thine, O Lord, is the kingdom,* refers to the war of Amalek, as is said (Ex. 17, 16.) *And he said, Because the Lord hath sworn on his throne; And thou art exalted,* this refers to the war of *Gog and Magog,* and so says the passage (Ezek. 38, 3.) *Behold, I will be against thee, O God, the prince of Resh, Meshech and Thubal; As the head above all,* R. Chana b. Abba said: "This means that even a superintendent over the well [which is made to water the fields] is also appointed in Heaven." In a Baraitha we are taught in the name of R. Akiba: *Thine, O Lord, are the greatness,* refers to the miracle of dividing the Red Sea;[14] *The might,* refers to the plague of the first-born (in Egypt);[15] *The glory,* refers to the giving of the Torah; *And the victory,* refers to Jerusalem; *The majesty,* refers to the rebuilding of the Temple may it be His will that it be built within our days.

(Ib. b) Ulla and R. Chisda were once traveling together, when they came up to the gate of the house of R. Chana b. Chanilai; R. Chisda looked at it, became faint and sighed, "Why sighest thou?" asked Ulla; "since as Rab said, sighing breaks half of a body, for it is written (Ezek. 21, 11.) *Sigh, therefore, O son of man, with the breaking of thy loins,* etc.; and R. Jochanan said: 'A sigh breaks up the entire body, for it is said (Ib. ib. 12.) *And it shall be when they say unto thee, Wherefore sighest thou? that thou shalt answer, for the tidings, because it cometh, and the whole heart shall melt,*'" etc. To this R. Chisda replied: "How can I help sighing over this house, where sixty bakers used to be employed during the day, and sixty during the night, to bake bread for the poor and the needy; and R. Chana always had his hand in his purse, for he thought a respectable poor man might come along, and while he would put his hand in his purse [to take out a coin] it might cause the poor man shame [for being compelled to apply for charity]; besides, he kept four doors open, one facing each direction, and whoever entered hungry

14) Ex. 14, 21.
15) Ex. 12, 29.

נחלי ארנון שנא׳ (במדבר כא) על כן יאמר בספר מלחמות ה׳ את והב בסופה וגו׳, כי כל בשמים ובארץ זו מלחמת סיסרא שנאמר (שופטים ה) מן שמים נלחמו הכוכבים ממסלותם וגו׳, לך ה׳ הממלכה זו מלחמת עמלק וכן הוא אומר (שמות יז) כי יד על כס יה, והמתנשא זו מלחמת גוג ומגוג וכה״א (יחזקאל לח) הנני אליך גוג נשיא ראש משך ותובל, לכל לראש אמר רב חנן בר אבא אפילו ריש גרגותא מן שמיא מוקמי. במתניתא תנא משמיה דר״ע לך ה׳ הגדולה זו קריעת ים סוף, והגבורה זו מכת בכורות, והתפארת זו מתן תורה, והנצח זו ירושלים, וההוד זו בנין בית המקדש (יהי רצון שיבנה במהרה בימינו):

(ע״ב) עולא ורב חסדא הוו קאזלי באורחא כי מטו אפתחא דבי רב חנא בר חנילאי נגד רב חסדא ואתנח אמר ליה עולא אמאי קא מתאנחת והאמר רב אנחה שוברת חצי גופו של אדם שנאמר (יחזקאל כא) ואתה בן אדם האנח בשברון מתנים וגו׳. ורבי יוחנן אמר כל גופו של אדם שנאמר (שם) והיה כי יאמרו אליך על מה אתה נאנח וכהתה כל רוח וגו׳. אמר ליה היכי לא אתנח ביתא דהוו בה שיתין אפייתא בימַמא ושיתין אפייתא בליליא ואפיין לכל מאן דצריך ולא שקיל ידא מן כיסא דסבר דילמא אתא עניא בר טובים ואדמטו ליה לכיסא קא מכסיף. ותו הוו פתיחין ליה ד׳ בבי לארבע רוחתא דעלמא וכל דהוה

went out satisfied. Moreover in time of famine he scattered wheat and barley outside, so that those who were ashamed to take help openly by day might come and take it by night; and now his house has fallen into ruin. Should I not sigh?" So Ulla said to him, "Thus R. Jochanan said: 'Since the destruction of the Temple it was decreed that the houses of the righteous shall become ruins, for it is written (Is. 5, 9.) *Truly many houses shall become desolate. Yea, great and beautiful ones without an inhabitant!*' 'Still,' added Rabbi Jochanan, 'the Holy One, praised be He! will again people it, for it is written (Ps. 125, 1.) *Those who trust in the Lord are like Mt. Zion.* Just as the Holy One, praised be He! is ready to rebuild Mt. Zion so will the Holy One, praised be He! rebuild the houses of the righteous.'" Ulla noticed that R. Chisda was still not comforted. He said to him therefore: "It is sufficient for the slave to have as much as his master [but not more]."[16]

Rab said: "The memory of a dead one is not erased from the heart [of his relatives] before twelve months have elapsed, for it is written (Ps. 31, 13.) *I am forgotten as a dead man out of the heart, I am become like a lost vessel.*"[17]

(Fol. 60a) Our Rabbis taaught: "It once happened that when Hillel the Old was coming along the road and heard a sorrowful cry he said, 'I am sure it is not in my house.' And concerning such men, says the passage (Ps. 112, 7.) *Of an evil report shall he not be afraid; his heart is firm, trusting in the Lord.*" Raba said: "We can infer this passage in whatever way we desire, either from the beginning to the end, or from the end to the beginning; from the beginning to the end: *Of an evil report shall he not be afraid,* [because] *his heart is firm trusting in the Lord,* or from the end to the beginning: [Having] *his heart firm trusting in the Lord, he shall not be afraid of an evil report.*"

A certain disciple followed R. Ishmael, the son of R. Jose, in the market of Zion, whereupon the latter noticed that the disciple was frightened; he said to him: "Hast thou sinned? for it is written (Is. 33, 14.) *In Zion sinners are in fear.*" The disciple asked him, "Is it not written (Pr. 28, 13.) *Happy is the*

עייל כפין נפיק כי שבע והוה שדי ליה חטי ושערי בשני בצורת אבראי דכל מאן דכסיפא ליה מילתא למשקל ביממא אתי ושקיל בליליא השתא נפל בתלא ולא אתנח. אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן מיום שחרב בית המקדש נגזרה גזירה על בתיהן של צדיקים שיחרבו שנאמר (ישעיה ה) אם לא בתים רבים לשמה יהיו גדולים וטובים מאין יושב ואמר ר' יוחנן עתיד הקב"ה להחזירן לישובן שנאמר (תהלים קכה) הבוטחים בה' כהר ציון וגו' מה הר ציון עתיד הקב"ה להחזירו לישובו אף בתיהן של צדיקים עתיד הקב"ה להחזירן לישובן. חזייה דלא מיתבא דעתיה אמר ליה דיו לעבד שיהא כרבו:

אמר רב אין המת משתכח מן הלב אלא לאחר י"ב חדש שנאמר (תהלים לא) נשכחתי כמת מלב הייתי ככלי אובד:

(דף ס) תנו רבנן מעשה בהלל הזקן שהיה בא בדרך ושמע קול צווחה בעיר ואמר מובטח אני שאין זה בתוך ביתי ועליו הכתוב אומר (תהלים קיב) משמועה רעה לא יירא נכון לבו בטוח בה'. אמר רבא כל היכי דדרשת להאי קרא מרישיה לסיפיה מדריש ומסיפיה לרישיה מדריש. מרישיה לסיפיה מדריש משמועה רעה לא יירא מאי טעמא משום דנכון לבו בטוח בה'. מסיפיה לרישיה מדריש נכון לבו בטוח בה' משמועה רעה לא יירא. ההוא תלמידא דהוה שקיל ואזיל אבתריה דרבי ישמעאל ברבי יוסי בשוקא דציון חזייה דקא מפחיד א"ל חטאה את דכתיב (ישעיה לג) פחדו בציון חטאים א"ל והא כתיב (משלי כח) אשרי אדם מפחד תמיד א"ל

16) God's house is destroyed, and the houses of the righteous should be in no better condition.
17) See Babba Metziah Fol. 28b that the owner of a lost article gives up hope of its recovery only after twelve months and since David likens one who is dead unto a lost vessel, from this we learn that one who dies is not forgotten before the expiration of twelve months.

*man that always feareth.*" "This refers to the Torah" [was R. Ishmael's answer].

Juda b. Nathan was following R. Hamnuna and noticed that he groaned; Juda b. Nathan said: "That man is inviting afflictions upon himself, for it is written (Job 3, 25.) *For the thing which I greatly feared, is come upon me, and that which I was afraid of is come unto me.*" Has it not been written also (Pr. 28, 14.) *Happy is the man that always feareth?* The last refers to the Torah.

(Fol. 60b) R. Huna said in the name of Rab, who spoke in the name of R. Meier, and it is so taught also in a Baraitha in the name of R. Akiba: A man shall always be accustomed to say, "All that God doth is done well"; as it once happened to R. Akiba who was traveling over the country and had with him an ass, a rooster and a lamp. At nightfall he reached a village where he sought lodging for the night, and it was refused. "All that God doth is done well," said he. He proceeded toward the forest where he resolved to spend the night. A lion came and ate up his ass; a cat came and devoured the rooster, and the wind extinguished the lamp. "All that God doth is done well," he said. That same night a ravaging army came and captured the village, and then R. Akiba said joyfully: "Is not what I said true? All that is done by Heaven is done well' " [for the enemy passed through the forest where R. Akiba slept that night, and if the ass had brayed, if the rooster had crowed or if the soldiers had seen the light, he would surely have met his death]."

(Fol. 61b) *And thou shalt love thy Lord thy God with all thy heart, and with all thy soul and with all thy might* (Deu. 6, 4). We are taught that R. Eliezer the great says: "Since it is said *With all thy soul,* why then is it necessary to say *With all thy might,* and since it is said *With all thy might,* why then is it necessary to say *With all thy soul.* To teach that if there is a man to whom the soul is considered dearer than money, to him is said *With all thy soul;* while for him who values money more than his life, to him is said *And with all thy might.*" But R. Akiba said, *With all thy soul* means, "Even when thy life is taken away from thee."

Our Rabbis taught that the [Roman] Government once issued a decree forbidding Israel to study the Torah. What did R. Akiba do? He installed many congregations in

ההוא בדברי תורה כתיב. יהודה בר נתן הוה שקיל ואזיל בתריה דרב המנונא אתנח א"ל יסורי קא בעי ההוא גברא לאתויי אנפשיה דכתיב (איוב ג') כי פחד פחדתי ויאתיני ואשר יגורתי יבא לי. א"ל והא כתיב אשרי אדם מפחד תמיד ההוא בד"ת כתיב:

(ע"ב) אמר ר"ה אמר רב משום רבי מאיר וכן תנא משמיה דרבי עקיבא לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעבדין מן שמיא לטב. כי הא דרבי עקיבא הוה אזיל באורחא והוה בהדיה חמרא ותרנגולא ושרגא מטא לההיא מתא בעא אושפיזא ולא יהבו ליה. אמר כל דעבדין מן שמיא לטב אזל בת בדברא אתא אריה אכלי' לחמריה אתא שונרא אכלה לתרנגולא אתא זיקא כבייה לשרגא אמר כל דעבדין מן שמיא לטב. ביה בלילה אתא גייסא שבייה למתא אמר להו לאו אמרי לכו כל מה שעשה הקב"ה הכל לטובה.

(דף סא ע"ב) ואהבת את ה' אלהיך וגו' תניא ר"א הגדול אומר אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך, לומר לך אם יש לך אדם שגופו חביב עליו ממונו לכך נאמר בכל נפשך, ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר ובכל מאדך. ר"ע אומר בכל נפשך אפי' נוטל את נפשך. ת"ר מעשה שגזרה מלכות גזירה על ישראל שלא יעסקו בתורה מה עשה ר"ע הלך והקהיל קהלות ברבים וישב ודרש. מצאו פפוס בן יהודה א"ל עקיבא אי אתה מתיירא מפני אומה זו א"ל

public places and sat and lectured to them. Whereupon Papus b. Juda found him and said to him: "Akiba! art thou not afraid of this nation?" R. Akiba replied: "Art thou Papus, called the wise? Listen, and I will relate a parable to thee. A fox, walking by the river side, noticed the fishes therein swimming to and fro, so he said to them, 'Why are ye running?' 'Because we fear the nets that are placed for us,' they replied. 'Come to shore then,' said the fox to them, 'and live with us just as my ancestors lived with your ancestors.' The fishes exclaimed, 'Art thou called the wisest of the beasts? Thou art not wise but very foolish. If we are in danger in the element in which we live (in the water), how much greater would we be in danger in the element in which we die (on shore).' So is it with us; if at the time we study the Torah, of which it is written (Deu. 30, 20.) *It is thy life and the prolongation of thy days,* we are in such fear of danger, how much greater would be the danger if we cease studying the Torah?" It is related that not many days elapsed when R. Akiba was arrested and imprisoned; Papus also was arrested and placed in the same prison. "Papus, what brought thee here?" asked R. Akiba; Papus replied: "Happy art thou R. Akiba, that thou art arrested for studying the Torah! Woe to me, Papus, that I was arrested because of vanity!" When R. Akiba was led forth to execution, it was just at the time of the morning *Sh'm'a.* As they tore his flesh with iron curry-combs, he was devotedly taking upon himself the yoke of the Heavenly Kingdom with love, His disciples asked of him: "Rabbi, how long [wilt thou continue your prayers]?" "O," answered he, "all my life I worried as to how I could fulfill the ordinance. [*Love thy God*] *with all thy soul,* which means 'even if thy soul be taken from you'; I asked myself when would such an opportunity come to hand that I might fulfill it? And now when it finally came to hand shall I not fulfill it?" With a long-drawn out voice he was saying the word *Echad* (One) [from Hear O Israel, the Lord our God is One]. when his soul departed. A Heavenly voice went forth and said "Happy ought thou be, R. Akiba, that thy soul departed with the word *Echad.*" The ministering angels then pleaded before the Holy One, praised be He! saying: "Sovereign of the universe, is this the Torah's reward? Is it not said (Ps. 17, 14.) *Let me die through Thine*

אמשול לך משל למה הדבר דומה לשועל שהיה מהלך על הנהר ראה דגים שהיו רצים לכאן ולכאן אמר להם מפני מה אתם רצים אמרו לו מפני הרשתות והמכמורות הבאות עלינו, אמר להם רצונכם שתעלו ליבשה ונדור אני ואתם כדרך שדרו אבותי ואבותיכם, אמרו לו אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות, לא פקח אתה אלא טפש אתה, ומה במקום חיותנו אנו מתיראים, במקום מיתתנו לא כל שכן, ואף אנו כך בזמן שאנו עוסקים בתורה דכתיב בה (דברים ל) כי הוא חייך ואורך ימיך אנו מתיראים, כשאנו פוסקין מדברי תורה עאכ"ו. אמרו לא היו ימים מועטים עד שתפסוהו לר"ע וחבשוהו בבית האסורים ותפסו לפפוס בן יהודה וחבשוהו אצלו, אמר לו פפוס מי הביאך לכאן אמר לו אשריך ר"ע שנתפסת על ד"ת אוי לי שנתפסתי על דברים בטלים. בשעה שהוציאוהו לר"ע להריגה זמן ק"ש היה והיו סורקין את בשרו במסרקאות של ברזל והיה מתכוין לקבל עליו עול מלכות שמים באהבה, אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן אמר להם כל ימי הייתי מצטער על הפסוק הזה בכל נפשך ואפי' הוא נוטל את נפשך אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו. היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד, יצתה בת קול ואמרה אשריך ר"ע שיצתה נשמתך באחד, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע זו תורה וזו שכרה, אמרו (תהלים יז) ממתים ידך ה' ממתים מחלד.

אמר להם חלקם בחיים, יצתה בת קול ואמרה לו אשריך ר"ע שאתה מזומן לחיי העוה"ב:

(דף סב ע"ב) (ש"א כו) אם ה' הסיתך בי. אמר ר"א אמר ליה הקב"ה לדוד מסית קרית לי הרי אני מכשילך בדבר שאפי' תינוקות של בית רבן מכירין בו שנאמר (שמות ל) כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כופר נפשו. מיד (דה"א כא) ויעמוד שטן על ישראל וכתיב (ש"ב כד) ויסת את דוד בהם לאמר לך מנה את ישראל וכיון דמנינהו לא שקל מינייהו כופר וכתיב (שם) ויתן ה' דבר בישראל מהבקר ועד עת מועד. מאי ועד עת מועד. א"ר שמואל סבא חתניה דרבי חנינא משמיה דרבי חנינא משעת שחיטת תמיד ועד זריקתו. ורבי יוחנן אמר עד חצות ממש. (שם) ויאמר למלאך המשחית בעם רב. מאי רב אמר רבי אלעזר א"ל הקב"ה למלאך טול הרב שבהן שיש בו ליפרע מהן כמה חובות. באותה שעה מת אבישי בן צרויה ששקול כרובה של סנהדרין. (דה"א כא) וכהשחית ראה ה' וינחם על הרעה. מאי ראה אמר רב יעקב אבינו ראה שנאמר (בראשית לו) ויאמר יעקב כאשר ראם. ושמואל אמר אפרו של יצחק ראה שנא' (שם כב) אלהים יראה לו השה. ר' יצחק נפחא אמר כסף כפורים ראה שנא' (שמות ל) ולקחת את כסף הכפורים. ורבי יוחנן אמר בית המקדש ראה דכתיב (בראשית

*own hand* (*a natural death*) *O Lord, of those who die of age.*" "Their share shall be in life," was God's answer. Thereupon a Heavenly voice went forth and said, "Happy art thou, Akiba, that thou art chosen for the bliss of futurity."

(Fol. 62b) *If the Lord hath instigated thee against me* (I Sam. 26, 19). R. Elazar said: "Thus spoke the Holy One, praised, be He! unto David, 'Art thou calling me instigator? I will cause thee to stumble even with that which school children know'; for it is written (Ex. 30, 12.) *When thou takest the sum of the children of Israel of those who are to be numbered, then shall each man pay a ransom for his soul* [which means that Israel should not be counted unless a ransom is given for that act]. Immediately after this it happened (I Chr. 21, 1.) *And Satan moved against Israel and enticed David.* It is also written (II Sam. 24, 1.) *He instigated David against them to say 'Go number Israel and Judah,'* and since he counted them without taking a ransom from them, it is written immediately thereafter *And the Lord sent a pestilence into Israel from morning even to the time appointed.* What is meant by *From morning even to the time appointed?* Samuel, the senior, and son-in-law of R. Chanina, said in R. Chanina's name: "From the time of the slaughter of the perpetual-daily-morning-offering[18] until the sprinkling of its blood." And R. Jochanan said: "Until noon," *And He said to the angel, that destroyed among the people great* (Ib. ib. 16). What is meant by *great?* R. Elazar said: "Thus said the Holy One, praised be He! 'Take me the greatest of them in whom there is [merit enough] with which to pay their debts (sins). At that moment Abishai b. Zeruyah, who was the equal of the majority of the Sanhedrin, died. *But as he was destroying, the Lord looked on and bethought Himself* (I Chr. 21, 15). What did He see? Rab said: "He saw our father Jacob," for it is written (Gen. 32, 3.) *And when Jacob saw them* (*Ra'ah*) *he said,* etc.[19] Samuel said: "He saw the ashes of Isaac, for it is said (Ib. 22, 8.) *God will show us the lamb for them.*" R. Isaac Naphcha said: "He saw the atonement money [which was donated for the construction of the Tabernacle], for it is said (Ex. 31, 16.) *And thou shalt take the atonement money*";

18) See Num. 28, 4.
19) In both places the word *Ra'ah* appears, which originally means "saw" or "see."

and R. Jochanan said: "He saw the Temple, for it is written (Gen. 22, 14.) *On the mount of the Lord it shall be seen.*" Upon the same point R. Jacob b. Ide and R. Samuel b. Nachmeini differ. One said, "He saw the atonement money," and the other said "He saw the Temple." The following statements will prove the correctness of the opinion of the one who said that "He saw the Temple"; for it is said (Ib. ib.) *As it is said to this very day, On the mount of the Lord it shall be seen.* [20]

(Fol. 63a) It was taught that Hillel the Elder said: "When people imbibe (learning), diffuse it; when they reject (learning), gather it in. If thou see that the Torah is beloved by the generation, then, diffuse it [teach it even though there are others that teach them]; for it is said (Pr. 11, 24.) *There is a man that scattereth gifts and yet his wealth is increased,* but if thou see that the Torah is not beloved by the generation, then gather it in (do not teach it); for it is said (Ps. 119, 126.) *It is time to act for the Lord; they have broken thy law.*" R. Kapara once preached: "If a thing is cheap, be quick and buy it [for it will surely rise[. Where there is no man (leader) try to be a man yourself." Abaye said: "We infer from these words that in any gathering where there are enough men one should not try to make himself prominent." Surely! This is more than plain! He needs it in the case of the stranger who comes and finds a man only his equal [the stranger should not try to do anything without the consent of the native].

R. Kapara expounded: "Which small section contains the essential parts of the Torah? *In all thy ways acknowledge Him and He shall direct thy path* (Pr. 3, 6)." Raba said: "Even in matters of iniquity."

R. Kapara preached: "A man should always teach his son an occupation which is clean and easy." What is that? R. Chisda said, "Needle work."

We are taught that Rabbi says: "Never shall a man try to acquire too many friends within his house, for it is said (Pr. 18, 24.) *A man's many companions are hurtful to him.*" We are taught that Rabbi says: "A man should avoid appointing a supervisor over his household for had not Potiphar appointed Joseph the supervisor over his household, the trouble [he had] would not have occurred." [21]

כב) בהר ה׳ יראה, פליגי בה רבי יעקב בר אידי ורבי שמואל בר נחמני, חד אומר כסף כפורים ראה וחד אומר בית המקדש ראה, ומסתברא כמאן דאמר בית המקדש ראה שנאמר (שם) אשר יאמר היום בהר ה׳ יראה:

(דף סג) אמר רבא האי קרא מרישיה לסיפיה מדריש מסיפיה לרישיה מדריש, מרישיה לסיפיה מדריש עת לעשות לה׳ מה טעם משום הפרו תורתך. מסיפיה לרישי׳ מדריש הפרו תורתך מה טעם משום עת לעשות לה׳. תניא הלל הזקן אומר בשעת המכנסים פזר בשעת המפזרים כנס אם ראית דור שהתורה חביבה עליו פזר שנא׳ (משלי יא) יש מפזר ונוסף עוד ואם ראית דור שאין התורה חביבה עליו כנס שנא׳ עת לעשות לה׳ הפרו תורתך. דרש בר קפרא זלת קפוץ קנה מינה באתר דלית גבר תמן הוי גבר. אמר אביי ש״מ באתרא דאית גבר תמן לא תהוי גבר, פשיטא לא נצרכה אלא כששניהם שוים, דרש בר קפרא איזו היא פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה (שם ג) בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך. אמר רבא אפילו לדבר עבירה, דרש בר קפרא לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה, מאי היא אמר רב יהודה מחטא דתלמיותא:

תניא רבי אומר לעולם אל ירבה אדם ריעים בתוך ביתו שנאמר (משלי יח) איש רעים להתרועע. תניא רבי אומר אל ימנה אדם אפוטרופוס בתוך ביתו שאלמלא מינה פוטיפר את יוסף אפוטרופוס בתוך ביתו לא בא לאותו דבר. תניא רבי אומר למה נסמכה פרשת נזיר

20) Referring to mount Moriah on which the Temple was built.
21) See Gen. 39, 7-20.

We are taught that Rabbi says: "Why has the section referring to the Nazarite been arranged close to the section of *Sota?*[22] To tell us that if one see a *Sota* in her corrupted state he shall obstain from wine." Hezekiah, the son of R. Parnach, said in the name of R. Jochanan: "Why has the section referring to the *Sota* been arranged close to the section of *Terumah* and tithes?[23] To tell us that whoever has *Terumah* and tithes and does not give them to the priest will finally be obliged [to go] to the Priest on account of his wife, as it is said (Num. 5, 10.) *And every man's hallowed things shall be his,* and immediately succeeding this is written *If the wife of any man go saide;* and after this is written: *Then shall the man bring his wife,* etc. And moreover poverty will at last overtake him and he will become a recipient of that same thing which he refused to give, [24] as it is said *And every man's hallowed things shall be his* [i. e., *And every man's hallowed things,*—if he gives it not to the priest,—*shall be his own,*—for his own necessities]." R. Nachman b. Isaac said: "If, on the other hand, he give [deliberately the tithes to the priest], he will become rich, as it is said (Ib.) *Whatever any man giveth to the priest shall belong to him,* i. e., he shall have much wealth."

R. Huna b. Brachia in the name of R. Elazar Hakapar said: "To him who associates the Heavenly name in his troubles (praising the Lord even for misfortune), his means of support will be doubled, as it is said (Job 22„ 25.) *Yea, the Almighty shall be thy defence, and thou shalt have plenty of silver.*"[25] R. Samuel b. Nachmeini said: "His maintenance will come as quickly as a bird flies; for it is said (Ib.) *And thou shalt have plenty of silver.*"

R. Tubia said in the name of R. Joshiya: "He who is careless about the study of the Torah, will have no strength to withstand a day of adversity; as it is said (Pr. 24, 10.) *If thou faint in the day of adversity, thy strength is small.*" R. Ami b. Mathun in the name of Samuel said: "Even [if he weaken himself] from one meritorious deed; for it is said *If thou faint,* i. e., from whatever the weakening may be."

R. Saffra said that R. Abuhu related:

לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין. אמר חזקיה בריה דרבי פרנך אמר רבי יוחנן למה נסמכה פרשת סוטה לפרשת תרומות ומעשרות לומר לך שכל שיש לו תרומות ומעשרות ואינו נותנן לכהן סוף נצרך לכהן על ידי אשתו. שנאמר (במדבר ה) ואיש את קדשיו לו יהיו וסמיך ליה איש איש כי תשטה אשתו (אלשיך פ' נשא) וכתיב והביא האיש את אשתו וגו'. ולא עוד אלא סוף שנצרך להן שנאמר ואיש את קדשיו לו יהיו. אמר רב נחמן בר יצחק ואם נותנם סוף מתעשר שנאמר שם) איש אשר יתן לכהן לו יהיה, לו יהיה ממון הרבה, אמר רב הונא בר ברכיה משום רבי אלעזר הקפר כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו שנאמר (איוב כב) והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך. רבי שמואל בר נחמני אמר פרנסתו מעופפת לו כצפור שנאמר וכסף תועפות לך, א"ר יאשיה כל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום צרה שנאמר (משלי כד) התרפית ביום צרה צר כחכה, א"ר אמי בר מתנה אמר שמואל אפילו מצוה אחת שנאמר התרפית מכל מקום:

אמר רב ספרא רבי אבהו הוא משתעי כשירד חנניא בן אחי ר' יהושע לגולה היה מעבר שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ, שגרו

22) A woman suspected of adulteny. See Num. 5 treats of *Sota* and 6 treats of Nazarite.
23) See Num. 5, 10-12.
24) Tithes are given to the Levites and the poor.
25) *Betzarecha* (thy defence), is explained here as if it were written *Betzarothecha* (in thy troubles).

אחריו שני ת"ח רבי יוסי בן כיפר ובן בנו של זכריה בן קבוטל כיון שראה אותם אמר להם למה באתם אמרו לו ללמוד תורה באנו הכריז עליהם אנשים הללו גדולי הדור הם ואבותיהם שמשו בבית המקדש כאותה ששנינו זכריה בן קבוטל אומר הרבה פעמים קריתי לפניו בספר דניאל התחיל הוא מטמא והם מטהרים הוא אוסר והם מתירין הכריז עליהם אנשים הללו של שוא הם של תוהו הם. אמרו לו כבר בנית ואי אתה יכול לסתור כבר גדרת ואי אתה יכול לפרוץ. אמר להם מפני מה אני מטמא ואתם מטהרים אני אוסר ואתם מתירים. אמרו לו מפני שאתה מעבר שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ. אמר להם והלא עקיבא בן יוסף היה מעבר שנים וקובע חדשים בחוץ לארץ. אמרו לו הנח רבי עקיבא שלא הניח כמותו בארץ ישראל. אמר להם אף אני לא הנחתי כמותי בארץ ישראל אמרו לו גדיים שהנחת נעשו תישים בעלי קרנים והם שגרוני אצלך וכך אמרו לנו לכו ואמרו לו בשמנו אם שומע מוטב ואם לאו יהא בנדוי ואמרו לאחינו שבגולה אם שומעים מוטב ואם לאו יעלו להר, אחיה יבנה מזבח חנניה ינגן בכנור ויכפרו כלם ויאמרו אין להם חלק באלהי ישראל. מיד געו

When Chanania the son of R. Joshua's brother went into exile, he made leapyears and fixed days for the new moon[26] outside of Palestine. The Rabbis sent two disciples after him, R. Jose b. Kippar and the grandson of R. Zechariah b. Kebutal [to warn him against such an act]. As soon as R. Chanania saw them he said: "For what have ye come here?" "To learn the Torah from you have we come," they replied. He then introduced them [before the public]: "They are the prominent men of this generation whose fathers served in the Temple as we have been taught (in a Mishnah). Zechariah b. Kebutal says, 'Many a time have I read before him in the book of Daniel.'"[27] He began to teach them and of everything he said levitically unclean they said clean; prohibited, they said permitted; so that he began denouncing them, saying, "These men are false and of a wicked nature." "It is too late," said they to him. "What thou hast already built thou canst not destroy; what thou hast already repaired thou canst not break." Thereupon he asked them: "Why have ye said clean of things which I declared unclean, and allowed things which I declared prohibited?" Whereupon they answered him: "Because thou hast made leap years and hast fixed days for the new moon outside of Palestine." He said to them, "Had not R. Akiba b. Joseph made leapyears and fixed days for the newmoon outside of Palestine?" "R. Akiba was different," they answered him, "because none greater than he was left in Palestine." "Have I left any one bigger than I am in Palestine?" "The kids (young scholars) have grown to be wethers (great scholars) of horns [who are able to measure their intellectual strength with thee], and they sent us unto thee saying thus, 'Go tell him in our names: If he will listen it is well but if not let him be under ban, (Fol. 63b) and warn our exiled brethren that if they will listen it is well, but if not let them ascend the mountain (to make a heathen altar),[28] Achiya will be the builder [of such an altar] and Chanania (of above) shall play violin and

26) The Jewish calendar is based upon the lunar system. In ancient days the new moon or the first of the month was fixed by observation of the appearance of the new moon. A permanent calendar, still in existence, was introduced during the early part of the Babylonian exile. According to lunar system the moon passes through her different phases in not less than 29 days, 12 hours, 793 parts (*chalakim*) of an hour. This constitutes a lunar month. The lunar year consists of 354 days, 8 hours, 876 parts; it is shorter by 10 days, 21 hrs., 204 parts than the solar year, and every two or three years the difference is equalized by the addition of a month. That year is then called a "leap year."

27) This refers to the High Priest on the night of Atonement when he was not allowed to sleep, some one had to keep him from sleep by reading stories.—Zachariah being one who was prominent was selected for that honorary position. See Yama 18b.

28) The way of serving the Gods was on elevated places. See Jeremiah 2, 20.

let them all deny Eternity and say we have no more a share in the God of Israel.'" Immediately after they finished this message, the people commenced to weep loudly and said, "God forbid such a thing. [Our sincere desire is] to keep on having a share in the God of Israel."

And why were the Rabbis so severe in their warning? Because it is said (Is. 2, 3,) *Out of Zion shall come forth the Torah and the words of the Lord out of Jerusalem.* It could quite be understood had the two disciples declared unclean whatever Chanania declared clean, as this would have been permissible, but how was it that what he declared unclean they declared clean? Have we not taught: "If one sage declared a thing [levitically] unclean another one has no right to declare it clean; if one prohibited a thing, the other one is not permitted to declare it allowed." They did it because the people should not be guided by him.

Our Rabbis taught: When our Rabbis entered the academy of Jabne, they found R. Juda, R. Jose, R. Nechemia, and R. Elazar, the son of R. Jose the Galilean, there. They all began to expound in honor of hospitality to the stranger. R. Juda, the chief speaker in every place, began in honor of the Torah and preached. "It is written (Ex. 33, 7.) *And Moses took his tent, and pitched it outside the camp.* Can we not conclude this from the rule of *a fortiori;* that if the Lord's ark which was at a distance of only twelve miles, the Torah says (Ib. ib.) *And it came to pass that every one who sought [instruction of] the Lord went out unto the Tabernacle of the congregation,* surely, then scholars who travel from one town to another and from one land to another, should be called those who sought the Lord." *And the Lord spoke unto Moses face to face.* (*Ib.*) R. Isaac said: "Thus saith the Holy One, praised be He! unto Moses. 'Moses, let us cheer each other up in the *Halacha* by discussion.'" And some say: "Thus said the Holy One, praised be He! unto Moses: 'Moses, just as I have been kind enough to thee, so be thou kind (forbearing) to Israel and return the tent unto its former place.'" *And then he returned unto the camp,* etc. (Ib.) R. Abuhu said: "Thus said the Holy One, praised be He! unto Moses: 'Now the people will say, The teacher (God) be angry, and the scholar (Moses) be angry, what will become of Israel? If thou wilt

כל העם בבכיה ואמרו חס ושלום יש לנו חלק באלהי ישראל. וכל כך למה. משום שנאמר כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים, בשלמא הוא מטהר והן מטמאין לחומרא אלא הוא מטמא והן מטהרים היכי הוה והתניא חכם שטמא אין חבירו רשאי לטהר אסר אין חבירו רשאי להתיר. קא סברי כי היכי דלא נגררו בתריה:

ת"ר כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה היו שם רבי יהודה ורבי יוסי ורבי נחמיה ור"א בנו של ר"י הגלילי פתחו כולם בכבוד אכסניא ודרשו, פתח רבי יהודה ראש המדברים בכל מקום בכבוד תורה ודרש (שמות לג) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה והלא דברים ק"ו ומה ארון ה' שלא היה מרוחק אלא י"ב מיל אמרה תורה (שם) והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד ת"ח שהולכים מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה אעכ"ו. (שם) ודבר ה' אל משה פנים אל פנים א"ר יצחק א"ל הקב"ה למשה משה אני ואתה נסביר פנים בהלכה, איכא דאמרי כך א"ל הקב"ה למשה כשם שאני הסברתי לך פנים כך אתה הסבר פנים לישראל והחזר האהל למקומו, ושב אל המחנה וגו' אמר רבי אבהו א"ל הקב"ה למשה עכשיו יאמרו הרב בכעס ותלמיד בכעס ישראל מה תהא

return the tent unto its place, it will be well, if not Joshua b. Nun, thy disciple, will serve instead of thee;' and thus is understood what is written [immediately after this], *And he (Moses) returned unto the camp.*" Raba said: "Nevertheless, the words were not uttered for no purpose; for it is said *And his servant, Joshua b. Nun, a young man, departed not out of the tent.* (Ib.)" [Showing that he remained there since].

R. Juda again opened in honor of the Torah and expounded *Be attentive, and hearken, O Israel, this day art thou become a people.* (Deu. 27, 9). "Was the Torah then given unto Israel on that day? Behold! forty years had already elapsed. But this is stated for the purpose of inferring from it that the Torah shall always be as dear and beloved by its students, as if that very day it had been given on Mt. Sinai." R. Tanchum, son of R. Chiya, the man from the village of Adhu, said: "You may infer it from the following. A man who is accustomed to read the Sh'm'a, reads it every day, morning and evening; and if he miss but one evening it seems to him as if he had never read the Sh'm'a." *Be attentive,* i. e., organize yourself into a company for the purpose of studying the Torah, because the Torah can be acquired only if studied in company; for R. Jose, the son of R. Chanina, said: "What is meant by the passage (Jer. 50, 36.) *The sword is against the lying soothsayers and they shall become foolish,* i. e., the sword is against the learned who sit alone and study the Torah in privacy. Moreover, they become foolish; for it is written here *Veno'alu* (and they shall become foolish), and it is written there (Num. 12, 11.) *No'alnu* (wherein we have acted foolishly). Moreover, they will commit sins; for it is said (Ib.) *And wherein we have sinned (No'alnu),* and if you wish [I conclude] from this (Is. 19, 13.) *The prince of Tzo-an are become fools (No'alu).*" We can explain in another way: *Be attentive and listen,* Expose yourselves to being smitten over the study of the Torah, as Resh Lakish said: "Whence do we infer that the Torah will be preserved with him only who is ready to die for her? It is said (Num. 19, 14.) *This is the Torah, when a man dieth in a tent.*" We may explain in another way: *Be attentive and listen, O Israel;* Be quiet, listen, and then explain it,[29] as Raba said

עליהם אם אתה מחזיר האהל למקומו מוטב ואם לאו יהושע בן נון תלמידך משרת תחתיך והיינו דכתיב ושב אל המחנה. אמר רבא אע״פ כן לא יצא הדבר לבטלה שנא׳ ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל:

ועוד פתח רבי יהודה בכבוד תורה ודרש (דברים כז) הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם וכי אותו היום נתנה תורה לישראל והלא אותו יום סוף ארבעים שנה היה אלא ללמדך שחביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום כיום שנתנה מהר סיני. אמר רבי תנחום בריה דרבי חייא איש כפר עכו תדע שהרי אדם קורא ק״ש שחרית וערבית וערב אחד אינו קורא דומה כמי שלא קרא ק״ש מעולם. הסכת עשו כתות כתות ועסקו בתורה לפי שאין התורה נקנית אלא בחבורה כדרבי יוסי בר חנינא דאמר רבי יוסי בר חנינא מאי דכתיב (ירמיה נ) חרב אל הבדים ונואלו חרב על שונאיהם של ת״ח שיושבין בד בבד ועוסקין בתורה ולא עוד אלא שמטפשין כתיב הכא ונואלו וכתיב התם (במדבר יב) אשר נואלנו ולא עוד אלא שחוטאין שנא׳ ואשר חטאנו. ואי בעית אימא מהכא (ישעיה יט) נואלו שרי צוען, דבר אחר הסכת ושמע ישראל כתתו עצמכם על דברי תורה כדריש לקיש דאמר ריש לקיש מנין שאין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה שנא׳ (במדבר יט) זאת התורה אדם כי ימות באהל. ד״א הסכת ושמע

29) *Haasketh* (be attentive), when divided in two *Haas keth,* means "be quiet and listen" also "explain."

"A man shall first study and then think how to explain it."

It was said in the academy of R. Janai, "What is meant by the passage (Pr. 30, 33). *For the pressure of milk bringeth forth butter, and the pressure of the nose bringeth forth blood, so the pressure of wrath bringeth forth strife?* That is, In whom can you find the butter (the prime) of Torah? who has vomited the milk of his mother's breast on account of her (the Torah). *And the pressure of the nose bringeth forth blood,* i. e., every disciple who is silent when the provocation of his teacher is upon him the first time, will be rewarded with the knowledge of being able to distinguish between ritually purified blood and unpurified blood.[30] *So the pressure of wrath bringeth forth strife,* i. e., every disciple who remains silent at the provocation of his teacher once and a second time will be rewarded with the knowledge of being able to distinguish between civil and criminal laws; for we are taught (in a Mishnah) that R. Ishmael says: "He who wants to become wise shall study the civil laws for there is no store (of wisdom) in the entire Torah richer than this (civil law), which is like a flowing well." R. Samuel b. Nachmeini said: "What is meant by the passage (Pr. 30, 32.) *If thou hast become degraded by lifting thyself up or, if thou hast devised evil, put thy hand to thy mouth,* i. e., He who lowers himself (exposes his ignorance) for the sake of learning the Torah, shall finally be raised; if he muzzle his mouth (is ashamed to ask his teacher) he will have to put his hand to the mouth [when he in turn is questioned]."

R. Nechemiah opened in honor of the one who exercised hospitality [toward strangers] and preached: *And Saul said unto the Kenite, 'Go, depart, get you down from the midst of Amalekites lest I destroy thee with them, whereas ye acted kindly with the children of Israel at their coming up out of Egypt* (I Sam. 15, 6). "Behold, can this not be concluded through the rule of *a fortiori?* If Jethro who did not come near Moses for anything else but his own honor was so rewarded, how much more then should a man be rewarded, who takes learned men in his house, feeds them, gives them drink and lets them enjoy of his wealth?'

R. Jose opened in honor of the one who is hospitable and preached: *Thou shalt not abhor an Edomite, for he is thy brother;*

ישראל הם ואחר כך כתת כדרבא דאמר רבא לעולם ילמוד אדם ואחר כך יהגה. אמרי דבי רבי ינאי מאי דכתיב (משלי ל) כי מיץ חלב יוציא חמאה ומיץ אף יוציא דם ומיץ אפים יוציא ריב. במי אתה מוצא חמאה של תורה במי שמקיא חלב שינק משדי אמו עליה. ומיץ אף יוציא דם כל תלמיד שכועס עליו רבו פעם ראשונה ושותק זוכה להבחין בין דם טמא לדם טהור, ומיץ אפים יוציא ריב כל תלמיד שכועס עליו רבו פעם ראשונה ושניה ושותק זוכה להבחין בין דיני ממונות לדיני נפשות דתנן רבי ישמעאל אומר הרוצה שיתחכם יעסוק בדיני ממונות שאין לך מקצוע בתורה יותר מהן שהן כמעין נובע. אמר רבי שמואל בר נחמני מ"ד (משלי ל) אם נבלת בהתנשא ואם זמות יד לפה. כל המנבל עצמו על דברי תורה סופו להתנשא ואם זמם יד לפה:

פתח רבי נחמיה בכבוד אכסניא ודרש מ"ד (ש"א טז, ע' בחדושי הלכות) ויאמר שאול אל הקיני לכו סורו רדו מתוך עמלקי פן אוסיפך עמו ואתה עשית חסד עם כל בני ישראל, והלא דברים ק"ו ומה יתרו שלא קרב את משה אלא לכבוד עצמו כך. המארח ת"ח בתוך ביתו ומאכילו ומשקהו ומהנהו מנכסיו על אחת כמה וכמה. פתח רבי יוסי בקבוד אכסניא ודרש (דברים כג) לא תתעב אדומי כי אחיך הוא לא

30) This refers to Nidda, during the period of women's menstruation.

*thou shalt not abhor an Egyptian, because thou wert a stranger in his land* (Deu. 23, 8). "Can this not be concluded through the rule of *a fortiori?* If the Egyptians who came nigh unto Israel for their own benefit only, as is said (Gen. 47, 6.) *And if thou knowest that there are among them men of activity, then appoint them rulers over my cattle,* were so protected; how much more then, should he be protected who takes in a learned man and gives him food and drink and lets him enjoy of their wealth?"

R. Elazar, the son of R. Jose, the Galilean opened in honor of him who is hospitable to the stranger: *And the Lord blessed Obed-Edom and all his household,* (II Sam. 6, 11). "Behold, we can infer this through the rule of *a fortiori;* if keeping the house clean, in honor of the Holy Ark with the Tablet, which neither eats nor drinks, was blessed, how much more will he be blessed who keeps a learned man and gives him food and drink and permits him to enjoy of his wealth?" Of what did the blessing (of Obed-Edom) consist? R. Juda b. Zabida said: "It was that Chamoth and her eight daughters-in-law each gave birth to six at a time, as it is said (I Chr. 26, 5.) *Pe'ulthai the eighth because God blessed him,* etc., sixty-two were all that Obed-Edom had."

(Fol. 64a) R. Abin the Levite said: "He who forces time will in return be pressed by time; but to him who gives way to time (yielding patiently to circumstances), time will give way. [We know it] from the incident of Rabba and R. Joseph, for R. Joseph was called *Sinai* (Erudite scholar) and Rabba was called *Okar Harim* (Dialectician). One of them was wanted [to become the head of an academy] so they sent into Palestine [to ininquire to which one the office should be offered]: "*Sinai* or *Okar Harim,* which one is the better?" Whereupon they were answered that *Sinai* should be preferred, because all need the possessor of wheat (versed in the Mishnah and the Baraitha). And yet R. Joseph did not accept, for the Chaldeans (soothsayers) foretold unto him, "Thou wilst reign only twelve years." So Rabba became the head and after reigning twenty-two years, R. Joseph became head for twelve and a half years. During all the years in which Rabba was the head, R. Joseph [never conducted himself in any manner of domination]. Not even a barber did he call into his house.

Again said R. Abin the Levite: "What

תתעב מצרי כי גר היית בארצו והלא דברים ק"ו ומה מצריים שלא קרבו את ישראל אלא לצורך עצמן שנאמר (בראשית מז) ואם ידעת ויש בם אנשי חיל ושמתם שרי מקנה על אשר לי כך, המארח ת"ח בתוך ביתו ומאכילו ומשקהו ומהנהו מנכסיו עאכ"ו. פתח ר"א בנו של ר"י הגלילי בכבוד אכסניא ודרש (ש"ב ו) ויברך ה' וגו' את בית עובד אדום הגתי בעבור ארון האלהים, והלא דברים ק"ו ומה ארון שלא אכל ושתה אלא כבד ורבץ לפניו כך. המארח ת"ח בתוך ביתו ומאכילו ומשקהו ומהנהו מנכסיו עאכ"ו. מה היא ברכה שברכו אמר רב יהודה בר זבידא זו חמות ושמנה כלותיה שילדו ששה ששה בכרס אחת (דף סד) שנאמר (דה"א כו) פעלתי השמיני כי ברכו אלהים, וכתיב (שם) כל אלה בני עובד אדום המה ובניהם ואחיהם איש חיל בכח לעבודה ששים ושנים לעובד אדום:

אמר רבי אבין הלוי כל הדוחק את השעה שעה דוחקתו, וכל הנדחה מפני השעה שעה עומדת לו מדרבה ורב יוסף. דרב יוסף סיני ורבה עוקר הרים אצטריכא להו שעתא שלחו להתם סיני ועוקר הרים איזה מהם קודם. שלחו להו סיני קודם שהכל צריכין למרי חטיא. אף על פי כן לא קבל עליו רב יוסף דאמרי ליה כלדאי מלכת תרתין שנין. מלך רבה עשרין ותרתין שנין מלך רב יוסף תרתין שנין ופלגא כל הנך שני דמלך רבה אפי' אומנא

is meant by that which is written (Ps. 20, 2.) *May the Lord answer thee in the day of distress. He should strengthen thee, the God of Jacob; The God of Jacob* and not *the God of Abraham and Isaac?* We infer from this that the owner of the beam must take hold at the thickest part of it [if he desire to remove it successfully]." [81] Further said R. Abin the Levite: "He who enjoys a meal at which a learned man is present is considered as if he were enjoying of Divine Glory, for it is said (Ex. 18, 12.) *And Aaron came, with all the elders of Israel, to eat bread with the father-in-law of Moses, before God.* Were they then eating before God? Behold it was before Moses that they ate? But we learn from this that whoever partakes of a meal at which a learned man is present, is considered to be enjoying the Divine Glory."

And further said R. Abin the Levite: "He who leaves his friend [after escorting him a distance] must *not say 'Go in peace' but* Go with peace,' for Jethro said unto Moses (Ex. 4, 18.) *Go with peace.* He went and succeeded, but David said to Abshalom (II Sam. 15, 9.) *Go in peace.* He went and hanged himself."

Further said R. Abin the Levite: "He who takes leave of the dead body [after burial] must not say 'Go with peace' but 'Go in peace,' for it is said (Gen. 15, 15.) *But thou shalt come to thy fathers in peace.*"

R. Levi b. Chiya said: "He who goes out from the synagogue [after prayer] and enters the house of learning and studies the Torah will be permitted to wait on the Divine Presence, for it is said (Ps. 84, 8.) *They go from strength to strength; each of them will appear before God in Zion.*"

R. Elazar in the name of R. Chanina said: "Scholars advance peace in the world, as it is said (Is. 54, 13.) *And all thy children shall be taught by the Lord and great shall be the peace of thy children.* Read not *Banaich* (Thy Children), but read it *Bonaich* (thy builders)"; *Great peace have they who love thy Torah and there is no stumbling for them* (Ps. 119, 115). *Peace be within thy rampart, prosperity within thy palaces* (Ib. 122, 7). *For my brethren and associates' sake I would fain speak peace concerning Thee* (Ib.). *For the sake of the house of the Lord our God. I would seek thy good. The Lord will give strength unto his people; The Lord will bless his people with peace.*

THE END OF BERACHOTH.

לביתיה לא קרא. וא"ר אבין הלוי מ"ד (תהלים כ) יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב. אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק מכאן לבעל הקורה שיכנס בעוביה של קורה. וא"ר אבין הלוי כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאלו נהנה מזיו השכינה שנאמר (שמות יח) ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חותן משה לפני האלהים וכי לפני האלהים אכלו והלא לפני משה אכלו אלא לומר לך כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאלו נהנה מזיו השכינה:

ואמר רבי אבין הלוי הנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום שהרי יתרו שאמר לו למשה (שמות ד) לך לשלום עלה והצליח דוד שאמר לו לאבשלום (ש"ב טו) לך בשלום הלך ונתלה. וא"ר אבין הלוי הנפטר מן המת אל יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום שנא' (בראשית טו) ואתה תבא אל אבותיך בשלום. א"ר לוי בר חייא היוצא מבהכ"נ ונכנס לבהמ"ד ועוסק בתורה זוכה להקביל פני השכינה שנאמר (תהלים פד) ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון, אמר רב חייא בר אשי אמר רב ת"ח אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא שנא' (תהלים פד) ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון. אמר רבי אלעזר א"ר חנינא ת"ח מרבים שלום בעולם שנאמר (ישעיה נד) וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך. אל תקרי בניך אלא בוניך (תהלים קיט) שלום רב לאוהבי תורתיך ואין למו מכשול (שם קכב) יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך (שם) למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך (שם) למען בית ה' אלהינו אבקשה טוב לך (שם) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום:

סליק מסכת ברכות.

# SABBATH שבת

## CHAPTER ONE

(Fol. 3b) "Son of nobles," said R. Chiya unto Rab, "did I not tell thee that when Rabbi is engaged on this treatise, ask him not about a subject treated in another treatise, for he may not have the subject matter in his mind. If Rabbi were not a great man thou mightest cause him shame, for he would give thee an answer which might not be the correct one. In this instance, however he gave thee the correct answer."

(Fol. 10a) Raba b. R. Huna was wont to put on fine gaiters for prayer, saying: It is written (Amos 4, 12.) *Prepare thyself to meet thy God, O Israel.* Raba was accustomed to throw off his mantle and fold his hands when praying, saying: "Like a servant before his master [should a man stand]." R. Ashi said: "I have noticed that R. Cahana in time of trouble was accustomed to throw off his mantle and fold his hands while praying, saying: 'Like a servant before his master [should a man stand],' and in time of peace he clothed, covered and wrapped himself up and then prayed, saying: *'Prepare thyself to meet thy God, O Israel.'*" (Ib.) Raba observing that R. Hamnuna was prolonging his prayer, said: "They leave eternal life (Torah) and occupy themselves with transient life (prayer)." But R. Hamnuna contends that a separate time is provided for prayer and a separate time for study. R. Jeremiah was sitting before R. Zeira discussing traditional law, [and as] it was becoming late for prayer, R. Jeremiah hurried [his teacher], whereupon R. Zeira read to him the passage (Pr. 28, 9.) *When one turneth away his ear so as not to listen to the Torah, even his prayer becometh an abomination.*

R. Ami and R. Assi were accustomed to sit between the pillars [of the academy] and every now and then to rap [the bolt of the door] and say: "Is there any one who requires adjustment of a dispute? Let him come in."

**R. Chisda and Rabba b. R. Huna were**

## יציאת השבת פרק ראשון

(דף ג) ע"ב אמר ליה רבי חייא לרב בר פחתי לא אמינא לך כי קאי רבי בהא מסכת לא תשייליה במסכת אחריתי דלמא לאו אדעתיה. דאי לאו דרבי גברא רבה הוא כספתיה דמשני לך שנויא דלאו שנויא הוא. השתא מיהת שפיר משני לך:

(דף י) רבא בר רב הונא רמי פוזמקי ומצלי אמר (עמוס ד) הכון לקראת אלהיך ישראל, רבא שדי גלימא ופכר ידיה ומצלי אמר כעבדא קמיה מריה, אמר רב אשי חזינא ליה לרב כהנא כי איכא צערא בעלמא שדי גלימיה ופכר ידיה ומצלי אמר כעבדא קמיה מריה, כי איכא שלמא לביש ומתכסי ומתעטף ומצלי אמר הכון לקראת אלהיך ישראל. רבא חזייה לרב המנונא דקא מאריך בצלותיה אמר מניחין חיי העולם ועוסקים בחיי שעה (חיי עוה"ב היינו תורה וחיי העוה"ז היינו תפלה), והוא סבר זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד, רבי ירמיה הוא יתיב קמיה דר' זירא והוו עסקי בשמעתא נגה לצלויי והוה מסרהב ר' ירמיה, קרא עליה רבי זירא (משלי כח) מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה:

רב אמי ורב אסי הוו יתבי וגרסי ביני עמודי וכל שעתא ושעתא הוו טפחי אעיברא דדשא ואמרי אי איכא דאית ליה דינא ליעול וליתי, רב חסדא ורבה בר רב הונא הוו יתבי בדינא

holding court the entire day and were becoming weak. R. Chiya b. Raba of Difty recited to them the passage: *And the people stood about Moses from the morning unto the evening.* (Ex. 18, 8.) How can we imagine that Moses was holding court the entire day? When did he study? We must therefore say that a Judge who, even for one hour, passes judgment according to its true equity, is credited by Scripture as if he had become a partner of God in the creation of the world, for it is written here (Ex. 18, 13.) *From the morning unto the evening,* and it is written, *And it was morning and it was evening the first day.* [Hence you need not hold court the entire day.]

Until when should the work of justice continue? R. Shesheth said: "Until mealtime." Rami b. Chama said: "What is the Biblical passage for it? *Woe to thee, O Land, when thy king is low-minded, and when thy princes eat in the morning. Happy art thou, O Land, when thy king is noble-spirited, and thy princes eat at the proper time for strengthening and not for gluttony* (Ecc. 10, 16.) i. e., for strengthening of the Torah and not for the gluttony of wine."

Our Rabbis taught: "The first hour [of the day] is the time when the Lydians eat;[1] during the second hour robbers eat; during the third hour (rich) heirs eat;[2] during the fourth hour laborers eat; during the fifth hour the people in general eat." Is this so? Has not R. Papa said that during the fourth hour the people in general eat? We must therefore say that "During the fourth hour the people in general eat; during the fifth hour laborers eat; during the sixth hour scholars eat; from this hour on eating is like throwing a stone into a skin-bottle (it has no effect)." Abaye said: "This applies only to a case where nothing was tasted in the morning; but if something were tasted in the morning then it matters little [how late he eats]."

(Ib. b) This will support R. Hamnuna who said in the name of Ulla: "A man is forbidden to salute his friend with *Shalom* (peace) while in the bath-house, for it is said (Jud. 6, 24.) *And he called it 'God is Peace.'*" According to your conclusion the word *Hemnutha* (faith) should also not be pronounced in a privy, because it is written (Deu. 7, 9.) *The faithful God.* And if thou

1) A sect of cannibals. See Gittin, Fol. 47.

2) Because they inherited wealth and have no worry whatsoever.

כולי יומא הוו קא חליש ליבייהו תנא׳ להו רב חייא בר רב מדפתי (שמות יח) ויעמוד העם על משה מן הבקר עד הערב, (סנהדרין פ"א, ב"ב פ"א) וכי תעלה על דעתך שמשה יושב ודן כל היום כולו, תורתו מתי נעשית. אלא׳ לומר לך כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שותף להקדוש ב"ה במעשה בראשית כתיב הכא ויעמוד העם על משה מן הבקר עד הערב וכתיב התם (בראשית א) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. עד מתי יושבין בדין, אמר רב ששת עד זמן סעודה, אמר רב חמא מאי קרא דכתיב (קהלת י) אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו, אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו, בגבורה ולא בשתי, בגבורה של תורה ולא בשתיה של יין. תנו רבנן שעה ראשונה מאכל לודים, שניה מאכל לסטים, שלישית מאכל יורשים, רביעית מאכל פועלים, חמישית מאכל כל אדם. איני והאמר רב פפא רביעית זמן סעודה לכל אדם, אלא רביעית מאכל כל אדם, חמישית מאכל פועלים, ששית מאכל ת"ח, מכאן ואילך כזורק אבן לחמת (שאין בו תועלת ללאות החמת אם חסר). אמר אביי לא אמרן אלא דלא טעים מידי מצפרא אבל טעים מידי בצפרא לית לך בה:

(ע"ב) מסייע ליה לרב המנונא משמיה דעולא דאמר אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בבית המרחץ משום שנא׳ (שופטים ו) ויקרא לו ה׳ שלום. אלא׳ מעתא הימנותא נמי אסור למימר בבה"כ דכתיב האל הנאמן, וכי תימא הכי נמי,

והאמר רבא בר מחסיא א"ר חמא בר גוריא א"ר שרי למימר הימנותא בבה"כ. התם שם גופיה לא איקרי הכי דמתרגמינן אלהא מהימנא הכא שם גופיה איקרי שלום דכתיב ויקרא לו ה' שלום:

ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הנותן מתנה לחברו צריך להודיעו שנאמר (שמות לא) לדעת כי אני ה' מקדשכם. תניא נמי הכי לדעת כי אני ה' מקדשכם אמר ליה הקדוש ברוך הוא למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם. מכאן אמר רשב"ג הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו. מאי עביד ליה אמר אביי שאיף ליה משחא ומלי ליה כוחלא. והאידנא דחיישינן לכשפים מאי. אמר רב פפא שאיף ליה מאותו המין. איני והאמר רב חמא בר חנינא הנותן מתנה לחבירו אין צריך להודיעו שנאמר (שם לד) ומשה לא ידע כי קרן עוד פניו בדברו אתו. לא קשיא הא במילתא דעבידא לאגלויי הא במילתא דלא עבידא לאגלויי והא שבת דעבידא לאגלויי. מתן שכרה לא עבידא לאגלויי:

רב חסדא הוה נקיט בידיה תרתי מתנתא דתורא אמר כל מאן דאתי ואמר לי שמעתתא חדתא משמיה דרב יהיבנא להו ניהליה. אמר ליה רבא בר מחסיא הכי אמר רב הנותן מתנה

wilt say that this is really the law, behold! Raba b. Mechasia in the name of R. Chama b. Guria who quoted Rab said: "*Hemnutha* (faith) is permitted to be pronounced in a privy." In the latter case it is different because the word (faith) is not used *substantively* but *qualifiedly,* for we explain it, *The faithful God,* whereas in the former case it is used substantively, as it is written *He called it God is Peace.*

Raba b. Mechasia in the name of R. Chama b. Guria who spoke in the name of Rab said: "He who bestows a gift on his friend should let him know it; for it is said (Ex. 31, 13.) *That ye may know that I am the Lord who doth sanctify you.*" We have also a Baraitha to the same effect: *That ye may know that I am the Lord who doth sanctify you,* i. e., The Holy One, praised be He! said unto Moses "I have a good gift in my treasury; its name is Sabbath; this I wish to bestow on Israel; go, and announce it to them." "We learn from this then," said Rabban Simon b. Gamaliel, "that if one give a piece of bread to a child he ought to make it known to the child's mother." What shall one do [to inform the mother]? Abaye said: "He should put some oil around the child's eye or stain it with some dye" [so that his mother will ask him concerning it, and he will then tell her he also gave him bread]. Nowadays, however, when such is the apprehension of performing an act of witchcraft, what shall one do? R. Papa said: "He should put some of this very thing he gave to the child around his eyes." Is it so? [that a gift should first be told of]; has not R. Chama b. Chanina said: "He who bestows a gift on his friend should not let him know of it, for it is said (Ex. 34, 29.) *And Moses did not know that the skin of his face shone, because He had spoken with him.*" This is not difficult to explain. The latter instance speaks of a thing that may become known by itself, but the former speaks of a thing that cannot become known by itself. Is not the Sabbath a thing that was to be known [and yet God informed Israel of it]? But the reward [for observing it] cannot be known.

R. Chisda held in his hand two priestly gifts [3] from the meat of an ox and said: "I will give these to the man who will tell me one new law in the name of Rab." Whereupon Raba b. Mechasia said to him: "Thus,

3) The Aaronites were to get gifts of every slaughtered cattle besides that of the offerings. See Lev. 7, 31-32.

has said Rab, 'He who bestows a gift on his friend should inform him of it, for it is said (Ex. 31, 13.) *That you may know that I am the Lord who doth sanctify you.*'" So R. Chisda gave him the gifts. "Art thou so fond of the teachings of Rab?" asked Raba b. Mechasia. "Yea," he responded. Whereupon Raba b. Mechasia said: "This is what Rab said, 'Garments are precious to those who are invested with them, [because they know the value of it].'" "Did Rab indeed say so?" asked R. Chisda, "Surely the last thing is better than the first one, and if I had other gifts I would bestow them on you."

Further said Raba b. Mechasia in the name of R. Chama b. Guria who spoke in the name of Rab: "Never should a man show preference for one child over his other children, because for the sake of two *selaim*[4] worth of silk which Jacob bestowed on Joseph in preference to his other sons, the brothers became jealous of him and brought about the migration of our ancestors into Egypt."

Further said Raba b. Mechasia in the name of R. Chama b. Guria who spoke in the name of Rab: "A man should always try to make his residence in a city of recent settlement; for being a new settlement it has few sins; as it is said (Gen. 19, 20.) *Behold now, this city is near to flee thereto, and it is little.* What is meant by *She is near.* Shall I say it means *it is near* in distance *and small* in settlement? Every one sees that. But it means its settlement is near (recent) and therefore its sins are not many." R. Abin said: "What is the Biblical passage to support this? It is written (Ib.) *O Let me, I pray thee, escape thither,* i. e., the word *Nah* (I pray thee) aggregates by its letters fifty-one, and *Sedom* was in existence fifty-two years; (Fol. 11a) twenty-six of which were tranquil, as it is written (Ib. 14, 4.) *Twelve years had they served Kedarlaomer, but thirteen years they rebelled. And in the fourteenth year came Kedarlaomer,"* etc.

Furthermore said Raba b. Mechasia in the name of R. Chama b. Guria who spoke in the name of Rab: "Better to be under an Ishmaelite than under an idolater; better under an idolater than under a Charmer;[5] better under a Charmer, than under a scholar; better under a scholar than under an orphan or a widow."

Rabba b. Mechasia in the name of R.

לחבירו צריך להודיעו שנאמר (שם לא) לדעת כי אני ה' מקדשכם. יהבה ניהליה. אמר חביבין עלך שמעתתא דרב כולי האי. א"ל אין. א"ל היינו דאמר רב מילתא אלבישייהו יקירא, אמר ליה אמר רב הכי בתרייתא עדיפא לי מקמייתא ואי הוה נקיטנא אחריתא יהיבנא לך. ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים שבשביל משקל ב' סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים:

ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב לעולם יחזור אדם וישב בעיר שישיבתה קרובה שמתוך שישיבתה קרובה עונותיה מועטים שנאמר (בראשית יט) הנה נא העיר הזאת קרובה לנוס שמה והיא מצער. מאי קרובה אילימא דמיקרבא וזוטא. והא קא חזו לה. אלא מתוך שישיבתה קרובה עונותיה מוצערין. אמר רבי אבין מאי קראה דכתיב (שם) אמלטה נא שמה נא בגימטריא חמשין וחד הוו ושל סדום נ"ב ושלותא כ"ו (דף יא) דכתיב (שם) שתים עשרה שנה עבדו את כדרלעומר ושלש עשרה שנה מרדו ובארבע עשרה שנה בא כדרלעומר וגו':

ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב תחת ישמעאל ולא תחת עובדי כוכבים, תחת עובדי כוכבים ולא תחת חבר, תחת חבר ולא תחת תלמיד חכם, תחת תלמיד חכם ולא תחת יתום ואלמנה:

ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר

4) A coin.
5) A sect among the Persian tribes.

Chama b. Guria who spoke in the name of Rab said further: "Rather any sickness than the sickness of the bowels; rather any pains than pains of the heart; rather any disorder than the disorder of the head; rather any evil than a bad wife."

Further said Raba b. Mechasia in the name of R. Chama b. Guria who said in the name of Rab: "If all the seas were ink; all the reeds were producing pens; the expanse if heaven were sheets of parchment, and all the children of men were scribes, yet it would not suffice to write the devices of political government." What is the Biblical passage [that refers to this]? R. Mesharshia said (Pr. 25, 3.) *As the height of the heavens, and the depth of the earth, so is the heart of kings unsearchable.*

R. Joshua the son of R. Ide happened once to visit the house of R. Ashi. They prepared for him a calf, the third to its mother,[6] and they said to him: "Let the master taste something." Whereupon he answered: "I am fasting." They asked him: "Does not the master hold with R. Juda who said: 'A man can lend his fast (day) and repay it later.'" "This," he answered, "is a fast on account of a (bad) dream, and Raba b. Mechasia in the name of R. Chama b. Guria quoted Rab, and said: 'Fasting is as good to avert a bad dream as fire to consume flax,' and R. Chisda said: 'It should be [kept] the same day,' to which R. Joseph added, 'That if a bad dream occurs it should be kept even on the Sabbath."

(Fol. 12a) It was taught in the academy of R. Ishmael: "A man may go out with *Tephilin* on Friday when it is almost dark."[7] Why? For Rabba b. Huna said: "We conclude that a man must feel his *Tephilin* every now and then, by the rule of *a fortiori* (from minor to major), concerning the *Tzitz*;[8] If with respect to the *Tzitz* in which God's name is mentioned but once, the Torah says (Ex. 28, 38.) *And it shall be upon his forehead always so that he shall not escape his attention from it;* how much more should a man feel the *Tephilin* in which God's name is mentioned many times? Hence [by feeling it] he will remind himself of the time when he has to remove it." It is taught that R. Chanania said: "A man must examine the

גוריא אמר רב כל חולי ולא חולי מעיים, כל כאב ולא כאב לב, כל מיחוש ולא מיחוש ראש, כל רעה ולא אשה רעה:

ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב אם יהיו כל הימים דיו ואגמים קולמוסים ושמים יריעות וכל בני אדם לבלרין אין מספיקין לכתוב חללה של רשות, מאי קרא אמר רב משרשיא (משלי כה) שמים לרום וארץ לעומק ולב מלכים אין חקר:

רב יהושע בריה דרב אידי איקלע לבי רב אשי עבדו ליה עגלא תילתא אמרו ליה ליטעם מר מידי אמר להו בתעניתא יתיבנא אמרו ליה ולא סבר ליה מר להא דר"י דא"ר יהודה לוה אדם תעניתו ופורע. אמר להו תענית חלום הוא ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב יפה תענית לחלום כאש לנעורת ואמר רב חסדא ובו ביום ואמר רב יוסף ואפי' בשבת:

(דף יב) תנא דבי רבי ישמעאל יוצא אדם בתפילין בערב שבת עם חשיכה מאי טעמא כיון דאמר רבה בר רב הונא חייב אדם למשמש בתפילין כל שעה ושעה ק"ו מציץ מה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת אמרה תורה (שמות כח) והיה על מצחו תמיד שלא יסיח דעתו ממנו, תפילין שיש בהם אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה, הילכך מידכר דכיר להו. תניא רבי חנניה

6) The third to its mother is considered the best.

7) On the Sabbath, the carrying of anything is not allowed without the house unless there is an *Eirub*, a certain fixed combination of localities by which the boundaries can be extended; *Tephillin* are also not allowed to be carried since the Sabbath is exempt from it.

8) The breast-plate which Aaron, the High Priest wore. See Ex. 28, 37.

pockets of his garments on Friday evening when it is getting dark."[9] R. Joseph said: "This is a most important traditional law concerning the Sabbath."

Our Rabbis taught: "He who comes to visit a sick man on the Sabbath shall say: 'It is Sabbath and we are not allowed to cry, but relief will soon come'; R. Meier said, he should say: 'The Sabbath [if respected] may bring mercy.' (Fol. 12b) R. Juda said [one should say]: 'May the Omnipotent have mercy on thee and on the sick of Israel'; R. Jose said [one should say]: 'May the Omnipotent have mercy on thee amongst the sick of Israel.' "

Shebnah, of Jerusalem, upon entering said: *Shalom*, and upo leaving he would say: "It is Sabbath and we are not allowed to cry, but relief will soon come, for His mercies are great, rest [meantime] in peace." In accordance with whom did R. Chanina say that he who has a sick person in his house should include him [while praying for his health] amongst the sick of Israel? It is in accordance with R. Jose. Further said R. Chanina: "It is with reluctance that they (the sages) allowed the visit of condolence to mourners [10] and the visit to the sick on the Sabbath [because it disturbs the Sabbath joy]." Rabba b. b. Chana said: "When I accompanied R. Eliezer while visiting the sick, I sometimes heard him say [in Hebrew], *Hamakom Yiph-Kedach Leshalom.*[11] and sometimes he said [in Aramaic] *Rachmanah Yedachrinach Lishlam.*"[12] How could he do this? Did not R. Juda say: "Never should a man ask [of God] for his necessities in the Aramaic language," and R. Jochanan said: "He who asks for his necessities in the Aramaic tongue will not be attended to by the ministering angels because the ministering angels do not understand Aramaic." The case of a sick person is different because the *Shechina* is with him; for R. Anan said in the name of Rab: "Whence do we learn that the *Shechina* strengthens the sick? It is said (Ps. 41, 4.) *The Lord will sustain him upon the bed of painful disease.*" We have also a Baraitha to the same effect: "He who visits the sick shall sit neither on the bed [of the sick] nor on a chair, but he shall wrap himself and sit in front of the sick because the

אומר חייב אדם למשמש בבגדו ערב שבת עם השכה אמר רבי יוסף הלכתא רבתי לשבת:

ת"ר הנכנס לבקר את החולה בשבת אומר שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא, ור"מ אומר יכולה היא שתרחם. רבי יהודה אומר המקום ירחם עליך ועל חולי ישראל. רבי יוסי אומר המקום ירחם עליך בתוך חולי ישראל. שבנא איש ירושלים בכניסתו אומר שלום וביציאתו אומר שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא ורחמיו מרובים ושבתו בשלום, כמאן אזלא הא דאמר רבי חנינא מי שיש לו חולה בתוך ביתו צריך שיערבנו בתוך חולי ישראל כמאן כרבי יוסי. וא"ר חנינא בקושי התירו לנחם אבלים ולבקר חולים בשבת. אמר רבה בר בר חנה כי הוה אזלינן בתריה דרבי אליעזר לשיולי בתפיחא זמנין אמר ליה המקום יפקדך לשלום וזימנין אמר ליה רחמנא ידכרינך לשלם. היכי עבד הכי והאמר רבי יהודה לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי וא"ר יוחנן כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נזקקין לו שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי. שאני חולה דשכינה עמו דאמר רב ענן אמר רב מנין ששכינה סועד את החולה שנאמר (תהלים מא) ה' יסעדנו על ערש דוי. תניא נמי הכי הנכנס לבקר את החולה לא ישב על גבי המטה ולא על גבי כסא אלא מתעטף ויושב

9) To see whether he has anything in it that is not allowed to be carried on the Sabbath.
10) *Nichum Abeilim.*
11) May the Omnipotent mind thee in peace.
12) May the merciful remember thee in peace.

לפניו מפני שהשכינה למעלה מראשותיו של חולה שנאמר ה' יסעדנו על ערש דוי:

(דף יג) תנא דבי אליהו מעשה בתלמיד אחד ששנה הרבה וקרא הרבה ושמש תלמידי חכמים הרבה ומת בחצי ימיו והיתה אשתו נוטלת תפיליו ומחזרת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ואמרה להם כתיב בתורה (דברים ל) כי הוא חייך ואורך ימיך, בעלי ששנה הרבה וקרא הרבה (שם ע"ב) ושמש ת"ח הרבה מפני מה מת בחצי ימיו. ולא היה אדם מחזירה דבר. פעם אחת נתארחתי אצלה והיתה מסיחה כל אותו מאורע ואמרתי לה בתי בימי נידותיך מהו אצליך. אמרה לי חס ושלום אפילו באצבע קטנה לא נגע בי. בימי לבוניך מהו אצליך. אכל עמי ושתה עמי וישן עמי בקירוב בשר ולא עלתה דעתו על דבר אחר. ואמרתי לה ברוך המקום שהרגו שלא נשא פנים לתורה שהרי התורה אמרה (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב. כי אתא רב דימי אמר מטה חדא הואי. במערבא אמרי אמר רב יצחק בר יוסף סינר מפסיק בינו לבינה:

(ע"ב) תנו רבנן מי כתב מגלת תענית אמרו חנניה וסיעתו שהיו מחבבין את הצרות. אמר רבי שמעון בן גמליאל אף אנו מחבבין את הצרות אבל מה נעשה שאם באנו לכתוב אין אנו מספיקין. ד"א אין שוטה נפגע, דבר אחר אין בשר המת מרגיש באיזמל, איני והאמר רב יצחק קשה רמה למת כמחט בבשר החי שנאמר (איוב ד) אך בשרו עליו יכאב, אימא אין בשר המת שבחי מרגיש באיזמל. אמר רב

Divine Presence rests above the head-side of the sick; as it is said (Ib.) *The Lord will sustain him upon the bed of painful disease.*"

(Fol. 13a) At the academy of Elijah it was taught: "Once it happened that a scholar who read (the Scripture) to a great extent and studied a great part (of the Talmud) and devoted much of his time in attendance upon the scholars, died very young, and his wife took his *Tephilin* and went around with them to every place of worship and study saying to the audience: 'Behold it is written in the Torah (Deu. 30, 20.) *For He is thy life, and the length of thy days.* My husband studied and read so much and (Fol. 13b) gave so much of his time to attendance upon the scholars; why did he die so young?' And there was none who could give her answer. I happened once to stop at her house and she told me everything that had happened to her. I said to her: 'My daughter, how did he conduct himself during the days in which you were a *Niddah?*'[13] She answered: 'God forbid! He refrained even from touching my little finger.' 'And during the days when you were a *Lebuna,*[14] how was his conduct towards thee?' I asked her again. Whereupon she answered: 'He ate with me, drank with me, and did not refrain from touching me.' I then said to her: 'Praised be the Holy One, who spared him not for the sake of scholarship, for the Torah says (Lev. 18, 19.) *And a woman in the separation of her uncleanliness shalt thou not approach.*'" When R. Dimi came he said: "They were together in one bed [while in her *Lebuna*]." In Palestine it was said, in the name of R. Isaac b. Joseph, that she wore breech cloth [while with him in one bed].

Our Rabbis taught: "Who wrote the scroll of Taanith?"[15] They said: "Chananiah b. Hezekiah and his associates who cherished the memories of past troubles [because of the miraculous redemption], wrote the scrolls of Taanith." Rabban Simon b. Gamaliel said: "We also cherish the trouble [on account of its miraculous redemption] but what shall we do? If we were to record all the troubles, we would never be in a position to finish. It may also be said that a fool never feels trouble; or dead flesh feels not the pain of the knife" (i. e., We have grown indiffer-

13) Period of menstruation.
14) "White garments"; The days after menstruation during which white garments are worn while marital conduct is still prohibited until she counts seven clean and spotless days and bathes herself in a *Mikvah*.
15) Treatise dealing with all the laws of fast days.

ent through the frequency of persecutions). Is it so? Behold! R. Isaac said: "Worms are as painful to the dead body as is the pain when a needle is stuck into healthy flesh, for it is written (Job. 14, 22.) *But his body on him feeleth pain.*" [hence we understand that a dead body feels pain]." Rabban Simon b. Gamaliel must have meant this: "The dead flesh in a living body feels not the pain of the knife."

R. Juda in the name of Rab said: "However, we should remember for good the memory of Chananiah b. Hezekiah. Had it not been for him, the book of Ezekiel would have been suppressed because of the contradictions it offers to the words of the Torah. What did he do? Three hundred *garabs* of oil [for food and light] were brought up to him in an upper chamber and he stayed there until he succeeded in reconciling all the contradictions."

(Fol. 14b) R. Juda in the name of Samuel said: "When (King) Solomon ordained the rule for washing hands [before every meal] a heavenly voice came forth and said (Pr. 23, 15.) *My son, if thy heart be wise, my heart shall rejoice,* and again (Ib. 27, 11.) *My son, make my heart glad that I may answer him who approacheth me.*"

(Fol. 15a) R. Cahana said: When R. Ishmael the son of R. Jose took sick the Rabbis sent to him saying: "Rabbi, tell us the two or three things which you said in your father's name."[16] He sent back word to them: "Thus said my father, 'One hundred and forty years before the destruction of the Temple, the idolatrous (Roman) empire began the invasion upon Israel; eighty years before the destruction of the Temple, a decree was issued by the Rabbis to the effect that all heathen territory and glassware were to be considered [levitically] unclean; forty years before the destruction of the Temple, the Sanhedrin were exiled and took their seat in *chanuyoth.*'" For what practical purpose was the last statement made [as the Sanhedrin had not been in existence since the destruction of the Temple]? R. Isaac b. Abdimi said: "To inform us that they abandoned the administration of mulct laws." How can you imagine that it refers to mulct law? But say that they stopped administering capital laws; [they noticed that criminal acts happened so

יהודה אמר רב ברם זכור האיש ההוא לטוב וחנניה בן חזקיה שמו שאלמלא הוא נגנז ספר יחזקאל שהיו דבריו סותרין דברי תורה מה עשה העלו לו ג' מאות גרבי שמן וישב בעליה ודרשן:

(דף יד ע"ב) אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים יצתה בת קול ואמרה (משלי כג) בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני (שם כז) חכם בני ושמח לבי ואשיבה חורפי דבר:

(דף טו) אמר רב כהנא כשחלה רבי ישמעאל ברבי יוסי שלחו לו רבי אמור לנו ב' או ג' דברים שאמרת לנו משום אביך שלח להם כך אמר אבא. ק"פ שנה עד שלא חרב הבית פשטה המלכות על ישראל, פ' שנה עד שלא חרב הבית גזרו טומאה על ארץ העובדי כוכבים ועל כלי זכוכית, מ' שנה עד שלא חרב הבית גלתה לה סנהדרין וישבה לה בחנויות, למאי הלכתא א"ר יצחק בר אבדימי לומר שלא דנו

16) The whole Talmud was studied orally therefore all traditions were collected from a sick person that it might not get lost.

דיני קנסות, דיני קנסות ס"ד אלא אימא שלא דנו דיני נפשות:

(דף יט) תניא אמר רבי צדוק כך היה מנהגו של בית ר"ג שהיו נותנין כלי לבן לכובס שלשה ימים קודם לשבת וצבועין אפילו בערב שבת ומדבריהם למדנו שהלבנים קשים לכבסן יותר מן הצבועין. אביי הוה יהיב ליה ההוא מנא דצביע לקצרא. א"ל כמה בעית עלויה. אמר ליה כדחיורא. א"ל כבר קדמוך רבנן:

often that they abandoned its practice altogether].[17]

(Fol. 19a) We are taught: Thus it was the custom of the house of Rabban Gamaliel to give away white clothes to the laundry three days before the Sabbath, but dyed garments they gave away even on a Friday. And from this we infer that white garments are harder to wash than colored ones. Abaye once gave away dyed clothes to the laundry and he asked how much he would be charged for them. "As much as for white," answered the laundry-man, so Abaye said to him: "The Rabbis decided it long ago."

## במה מדליקין פרק שני

## CHAPTER TWO

(דף כא) תני רמי בר חמא פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת אין מדליקין בהן במקדש משום שנא' (שמות כז) להעלות נר תמיד, הוא תני לה והוא אמר לה כדי שתהא שלהבת עולה מאליה ולא שתהא עולה על ידי דבר אחר, תנן מבלאי מכנסי כהנים ומחמייניהם היו מפקיעין ומהן מדליקין. שמחת בית השואבה שאני:

(Fol. 21a) Rami b. Chama recited that those wicks and oils with which the sages said that the Sabbath lamp should not be lit, are also forbidden to be lit in the Temple; for it is written (Ex. 27, 20.) *To cause a light to burn always*. After he learned it, he explained its reason: "The flame shall burn by itself and not through any other cause." An objection was raised from the following Mishnah: "Wicks were made from the old clothes of the priests and from their girdles for the lamp in the Temple"; [and these were made of wool which is not permitted to be used for the Sabbath candles]. "The rejoicing of *Succa* is different." [was the explanation].

(ע"ב) תנו רבנן מצות חנוכה נר איש וביתו והמהדרין נר לכל אחד ואחד והמהדרין מן המהדרין ב"ש אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך, ובה"א יום ראשון מדליק אחד מכאן ואילך מוסיף והולך. אמר עולא פליגי בה תרי אמוראי במערבא רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא חד אמר טעמא דב"ש כנגד ימים הנכנסין וטעמא דבית

(Fol. 21b) Our Rabbis taught: "The proper observation [of kindling the light] at the feast of Chanukah is one light for the whole household; but those who are strict light a candle for each individual member, and those that are extremely strict light up eight candles on the first day, decreasing the number by one on each succeeding day. This is according to the opinion of the school of Shammai; but the school of Hillel says that we should light up one on the first day and on the remaining seven days the number of candles should be increased [by one each day]."

Ullah said: "There is a dispute between R. Jose b. Abin and R. Jose b. Zabida, two Amorites of Palestine, concerning this. One said, 'The interpretation of the school of Shammai is a reminder of the future days [which are always decreasing], and the in-

17) In practice, Judaism is against capital punishment. See Makoth Fol. 7a that the great Sanhedrin when they convicted one man during seventy years were called "Murderers."

terpretation of the house of Hillel is for the passing days [which increase daily]'; and the other said, 'The reason of the school of Shammai is that just as the offerings of the best of the Tabernacles [was decreased daily],[1] so are the candles of Chanukah, and the reason of the house of Hillel is that we may promote [a person or thing] to a higher grade of sanctity, but we must not degrade.'"

Rabba b. b. Chana in the name of R. Jochanan said: "There were two old men living in Zidon; one acted in accordance with the opinion of the school of Shammai and the other acted in accordance with the opinion of the school of Hillel; one gave as his reason that the Chanukah lamps are to be lit in the same manner as the sacrifices of the feast of Succoth were offered [in a decreasing manner]; and the other gave as his reason that we may promote [a person or thing] to a higher grade of sanctity, but we must not degrade."[2]

What is the origin of the feast of Chanukah? Our Rabbis taught: "On the twenty-fifth day of Kislev, the eight days of Chanukah begin. During this period no funderal address is to be made, nor are fasts to be held. When the heathens (Greeks) entered the Temple they defiled all the holy oil they found in it; but when the Hashmonaim (Maccabeans) prevailed and conquered the heathens, they sought and found one remaining jar of oil, stamped with the seal of the High Priest [proving that it had not been defiled]. Though the oil contained in the jar would have sufficed for one day only, a miracle occurred, and it lasted for eight days [during which time more oil was prepared]. On the anniversary of this occasion a feast was instituted with the reciting of Hallel and other praises."

(Fol. 22a) R. Cahana said that R. Nathan b. Minyumi expounded in the name of R. Tanchum: "What is meant by the passage (Gen. 37, 24.) *And the pit was empty; there was no water in it.* Since the text says *The pit was empty,* do I not know that there was no water in it? And what is intimated by saying *There was no water?* Indeed there was no water but there were serpents and scorpions in it."

(Fol. 23b) R. Huna said: "He who is ac-

הלל כנגד ימים היוצאין וחד אמר טעמא דבית שמאי כנגד פרי החג וטעמא דב"ה דמעלין בקדש ואין מורידין. אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ב' זקנים היו בצידן אחד עשה כב"ש ואחד עשה כב"ה זה נותן טעם לדבריו כנגד פרי החג וזה נותן טעם לדבריו דמעלין בקדש ואין מורידין:

מאי חנוכה דת"ר בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון שכשנכנסו עובדי כוכבים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן הגדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליקו ממנו שמנה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה:

(דף כב) אמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרבי תנחום מאי דכתיב (בראשית לז) והבור רק אין בו מים ממשמע שנאמר והבור רק איני יודע שאין בו מים אלא מה ת"ל אין בו מים מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו:

(דף כג) אמר רב הונא הרגיל בנר הויין ליה

1) See Num. 29, 13-34.
2) The usual declaration of the sanctity of the day over a cup of wine which is said after coming from Synagogue on the eve and morning of the Sabbath or any other festival.

בנים ת"ח. הזהיר במזוזה זוכה לדירה נאה. הזהיר בציצית זוכה לטלית נאה. הזהיר בקדוש היום זוכה וממלא גרבי יין. רב הונא הוה רגיל דהוה חליף ותני אפיתחא דר' אבין נגרא חזא דהוה רגיל בשרגא טובא אמר תרי גברי רברבי נפקי מהכא. נפקי מינייהו רב אידי בר אבין ורב חייא בר אבין. רב חסדא הוה רגיל דהוה חליף ותני אפיתחא דבי נשא דרב שיזבי חזא דהוה רגיל בשרגא טובא אמר גברא רבה נפק מהכא. נפק מינייהו רב שיזבי. דביתהו דרב יוסף הות מאחרה ומדלקת לה. אמר לה רב יוסף תנינא (שמות מג) לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה מלמד שעמוד הענן משלים לעמוד האש ועמוד האש משלים לעמוד הענן. סברה לאקדומה אמר לה ההוא סבא תנינא ובלבד שלא יאחר, אמר רבא דרחים רבנן הוי ליה בנין רבנן, דמוקיר רבנן הוי ליה חתנוותא רבנן, דדחיל מרבנן הוא גופיה הוי צורבא מרבנן, ואי לאו בר הכי הוא משתמען מיליה כצורבא מרבנן:

(דף כ"ה ע"ב) אמר רב יהודה אמר רב כך היה מנהגו של רבי יהודה בר אלעאי ע"ש מביאין לו עריבה מלאה חמין ורוחץ פניו ידיו ורגליו ומתעטף ויושב בסדינין המצוייצין ודומה למלאך ה' צבאות:

כתיב (איכה ג) ותזנח משלום נפשי, אמר רבי אבהו זו הדלקת נר בשבת, נשיתי טובה אמר רבי ירמיה זו בית המרחץ, רבי יוחנן אמר זו רחיצת ידים ורגלים בחמין. ר' יצחק נפחא אמר זו מטה מטה נאה וכלים נאים שעליה. רבי אבא אמר זו מטה מוצעת ואשה מקושטת

customed to lighting many lamps (on the Sabbath, holiday and Chanukah) will have scholarly sons; he who is strict in the observance of the Mezuzah will be worthy of having a fine dwelling; he who is strict in the observance of the Kiddush [on the Sabbath and festivals] will be worthy of having jars filled with wine."

R. Huna was wont to pass by the door of R. Abin, the carpenter; noticing that R. Abin was accustomed to light many lamps [on the Sabbath eve] he said: "Great men will come forth from this house," and so it was. There came forth from that house R. Ide b. Abin and R. Chiya b. Abin.

R. Chisda was wont to pass by the door of the father of R. Sizbi; noticing that [R. Sizbi's father] was accustomed to light many lamps (on the Sabbath eve), he said: "A great man will come forth from here." And, in consequence, R. Sizbi came forth from there.

R. Joseph's wife was accustomed to light the lamps late, so R. Joseph said to her: "We have studied in a Mishnah: *'He took not away the pillar of the cloud by day, nor the pillar of fire by night.* (Ex. 13, 22.) We infer from this that the pillar of cloud was finished up with the pillar of fire [that it came ahead of time], and the pillar of fire was finishing up with the pillar of cloud [that also came ahead of time].'" She then decided to light the lamps very early. She was then told by a certain old man: "We are taught in a Mishnah 'No one should do anything [whatever is to be done] either earlier or later than the time set for it.'"

Raba said: "He who loves scholars shall have children that are scholars; he who respects scholars shall have sons-in-law that are scholars; he who fears scholars shall himself be a learned man; and if he is not of such a class [because he did not study] then his words will be respected like unto those of learned men."

(Fol. 25 b) R. Juda said in the name of Rab: "Thus it was the custom of R. Juda b. Elaya to have a vessel with warm water brought to him every Friday afternoon. He would wash his face, hands, and feet and then wrapping himself in a linen garment in which were placed *Tzitzis,* he would sit like an angel of the Lord of Hosts."

It is written (Lam. 3, 17.) *And thou hast removed my soul from peace.* R. Abuhu said: "This refers to the kindling

of the Sabbath lamp," *And I forgot happiness,* (Ib.) "This," said R. Jeremiah, "refers to a bath-house." R. Jochanan said: "This refers to the washing of his hands and feet in warm water." R. Isaac said: "This refers to a nicely fixed bed with comfortable bedding upon it." R. Abba said: "This refers to elegant furniture and an elegantly robed wife

Our Rabbis taught: "Who is to be considered rich? 'Every one,' says R. Meier, 'who enjoys his riches [whether great or little].' R. Tarphon says: 'Every one who has a hundred vineyards and a hundred fields with a hundred slaves to labor in them.' R. Akiba said: 'He who has a wife that is becoming in all her acts.' R. Jose said: 'He who has a privy within his house.'"

(Fol. 26a) R. Tarphon said: "The Sabbath lamps should be lit only by means of olive oil." Thereupon R. Jochanan b. Nuri stood up and said: "What shall the Babylonians do who have nothing else but poppy-seed oil? And what shall the Medeans do who have nothing else but nut-oil? And what shall the Alexandrians do who have nothing else but radish-oil? And what shall the Kapadocian do who have none of these oils but naphtha? We therefore have no recourse but to accept the words of the sages who pointed out those oils with which it is not permitted to light the Sabbath lamp [and claimed the others to be suitable for that purpose]." [3]

(Fol. 28b) What remains of the discussion regarding the so-called badger (*Tachash*) which existed in the days of Moses? R. Elaya in the name of R. Simon b. Lakish said: "R. Meier was wont to say that 'The badger which existed in the days of Moses was a creation of its own kind, and the sages were not able to decide whether it belonged to the domestic species or to the wild animal species; it had but one horn on its forehead; it was assigned at that time to Moses, who made the covering for the Tabernacle of its skin; after that it disappeared.' Since he says that it had one horn on its forehead, we infer that it was a levitically clean species, for R. Juda said: 'The ox which Adam, the first man, sacrificed, had but one horn on its forehead, as it is written (Ps. 69, 32.) *And this will please the Lord better than an ox or bullock having horns and cloven hoofs.*'" Behold! the word used is *Makrin* (horns)! R. Nachaman

לת"ח. תנו רבנן איזהו עשיר כל שיש לו נחת רוח בעשרו דברי ר"מ. ר"ט אומר כל שיש לו ק' כרמים וק' שדות וק' עבדים שעובדין בהן ר"ע אומר כל שיש לו אשה נאה במעשיה. רבי יוסי אומר כל שיש לו בית הכסא סמוך לשלחנו:

(דף כ"ו) רבי טרפון אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד עמד רבי יוחנן בן נורי על רגליו ואמר מה יעשו אנשי בבל שאין להם אלא שמן שומשין ומה יעשו אנשי מדי שאין להם אלא שמן אגוזים ומה יעשו אנשי אלכסנדריאה שאין להם אלא שמן צנונות ומה יעשו אנשי קפוטקיא שאין להם לא כך ולא כך אלא נפט. אלא אין לך אלא מה שאמרו חכמים אין מדליקין:

(דף כח ע"ב) מאי הוי עלה דתחש שהיה בימי משה. אמר ר' אילעא אמר רבי שמעון בן לקיש אומר היה רבי מאיר תחש שהיה בימי משה בריה בפני עצמה היה ולא הכריעו בו חכמים אם מין חיה הוא אם מין בהמה הוא וקרן אחת היתה לו במצחו ולפי שעה נזדמן לו למשה ועשה ממנו משכן ונגנז. מדקאמר קרן א' ה"ל במצחו ש"מ טהור היה דאמר רב יהודה שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היתה לו במצחו שנאמר (תהלים ס) ותיטב לה' משור פר מקרין מפרס. מקרין תרתי משמע, אמר רב נחמן בר יצחק מקרן כתיב, וליפשוט מינה

3) See II Chr. 7, 9-10, that the dedication of the Temple started on the seventh of *Tishrei* and continued until after *Succoth* including the Day of Atonement. Thus they profaned the *Yom Kippur* day.

דמין בהמה הוא, כיון דאיכא קרש דמין חיה הוא ולית ליה אלא חד קרנא איכא למימר מין חיה הוא:

(דף ל) שאול שאלתא זו לעילא מרבי תנחום דמן נוי מהו לכבויי בוצינא דנורא מקמיה באישא בשבתא. פתח ואמר אנת שלמה מלכא אן חכמתך אן סוכלתנותך לא דייך שדבריך סותרים דברי דוד אביך אלא שדבריך סותרין זה את זה, דוד אביך אמר (תהלים קטו) לא המתים יהללו יה ואת אמרת (קהלת ד) ושבח אני את המתים שכבר מתו, וחזרת ואמרת (שם ט) כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת, לא קשיא הא דקאמר דוד לא המתים יהללו יה הכי קאמר לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות קודם שימות שכיון שמת בטל מן התורה ומן המצות ואין להקב"ה שבח בו והיינו דאמר רבי יוחנן מאי דכתיב (תהלים פח) במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן התורה ומן המצות. ודקאמר שלמה ושבח אני את המתים שכבר מתו שכשחטאו ישראל במדבר עמד משה לפני הקב"ה ואמר כמה תפלות ותחנונים לפניו ולא נענה וכשאמר (שמות לב) זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך מיד נענה ולא יפה אמר שלמה ושבח אני את המתים שכבר מתו, ד"א מנהגו של עולם מלך גוזר גזירה ספק מקיימין אותה ספק אין מקיימין אותה. ואת"ל מקיימין אותה. בחייו מקיימין אותה במותו אין מקיימין אותה. ואילו משה

b. Isaac said, Although we read *Makrin,* (horns) the word really written is *Makren,* (horn, the singular) [Hence we learn that the one-horned beast is of the clean species]. Let us also decide from the same source that the badger was of the cattle species? [For it says, An ox or bull having a horn]. Since there is in existence the *Keresh* (antelope) which is of the animal species and has but one horn, so I can say, that the *Tachash* was the very animal called *Keresh.*

(Fol. 30a) The following question was asked of R. Tanchum of Noy: "Is it permissible to extinguish the light on the Sabbath for the sake of a sick person?" He began his answer by saying: "O thou King Solomon! Where is thy wisdom and where is thy understanding? Not only do the words contradict your father's words but [they are at variance with] thine own utterances also. Thy father David said (Ps. 116, 17.) *Not the dead can praise the Lord,* and thou sayest (Ecc. 4, 2.) *Thereupon praise I the dead that are already dead,* and again thou sayest (Ib. 9,, 4.) *For a living dog fareth better than a dead lion.* But this is not difficult to explain. When David said, *Not the dead can praise the Lord,* he meant thus: 'A man should always occupy himself with the study of the Torah and meritorious deeds before he dies; for, as soon as he dies, he becomes free from the obligation of [studying] the Torah and [fulfilling] meritorious deeds and the Holy One, praised be He! accepts no praise of him.' This is what R. Jochanan said: 'What is meant by the passage (Ps. 88, 61.) *Free among the dead,* i. e., as soon as a man dies he is freed from the obligation of [studying] the Torah and [fulfilling] meritorious deeds, And when Solomon says (Ecc. 4, 2.) *Thereupon praise I the dead that are already dead,* he refers to the time when Israel sinned in the deserts. Moses stood up before the Holy One, praised be He! and offered many prayers and supplications unto Him but was not answered. However, as soon as he said (Ex. 32, 13.) *Remember Abraham, Isaac and Israel, Thy servants,* he was forthwith answered. Now, did not Solomon say properly, *Thereupon praise I the dead that are already dead."* It may be explained in another way also. The usage of the world is that if a mortal prince issue a decree, it is doubtful whether it will be complied with or not; even if it be complied with while the prince lives it may not be complied with

when he is dead. But Moses, our teacher, has issued many decrees and established many ordinances and they endure forever and ever. Now did not Solomon say properly (Ecc. 4, 2.) *Thereupon praise I the dead that are already dead!* The passage, *Thereupon praise I the dead,* etc., may also be explained in another way, as R. Juda said in the name of Rab; for R. Juda in the name of Rab said: "What is meant by the passage (Ps. 86, 17.) *Display on me a sign for good that those who hate me may see it.* Thus said David before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, forgive me this sin [of Bath Sheba].' 'Thou art forgiven,' answered the Lord. David then said to the Lord: 'Show me a sign while I live.' Whereupon He answered, 'During thy life I shall not make it known but during the life of Solomon, thy son, I shall make it known.' When Solomon had built the Temple he desired to place the ark in the holy of holies, but the gates had become fastened to each other [and they could not be opened]. Solomon then offered twenty-four prayer-songs but was not answered. He then began the prayer (Ps. 24, 7.) *Raise your heads, O ye gates and be raised wide, ye everlasting gates, and let the king of glory enter.* Thereupon the gates ran after him and opened their mouths and wanted to swallow him up, saying: *Who is the King of glory?* (Ib.)— Solomon replied, *The Lord, strong and mighty* (Ib.). He then repeated *Raise your heads, O ye gates, and raise up, ye everlasting doors, and let the King of glory enter. Who is the King of glory, the Lord of Hosts, He is the King of glory, Selah* (Ib.). Still he was not answered; but as soon as he said *O Lord God turn not away the face of thy anointed, remember the pious deeds of David thy servant,* (11 Chr. 6, 12), he was immediately answered. At that moment the faces of David's enemies turned black like the bottom of a pot and then it was known to all that the Holy One, praised be He! had forgiven David that sin. Therefore, did not Solomon properly say, *Thereupon, praise I the dead,* etc. This is meant by the passage (I Kings 8, 66.) *On the eighth day he dismissed the people; they blessed the king and went unto their tents, glad of heart, because of all the good that the Lord had done for David his servant and for Israel his people,* i. e., *And they went unto their tents,* meaning they found their wives levitically pure. *Joyful,* because of having enjoyed the Divine Glory; *glad of heart,* each

רבינו גזר כמה גזירויי ותקן כמה תקנות וקיימות הן לעולם ולעולמי עולמים ולא יפה אמר שלמה ושבח אני את המתים שכבר מתו, דבר אחר ושבח אני וגו׳ כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (תהלים פו) עשה עמי אות לטובה ויראו שונאי ויבושו (חלק ע"ש מהרש"א) אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע מחול לי על אותו עון, אמר לו מחול לך, אמר לו עשה עמי אות בחיי, אמר לו בחייך איני מודיע בחיי שלמה בנך אני מודיע, כשבנה שלמה את בית המקדש בקשו להכניס ארון לבית קדשי הקדשים דבקו שערים זה בזה אמר שלמה עשרים וארבע רננות ולא נענה פתח ואמר (שם כד) שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד רהטו בתריה למבלעיה אמרו מי זה מלך הכבוד אמר להו ה׳ עיזוז וגבור חזר ואמר שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי הוא זה מלך הכבוד ה׳ צבאות הוא מלך הכבוד סלה ולא נענה כיון שאמר (דה"ב ו) אלהים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך מיד נענה. באותה שעה נהפכו פני כל שונאי דוד כשולי קדירה וידעו כל העם וכל ישראל שמחל לו הקדוש ברוך הוא על אותו עון ולא יפה אמר שלמה (קהלת ד) ושבח אני את המתים שכבר מתו. והיינו דכתיב (מ"א ח) ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה׳ לדוד עבדו ולישראל עמו. וילכו לאהליהם שמצאו נשותיהם בטהרה. שמחים שנהנו מזיו השכינה. טובי לב שנתעברו נשותיהן של כל

אחד ואחד וילדה זכר. על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו שמחל לו על אותו עון. ולישראל עמו דאוחיל להו עון יום כפורים. ודקאמר שלמה כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת כרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (תהלים לט) הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני. אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע הודיעני ה' קצי. אמר ליה גזירה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר ודם. ומדת ימי מה היא גזירה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם. אדעה מה חדל אני. אמר לו בשבת תמות. אמות באחד בשבת. אמר לו כבר הגיע מלכות שלמה בנך ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא. אמות בערב שבת. א"ל (שם פד) כי טוב יום בחצריך מאלף. טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח. (ע"ב) כל יומא דשבתא הוה יתיב וגריס כולה יומא. ההוא יומא דבעי למינח נפשיה קם מלאך המות קמיה ולא יכיל ליה דלא הוה פסק פומיה מגירסא אמר מה אעביד ליה הוה ליה בוסתנא אחורי ביתיה אתא מלאך המות סליק ובחיש באילני נפק למיחזי הוה סליק בדרגא איפחית דרגא מתותיה אישתיק ונח נפשיה. שלח שלמה לבי מדרשא אבא מת ומוטל בחמה. וכלבים של בית אבא רעבים מה אעשה. שלחו ליה חתוך נבלה

man's wife had become pregnant with a male child; *because of all the good which God had done unto David his servant,* that he forgave him that sin; *and Israel his people,* for they were forgiven their neglect of the observance of the day of Atonement.[3] And when Solomon said (Ecc. 9, 4.) *For a living dog fareth better than a dead lion,* he meant that which R. Juda said in the name of Rab; for R. Juda in the name of Rab, said: "What is meant by the passage (Ps. 39, 5.) *Let me know, O Lord, my end, and what the measure of my days is, I wish to know when I shall cease to be,* i. e., thus said David before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe let me know my end.' Whereupon the Lord answered him: 'It has been decreed by me that the time of the death of mortal man shall not be known; *And the measures of my days what are they* (Ib.), David again asked. 'It is decreed by me answered the Lord,' that the measure of the days of a man shall not be known.' Again David asked: *'I wish to know when I shall cease to be.'* The Lord then said to him: 'Thou wilt die on the Sabbath.' 'Let me die rather on the first day of the week,' begged David. 'The first day of the week is the day on which thy son Solomon shall be king, and one kingdom must not encroach on the other even by so much as a hair's breath.' 'Let me then die on the Sabbath eve,' pleaded David. Whereupon the Lord said *Far better is a day in thy courts than a thousand* (Ps. 84, 11), i. e., 'I like one day in which thou art studying the Torah better than a thousand burnt offerings which Solomon, thy son, will sacrifice before me upon the altar.' (Ib. b) Each Sabbath day he would sit and study.[4] On that Sabbath when he was to die, the angel of death came and stood before him, but was unable to do anything because David never once ceased studying. [Said the angel to himself] What shall I do? There was an orchard in the back of David's house; the angel of death went there and shook the trees. David [hearing the noise] went out to see [the cause of the noise]; as he ascended the ladder the angel caused it to break. David fell down and consequently stopped studying; whereupon the angel of death took his life. It so happened that Solomon sent to ask the following questions in the academy: 'My father died and lies in sun; what shall I do? [Am I allowed

4) The angel of death has no jurisdiction over a man who is studying the Torah.

to remove him from the sun?] And the dogs of my father's house are hungry, what shall I do?' [5] They answered him: 'Cut up a carrion and place the pieces before the dogs. As to thy father, place a loaf of bread or an infant upon his body and then you may carry it away from the sun.' Did not Solomon, therefore, say properly? *For a living dog fareth better than a dead lion.* And as to the question, which I have been asked in your presence, I say this: a lamp is called *Ner* and the soul is called *Ner;* it is better that a human light (lamp) be extinguished than that God's light (life) be extinguished."

R. Juda the son of R. Samuel b. Shilath in the name of Rab said: "The sages wanted to suppress (declare uncanonical) the book of Ecclesiastes because its words are contradictory; but why did they not suppress it? Because it begins and ends with words concerning the Torah. It begins with the words concerning the Torah, for it is written (Ecc. 1, 3.) *What profit hath a man of all his toil which he toileth under the sun?* Whereupon the school of Janai said, for a thing which [was created] under the sun he hath no profit, but for a thing which is beyond the sun (before creation) [6] he will have profit. It ends with words concerning the Torah, for it is written (Ib. 12, 13.) *The end of the matter is, let us hear the whole; fear God and keep His commandments; for this is the whole (duty of) man.* What is meant by, *this is the whole man?* R. Eliezer said: "It means the whole world was created for the sake of him (who fears God)." R. Abba b. Cahana said: "This [fear of God] is equal in importance to the whole world put together." Simon b. Azai and, according to others, Simon b. Zoma, said: "The whole world would not have been created if not for the purpose of providing him (who fears God) with company."

And what are the words which contradict each other? It is written (Ecc. 7, 3.) *Better is vexation than laughing;* and again it is written (Ib. 2, 2.) *Of laughter I said, it maketh one praiseworthy;* and it is also written (Ib. 8, 15.) *Therefore do I praise joy;* and again (Ib. 2, 2.) *And of joy what doth this do?* There is no contradiction; *Better is vexation than laughing,* means that, the vexation which the Holy One, praised be

והנח לפני הכלבים. ואביך הנח עליו ככר או תינוק וטלטלו. ולא יפה אמר שלמה (קהלת ט:) כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת. ולענין שאלה דשאילנא קדמיכון נר קרויה נר ונשמתו של אדם קרויה נר מוטב תכבה נר של בשר ודם מפני נרו של הקב"ה:

אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת מפני שדבריו סותרין זה את זה ומפני מה לא גנזוהו מפני שתחלתו ד"ת וסופו דברי תורה. תחלתו ד"ת דכתיב (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש ואמרי דבי רבי ינאי תחת השמש הוא דאין לו. קודם השמש יש לו. סופו דברי תורה דכתיב (שם יב) סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם. מאי כי זה כל האדם אמר ר' אלעזר כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה. רבי אבא בר כהנא אמר שקול זה כנגד כל העולם כולו. שמעון בן עזאי אומר ואמרי לה שמעון בן זומא אומר לא נברא כל העולם כולו אלא לצוות לזה. ומאי דבריו סותרין זה את זה כתיב (שם ז) טוב כעס משחוק וכתיב (שם ב) לשחוק אמרתי מהולל וכתיב (שם ח) ושבחתי אני את השמחה וכתיב (שם ב) ולשמחה מה זו עושה. לא קשיא טוב כעס משחוק טוב כעס שכועס הקדוש ברוך

5) These two questions having happened together may refer to either the interior political troubles or the external. Having seen David dead, the enemies arose to cause trouble to Solomon.

6) Before the creation. See further Fol. 89a, that the Torah was in existence long before creation.

הוא על הצדיקים בעולם הזה משחוק שמשחק הקב"ה על הרשעים בעוה"ז ולשחוק אמרתי מהולל זה שחוק שמשחק הקב"ה עם הצדיקים בעולם הבא. ושבחתי אני את השמחה זו שמחה של מצוה ולשמחה מה זו עושה זו שמחה שאינה של מצוה ללמדך שאין שכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שיחה ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר שמחה של מצוה שנא' (מ"ב ג) ועתה קחו לי מנגן וגו'. אמר רב יהודה וכן לדבר הלכה. אמר רבא וכן לחלום טוב. איני והאמר רב גידל אמר רב כל תלמיד חכם שיושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר תכוינה שנאמר (שה"ש ח) שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר. אל תקרי מור עובר אלא מר עובר אל תקרי שושנים אלא ששנים. לא קשיא הא ברבה הא בתלמיד. ואי בעית אימא הא והא ברבה ולא קשיא הא מקמי דליפתח הא לבתר דפתח כי הא דרבה מקמיה דפתח להו לרבנן אמר מילתא דבדיחותא ובדחי רבנן לסוף יתיב באימתא ופתח בשמעתא:

**ואף** ספר משלי בקשו לגנוז שהיו דבריו סותרין זה את זה. ומפני מה לא גנזוה אמרי ספר קהלת לאו עיינינן ואשכחינן טעמא הכא נמי ליעיינן. ומאי דבריו סותרין זה את זה

He! causeth unto the righteous in this world is better than the smile which the Holy One, praised be He! causeth unto the wicked in this world; *Of laughter I said, it maketh one praiseworthy,* speaks of the smile with which the Holy One, praised be He! will gladden the righteous in the world to come.[7] *Therefore do I praise joyfulness,* refers to a rejoicing which is caused by a meritorious deed; *And of joy what doth this do?* alludes to rejoicing which is not the cause of a meritorious deed. We infer from this that *Shechinah* rests not upon a mood of indolence, nor a mood of grief, nor a mood of laughter, nor a mood of levity, nor a mood of jesting, nor a mood of idle talk, but upon a mood of rejoicing caused by the performance of a meritorious deed; as it is said (II Kings 3, 15.) *But now bring me a musician,* etc, R. Juda said: "The same should be applied to the study of the Halacha (Laws)."[8] Raba said: "The same is to be applied to a good dream." Is it so? [that Halacha should be preceded by a cheerful thing]. Behold, R. Gidel in the name of Rab said: "Any disciple who sits before his teacher without dropping bitterness from his lips [on account of respect] will be burnt, for it is said (Songs 5, 13.) *His lips like lillies, dropping with fluid myrrh.* Do not read *Mor* (fluid myrrh), but read it *Mar* (bitterness.[9] Do not read *Shoshanim* (lilies) but read it *Sheshonin* (who study); [hence we see that a disciple must act with deep respect, and not in a frivolous mood]. This is not difficult to explain: the former refers to the teacher and the latter refers to the disciple; and if you wish you may say both refer to the teacher; and even then there is no contradiction; for the former refers to the time before beginning [the lecture] and the latter refers to the time after the lecture has begun. Just as Rabba did before he began [his lecture] before the Rabbis. He said something humorous which caused the Rabbis to be cheerful, and he then sat down with deep respect to expound the Halacha.

The sages wanted to suppress (declare uncanonical) the Book of Proverbs also, because of its contradictions. Why did they not suppress it then? They said: "Have we not scrutinized the Book of Ecclesiastes and found explanations of the contradictions? Let us

7) See introduction.
8) Before commencing to expound Halacha, the teacher should begin with a thing of cheerfulness.
9) The words *Mar* and *Mor* have the same spelling, the difference is only in their pronunciation—which in Hebrew does not affect the word itself.

**search the Book of Proverbs also, until we find explanations."**

Which are its contradictory words? It is written (Pr. 26, 4.) *Do not answer a fool according to his folly,* and it is also written (Ib.) *Answer a fool according to his folly.* [After a study they came to the conclusion that] there is no contradiction; the latter refers to matters of the Torah and the former refers to secular matters. In what respect can the subject of the Torah be explained? In the following way: Rabban Gamaliel was once sitting and lecturing: "In the future women will give birth to children every day, as it is written (Jer. 31, 7.) *The pregnant woman and she that travaileth with child together.*" A certain disciple sneered at him and said: *There is nothing new under the sun* (Ecc. 1, 9). Whereupon Rabban Gamaliel said to him: 'Come, I will show thee the like thereof in this world." He went and showed him a hen. Again Rabban Gamaliel lectured: "In the future the trees will bring forth fruit every day, for it is said (Ezek. 17, 23.) *And it shall produce boughs, and bear fruit,* i. e., just as boughs are produced every day so also will fruit be brought forth every day." Again that disciple sneered at him and said: *There is nothing new under the sun* (Ecc. 1, 9). "Come," said Rabban Gamaliel to him, "I will show thee the like thereof in this world." Whereupon he went and showed him a Caper-bush. Upon another occasion Rabban Gamaliel was sitting and lecturing: "In the future Palestine will produce ready-made cakes and fine woolen garments, as it is said (Ps. 72, 16.) *There shall be an abundance of corn in the land.*" The disciple again sneered at him and said: *There is nothing new under the sun.* "Come," said Rabban Gamaliel, "I will show thee the like thereof in this world." Whereupon R. Gamaliel took him and showed him mushrooms and as to [something corresponding to] garments, as it said (Ps. 72, 16.) *There shall be* palm-shoot [which is covered in the form of garment].

Our Rabbis taught: A man shall always be as patient as Hillel and not as excitable as Shammai. Once it happened that two men laid a wager with one another (Fol. 31a) that whichever would succeed in putting Hillel out of temper should receive four hundred *zouzim*[10] "I shall go and put him out of temper," said one. It was on Friday after-

10) A coin.

**כתיב** (משלי כו) אל תען כסיל כאולתו וכתיב (שם) ענה כסיל כאולתו ל"ק הא בד"ת הא **במילי** דעלמא. בדברי תורה מאי היא כי הא **דְיתיב** ר"ג וקדריש עתידה אשה שתלד בכל **יוֹם** שנאמר (ירמיה לא) הרה ויולדת יחדו. לגלג עליו אותו תלמיד אמר (קהלת א) אין כל חדש תחת השמש. א"ל בא ואראך דוגמתו בעה"ז נפק אחזי ליה תרנגולת. ותו יתיב ר"ג וקדריש עתידין אילנות שמוציאין פירות בכל יום שנא' (יחזקאל יז) ונשא ענף ועשה פרי מה ענף בכל יום אף פרי בכל יום. לגלג עליו אותו תלמיד אמר והכתי' אין כל חדש תחת השמש. א"ל בא ואראך דוגמתן בעה"ז נפק אחזי ליה צלף. ותו יתיב ר"ג וקדריש עתידה א"י שתוציא גלוסקאות וכלי מילת שנא' (תהלים עב) יהי פסת בר בארץ לגלג עליו אותו תלמיד ואמר אין כל חדש תחת השמש. א"ל בא ואראך דוגמתן בעולם הזה נפק אחזי ליה כמהין ופטריות ואכלי מילת נברא בר קורא:

תנו רבנן לעולם יהא אדם ענותן כהלל ואל יהא קפדן כשמאי. מעשה בשני בני אדם (דף לא) שהמרו זה עם זה אמרו כל מי שילך ויקניט את הלל יטול ת' זוז אמר אחד מהם אני אקניטנו. אותו היום ערב שבת היה והלל

noon, and Hillel was washing himself, when the man passed by the door of his house, shouting: "Does Hillel live here? Does Hillel live here?" Hillel wrapped his mantle round him and went out to meet him. "My son," he said to him, "what do you wish?" "I have a question to ask," was the reply. "Ask, my son, ask," said Hillel. "Why are the heads of the Babylonians round?" the man asked. "A great question hast thou asked, my son. Because they have no trained midwives." The man went away and after a while, returned calling out, "Does Hillel live here? Does Hillel live here?" Hillel again wrapped his mantle round him and went out to meet him. "My son," he said, "what do you wish?" "A great question have I to ask," he said. "Ask, my son, ask," said Hillel. "Why are the people of Tarmod (Palmyra) weak-eyed?" asked he. Hillel said: "Thou hast asked a great question. Because they live in a sandy country."[11] The man went away, and after waiting a while, came back shouting: "Does Hillel live here? Does Hillel live here?" Hillel wrapped his mantle round him and went out to meet him. "My son," he said, "what do you wish?" "I have a question to ask," said the man. "Ask, my son, ask," said Hillel. "Why are the feet of the Africans so broad?" "Thou hast asked a great question! Because they live in marshy land."[12] "I have many more questions to ask," said the man, "but I am afraid lest I shall make thee angry." Hillel, drawing his mantle around him, sat down before the man, saying to him: "All the questions thou hast to ask, please ask." "Art thou Hillel," said he, "who is called Prince of Israel?" "Yes," answered Hillel. "If thou art the one, then I pray there may not be many more in Israel like thee." "Why is that, my son?" asked Hillel. "Because," said the man, "I have lost four hundred *zouzim through thee.*" "Be cautious with thy temper," said Hillel. "Better is it that thou shouldst lose four hundred *zouzim,* and four hundred more *zouzim,* but that Hillel should not become excited."

Our Rabbis taught that a heathen once came before Shammai and said: "How many Torahs have you?" Shammai replied: "We have two; the written Torah and the oral Torah." The heathen then said to him: "In the written Torah I believe thee, but in the oral Torah I do not believe thee. Make me,

חופף את ראשו הלך ועבר על פתח ביתו אמר מי כאן הלל מי כאן הלל נתעטף ויצא לקראתו. אמר ליה בני מה אתה מבקש א"ל שאלה יש לי לשאול א"ל שאל בני שאל. מפני מה ראשיהם של בבליים סגלגלות. א"ל בני שאלה גדולה שאלת מפני שאין להם חיות פקחות. הלך והמתין שעה אחת חזר ואמר מי כאן הלל מי כאן הלל נתעטף ויצא לקראתו. א"ל בני מה אתה מבקש א"ל שאלה יש לי לשאול א"ל שאל בני שאל. מפני מה עיניהן של תרמודיין טרוטות. אמר ליה בני שאלה גדולה שאלת מפני שדרין בין החולות. הלך והמתין שעה אחת חזר ואמר מי כאן הלל מי כאן הלל נתעטף ויצא לקראתו. אמר ליה בני מה אתה מבקש אמר ליה שאלה יש לי לשאול א"ל שאל בני שאל. מפני מה רגליהם של אפרקיים רחבות. אמר ליה בני שאלה גדולה שאלת מפני שדרין בין בצעי המים. א"ל שאלות הרבה יש לי לשאול ומתיירא אני שמא תכעוס נתעטף וישב לפניו אמר ליה כל שאלות שיש לך לשאול שאל אמר לו אתה הוא הלל שקורין אותך נשיא ישראל. א"ל הן. א"ל אם אתה הוא לא ירבו כמותך בישראל. אמר ליה בני מפני מה. אמר ליה מפני שאבדתי על ידך ארבע מאות זוז. א"ל הוי זהיר ברוחך כדאי הוא הלל שתאבד על ידו ת' זוז ות' זוז והלל לא יקפוד.

תנו רבנן מעשה בעובד כוכבים אחד שבא לפני שמאי אמר ליה כמה תורות יש לכם אמר ליה שתים תורה שבכתב ותורה שבעל פה א"ל שבכתב אני מאמינך ושבע"פ איני מאמינך גיירני על מנת שתלמדני תורה

11) By having narrow openings of the eyes, it prevents the sand from entering them.
12) They should not sink, or because they would go barefooted and their feet became broadened.

שבכתב. גער בו והוציאו בנזיפה. בא לפני הלל גייריה. יומא קמא א"ל א"ב ג"ד. למחר אפיך ליה א"ל והא אתמול לא אמרת לי הכי א"ל לאו עלי דידי קא סמכת דעל פה נמי סמוך עלי. שוב מעשה בעובד כוכבים אחד שבא לפני שמאי. א"ל גיירני ע"מ שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל גייריה אמר ליה דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואידך פירושא היא זיל גמור. שוב מעשה בעובד כוכבים אחד שהיה עובר אחורי ב"ה ושמע קול סופר שהיה אומר (שמות כח) ואלה הבגדים אשר יעשו חשן ואפוד אמר הללו למי א"ל לכהן גדול אמר אותו עובד כוכבים בעצמו אלך ואתגייר בשביל שישימוני כ"ג. בא לפני שמאי א"ל גיירני על מנת שישימוני כ"ג דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל גייריה. א"ל כלום מעמדין מלך אלא מי שיודע טכסיסי מלכות לך למוד טכסיסי מלכות. הלך וקרא כיון שהגיע (במדבר ג) לוהזר הקרב יומת א"ל מקרא זה על מי נאמר א"ל אפילו על דוד מלך ישראל. נשא אותו גר ק"ו בעצמו ומה ישראל שנקראו בנים למקום ומתוך אהבה שאהבם קרא להם (שמות ד) בני בכורי ישראל כתיב עליהם והזר הקרב יומת.

therefore, a proselyte on condition that you teach me the written Torah only." Shammai rebuked him sharply and sent him away angry. The heathen then appeared before Hillel, and the latter made him a proselyte. On the first day, Hillel taught him the *Aleph, Beth, Gimel, Daleth.*[13] On the morrow, Hillel reversed the order of these letters (beginning with the last letter). "Thou didst not teach me so yesterday," said the proselyte to him. "True," said Hillel. "Dost thou not rely upon me? Why then dost thou not rely upon me with the oral Torah?" On another occasion it happened that a heathen appeared before Shammai and said: "Convert me to Judaism but on condition that thou teachest me the whole Torah, while I am standing upon one leg." Shammai drove him off with the builder's cubit (measure) which he held in his hand. Then the heathen appeared before Hillel, and he made him a proselyte, and said unto him: "That which is hateful to thee do not do unto thy neighbor, this is the whole Torah, and the rest is merely its commentary."

Again it happened that while a heathen passed by the rear of a synagogue he heard the voice of a scribe who was saying, *And these are the garments which they shall make; a breast-plate and an Ephod and a robe.* (Ex. 28, 4). "For whom are these?" asked the heathen. "For the High Priest," replied the scribe." So the heathen said to himself: "I shall go and become a proselyte on condition that I be made a High Priest." He came before Shammai and said to him: "Make me a proselyte upon condition that you make me a High Priest." Shammai drove him away with the builder's cubit which he held in his hand. The heathen then came before Hillel; the latter made him a proselyte, and said to him: "Is it possible for one to be made a king unless he knows the court ceremonials? Go, study first the court ceremonials." The proselyte thereupon went and learned the Torah. When he came to the passage (Num. 3, 10.) *And the stranger that cometh nigh shall be put to death,* he asked: "For whom is that passage meant?" "Even for David, the King of Israel," Hillel replied. Then the proselyte came to the following conclusion: "If for Israelites, who are called the sons of God, and who on account of God's love shown to them, were called (Ex. 4. 22), *My son, my first-born, Israel,* a warning is

13) The names of the Hebrew alphabet.

written, *And the stranger that cometh nigh shall be put to death,* how much more does this apply to the mere proselyte who came with but his staff and traveling bag?" He went to Shammai and said to him: "Am I then eligible to be a High Priest? Behold! It is written in the Torah, *And the stranger that cometh nigh shall be put to death.*" He then went to Hillel and said to him: "O thou forbearing Hillel, may blessings rest upon thy head, because thou hast brought me under the wings of the *Shechina.*" Later all the three proselytes happened to meet in one place and they said: "Oh, the impatience of Shammai could drive us out of this world, but the patience of Hillel brought us under the wings of the *Shechina!*" L

Resh Lakish said: "What is meant by the passage (Is. 33, 6.) *And the stability of thy times and the strength of thy happiness shall be wisdom and knowledge; the fear of the Lord is his treasure,* i. e., *The stability,* alludes to the Order of *Zerain.*[14] *Of thy time,* refers to the Order of *Moed; The strength,* refers to the Order of *Nashim; Of thy happiness,* alludes to the Order of *Nezikin; Shall be wisdom,* refers to the Order of *Kadshim; And knowledge,* alludes to the Order of *Taharoth.* And after all these, *The fear of the Lord* [*shall be*] *his treasure.*"

Rabba said: "When a man is brought to Judgment [after he dies] he is asked: 'Hast thou dealt honestly? Hast thou had regular time for the study of the Torah? Hast thou married? Hast thou waited for salvation (*Messiah*)? Hast thou been a searcher after wisdom? Hast thou [cultivated thy mind to] conclude (to bring out one thing from another)?' And after all these if *The fear of the Lord is his treasure,* it (His Torah) counts; if not, it does not count. It is likened to the man who said to his messenger: 'Bring up to the upper floor a Kur[15] of wheat.' The messenger went and when he had brought it up the man asked of him: 'Hast thou mixed a Kab[15] of the Sand of Chumta in it?'[16] 'No,' answered the messenger. Whereupon the master said: 'It were better if thou hadst not brought it up altogether.'"

It was taught in the academy of R. Ishmael that a man has the right to mix a Kab Chumtin in every Kur of crop and he

גר הקל שבא במקלו ובתרמילו עאכ"ו. בא לפני שמאי א"ל כלום ראוי אני להיות כ"ג והלא כתיב בתורה והזר הקרב יומת. בא לפני הלל א"ל ענוותן הלל ינוחו לך ברכות על ראשך שהקרבתני תחת כנפי השכינה. לימים נזדווגו שלשתן למקום אחד אמרו קפדנותו של שמאי בקשה לטורדנו מן העולם ענותנותו של הלל קירבנו תחת כנפי השכינה:

אמר ריש לקיש מאי דכתיב (ישעיה לג) והיה אמונת עתך חוסן ישועות חכמת ודעת וגו' אמונת זה סדר זרעים. עתך זה סדר מועד. חוסן זה סדר נשים. ישועות זה סדר נזיקין. חכמת זה סדר קדשים. ודעת זה סדר טהרות. ואפ"ה יראת ה' היא ואצרו. אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה. קבעת עתים לתורה. עסקת בפריה ורביה. צפית לישועה. פלפלת בחכמה. הבנת דבר מתוך דבר. ואפ"ה אי יראת ה' היא אוצרו אין. אי לא לא. משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור חטין לעלייה הלך והעלה לו אמר ליה עירבת בהן קב חומטין אמר ליה לאו. אמר ליה מוטב אם לא העלית. תנא דבי ר' ישמעאל מערב אדם קב חומטין בכור של תבואה ואינו חושש. אמר רבה בר רב הונא כל

14) The Talmud consists of sixty-three *Masechtoth* or treatises, which are grouped into six *Sedarim* or Orders.
15) A measure.
16) A place in Juda containing salty soil which if mixed in the crop prevents it from rotting.

need not worry [in fear of doing wrong, for the sand preserves the crop].

Rabba b. R. Huna said: "Whoever possesses knowledge of the Torah without having (Ib. b) fear of the Lord is likened unto a treasurer who has been intrusted with the inner keys [of the treasury] but from whom the outer keys were withheld."

R. Janai announced: "Oh, for him who has no courtyard but makes a gateway for his court!"[17]

R. Juda said: "The world would not have been created by the Holy One, praised be He! if not for the purpose that people should fear Him, for it is said (Ecc. 3, 14.) *And God hath so made it that man should be afraid of Him.*"

R. Simon and R. Elazar were sitting; they noticed that R. Jacob b. Acha was walking and passing by them. "Let us stand up before a man who fears sins," said one, to which the other replied: "Let us get up before a man who is a great scholar." Whereupon the former remarked to the latter: "I tell thee to get up before a man who fears sins and thou sayest to me to get up before a man who is a great scholar." It may be deduced [from the following] that the one who said "For a man who fears sins," was R. Elazar, for R. Jochanan in the name of R. Elazar said: "The Holy One, praised be He! has nothing [better] in His world but fear of Heaven, as it is written (Deu. 10, 12.) *And now, Israel, what doth the Lord thy God require of thee, but to fear the Lord thy God.* It is also written (Job 21, 28.) *And he said unto the man, Behold, the fear of the Lord, that is wisdom.* And in Greek *Hen* means one.[18] The deduction is correct.

R. Ulla expounded: "What means the passage (Ecc. 7, 17.) *Be not wicked too much?* A man should not be too wicked, but he may be a little wicked? [It means rather that] if one has eaten garlic causing him to have a bad odor, shall he eat again and let more bad odor come?"[19]

Raba b. R. Ulla expounded: "What is meant by the passage (Ps. 73, 4.) *For there are no deadly fetters for them; but their strength is firm?* i. e., the Holy One, praised be He! said 'It is not sufficient that the wicked do not fear [for future punishment]

אדם שיש בו תורה ואין בו (שם ע"ב) יראת שמים דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוניות לא מסרו לו בהי עייל. מכריז ר' ינאי חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד. אמר ר' יהודה לא ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו אלא כדי שייראו מלפניו שנאמר (קהלת יב) והאלהים עשה שייראו מלפניו. רבי סימון ורבי אלעזר הוו יתבי חליף ואזיל רבי יעקב בר אחא אמר ליה חד לחבריה ניקום מקמיה דגבר דחיל חטאין הוא. אמר ליה אידך ניקום מקמיה דגבר בר אוריין הוא אמר ליה אמינא לך אנא דגבר דחיל חטאין הוא ואמרת לי את בר אוריין הוא. תסתיים דרבי אלעזר הוא דאמר דגבר דחיל חטאין הוא דאמר רבי יוחנן משום רבי אלעזר אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד שנאמר (דברים י) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו' וכתיב (איוב כח) ויאמר לאדם הן יראת ה' חכמה וגו'. שכן בלשון יוני קורין לאחת הן תסתיים:

(ע"ב) דרש רב עולא מאי דכתיב (קהלת ז) אל תרשע הרבה וגו' הרבה הוא דלא לרשע הא מעט לרשע. אלא מי שאכל שום וריחו נודף יחזור ויאכל שום אחר ויהא ריחו נודף. דרש רבא בר רב עולא מאי דכתיב (תהלים עג) כי אין חרצובות למותם ובריא אולם אמר הקדוש ברוך הוא לא דיין לרשעים שאינן חרדין ועצבין מיום המיתה. אלא שלבם בריא להן

17) Who possess erudition but no fear of the Lord.

18) *Hen* meaning "behold" is used in the text. Hence the meaning of the passage (Job 28, 28) is *And he said unto the man one* [thing], *the fear of God, that is wisdom.*

19) If a man transgresses, he should nevertheless repent and not add to his sins.

nor feel any pangs concerning the day of death,[20] but that their heart within them is becoming as strong as the vestibule hall';[21] and that also is meant by Rabba, for Rabba said: 'What means the passage (Ib. 49, 14.) *This is their way, their folly,* i. e., the wicked know that their (wicked) path leads them to death, and their kidneys are becoming fat [without worrying over it]. Perhaps you will say that this is the cause of their forgetting it; therefore it says (Ib.) *And they keep the future with pleasure in their mouth, Selah.*' "

(Mishnah) For three sins, women die of childbirth: because they are not careful [in observing the laws] concerning *Niddah,*[22] *Challa*[23] and lighting [the Sabbath] candles.

(Gemara) What is the reason for such punishment for *Niddah?* R. Isaac said: "Because she committed corruption in the inner part of her womb, therefore should she be beaten in the inner part of her womb." This may be true regarding *Niddah,* but what is the reason for Challa and the lighting of the candles? It is as a certain Galilean expounded before R. Chisda: Thus said the Holy One, praised be He! "One fourth of a *Log* of blood did I put in your body; [24] concerning blood (menstruation) have I warned thee. (Fol. 32a) I have called ye the first product and have charged ye concerning the first of your dough; the soul which I have put in you is called *Ner* (light) and I have charged ye concerning *Ner* (the Sabbath light); if you observe these things then it is well, but if not I shall take your souls." And why just at the time of childbirth? Rabba said: "When the ox has already fallen down, sharpen the knife for him." [25] Abaye said: "Let the maid continue her rebellion, it will go under one rod." [25] R. Chisda said: "Leave the intoxicant alone, he will fall by himself."[25] Mar Ukba said: "The shepherd is lame and the goats are running away swiftly. [When they appear] at the gate of the fold, there are words (bargaining), but in the stalls (where the sheep are delivered), strict account is taken." [25] R. Pappa said: "At the gate of business [you have] many friends, but at the gate of disgrace, no friend."

And when are the sins of men investigat-

כאולם. והיינו דאמר רבה מ"ד (שם מט) זה דרכם כסל למו יודעין רשעים שדרכם למיתה ויש להם חלב על כסלם. שמא תאמר שכוחה היא מהן ת"ל (שם) ואחריהם בפיהם ירצו סלה:

מתניתן על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן על שאינן זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר:

גמרא. נדה מאי טעמא אמר רבי יצחק היא קלקלה בחדרי בטנה לפיכך תלקה בחדרי בטנה. תינח נדה. חלה והדלקת הנר מאי איכא למימר. כדדרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא אמר הקב"ה רביעית דם נתתי בכם על עסקי דם הזהרתי אתכם. (דף לב) ראשית קראתי אתכם על עסקי ראשית הזהרתי אתכם. נשמה שנתתי בכם קרויה נר על עסקי נר הזהרתי אתכם. אם אתם מקיימים אותם מוטב ואם לאו הריני נוטל נשמתכם. ומאי שנא בשעת לידתן אמר רבה נפל תורא חדד לסכינא. אביי אמר תפוש תירום אמתא בחד מחטרא ליהוי. רב חסדא אמר שבקיה לרויא דמנפשיה נפיל. מר עוקבא אמר רעיא חגרא ועיזי רהטן אבב חוטרא מילי ואבי דרי חושבנא. רב פפא אמר אבב חנואתא נפישי אחי ומרחמי אבב בזיוני לא אחי ולא מרחמי. וגברי היכי מיבדקי אמר ריש לקיש בשעה

20) *Chartzuboth* (fetters), is divided in two, adding a suffix to the first part and a prefix to the second part, hence reading *Charad* "fear", *Etzeb* "pain."
21) Of the Temple which was wide and open.
22) The menstrual flow.
23) The separating of a piece of dough when baking.
24) This is the minimum portion of blood with which a human body can be sustained. See Nazir Fol. 52.
25) In critical moments a woman's sins are investigated.

ed? Resh Lakish said: "When they pass over a bridge." A bridge and nothing else? But he intended to say all dangerous places like a bridge. Rab would not embark on a ferry where there were any heathen; he said: "His time to be punished may happen to be due [while on the boat] and I may be seized with him." Samuel [on the contrary] would not embark on a ferry unless there was also a heathen abroad, for he said: "Satan has no power over two persons of different nationalities." R. Janai always examined the ferry first and then he embarked on it. For R. Janai followed his own principle, and he said: "A man should never expose himself to danger expecting that a miracle will be wrought for him; for it may be that such a miracle will not be wrought, and even if a miracle be wrought for him, it will be deducted from the rewards due him for his merits." R. Chanin said: "What is the Biblical passage for this? *I am not worthy of all the kindness, and of all the truthfulness that Thou hath done unto thy servant.* (Gen. 32, 11)." R. Zeira never walked under date-trees on a day when the *Shutha* wind blew.

Our Rabbis taught: "For three sins women die of childbirth." R. Elazar says: "Women die prematurely" [instead of childbirth].[26] R. Acha said: "For the sin of washing the dirt of their children on the Sabbath"; and others say, "Because they call the holy ark, T h e c h e s t ."

We are taught that R. Ishmael b. Elazar says: "For two sins common people die; because they call the ark, T h e c h e s t , and because they call the synagogue T h e p e o p l e ' s h o u s e .'"

We are taught that R. Jose says: "Three breaches through which death enters were created for a woman. Others say three causes of premature death were created for woman; *Niddah, Challa* and lighting the lamps." One is in accordance with the opinion of R. Elazar and the other is in accordance with the opinion of the Rabbis.

R. Isaac, the son of R. Juda, said: "A man should always pray (for mercy) that he may not become sick; for when one is taken sick he is told 'Bring evidence in your favor and then you will be acquitted [from the illness].'" Mar Ukba said: "What is the Biblical passage [to prove this]? *That if the fallen fell from thence* (Deu. 22, 8), i. e., from himself must come evidence [ as to

26) *Yaldoth* means "young," *Yoldoth*, "childbirth."

שעוברים על הגשר. גשר ותו לא אימא כעין גשר. רב לא עבר במברא דיתיב ביה עובד כוכבים אמר דלמא מיפקיד ליה דינא עליה ומתפיסנא בהדיה. שמואל לא עבר אלא במברא דאית ביה עובד כוכבים אמר שטנא בתרי אומי לא שליט. ר' ינאי בדיק ועבר ר' ינאי לטעמיה דאמר לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה לומר שעושין לו נס שמא אין עושין לו נס. ואם עושין לו נס מנכין לו מזכיותיו אמר רבי חנין מאי קרא (בראשית לב) קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך. ר' זירא ביומא דשותא לא נפיק לביני דיקלי. ת"ר על שלש עבירות נשים מתות יולדות. ר"א אומר נשים מתות ילדות. ר' אחא אומר בעון שמכבסות צואת בניהן בשבת. ויש אומרים על שקורין לארון הקודש ארנא. תניא ר' ישמעאל בן אלעזר אומר בעון שני דברים עמי הארץ מתים על שקורין לארון הקודש ארנא. ועל שקורין לבית הכנסת בית עם. תניא ר' יוסי אומר שלשה בדקי מיתה נבראו באשה ואמרי לה שלשה דבקי מיתה. נדה חלה. והדלקת הנר. חדא כרבי אליעזר וחדא כרבנן:

אמר רב יצחק בריה דרב יהודה לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה שאם יחלה אומרים לו הבא זכות והפטר. אמר מר עוקבא מאי קראה (דברים כב) כי יפול הנופל ממנו. ממנו להביא ראיה. תני דבי ישמעאל כי יפול

הנופל ממנו. ראוי זה ליפול מששת ימי בראשית שהרי לא נפל והכתוב קראו נופל אלא שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב: תנו רבנן מי שחלה ונטה למות אומרים לו התודה שכן כל המומתין מתודין אדם יוצא לשוק יהי דומה בעיניו כמי שנמסר לסרדיוט חש בראשו יהי דומה בעיניו כמי שנתנוהו בקולר. עלה למטה ונפל, יהי דומה בעיניו כמי שהעלוהו לגרדום לידון. שכל העולה לגרדום לידון אם יש לו פרקליטין גדולים נצול ואם לאו אינו נצול. ואלו הן פרקליטין של אדם תשובה ומע"ט ואפילו תתקצ"ט מלמדים עליו חובה וא' מלמד עליו זכות נצול שנאמר (איוב לג) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו ויחננו ויאמר פדעהו מרדת שחת וגו'. רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר אפילו תשע מאות ותשעים ותשעה באותו מלאך לחובה ואחד לזכות נצול שנא' אחד מני אלף:

תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר הלכות הקדש תרומות ומעשרות הן הן גופי תורה ונמסרו לעמי הארץ: תניא רבי נתן אומר בעון נדרים מתה אשתו של אדם שנאמר (משלי כב) אם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתיך. רבי אומר בעון נדרים בנים מתים כשהן קטנים שנאמר (קהלת ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך וגו' למה יקצוף האלהים על

his right to rise from his sickness]." In the academy of R. Ishmael it was taught: "*That the fallen fell from thence*[27] i. e., This one was destined to fall off since the creation; behold, he has not yet fallen and the passage calls him [already] *Nofel* (one who has fallen). This teaches that good is brought about through the agency of good persons, and evil is brought about through the agency of wicked persons."[27a]

Our Rabbis taught: "He who becomes sick and is at the point of death, should be told to confess, for all those who were about to die[27b] had to confess. When a man goes to the market place, let him deem himself handed over into the custody of the officers [to be brought before court]. If he has a headache, let him deem himself fastened with a chain around his neck. If confined to his bed, let him deem himself brought upon the scaffold [to be punished]; for when one ascends the scaffold [to be punished], if he has prominent interceders, he is pardoned, but if not, then he is not pardoned; and these are man's interceders [before divine Judgment]—repentance and meritorious deeds. Even if nine hundred and ninety-nine plead against him and only one in favor of him he is saved; as it is written (Job 23, 23.) *If there be now about him one single angel, as one defender out of a thousand to declare his uprightness for any man, then is He gracious unto him and saith, 'Deliver him from going down into his pit.'*" Rabbi Eliezer, the son of R. Jose the Galilian, said: "Even if nine hundred and ninety-nine parts in that one angel are against him, and but one for him, he is still saved, for it is written *Mailitz Echad* (one defence) out of a thousand."

We are taught that R. Simon b. Gamaliel says: "The laws concerning holy offerings, *Teruma* and tithes are the principal parts of the Torah and yet their observance was intrusted to the common people."

(1b. b) We are taught that R. Nathan says: "As a punishment for not fulfilling vows, the wife of the man dies, as it is said (Pr. 22, 27.) *If thou have nothing to pay, why should He take away thy bed from under thee?*" Rabbi says: "For the sins of [unfulfilled] vows children die when still

27) From the roof.—The past tense "fell" is employed though he has not yet actually fallen. This is explained by the fact that since he was predestined to fall, the incident is regarded as having actually occurred.
27a) Not having a railing around his roof as it is ordered (Lev. 22, 8.) it constitutes him a guilty person.
27b) By court martial. See Sanhedrin 43b.

young, as it is said (Ecc. 5, 5.) *Suffer not thy mouth to cause thy body to sin,* etc. *Why should God be angry because of thy voice, and destroy the work of thy hand?* We must say that this refers to the sons and the daughters of man."

There is a difference of opinion between R. Chiya b. Abba and R. Jose; one said: "The sin of not having *Mezuzoth* is the cause of children's death," and the other said: "The sin of being remiss in the study of the Torah is the cause of children's death." The one who laid the affliction to the sin of *Mezuzoth,* holds that a passage can be connected with another one preceding it and thus explained, but not with a passage that comes before the preceding one; and the one that laid the affliction to the sin of being remiss in the study of the Torah, holds that passage can be connected even with one that comes before a preceding passage, and thus explained.[28] There is also a difference of opinion between R. Meier and R. Juda. One said: "It (the death of children) is due to the sin of *Mezuzoth,*" while the other said: "It is due to the sin of *Tzitzith.*" It is right according to him who said it is due to the sin of *Mezuzoth,* for it is written (Deu. 11, 20.) *And thou shalt write them upon the doorposts of thy house,* and immediately following is written *In order that your days and the days of your children may be multiplied;* but according to the one who said it is due to the sin of *Tzitzith,* what is his reason? R. Cahana, and according to others, Shila Mari, said: "Because it is written (Jer. 2, 34.) *Also on the end of thy skirts*[29] *is found the blood of the souls of the innocent needy ones.*"

R. Nachman b. Isaac said: "The one who says it was due to the sin of *Mezuzoth,* derives his opinion from this (Ib.) *Not while breaking in (thy house) didst thou find them,* i. e., making the doors like a breaking in (without a *Mezuzah*)."

Resh Lakish said: "Whoever observes carefully the precepts concerning *Tzitzith* will, as a reward, have two thousand eight hundred servants to wait upon him; for it is said (Zech. 8, 23.) *Thus said the Lord of Hosts, 'In those days it shall come to pass that ten men out of all the languages of the*

קולך וחבל את מעשה ידיך. אי זה הן מעשה ידיו של אדם הוי אומר בניו ובנותיו של אדם.

פליגי בה רבי חייא בר אבא ורבי יוסי חד אמר בעון מזוזה וחד אמר בעון ביטול תורה למאן דאמר בעון מזוזה מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו. ולמאן דאמר בעון ביטול תורה מקרא נדרש לפניו ולפני פניו. פליגי בה רבי יהודה ורבי מאיר חד אמר בעון מזוזה וחד אמר בעון ציצית בשלמא למאן דאמר בעון מזוזה דכתיב (דברים יא) וכתבתם על מזוזות ביתך וכתיב בתריה (שם) למען ירבו ימיכם וימי בניכם. אלא למ"ד בעון ציצית מאי טעמא. א"ר כהנא ואיתימא שילא מרי דכתיב (ירמיה ב) גם בכנפיך נמצאו דם נפשות אביונים נקיים. רב נחמן בר יצחק אמר למ"ד בעון מזוזה נמי מהכא דכתיב (שם) לא במחתרת מצאתים שעשו פתחים כמחתרת: אמר ריש לקיש כל הזהיר בציצית זוכה ומשמשין לו ב' אלפים ות"ת עבדים שנא' (זכריה ח) כה אמר ה' צבאות בימים ההמה

28) The passages (Deu. 11, 21.) *In order that your days and the days of your children may be prolonged,* follows the passage of *Mezuzah,* and the one preceding that of *Mezuzah* deals with studying the Torah.
29) This refers to the *Tzitzith* which are at the end of the garment.

*nations, shall take hold—yea, they shall take hold of the skirts of him that is a Jew, saying, Let us go with you, for we have heard that God is with you.'"*

We are taught that R. Nechemia says: "As a punishment for gratuitous hatred, the penalty is strife at the home of that man; and his wife will have miscarriages; and the sons and daughters of that man will die prematurely."

R. Elazar, the son of R. Juda, said: "The punishment for the sin of neglecting to separate *Challah*[30] is an unblessed harvest gathering; a curse will be sent upon the prices of food; and they will sow, but strangers will eat them up, as it is said (Lev. 26, 16.) *Then will I also do this unto you; I will inflict on you terror, consumption and fever that consume the eyes and cause sorrow to the heart; and you shall sow your seed in vain, for your enemies shall eat it up.* Do not read *Behala* (terror) but *B'chala*[31] (on account of *Challah*), and if the separation of *Challah* is observed, then, blessings will follow, as it is said (Ezek. 44, 30.) *And the first of your dough shall you give to the priest, to cause a blessing to rest on thy house.*"

The punishment for the sin of neglecting laws concerning *Terumah* and tithes, is that the sky will withhold rain and dew; high prices [in food] will prevail; there will be no profits, and men will run about to earn a livelihood and will not succeed; as it is said (Job 24, 19.) *Drought and heat speedily consume the snow waters; so doth the grave those who have sinned.* What does that prove? In the academy of R. Ishmael it was taught that it means: "On account of your failure to discharge the duties which I commanded you to perform during the summer you will be robbed during the snow-water winter." But if they do give [*Terumah* and tithes] they will be blessed, as it is said (Malachi 3, 10.) *Bring ye all the tithes into the storehouse that there may be provision in my house, and prove me but herewith, saith the Lord of Hosts, if I will not open for you the windows of heaven, and pour out for you a blessing Aad b'li duy.* What is meant by *Aad b'li duy?* Rami b. Chama in the name of Rab said: "Until your lips grow tired of saying it is

אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים והחזיקו בכנף איש יהודי לאמר נלכה עמכם וגו'. תניא רבי נחמיה אומר בעון שנאת חנם מריבה רבה בתוך ביתו של אדם ואשתו מפלת נפלים ובניו ובנותיו של אדם מתים כשהם קטנים. ר' אלעזר בר' יהודה אומר בעון חלה אין ברכה במכונס ומארה משתלחת בשערים וזורעין זרעים ואחרים אוכלין שנאמר (ויקרא כו) אף אני אעשה זאת לכם והפקדתי עליכם בהלה את השחפת ואת הקדחת מכלות עינים ומדיבות נפש וזרעתם לריק זרעכם ואכלוהו אויביכם. אל תקרי בהלה אלא בחלה. ואם נותנין מתברכין שנאמר (יחזקאל מד) וראשית עריסותיכם תתנו לכהן להניח ברכה אל ביתך. בעון ביטול תרומות ומעשרות שמים נעצרים מלהוריד טל ומטר והיוקר הווה והשכר אבד ובני אדם רצין אחר פרנסתן ואין מגיעים שנאמר (איוב כד) ציה גם חום יגזלו מימי שלג שאול חטאו. מאי משמע תנא דבי רבי ישמעאל בשביל דברים שצויתי אתכם בימות החמה ולא עשיתם יגזלו מכם מימי שלג בימות הגשמים. ואם נותנין מתברכין שנאמר (מלאכי ג) הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די. מאי עד בלי די אמר רמי בר חמא אמר רב עד שיבלו שפתותיכם מלומר די. בעון גזל הגובאי עולה והרעב הווה ובני אדם אוכלין בשר בניהם

30) The priestly share from the dough (Lev. 15, 17-21).
31) The *Hay* and the *Cheth*, are interchangeable according to the rules of grammar. Hence *Behala* could be changed to *Bechala*.

enough."[32] The penalty for the sin of robbery is an invasion of locusts; famine prevails, and people will be fed on the flesh of their own sons and daughters; as it is said (Amos 4, 1.) *Hear this word, O ye cows of Bashan, that are on the Mount of Samaria, who oppresseth the poor, who crusheth the needy.* (Fol. 33a) Raba said: "For instance, those women of Mechuza who eat but do nothing [they force their husbands to deal dishonestly and to rob]; and it is also written (Ib. ib. 9.) *I had smitten you with blasting and mildew*, etc., *and your vineyards, your fig-trees and your olive trees did the caterpillar devour.* It is also written (Joel 1, 4.) *What the caterpillar left hath the cankerworm eaten, and that which the cankerworm left hath the crickets eaten;* and it is also written (Is. 9, 19.) *And he snatcheth on the right hand and is (yet) hungry; and he eateth on the left hand, and is not (yet) satisfied; every man shall eat the flesh of his own arm. Do not read Zero'o* (his arm) but read *Zaro* (his children)."

As punishment for the sin of delaying sentence, perverting sentence, corrupting sentence, and neglecting to study the Torah, the sword [of an enemy], with its terrible preying system, pestilence and famine, will come. People will eat but will never be satisfied; they will eat their bread by weight; as it is written (Lev. 26, 25.) *And I will bring over you the sword, avenging the quarrel of my covenant.* And it is also written (Ib. ib. 26.) *When I break unto you the staff of bread; and ten women shall bake your bread in one oven, and they shall deliver your bread by weight, and ye shall eat and not be satisfied,* i. e., the word *Brith* (covenant) refers to the Torah, for it is written (Jer. 33, 25.) *If my covenant (Brith) were not by day and night,* etc., and it is written (Lev. 26, 43.) *Because even they despised my ordinances.*

As punishment for the sin of swearing in vain, swearing falsely, defaming of the name of God, and desecration of the Sabbath, wild beasts multiply, cattle are destroyed, the people decrease, and the roads become desolate, as it is said (Lev. 25, 23.) *And if, notwithstanding these things, ye will not be reformed by me.* Do not read *B'aile* (these things) but read it *B'ala* (swearing), and it is written (Ib. ib. 22.)

32) *Aad* means "until," *Bli*, "tired," *Duy* "enough."

זבנותיהם שנא׳ (עמוס ד) שמעו הדבר הזה פרות הבשן אשר בהרי שומרון העושקות דלים הרוצצות אביונים. אמר רבא כגון הני נשי דמחוזא (דף לג) דאכלן ולא עבדן. וכתיב (שם) הכיתי אתכם בשדפון ובירקון וגו׳ ותאניכם וזיתיכם יאכל הגזם. וכתיב (יואל א) יתר הגזם אכל הארבה ויתר הארבה אכל הילק ויתר הילק אכל החסיל. וכתיב (ישעיה ט) ויגזור על ימין ורעב ויאכל על שמאל ולא שבעו איש בשר זרועו יאכלו. אל תקרי בשר זרועו אלא בשר זרעו. בעון עינוי הדין ועוות הדין וקלקול הדין וביטול תורה. חרב וביזה רבה ודבר ובצורת בא, ובני אדם אוכלין ואינן שבעים ואוכלין לחמם במשקל דכתיב (ויקרא כו) והבאתי עליכם חרב נוקמת נקם ברית וכתיב (שם) בשברי לכם מטה לחם ואפו עשר נשים וגו׳. ואין ברית אלא תורה שנאמר (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה וגו׳. וכתיב (ויקרא כו) יען וביען במשפטי מאסו. בעון שבועת שוא ושבועת שקר וחלול השם וחלול שבת חיה רעה רבה ובהמה כלה ובני אדם מתמעטין והדרכים משתוממין שנאמר (שם) ואם באלה לא תוסרו לי אל תקרי באלה אלא באלה וכתיב (שם) והשלחתי בכם את חית השדה וגו׳. וכתיב בשבועת שקר (שם יט) ולא תשבעו בשמי לשקר וחללת את שם אלהיך.

*And I will send out against you the beasts of the field,* etc. [Hence we know that the above punishment is for swearing falsely]. It is written concerning swearing falsely (Ib. 19.) *And ye shall not swear by my name falsely and thou shalt not thus profane the name of God* (*Chilalta*); concerning the defamation of the name of God it is written (Ib. 22, 12.) *So that they profane not my Holy name* (*T'chalalu*), and concerning the desecration of the Sabbath, it is written (Ex. 31, 14.) *Every one that defileth it* (*Mechalaleha*) *shall surely be put to death.* We infer from the word, *Chillul* (profanation) which appears in all three places [that the punishment for defaming God's name and desecrating the Sabbath is the multiplication of wild beasts, as it is in the case of swearing falsely].

As a punishment for the sin of shedding blood, the Temple is destroyed and the *Shechina* departs from Israel, as it is written (Num. 35, 33.) *And ye shall not defile,* etc., *and ye shall not render unclean the land which ye inhabit, in the midst of which I dwell,* i. e., *but if ye do render unclean the land which ye inhabit, then ye will neither inhabit it nor will I live in your midst.*

As a punishment for the sin of adultery, idolatry and for the neglect of the laws concerning land in the Sabbatical years and the years of Jubilee[33] exile comes, and other nations come and occupy the places of those exiled; as it is written (Lev. 18, 2.) *For all these abominations have the men of the land done,* etc., and again (Ib.) *And the land became defiled,* etc. *Wherefore I have visited its iniquity upon it,* etc. It is also written (Ib. ib. 28.) *That the land may not vomit you forth when ye defile it.* Concerning the warning against idolatry, it is written (Ib. 26, 30.) *And I shall cast your carcasses,* etc. It is also written further *And I will make desolate your sanctuary,* etc. *And ye will be scattered among the nations.* Concerning the warning in the matters of the Sabbatical year and the year of Jubilee, it is written (Ib. ib. 34.) *Then shall the land satisfy its Sabbath, all the days of its desolation, when ye are in the land of the enemies,* etc. *All the days of its supposed desolation shall it rest.*

As a punishment for the sin of lascivious talk, many oppressions and severe decrees

ובחלול השם כתיב (שם כב) ולא תחללו את שם קדשי ובחלול שבת כתיב (שמות לא) מחלליה מות יומת ויליף חלול חלול משבועת שקר. בעון שפיכות דמים בית המקדש חרב ושכינה מסתלקת מישראל שנא׳ (במדבר לה) ולא תחניפו וגו׳ ולא תטמאו את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שוכן בתוכה הא אם אתם מטמאין אותה אינכם יושבים בה ואיני שוכן בתוכה. בעון גלוי עריות ועבודת כוכבים והשמטת שמיטין ויובלות גלות בא לעולם ומגלין אותם ובאין אחרים ויושבין במקומן שנאמר (ויקרא יח) כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ וגו. וכתיב ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה וגו׳. וכתיב (שם) ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה. בעבודת כוכבים כתיב (שם כו) ונתתי את פגריכם וגו׳ וכתיב (שם) והשימותי את מקדשיכם וגו׳ ואתכם אזרה בגוים. בשמיטין וביובלות כתיב (שם) אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה ואתם בארץ אויביכם וגו׳ וכתיב (שם) כל ימי השמה תשבות:

בעון נבלות הפה צרות רבות וגזרות קשות מתחדשות ובחורי שונאי ישראל מתים ויתומים ואלמנות צועקים ואינם נענים

33) See Ex. 23, 10-12, Lev. 3, 18, 55, that every seventh year the land is to be left uncultivated and on the fiftieth year a general declaration of freedom is to be proclaimed. The former is called *Smitta*, the latter *Yobel.*

are renewed, and the youth of Israel die, and orphans and widows cry and receive no answer as it is said (Is. 9, 16.) *Therefore will the Lord have no joy in their young men, and on their fatherless children, and on their widows will he have no mercy; for every one is an hypocrite and an evil-doer, and every mouth speaketh scandalous words. For all this anger is not turned away, but His hand still remaineth stretched out.* What is meant by *And his hand still remaineth stretched out?* R. Chanan b. Raba said: "Everybody knows why a bride enters the nuptial chamber, yet he who speaks about it with profane language, even if a divine decree granting seventy years of happiness were sealed for him, such decree would be changed to evil against him." Raba b. Shila in the name of R. Chisda said: "Whosoever defiles his mouth (by lascivious talk) has Gehenna made deeper for him; for it is said (Pr. 22, 14.) *A deep pit for the mouth of strange words* (immoral talk)." R. Nachman b. Isaac said: "Even he who but listens to such talk and remains silent will have the same punishment inflicted upon him; for it is said (Ib.) *And he that is abhorred of the Lord shall fall therein.*" R. Oshia said: "He who makes himself free [from all other thoughts] devoting himself entirely to sin, shall have bruises and wounds spread upon him, as it is said (Ib. 20, 30.) *The bruises of a wound are a means of cleansing for the evil.*[34] Moreover he will be punished with dropsy, for immediately following is said *And stripes* (*will reach*) *the inner chamber of the body.* R. Nachman b. Isaac said: "The sign of an evil act is dropsy." Our Rabbis taught: "There are three sorts of dropsy: thick swelling of flesh, resulting from sin; round and smooth [filled with water] due to hunger; and swelling [with a feeble appearance of the body] due to sorcery." Samuel the junior suffered [with dropsy]; he said: "Sovereign of the universe! Who can determine its cause? [And I may be judged wrongly]." Whereupon he became well. Abaye was afflicted with it, so Raba said to him: "I know perfectly well that Nachmeini[35] does not eat sufficiently [and hunger is its cause]." Raba himself [also] suffered with it. Has not Raba said: "More numerous are those killed by the pot (by

שנאמר (ישעיה ט) על כן על בחוריו לא ישמח ה׳ ואת יתומיו ואת אלמנותיו לא ירחם כי כלו חנף ומרע וכל פה דובר נבלה בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה. מאי ועוד ידו נטויה אמר רב חנין בר רבא הכל יודעין כלה למה נכנסה לחופה אלא כל המנבל פיו אפילו חותמין עליו גזר דין של שבעים שנה לטובה הופכין עליו לרעה. אמר רבא בר שילא אמר רב חסדא כל המנבל את פיו מעמיקין לו גיהנם שנאמר (משלי כב) שוחה עמוקה פי זרות. רב נחמן בר יצחק אמר אף השומע ושותק שנאמר (שם) זעום ה׳ יפול שם. אמר רבי אושעיא כל הממרק את עצמו לעבירה חבורות ופצעים יוצאין בו שנאמר (שם כ) חבורות פצע תמרוק ברע ולא עוד אלא שנדון בהדרוקן שנאמר (שם) ומכות חדרי בטן. אמר ר״נ בר יצחק סימן לעבירה הדרוקן:

(ע״ב) תנו רבנן ג׳ מיני הדרוקן הן של עבירה עבה ושל רעב תפוח ושל כשפים דק. שמואל הקטן חש בי׳ אמר רבונו של עולם מי מפיס איתסי. אביי חש ביה אמר רבא ידענא ביה בנחמני דמכפין נפשיה. רבא חש ביה והא רבא הוא דאמר נפישי קטילי קדר מנפיחי כפן. שאני רבא דאנסי ליה רבנן בעידניה

34) *Tamrik* can be defined "to cleanse," also "to free."
35) Abaye's real name was Nachmeini.

delay of discharge) than are those killed by starvation." [Hence it shows that with Raba it was caused by neither hunger nor the pot for he surely must have taken warning against it.] It is different with Raba because he was compelled to delay easing himself when he was lecturing and was not able to leave.

Our Rabbis taught: "There are four signs [which disclose secrets]: Dropsy is a sign of sin; Jaundice is a sign of gratuitous hatred; Poverty is a sign of pride, and Croup is a sign of slander."

Our Rabbis taught: "Croup comes upon the world as punishment (Ib. b.) for the sin of not giving tithes."[36] R. Elazar the son of R. Jose says: "It comes as punishment for slander." Raba, and according to others, R. Joshua b. Levi, said: "What is the Biblical passage [that proves this]? *But the king shall rejoice in God; everyone that sweareth by Him, shall be stopped* (Ps. 63, 12). The following question was asked by the scholars: "Does R. Elazar the son of R. Jose intend to say O n l y f o r s l a n d e r ? [differing with his contemporary on the whole subject] or does he merely add slander to the previous one?" Come and listen to the following: When our Rabbi entered the academy of Jabnai, they found R. Juda, R. Elazar the son of R. Jose and R. Simon there. The following question was asked in their presence: "Why does this sickness (croup) begin with the bowels and end with the mouth?" Whereupon R. Juda the son of Elaye the chief speaker in every instance, answered and said: "Although the kidneys are the seat of deliberation and the heart understands and the tongue forms the sentence, nevertheless the mouth finishes (makes it irrevocable)." R. Elazar, the son of R. Jose answered, and said: "Because they eat unclean things [committed by the mouth]." How can we imagine that croup is the punishment for eating unclean things? We must therefore say: "Because they eat unprepared things [not having given the tithes thereof]." R. Simon answered and said: "For the sin of neglecting the study of the Torah." The Rabbis then said to him: "Women [who die of croup] prove the contrary."[37] "Because," said R. Simon, "they cause their husbands [to neglect the Torah]."

בעל כרחיה. תנו רבנן ד׳ סימנין הן. סימן לעבירה הדרוקן. סימן לשנאת חנם ירקון סימן לגסות הרוח עניות. סימן ללשון הרע אסכרה. ת״ר אסכרה בא לעולם על המעשר (ע״ב) ר״א ברבי יוסי אומר על לה״ר. אמר רבא ואיתימא ריב״ל מאי קראה (תהלים סג) והמלך ישמח באלהים יתהלל כל הנשבע בו כי יסכר פי דוברי שקר. איבעיא להו ר״א ברבי יוסי על לשון הרע קאמר או דילמא אף על לשון הרע נמי קאמר. ת״ש כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה היו שם רבי יהודה ור״א ברבי יוסי ור״ש נשאלה שאלה זו בפניהם מכה זו מפני מה מתחלת בבני מעים וגומרת בפה. נענה רבי יהודה בר׳ אלעאי ראש המדברים בכל מקום ואמר אע״פ שכליות יועצות ולב מבין ולשון מחתך. פה גומר. נענה רבי אלעזר ברבי יוסי ואמר מפני שאוכלין בה דברים טמאים. דברים טמאים ס״ד. אלא שאוכלין בה דברים שאינן מתוקנים. נענה רבי שמעון ואמר בעון ביטול תורה. אמרו לו נשים יוכיחו. שמבטלים את בעליהן. עובדי כוכבים יוכיחו. שמבטלים

36) See Num. 18, 21. One tenth of the crop must be set aside and given to the Levite, and if eaten without separating the levitical share, the penalty is premature death by Heaven.

37) See Kedushin 29a that women are exempt from the command to study the Torah.

"Gentiles who die from it disprove your opinion." "Because they cause Israel [to neglect the study of the Torah]." "Infants who die of croup will prove the contrary." "Infants die of it because they interrupt their fathers [while studying the Torah]." They finally asked him: "Children attending school [and having no time to interrupt their fathers] who died of croup will prove the contrary to your opinion." "Such cases," replied R. Simon, "are as R. Gurion said; for R. Gurion, and according to others, R. Joseph b. Shemaye, said: 'As long as there are righteous people in a generation, they are seized for [the sin of] their generation; but if there are no righteous people then the children are seized for [the sin of] their generation.'" R. Isaac b. Zeira, and according to others, R. Simon b. Nezira, said: "What is the Biblical passage [that explains it]?" *If thou knowest this not, O thou fairest of women, go but forth in the footsteps of the flock and feed thy kids around the shepherd's dwellings* (Songs 1, 8.) And we are told that it means the kids that are pawned for the sins of the shepherds."[38] We conclude from this that R. Elazar merely added slander. It is concluded.

Why was he called the chief speaker in every place? For R. Juda, R. Jose, and R. Simon were once seated together, and Juda b. Gerim was seated near them. R. Juda opened the conversation by saying: "How beautiful are the works of this nation! (the Romans). They have established streets and markets, built bridges across the rivers and established baths." R. Jose listened to these remarks, but kept silent. R. Simon b. Jochaï, however, replied, saying: "Everything they have established is for their own benefit. They have opened the markets that they may place harlots there; they have established baths for their own refreshment, and bridges [were built to enable them] to raise tolls." Juda b. Gerim thereupon went and disclosed their conversation, and it reached the ears of the government. Whereupon an edict was issued [to the effect] that R. Juda, who had praised [the works of the Romans] should be promoted; [consequently he became the chief speaker in every place]; that R. Jose who had remained silent, should be exiled to Sephoris; and that R. Simon who had censured [their works] should be executed. Thereupon R. Simon and his son hid themselves in a house

את ישראל. תינוקות יוכיחו. שמבטלים את אביהם. תינוקות של בית רבן יוכיחו. התם כדרבי גוריון דאמר רבי גוריון ואיתימא רב יוסף בר שמעיה בזמן שהצדיקים בדור צדיקים נתפסים על הדור אין צדיקים בדור תינוקות של בית רבן נתפסים על הדור. א"ר יצחק בר זעירי ואמרי לה אמר רבי שמעון בן נזירא מאי קרא (שה"ש א) אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן וגו' ואמרינן גדיים הממושכנים על הרועים. שמע מינה אף על לשון הרע קאמר שמע מינה. ואמאי קרו ליה ראש המדברים בכל מקום דיתבי רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ויתיב יהודה בן גרים גבייהו פתח רבי יהודה ואמר כמה נאים מעשיהם של אומה זו תקנו שווקים תקנו גשרים תקנו מרחצאות. רבי יוסי שתק. נענה ר"ש בן יוחאי ואמר כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן תקנו שווקים להושיב בהם זונות. מרחצאות לעדן בהם עצמן. גשרים ליטול מהם מכסים. הלך יהודה בן גרים וספר דבריהם ונשמעו למלכות אמרו יהודה שעילה יתעלה. יוסי ששתק יגלה לצפורי. שמעון שגינה יהרג. אזל הוא ובריה טשו בי מדרשא. כל יומא הוות מייתי להו דביתהו ריפתא וכוזא דמיא וכרכי. כי

38) *Mishkenoth* means "dwellings." If slightly changed to *Mashkenoth* it means "pawn," or "pledge."

תקיף גזירתא א"ל לבריה נשים דעתן קלה עליהן דילמא מצערי לה ומגליא לן. אזלו טשו במערתא אתרחיש ניסא איברי להו חרובא ועינא דמיא והוו משלחי מנייהו והוו יתבי עד צוארינהו בחלא כולי יומא גרסי בעידן צלויי לבשו מיכסו ומצלו והדר משלחי מנייהו כי היכי דלא ליבלו. איתיבו תריסר שני במערתא אתא אליהו וקם אפתחא דמערתא אמר מאן לודעיה לבר יוחי דמית קיסר ובטיל גזירתיה. נפקו חזו אינשי דקא כרבי וזרעי אמר מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה כ"מ שנותנין עיניהם מיד נשרף יצתה בת קול ואמרה להם להחריב עולמי יצאתם חזרו למערתכם. הדור אזול איתיבו תריסר ירחי שתא אמרי משפט רשעים בגיהנם י"ב חדש יצתה בת קול ואמרה צאו ממערתכם. נפקו כל היכא דהוה מחי רבי אלעזר הוי מסי רבי שמעון א"ל בני די לעולם אני ואתה. בהדי פניא דמעלי שבתא חזו ההוא סבא דהוה נקיט תרי מדאני אסא ורהיט בין השמשות אמרו ליה הני למה לך אמר להו לכבוד שבת ותסגי

of study. Every day his wife brought them bread and a cup of water, with which they maintained themselves. Then the decree became more severe [to discover the condemned]. R. Simon said to his son: "Behold! Women are easy-minded; the Romans may cause her pain and then she will disclose our hiding place." So they went away [from the academy, without telling even his wife] and hid themselves in a cave. There a miracle occurred and a carob-tree and a fountain of water were created for them. They took off their clothes and, absorbed in study, sat in the sand up to their necks[38] the whole day. At the time of service they would put on their clothes, but after they were through with the service, they again took off their clothes so that they might not become worn out. After they had been sitting thus for twelve years in the cave, Elijah came, stopped at the door of the cave, and said: "Who will inform the son of Jochai that the King has died and his decree has been annulled?" Upon hearing this, they left the cave. When they noticed some people plowing and sowing, one of them exclaimed: "Behold, these people are neglecting eternal life and occupy themselves with the transient life!" Upon whatever they fixed their eyes, a fire came and devoured it instantly, until a *Bath-Kol* (heavenly voice) came forth and said to them: "What! Are ye come forth to destroy my world? Get ye back to your cave." Accordingly they returned to their cave and sat there twelve months more. They then pleaded, saying: "Even the judgment of the wicked in Gehenna lasts no longer than twelve months [and therefore it ought also to be sufficient for our crime]."[39] Upon which a *Bath-Kol* came forth and said: "Come ye forth from your cave." They finally came forth. Whatever R. Elazar struck [with his look] was healed by R. Simon [also with his look], until R. Simon said to his son: "My son, it is sufficient for the world that you and I are learning the Torah." One Friday afternoon they saw an old man hurrying along with two bunches of myrtle in his hand. "Why dost thou need these?" said they to the man. "[To enjoy the smell] in honor of the Sabbath," was his reply. "Would not one bunch," they re-

38) A naked man is prohibited from studying the Torah.
39) Their conduct upon first leaving the cave was considered a crime.

marked, "be enough for the purpose?" "Nay," the old man replied, "one is in honor of *Zachor* (remember)[40] and one in honor of *Shamor* (keep)." Thereupon R. Simon remarked to his son: "Behold! How dear are the commandments to Israel."

Upon hearing [that they had gone out of the cave], R. Phinias b. Yair, R. Simon's son-in-law, went out to meet him; he took him into a bath-house, washed his entire body and tried to soften his flesh [which had hardened through sitting so long in the sand]. While he was cleaning R. Simon's body, he noticed that his skin was blistered and cracked; R. Phinias began to weep, and the tears which fell upon R. Simon's wounded body caused him such severe pain that he also wept. "Woe unto me," said R. Phinias, "that I see you in such condition." "Happy art thou," said R. Simon unto him, "that thou seest me in such condition, because, hadst thou not seen me so, then would I not have been what I am." Before this incident, when R. Simon b. Jochai asked a question of R. Phinias b. Yair, the latter would reply to it in twelve different ways; but after this incident, when R. Phinias b. Yair asked any question, R. Simon b. Jochai replied to it in twenty-four different ways. R. Simon then said: "Since a miracle happened to me, I shall therefore improve something." For [thus we learn from Jacob, as] it is written (Gen. 33, 18.) *And Jacob came safely,* upon which Rab said, "Safe with the body, safe with his wealth and safe with his Torah"; *And he encamped*[41] *before the city.* (Ib.) Rab said: "He invented a coin for them," and Samuel said: "He established streets for them." R. Jochanan said: "He established baths for them." "Have you anything which lacks [religious] improvement?" R. Simon inquired. "Yes," they answered, "there is a place which is considered doubtful [and] unclean, (Fol. 34a) and it causes the priests annoyance because they have to go around that place."[42] He asked them: "Is there anyone who knows if that place ever had the status of levitical cleanliness?" An old man replied: "Here, I remember, b. Zakai plucked lupines of *Terumah.*" Whereupon R. Simon did likewise. Wherever the ground was hard [showing that it was not

לך בחד חד כנגד זכור וחד כנגד שמור אמר ליה לבריה חזי כמה חביבין מצות על ישראל יתיב דעתייהו. שמע רבי פנחס בן יאיר חתניה נפק לאפיה עייליה לבי בני' הוה קא אריך ליה לבשריה. חזא דהוו ביה פילי בגופיה הוה קא בכי וקא נתרן דמעת עיניה וקמצווח ליה. אמר ליה אוי לי שראיתיך בכך א"ל אשריך שראיתני בכך שאלמלי לא ראיתני בכך לא מצאת בי כך. דמעיקרא כי הוה מקשי רשב"י קושיא הוה מפרק ליה רבי פנחס בן יאיר תריסר פירוקי. לסוף כי מקשי רבי פנחס בן יאיר קושיא הוה מפרק ליה רשב"י כ"ד פירוקי. אמר הואיל ואיתרחיש ניסא איזיל איתקן מלתא דכתיב (בראשית לג) ויבא יעקב שלם ואמר רב שלם בגופו שלם בממונו שלם בתורתו. (שם) ויחן את פני העיר אמר רב מטבע תקן להם ושמואל אמר שווקים תקן להם ור' יוחנן אמר מרחצאות תקן להם. א"ל איכא מילתא דבעי לתקוני א"ל איכא דוכתא דאית ביה ספק טומאה. (דף לד) ואית להו צערא לכהני לאקופי אמר איכא איניש דידע דאתחזק הכא טהרה. אמר ליה ההוא סבא כאן קצץ בן זכאי תורמסי תרומה. עבד

40) In the first commandment (Ex. 20, 8.) it says *Remember* the Sabbath and in the second commandment (Deu. 5, 12.) *Keep* the Sabbath.
41) *Yichan* means "encamped," also "favor."
42) Priests are forbidden to cross a grave or a cemetery. See Lev. 21, 1.

dug] he declared it purified, and around the soft spots he made marks [so that priests should take heed not to cross them]. When he had finished, he heard the old man remark: "Ben Jochai purified cemeteries." "If thou wert not with us," said R. Simon, "or even hadst thou been with us but didst not agree, then thou mightst fairly say it, but now being one of us and having agreed, people will say, 'O since harlots paint one another [to look nice], how much more ought scholars [be regardful of one another's honor].'" Thereupon R. Simon fixed his eyes upon the old man and the latter died instantly. As R. Simon went out upon the street, he noticed Juda b. Gerim (the tale-bearer). "O," said he, "does this one still live and exist in the world?" R. Simon fixed his eyes upon him and Juda became instantly a heap of bones.

A man must say three things in his house on Friday when it is becoming dark: "Have you set aside the tithes?"[43] "Have you put up the Erub?"[44] and "Light the [Sabbath] candles." Whence do we learn this? R. Joshua b. Levi said: "The passage says (Job 5, 24.) *And thou shalt know that there is peace in thy tent, and thou wilt look over thy habitation, and shalt miss nothing.*"

Rabba b. R. Huna said: "Although the Rabbis said that a man must say three things in his house on Friday, etc., he must say them in a gentle way so that his family may accept them in good faith." R. Ashi said: "Although I never heard what Rabba b. R. Huna had said, yet I have always done so as a matter of common sense."

(Ib. b) What time of the day is called Twilight? From the time that the sun sets [and] as long as the eastern horizon is red [form the reflection]; when the lower horizon is pale, but the upper horizon is not, it is still Twilight. When the upper horizon is as dark as the lower one, night has set in. This is according to R. Juda. R. Nechemia says: "[The duration of twilight is] so long as it takes a man to walk half a mile from the moment the sun sets." R. Jose says: "Twilight lasts as long as a twinkling: this one comes and that one goes,

איהו נמי הכי כל היכא דהוה קשי טהריה וכל היכא דהוה רפי צייניה. אמר ההוא סבא טיהר בן יוחאי בית הקברות. אמר ליה אלמלי לא היית עמנו ואפלו היית עמנו ולא נמנית עמנו יפה אתה אומר. עכשיו שהיית עמנו ונמנית עמנו יאמרו זונות מפרכסות זו את זו ת"ת לא כל שכן. יהב ביה עיניה ונח נפשיה. נפק לשוקא חזייה ליהודה בן גרים אמר עדיין יש לזה בעולם. נתן בו עיניו ועשהו גל של עצמות:

שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה וכו'. מה"מ אריב"ל אמר קרא (איוב ה) וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא:

אמר רבה בר רב הונא אע"ג דאמור רבנן שלשה דברים צריך אדם לומר וכו' צריך למימרינהו בניחותא כי היכי דליקבלינהו מיניה. א"ר אשי אנא לא שמיע לי הא דאמר רבה בר רב הונא וקיימתי' מסברא:

(שם ע"ב) איזהו בין השמשות משתשקע החמה וכל זמן שפני מזרח מאדימין. הכסיף התחתון ולא הכסיף העליון בין השמשות. הכסיף העליון והשוה לתחתון זהו לילה דברי רבי יהודה. רבי נחמיה אומר כדי שיהלך אדם משתשקע החמה חצי מיל. ר' יוסי אומר בין

43) One tenth of all grains must be set aside for the Levite before using the rest. The act of setting aside is not allowed on the Sabbath.

44) A courtyard consisting of separate dwellings and residents is considered legally to be divided into different territories, each belonging to the separate residents; the carrying of things is thus prohibited in the courtyard. By an act of an Erub, these different territories become a common place, and the carrying of articles from one to another becomes legalized. This act consists of every resident of the entire courtyard contributing his share toward a dish which is deposited in one of the dwellings on Friday before sunset.

and it is impossible to determine its exact time."

(Fol. 35a) R. Chiya said: "Whoever desires to see the well of Miriam,[45] let him ascend to the top of Mount Carmel and, looking down, he will observe in the sea a stone in the form of a sieve, and this is the well of Miriam." Rab said: "A movable well is clean (not subject to levitical uncleanliness).[46] This concerns only the well of Miriam."

השמשות כהרף עין זה נכנס וזה יוצא ואי אפשר לעמוד עליו:

(דף לה) אמר רבי חייא הרוצה לראות בארה של מרים יעלה לראש הכרמל ויצפה ויראה כמין כברה בים וזו היא בארה של מרים. אמר רב מעיין המיטלטל טהור וזו היא בארה של מרים:

## CHAPTER THREE

## כירה פרק שלישי

(Fol. 41a) R. Zeira tried to avoid the sight of R. Juda because he wanted to go up to Palestine and R. Juda had said: "Whoever goes up from Babylon to Palestine transgresses the positive law which says (Jer. 27, 2.) *Unto Babylon shall they be carried, and there shall they remain until the day that I think of them, saith the Lord.*"

(ד' מא) רבי זירא הוה משתמיט מרב יהודה דבעי למיסק לארעא דישראל דאמר רב יהודה כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה שנא' (ירמיה כז) בבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי וגו':

We are taught: "If he eats but does not drink, his food will turn to blood and this is the beginning of stomach trouble. If he eats and does not walk four cubits, his food will rot and this is the beginning of the cause of the bad odor [from his mouth]. He who must ease himself and eats before doing so, is like unto a stove which was heated upon its ashes; this is first to cause a bad smell [from the body]. Washing in warm water and not drinking anything, is like heating a stove without, and not within. Washing in warm water but not having gushed with cold water, is like an iron which was put into fire but was not put into the water afterwards [to harden it]. Washing without oiling oneself is like pouring water upon a barrel."

תניא אכל ולא שתה אכילתו דם וזהו תחלת חולי מעים אכל ולא הלך ארבע אמות אכילתו מרקבת וזהו תחלת ריח רע הנצרך לנקביו ואכל דומה לתנור שהסיקוהו ע"ג אפרו וזהו תחלת ריח זוהמא רחץ בחמין ולא שתה מהם דומה לתנור שהסיקוהו מבחוץ ולא הסיקוהו מבפנים רחץ בחמין ולא נשתטף בצונן רחץ ולא סך דומה למים ע"ג חבית:

## CHAPTER FOUR

## במה טומנין פרק רביעי

(Fol. 49a) R. Janai said: "*Tephilin* require as clean a body as that of Elisha, the man of wings." What does that mean? Abaye said: "It means that he must be careful to wear it on a clean body." And Raba said that it means "He should not sleep while he wears the *Tephilin.*" And why was he called the man of wings? For the gov-

(דף מט) אמר רבי ינאי תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים מאי היא, אביי אמר שלא יפיח בהן. רבא אמר שלא ישן בהן. ואמאי קרי ליה בעל כנפים שפעם אחת גזרה

45) See Taanith, Fol. 9a. A tradition based on Biblical inference, that the well which furnished the Israelites with water, while they were in the wilderness, existed by reason of the virtues of Miriam, and is therefore called "the well of Miriam."

46) See Lev. 11, 31-4.

ernment of Edom had once decreed against Israel, that whoever would wear *Tephilin* on his head should have his brain crushed. Elisha put on his *Tephilin* and went out on the street. An inquisitor saw him and R. Elisha fled before him, being pursued by the inquisitor. When he was caught, R. Elisha removed the *Tephilin* from his head and kept them in his hand. "What have you in your hand?" the inquisitor asked. "Wings of a dove," replied Elisha. The inquisitor stretched out his hand to investigate, and he found them to be wings of a dove; therefore he, Elisha, was called Elisha, the man of the dove wings." Why did he say wings of a dove [and not of any other bird]? Because Israel is likened to a dove; for it says (Ps. 68, 14.) *The wings of the dove covered with silver and her pinions shining with flaming gold,* i. e., just as the dove defends herself with her wings [not with her beak], so does Israel defended itself with its Torah.

## CHAPTER FIVE

(Fol. 53b) Our Rabbis taught: It happened once that a man's wife died leaving him a nursing son. The man was so poor that he could not pay for nursing the infant. A miracle happened, and the man's breast spread open like that of a woman's and he nursed his son. R. Joseph said: "Behold! How great that man must have been that such a miracle was wrought for him." Abaye said to him: "On the contrary, behold how wicked that man must have been that the order of the Creation (nature) was changed for him [that he was not of sufficient merit to earn enough to pay for nursing]." R. Juda said: "Behold how difficult is the [providential] support for man that the order of the Creation had to be changed for him." R. Nachman said: "The fact could be proved that in many instances miracles happen and no support is created [for any one without looking for it]." Our Rabbis taught: It once happened that a man married a woman of one hand, and did not discover that fact until she died. Rabbi said: "Behold how modest that woman must have been that even her husband did not discover the defect in her until she died." R. Chiya said to him: "That is nothing. It is natural for a woman [to hide such things] but see how modest

מלכות אדום גזרה על ישראל שכל המניח תפילין ינקרו את מוחו. והיה אלישע מניחם ויוצא לשוק ראוהו קסדור אחד רץ מפניו ורץ אחריו, וכיון שהגיע אצלו נטלן מראשו ואחזן בידו; אמר לו מה זה בידך. אמר לו כנפי יונה, פשט את ידו ונמצאו כנפי יונה לפיכך קורין אותו אלישע בעל כנפים. ומאי שנא כנפי יונה משאר עופות. משום דאמתיל כנסת ישראל ליונה שנאמר (תהלים ס"ח) כנפי יונה נכפה בכסף וגו'. מה יונה כנפיה מגינות עליה אף ישראל מצות מגינות עליהן:

## במה בהמה פרק חמישי

(נ"ג ע"ב) תנו רבנן מעשה באחד שמתה אשתו והניחה בן לינק ולא היה לו שכר מניקה ליתן ונעשה לו נס ונפתחו לו דדין כב' דדי אשה והניק את בנו. א"ר יוסף בוא וראה כמה גדול אדם זה שנעשה לו נס כזה. אמר ליה אביי אדרבה כמה גרוע אדם זה שנשתנו לו סדרי בראשית. אמר רב יהודה בוא וראה כמה קשין מזונותיו של אדם שנשתנו עליו סדרי בראשית. אמר רב נחמן תדע דמתרחיש ניסא ולא איברו מזוני. ת"ר מעשה באדם אחד שנשא אשה גידמת ולא הכיר בה עד יום מותה . מר רבי בוא וראה כמה צנועה אשה זו שלא הכיר בה בעלה. א"ל רבי חייא זו דרכה

that man must have been, if he did not discover it until her death."

(Fol. 54b) (Mishnah) A cow belonging to R. Elazar b. Azariah would go out on the Sabbath with a rope around her horns, without the consent of the sages.

(Gemara) Had he only one cow? Behold, Rab, and according to some, R. Juda in the name of Rab said that "Twelve thousand calves were the yearly tithes of R. Elazar b. Azariah's herds?" We are taught that "The cow [mentioned in the Mishnah] was not his own, but his neighbor's, and because he did not protest against such an act, it was therefore credited to him."

Rab and R. Chanina, R. Jochanan and R. Chabiba, studied together, in the entire Order of Mo'ed (Festivals). Wherever this combination of authorities appears, some eliminate R. Jochanan and insert R. Jonathan. [They said:] "He who has the power to protest [against wrong] in his house and does not do so, will be seized for [the sin of] every one in his house. In the city [where his protest would prevail] he will be seized for the sin of every one in his city. In the entire world [if his protest would be heeded and he does not protest] he will be seized for the sin of the entire world." "And the princes of the exile," said R. Papa, "will be seized for the sin of all Israel, just as R. Chanina said: 'What means the passage (Is. 3, 14.) *The Lord will enter into Judgment with the elders of His people and their princes.* If the princes sinned, (Fol. 55a), what fault have the elders in it? Because the elders did not protest against the princes.'"

R. Juda was sitting before Samuel when a certain woman came in, complaining; Samuel paid no attention to her. R. Juda said to him: "Is the master unaware of the passage (Pr. 21, 13.) *Whoso stopped his ears from listening to the cry of the poor, he also will cry nimself, but shall not be answered.*" Whereupon Samuel said to him: "Keen scholar, thy chief (I) shall be punished with cold water, but thy chief's chief (the prince of the exile) with boiling water. Behold, Mar Ukba, the chief of the judges sits here [and it is his duty to attend], for it is written (Jer. 21, 12.) *O house of David thus hath the Lord said, 'Exercise justice every morning and deliver him,* etc.' [only to those who have power to do justice]."

R. Zeira said to R. Simon: "Let the

בכך אלא כמה צנוע אדם זה שלא הכיר באשתו:

(נד ע"ב) משנה. פרתו של רבי אלעזר בן עזריה היתה יוצאת ברצועה שבין קרניה שלא ברצון חכמים:

גמ'. וחדא פרה הוה ליה והא אמר רב ואמרי לה אמר יהודה א"ר תריסר אלפי עגלי הוה מעשר רבי אלעזר בן עזריה מעדריה כל שתא ושתא. תנא לא שלו היתה אלא של שכנתו היתה ומתוך שלא מיחה בה נקראת על שמו. רב ורבי חנינא ורבי יוחנן ורב חביבא מתנו בכולי סדר מועד כל כי האי זוגא חלופי רבי יוחנן ומעיילי ר' יונתן כל מי שאפשר למחות באנשי ביתו ולא מיחה נתפס על אנשי ביתו באנשי עירו נתפס על אנשי עירו בכל העולם כולו נתפס על כל העולם כולו. אמר רב פפא והני דבי ריש גלותא נתפסים על כולי עלמא כי הא דאמר רבי חנינא מ"ד (ישעיה ג) ה' במשפט יבא עם זקני עמו ושריו אם שרים חטאו (דף נה) זקנים מה חטאו אלא, אימא על זקנים שלא מיחו בשרים. רב יהודה הוה יתיב קמיה דשמואל אתאי ההיא אתתא קא צווחת קמיה ולא הוה משגח בה. אמר ליה לא סבר ליה מר (משלי כא) אוטם אזנו מזעקת דל גם הוא יקרא ולא יענה. אמר ליה שיננא רישך בקרירי רישא דרישך בחמימי הא יתיב מר עוקבא אב בית דין דכתיב (ירמיה כא) בית דוד כה אמר ה' דינו לבקר משפט והצילו וגו'. אמר ליה רבי זירא לרבי סימון

master reprove those princes of the exile." Whereupon R. Simon responded: "They would pay no heed." "Even if they do not pay heed yet the master ought to reprove them," said R. Zeira, "for R. Acha, the son of R. Chanina, said: 'Never did the Holy One, praised be He! issue a benevolent decree and reconsider it and substitute a bad one, except in the instance written (Ez. 9, 4.) *And the Lord said unto him, Pass through the midst of the city, through the midst of Jerusalem, and inscribe a mark upon the foreheads of the men who sigh and who complain because of all the abominations which are done in the midst of it,* i. e., the Holy One, praised be He! said unto Gabriel, 'Go and set the sign *Tov.*[1] in ink upon the foreheads of the righteous, that the destroying angels may have no power over them.' Whereupon the attribute of justice pleaded before the Holy One, praised be He! thus saying, 'Sovereign of the universe, what is the difference between these and the others?' 'These,' said the Lord, 'are perfectly righteous people and the others are grossly wicked people.' Again the attribute of justice pleaded 'Sovereign of the universe, it was their duty to warn them [against wicked actions] and they did not do so.' Whereupon God answered: 'It is revealed and known to me that if they warned them, they would not have heeded them.' Again Justice pleaded: 'Sovereign of the universe, this was known unto Thee, but was it known unto them?' Therefore it is written [immediately following] *The aged, young, and little children and women shall ye slay and destroy, but come not near any man upon whom ye find the mark, and from my sanctuary shall ye begin.* And it is written (Ib.) *Then they began with the elders who were before the house.'"* R. Joseph recited [a Baraitha] "Do not read *Mikdashi* (my sanctuary) but *Mimkudashai* (those who are holy), i. e., they are the men who fulfilled the whole Torah from the *Aleph* (the first letter) until the *Tov* (the last letter); soon [after this is written (Ib.) *And behold! six men came from the north, and every man with his weapon of destruction in hand; and one man in the midst of them was clothed in linen, with the paraphernalia of a writer by his side, and placed himself beside the copper altar.* Did then the copper altar ex-

1) The last letter of the alphabet.

לוכחינהו מר להני דבי ריש גלותא. אמר ליה לא מקבלי מינאי. אמר ליה אף על גב דלא מקבלי לוכחינהו מר דאמר רבי אחא ברבי חנינא מעולם לא יצתה מדה טובה מפי הקב"ה וחזר בה לרעה חוץ מדבר זה דכתיב (יחזקאל ט) ויאמר ה' אלי עבור בתוך העיר בתוך ירושלים והתוית תיו על מצחות האנשים הנאנחים והנאנקים על כל התועבות הנעשות וגו' אמר לו הקב"ה לגבריאל לך ורשום על מצחן של צדיקים תיו של דיו שלא ישלטו בהם מלאכי חבלה. ועל מצחם של רשעים תיו של דם כדי שישלטו בהם מלאכי חבלה. אמרה מדת הדין לפני הקב"ה רבונו של עולם מה נשתנו אלו מאלו. אמר לה הללו צדיקים גמורים והללו רשעים גמורים. אמרה לפניו רבונו של עולם היה בידם למחות ולא מיחו. אמר לה גלוי וידוע לפני שאם מיחו בהם לא יקבלו מהם. אמרה לפניו רבש"ע אם לפניך גלוי להם מי גלוי. והיינו דכתיב (שם) זקן בחור ובתולה וטף ונשים תהרגו למשחית ועל כל איש אשר עליו התו אל תגשו וממקדשי תחלו. וכתיב (שם) ויחלו באנשים הזקנים אשר לפני הבית. תני רב יוסף אל תקרי ממקדשי אלא ממקודשי אלו בני אדם שקיימו את התורה כולה מאלף ועד תיו. ומיד והנה ששה אנשים באים מדרך שער העליון אשר מפנה צפונה ואיש כלי מפצו בידו ואיש אחד בתוכם לבוש הבדים וקסת הסופר במתניו ויבאו ויעמדו אצל מזבח הנחשת. מזבח הנחשת מי הוה. אמר לו הקב"ה התחילו

ממקום שאומרים שירה לפני. ומאן נינהו ששה אנשים. אמר רב חסדא קצף אף וחמה ומשחית ומשבר ומכלה. ומאי שנא תיו. אמר רב תיו תחיה תיו תמות. ושמואל אמר תמה זכות אבות. ורבי יוחנן אמר תחון זכות אבות. ור"ל אמר תיו סוף חותמו של הקב"ה דאמר רבי חנינא חותמו של הקב"ה אמת. רבי שמואל בר נחמני אמר אלו בני אדם שקיימו כל התורה כולה מאל"ף ועד תי"ו. מאימתי תמה זכות אבות. אמר רב מימות הושע בן בארי שנאמר (הושע ב) אגלה את נבלותה לעיני מאהביה ואיש לא יצילנה מידי. ושמואל אמר מימי חזאל שנאמר (מלאכים ב יג) וחזאל מלך ארם לחץ את ישראל כל ימי יהואחז וכתיב (שם) ויחן ה' אותם וירחמם ויפן אליהם למען בריתו את אברהם יצחק ויעקב ולא אבה השחיתם ולא השליכם מעל פניו עד עתה. ור"י בן לוי אמר מימי אליהו שנאמר (שם א יח) ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר ה' אלהי אברהם יצחק וישראל היום יודע וגו'. ורבי יוחנן אמר מימי חזקיהו שנא' (ישעיה ט) למרבה המשרה ולשלום אין קץ על כסא דוד ועל ממלכתו להכין

ist at that time?[2] The Holy One, praised be He! said unto them: "Begin from the place where they used to sing before me [with copper instruments], i. e., from the Levites." And who are the six men [mentioned in the above passage]? R. Chisda said they are Anger, Wrath, Rage, Destruction, Devastation, and Ruin. Why was the letter *Tov* used? Rab said: "The letter *Tov* may be explained [as the initial] for both, to live, and to die."[3] And Samuel said: "[The *Tov* means] *Tama* (the end), i. e., it has ended [the privilege of relying upon] the merits of our ancestors (Abraham, Isaac and Jacob)." Resh Lakish said the *Tov* in the last letter on the seal of the Holy One, praised be He! for R. Chanina said: The inscription on the seal of the Holy One, praised be He! is *Emeth* (Truth)."[4] R. Samuel b. Nachmeini said: "The *Tov* refers to the men who fulfilled the whole Torah from the *Aleph* (the first letter) until the *Tov* (the last letter)."

Since when did [the privilege of relying upon] the merits of our ancestors end? Rab said: "Since the days of Hosea b. Be'eri (the prophet); as it is said (Hos. 2, 12.) *I will lay bare her disgrace before the eyes of her lovers, and no man shall deliver her out of my hands.*" Samuel said: "Since the days of Chazel, as is said (II Kings 13, 22.) *But King Chazel of Syria oppressed Israel all the days of Jehoachaz*; and it is written further, *And the Lord became gracious unto them, and had mercy on them and turned His regard unto them because of His covenant with Abraham, Isaac and Jacob, and would not destroy them and he cast them not off from His presence even until now.*" R. Joshua b. Levi said: "Since the days of Elijah, as it is said (I Kings 18, 36.) *And it came to pass at (the time of) the perpetual evening-offering, that Elijah, the prophet, came near, and said, 'O Lord, God of Abraham, of Isaac, and of Israel, this day let it be known, etc.'*" R. Jochanan said: "Since the days of Hezekiah, as it is said (Is. 9, 6.) *For the increase of the government and for peace without end, upon the throne of David and upon his kingdom, to establish it and to support it through justice and*

2) The copper altar was erected by King Solomon in the first Temple and was not in existence in the second one concerning which this prophecy was made.
3) *Thichye* (to live) begins with the letter *Tov*, and so does the word *Tamuth* (to die).
4) *Emeth* consists of the letters *Aleph, Mem, Tov.*

אותה ולסעדה במשפט ובצדקה מעתה ועד עולם קנאת ה' צבאות תעשה זאת:

אמר רב אמי אין מיתה בלא חטא ואין יסורין בלא עון. אין מיתה בלא חטא דכתיב (יחזקאל יח) הנפש החוטאת היא תמות. אין יסורין בלא עון דכתיב (תהלים פט) ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם. (שם ע"ב) מיתיבי אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ב"ה רבונו של עולם מפני מה קנסת מיתה על אדם הראשון אמר להם מצוה קלה צויתיו ועבר עליה. אמרו ליה והלא משה ואהרן שקיימו כל התורה כולה ומתו אמר להם (קהלת ט) מקרה אחד לצדיק ולרשע לטוב וגו'. הוא דאמר כי האי תנא דתניא ר"ש בן אלעזר אומר אף משה ואהרן בחטאם מתו שנאמר (במדבר כ) יען לא האמנתם בי וגו' הא האמנתם בי עדיין לא הגיע זמנכם ליפטר מן העולם. מיתיבי ד' מתו בעטיו של נחש ואלו הן בנימין בן יעקב ועמרם אבי משה וישי אבי דוד וכלאב בן דוד וכולהו גמרא לבר מישי אבי דוד דמפרש ביה קרא דכתיב (ש"ב יז) ואת עמשא שם אבשלום תחת יואב על הצבא ועמשא בן איש ושמו יתרא הישראלי אשר בא אל אביגיל בת נחש אחות צרויה אם יואב. וכי בת נחש הואי והלא בת ישי הויא דכתיב (ד"ה א' ב'.) ואחיותיהם צרויה ואביגיל. אלא בת מי שמת בעטיו של נחש. מני אילימא תנא דמלאכי השרת והלא איכא

*righteousness, from henceforth and unto eternity, the zeal of the Lord of hosts will do this."*

R. Ami said: "Death does not come except through sin, and afflictions do not come except through iniquity; death does not come unless through sin, as it is written (Ez. 18, 20.) *The soul that sinneth, she alone shall die;* afflictions do not come except through iniquity, as it is written (Ps. 89, 33.) *Then will I visit their transgressions with the rod, and their iniquities with plagues.* (Ib. b.) The following objection was raised: "The ministering angels said before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, why hast Thou decreed death unto Adam, the first man?' 'Because,' said the Lord unto them, 'I gave him one light commandment and he transgressed it.' They then said to Him, 'Did not Moses and Aaron die although they fulfilled the entire Torah?' Whereupon the Lord answered, *'There is but one chance for the righteous and for the wicked; for the good,* etc. (Ecc. 9, 2). [This is contrary to R. Ami's opinion.] R. Ami said like the Tana of the following Baraitha; for we are taught that R. Simon b. Elazar said: "Moses and Aaron also died on account of their sins, as it is said (Num. 20, 12.) *Because ye had no confidence in me,* etc. But if they had had confidence, then their time to depart from the world would not have come." Another objection was raised from the following: [It is taught in a Baraitha.] "Four died in consequence of the instigation of the serpent, viz., Benjamin, the son of Jacob; Amram, the father of Moses; Jesse, the father of David, and Chilab, the son of David. We know of all by tradition except that of Jesse, the father of David, which the Scripture explains, for it is written (II Sam. 17, 25.) *And Abshalom placed Amassa instead of Jo'ab as captain over the army; and Amassa was the son of a man, whose name was Yithra, the Israelite, who had gone into Abigail, the daughter of Nachash, the sister of Zeruyah, Jo'ab's mother.* Was Abigal then the daughter of Nachash? Behold she was the daughter of Jesse, as is written (I. Chr. 2, 16. *And their* (*Jesse's sons*) *sisters were Zeruyah and Abigail.* We must therefore say that it means 'the daughter of him who died [for the sin committed] through the instigation of the

משה ואהרן. אלא לאו רבי שמעון בן אלעזר היא וש"מ יש מיתה בלא חטא ויש יסורין בלא עון ותיובתא דרב אמי. תיובתא:

אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה שנאמר (בראשית לה) ויהיו בני יעקב שנים עשר מלמד ששקולים כאחד אלא מה אני מקיים (שם) וישכב את בלהה פילגש אביו. מלמד שבלבל מצעו של אביו ומעלה עליו הכתוב כאילו שכב את בלהה. תני רשב"א אומר מוצל אותו צדיק מאותו עון ולא בא מעשה זה לידו אפשר עתיד זרעו לעמוד על הר עיבל ולומר דברים כז) ארור שוכב עם אשת אביו ויבא חטא זה לידו אלא מה אני מקיים וישכב את בלהה פילגש אביו. עלבון אמו תבע. אמר אם אחות אמי היתה צרה לאמי שפחת אחות אמי תהא צרה לאמי ובלבל את מצעה. אחרים אומרים ב' מצעות בלבל אחת של שכינה וא' ואחת של אביו. והיינו דכתיב (שם מט) אז חללת יצועי עלה א"ת יצועי אלא יצועיי:

serpent."[5] Now, according to whose opinion has this been taught? Shall we say it is in accordance with the sages of the ministering angels [mentioned above]? Behold, [according to that one], Moses and Aaron also died in consequence of the instigation of the serpent [why then but Jesse]? We must assume then that it agrees with the opinion of R. Simon b. Elazar, who, though he says that Moses and Aaron died on account of their sins, nevertheless contends that death is possible without sin. We therefore derive the fact that there is death without sin and affliction without iniquities. Hence the theory of R. Ami is refuted. This refutation is sustained.

R Samuel b. Nachmeini said in the name of R. Jonathan: "Whoever says that Reuben (the son of Jacob) sinned, errs, for it is said (Gen. 35, 22.) *Now the sons of Jacob were twelve.* It is intended to inform us that they were all equal [in righteousness]. How then shall we explain the first part of the above-mentioned passage? It is intended to teach that he (Reuben) deranged his father's bed, and the Scriptures charge him as if he had been lying with Bilhah."

We are taught that R. Simon b. Elazar said: "That righteous one (Reuben) is cleared of that crime, that such an occurrence never happened to him, for how could it possibly be that a man whose descendants were to stand on Mt. Ebal and proclaim (Deu. 29, 20.) *Cursed be he who lieth with his father's wife,* would commit such a sin. But how then is the passage (Gen. 35, 22) *And he lay with Bilhah, his father's concubine,* to be explained? It is intended to inform us that he demanded redress for the humiliation inflicted upon his mother saying: 'When my mother's sister lived and proved a vexation to her, it was bearable; but that the servant of my mother's sister should be a vexation to my mother is unbearable!' Whereupon he went and deranged the bed of Bilhah." Others say he deranged two beds, that of the *Schechina* and that of his father, and this explains that which is written (Gen. 48, 4.) *Unstable as water, thou shalt not have the excellence, because thou did go up to thy father's bed; then didst thou defile the Shechina of my couch.* Do not read *Yetzu'ey* (my bed), but read *Yetzuay* (the beds).

5) *Nachash* means "a serpent."

R. Samuel b. Nachmeini, in the name of R. Jonathan, said: "Whoever says that the children of Eli sinned[6] errs, because it it said (I Sam. 1, 3.) *And at that place were the two sons of Eli, Chaphni and Phineas, priests of the Lord.*" He agrees with Rab who said that Phineas did not sin. [And since the Scriptures put both Phineas and Chaphni on an equal footing, we understand through this that] just as Phineas did not commit any sin, so also Chaphni did not commit a sin. But what does the passage (I. Sam. 2, 22) signify? Because they prolonged the work of the confinement offerings, the Scriptures censure them in this way. This is the substance of the text. Rab said: "Phineas did not sin, for it is said (Ib. 14, 3.) *And Achiyah, the son of Achitub, the brother of Echabod, the son of Phineas, the son of Eli, the priest of the Lord,* etc. Is it possible that the Scriptures would describe minutely the genealogy of a man who committed a sin? Behold it is said (Mal. 2, 12.) *The Lord will cut off unto the man that doth this, sons and grandsons, out of the tents of Jacob, and him that bringeth near an offering unto the Lord of Hosts* [which was thus explained]: 'If he is an Israelite, he shall have none who would be master among the sages, nor a scholar among the disciples; and if he is a priest, he shall have no son, who will bring near an offering.'" Is it not to be concluded from this that Phineas did not sin? But behold, it is written (I Sam. 2, 22.) *How they lay with the women. Yish Kaban* (he lay) is written (referring to one). But is it not written (Ib. b.) *Nay, my son, for it is no good report that I have? R.* Nachman b. Isaac said: *"Benni* (my son) is written." Is it not written, *Ye make the Lord's people to transgress?* R. Huna the son of R. Joshua said: *Maabiram* (you make the people transgress) is written. But is it not written (Ib.) *Now the sons of Eli were sons of Belial?* Because Phineas should have protested against Chaphni's action, and he did not do so, Scripture considers it as though committed by himself (Fol. 56a). Further said R. Samuel b. Nachmeini in the name of R. Jonathan: "Whoever says that the children of Samuel (the prophet) have sinned, errs, because it is said (I Sam. 8, 1.) *And it came to pass, when Samuel was old,* etc. *But his sons walked not in*

6) See I Sam. 2, 22.

אמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל האומר בני עלי חטאו אינו אלא טועה שנאמר (שמואל א א) ושם שני בני עלי חפני ופנחס כהנים לה'. סבר לה כרב דאמר רב פנחס לא חטא מקיש חפני לפנחס מה פנחס לא חטא אף חפני לא חטא אלא מה אני מקיים (שם ב) אשר ישכבון את הנשים. מתוך ששהו את קיניהן שלא הלכו אצל בעליהן מעלה עליהם הכתוב כאילו שכבום. גופא אמר רב פנחס לא חטא שנאמר (שם יד) ואחיה בן אחיטוב אחי אי כבוד בן פנחס בן עלי כהן ה' וגו' אפשר חטא בא לידו והכתוב מיחסו והלא כבר נאמר (מלאכי ב) יכרת ה' לאיש אשר יעשנה ער ועונה מאהלי יעקב ומגיש מנחה לה' צבאות. אם ישראל הוא לא יהיה לו ער בחכמים ולא עונה בתלמידים ואם כהן הוא לא יהיה לו בן מגיש מנחה. אלא לאו ש"מ פנחס לא חטא. אלא הא כתיב (ש"א ב) אשר ישכבון ישכבן כתיב. והכתיב (שם) אל בני כי לא טובה השמועה. אמר ר"נ בר יצחק בני כתיב. והכתיב מעבירים. א"ר הונא בריה דרב יהושע מעבירם כתיב. והכתיב (שם) בני עלי בני בליעל. מתוך שהיה לו לפנחס למחות בחפני ולא מיחה מעלה עליו הכתוב כאילו חטא:

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל האומר (דף נו) בני שמואל חטאו אינו אלא טועה שנאמר (ש"א ח) ויהי כאשר זקן שמואל וגו' ולא הלכו בניו בדרכיו. בדרכיו הוא

*his ways.* It is true that they did not walk in his ways, nevertheless they did not sin. But how is the passage (Ib. ib. ib.) *And they inclined, after their own advantage* to be explained? It means they did not act as their father did; for Samuel, the righteous, travelled through all parts of Israel, and held court in each city; as it is said (Ib ib.) *And he went from year to year and travelled in circuit to Beth-el, and Gilgal, and Mizpa, and judged Israel,* while his sons did not do so, but were dwelling in their respective cities, in order to increase the wages of their superintendent and scribes [for representing them]. There is a difference of opinion among the sages. It is written (Ib. 8, 3.) *And they inclined after their own advantage.* R. Meier says: "This means that they claimed their priestly allowance in person."[7] R. Juda says: "They forced goods on private persons [abusing their station by making these persons their agents to their customers]." R. Akiba says: "By force, they took a basketful of tithes more than that to which they were actually entitled." R. Jose says: "They took by force the priestly gifts."[8]

R. Samuel b. Nachmeini in the name of R. Jonathan said again: "Whoever says that David committed a sin, errs, because it is said (I Sam. 18, 14.) *And David was successful in all his ways; and the Lord was with him.* Is it possible that he committed a crime, and the *Schechina* should rest with him? But how should the passage (II Sam. 12, 9.) *Wherefore hast thou despised the words of the Lord to do what is evil in His eyes* be explained? He wanted to, but did not do it." Rab said: "Rabbi, who is a descendant of David, endeavors to interpret the passage in favor of David: *Wherefore hast thou despised the words of the Lord to do what is evil in His eyes.* Rabbi says: 'This *evil* is different [in spelling and meaning] from all other *evil* mentioned in Scriptures. In all other instances it says *Vaya'as* (and he has done), while here it says *La'asoth* (to do). This implies that he only w a n t e d to, but did not do it.'" *Uriah the Hittite, hast thou smitten with the sword,* (Ib.) i. e., You should have had him tried by Sanhedrin, which you did not; *And his wife hast thou taken unto thee,* (Ib.) i. e., Thou hadst a right to her; for

דלא הלכו מחטא נמי לא חטאו. אלא מה אני מקיים (שם) ויטו אחרי הבצע שלא עשו כמעשה אביהם שהיה שמואל הצדיק מחזר בכל מקומות ישראל ודן אותם בעריהם שנאמר (שם ז) והלך מדי שנה בשנה וסבב בית אל והגלגל והמצפה ושפט את ישראל והם לא עשו כן אלא ישבו בעריהם כדי להרבות שכר לחזניהם ולסופריהם. כתנאי ויטו אחרי הבצע ר"מ אומר חלקם שאלו בפיהם. רבי יהודה אומר מלאי הטילו על בעלי בתים. רבי עקיבא אומר קופה יתירה של מעשר נטלו בזרוע. ר' יוסי אומר מתנות נטלו בזרוע:

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה שנאמר (שמואל א יח) ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו אפשר חטא בא לידו ושכינה עמו אלא מה אני מקיים (שם ב יב) מדוע בזית את דבר ה' לעשות הרע רבי אומר משונה רעה זו מכל רעות שבתורת שכל רעות שבתורה כתיב בהו ויעש וכאן כתיב לעשות שביקש לעשות ולא עשה. (שם) את אוריה החתי הכית בחרב שהיה לך לדונו בסנהדרין ולא דנת ואת אשתו לקחת לך לאשה ליקוחין יש לך

7) Depriving thereby the poor Levites; because of their being also judges they were never refused.

8) See Chulin fol. 133 wherein the Levites are not allowed to take their levitical share without permission from the owner.

R. Samuel b. Nachmeini, in the name of R. Jonathan, said: "Whoever went to war with David's army first divorced his wife, as it is said (I Sam. 17, 18.) *And these ten cheeses shalt thou bring unto the captain of the thousand, and inquire of thy brothers how they fare, and take away their pledge.* What is meant by *And take away their pledge?* R. Joseph explained: It means that their marriage vows to one another [shalt thou take away — through a divorce].' "[9] *And him (Uriah) hast thou slain with the sword of Amon,* i. e., just as you will not be punished on account of Amon, so also will you not be punished for the death of Uriah. Why? Because he was a rebel, for he said (Ib.) *And my Lord Joab, and the servants of my lord, are encamped in the open field.*[10] Rab said: "After examining carefully the conduct of David, thou wilt find no fault in his conduct except that of Uriah, as it is written (I Kings 15, 5.) *Save only in the matter of Uriah the Hittite.* Abaye, the senior, offered the following contradiction: "Did Rab indeed say this? Behold Rab said that 'David listened to slander.' " The contradiction is sustained.

This is the substance of that which is mentioned above: Rab said: "David lent an ear to slander, for it is written (II Sam. 9, 4.) *And the King said unto him, Where is He? And Ziba said unto the King, Behold, he is in the house of Machir, the son of Ammi'el, from Lo-debar,* and immediately following this, it is written *And the King David sent and had him taken out of this house of Machir, the son of Ammi'el, from Lo-debar.* Thus, when David found that Ziba was lying, regarding his statement[11], why then did David give heed to Ziba's second accusation? For it is written (Ib. 16, 3.) *And the King said* (unto Ziba) *And where is thy master's son? And Ziba said to the King, Behold he remained at Jerusalem,* etc. And whence do we know that David lent an ear to this slander? From this passage (Ib.) *Then said the King to Ziba, Behold, thine shall be all that belongeth unto Mephibosheth. And Ziba said, I prostrate myself; let me but find grace in thy eyes, my Lord, O King."* But Samuel said: "David did not lend an ear to slander. He himself noticed that about the

בה דא״ר שמואל בר נחמני א״ר יונתן (כתובות ט) כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות לאשתו שנאמר (שמואל א יז) ואת עשרת חריצי החלב האלה תביא לשר האלף ואת אחיך תפקוד לשלום ואת ערובתם תקח. מאי ערובתם. תני רב יוסף דברים המעורבים בינו לבינה. (שמואל ב יב) ואותו הרגת בחרב בני עמון (קדושין מג) מה חרב בני עמון אי אתה נענש עליו אף אוריה החתי אי אתה נענש עליו. מ״ט מורד במלכות הוה דא״ל (שם יא) ואדוני יואב ועבדי אדוני על פני השדה חונים. אמר רב כי מעיינת ביה בדוד לא משכחת ביה בר מדאוריה דכתיב (מ״א טו) רק בדבר אוריה החתי. אביי קשישא רמי דרב אדרב מי אמר רב הכי והאמר רב קבל דוד לשון הרע קשיא. גופא רב אמר קבל דוד לשון הרע דכתיב (ש״ב ט) ויאמר לו המלך איפה הוא ויאמר ציבא אל המלך הנה הוא בית מכיר בן עמיאל בלו דבר וכתיב (שם) וישלח המלך ויקחהו מבית מכיר בן עמיאל מלו דבר מכדי חזייה דשקרא הוא כי הדר אלשין עליה מ״ט קבלה מיניה דכתיב (שם טז) ויאמר המלך ואיה בן אדוניך ויאמר ציבא אל המלך הנה יושב בירושלם וגו׳. ומנ״ל דקבל מיניה דכתיב (שם) ויאמר המלך הנה לך כל אשר למפיבושת ויאמר ציבא השתחויתי אמצא חן בעיניך אדוני המלך. ושמואל אמר לא קבל דוד לשון הרע דברים הניכרים חזא

9) This was a conditional divorce made to favor deserted women, whose husbands did not return at end of war, and to whose death there was no witnesses.

10) Either because he did not obey the order of the King or because he called Joab Lord in the King's presence.

11) *Belo-debar* the Talmud defines to mean "where he did something" and *Milo-debar* to mean "where he did nothing" (the first Lo is spelled *Lamed Vov*, and the second *Lamed Aleph*.) Thus it means that Ziba accused Mephibosheth of plotting, and David found that he did nothing.

conduct of Mephibosheth which corroborated and affirmed Ziba's accusation; as it is written (Ib. 19, 25.) *And Mephibosheth, the grandson of Saul came down to meet the King, and he had not dressed his feet, nor trimmed his beard, nor washed his clothes,* etc., and further in the same chapter is written, *And it came to pass, when he was come to Jerusalem to meet the King, that the King said unto him, Wherefore didst thou not go with me, Mephibosheth?* And he answered, *My Lord, O King, my servant deceives me, for thy servant said, 'I will saddle for me the ass, that I may ride thereon, and o with the King; because thy servant is lame.'* (Ib. b) *And he slandered thy servant unto my Lord, the King, but my lord, the King is like an angel of God; do then what is good in thy eyes, etc. And the King said unto him, for what purpose speakest thou yet thy words? I have said Thou and Ziba shall divide the field. And Mephibosheth said unto the King, Yea, let him take the whole, since that my Lord, the King, is come (back) in peace unto his own house.* He (Mephibosheth) thus said to him, I have anticipated your safe arrival home with anxiety, and since thou acteth toward me in such a (strange) manner, I have nothing to complain of to you, but to Him who brought you safely back." And thus it corresponds to what is written (I Chr. 8, 34.) *And the son of Jonathan was Merib-ba'al.* Was then his name Merib-ba'al? Behold, it was Mephibosheth? But it is intended to mean that just because he had a strife with his master (David), a *Bath-Kol* (heavenly voice) went forth saying, "Thou quarreler, the son of a quarreler. 'Quarreler' as we mentioned above, 'The son of a quarreler,' as it is written (I Sam 15, 5.) *And Saul came to the city of Amalek, and he quarrelled in the valley;* R. Mani explains this to mean that he had a quarrel concerning the valley.[12] R. Juda, in the name of Rab, said: "At the moment when David said unto Mephibosheth: Thou and Ziba shall divide the field, a *Bath-Kol* went forth saying, Rechaban and Jerobom will divide thy kingdom." R. Juda in the name of Rab said: "Had not David listened to slander, the Kingdom of the house of David would never have been divided, neither

12) This is explained fully in Yoma 22.

ביה דכתיב (שם יט) ומפיבושת בן שאול ירד לקראת המלך ולא עשה רגליו ולא עשה שפמו ואת בגדיו לא כבס וגו׳. וכתיב ויהי כי בא ירושלים לקראת המלך ויאמר לו המלך למה לא הלכת עמי מפיבושת ויאמר אדוני המלך עבדי רמני כי אמר עבדך אחבשה לי החמור וארכב עליה ואלך את המלך כי פסח (ע״ב) עבדך וירגל בעבדך אל אדוני המלך ואדוני המלך כמלאך האלהים ועשה הטוב בעיניך וגו׳ ויאמר לו המלך למה תדבר עוד דבריך אמרתי אתה וציבא תחלקו את השדה ויאמר מפיבושת אל המלך גם את הכל יקח אחרי אשר בא אדוני המלך בשלום אל ביתו. א״ל אני אמרתי מתי תבא בשלום ואתה עושה לי כך לא עליך יש לי תרעומות אלא על מי שהביאך בשלום היינו דכתיב (ד״ה א ט) ובן יהונתן מריב בעל שמו והלא מפיבושת שמו אלא מתוך שעשה מריבה עם בעליו יצתה בת קול ואמרה לו נצא בר נצא. נצא הא דאמרן. בר נצא דכתיב (שמואל א טו) ויבא שאול עד עיר עמלק וירב בנחל. אמר רבי מני על עסקי נחל. אמר רב יהודה אמר רב בשעה שאמר דוד למפיבושת אתה וציבא תחלקו את השדה יצתה בת קול ואמרה לו רחבעם וירבעם יחלקו את המלוכה. אמר רב יהודה אמר רב אלמלי לא קבל דוד לשון הרע לא נחלקה

would Israel have practiced idolatry, nor would we have been exiled from our land.

Further said R. Samuel b. Nachmeini in the name of R. Jonathan: "He who says that Solomon sinned, errs, because it is written (I Kings 11, 4.) *And his heart was not undivided with the Lord, his God, like the heart of David, his father.* It is true that his heart was not as undivided with God as was his father's, nevertheless he did not sin. But how shall we explain the passage (Ib. 11, 1.) *And it came to pass, at the time that Solomon was old, that his wives turned away his heart?* This, R. Nathan explained, for R. Nathan raised the question of contradiction. It is written *And it came to pass at the time when Solomon was old, that his wives turned away his heart* (*to sin*). Behold, it is written in the same chapter—*His heart was not like that of David, his father,* nevertheless, he did not sin. [We must therefore say that] His wives tried to 'turn away' his heart toward idolatry, but he did not practice it. But it is written (Ib. 11, 7.) *Then did Solomon build a high-place for Kemosh, the abomination of Mo'ab.* This also means that he only wanted to, but did not build. But according to this, does the passage (Josh. 8, 30.) *Then Joshua built an altar unto the Lord,* also mean that he wanted to but did not build? Surely we must say that in this case, it means he did build! Then why not the same in the previous case? But [the incident of Solomon] means, as it stated (in the Baraitha) R. Jossi says: *And the high-places that were before Jerusalem, which were to be right of the mount of Mishcha which Solomon, the King of Israel had built for Ashtarta, the abomination of the Zidonians,* etc. "Is it possible that neither King Assa nor Jehoshaphat had cleaned them out until Joshiyahu came and cleaned them out? Did not Assa and Jehoshaphat cleanse the land of Israel of all the idols? But [it is intended rather] for the purpose of comparing the former (Solomon) to the latter (Joshiyahu); just as in the case of the latter, it is assigned to him although he did not destroy them [merely for having abolished those that were established after the death of Assa and Jehoshaphat]. The same rule is to be followed in the case of the former (Solomon); although he did not build, but since he did not restrain [when done by his wives], the blame is credited to him." But it is written

מלכות בית דוד ולא עבדו ישראל עכו"ם ולא גלינו מארצנו:

אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל האומר שלמה חטא אין אלא טועה שנאמר (מלכים א יא) ולא היה לבבו שלם עם ה' אלהיו כלבב דוד אביו. כלבב דוד אביו הוא דלא הוה מחטא נמי לא חטא. אלא מה אני מקיים (שם) ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו. ההיא כרבי נתן דר' נתן רמי כתיב ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו וגו' והכתיב כלבב דוד אביו. כלבב דוד אביו הוא דלא הוה מחטא נמי לא חטא. ה"ק ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו ללכת אחרי אלהים אחרים ולא הלך. והכתיב (שם) אז יבנה שלמה במה לכמוש שקץ מואב. שבקש לבנות ולא בנה. אלא מעתה (יהושע ח) אז יבנה יהושע מזבח לה' שבקש לבנות ולא בנה. אלא דבנה ה"נ דבנה. אלא כדתניא רבי יוסי אומר (מלכים ב כג) ואת הבמות אשר על פני ירושלים אשר מימין להר המשחית אשר בנה שלמה מלך ישראל לעשתרות שקוץ צדונים וגו'. אפשר בא אסא ולא ביערם יהושפט ולא ביערם עד שבא יאשיה וביערם הלא כל עבודות כוכבים שבארץ ישראל אסא ויהושפט ביערום. אלא מקיש ראשונים לאחרונים מה אחרונים לא עשו ותלה בהן לשבח אף ראשונים לא עשו ותלה בהן לגנאי. והכתיב (שם א יא) ויעש שלמה הרע בעיני ה'. אלא מפני שהיה לו למחות בנשיו ולא מיחה מעלה עליו הכתוב כאילו חטא. אמר רב יהודה אמר שמואל נוח לו לאותו צדיק שיהא שמש לדבר אחר ואל

(I Kings 11, 6.) *And Solomon did what is evil in the eyes of the Lord.* Because Solomon should have restrained his wives and did not do so, Scripture credits him with having committed the deed himself. R. Juda in the name of Samuel said: "It would have been better for that pious man (Solomon) had he been a slave in an idolatrous temple, only that it might not be written about him, *And he did what is evil in the eyes of the Lord.*"

R. Juda said in the name of Samuel: "When Solomon married the daughter of Pharaoh, she brought to him about a thousand different musical instruments. Each of these was used in the worship of the separate idols, which she named unto him, and yet he did not object to it."

R. Juda said further in the name of Samuel: "When Solomon married the daughter of Pharaoh Gabriel went down and stuck a reed into the sea, and it gathered about it a bank on which the great city of Rome was built." In a Baraitha we were taught that on the day, when Jeroboam introduced the two golden calves (as idols), a hut was built (on the site of Rome), and this grew to be Greek Italy.

R. Samuel b. Nachmeini in the name of R. Jonathan said: "He who says that Joshiyahu sinned, errs; because it is said (II Kings 22, 2) *And he did what is right in the eyes of the Lord, and walked in all the ways of his father, David.* But how shall we explain the passage (Ib. 23, 25.) *And like unto him there was not a King before him, that returned?* etc. [which means that he repented after he sinned]. All amounts paid through his kingly judgment from the time he was eight years of age [when he became king], Joshiah refunded to the owners. Will you say that he took from this one [to whom he had previously given] and gave it back to the other [whom he had before unjustly fined]? It therefore says (Ib. ib. ib.) *With all his wealth,* i. e., he refunded from his private funds [Thus is meant by the Scripture He returned]." And R. Jonathan's opinion differs from Rab, for Rab said: "None is greater among repenters than Joshiyahu in his generation, and only one in our generation. Who is he? Abba, the father of R. Jeremiah b. Abba. And another relation refers this to Acha, the brother of Abba, the father

יכתב בו ויעש הרע בעיני ה׳. אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שנשא שלמה את בת פרעה הכניסה לו אלף מיני זמר ואמרה לו כך עושין לעבודת כוכבים פלוני וכך עושין לעבודת כוכבים פלוני ולא מיחה בה. א"ר יהודה אמר שמואל בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועלה בה שרטון ועליו נבנה כרך גדול של רומי. במתניתא תנא אותו היום שהכנים ירבעם שני עגלי זהב אחד בבית אל ואחד בדן נבנה צריף אחד וזהו איטליא של יון:

אמר רבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל האומר יאשיהו חטא אינו אלא טועה שנאמר (מלכים ב כב) ויעש הישר בעיני ה׳ וילך בכל דרך דוד אביו. אלא מה אני מקיים (שם כג) וכמוהו לא היה לפניו מלך אשר שב וגו׳. שכל דין שדן מבן ח׳ עד י"ח החזירם להם. שמא תאמר נטל מזה ונתן לזה ת"ל בכל מאדו שנתן להם משלו. ופליגא דרב דאמר רב אין לך גדול בבעלי תשובה יותר מיאשיהו בדורו ואחד בדורנו ומנו אבא אבוה דרבי ירמיה בר אבא. ואמרי לה אחא אחוה דאבא אבוה דרב ירמיה בר אבא דאמר

of R. Jeremiah b. Abba, for the master said: 'R. Abba and Acha were brothers.'"

R. Joseph said: "There is one more in our generation." Who is he? Ukban b. Nechemia, the Prince of the Exile. And he is the same one called Nathan Tzutzitha. "Once while studying," said R. Joseph, "I dozed off, and saw in my dream an angel stretching out his hands and accepting [Ukban's repentance]."

מר ר׳ אבא ואחא אחי הוו. א״ר יוסף ועוד אחד בדורנו ומנו עוקבן בר נחמיה ריש גלותא והיינו נתן צוציתא. אמר רב יוסף הוה יתיבנא בפירקא והוה קא מנמנם וחזאי בחלמא דקא פשט ידיה וקבליה:

## CHAPTER SIX

## במה אשה פרק ששי

(Fol. 59a) Nor with a golden city.[1] What does A golden city mean? Rabba b. b. Chana, in the name of R. Jochanan said: "A golden ornament on which the city of Jerusalem was engraved, such as R. Akiba made for his wife."[2]

(דף נט) ולא בעיר של זהב. מאי בעיר של זהב. רבה בר בר חנה א״ר יוחנן ירושלים דדהבא כדעבד ליה ר׳ עקיבא לדביתהו:

(Fol. 60a) What is the reason for the prohibition against wearing an iron-riveted sandal [on the Sabbath]? Samuel said: "It was the end of the period of persecution; a company [trying to escape destruction, while remaining true to the Jewish faith] hid themselves in caves, and they said that whoever desired to enter [the cave] could enter, but none should leave [lest their persecutors discover their hiding-place and kill them]. It so happened that one of their number wore his sandals reversed [and his footprints made it appear as if some one had left the cave]. Believing that some one had gone out, they feared their enemies might discover their hiding-place and would invade and kill them. Panic-stricken they began to push one another [in order to reach the exit]. They killed themselves in greater numbers than their enemies could have done." R. Elai, the son of R. Elazar, said: "The cause of the panic was that they heard a voice from outside the cave, and thinking that their enemies were coming, they began to push one another; thus more were killed than their enemies could have killed." Rami b. Ezekiel said: "While they were sitting in a place of study, they heard a voice from the back of the house, and thinking that their enemies were coming, they began to push and trampled upon one another with their iron-riveted sandals, so that they killed themselves more than their enemies could have

(דף ס) סנדל המסומר מ״ט. אמר שמואל שלפי השמד היו והיו נחבאים במערות ואמרו הנכנס יכנס והיוצא אל יצא נהפך סנדלו של א׳ מהם כסבורים הם א׳ מהן יצא וראוה אויבים ועכשיו באין עליהם דחקו זה בזה והרגו זה את זה יותר ממה שהרגו בהם האויבים. ר׳ אילעאי בר אלעזר אומר במערה היו יושבין ושמעו קול מעל גבי המערה כסבורין היו שבאו עליהם אויבים דחקו זה בזה והרגו זה את זה יותר ממה שהרגו בהן האויבים. רמי בר יחזקאל אמר בבית המדרש היו יושבין ושמעו קול מאחורי בה״מ כסבורים היו שבאו עליהם אויבים דחקו זה בזה והרגו זה את זה יותר ממה שהרגו בהם אויבים.

1) This is part of a Mishnah in which it enumerates the things with which a woman is prohibited to take a stroll on the Sabbath.
2) See Nedarim. Fol. 50a.

killed." In that hour it was decreed that a man should not go out [on the Sabbath] with an iron-riveted sandal. If so, then why not prohibit [the wearing of iron-riveted sandals] on week days also? Because the disaster occurred on the Sabbath.

(Fol. 61a) Our Rabbis have taught: "When one puts on his shoes, he should first put on the right shoe and then the left one; when he takes them off, he should first remove the left shoe and then the right one. When one washes himself he should wash first the right hand and then the left one; when he anoints himself, he should first anoint the right side and then the left side. Whoever anoints the whole body, should first anoint his head, for the head is the king of all organs of the body."

(Fol. 63a) R. Cahana said: "When I was about eighteen years old, I was well versed in the whole Talmud, and did not know until now that a (Biblical) passage cannot be taken out of its literal sense." What does he intend to inform us by this statement? That a man must first study the whole Torah and then reason upon it.

R. Jeremiah in the name of R. Elazar said: "The Holy One, praised be He! will cause to prosper two scholars who [argue the law in order to] sharpen each other's mind in the law, as is said (Ps. 45, 45.) *And thy majesty.* Do not read it *Vehadarcha* (majesty) but read it *Vechadadcha* (thy sharpness). Moreover they will rise to distinction, for it is said further (Ib. ib.) *Be prosperous ride long.* One might say that this would be the case even if one studies the Torah, not for its own sake;[3] therefore the passage says further (Ib. ib. 5) *For the cause of truth.* One might say that this would include, even those who become arrogant and proud. It says further (Ib. ib. ib.) *And meekness and righteousness.* And if they do so, they will be privileged to [the clear knowledge of] the Torah, which was given with the right hand [of God], as it is stated (Ib. ib. ib.) *And fearful things shall thy right hand teach.* R. Nachman b. Isaac said. "They will be privileged to the things which were said [to be in the possession of] the right hand of the Torah; for Raba b. Shila, and according to some, R. Joseph b. Chama in the name of R. Shesheth said: "What is meant by that which is written (Pr.

באותה שעה אמרו אל יצא אדם בסנדל המסומר- אי הכי בחול נמי ליתסר. מעשה כי הוה בשבת הוה:

(ד׳ סא) ת"ר כשהוא נועל נועל של ימין ואח"כ נועל של שמאל וכשהוא חולץ חולץ של שמאל ואח"כ חולץ של ימין כשהוא רוחץ רוחץ של ימין ואח"כ של שמאל כשהוא סך סך של ימין ואח"כ של שמאל והרוצה לסוך כל גופו סך ראשו תחלה מפני שהוא מלך על כל איבריו:

אמר רב כהנא כד הוינא בר תמני סרי שנין והוה גמירנא ליה לכוליה תלמודא ולא הוה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו עד השתא. מאי קא משמע לן דליגמר איניש והדר ליסבר. אמר רבי ירמיה אמר רבי אלעזר שני ת"ח המחדדין זה לזה בהלכה הקב"ה מצליח להם שנאמר (תהלים מה) והדרך צלח אל תקרי והדרך אלא וחדדך. ולא עוד אלא שעולין לגדולה שנאמר (שם) צלח רכב. יכול אפילו שלא לשמה. תלמוד לומר על דבר אמת. יכול אם הגים דעתו כן ת"ל וענוה צדק. ואם עושים כן זוכין לתורה שניתנה בימין שנאמר (שם) ותורך נוראות ימינך. רב נחמן בר יצחק אמר זוכין לדברים שנאמרו בימינה של תורה דאמר רבא בר רב שילא ואמרי לה אמר רב יוסף בר חמא אמר רב ששת מאי דכתיב (משלי

3) Of gaining a clear knowledge for the mere purpose of outwitting each other.

3, 16.) *Length of days is in her right hand; in her left are riches and honor.* Is it possible that in her right hand is only length of days and not riches and honor? But it is intended thus: for those who study the Torah in the right way (for her sake) there is longevity and as a matter of course riches and honor, but for those who study the Torah in the wrong way (for their own sake) riches and honor may be given to them but not longevity.[3] "

R. Jeremiah in the name of R. Simon b. Lakish said: "The Holy One, praised be He, hearkens to two scholars who quietly discourse an *Halacha* (Law) between themselves, as it is said (Mal. 3, 10.) *Then conversed* (*nidberu*) *they that feared the Lord, one with the other,* etc., *and Dibbur* applies to a modest conversation, for it is said (Ps. (47, 4.) *He will lead* (*Yadber*) *people under us.*"[4] What means *And for those who thought of His name* (Mal. 3 10)? R. Ami said: "When one only intended to fulfill a commandment, but was accidentally prevented and could not accomplish it, the Scripture credits him as if he had actually observed it."

R. Chanina b. Ide said: "Whoever executes a divine command as it has been ordained, will not be the recipient of bad tidings, for it is said (Ecc. 8, 5.) *Whoso keepeth the commandments will experience no evil things.*" R. Assi, or, as some say, R. Chanina, said: "Even if the Holy One, praised be He! has already decreed an evil dispensation [against such a man], He will annul it; as it is said (Ib. ib. 4.) *Because the words of a king are powerful, and who may say unto Him 'What doest thou do?'* And after it follows: *Whoso keepeth the commandment will experience no evil thing.*"

R. Abba in the name of R. Simon b. Lakish said: "The Holy One, praised be He! hearkeneth to the voices of two scholars who patiently listen to each other in discussions of the *Halacha* (Law), as it is said (Songs 8, 13.) *Thou that dwelleth in the gardens, thy companions listen for thy voice; Oh, let me hear it.* But if they do not do so, they will cause the *Shechina* to depart from Israel, as it is said (Ib. ib. 14.) *Flee away my friend,*" etc.

R. Abba in name of R. Simon b. Lakish said: "Two scholars who discuss the *Halacha* (Law) with modesty will deserve the love of the Holy One, praised be He! as it is said

ט) אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד אלא בימינה אורך ימים איכא עושר וכבוד ליכא. אלא למיימינים בה אורך ימים איכא וכ"ש עושר וכבוד למשמאילים בה עושר וכבוד איכא אורך ימים ליכא. אמר רבי ירמיה אמר ר"ש בן לקיש שני תלמידי חכמים הנוחים זה לזה בהלכה הקב"ה מקשיב להם שנא' (מלאכי ג) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו וגו' אין דבור אלא נחת שנאמר (תהלים מז) ידבר עמים תחתינו. מאי ולחושבי שמו. אמר רבי אמי אפילו חישב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה. אמר רב חיננא בר אידי כל העושה מצוה כמאמרה אין מבשרין אותו בשורות רעות שנאמר (קהלת ח) שומר מצוה לא ידע דבר רע. אמר רבי אסי ואיתימא רבי חנינא אפילו הקב"ה גוזר גזרה הוא מבטלה שנאמר (קהלת א) כאשר דבר מלך שלטון ומי יאמר לו מה תעשה וסמיך ליה שומר מצוה לא ידע דבר רע. אמר רבי אבא אר"ש בן לקיש ב' ת"ח המקשיבים זה לזה בהלכה הקב"ה שומע לקולם שנאמר (שיר ח) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני ואם אין עושין כן גורמין לשכינה שתסתלק מישראל שנאמר (שם) ברח דודי וגו'. אמר רבי אבא אמר רבי שמעון בן לקיש ב' ת"ח המדגילין זה לזה

(Ib. 2, 4.) *And His banner of love is waving over me,*"[4] Raba said: This implies only when they possess some knowledge of the law and also when there is no teacher in the town from whom to learn."

Furthermore, said R. Abba in the name of R. Simon b. Lakish: "To give on credit [to the needy] is more worthy than to give charity; and investing money [in partnership with the poor] is the greatest philanthropy]." R. Abba in the name of R. Simon b. Lakish said also: "If thou seeth a scholar who is even revengeful and angry like a serpent, bind him around thy loins (be not afraid of him). But if an ignorant man looks to be pious, do not live in his vicinity, [for he knows not how to be pious and will thus make a bad impression upon you]."

R. Cahana, in the name of R. Simon b. Lakish, or, as some say, R. Assi in the name of R. Simon b. Lakish and, in the opinion of others, R. Abba in the name of R. Simon b. Lakish said: "Whoever raises a vicious dog in his house, withholds kindness from his house, for it is said (Job 6, 14.) *As though I were one who refused* (*Lamas*) *kindness to his friend.* (Ib. b). For in Greek, they call a dog *Lamas.* R. Nachman b. Isaac said: "He even forsaketh the fear of the Lord, for it is said immediately after this, *And forsaketh the fear of the Almighty.*"

A woman once entered a house to bake; a dog barked at her, causing her fetus to become loosened. "Fear him not," said the landlord to her, "for it has been deprived of its teeth and claws." But the woman answered: "Take thy good-hearted advice and throw it over the hedge (it comes too late); the embryo is already loosened [and abortion must follow]."

R. Akiba once tendered a banquet in honor of his son and upon each cup of wine brought he said: "Wine and health to the mouths of our teachers; health and wine to the mouths of our teachers and their disciples."

## CHAPTER SEVEN

(Fol. 69b) R. Huna said: "If one is travelling through a desert and does not know what day is the Sabbath, he should count six days [from the day he realized

בהלכה הקב"ה אוהבן שנא' (שם) ודגלו עלי אהבה. אמר רבא והוא דידעי צורתא דשמעתא והוא דלית להו רבה במתא למגמר מיניה:

ואמר רבי אבא אמר רשב"ל גדול המלוה יותר מן העושה צדקה ומטיל בכים יותר מכולם. אמר ר"א ארשב"ל אם ת"ח נוקם ונוטר כנחש הוא חגרהו על מתניך אם עם הארץ הוא חסיד אל תדור בשכונתו:

אמר רב כהנא אמר רבי שמעון בן בן לקיש ואמרי לה אמר רב אסי אמר רשב"ל ואמרי לה א"ר אבא אר"ש בן לקיש כל המגדל כלב רע בתוך ביתו מונע חסד מתוך ביתו שנאמר (איוב ו) למס מרעהו חסד שכן בלשון יונית קורין לכלב למס. ורב נחמן בר יצחק אמר אף פורק ממנו יראת שמים שנאמר (שם) ויראת שדי יעזוב. ההיא אתתא דעיילא לההוא ביתא למיפא נבח בה כלבא איתעקר ולדה א"ל מרא דביתא לא תדחלי דשקילי ניביה ושקילין טופריה. אמרה ליה שקילא טיבותיך ושדיא אחיזרי כבר נד ולד:

מעשה בר"ע שעשה משתה לבנו ועל כל כוס וכוס שהביא אמר חמרא וחיי לפום רבנן חיי וחמרא לפום רבנן ולפום תלמידיהון:

## כלל גדול פרק שביעי

(דף סט ע"ב) אמר רב הונא היה מהלך במדבר ואינו יודע אימתי שבת מונה ששה

4) *Yadber* is of the same origin as *Dibbur;* and since to lead modesty is required, therefore the sages infer that *Dibbur* applies for modesty.

his being at a loss] and observe the seventh." Chiya b. Rab says: "He should first observe one day as the Sabbath and then count six days." What is the basis of their difference? The former is of the opinion that it ought to be in accordance with the creation of the world [in which the week days commenced first]; the latter, however, is of the opinion that it ought to be in accordance with the creation of Adam the first man [who was created on Friday and observed the Sabbath first].

(Fol. 75a) R. Zutra b. Tubia in the name of Rab said: "He who pulls the thread of a seam on the Sabbath [bringing both ends closer together and preventing it from going asunder] is bound to bring a sin-offering [for his act]; he who learns one thing [even a matter of law] from an *Amgusha* deserves to be punished with death; and he who understands the science of astronomy and does not make use of it, is not worth being spoken of." What is *Amgusha?* Rab and Samuel differ: one declares it to mean a sorcerer, the other contends that it means a blasphemer. It may be ascertained that Rab is the one who said a blasphemer; for R. Zutra b. Tubia said in the name of Rab: "He who learns one thing [even a matter of law] from an *Amgusha* deserves to be punished with death," and if we assume that Rab said a sorcerer, then why should a man who learns from him deserve death? Behold, it is written (Deu. 18, 19.) *Thou shalt not learn to do,* but thou mayest learn to understand and to judge.[1] [We must therefore say that Rab declared it to mean a blasphemer.] The assertion is sustained.

R. Simon b. Pazi in the name of R. Joshua b. Levi who spoke in the name of b. Kappara, said: "Concerning him who understands the science of astronomy and does not practice it, the passage says (Is. 5, 12.) *But the deeds of the Lord, they regard not, and the work of His hands they behold not.*" R. Samuel b. Nachmeini in the name of R. Jonathan said: "Whence do we learn that a man is commanded to study the science of astronomy? It says (Deu. 4, 6.) *Keep therefore and do them; for this is your wisdom and your understanding before the eyes of the nations.* What kind of wisdom and understanding is recognized in the eyes of the nations? It is the wisdom of astronomy."

ימים ומשמר יום אחד. חייא בר רב אמר משמר יום אחד ומונה ששה. במאי קמיפלגי מר סבר כברייתו של עולם ומר סבר כאדם הראשון:

(דף עה) אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב המותח חוט של תפירה בשבת חייב חטאת והלומד דבר אחד מן האמגוש חייב מיתה והיודע לחשוב תקופות ומזלות ואינו חושב אסור לספר הימנו. אמגושא רב ושמואל ח"א חרשי וחד אמר גדופי. תסתיים דרב אמר גדופי דאמר רב זוטרא בן טוביה אמר רב הלומד דבר אחד מן האמגוש חייב מיתה דאי סלקא דעתך חרשי והכתיב (דברים יט) לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות. תסתיים:

אמר ר' שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא כל היודע לחשוב בתקופות ומזלות ואינו חושב עליו הכתוב אומר (ישעיה ה) ואת פועל ה' לא יביטו ומעשי ידיו לא ראו. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מנין שמצוה על אדם לחשב תקופות ומזלות שנאמר (דברים ד) ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אי זו היא חכמה ובינה שהיא לעיני העמים. הוי אומר זה החושב תקופות ומזלות:

## CHAPTER EIGHT

(Fol. 77b) R. Juda in the name of Rab said: "The Holy One, praised be He! created not one single thing in vain. He created the snail as a remedy for the scab (of the camel); He created the fly for the sting of a wasp, the gnat for the bite of a serpent, the serpent itself for curing sores of the head, and the ichneumon-fly for the sting of a scorpion." How should this remedy be applied? Let one bring a black one and a white one of the insects, boil them and place where required.

Our Rabbis taught: "There are five sorts of fear: the fear of the strong for the weak; the fear of the lion for the mosquito; the fear of the elephant for the gnat; the fear of the scorpion for the ichneumon-fly; the fear of the eagle for the fly-catcher; and the fear of the leviathan for the stickleback." R. Juda in the name of Rab said: "Where is the Biblical passage to prove it? (Amos 5, 9.) *That causeth wasting to prevail against the strong* (Amos 5, 9)."

R. Zeira once found R. Juda standing at the door of the latter's father-in-law's house in a very cheerful mood, and disposed to answer, if he was asked, concerning all the secret processes of nature. R. Zeira asked him: "Why is it that the she-goats take the lead [of the flock]?" "Because," answered R. Juda, "it is in accordance with the creation; at first darkness, then light." R. Zeira asked him again: "Why are she-goats not provided with tails as are the sheep?" "Those who cover us are themselves covered and those that do not cover us are not covered." "Why has the camel a short tail?" "Because it feeds among thorns." "Why has the ox a long tail?" "Because it grazes in plains and must protect itself against the gnats." "Why are the feelers of the locust flexible?" "Because the locust swarms in fields; were the feelers inflexible, the locust would be blinded by losing them in knocking against trees, for Samuel said: 'All that is necessary to blind a locust is to tear his feelers.'" "Why do the eyelids of the chicken close upward?" "Because it ascends at night upon elevated things and if the eyelids would close downward, the least smoke which comes from below would blind the chicken's eyes."

Our Rabbis taught: "Three living things grow stronger as they grow older. They are the fish, the serpent and the pig."

## המוציא פרק שמיני

(דף עז ע"ב) אמר רב יהודה אמר רב כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה ברא שבלול לכתית ברא זבוב לצרעה יתוש לנחש ונחש לחפפית וסממית לעקרב. היכי עביד ליה. מייתי חדא אוכמא וחדא חיורא ושלקי ליה ושייפי ליה. ת"ר ה' אימות הן אימת חלש על גבור. אימת מפגיע על ארי. אימת יתוש על הפיל. אימת סממית על עקרב. אימת סנונית על הנשר. אימת כילבית על לויתן. אמר רב יהודה אמר רב מאי קרא (עמוס ה) המבליג שוד על עז. ר' זירא אשכח לרב יהודה דהוה קאי אפיתחא דבי חמוה וחזיה דהוה בדיחא דעתיה ואי בעי מיניה כל חללי עלמא הוה אמר ליה. א"ל מ"ט עזי מסגן ברישא והדר אמרי. א"ל כברייתו של עולם דברישא חשוכא והדר נהורא. מאי טעמא הני מיכסיין והני מיגליין. הני דמכסינן מינייהו מכסיין והני דלא מכסינן מינייהו מיגליין. מאי טעמא גמלא זוטרא גנובתיה. משום דאכל כיסי. מ"ט תורא אריכא גנובתיה. משום דדייר באגמי ובעי לכרכושי בקי. מ"ט קרנא דקמצא רכיכא משום דדיירא בחילפי ואי קשיא נדייה ומתעוורא דאמר שמואל האי מאן דבעי לסמיה לקמצא לשלפינהו לקרנא. מ"ט האי תימרא דתרנגולא מדלי לעילא. דדיירי אדפי ואי עייל קטרא מתעוורא:

## CHAPTER NINE

(Fol. 82a) (Mishnah) R. Akiba said: "Whence do we learn that if one carries an idol, he is as ritually unclean as a *Niddah?*[1] It is said (Is 30, 22.) *Thou wilt cast them away as a Niddah, get thee hence, wilt thou say unto him,* i. e., just as a *Niddah* defiles him who carries her, so does an idol defile him who carries it."

(Ib. b.) (Gemara) Rabba said: "The passage, *Thou wilt cast them away as a Niddah,* means, Remove them from thee like a strange (disgusting) thing. *Get thee hence, wilt thou say unto him* but C o m e i n shalt thou n o t s a y unto him."

(Fol. 83b) We are taught: *And they made Baal-b'rith for a god unto themselves* (Jud. 8, 33). This refers to Zebub, the idol of Ekron. We learn from this that each and every one made an image of his idol [in miniature] and kept it in his pocket; whenever he was reminded of it, he took it out from his pocket and embraced and kissed it.

R. Chanina b. Akabia said: "Why did the Rabbis say that a ship of the Jordan is subject to the statute of levitical uncleanliness? Because it is generally loaded on the shore and carried into the water owing to its small size."[2] R. Juda in the name of Rab said: "Never shall a man absent himself from the house of learning, not even for a while; for the above Mishnah (regarding a ship of the Jordan) had been taught at the house of study for many years, and not one knew the reason for it, until R. Chanina b. Akabia came and explained it."

R. Jonathan said: "Never shall a man absent himself from the house of learning and of learned words, even though he be at the point of death; for it is said (Num. 19, 14.) *This is the Torah, when a man dieth in a tent,* i. e., even at the point of death shall a man study the Torah." Resh Lakish said: "The words of the Torah will not endure except with him who is ready to die for it; as it is written, *This is the law, when a man dieth in a tent.*"

(Fol. 85a) R. Chiya b. Abba said: "What is meant by the passage (Deut. 19, 14.) *Thou shalt not remove thy neighbor's landmark,*

## רבי עקיבא פרק תשיעי

מתני' אמר רבי עקיבא מנין לעבודת כוכבים שמטמאה במשא כנדה שנאמר (ישעיה ל) תזרם כמו דוה צא תאמר לו מה נדה מטמאה במשא אף עבודת כוכבים מטמאה במשא:

גמרא אמר רבה תזרם כמו דוה דאמר קרא נכרינהו מינך כזר צא תאמר לו הכנס אל תאמר לו:

(ד' פג עב) תנינן (שופטים ח) וישימו להם בעל ברית לאלהים זה זבוב בעל עקרון מלמד שכל אחד וא' עושה דמות יראתו ומניחה בתוך כיסו כיון שזוכרה מוציאה מתוך כיסו ומחבקה ומנשקה. א"ר חנינא בן עקביא מפני מה אמרו ספינת הירדן טמאה מפני שטוענין אותה ביבשה ומורידין אותה למים. אמר רב יהודה א"ר לעולם של ימנע אדם את עצמו מבית המדרש אפי' שעה אחת שהרי כמה שנים נשנית משנה זו בבית המדרש ולא נתגלה טעמה עד שבא רבי חנינא בן עקביא ופירשה. א"ר יונתן לעולם אל ימנע אדם את עצמו מבית המדרש ומדברי תורה ואפילו בשעת מיתה שנאמר (במדבר יט) זאת התורה אדם כי ימות באהל אפילו בשעת מיתה תהא עוסק בתורה. אמר ר"ל אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל:

(דף פה) אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן מאי דכתיב (דברים יט) לא תסיג גבול

1) The period of menstruation of a woman. See Lev. 15, 19-21, that she is to be unclean during that period. See also chapter 1, note 14.

2) See Lev. 11, 32. All things mentioned in the passage that are subject to the statute of levitical uncleanliness must be like a sack that can be carried both empty or filled. Anything which cannot be carried when filled or loaded is not subject to the statute of levitical uncleanliness.

which the people of old have set, i. e., Thou shalt not go beyond what is limited by those of old." What have those of old limited? R. Samuel b. Nachmeini, in the name of R. Jochanan, said: "It is written (Gen. 36, 20.) *These are the sons of Seir the Chorite, who inhabited the land.* Did the rest of mankind inhabit heaven? But [it means that] they were experts in agriculture. 'This measure [of ground],' they would say, 'is adequate for [the planting of] olive trees; this measure of ground for wines, and this measure for dates.'" What does *V'chori* mean? This means they used to smell the earth.[3] And what means *Ve'chivi?* R. Papa said: "They tasted the earth [to know for what it would be adequate] as a serpent does." R. Acha b. Jacob said: "*Chori* means they became freed of their wealth [because they lost it]."[4]

(Fol. 86a) R. Ada b. Ahaba said: "Moses ascended [Mt. Sinai] early in the morning and descended early the [next] morning. He ascended early in the morning, as it is written (Ex. 34, 4.) *And Moses rose up early in the morning, and went up unto Mt. Sinai;* he descended early in the morning, as it is written (Ib. 19, 24.) *Go, get thee down, and then shalt thou come up, thou, and Aaron with thee.* We compare the *Yerida* (descent) to the *Aliya* (*ascent*); just as the ascent was made early in the morning, so also was the descent made early in the morning."

(Ib. b) Our Rabbis taught: "On the sixth day of the month [*Sivan*] the ten commandments were given to Israel. R. Jose said: 'On the seventh day of the month.'" "All agree," said Raba, "that on the first day of the month the Israelites arrived at the wilderness of Sinai, for it is written (Ex. 19, 1.) *On this day they came into the wilderness of Sinai;* and it is written there (Ib. 12, 2.) *This month* (*Nisan*) *shall be unto you the chief of the months.* [We draw an analogy from the word *Haze* (this) used in both places]; just as in the latter instance the word *Haze* (this) refers to the first of the month [as it plainly says], so does it also in the former instance refer to the first of the month; and furthermore all agree that the Torah was given to Israel on the Sabbath, for it is written here (Ex. 20, 8.) *Remember the Sabbath day to keep it holy.* and it is written there (Ib. 13, 3.) *And Moses*

רעך אשר גבלו ראשונים. גבול שגבלו ראשונים לא תסיג. מאי גבלו ראשונים. אמר ר' שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן דכתיב (בראשית לו) אלה בני שעיר החורי יושבי הארץ. אטו כולי עלמא יושבי רקיע נינהו אלא שהיו בקיאים בישיבה של ארץ שהיו אומרים מלא קנה זה לזית מלא קנה זה לגפנים מלא קנה זה לתאנה. וחורי שמריחין את הארץ. וחוי אמר רב פפא שהיו טועמים את הארץ כחיויא. רב אחא בר יעקב אמר חורי שנעשו בני חורין מנכסיהן:

אמר רב אדא בר אהבה משה בהשכמה עלה ובהשכמה ירד. בהשכמה עלה דכתיב (שמות לד) וישכם משה בבקר ויעל אל הר סיני. בהשכמה ירד דכתיב (שם יט) לך רד ועלית אתה ואהרן עמך. מקיש ירידה לעליה מה עלייה בהשכמה אף ירידה בהשכמה. ת"ר בששי בחדש ניתנו עשרת הדברות לישראל רבי יוסי אומר בשבעה בו. אמר רבא דכ"ע בר"ח אתו למדבר סיני כתיב הכא (שמות יט) ביום הזה באו מדבר סיני וכתיב התם שם יב) החדש הזה לכם ראש חדשים. מה להלן ראש חדש אף כאן ראש חדש. ודכ"ע בשבת ניתנה תורה לישראל כתיב הכא (שם כ) זכור את יום השבת לקדשו וכתיב התם (שם יג) ויאמר משה

3) *V'chori* in the reversed way reads *Re'ach*, meaning "smell."
4) It was taken away from them by the sons of Esau, hence they were free from its work.

said unto the people remember this day, etc. [We derive by drawing an analogy from the words *zachor* (remember) used in both places]; just as in the latter case, *zachor* (remember) alludes to the very day of their coming out of Egypt, so also does it allude in the former case to the very day of Sabbath. The Rabbis and R. Jose differ though as to what day was the first of that month. R. Jose is of the opinion that the first of that month was set on the first day of the week, and that on this day no commandments were given because the Israelites were tired from their long journey. On the second day of the week the Lord said to them (Ib. 19, 6.) *And ye shall be unto me a kingdom of priests.* (Fol. 87a) On the third day [of the week] He warned them to keep away from the mount; on the fourth, to keep apart from the wives [three days, until the Sabbath]. But the Rabbis are of the opinion that the first of that month was set on the second day of the week; that on this day no commandments were given them because the Israelites were tired from their journey. On the third day [of the week] the Lord said unto them (Ib. ib. ib.) *And ye shall be unto me a kingdom of priests.* On the fourth, He warned them to keep away from the mount. On the fifth, to keep apart from their wives [two days, until the Sabbath]." The following objection was raised: *And sanctify them to-day and to-morrow* (Ib. ib.). This contradicts the opinion of R. Jose [who says that three days were set aside for sanctification]. R. Jose might explain it that Moses added one day upon his own recognizance, as it is taught: "Three things did Moses do upon his own authority, and the Holy One, praised be He! sanctioned them: Moses added one day [of separation] upon his own authority; he separated himself from his wife, and he broke the Tablets." He added one day upon his own authority; what verse did he interpret [to induce him to add one day]? To-day and to-morrow, were in the Lord's commandment. To-day must be equal (in duration) to to-morrow; just as to-morrow includes day and night, so also must to-day include the day and night; the night, however, having already passed,[5] so another day (a third) must be added in order to make up

אל העם זכור את היום הזה וגו׳ מה להלן בעצומו של יום אף כאן בעצומו של יום כי פליגי בקביעה דירחא רבי יוסי סבר בחד בשבא איקבע ירחא ובחד בשבא לא אמר להו ולא מידי משום חולשא דאורחא בתרי בשבא אמר להו (שם יט) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים (דף פז) בתלתא אמר להו מצות הגבלה בד׳ עבוד פרישה. ורבנן סברי בתרי בשבא איקבע ירחא בתרי בשבא לא אמר להו ולא מידי משום חולשא דאורחא ובתלתא א״ל ואתם תהיו לי בד׳ א״ל מצות הגבלה בה׳ עבוד פרישה מיתיבי (שם יט) וקדשתם היום ומחר קשיא לרבי יוסי הא אמרינן יום אחד הוסיף משה מדעתו דתניא ג׳ דברים עשה משה מדעתו והסכים הקב״ה עמו הוסיף יום אחד מדעתו ופירש מן האשה ושבר את הלוחות. הוסיף יום אחד מדעתו מאי דרש היום ומחר היום כמחר מה למחר לילו עמו אף היום לילו עמו ולילה דהאידנא נפק ליה ש״מ תרי יומי לבר מהאידנא. ומנא לן דהסכים הקדוש ברוך הוא

5) According to Jewish law the night belongs to the following day and at the time when God spoke unto Moses the previous night had already passed.

for the lost night. Whence do we learn that the Holy One, praised be He! agreed with him? Because the *Shechina* did not appear [on Mt. Sinai] until the Sabbath morning. And he separated himself from his wife, what verse did he interpret [to guide him in his action]? He applied the order given to Israel [to separate themselves from their wives] to himself, through the measure of the rule drawn from minor to major, thus saying: "If Israel with whom the *Shechina* did not converse but once at a certain time, is commanded by the Torah to separate themselves from their wives, I, with whom the *Shechina* converses constantly without having an appointed hour, should most certainly then separate myself from my wife." And whence do we learn that the Holy One, praised be He! agreed with him? It is written (Deu. 5, 27.) *Go, say to them, return ye unto your tents,*[6] and immediately following, it is written: *But as for thee, remain thou here with me.* According to others, the sanction of God is derived from (Num. 12, 8.) *Mouth to mouth do I speak with him.* He broke the Tablets. What verse did he interpret [to guide him in his action]? He said to himself: "If concerning the Passover sacrifice, which is only one of the six hundred and thirteen commandments, it is said in the Torah (Ex. 12, 43.) *No stranger shall eat thereof,* how much more then should this be applied to the entire Torah considering that all Israel were apostates?" Whence do we learn that the Holy One, praised be He! sanctioned this act? It is said (Ib. 34, 1.) *Which thou didst break,* whereupon Resh Lakish said: "It means 'Thanks for having broken it.'"[7]

Come and learn! *And they shall be ready for the third day* (Ib. 19, 11). Is this not in contradiction to R. Jose's interpretation? [According to him, it should have been on the second day.] We have already explained that Moses added one day upon his own recognizance.

Come and learn! We are taught: "The third (day) of the third month and on the third day of the week." Does this not contradict the opinion of the Rabbis? The Rabbis might say this Baraitha is in accordance with the opinion of R. Jose.

We are taught: *And Moses returned*

עמו דלא שריא שכינה עד צפרא דשבתא. פירש מן האשה מאי דרש נשא ק"ו בעצמו אמר ומה ישראל שלא דברה שכינה עמהם אלא שעה אחת וקבע להם זמן אמרה תורה (שם) אל תגשו אל אשה אני שכל שעה ושעה שכינה מדברת עמי ואינו קובע לי זמן על אחת כמה וכמה. ומנא לן דהסכים הקב"ה על ידו דכתיב (דברים ה) לך אמור להם שובו לכם לאהליכם, וכתיב בתריה ואתה פה עמוד עמדו. ואית דאמרי (במדבר יב) פה אל פה אדבר בו. שבר את הלוחות מאי דרש. אמר ומה פסח שהוא חד מתרי"ג מצות אמרה תורה (שמות יב) כל בן נכר לא יאכל בו. התורה כולה כאן וישראל מומרים על אחת כמה וכמה. ומנא לן דהסכים הקב"ה על ידו שנאמר (שם לד) אשר שברת ואמר ריש לקיש יישר כחך ששברת. ת"ש (שם יט) והיו נכונים ליום השלישי קשיא לרבי יוסי הא אמרינן יום אחד הוסיף משה מדעתו:

תניא (שמות יט) וישב משה את דברי העם אל ה' וכתיב ויגד משה את דברי העם אל ה'

6) He annulled the order of sanctification permitting them to live with their wives thereafter.
7) *Asher* (which) is read by Resh Lakish *Yasher* to mean "thanks."

מה אמר ליה הקב"ה למשה ומה אמר להו משה לישראל ומה אמרו ישראל למשה ומה השיב משה לפני הגבורה זו מצות הגבלה דברי ר' יוסי בר יהודה. רבי אומר בתחלה פירש עונשה דכתיב (שם) וישב משה דברים שמשבבין דעתו של אדם ולבסוף פירש מתן שכרה דכתיב ויגד משה דברים שמושכין לבו של אדם כאגדה. ואיכא דאמרי בתחלה פירש מתן שכרה דכתיב וישב משה דברים שמשיבין דעתו של אדם ולבסוף פירש עונשה דכתיב ויגד משה דברים שקשין לאדם כגידין. ת"ש ששי. ששי בחודש ששי בשבת קשיא לרבנן. הא נמי ר' יוסי היא. ששי למאי. רבא אמר לחנייתן. רב אחא בר יעקב אמר למסען. וקא מיפלגי בשבת דמרה דכתיב (דברים ה) כאשר צוך ה' אלהיך ואמר רב יהודה אמר רב כאשר צוך במרה. מר סבר אשבת איפקוד אתחומין לא איפקוד. ומר סבר אתחומין נמי איפקוד:

*the words of the people unto the Lord* (Ex. 19, 8.). It is also written (Ib. ib. ib.) *And Moses communicated the words of the people unto the Lord.* "What did the Holy One, praised be He! say unto Moses? What did Moses say unto Israel? What answer did Israel make unto Moses? And what reply did Moses bring unto God? 'It was all concerning the setting of the boundary for the people (how far to approach Mt. Sinai).' This is according to the opinion of R. Jose b. Juda; but Rabbi says: 'God at first explained the punishment [for those who transgress the Torah], as it is written (Ib. ib. ib.) *And Moses returned,* etc., i. e., words which chasten the mind of man [threats of punishment].[8] And finally he explained its rewards; as it is written (Ib. ib. ib.) *And Moses returned,* etc., i. e., words which draw (attract) the heart of man like a lecture.' Some say: 'At first He explained to them its rewards, for it is written, *And Moses returned; Yashab* (returned) alludes to words which may quiet the mind of man; then He explained to them its punishment, for it is written (*Vayaged*) *And Moses told,* i. e., words (of warning against punishment) which are as hard (distasteful) to man as worm-wood.' "[9]

Come and learn! From the following Baraitha: "The sixth, in the sixth day of the month and on the sixth day of the week." This is in contradiction to the opinion of the Rabbis [who say that it was on the seventh day of the month]. This Baraitha is also in accordance with the opinion of R. Jose [the Rabbis however, disagree with it]. What is meant by *The sixth?* Raba said: "The sixth of their encampment," and R. Acha b. Jacob said: (Ib. b) "The sixth day of their journey." And they differ regarding the Sabbath for which Israel was commanded in Marah; for it is written (Deu. 5, 12.) *Keep the Sabbath day to sanctify it, as the Lord, thy God, hath commanded thee.* And R. Juda in the name of Rab said: *As He commanded thee in Marah."* R. Acha is of the opinion that in Marah the Israelites were instructed on the principal laws of the Sabbath, but not concerning the Sabbatical-walking limits[9a]; but Raba is of the opinion that Israel was also instructed concerning the Sabbatical walking limits."

8) *Yashab* means "return," also "to calm down." The Talmud adds a suffix to it forming *Yashabab* meaning *"wild"* (unwilling to obey), thus referring to punishment for disobedience.
9) *Yaged* (communicated) if divided, *ya-ged,* the later part means bitter herbs, thus referring to punishment which is distasteful.
9a) See Erubin chapter one, note 1.

Come and learn! From the following Baraitha: "On the fourteenth day of the month of *Nisan*, during which (month) the Israelites went out of Egypt, they killed the Passover sacrifice, and on the fifteenth day they went out. On this eve the first-born (of the Egyptians) were slain." How can you think that the plague of the first-born took place the night following Israel's exodus? We must therefore say that it refers to the previous night [following the fourteenth]. "That day (the fifteenth) was the fifth of the week."[10] Since the fifteenth of *Nisan* was on the fifth day of the week, we must certainly say that the first day of *Iyar* (the following month), fell on the Sabbath;[11] and the first of *Sivan* (the succeeding month) fell on the first day of the week; this then is in contradiction to the opinion of the Rabbis [who hold that the first day of *Sivan* of that year occurred on the second day of the week]. The Rabbis might explain this that the month of *Iyar* was an intercallary month [thus making the first of *Sivan* to be declared on the second day of the week].

Come and learn! ***And it came to pass in the first month in the same year, on the first of the month, that the Tabernacle was put up*** (Ex. 40, 17). We are taught: "That day was crowned tenfold; it was the first day of the creation; the first of the days on which the first prince presented his offerings on the altar [at the dedication of the Tabernacle];[12] the first of the days on which the Priests (Aaron and his sons) did their work in the Tabernacle; the first day on which the offering [of the congregational sacrifices] took place in the Tabernacle; the first day on which the Heavenly fire descended upon the altar [devouring the offerings]; the first day on which the priests were permitted to eat the sacrifices in the Tabernacle; the first day on which the *Shechina* appeared in the Sanctuary; the first day on which the High Priest blessed the children of Israel in the Tabernacle; the first day on which sacrifices upon elevated places were prohibited; and the first day of the first of the month." Now, if the first day of *Nisan* of that year was on the first day of the week, we must conclude that the first *Nisan* of the preceeding

(ע"ב) תא שמע ניסן שבו יצאו ישראל ממצרים בי"ד שחטו פסחיהם ובט"ו יצאו ולערב לקו בכורות לערב ס"ד. אלא מבערב לקו בכורות. ואותו היום ה' בשבת היה. מדחמיסר בניסן ה' בשבת ריש ירחא דאייר שבתא וריש ירחא דסיון חד בשבת קשיא לרבנן. אמרי לך רבנן אייר דההיא שתא עבורי עברוה. ת"ש (שמות מ) ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן תנא אותו היום נטל י' עטרות. ראשון למעשה בראשית. ראשון לנשיאים. ראשון לכהונה. ראשון לעבודה. ראשון לירידת האש. ראשון לאכילת קדשים. ראשון לשכון שכינה. ראשון לברך את ישראל. ראשון לאיסור הבמות. ראשון לחדשים. ומדריש ירחא דניסן דהאי שתא חד בשבתא דאשתקד ד' בשבא דתניא

---

10) Tradition says that the Exodus took place on Thursday. On the previous Sabbath, the Israelites took the Paschal lamb which was kept four days until the eve of Wednesday, when it was slaughtered and eaten the night between Wednesday and Thursday, before the Israelites finally went out of Egypt.
11) The Jewish year is in accordance with the lunar system.
12) See Lev. 9.

year fell on the fourth day of the week for thus have we been taught: *"Acherim* say that there can be no more than four days difference between the Feast of Weeks of one year and the Feast of Weeks of another year; between one New Year's day and another; and if a leap year should intervene, then there may be a difference of five days." According to this, we must conclude that the first day of the month of *Iyar* fell on the sixth day of the week, and the first day of the month of *Sivan* fell on the Sabbath. Hence this contradicts both the Rabbis and R. Jose. Aye, according to R. Jose, there were seven short months [of twenty-nine days] (Fol. 88a) in that year [making a difference between that year and the previous one of but three days], and according to the Rabbis there were eight short months [consequently the difference between that year and the preceding year was a matter of but two days, and the first day of the month of *Iyar* of that year fell on a Friday].

Come and learn! We are taught in *Sedar Olam*:[13] "On the fourteenth day of the month of *Nisan*, during which Israel went out of Egypt, they killed the Passover-sacrifice; on the fifteenth day they went out, and that day was Friday." Now, since the first day of the month of *Nisan* of that year had fallen on Friday, we must conclude that the first day of the month of *Iyar* (the following) fell on the first day of the week, and the first of the succeeding month, *Sivan*, fell on the second day of the week; and this is contrary to the opinion of R. Jose. R. Jose might explain that the *Sedar Olam* is in accordance with the opinion of the Rabbis [he, however, disagrees with them]. Come and learn, from the following R. Jose says: "On the second day (of the week) Moses ascended [Mount Sinai] and came back, and on the third day, he ascended it and came back, but on the fourth day he came down but did not go up." Since he did not go up, whence did he come down? We must therefore conclude that it means thus: "On the fourth day, he went up and came down [and then did not go up any more]; on the fifth day he built the altar upon which he offered sacrifices, on the sixth day he had no time." Shall we assume that he had no time because on that day the Torah was given to Israel? [If so, then it will contradict the opinion of Raba, who said

13) Order of Chronicles.

אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לר"ה אלא ד' ימים בלבד ואם היתה שנה מעוברת ה'. ה"ל ריש ירחא דאייר מעלי שבתא וריש ירחא דסיון שבתא. קשיא בין לרבי יוסי בין לרבנן. לרבי יוסי ז' חסרין עבוד (דף פח) לרבנן ח' חסרין עבוד:

ת"ש דתניא בסדר עולם ניסן שבו יצאו ישראל ממצרים בארבעה עשר שחטו פסחיהן בחמשה עשר יצאו ואותו היום ע"ש היה. ומדריש ירחא דניסן ערב שבת, ריש ירחא דאייר חד בשבא, וסיון בתרי בשבא, קשיא לר' יוסי. אמר לך ר' יוסי הא מני רבנן היא. ת"ש ר' יוסי אומר בשני עלה משה וירד, בשלישי עלה וירד, ברביעי ירד ושוב לא עלה. ומאחר שלא עלה מהיכן ירד. אלא ברביעי עלה וירד. בחמשי בנה מזבח והקריב עליו קרבן.

that according to all opinions, the Torah was given on the Sabbath.] Nay, he had no time, because he was busy with [preparations for the Sabbath].

A certain Galilean lectured in the presence of R. Chisda: "Praised be the merciful God who gave a triple Torah (Pentateuch, Prophet and Hagiagrapha) unto a triple people (Cohanites, Levites and Israelites) through a man who was the third child of his parents (Aaron, Miriam and Moses) on the third day after being separated from their household and in the third month." We understand from this (after two days being separated) that the Galilean represents the opinion of the Rabbis.

*And they stood at the foot of the mountain* (Ex. 19, 17.) "We learn from this passage," said R. Dimi b. Chassa, "that the Holy One, praised be He! arched the mountain over them like a tank and said to them: 'If you accept the Torah then it is well, but if not, there shall be your graves.'" R. Acha b. Jacob said: "This is a great protest against [the forcible influence] concerning the acceptance of the Torah." "However," said Raba, "at the time of Ahasuerus (King of Persia) Israel accepted it voluntarily, for it is written (Est. 9, 27.) *The Jews confirmed it as a duty, and took upon themselves,* i. e., they confirmed (the Torah) what they had taken long ago."

Hezekiah said: "What is meant by the passage (Ps. 76, 9.) *From heaven hast Thou caused (Thy) sentence to be heard; the earth feared and became silent.* [How is it possible for both these things to happen simultaneously?] If it feared, it then trembled and was not silent? Or if it was silent, then it did not fear and tremble? We must conclude that it feared at the beginning but at the end it became silent." What caused the fear? As Resh Lakish said: What is meant by the passage (Gen. 1, 31) *And it was evening and it was morning the sixth day.* The *Hay* (the article) of the word *Hashishi* (the sixth) is unnecessary."[14] We infer from this that the Holy One, praised be He! made a condition with Creation and said unto it, 'If Israel will accept the Torah, you shall endure, but if they do not I shall return you all into emptiness and void.'"

R. Simai expounded: "At the time when Israel in their eagerness first said *We will do,*

בששי לא היה לו פנאי. מאי לאו משום תורה, לא משום טורח שבת. דרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא בריך רחמנא דיהב אוריין תליתאי לעם תליתאי בירחא תליתאי. כמאן כרבנן. (שמות יט) ויתיצבו בתחתית ההר אמר ר' אבדימי בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעה רבה לאורייתא. אמר רבא אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשורוש. דכתיב (אסתר ט) קימו וקבלו היהודים קימו מה שקבלו כבר:

אמר חזקיה מאי דכתיב (תהלים עו) משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה. אם יראה למה שקטה. ואם שקטה למה יראה. אלא בתחלה יראה ולבסוף שקטה. ולמה יראה כדריש לקיש דאמר ר"ל מאי דכתיב (בראשית א) ויהי ערב ויהי בוקר יום הששי ה"א יתירה למה לי מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלין את התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו:

דרש ר' סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים רבוא של מלאכי

14) The first, second, third, fourth and fifth days' numericals have no *Hay* (the article) attached to them, but the sixth has.

*and We will hear,*[15] there came down sixty myriads of ministering angels and they crowned each and every Israelite with two crowns, one for *We will do,* and one for *We will hear.* But when later Israel sinned, there came down one hundred and twenty myriads of angels of destruction, and took the crowns off their heads, as it is said (Ex. 33, 6.) *And the children of Israel stripped themselves of their ornaments at Mt. Horeb."* R. Chama b. Chanina said: "At Mt. Horeb they crowned (angels put crowns on their heads), and at Mt. Horeb they were uncrowned (angels took their crowns off). At Mt. Horeb they were crowned, as above; at Mt. Horeb the crowns were taken off,—as it is written (Ib. ib. ib.) *And the children of Israel stripped themselves."* R. Jochanan said: "All these crowns Moses merited and took them, as it is written immediately after this: *And Moses pitched his tent."* Resh Lakish said: "The Holy One, praised be He! will, however, in the future, return them to us, for it is said (Is. 35, 10.) *The ransomed of the Lord shall return and come to join with songs and everlasting joy upon their heads,* i. e., the joy they had upon their heads in the days of yore." R. Elazar said "At the time when Israel in their eagerness preferred to say *We will do* and then *We will hear,* a heavenly voice went forth and said, 'Who revealed unto my sons this mystery which only the ministering angels are practicing,' as it is written (Ps. 103, 20.) *Bless the Lord, ye, his angels, mighty in strength, that execute His word, hearkening unto the voice of His word,* i. e., first to execute, then to hearken."

R. Chama b. Chanina said: "What is meant by the passage (Songs 2, 3,) *Like an apple tree among the trees of the forests?* etc. Why has Israel been likened unto an apple tree? Because as an apple tree produces its buds first, and then its leaves, even so Israel said first *We will do and then We will listen."*

A certain Sadducee once noticed that Raba was studying with such eager attention that he held his finger between his knees and rubbed it so hard that blood spurted from the finger. He said to Raba: "Rash people! Whose mouths preceded your ears. You still persist in your impetuousness. Better had you listened first to learn whether you could or could not accept it." Raba thereupon answered: "We who are upright men trust

15) Ex. 24, 7.

השרת. לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שתי כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע וכיון שחטאו ישראל ירדו ק"כ רבוא מלאכי חבלה ופרקום שנא' (שמות לג) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב. אמר רב חמא בר חנינא בחורב טענו בחורב פרקו. בחורב טענו כדאמרינן בחורב פרקו דכתיב וינצלו בני ישראל וגו'. א"ר יוחנן וכולן זכה משה ונטלן דסמיך ליה ומשה יקח את האהל. אמר ר"ל ועתיד הקב"ה להחזירן לנו שנא' (ישעיה לה) ופדויי ה' ישובון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם שמחה שמעולם על ראשם. אמר ר"א בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להם מי גילה לבני רז זה שמה"ש משתמשין בו דכתיב (תהלים קג) ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ברישא עושי והדר לשמוע:

אמר רבי חמא ברבי חנינא מ"ד (שיר ב) כתפוח בעצי היער וגו' למה נמשלו ישראל לתפוח לומר לך מה תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע. ההוא מינא דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתא ויתבא אצבעתי דמא א"ל עמא פזיזא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו אכתי בפחזותייכו קיימיתו ברישא איבעי לכו למשמע אי מציתו קבליתו ואי לא לא קבליתו. א"ל אנן דסגינן בשלמותא

Him, as it is written (Pr. 11, 3.) *The integrity of the upright guideth him;* only to those who walk in perverse ways, the other half of the passage: *But the cunning of the treacherous destroyeth them,* can be applied."

(Ib. b) R. Samuel b. Nachmeini said: "What is meant by the passage (Songs 4, 9.) *Thou hast ravished my heart, O my sister, thou hast ravished my heart with one of thine eyes,* i. e., at first [when thou hast received the Torah] it was [considered but] with one of thy eyes; but when thou didst obey it, it became with both of thine eyes."

Ulla said: "Impudent is the bride who commits an act of prostitution immediately after her wedding."[16] R. Mari, the son of Samuel's daughter, said: "Where is the Biblical passage to prove it? (Ib. 1, 12.) *While the king sat at his table, my Valerian sendeth forth their smell.*" Rab said: "However, it speaks with courtesy about us (Israel), for it is written, *Send forth* [in a delicate language] and it does not say stench."

Our Rabbis taught: "Those who are being humiliated by others, but do not humiliate others; who listen to their reproaches without even answering them; who perform their duties because of love for their duty, and rejoice in spite of all their pains [because of the reproaches], concerning them, Scripture says, *But may those that love Him, be as the rising of the sun in his might* (Judg. 5, 31)."

R. Jochanan said: "What is meant by the passage (Ps. 68, 12.) *The Lord gave (happy) tidings; they were published by the messengers, a numerous host?* This is to mean that every single utterance which went forth from the mouth of the Almighty was heralded into seventy languages."

It was taught, in the academy of R. Ishmael: *"Like a hammer that breaketh the rock in pieces* (Jer. 23, 29), i. e., just as the hammer strikes the stone into multitudes of pieces, so was every utterance which proceeded from the mouth of the Holy One, praised be He! heralded into seventy languages."

R. Chananel b. Papa said: "What is meant by the passage (Pr. 8, 6.) *Hear! For of noble things will I speak.* Why are the words of the Torah compared unto a nobleman? Just as a nobleman has it in his power to dispose of one's death or life, so also have the words of the Torah that power." That is also meant by Raba, who said: "To those

כתיב בן (משלי יא) תומת ישרים תנחם. הנך אינשי דסגן בעלילותא כתיב בהו (שם) וסלף בוגדים ישדם:

(ע"ב) אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב (שיר ד) לבבתני אחותי כלה לבבתני באחת מעיניך בתחלה באחת מעיניך לכשתעשי בשתי עיניך. אמר עולא עלובה כלה מזנה בתוך חופתה. אמר רב מרי ברה דבת שמואל מאי קראה. עד שהמלך במסיבו וגו'. אמר רב ועדיין הביבותא היא גבן דכתיב (שם) נתן ולא כתיב הסריח:

תנו רבנן הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים עושים מאהבה ושמחים ביסורים עליהם הכתוב אומר (שופטים ה) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו:

אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (תהלים סח) ה' יתן אומר המבשרות צבא רב כל דבור ודבור שיצא מפי הגבורה נחלק לשבעים לשונות. תנא דבי רבי ישמעאל (ירמי' כו) וכפטיש יפוצץ סלע מה פטיש זה נחלק לכמה ניצוצות אף כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה נחלק לשבעים לשונות. אמר רב חננאל בר פפא מאי דכתיב (משלי ח) שמעו כי נגידים אדבר למה נמשלו דברי תורה כנגיד לומר לך מה נגיד זה יש בו להמית ולהחיות אף ד"ת יש בו להמית ולהחיות והיינו דאמר רבא למיימינים בה סמא

16) This refers to Israel making the golden calf right after receiving the Torah. See Ex. 32, 1.

דחיי למשמאילים בה סמא דמותא. דבר אחר נגידים כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה קושרים לו שני כתרים. אמר רבי יהושע בן לוי מ"ד (שיר א) צרור המור דודי לי בין שדי ילין אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבונו של עולם אע"פ שמיצר ומימר לי דודי בין שדי ילין. (שם) אשכול הכפר דודי לי בכרמי עין גדי מי שהכל שלו מכפר לי על עון גדי שכרמתי לי. מאי משמע דהאי כרמי לישנא דמכניש הוא. אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן כדתנן כסא של כובס שכורמין עליו את הכלים. ואמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב (שם ה) לחייו כערוגת הבשם כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה נתמלא כל העולם כולו בשמים. וכיון שמדבור ראשון נתמלא דבור שני להיכן הלך. הוציא הקב"ה רוח מאוצרותיו והיה מעביר ראשון ראשון שנאמר (שם) שפתותיו שושנים נוטפות מֹר עובר אל תקרי שושנים אלא ששונים. ואריב"ל כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה יצתה נשמתן של ישראל שנאמר (שם) נפשי יצאה בדברו. ומאחר שמדבור ראשון

who study the Torah in the right way, it will prove to be an elixir of life, but to those who study it in the left (wrong) way it will prove to be a deadly poison." The word *Negidim* (nobleman) may also be explained in another way, that every single utterance which came forth from the mouth of the Holy One, praised be He! was provided with two crownlets.[17]

R. Joshua b. Levi said: "What is meant by the passage (Songs 1, 13.) *My uncle is as a bundle of myrrh that resteth on my bosom, unto me,* i. e., the Congregation of Israel said before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, although my uncle (God) distresseth and embittereth[18] me, still He resteth on my bosom.[19] *A kopher-cluster is my uncle unto me in the (Keremyards) of En-gedi,* i. e., He, who possesseth everything in the world, will forgive me for the sin of the kid (golden calf) which I piled (stored up) for me (for future punishment)." What evidence is there that the word *Kerem* means piling? Mar Zutra, the son of R. Nachman, said: "For we are taught (in a Mishnah), 'The big board upon which the laundryman piles (*Shekormin*) all the clothes (to press them).'"[20]

R. Joshua b. Levi said further: "What is meant by the passage (Ib. 5, 13.) *His cheeks are as a bed of spices,* i. e., every utterance that came forth from the mouth of the Holy One, praised be He! filled the entire globe with an aromatic odor of spices. Since the world was filled with aromatic odor of spices arising from the first utterance, where could the aromatic odor of spices arising from the second utterance go? The Holy One, praised be He! sent forth the wind of His store-houses which wafted away the aromatic odors, one by one, as it is written (Ib. ib. ib.) *His lips like lilies, dropping with fluid myrrh.* Do not read *Shoshanim* (lilies) but read it *Sheshonim* (who were teaching)."[21]

R. Joshua b. Levi further said: "Every single utterance that came forth from the mouth of the Holy One, praised be He! caused the failing of the soul (death) of Israel, as it is said (Ib. ib. 6.) *My soul failed me when He was speaking.* And since their souls failed them on the first utterance,

17) It means that the words were visible, as it is written (Ex. 20, 18.) And all the people saw the thunders.
18) For the sins of the golden calf. See Ex. 32, 1.
19) Immediately after that incident, Israel was instructed to build the Sanctuary. See Rashi, Ex. 32, 18.
20) *Gedi* means "a kid." *Kopher* means "forgiven," i. e., for the sin of the kid (the golden calf) He will forgive me.
21) *Shoshanim* or *Sheshonim* both are spelled alike. The vowels are not parts of the letters in Hebrew. The former means "lilies," while the latter means "those who study."

how then could they hear the second utterance? The Lord sent down the dew, with which He is destined to revive the dead in the future, and revived them, as it is written (Ps. 68, 10.) *Rain of beneficence didst Thou pour down, O God, whereby Thou didst truly strengthen thine inheritance when it was weary.*"

R. Joshua b. Levi said also: "At every single utterance which came forth from the mouth of the Holy One, praised be He! Israel receded twelve miles, but they were gently conducted back by the ministering angels; for it is said, *The angels of hosts kept gently moving*. Do not read *Yidodun* (they moved) but *Yedadun* (were kept moving)."[22]

R. Joshua b. Levi said also: "When Moses ascended to heaven, the ministering angels said unto the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, what has one born of a woman to do among us?' 'He has come to receive the Torah,' was the Divine answer. 'What!' said they unto Him, 'Art Thou about to bestow upon frail man that cherished treasure which has been with Thee for nine hundred and seventy-four generations before the world was created? *What is mortal man that Thou art mindful of him, and the son of the earth that Thou thus visiteth him? O God, our Lord, is not Thy name already sufficiently exalted in the earth? Confer Thy glory upon the heavens!* (Ps. 8, 2-5).' The Holy One, praised be He! then called upon Moses to refute their objection. Whereupon Moses thus pleaded, 'Sovereign of the universe, I fear lest they consume me with the fiery breath of their mouths.' Thereupon God told Moses to take hold of the throne of His Divine Majesty; as it is said (Job 26, 9.) *He lays hold of the face of His throne and spreads His cloud over him.* Concerning this R. Nachum said: 'This is intended to inform us that the Almighty spread the brightness of the *Shechina,* and beclouded Moses with encouragement.' Moses then said unto Him: 'Sovereign of the universe, what is written in the Torah which you are about to give me.' *'I am the Lord, thy God, who brought you forth out of Egypt'* (Ex. 20, 2), was the reply. Moses then said to the angels: 'Did you go to Egypt and serve Pharaoh? Of what use can the Torah be to you? Further, what else is written in it? *Thou shalt not have other Gods before me* (Ib. ib. 3).

יצאה נשמתן דבור שני היאך קבלו. הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם שנאמר (תהלים סח) גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה, ואריב"ל כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה חזרו ישראל לאחוריהם י"ב מיל והיו מלאכי השרת מדדין אותם שנאמר (שם) מלכי צבאות ידודון ידודון אל תקרי ידודון אלא ידדון:

ואמר רבי יהושע בן לוי בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבונו של עולם מה לילוד אשה בינינו. אמר להם לקבל התורה בא. אמרו לפניו חמדה שגנוזה לך תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם (תהלים ח) מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו (שם) ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים. אמר לו הקב"ה למשה החזר להם תשובה. אמר לפניו רבש"ע מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם. אמר ליה אחוז בכסא כבודי והחזר להם תשובה שנאמר (איוב כו) מאחז פני כסא פרשז עליו עננו וא"ר נחום מלמד שפירש שדי מזיו שכינתו ועננו עליו. אמר לפניו רבש"ע תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה (שמות כ) אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. אמר להם למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם תורה למה תהא לכם. שוב מה כתיב בה לא יהיה לך אלהים אחרים בין ערלים אתם שרויים שעובדין (דף

22) The former is in the active voice and the latter in the passive.

פט) עבודת כוכבים. שוב מה כתיב בה זכור את יום השבת לקדשו כלום אתם עושין מלאכה שאתם צריכין שבות. שוב מה כתיב בה לא תשא משא ומתן יש ביניכם. שוב מה כתיב בה כבד את אביך ואת אמך אב ואם יש לכם. שוב מה כתיב בה לא תרצח לא תנאף לא תגנוב קנאה יש ביניכם יצה"ר יש ביניכם. מיד הודו לו להקב"ה שנא' (תהלים ח) ה' אדונינו מה אדיר שמך וגו' ואלו תנה הודך על השמים לא כתיב. מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר שנא' (שם סח) עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם בשכר שקראוך אדם לקחת מתנות. ואף מלאך המות מסר לו דבר שנא' (במדבר יז) ויתן את הקטרת ויכפר על העם ואומר (שם) ויעמוד בין המתים ובין החיים וגו' אי לאו דא"ל מנא הוה ידע:

ואמר ריב"ל בשעה שירד משה מלפני הקב"ה בא שטן ואמר לפניו רבש"ע תורה היכן היא. א"ל נתתיה לארץ. הלך אצל ארץ אמר לה תורה היכן היא אמרה ליה (איוב כח) אלהים הבין דרכה וגו'. הלך אצל ים ואמר ליה אין עמדי. הלך אצל תהום וא"ל אין בי שנא' (שם) תהום אמר לא בי היא וים אמר אין עמדי אבדון ומות אמרו באזנינו שמענו שמעה. חזר ואמר לפני הקב"ה רבש"ע חפשתיה בכל הארץ ולא מצאתיה. א"ל לך אצל בן עמרם הלך אצל משה ואמר ליה תורה

Are you living among nations who are worshipping idols [that you need this]? Furthermore, what else is written in it? *Remember the Sabbath and keep it holy* (Ib. ib. 8). Are you doing any work that you need rest? Again what is written there? *Honor thy father and thy mother* (Ib. ib. 12). Have you a father and a mother? And again, what is written in it? *Thou shalt not murder, thou shalt not commit adultery, thou shalt not steal* (Ib. ib. 13). Does jealousy exist among you? Does an evil impulse exist among you?' The angels at once confessed that the Holy One, praised be He! was right, for it is written (Pr. 8, 10.) *O Lord, how excellent is Thy name in all the earth,* and no longer is written *Confer Thy glory upon the heavens.* Soon after this, every one of them became so befriended with Moses, that each of them disclosed to him some useful secrets, for it is said (Ib. 68, 19.) *Thou hast ascended unto Heaven; thou captured the spoils; thou hast received gifts because they have contemptuously called thee, man,* i. e., because they called you man hast thou taken presents as a reward. And even the Angel of Death revealed something to him, for it is written (Num. 17, 13) *And he (Aaron) put on the incense and made atonement for the people,* and it is said (Ib.) *And he stood between the dead and the living.* If the Angel of Death did not disclose this secret unto Moses, how did he know [so that he could tell Aaron that such a thing would stop the plague]?"

(Fol 89a) R. Joshua b. Levi said further: "When Moses ascended before the Holy One, praised be He! *Satan* appeared before Him and said, 'Sovereign of the universe, where is Thy Torah?' 'I have given it to the earth,' answered He. So *Satan* went to the earth, saying to it, 'Where is the Torah?' *'God alone,'* answered the earth, *'understandeth her way.'* (Job 28, 8.) *Satan* then went to the sea and was told, 'She is not with me.' He went to the deep, and was told, 'She is not in me,' for it is said (Ib. ib. 14.) *The deep saith, not in me is she, and the sea saith, she is not with me* (Ib. ib. 24.) *Destruction and death said 'We heard a rumor with our ears'.* *Satan* then returned and said unto the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, I have searched throughout the earth for the Torah but could not find it.' Then said the Lord unto him, 'Go to the son of Amram (Moses).' *Satan* went unto Moses and said to him, 'Where is the

Torah that the Holy One, praised be He! gave thee?' 'Who am I that the Holy One, should give me the Torah?' replied Moses in a surprised tone. The Lord then said unto Moses, 'Moses, art thou a liar? 'Sovereign of the universe!' Moses pleaded before Him, 'such a reserved treasure which Thou hast and art delighted with every single day, shall I claim the credit [of obtaining it] for myself?' Whereupon the Holy One, praised be He! said unto Moses, 'Because thou hast belittled thyself, I will cause the Torah to be called in conjunction with your name,' as it is said (Malachi 3, 22.) *Remember ye, the Torah of Moses my servant.*"

Further said R. Joshua b. Levi: "At the time when Moses ascended to Heaven, he found that the Holy One, praised be He! was providing certain letters with crownlets.[23] 'Moses, is there no peace in thy city?' said the Lord to him. 'Is it then proper that a servant shall greet his master?' Moses replied. 'You should have wished me well.'[24] Immediately Moses said to Him *And now I pray Thee, let the power of the Lords be great as Thou hast spoken* (Num. 14, 17)."

R. Joshua b. Levi said also: "What is meant by the passage (Ex. 32, 1.) *And the people saw that Moses was delayed?* We should not read *Boshesh* (delayed) but *Ba-shesh* (it came six),[25] i. e., when Moses ascended to Heaven, he told Israel, 'At the end of forty days, at the beginning of the sixth hour [of the day] I shall come.' At the end of the fortieth day, *Satan* came [to the Israelites] and brought a confusion into the world [so that it became dark and appeared to be late] and then said unto Israel 'Where is your teacher, Moses?' 'He went up to Heaven,' they replied. 'But,' said *Satan*, 'the sixth hour, at which Moses promised you to return, has already come.' They did not pay any attention to him. 'He died,' *Satan* said, and still they did not pay any attention to him. Finally he showed them the image of his bier; thus is understood what Israel said to Aaron: *For of this man Moses, etc., we know not what became of him* (Ib. ib. ib)."

One of the Rabbis once asked of R. Cahana: "Did you hear anything as to the

שנתן לך הקב"ה היכן היא. א"ל וכי מה אני שנתן לי הקב"ה תורה. א"ל הקב"ה למשה משה בדאי אתה. אמר לפניו רבש"ע חמדה גנוזה יש לך שאתה משתעשע בה בכל יום אני אחזיק טובה לעצמי. אמר ליה הקב"ה למשה הואיל ומיעטת עצמך תקרא על שמך שנאמר (מלאכי ג) זכרו תורת משה עבדי וגו'. ואמר ריב"ל בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שהיה קושר כתרים לאותיות א"ל משה אין שלום בעירך. אמר לפניו כלום יש עבד שנותן שלום לרבו. א"ל היה לך לעזרני. מיד א"ל (במדבר יד) ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת:

ואמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב (שמות לב) וירא העם כי בשש משה אל תקרי בשש אלא באו שש בשעה שעלה משה למרום אמר להם לישראל לסוף מ' יום בתחלת שש אני בא. לסוף מ' יום בא שטן וערבב את העולם אמר להם משה רבכם היכן הוא. אמרו לו עלה למרום. אמר להם באו שש ולא השגיחו עליו מת ולא השגיחו עליו הראה להם דמות מטתו והיינו דקאמרי ליה לאהרן כי זה משה האיש וגו':

(דף פט) אמר ליה ההוא מרבנן לרב כהנא מי שמיע לך מאי הר סיני. א"ל הר שנעשו

23) Seven letter in the Torah-scrolls require three crownlets (flourishes) each. See menachoth, Fol. 29b.
24) The ordinary greeting of "God help" when we see some one working.
25) *Boshesh* means "delayed," but when divided in two words *Bo-shesh*, it means "it arrived six."

בו נסים לישראל. הר ניסאי מיבעי ליה. אלא הר שנעשה סימן טוב לישראל. הר סימנאי מיבעי ליה. א"ל מ"ט לא שכיחת קמיה דרב פפא ורב הונא בריה דרבי יהושע דמעייני באגדתא דרב חסדא ורבה בריה דרב הונא דאמרי תרוייהו מאי הר סיני הר שירדה שנאה לאומות העולם עליו והיינו דאמר רבי יוסי בר חנינא ה' שמות יש לו. מדבר צין שנצטוו ישראל עליו. מדבר קדש שנתקדשו ישראל עליו. מדבר קדמות שנתנה קדומה עליו. מדבר פארן שפרו ורבו עליו ישראל. מדבר סיני שירדה שנאה לאומות העולם עליו. ומה שמו חורב שמו. ופליגא דרבי אבהו דאמר רבי אבהו הר סיני שמו ולמה נקרא הר חורב שירדה חורבה לאומות העולם עליו:

משנה. מנין שקושרין לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח שנאמר (ישעיה א) אם יהיו חטאיכם כשנים וגו'.

גמ'. כשנים כשני מיבעי ליה. א"ר יצחק אמר הקב"ה לישראל אם יהיו חטאיכם כשנים הללו שסדורות ובאות מששת ימי בראשית ועד עכשיו כשלג ילבינו. דרש רבא מ"ד (שם) לכו נא ונוכחה יאמר ה' לכו נא בואו נא מיבעי ליה. יאמר ה' אמר ה' מיבעי ליה. לע"ל

meaning of the name of Mt. Sinai?" "The mount upon which miracles occured to Israel," answered R. Cahana. "It should then have been called Mt. Nisai (of miracles)." Whereupon R. Cahana replied: "A mountain on which a good omen was wrought for Israel." "It should then have been called Mt. Simnai," the Rabbi objected. Finally that Rabbi said to R. Cahana: "Why don't you frequently come before R. Pappa and R. Huna, the son of R. Joshua, who study the Aggada attentively, for R. Chisda and Rabba, the son of R. Huna both state: "Why is it called Sinai? The mount where hatred came down to the heathens,[26] and this is intended by R. Jose b. Chanina who said: 'Five names had Mt. Sinai: *Wilderness of Tzin,* because on it, the Israelites were commanded to observe the Torah;[27] *Wilderness of Kodesh,* because, on it, the Israelites were consecrated to receive the Torah;[28] *Wilderness of Kedemoth,* because preference was there given to Israel over all other nations;[29] *Wilderness of Paran,* because Israel became fruitful and multiplied about this mount;[30] (Ib. b.) *Wilderness of Sinai,* because enmity to the heathens thence came down.'" This differs from the opinion of R. Abuhu, for R. Abuhu said: "The real name is Mt. Sinai and why is it called Mt. Horeb? Because destruction to the heathens came from it."

(Mishnah) Whence do we learn that a string of crimson-wool must be tied to the head of the goat that was to be sent away on the Day of Atonement?[31] It is said (Is. 1, 18.) *Though your sins should be as crimson,* etc.

(Gemara) Why *Kashanim* (like crimson)? It should be *Kashani* (like a crimson) R. Isaac said: "Thus said the Holy One, praised be He! unto Israel, 'If your sins were as many as the years that have been arranged and have come down from the six days of Creation until now, they shall nevertheless become white as snow.

Raba expounded: "What is meant by the passage (Ib. ib. ib.) *Go now, and let us reason together, will say the Lord,* etc. Why, *Go now;* it should be *Come now?* Why, *will say*

26) *Sinah* means hatred.
27) *Tzin* is shortened from the word *Tziba* (commanded).
28) *Kodesh* means sanctification.
29) *Kadim* which is the origin of *Kedemoth,* means preference.
30) Paran is of the origin *Pru* (multiply).
31) See *Yoma,* Fol. 66-67.

*the Lord;* it should be, *Saith the Lord?* This means that in the future, the Holy One, praised be He! will say unto Israel, 'Go to your ancestors, they shall rebuke you.' And Israel will say: 'Sovereign of the universe, to whom shall we go? Shall we go to Abraham to whom thou hast said (Gen. 15, 13.) *Know of a surety that thy seeds shall be stranger,* etc., and he did not pray for us? Shall we go to Isaac who when blessing Esau said, (Ib. 27, 40.) *And it shall come to pass, that when thou shalt have the dominion,* etc., and he also did not pray for us? Shall we go unto Jacob, to whom Thou didst say (Ib. 46, 4.) *I will go down with thee unto Egypt,* and even he did not pray for us? Let then the Lord say, to whom shall we now go?' Then will the Holy One, praised be He! say to them, 'Because ye have attached yourselves to me, therefore if your sins be even as crimson, they shall become as white as snow.' "

R. Samuel b. Nachmeini said: "What is meant by the passage (Is. 63, 16.) *For Thou art our father; for Abraham knoweth nothing of us, and Israel recognizeth us not; Thou, O Lord, art our Father, our Redeemer, etc.,* i. e., In the future, the Holy One, praised be He! will say to Abraham, 'Thy children have sinned before me,' and Abraham will answer, 'Sovereign of the universe, let them be wiped off for the sake of Thy holy name.' 'I shall tell this to Jacob, who had trouble raising his own children,' said the Lord, 'perhaps he will pray for mercy upon them.' The Lord then said unto Jacob, 'Thy children have sinned'; wherupon Jacob also replied, 'Sovereign of the universe! Let them be wiped off for the sake of Thy holy name.' Then said the Lord, 'Neither sense can be found with the aged, nor wise counsel with the young.' The Lord then said unto Isaac, 'Thy children have sinned.' Whereupon Isaac said unto Him, 'Sovereign of the universe, 'Are they my children and not Thine? When they answered Thee, *We will do and listen,* Thou didst call them (Ex. 4, 22.) *My first-born son,* and now are they mine and not Thine? Furthermore, how long a time have they sinned before Thee? Let us see; the duration of a man's life is about seventy years. Take off twenty years that Thou dost not punish[32] and there will remain but

יאמר להם הקב"ה לישראל לכו נא אצל אבותיכם ויוכיחו אתכם. ויאמרו לפניו רבש"ע אצל מי נלך אצל אברהם שאמרת לו (בראשית טו) ידוע תדע ולא בקש רחמים עלינו. אצל יצחק שברך את עשו (שם כז) והיה כאשר תריד ולא בקש רחמים עלינו. אצל יעקב שאמרת לו (שם מו) אנכי ארד עמך מצרימה ולא בקש רחמים עלינו אצל מי נלך עכשיו יאמר ה'. א"ל הקב"ה הואיל ותליתם עצמכם בי אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאי דכתיב (ישעיה סג) כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גואלנו וגו' לע"ל אומר לו הקב"ה לאברהם בניך חטאו לי. אומר לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שמך. אמר אימא ליה ליעקב דהוה ליה צער גידול בנים אפשר דבעי רחמי עלייהו א"ל בניך חטאו. אמר לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שמך אמר לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה. א"ל ליצחק בניך חטאו לי. אמר לפניו רבש"ע בני ולא בניך בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם (שמות ד) בני בכורי עכשיו בני ולא בניך ועוד כמה חטאו כמה שנותיו של אדם ע' שנה דל עשרים דלא ענשת עלייהו

32) For sins committed under the age of twenty, Heaven does not punish. See Num. 14, 24.

fifty years. Take off the nights and only twenty-five will remain. Deduct twelve and one-half years spent in praying, eating and in performing other necessities and only twelve and one-half years will remain. Now if Thou wilt bear the whole burden, it is well, but if not, let me bear one-half [of the burden], and Thou the other half. And if Thou wilt say that I must bear the whole, behold! I was ready to sacrifice myself for Thee!' Immediately the children of Israel will begin to say [unto Isaac], 'For thou alone art our father.' Isaac will then say unto them, 'Instead of praising me, praise ye the Holy One, praised be He!' Whereupon they will lift up their eyes unto the Holy One, praised be He! and will say, *'Thou, O Lord, art our Father, our Redeemer* (Is. 63, 16)."

R. Chiya b. Abba, in the name of R. Jochanan, said: "Jacob (our father) was destined to go down to Egypt in iron chains, but his merits saved him [from such a fate], as it is written (Hosh. 11, 4.) *With human cords I ever draw them forward, with leading strings of love; and I was to them as those that lift off the yoke from their jaws, and I held food unto them.*"

## CHAPTER ELEVEN

(Fol. 96b) Our Rabbis taught: "The wood-gatherer[1] was Zelaphehad, and so it is said (Num. 15, 32.) *And while the children of Israel were in the wilderness, and they found a man gathering wood on the Sabbath,* and it is further said (Ib. 27, 3.) *Our father died in the wilderness.* [We deduce this from the similar word *Midbar* (wilderness) which is found in both places.] Just as further [*Our father died in the wilderness* (*Bamidbar*)] refers to Zelaphehad, so the wood-gatherer [who died in consequence thereof] was also Zelaphehad." This is what R. Akiba said. R. Juda b. Bethyra then said to him: "Akiba! Whether your opinion be true or false, you will have to account for it [at the time of Divine Judgment]; for if your words are true, you disclosed the name of a man whom the Torah shielded; and if your opinion is not correct you have slandered an upright person." (Fol. 97a.) Behold! R. Akiba inferred

1) See Num. 15, 32-36.

פשו להו חמשים דל כ"ה דלילותא פשו להו כ"ה דל תרתי סרי ופלגא דצלויי ומיכל ודבית הכסא פשו להו תרתי סרי ופלגא אם אתה סובל את כולם מוטב ואם לאו פלגא עלי ופלגא עלך וא"ת כולהו עלי הא קריבית נפשי קמך. פתחו ואמרו כי אתה אבינו. אומר להם יצחק עד שאתם מקלסין לי קלסו להקב"ה ומחוי להו יצחק קוב"ה בעינייהו. מיד נושאים עיניהם למרום ואומרים (ישעיה סג) אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך. א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן ראוי היה יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של ברזל אלא שזכותו גרמה לו דכתיב (הושע יא) בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה ואהי להם כמרימי עול על לחיהם ואט אליו אוכיל: ז

## הזורק פרק אחד עשר

(דף צו ע"ב) תנו רבנן מקושש זה צלפחד וכן הוא אומר (במדבר טו) ויהיו בני ישראל במדבר וגו' ולהלן הוא אומר (שם כז) אבינו מת במדבר מה להלן צלפחד אף כאן צלפחד דברי רבי עקיבא. אמר ליה רבי יהודה בן בתירא עקיבא בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין אם כדבריך התורה כסתו ואתה מגלה אותו ואם לאו אתה מוציא לעז על אותו צדיק. (דף צז) ואלא הא גמר גזירה שוה. ג"ש לא גמיר. אלא מהיכא הוה. (שם יד)) מויעפילו

it by the rule of analogy. Such an analogy was not received by tradition [to R. Juda b. Bethyra].[2] A similar case occured in the following incident: It is said (Ib. 12, 9.) *And the anger of the Lord was kindled against them and He went away.* "We learn from this," said R. Akiba, "that Aaron also became leprous." R. Juda b. Bethyra then said to him: "Akiba! Whether your opinion be true or false, you will have to account for it at the time of Divine Judgment. For if your words be true you disclosed the name of a man whom the Torah desired to shield; and if your words are false, then you have slandered an upright man." But it is written *And the anger of the Lord was kindled against them* [including Aaron]. This means that Aaron was merely rebuked. We are taught that Aaron also became leprous, for it is written (Ib. ib. 10) *And Aaron turned toward Miriam, and beheld she was leprous.* It is explained that this implies that Aaron cleansed himself of his leprosy."[3]

Resh Lakish said: "He who suspects an innocent man will receive bodily punishment, for it is written (Ex. 4, 1.) *But, behold, they will not believe me.* It was known to the Holy One, praised be He! that Israel would believe him and He said unto Moses, 'They are believers, the children of believers, but I know thou wilt finally not believe.' They are believers, as it is written (Ib. ib. 31.) *And the people believed.* The children of believers, as it is written (Gen. 16, 6.) *And they believed in the Lord.* Thou wilt finally not believe, as it is said (Num. 20, 12.) *Because ye have not had confidence in Me.* Whence do we learn that he was punished? It is written (Ex. 4, 6.) *And the Lord said furthermore unto him, 'Do put thy hand upon thy bosom,'* etc."

Raba, and according to others, R. Jose, the son of R. Chanina, said: "The measure of Divine Goodness comes more quickly than that of evil dispensation; for in the case of evil dispensation, it is written (Ib.) *And when he took it out, behold, his hand was leprous, white as snow.* As to the Divine Goodness, it is written (Ib.) *And when he pulled it away from his bosom, behold, it has turned again as his other flesh,* i. e., as soon as he pulled it away from his bosom,

הוה. כיוצא בדבר אתה אומר (שם יב) ויחר אף ה' בם וילך מלמד שאף אהרן נצטרע דברי רבי עקיבא: אמר ליה רבי יהודה בן בתירא עקיבא בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין אם כדבריך התורה כסתו ואתה מגלה אותו ואם לאו אתה מוציא לעז על אותו צדיק. ואלא הא כתיב בם. ההוא בנזיפה בעלמא. תניא כמאן דאמר אף אהרן נצטרע דכתיב ויפן אהרן אל מרים והנה מצורעת תנא שפנה מצרעתו: אמר ריש לקיש החושד בכשרים לוקה בגופו דכתיב (שמות ד) והן לא יאמינו לי וגו' וגליא קמיה דקב"ה דמהימני ישראל אמר אלו הן מאמינים בני מאמינים ואתה אין סופך להאמין. הם מאמינים דכתיב ויאמן העם בני מאמינים (בראשית טו) והאמן בה' אתה אין סופך להאמין שנאמר (במדבר כ) יען לא האמנתם בי וגו'. ממאי דלקה דכתיב (זמות ד) ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך וגו'. אמר רבא ואיתימא רבי יוסי ברבי חנינא מדה טובה ממהרת לבא ממדת פורענות דאילו במדת פורענות כתי' (שם) ויוציאה והנה ידו מצורעת כשלג ואילו במדה טובה כתיב (שם) ויוציאה מחיקו והנה שבה כבשרו מחיקו הוא

2) The rule of analogy can only be applied when received by tradition from Mt. Sinai on that particular subject.
3) *Yiphen* means "turn," also "clear."

it had turned again as his other flesh." *And Aaron's staff swallowed up their staves* (Ib. 7, 12). R. Elazar said: "This was a miracle within a miracle."[4]

דשבה כבשרו. (שם ז) ויבלע מטה אהרן את מטותם אמר רבי אלעזר נס בתוך נס:

## CHAPTER TVELVE

## הבונה פרק שנים עשר

(Fol. 103b) We are taught that R. Juda b. Bethyra said: "It is said at the second day of the *Succah's* offering (Num. 29, 19.) *Venis-keihem* (and their drink-offering);[1] on the sixth day's offering, it is said (Ib. ib. 31.) *Un-sache-ha* (and its drink-offerings); on the seventh day, it is said (Ib. ib. 34.) *Kamish'patam* (after their prescribed rite). In the first instance the last letter *Mem* is superfluous; in the second, the letter *Yud* is superfluous; and in the third instance, there is another superfluous *Mem;* these superfluous letters serve to hint that the tradition of using water at the sacrifices of Tabernacles was a Biblical law [for the three letters, viz, *Mem, Yud, Mem,* comprise the word *Mayim* (water)]."

(דף קג) תניא ר"י בן בתירא אומר נאמר בשני ונסכיהם בששי ונסכיה בשביעי כמשפטם הרי מ"ם יו"ד מ"ם מים. מכאן רמז לניסוך מים מן התורה:

## CHAPTER THIRTEEN

## האורג פרק שלשה עשר

(Fol. 105b) We are taught: "Why do the sons and daughters of a man die when young? Because he should be able to shed tears and mourn when an upright man dies." How is it possible to take a pledge for a sin which a man will commit later? It intends, however, to say thus: "Because he did not shed tears and did not mourn at the death of an upright man"; for whoever sheds tears and mourns at the death of an upright man will have his sins forgiven in return for the honor he gave to the dead.

We are taught that R. Simon b. Elazar said in the name of Chilpha b. Agra, who spoke in the name of R. Jochanan b. Nuri: "He who tears his garments while in wrath, or he who breaks his vessels while in wrath, or he who throws away his money while in anger, shall be regarded in your eyes as one who worships idols, because such is the treacherous habit of the evil-inclination: today he says to one 'Do so' and to-morrow 'Do something else' until he tells one to go and worship idols and the man obeys and

(דף קה ע"ב) תניא מפני מה מתים בניו ובנותיו של אדם כשהם קטנים כדי שיבכה ויתאבל על אדם כשר. כדי שיבכה ערבונא שקלי מיניה אלא מפני שלא בכה והתאבל על אדם כשר שכל הבוכה ומתאבל על אדם כשר מוחלים לו על כל עונותיו בשביל כבוד שעשה. תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר משום חילפא בר אגרא שאמר משום רבי יוחנן בן נורי המקרע בגדיו בחמתו והמשבר כליו בחמתו והמפזר מעותיו בחמתו יהא בעיניך כעובד עבודת כוכבים שכך אומנות של יצה"ר היום אומר לו עשה כך למחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד עבודת כוכבים והולך

4) For the staff did not swallow up the staves of the Egyptian magicians until they had turned from the serpents into staffs once more.

1) In the first, third, fourth, fifth, seventh and eighth days, it is said *Veniskah* (its drink offering). In every day's offering is written *Kamishpat* and on the seventh day it is written *Kamishpatam,* hence the change of the three places is intended for some reason.

ועובדה. אמר רבי אבין מאי קרא (תהלים פא) לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר איזהו אל זר שיש בגופו של אדם הוי אומר זה יצה"ר. ואי עבד למרמא אימתא אאינשי ביתיה שרי כי הא דרב יהודה שליף מצבייתא רב אחא בר יעקב תבר מני תבירי רב ששת רמי ליה לאמתיה מוניני ארישא רבי אבא תבר נכתמא:

אמר ר"ש בן פזי אמר ריב"ל משום בר קפרא כל המוריד דמעות על אדם כשר הקב"ה סופרן ומניחן בבית גנזיו שנא' (תהלים נו) נודי ספרתה אתה שימה דמעתי בנאדך הלא בספרתך. אמר רב יהודה אמר רב כל המתעצל בהספדו של חכם ראוי לקוברו בחייו שנאמר (יהושע כד) ויקברו אותו בגבול נחלתו בתמנת סרח אשר בהר אפרים מצפון להר געש מלמד שרגש עליהן ההר להרגן. תניא מפני מה בניו ובנותיו של אדם מתים כשהם קטנים כדי שיבכה ויתאבל על אדם כשר. כדי שיבכה ערבונא שקלי מיניה. אלא מפני שלא בכה והתאבל על אדם כשר שכל הבוכה ומתאבל על אדם כשר מוחלים לו על כל עונותיו בשביל כבוד שעשה. א"ר חייא בר אבא רבי יוחנן כל המתעצל בהספדו של חכם אינו מאריך ימים מדה כנגד מדה שנא' (ישעיה כז) בסאסאה בשלחה תריבנה. איתיביה ר' חייא בר אבא לר"י (שופטים ב) ויעבדו העם את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע. א"ל בבלאי ימים

worships." R. Abin said: "What is the Biblical passage to prove this? *There shall not be within thee a foreign god; nor shalt thou bow thyself down to any strange god* (Ps. 81, 10). What is the foreign god within a man's body? It is the evil-inclination." But if one [does so not because he really is furious but] desires to inspire fear in his household [to compel obedience to his orders] then he is permitted to do these things; as, when R. Juda wanted to show his disapproval of the acts of his family, he once pulled out the thrumbs [of his garment]; R. Acha b. Jacob used to take broken vessels and shatter them. R. Shesheth used to throw fish-brine upon the head of his male-slave [to impress upon him the necessity of obeying his orders] and R. Abba broke the cover of a pitcher.

R. Simon b. Pazi said in the name of R. Joshua b. Levi, who spoke in the name of bar Kappara: "Whoever sheds tears upon the death of an upright person, the Holy One, praised be He! will number and store it in His treasure, as it is said (Ps. 56, 9.) *My wandering hast Thou well numbered; put Thou my tears into thy bottle; behold they are numbered by Thee.*"

R. Juda in the name of Rab said: "Whoever is slow to mourn the death of a *Chacham* (scholar) is destined to be buried alive, as it is said (Jos. 24, 30.) *And they buried him on the border of his inheritance at Timnath Serach, which is on the mountain of Ephraim, on the north side of Mt. Ga'ash*, i. e., *Ga'ash* (storm).—We infer from this that the mountain stormed at them (Israel) and wished to destroy them [because they did not mourn the death of Joshua].

R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan said: "Whoever is slow to mourn the death of a scholar will not live long.[1] This is a retaliation, as it is said (Is. 27, 8.) *In measure, by driving him forth, thou strivest with him.*" The following objection was raised to R. Jochanan by R. Chiya b. Abba: *"And the people served the Lord all the days of Joshua, and all the days of the elders that lived many days after Joshua* (Judg. 2, 7.) [Hence they were not punished.]" "Thou Babylonian!" said R. Jochanan to him, "it says many *days* but

1) Because he did not mourn the death of the *Chacham* whose life was shortened, his own life will therefore be shortened.

not many *years.*" According to this interpretation, the passage (Deu. 11, 21.) *In order that your days may be multiplied, and the days of your children,* would also mean *days* and not *years.* When it alludes to a blessing, it is different.

R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan said also: "If one brother dies, all the remaining brothers should feel anxious [examine their deeds]. If a member of a society should die, let the whole society become anxious. According to some, this is so only when the *most important* one among them should die, and according to others, only when the *least important* one should die."

## CHAPTER FIFTEEN

(Fol. 113a) *And honor* (*the Sabbath*) *by not performing thy usual pursuits, by not following thine own business, and speaking* (*vain*) *words* (Is. 58, 13). *Honor it* means that thy Sabbath clothes shall not be the same as that of the week days. R. Jochanan called his garments "my honors." *Not doing thy usual pursuits,* means that thy Sabbath walk shall not be as thy walk on weekdays; *Not following thine own business,* means that thine own business may not be followed, but Heavenly business (charity, etc.) is permitted; *And speaking (vain) words,* i.e., the mode of thy speaking on the Sabbath shall not be like that on the weekdays — speaking is prohibited, but thinking is permitted. All these are plain, but "that thy Sabbath walk shall not be as thy walk on the week day" what does this signify? It means the same as the question which Rabbi asked of R. Ishmael, the son of R. Jose: "May one make large strides on the Sabbath?" R. Ishmael replied: "May one do so even on weekdays? For I say that a large step deprives one of a five-hundredth part of the light of one's eyes. A remedy for this is the drinking of the wine on which the *Habdala* benediction has been performed on the Sabbath evening." [Hence there is a different walk on the Sabbath.]

(Ib. b.) R. Ami said: "Whoever eats from the earth of Babylon is regarded as if he were eating the flesh of his ancestors;[1] according to some, it is as if he ate abominable and creeping things, for it is written (Gen. 7, 23) *And it wiped off every living substance,* etc."

האריכו שנים לא האריכו. אלא מעתה (דברים יא) למען ירבו ימיכם וימי בניכם ימים ולא שנים. ברכה שאני. וא"ר חייא בר אבא אמר ר"י אחד מן האחים שמת (דף קו) ידאגו כל האחים כולן, אחד מבני חבורה שמת תדאג כל החבורה כולה אמרי לה דמת גדול ואמרי לה דמת קטן:

## ואלו קשרים פרק חמשה עשר

(דף קיג) וכבדתו מעשות דרכיך וגו'. וכבדתו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול וכי הא דרבי יוחנן קרי למאניה מכבדותי. (ישעיה נח) מעשות דרכיך שלא יהא הלוכך של שבת כהלוכך של חול ממצוא חפצך חפציך אסורים חפצי שמים מותרים. ודבר דבר (שם ע"ב) שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול. דבור אסור הרהור מותר. בשלמא כולהו לחיי אלא שלא יהא הלוכך של שבת כהלוכך של חול מאי היא. כדבעא מיניה רבי מרבי ישמעאל ברבי יוסי מהו לפסוע פסיעה גסה בשבת. א"ל וכי בחול מי הותרה שאני אומר פסיעה גסה נוטלת א' מת"ק ממאור עיניו של אדם. ומהדר ליה בקדושא דבי שמשי. אמר רבי אמי האוכל מעפרה של בבל כאלו אוכל מבשר אבותיו ויש אומרים כאלו אוכל שקצים ורמשים דכתיב (בראשית ז) וימח את כל היקום וגו'. אמר ריש לקיש למה

1) See Jer 52, that Israel was exiled there and many died and were buried there.

Resh Lakish said: "Why was it called *Sinar?* Because all the dead of the flood were buried there." R. Jochanan said: "And why was it called *Metzula?* Because all the dead of the world were drowned there."

*Give instructions to the wise and he will become yet wiser* (Pr. 9, 9). "This refers," said R. Elazar, "to Ruth, the Moabite, and to Samuel of Ramath. As to Ruth, although Na'omi said to her, (Ruth 3, 3.) *Therefore bathe, and anoint thyself and put thy garments upon thee,* still Ruth did otherwise, as it is written (Ib. ib. 6.) *And she went down at the threshing floor,* and then it says, *And she did in accordance with all that her mother-in-law commanded her.*[2] Concerning Samuel, although Eli said to him (I Sam. 3, 9.) *Go, lie down, and it shall be, if He call thee, that thou shall say, Speak Lord, for thy servant heareth,* Samuel did otherwise, as it is written (Ib. ib. 10.) *And the Lord came, and placed Himself and called as at the previous times, Samuel, Samuel. And Samuel said, Speak, for thy servant heareth,* and he did not say Speak Lord [lest it might not be the *Shechina* on account of which God's name cannot be mentioned]."

*And she went, and came and gleaned in the field after the reapers* (Ib. 2, 3). R. Elazar said: "She went and came, to and fro, until she found such men as were fit company for her." *And Bo'az said,* etc., *Whose maiden is this?* (Ib.) Was it proper for Bo'az to inquire whose maiden she was? R. Elazar said: "He noticed an act of wisdom committed by her, viz., two ears of corn she picked up, but three she did not."[3] In a Baraitha we are taught: "He noticed that she was very modest, the standing sheaves she gleaned while she was standing and the sheaves that were lying on the ground, she gleaned while sitting." *And keep close company with my own maidens.* (Ib.) Was it proper for Bo'az to be attached to women? R. Elazar said: "As soon as Bo'az saw *Orpah kissed her mother-in-law, but Ruth clung unto her* (Ib. 1, 14), he thought it proper to be attached to her.'" *And Bo'az said unto her, at meal time, 'Come near hither.'* (Ib.) R. Elazar said: "By the word *Halom* (hither) he intimated to her that from her is destined to come forth the

נקרא שמה (זבחים פו"ד וע"ש מהרש"א) שנער שכל מתי מבול ננערו לשם. אמר רב יוחנן ולמה נקרא שמה מצולה שכל מתי עולם נצללין לשם. (רות ג) ורחצת וסכת ושמת שמלותיך וגו' אמר רבי אלעזר אלו בגדים של שבת:

(משלי ט) תן לחכם ויחכם עוד אמר רבי אלעזר זו רות המואביה ושמואל הרמתי. רות דאלו נעמי קאמר לה (רות ג) ורחצת וסכת וגו' וירדת הגורן ואלו בדידה כתיב ותרד הגורן והדר ותעש ככל אשר צותה חמותה. שמואל דאלו עלי קא"ל (שמואל א ג) שכב והיה אם יקרא אליך ואמרת דבר ה' כי שומע עבדך ואלו בדידיה כתיב ויבא ה' ויתיצב ויקרא כפעם בפעם שמואל שמואל ויאמר שמואל דבר כי שומע עבדך ולא אמר דבר ה'. (רות ב) ותלך ותבא ותלקט בשדה אמר רבי אלעזר שהלכה ובאתה הלכה ובאתה עד שמצאה בני אדם המהוגנים לילך עמהם. (שם) ויאמר בועז וגו' למי הנערה הזאת וכי דרכו של בועז לשאול בנערה. אמר רבי אלעזר דבר חכמה ראה בה ב' שבלים לקטה שלשה שבלים אינה לקטה. במתניתא תנא דבר צניעות ראה בה עומדות מעומד נופלות מיושב. (שם) וכה תדבקין עם נערותי וכי דרכו של בועז לדבק עם הנשים אמר רבי אלעזר כיון דחזא (רות א) ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה אמר שרי לאדבוקי בה. (שם ב) ויאמר לה בועז לעת האוכל גשי הלום אמר רבי אלעזר רמז

2) She dressed herself at the threshing floor in order not to be accused, if dressed while on her way to the threshing floor, for a harlot.

3) *Leket* or the gleaning of harvest referred to in Lev. 19, 9. that it shall be for the poor, applies only when two ears of corn fall down; but when three, it belongs to the owner of the field.

kingdom of David, who also used the expression, *Halom* (hither), as it is said (II Sam. 7, 18.) *Then King David went in, and sat down before the Lord, and said, Who am I, O Lord Eternal? And what is my house that Thou hast brought me thither (halom)?"* *And dip thy morsel in the vinegar* (Ruth 2, 14). "We infer from this," said R. Elazar, "that vinegar is good for [relieving] heat." But R. Samuel b. Nachmeini said: "This was also an intimation to her, viz., it is destined that a son shall come forth from thee whose deeds will be as sour as vinegar (evil acts) and this refers to King Menashe."[4] *And she seated herself beside the reapers.* (Ib.) R. Elazar said: "She took a seat beside the reapers, and not between them; this was also an intimation to her, viz., the kingdom of David is destined to be divided." *And he reached her parched corn, and she ate,* etc., (Ib.) R. Elazar said: *"She ate,* refers to the days of David [when Israel had already enjoyed rest]; *Was satisfied,* refers to the times of Solomon; *And had some left;* refers to the days of Hezekiah." Others say: *"And she ate,* refers to the days of David and Solomon; *And was satisfied,* refers to the days of King Hezekiah; *And had some left,* refers to the days of Rabbi; for the master said the officer of the stables of Rabbi was richer than the King Shabur (Persian Shah)." We are taught: *"And she ate;* refers to this world; *And was satisfied,* refers to the world to come; *And had some left,* refers to the time of Messiah."

*And under His glory, shall be kindled a burning like the burning of fire* (Is. 10, 16). R. Jochanan said: *"Under His glory,* but not His glory itself [referring to His garments]." R. Jochanan is in acord with his own opinion, for he called his garment "my honors." But R. Elazar said: *"Under His glory,* means His glory itself." R. Samuel b. Nachmeini said: *"Under His glory,* has the same meaning as that of the burning of the sons of Aaron;[5] as in the case concerning the burning of Aaron's sons, their souls were burnt but their bodies remained unscathed, so the burning referred to in the above passage also means the burning of the soul, and not of the body."

(Fol. 114a) R. Acha b. Abba in the name of R. Jochanan said: "Whence do we learn that the changing of clothes [for

4) See II Kings 21, 1-15.
5) See Lev. 10, 1-7.

רמז לה עתידה מלכות בית דוד לצאה ממנה דכתיב ביה הלום שנא׳ (ש״ב ז) ויבא המלך דוד וישב לפני ה׳ ויאמר מי אנכי ה׳ אלהים ומי ביתי כי הביאתני עד הלום. (רות ב) וטבלת פתך בחומץ אמר רבי אלעזר מכאן שחומץ יפה לשרב. רבי שמואל בר נחמני אמר רמז רמז לה עתיד בן לצאת ממך שמעשיו קשים כחומץ ומנו מנשה. (שם) ותשב מצד הקוצרים אמר רבי אלעזר מצד הקוצרים ולא בתוך הקוצרים רמז רמז לה עתידה מלכות בית דוד שתתחלק. (שם) ויצבט לה קלי ותאכל וגו׳ אמר רבי אלעזר ותאכל בימי דוד ותשבע בימי שלמה ותותר בימי הזקיה. ואיכא דאמרי ותאכל בימי דוד ובימי שלמה ותשבע בימי חזקיה ותותר בימי רבי דאמר מר אהוריריה דרבי הוה עתיר משבור מלכא. במתניתא תנא ותאכל בעוה״ז ותשבע לימות המשיח ותותר לעתיד לבוא:

(ישעיה י) ותחת כבודו יקד יקוד כיקוד אש אמר רבי יוחנן ותחת כבודו ולא כבודו ממש רבי יוחנן לטעמיה דקרי למאניה מכבדותי. רבי אלעזר אומר ותחת כבודו תחת כבודו ממש. רשב״ג אומו תחת כבודו כשריפת בני אהרן מה להלן שריפת נשמה וגוף קיים אף כאן שריפת נשמה וגוף קיים. אמר רב אחא בר אבא אמר רבי יוחנן (דף קיד) מנין לשינוי בגדים מן התורה שנאמר (ויקרא ו) ופשט את

special occasions] is Biblical? It is said (Lev. 6, 4.) *And he shall take off his garments, and put on other garments,* and it was explained in the school of R. Ishmael, that 'The Torah teaches [incidentally] a lesson in good manners, viz., that the garments worn while cooking for a master should not be worn when serving the master with a cup of wine at his table.' "

R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan said: "It is a disgrace for a scholar to walk around with patched shoes."

R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan said also: "A scholar upon whose garments a greasy stain is to be found, deserves to be punished with death; as it is said (Pr. 8, 36.) *All those that hate me love death.*" Do not read *Mesanai* (those who hate me) but read it *Masniai* (things that cause others to hate me).[6] Rabina said that *Rebad*[7] *was read* [in the above, instead of *Rabab* (grease-stain)] and they do not differ save that the former refers to the over-garment [on which even a grease-stain is disgraceful] but the latter refers to the garment.

Further said R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan: "What is meant by the passage (Is. 20, 3.) *Just as my servant Isaiah hath walked naked and barefooted,* i. e., *naked,* with wornout garments; *and barefooted,* with patched shoes."

R. Jochanan said also: "Scholars are called 'Builders' because they are engaged in [the study of] the preservation of the [mental and moral] world."

R. Jochanan also said: "Who can be called a scholar sufficiently trustworthy that a lost article shall be restored to him on his identification from a general description [without describing particular marks of the article]?[8] A scholar who is so particular that, if he happens to put on his night-robe wrong-sided, he will take the trouble to take it off and adjust it properly."

Further said R. Jochanan: "Who is the scholar worthy of being made the chief of a congregation? The one who, when asked concerning a law bearing on any subject, knows exactly what to answer, even such a law as contained in the treatise of *Kalah.*"

R. Jochanan said also: "Who is to be

בגדיו ולבש בגדים אחרים. ותנא דבי רבי
ישמעאל לימדה תורה דרך ארץ בגדים
שבישל בהן קדירה לרבו אל ימזוג בהם כוס
לרבו. אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן
גנאי הוא לת"ח שיצא במנעלים המטולאים
לשוק. והא רבי אבא בר חנינא נפיק. אמר
ר' אחא בריה דרב נחמן בטלאי על גבי טלאי.
וא"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל תלמיד
חכם שנמצא רבב על בגדיו חייב מיתה
שנאמר (משלי ח) כל משנאי אהבו מות אל
תקרי משנאי אלא משניאי. רבינא אמר רבד
איתמר. ולא פליגי הא בגלימא הא בלבושא.
א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מ"ד (ישעיה כ)
כאשר הלך עבדי ישעיהו ערום ויחף ערום
בבגדים בלואים ויחף במנעלים המטולאים.
א"ר יוחנן תלמידי חכמים נקראים בנאין מפני
שעוסקים בבנינו של עולם כל ימיהם. ואמר
ר' יוחנן איזהו ת"ח שמחזירין לו אבדה
בטביעות העין. זה המקפיד על חלוקו להפכו.
ואמר ר' יוחנן איזהו תלמיד חכם שממנין

6. Wearing greased and filthy clothes not only degrades the scholar but the Torah also is blamed and mocked at.
7) A stain of semen.
8) See Baba-Metzia. 27a, that a lost article should be returned to the owner only upon describing a special mark on it. A scholar, however, should have it returned on mere identification. See Ib. 24a.

called a scholar deserving to have his work performed by the people of his town? The one who neglects his own affairs in order to attend to religious affairs." This refers, however, only to the trouble of maintaining him and his family [which he neglects on account of his congregational duties].

R. Jochanan also said: "Who may be called a scholar? One who can give an interpretation of any law in whatever chapter it may be shown him." In regard to what practical difference is this stated? In regard to this: If a man is familiar only with the laws of one treatise, he may be competent to be the chief of only one community; but if he understands them all, he may be made the chief of the academy.

## CHAPTER SIXTEEN

(Fol. 115a) (Mishnah) All sacred scripts[1] may be saved from a fire [on the Sabbath]; whether it be such a scripture which one is allowed to read or not to read [on the Sabbath].[2] And even though it is written in any other language [than Hebrew], and must be stored away [in a safe place]. Why are we not allowed to read some parts of the Scripture [on the Sabbath]? Because [were it permissible to read everything] it would lead to neglecting the duty of attending the house of learing [to listen to the sermon].

(Gemara) R. Jose said: "It once happened that my father, Chalafta, went to visit Rabban Gamaliel, the Great, in Tiberius, and found him sitting at the table of R. Jochanan, the Nazuf, holding the book of Job written in Aramaic and reading it. My father, Chalafta, said to him: 'I remember at the time having met thy grandfather, Rabban Gamaliel, standing on the steps of the Temple-mound when the book of Job in Aramaic was brought to him and he told the builder to take the book and place it underneath the mound.' Thereupon Rabban Gamaliel ordered that his book be hidden also."

(Ib. b) Our Rabbis taught: "The benedictions and amulets, although they contain letters of the Holy name and many passages of the Torah, should not be saved from a fire [on the Sabbath] but should be burnt up in their places, together with such letters and passages. From this we infer that one who

1) Sacred Scripture denotes the Pentateuch, the Prophets, and Hagiagrapha.
2) On the Sabbath, it is not allowed to carry Hagiagrapha.

אותו פרנס על הצבור. זה ששואלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומרה. ואפילו במסכת כלה. ואמר ר' יוחנן איזהו תלמיד חכם שבני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו זה שמניח חפציו ועוסק בחפצי שמים. וה"מ למטרח בריפתיה. וא"ר יוחנן איזהו תלמיד חכם כל ששואלין אותו הלכה בכל מקום ואומרה למאי נ"מ למנוייה פרנס על הצבור אי בחדא מסכתא באתריה אי בכוליה תנוייה בריש מתיבתא:

## כל כתבי פרק ששה עשר

משנה. כל כתבי הקדש מצילין אותן מן הדליקה בין שקורין בהם בין שאין קורין בהם ואף על פי שכתובין בכל לשון טעונין גניזה ומפני מה אין קורין בהם מפני בימול בית המדרש:

גמ'. אמר רבי יוסי מעשה באבא חלפתא שהלך אצל רבן גמליאל בריבי לטבריא ומצאו שהיה יושב על שלחנו של יוחנן הנזוף ובידו ספר איוב תרגום והיה קורא בו. אמר ליה זכור אני בר"ג אבי אביך שהיה עומד על גב מעלה בהר הבית והביאו לפניו ספר איוב תרגום ואמר לבנאי שקעהו תחת הנדבך. אף הוא צוה עליו וגנזו:

(ע"ב) תנו רבנן הברכות והקמיעין אף על פי שיש בהן אותיות של שם ומענינות הרבה שבתורה אין מצילין אותן מפני הדליקה אלא נשרפין במקומן הן ואזכרותיהן מכאן אמרו

writes benedictions is considered [in the same light] as one who is burning up the Torah." R. Ishmael was informed of a man in Zidon who used to write benedictions and he went to investigate the case. When R. Ishmael was ascending the stair-case, the man discovered who it was and immediately took up a heap of written benedictions and threw them into a bowl of water. R. Ishmael said these words to him: "Your punishment for your latter act will be greater than that for the former one."

Our Rabbis taught: *"And it came to pass, when the ark set forward, that Moses said, Rise up Lord,* etc. (Num. 10, 35). At the beginning of this chapter and at its close, the Holy One, praised be He! made signs[3] to signify (Fol. 116a) that this is not the proper place for the two passages. Rabbi says: 'This is not the reason for it, but it signifies that these two passages form separate books within themselves.'" In accordance with whose teaching is that which R. Samuel b. Nachmeini spoke in the name of R. Jochanan *"She hath hewn out her seven pillars* (Pr. 9, 1), i. e., these are the seven books of which the Torah is composed [and not five as we count]"? This is in accordance with the opinion of Rabbi [who says that the above two passages from two books in themselves]. Who is the *Tana* (sage) that differs with Rabbi? It is Rabban Simon b. Gamaliel, for we are taught that Rabban Simon b. Gamaliel says: "The chapter of these two passages will in the future, be removed and put in the proper place." Why then, was it inserted here? In order to make a separation between the first retribution and the second retribution. What was the second retribution? *And it came to pass that as the people complained,* etc. (Num. 11, 1). And what was the first retribution? *And they set forward from the mount of the Lord,* etc. (Ib. 10, 33). And R. Chama b. Chanina [in explaining it] said: "This is intended to mean 'that they departed from the ways of the Lord.'" Where is the proper place for the two passages? R. Ashi said: "In the chapter of the Standards (Num. 10, 11-20)."

We are taught: "Blank parchment and also the Sadducean books should not be saved from a fire [on the Sabbath]. R. Jose said: 'On the week days the Holy names should be taken out and preserved and the rest left to

כותבי ברכות כשורפי תורה. מעשה באחד שהיה כותב בצידן באו והודיעו לרבי ישמעאל והלך רבי ישמעאל לבדקו כשהיה עולה בסולם הרגישו בו ונטל טומוס של ברכות ושקען בספל של מים. ובלשון הזה א"ל רבי ישמעאל גדול העונש האחרון מן הראשון:

תנו רבנן (במדבר י) ויהי בנסוע הארון ויאמר משה פרשה זו עשה לה הקב"ה סימניות מלמעלה ומלמטה לומר שאין זו מקומה. (דף קט"ז) רבי אומר לא מן השם הוא זה אלא מפני שספר חשוב הוא בפני עצמו. כמאן אזלא הא דאמר רבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן (משלי ט) חצבה עמודיה שבעה אלו שבעה ס"ת כמאן כרבי. מאן תנא דפליג עליה דרבי רשב"ג היא דתניא רשבג"א עתידה פרשה זו שתעקר מכאן ותכתב במקומה ולמה נכתבה כאן כדי להפסיק בין פורענות ראשונה לפורענות שניה. פורענות שניה מאי היא (במדבר יא) ויהי העם כמתאוננים. פורענות ראשונה ויסעו מהר ה' ואמר רבי חמא בר חנינא שסרו מאחרי ה'. והיכן מקומה אמר רבי אשי בדגלים:

תניא הגליונין וספרי צדוקים אין מצילין אותם מפני הדליקה. ר' יוסי אומר בחול קודר את האזכרות שבהן וגונזן והשאר שורפן.

3) This refers to the reversed *Nun,* which must be inserted in the scroll.

אמר רבי טרפון אקפח את בני שאם יבאו לידי שאני אשרוף אותן ואת האזכרות שבהן שאפילו אדם רודף אחריו להרגו ונחש רץ להכישו נכנס לבית עבודת כוכבים ואין נכנס לבתיהם של אלו שהללו מכירין וכופרים והללו אין מכירין וכופרין ועליהם הכתוב אומר (ישעיה נז) ואחר הדלת והמזוזה שמת זכרונך. א"ר ישמעאל ק"ו ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים הללו שמטילים קנאה ואיבה ותחרות בין ישראל לאביהם שבשמים עאכ"ו. ועליהם אמר דוד (תהלים קלט) הלא משנאיך ה' אשנא וגו' תכלית שנאה וגו'. וכשם שאין מצילים אותם מפני הדליקה כך אין מצילין אותם לא מן המפולת ולא מן המים ולא מדבר המאבדן:

בעא מיניה יוסף בר חנין מר' אבהו הני ספרי דבי אבידן מצילין אותן מפני הדליקה או אין מצילין. אין ולאו ורפיא בידיה. רב לא אזיל לבי אבידן וכ"ש לבי נצרפי. שמואל לבי נצרפי לא אזיל לבי אבידן אזיל. אמרו ליה לרבא מ"ט לא אתית לבי אבידן: אמר להו דיקלא פלניא איכא באורחא וקשי לי. ונעקריה.

be burnt.' R. Tarphon said: 'May I burn my children, if I would not burn such books together with the Holy names they contain, should I obtain possession of them; for even when a man is pursued by a murderer intent upon killing him, or followed by a snake aiming to bite him, he should rather seek for refuge in a temple of idols than to enter the home of a Sadducee; for these [the heathens] serve their idols, unaware of God, while the Sadducees, however, know God, but deny Him; and concerning them, Scripture says (Is. 47, 8.) *And behind the door and the door-post hast thou placed thy* (*mark of*) *remembrance.*' R. Ishmael said to R. Tarphon: 'We may learn this from the inference drawn from the minor to the major; if, for the sake of bringing about peace between a man and his wife, the Torah says that the Holy name which was inscribed with sanctification may be erased with the (bitter) water, how much more then shall it be permitted that these books of the Sadducees which cause discord and enmity between Israel and their Heavenly Father, be eradicated or destroyed? Concerning them David said (Ps. 139, 21.) *Behold, those that hate Thee, I ever hate,* etc., *with the utmost hatred,* etc. And just as they should not be saved from a fire, so also should they not be saved from either a ruinous heap, or water, or from any other thing that may destroy them.' "

The following problem was submitted to R. Abuhu by Joseph b. Chanin: "May the books, written by heretics, be saved from a fire, or not?" "Yea, and nay" (R. Abuhu replied sometimes affirmatively and sometimes negatively), because he really could not tell.

Rab never went to a *be-Abedan* (the house where the heretics were accustomed to read their books and argue over them) and he particularly avoided the places of a certain idolatry called *Nitzraphi.* Samuel, however, did not go to the house of *Nitzraphi,* but did go to the *be-Abedan.*

Raba was asked why he did not go to the *be-Abedan.* He replied: "Because there is a big palm-tree on the road and it causes one hardship to pass it." "Well," said they, "we will uproot it." "No," answered Raba, "the place will then become rough and torn up and that will cause the same hardship."[4]

4) Rashi explains here that the real cause was that they were afraid lest they get killed should the Rabbis discussed too much with them.

Mar b. Joseph said: "I am of their society and do not fear them." Nevertheless, it once happened when he went there, that he was in danger.

Ema Shalom, the wife of R. Eliezer, and sister of Rabban Gamaliel, encountered in her neighborhood a philosopher, who was also a judge (Ib. b.) and had the reputation of not taking bribes. Rabban Gamaliel and his sister once wanted to put him to the test [and prove that he did take bribes]. So she brought the Judge a golden lamp as a present and appeared before him. "I wish to inherit half of my father's wealth," she said to him. Whereupon he said, "I will order that thou be given half of it." "But," said she, "in our Torah it is written that when a son is left, a daughter may not inherit?" The Judge replied: "Since you, Israel, were exiled from your land, the Law which Moses gave you has been revoked and new laws given you instead; in these new laws, it is stated that daughters may inherit equally with sons." The next day R. Gamaliel came bringing him a Libyan ass as a present [and told him that he did not wish to have his sister inherit]. The Judge answered thus: "After thy sister left, I consulted our law a little further and found that it says 'I did not come to abolish or to add to the Mosaic law.'" So Ema Shalom [reappeared and] pleaded before the Judge saying: "May God make thy light as bright as a lamp [hinting at her bribe]." Whereupon R. Gamaliel remarked to her [in the presence of the Judge]: "An ass came along and kicked the candle, thus extinguishing it."

(Fol. 117b) R. Chisda said: "A man shall always rise early [on Friday] to prepare the necessities for the Sabbath; as it is said (Ex. 16, 5.) *And it shall come to pass on the sixth day, when they prepare what they shall have brought in,* i. e., as soon as they bring it [early in the morning] it ought to be prepared [early]."

R. Abba said: "A man must pronounce the fore-meal blessing on the Sabbath over two loaves of bread, for it is said, *Double bread* (Ib.)."

R. Ashi said: "I noticed the manner in which R. Cahana used to do this. He would hold both loaves, but cut only one, giving as his reason that only at the gathering [of the Manna] is it written *Double,* but not at the eating. R. Zeira, when pronouncing the

דוכתיה קשי לי. מר בר יוסף אמר אנא מינייהו אנא ולא מסתפינא מינייהו. זימנא חדא אזל בעי לסכוניה. אימא שלום דביתהו דרבי אליעזר אחתיה דרבן גמליאל הואי הוה ההוא פילוסופא בשביבותיה (שם ע"ב) דהוה שקול שמא דלא מקבל שוחדא בעי לאחוכי ביה עיילא ליה שרגא דדהבא ואזול לקמיה אמרת ליה בעינא דנפלגי לי בנכסי דבי נשא. אמר לה פלוגי. אמר ליה כתיב לן במקום ברא ברתא לא תירות. אמר ליה מן יומא דגליתון מארעכון איתנטלית אורייתא דמשה ואיתיהיבת אורייתא אחריתי וכתיב ביה ברא וברתא כחדא יירתון. למחר הדר עייל ליה איהו חמרא לובא. אמר להו שפילית לסיפיה דספרא וכתיב ביה אנא לא למיפק מאורייתא דמשה אתיתי ולא לאוספי על אורייתא דמשה אתיתי וכתיב ביה במקום ברא ברתא לא תירות. אמרת ליה נהור נהוריך כשרגא. אמר ליה רבן גמליאל אתא חמרא ובטש לשרגא:

(דף קיז ע"ב) אמר רב חסדא לעולם ישכים אדם להוצאת שבת שנאמר (שמות טז) והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו לאלתר. אמר רבי אבא בשבת חייב אדם לבצוע על ב' ככרות דכתיב לחם משנה. אמר רב אשי חזינא לרב כהנא דנקט תרי ובצע חדא אמר

benediction, used to cut off a piece sufficient for the entire meal." Rabina said to R. Ashi: "Does it not appear gluttonous to cut so large a piece, at one time?" "Since it was not his custom to do so on week days, it does not appear gluttonous on the Sabbath," was R. Ashi's answer.

Our Rabbis taught: How many meals must a man eat on the Sabbath? "Three." But R. Chidka says "Four." R. Jochanan said: "Both the Rabbis and R. Chidka interpret the same passage. (Ex. 16, 25.) *And Moses said, Eat it to-day; for a Sabbath is this day unto the Lord; to-day ye will not find it in the field.* R. Chidka is of the opinion that the use of the word *Hayom* (day) [mentioned in the above passage] three times indicates three meals during the day excluding the evening meal; together with the Friday evening meal it makes four; but the Rabbis are of the opinion that the three meals include that of Friday night, hence there are but three altogether."

(Fol. 118a) R. Simon b. Pazi in the name of R. Joshua b. Levi, who spoke in the name of bar Kappara, said: "He who fulfills the observation of three meals on the Sabbath, will be delivered from three evil dispensations, viz., from the pains of Messiah[5], from the judgment of Gehenna, and from the war of *Gog and Magog*. From the pains of Messiah, for it is written here (Ex. 16, 25.) *Yom* (day); and it is also written (Malachi 3, 23.) *Behold, I will send you Elijah, the prophet, before the coming of the day* (*Yom*) *of the Lord,* etc.; from the judgment of hell, here is written *Yom* (day) and (Zephanin 1, 15.) *A day of wrath is that day* (*Yom*); of the war of *Gog ana Magog,* here is written (*Yom*) (day) and it is written (Ex. 38, 19.) *On the day* (*Yom*) *of Gog's coming.*"[6]

Rabbi Jochanan in the name of R. Jose said: "To him who observes the Sabbath, with enjoyments, will be given boundless inheritance, as it is written (Is. 58, 14.) *Then shalt thou find delight in the Lord,* etc., *And I will cause thee to enjoy the inheritance of Jacob, thy father.* Not such inheritance as was promised to Abraham, (Gen. 13, 14) *Arise and walk through the land to its length and breadth,* and not as it was promised to Isaac (Ib. 26, 3.) *I will give thee all that this land contains,* but as it was promised to

לקטו כתיב. רבי זירא הוה בצע אכוליה שרותיה. א"ל רבינא לרב אשי והא מיחזי כרעבתנותא. אמר ליה כיון דכל יומא לא עביד והאידנא הוא דעביד לא מיחזי כרעבתנותא:

תנו רבנן כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת שלש. רבי חידקא אומר ארבע. אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו (שמות טז) ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאוהו בשדה. ר' חידקא סבר הני תלתא היום לבר מאורתא ורבנן סברי בהדי דאורתא. (דף קיח) א"ר שמעון בן פזי א"ר יהושע בן לוי משום בר קפרא כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות מחבלו של משיח ומדינה של גיהנם וממלחמת גוג ומגוג. מחבלו של משיח כתיב הכא יום וכתיב התם (מלאכי ג) הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' וגו'. מדינה של גיהנם כתיב הכא יום וכתיב התם (צפניה א) יום עברה היום ההוא. ממלחמת גוג ומגוג כתיב הכא יום וכתיב התם (יחזקאל לח) ביום בוא גוג:

אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלא מצרים שנאמר (ישעיה נח) אז תתענג על ה' וגו' והאכלתיך (ע"ב) נחלת יעקב אביך וגו' לא כאברהם שכתוב בו (בראשית יג) קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה ולא כיצחק שכתוב בו (שם כו)

5) See Kethuboth 112a, that it will be a terrible time for the entire world.
6) The inference here is drawn through the comparison of the word *Yom* (day).

Jacob (Ib. 28, 14.) *And thou shalt spread abroad, to the West, and to the East, to the North, and to the South.*"

R. Nachman b. Isaac said: "He will be saved from the subjugation of exile; for it is written (Is. 58, 14.) *And I will cause thee to tread upon the high places of the earth;* it is also written there (Deu. 33, 39.) *And thou shalt tread upon their high places.*"

R. Juda said in the name of Rab: "To him who observes the Sabbath, with enjoyment, will be granted his heart's desires, for it is said (Ps. 37, 4.) *And delight thyself in the Lord, and He will give thee the wishes of thy heart.* The word *delight* is not understood in its real meaning. Since it says (Is. 58, 13.) *And if thou call the Sabbath delight;* then we knew that it means delight of the Sabbath.

R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan said: "He who observes the Sabbath properly, according to its commandment, even if he worship idols, as did the generation of Enosh,[7] will be pardoned, for it is said (Is. 56, 2) *Happy is the man that ever doth thus,* etc., *by not violating it.* Do not read it, *M'chalelo* (violating it), but read it *Machul-lo* (pardoned) him)."[8]

R. Juda, in the name of Rab, said: "If Israel had strictly observed the first Sabbath, no nation or race would have been able to dominate over them, for it is said (Ex. 16, 27.) *And it came to pass on the seventh day, that there went out some of the people to gather* (*the Manna*) *but did not find them.* Immediately following is written: *Then came Amalek.*"

R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai, said: "If Israel would observe two Sabbaths, only, according to the strict requirements of the law, they would at once be redeemed, for it is written (Is. 56, 4.) *Thus saith the Lord unto the eunuchs that keep my Sabbaths,* and immediately following is written, *Even them will I bring to my holy mountain.*"

R. Jose said: "O, that my lot fall among those who eat three meals on the Sabbath." Again R. Jose said: "O, that my lot fall among those who finish *Hallel*[9] every day." Is it so? Has not the master said that he who finished Hallel every day is a scorner and a blasphemer? We mean that one should

כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל אלא כיעקב שכתוב בו (שם כח) ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה. רב נחמן בר יצחק אמר ניצול משיעבור עובדי כוכבים כתיב הכא והרכבתיך על במתי ארץ וכתיב התם (דברים לג) ואתה על במותימו תדרוך. ואמר רב יהודה אמר רב כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו שנא' (תהלים לז) והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך עונג זה איני יודע מה הוא כשהוא אומר (ישעיה נט) וקראת לשבת עונג הוי אומר זה עונג שבת. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודת כוכבים כאנוש מוחלין לו שנאמר (שם ט) אשרי אנוש יעשה זאת וגו' מחללו אל תקרי מחללו אלא מחול לו. א"ר יהודה אמר רב אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהם אומה ולשון שנא' שמות טז) ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט ולא מצאו וכתיב בתריה ויבא עמלק. א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי אלמלי משמרים ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים שנא' (ישעיה מ) כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וכתיב בתריה והביאותים אל הר קדשי וגו':

אמר רבי יוסי יהא חלקי מאוכלי ג' סעודות בשבת. א"ר יוסי יהא חלקי מגומרי הלל בכל יום. איני והאמר מר הקורא הלל בכל יום הרי

7) See Gen. 4, 26, and Rashi there.
8) *M'chalelo* divided in two means *Mechol*, "forgiven", and *Lo*, "to him."
9) The Grace—Chapters 113-118 of Psalms.

say it only as reciting the Psalms. Again R. Jose said: "O, that my lot fall among those who pray at dawn and sunset." R. Chiya b. Abba said in the name of R. Jochanan: "It is a meritorious act to pray at dawn and [evening] at sunset." R. Zeira said: "What is the passage for this? It is said (Ps. 72, 5.) *They shall fear Thee as long as the sun shineth and in the presence of the moon throughout all generations.*" Again R. Jose said: "O, that my lot fall among those who die of stomach trouble." Again R. Jose said: "O, that my lot fall among those who die while performing a meritorious act." Again R. Jose said: "O, that my lot fall among those who usher in the Sabbath at Tiberia and dismiss it at Sephori." Again R. Jose said: "O, that my lot fall among those who cause the resumption of study in the house of learning but not among those who cause a cessation of study in the house of learning." Again R. Jose said: "O, that my lot fall among those who solicit charity but not among those who distribute it." Again R. Jose said: "O, that my lot fall among those who are suspected without cause." R. Papa said: "I was once suspected without cause." Again R. Jose said: "I never said a word [about a fellowman] which I repudiated [when confronted by him]." Again R. Jose said: "I never acted contrary to the words of my colleagues. Although I know I am not a priest, still when my colleagues had asked me to go upon the platform, I did so." Again R. Jose said: "I never said a thing that I afterwards repented having said it."

R. Nachman said: "May it be credited to me, that I fulfilled the obligation of three meals on the Sabbath." And R. Juda said: "May it be credit to me that I fulfilled [the duty of] devotion in my prayers." R. Huna, the son of R. Joshua, said: "May it be credited to me that I never walked four cubits with an uncovered head." R. Shesheth said: "May it be credited to me that I fulfilled the commandment of *Tephilin.*" And R. Nachman said: "May it be credited to me that I fulfilled the commandment of *Tzitzith.*" R. Joseph asked R. Joseph, the son of Rabba, "Which commandment did thy father observe most strictly?" "The commandment of *Tzitzith,*" was his reply; "for, one day when my father was ascending the staircase, a thread of his *Tzitzith* was torn off, and he

זה מחרף ומגדף כי קאמרינן בפסוקי דזמרא. ואמר רבי יוסי יהא חלקי מהמתפללין עם דמומי חמה. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן מצוה להתפלל עם דמומי חמה. אמר רבי זירא מאי קרא (תהלים עב) ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים. וא"ר יוסי יהא חלקי ממתים בחולי מעיים דאמר מר רובן של צדיקים מתים בחולי מעיים. ואמר רבי יוסי יהא חלקי ממתים בדרך מצוה. ואמר רבי יוסי יהא חלקי ממכניסי שבת בטבריה וממוציאי שבת בציפורי. ואמר ר' יוסי יהא חלקי מיושבי בית המדרש ולא ממעמידי בית המדרש. ואמר רבי יוסי יהא חלקי מגבאי צדקה ולא ממחלקי צדקה. ואמר ר' יוסי יהא חלקי ממי שחושדין אותו ואין בו. אמר רב פפא לדידי חשדן ולא הוה בי. ואמר רבי יוסי מימי לא ראו קורות ביתי אימרי חלוקי. ואמר רבי יוסי מימי לא עברתי על חברי יודע אני בעצמי שאיני כהן אם אומרים לי חבירי עלה לדוכן אני עולה. ואמר רבי יוסי מימי לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי:

אמר רב נחמן תיתי לי דקיימית שלש סעודות בשבת. וא"ר יהודה תיתי לי דקיימית עיון תפלה. אמר רב הונא בריה דרב יהושע תיתי לי דלא מסגינא ד' אמות בגילוי הראש. אמר רב ששת תיתי לי דקיימית מצות תפילין. ואמר רב נחמן תיתי לי דקיימית מצות ציצית. אמר ליה רב יוסף לרב יוסף בריה דרבה אבוך במאי זהיר טפי. אמר ליה בציצית יומא חד הוה קא סליק בדרגא איפסיק ליה חוטא ולא נחית ואתה כמה דלא רמייה. ואמר אביי

did not leave the place until the thread was replaced." Abaye said: "May it be credited to me that whenever I noticed that a young scholar had finished a treatise of the Talmud (Fol. 119a) on that day I gave a banquet for the Rabbis." Raba said: "May it be credited to me that I always respected a learned man; whenever he came before me with a case, I never rested before I examined every possible defence." Mar b. R. Ashi said: "I feel that I am unfitted to judge a learned man because I love him as much as I do myself; and no man, of course, can see himself unjust." R. Chanina was accustomed to wrap himself on the Sabbath eve and arising would say: "Come with me and let us go out to meet Queen Sabbath."

R. Janai was accustomed to put on good clothes on the Sabbath eve and say: "Come bride, come bride."

Rabba b. R. Huna once came as a guest to the house of Rabba b. Nachman. They placed before him three *Sh'a* of flour made into fat cakes. "Didst thou know that I was coming [that thou didst prepare this]?" asked R. Huna of his host. Whereupon the host answered: "Art thou then better than the Sabbath concerning which it is written, (Is. 58, 13.) *And if thou calleth the Sabbath a delight?*"

R. Abba was accustomed to buy meat [for the Sabbath] for thirteen Istirith[10] from thirteen butchers and [before they came] he placed their money at the door saying to them: "Deliver your orders quickly, deliver your orders quickly [in order to receive the Sabbath in time]."

R. Abuhu was in the habit of sitting on an ivory chair to make a fire for the Sabbath. R. Anan [on Friday, while preparing for the Sabbath] would cover himself with a duster [to protect his garments]; for it was taught in the school of R. Ishmael: "The garments which a servant wears while cooking for his master, should not be worn when serving the master with a cup of wine at his table."

R. Safra, himself, singed a cow's head [for the Sabbath]. Raba, himself, salted fish. R. Huna, himself, lit the lamps. R. Papa, himself, prepared the wicks [for the oil lamp]. R. Chisda, himself, chopped wood. Rabba and R. Joseph themselves, used to split small pieces of wood [into kindling

10) A coin of six and one-half denarim.

תיתי לי דַבי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה (דף קיט) עבידנא יומא טבא לרבנן. אמר רבא תיתי לי דכי אתי צורבא מרבנן לקמאי לדינא לא מזיקנא רישא אבי סדיא כמה דלא מהפיכנא בזכותיה. אמר מר בר רב אשי פסילנא ליה לצורבא מרבנן לדינא מ"ט דחביב עלי כגופאי ואין אדם רואה חובה לעצמו. ר' חנינא מיעטף וקאי בפניא דמעלי שבתא אמר בואו ונצא לקראת שבת מלכתא:

רבי ינאי לביש מאני' מעלי שבתא ואמר בואי כלה בואי כלה: רבה בר רב הונא איקלע לבי רבה בר רב נחמן קריב ליה תלת סאוי טחיי. א"ל מי הוה ידעיתון דאתינא. א"ל מי עדיפת לן מינה דכתיב וקראת לשבת עונג. רבי אבא זבן בתליסר אסתירי פשיטי בשרא מתליסר טבחי ומשלים להו אצינורא דדשא ואומר להם אשור הייא אשור הייא. רבי אבהו הוה יתיב אתכתקא דשינא ומושיף נורא. רב ענן לביש גונדא דתנא דבי רבי ישמעאל בגדים שבשל בהם קדרה לרבו אל ימזוג בהם כוס לרבו. רב ספרא מחריך רישא. רבא מלח שיבוטא. רב הונא מדליק שרגי. רב פפא גדיל פתילתא. רב חסדא פרים סלקא. רבה ורב יוסף מצלחי ציבי. רבי זירא מצתת צתותי. רב נחמן בר יצחק מכתף ועייל מכתף ונפיק.

wood]. R. Zeira, himself, lit the kindling wood. R. Nachman b. Isaac was accustomed to place the Sabbath clothes and other things on his shoulder and carry them in. The things not necessary for the Sabbath he placed on his shoulder and carried out, saying: "If R. Ami or R. Assi would happen to come to visit me, would I not carry such things for them on my shoulder?" Some say that R. Ami and Assi, themselves, placed things on their shoulders and carried them in and out saying: "If R. Jochanan would happen to visit us, would we not carry things for him in this manner?"

Joseph, who honored the Sabbath, had a very rich neighbor. This neighbor was told by the Chaldeans (soothsayers) that all his wealth would eventually be eaten up by Joseph. The neighbor, therefore, sold his estate and with the proceeds bought a large diamond, which he fixed in his turban. One day, while crossing a bridge, a gust of wind blew his turban into the water and a fish swallowed it. This fish [being caught] was brought [to the market] on a Friday. "Who wants to buy fish to-day?" they inquired. They were told to go to Joseph, who honors the Sabbath and usually buys fish that day. So they brought the fish to him and he bought it. When the fish was cut up, the jewel was found and Joseph sold it for thirteen purses of gold denarim. When that old man met him, he said to Joseph: "He, who lends to the Sabbath (incurring additional expenses in its honor) the Sabbath will repay."

Rabbi asked R. Ishmael, the son of R. Jose, "What merited the rich people of Palestine who become so wealthy?" He answered thus: "Because they gave their tithes in due season, as it is said (Deu. 14, 22.) *Thou shalt tithe the tithe,* i. e., give tithes, in order that thou mayest become rich."[11] What merited the rich of Babylon [where people are exempt from tithes]?" "Because," said R. Ishmael, "they honor the Torah." "And what merited the rich of other countries that made them so wealthy?" "Because," said he, "they honored the Sabbath; for R. Chiya b. Abba said: 'I sojourned once with a wealthy man in Ludki, and I saw that they brought before him a golden table carried by sixteen men, and having sixteen silver links depending from it; in these links

11) *Asher* means "tithes" also "rich."

אמר אילו מקלעין לי ר' אמי ורבי אסי לא מכתפינן קמייהו. ואיכא דאמרי רבי אמי ורבי אסי מכתפי ועיילי מכתפי ונפקי. אמרו אילו מקלע לן ר' יוחנן מי לא מכתפינן קמיה:

יוסף מוקיר שבי. הוה ההוא עובד כוכבים בשבבותיה דהוו נפישי נכסיה טובא אמרו ליה כלדאי כולהו נכסי יוסף מוקיר שבי אכיל להו. אזיל זבנינהו לכולהו נכסי זבן בהו מרגניתא אותבה בסייניה. בהדי דקא עבר מברא אפרחיה זיקא שדייה במיא בלעיה כוורא. אסקוה אייתוה אפניא דמעלי שבתא אמרי מאן זבין כי השתא. א"ל זילו אמטיוהו לגבי יוסף מוקיר שבי דרגיל דזבין. אמטיוה ניהליה זבניה. קרעיה אשכח ביה מרגנית' זבניה בתליסר עיליתא דדינרי דדהבא. פגע ביה ההוא סבא אמר מאן דיזיף שבתא פרעיה שבתא. בעי מיניה רבי מרבי ישמעאל ברבי יוסי עשירים שבארץ ישראל במה הם זוכים. אמר ליה בשביל שמעשרין שנאמר (דברים יד) עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר. שבבבל במה הן זוכין. א"ל בשביל שמכבדין את התורה. ושבשאר ארצות במה הן זוכין. אמר ליה בשביל שמכבדים את השבת דאמר רבי חייא בר אבא פעם אחת נתארחתי אצל ב"ה בלודקיא והביאו לפניו שלחן זהב משוי ט"ז בני אדם וט"ז שלשלאות של כסף קבועות בו וקערות וכוסות וקיתוניות וצלוחיות קבועות

were fixed bowls, cups, pitchers and dishes, all filled with various kinds of victuals, and all sorts of rare fruits and spices. When setting the table, they said: *Unto the Lord belongs the earth with what filleth it* (Ps. 24, 1). And when they removed the table, they said *The heavens are the heavens of the Lord; but the earth hath he given to the children of men* (Ib. 115, 16). I said to him 'My son, how have you merited this prosperity?' He said to me: 'I was formerly a butcher, and I always selected the finest cattle to be slaughtered for the Sabbath.' I then said to him: 'Happy art thou for being so merited and blessed be the Lord who hath rewarded thee with all this.'"

The [Roman] Emperor once asked R. Joshua b. Chanina: "Why have the Sabbath meals a special taste?" "There is," he answered, "a certain flavor in our possession, called Sabbath, which we throw into it and this gives it its taste." "Give it to us," he begged of R. Joshua, whereupon R. Joshua said: "Only him who keepeth the Sabbath, doth it help, but it doth not help him who doth not keep the Sabbath."

The Resh Galutha[12] said to R. Hamnuna: "What is meant by the passage (Is. 58, 13.) *The holy day of the Lord honorable.* What does the word *honorable* signify?" R. Hamnuna said to him: "This refers to the Day of Atonement, on which there is neither eating nor drinking, hence the Torah says that thou shalt honor it with clean clothes." *And thou shalt honor it* (Ib.). Rab said: "This is intended to signify that on the Sabbath eve, the meal time shall be earlier than on the week days." Samuel said, however: "On the contrary it is intended to signify that the meal time should be later than usual."

The sons of R. Papa b. Abba questioned him: "How shall people such as we are, who have meat and wine every day of the week, distinguish the Sabbath day?" R. Papa replied: "If you are accustomed [to dine] early [on the week days] eat later [on the Sabbath] and if you have your usual meals late, have them earlier [on the Sabbath]."

R. Shesheth, in the summer, would cause the Rabbis [who came to listen to his Sabbath lectures] to sit where the sun shone earliest [in order that they might become

12) Chief of the Exile.

בו ועליו כל מיני מאכל וכל מיני מגדים ובשמים וכשמניחין אותו אומרים (תהלים כד) לה' הארץ ומלואה וגו' וכשמסלקים אותו אומרים (שם קטו) השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם. אמרתי לו בני במה זכית לכך. א"ל קצב הייתי וכל בהמה שהיתה נאה אמרתי תהא זו לשבת. אמרתי לו אשריך שזכית וברוך המקום שזיכך לכך:

א"ל קיסר לרבי יהושע בן חנינא מפני מה תבשיל של שבת ריחו נודף. א"ל תבלין אחד יש לנו ושבת שמו שאנו מטילין לתוכו וריחו נודף. א"ל תן לנו הימנו. א"ל כל המשמר את השבת מועיל לו ושאינו משמר את השבת אינו מועיל לו:

אמר ליה ריש גלותא לרב המנונא מאי דכתיב (ישעיה נח) לקדוש ה' מכובד. א"ל זה יום הכפורים שאין בו לא אכילה ולא שתיה אמרה תורה כבדהו בכסות נקיה. וכבדתו רב אמר להקדים. ושמואל אמר לאחר. א"ל בני רב פפא בר אבא לרב פפא כגון אנן דשכיח לן בישרא וחמרא כל יומא במאי נשנייה. א"ל אי רגילתו לאקדומי אחרוה אי רגילתו לאחורי אקדמוהו. רב ששת בקייטא מותיב להו לרבנן היכא דמטיא שמשא בסיסוא

מותיב להו לרבנן היכא דמטיא טולא כי תיכי דליקומו הייא:

(שם ע"ב) אמר רב המנונא כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכלו מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית שנא' ויכלו אל תקרי ויכולו אלא ויכלו. א"ר אלעזר מנין שהדבור כמעשה שנאמר (תהלים לג) בדבר ה' שמים נעשו:

אמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכלו שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם ומניחין ידיהם על ראשו ואומרים לו (ישעיה ו) וסר עונך וחטאתך תכופר. תניא ר' יוסי ברבי יהודה אומר שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם בערב שבת מבהכ"נ לביתו אחד טוב ואחד רע וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושולחן ערוך ומטתו מוצעת מלאך טוב אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך ומלאך רע עונה אמן בע"כ. ואם לאו מלאך רע אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך ומלאך טוב עונה אמן בע"כ:

אמר רבי אלעזר לעולם יסדר אדם שולחנו בערב שבת אף על פי שאינו צריך לכזית. אמר רבי חנינא לעולם יסדר אדם שולחנו במוצאי שבת אף ע"פ שאינו צריך אלא לכזית. חמין במוצאי שבת מלוגמא. פת חמה במוצאי שבת מלוגמא. רבי אבהו הוו עבדין ליה באפוקי שבתות עיגלא תילתא הוה אכיל מיניה כוליתא כי גדיל אבימי בריה א"ל למה לך לאפסודי

warm and leave early] and in the winter would seat the Rabbis in the shadow, so that they should become cold and very soon rise [to have their meals earlier].[13]

(Ib. b) R. Hamnuna said: "He who prays on the Sabbath eve and recites the prayer *Vayechulu*[14] (Gen. 2, 1-3) Scripture adds to his credit as if he had been a collaborator with the Holy One, praised be He! in the creation of the world; for it is said (Gen. 2, 1.) *Thus were finished,* etc. Do not read *Vayechulu* (were finished) but read it *Vayechalu* (they finished it)."[15]

R. Elazar said: "Whence do we learn that speaking is equivalent to doing? It is said (Ps. 33, 6.) *By the words of God, were the heavens made.*"

R. Chisda said in the name of Mar Ukba: "He who prays on the Sabbath eve and says *Vayechulu,* will be escorted by two ministering angels who will put their hands upon his head and will say to him *And thy iniquity is departed, and thy sin is forgiven* (Is. 6, 7)."

We are taught that R. Jose, the son of R. Juda, says: "Two ministering angels escort every man on the Sabbath eve to his house. One of them is an angel of good and the other an angel of evil. When the man comes home and finds the lamps kindled, the table set and the bed in order, the angel of good says: 'May the coming Sabbath be even as the present,' to which the angel of evil reluctantly is obliged to say *Amen!* But if all be in disorder, then the angel of evil says: 'May the coming Sabbath be even as the present,' to which the angel of good reluctantly is obliged to say *Amen!*"

R. Elazar said: "A man should always arrange his table for the Sabbath eve, even though he may not be hungry and eat no more than [a morsel] the size of an olive."

R. Chanina said: "A man should always arrange his table for the Sabbath eve, even though he need no more than [a morsel] the size of an olive." To drink warm water and to wash on the night following the Sabbath are wholesome. Warm bread on the night following the Sabbath is wholesome.

R. Abuhu was accustomed to have prepared for him a fat calf, of which he ate the kidneys (on the night following the Sabbath). When his son Abimi grew up, he said to his father: "Why should you waste

13) R. Shesheth was blind and therefore had to use that sign.

a whole calf for the sake of the kidneys? Let us leave the kidneys from the calf we are preparing, for the Sabbath eve." They did so, but a lion came and devoured the calf [that was spared].

R. Joshua b. Levi said: "He who answers *Amen Yehei Shemei Rabba Mebarach*[16] with all his fervor will cause any evil dispensation passed on him, to be torn (nullified); for it is said (Judg. 5, 2.) *When decreed punishments had been set aside in Israel, then did the people offer themselves willingly, Praise ye the Lord.* Why were *decreed punishments set aside?* Because *Praise ye the Lord.*"

R. Chiya b. Abba, in the name of R. Jochanan, said: "Even if there be some idolatry in him, he will also be forgiven; for it is written (Ib.) *When decreed punishments were set aside* (*Pra'oth*), and it is also written (Ex. 32, 25.) *That it had become unruly* (*Parua*)."

Resh Lakish said: "He who answers *Amen* with all his fervor will have the gates of Eden opened for him, as it is said (Is. 26, 2.) *Open ye the gates, that there may enter the righteous nation, which guardeth the truth.* Do not read *Shomer Emunim* (which guardeth the truth) but read it *Se'omrim Amen* (which say Amen)." What is the meaning of Amen? R. Chanina said: "The abbreviation of 'God, faithful king.'"

R. Juda, the son of R. Samuel, in the name of Rab, said: "Conflagration is not frequent excepting only where violation of the Sabbath is found; for it is said (Jer. 17, 27.) *But if ye will not hearken unto me to hallow the Sabbath day, and not to bear a burden, and to enter into the gates of Jerusalem on the Sabbath day, then will I kindle a fire in its gates, and it shall devour the palaces of Jerusalem and it shall not be quenched.*" What is meant by *And it shall not be quenched?* R. Nachman b. Isaac said: "It means 'At a time when men to quench it will not be accessible.'"

Abaye said: "Jerusalem would not have been destroyed, but for the sin of violating the Sabbath, for it is said (Ez. 22, 26.) *And from my Sabbaths do they turn away their eyes so that I am profaned among them.*"

R. Abuhu said: "Jerusalem would not have been destroyed had it not been for the sin that they ceased to read the *Sh'm'a* every morning and evening, for it is said (Is. 5,

כולי האי נשבוק כוליתא ממעלי שבתא. שבקוה ואתא ארי אכליה:

אמר רבי יהושע בן לוי כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו קורעים לו גזר דינו שנא׳ (שופטים ה) בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה׳. מה טעם בפרוע פרעות משום דברכו ה׳: רבי חייא בר אבא א״ר יוחנן אפילו יש בו שמץ של עבודת כוכבים מוחלים לו כתיב הכא בפרוע פרעות וכתי׳ התם (שמות לב) כי פרוע הוא. אר״ל כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן שנאמר (ישעית סו) פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים. אל תקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן. מאי אמן א״ר חנינא אל מלך נאמן:

אמר רב יהודה בריה דרב שמואל משמיה דרב אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת שנאמר (ירמיה יז) ואם לא תשמעו אלי לקדש את יום השבת ולבלתי שאת משא וגו׳. והצתי אש בשעריה ואכלה ארמנות ירושלים ולא תכבה. מאי ולא תכבה. אמר רב נחמן בר יצחק בשעה שאין בני אדם מצויין לכבותה. אמר אביי לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו בו את השבת שנא׳ (יחזקאל כב) ומשבתותי העלימו עיניהם ואחל בתוכם. א״ר אבהו לא חרבה ירושלים אלא בשביל שבטלו ק״ש שחרית וערבית שנאמר (ישעיה ה) הוי משכימי בבקר שכר ירדפו וגו׳ וכתיב והיה

11.) *Woe unto those that rise up early in the morning that they may run after strong drink*, etc., *And there are harp and psaltery timbrel and flute and wine and their drinking feasts, but the deeds of the Lord, they regard not. Therefore, are my people led into exile, for want of knowledge."*

R. Hamnuna said: "Jerusalem would not have been destroyed but for the sin that they ceased to teach small children, for it is said (Jer. 6, 11.) *Pour it out over the child in the street.* Why *pour it out?* Because *the child is in the street* [and not in school]."

R. Ulla said: "Jerusalem would not have been destroyed but for the sin of being devoid of shame, as it is said (Jer. 6, 15.) *They should have been ashamed, because they had committed an abomination; but they neither felt the least shame,"* etc. R. Isaac said: "Jerusalem would not have been destroyed but for the sin of making no distinction between great and small, as it is said (Is. 24, 2.) *And it shall be with the people as with the priest,* etc; immediately following which, is written, *Empty, emptied out shall be the land."*

R. Amram, the son of R. Simon b. Abba, in the name of R. Simon b. Abba, who spoke in the name of R. Chanina, said: "Jerusalem would not have been destroyed but for their sin in failing to admonish one another, as it is written (Lam. 1, 6.) *Her princes are become like harts that have found no pasture,* i. e., as the harts in a herd walk, one's head between the other's rump, so Israel of that generation pressed their faces into the ground and did not dare to admonish each other."

R. Juda said: "Jerusalem would not have been destroyed but for the sin of spurning scholars, as it is written (II Chr. 36, 16.) *But they had mocked at the messengers of God, and despised His words, and scorned His prophets, until the fury of the Lord arose against His people, till there was no remedy."* What is meant by *Till there was no remedy?* R. Juda, in the name of Rab, said: "It means this: 'Whoever spurns a scholar will find no remedy for his affliction.'" R. Juda, in the name of Rab, said: "What is meant by the passage (Ps. 105, 15.) *Touch not my anointed, and do my prophets no harm,* i. e., *Touch not my anointed,* refers to the school children,[17] *and Do my prophets no harm,* refers to the scholars."

כנור ונבל תוף וחליל ויין משתיהם ואת פעל ה' לא יביטו וכתיב לכן גלה עמי מבלי דעת. א"ר המנונא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו בה תינוקות של בית רבן שנאמר (ירמיה ו) שפוך על עולל בחוץ. מה טעם שפוך משום דעולל בחוץ:

אמר עולא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא היה לכם בושת פנים זה מזה שנאמר (ירמיה ו) הובישו כי תועבה עשו גם בוש לא יבושו וגו'. אמר רבי יצחק לא חרבה ירושלים אלא בשביל שהשוו קטן וגדול שנא' (ישעיה כד) והיה כעם ככהן וכתיב בתריה (שם) הבוק תבוק הארץ. אמר רב עמרם בריה דר"ש בר אבא א"ר שמעון בר אבא א"ר חנינא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה שנא' (איכה א) היו שריה כאילים לא מצאו מרעה מה איל זה ראשו של זה בצד זנבו של זה אף ישראל שבאותו הדור כבשו פניהם בקרקע ולא הוכיחו זה את זה. א"ר יהודה לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביזו בה תלמידי חכמים שנאמר (דה"ב לו) ויהיו מלעיבים במלאכי אלהים ובוזים דבריו ומתעתעים בנביאיו עד עלות חמת ה' בעמו עד לאין מרפא: מאי עד לאין מרפא. אמר רב יהודה אמר רב כל המבזה ת"ח אין לו רפואה למכתו. אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (תהלים קה) אל תגעו במשיחי ולנביאי אל תרעו. אל תגעו במשיחי אלו תינוקות של בית רבן: ולנביאי אל תרעו אלו תלמידי חכמים. אמר ריש לקיש משום רבי יהודה

17) See Kethuboth, that there was a custom to oil children's heads.

Resh Lakish in the name of R. Juda the Nasi said: "The world would not be sustained if it were not for the breath of [praise coming forth from] the school children." "What about mine and thine?" said R. Papa unto Abaye. Whereupon Abaye replied: "The breath [of praise] which comes forth from one who might have sinned is not like the breath [of praise] that is uttered by one who is incapable of committing sin."

Resh Lakish in the name of R. Juda the Nasi said further: "School children should not be withheld from school even by reason of the building of the Temple." Resh Lakish said to R. Juda, the Nasi: "Thus have I a tradition from my ancestors, and according to others, from your ancestors: 'Every town which has no school for children will eventually be destroyed.'" Rabina said [the tradition was]: "It shall be placed under the ban [until a school is provided]."

And Raba said further: "Jerusalem would not have been destroyed were it not because men of faith ceased to exist, as it is said (Jer. 5, 1.) *Roam about through the streets of Jerusalem and see now, and notice, and search in its broad places; and if ye can find one man, if there be one that executeth justice, that searcheth for truth, then I shall pardon it.*" Is it so? Has not R. Ketina said: "Even at the period of Jerusalem's downfall (of her moral decay) men of faith did not fail her, as it is said (Is. 3, 6.) *When a man will seize his brother in the house of his father [saying] thou hast a nice garment, thou shalt be our ruler,* (Fol. 120a) i. e., things which cause people to hide themselves under cover, like a garment, seem to be well under thy hand (thou art a scholar). *And let this stumbling be under thy hand,* (Ib.) i. e., things of which a man never gets at the true sense unless he first stumbles over it (the Torah) let this be under thy hand; (*Yisa*) *He will lift up his hand on this day, saying I will not be a chief,* etc., (Ib.) i. e., the words, *He will lift up his hand,* apply to nothing else but to swearing and so it says (Ex. 20, 7.) *Thou shalt not lift up thy hand to swear in the name of God.*

*I will be a chief,* (Ib.) i. e., I will not be confined in the house of study. *And in my house is neither bread nor clothing,* i. e., I master neither Scripture nor Mishnah nor Gemara." [Hence it shows that they were

נשיאה אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן. א"ל רב פפא לאביי דידי ודידך מאי. אמר ליה אינו דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא. ואמר ר"ל משום רבי יהודה נשיאה אין מבטלין תינוקות של בית רבן אפי' לבנין בית המקדש. אמר ליה ר"ל לר' יהודה נשיאה כך מקובלני מאבותי ואמרי לה מאבותיך כל עיר שאין בה תינוקות של בית רבן מחריבין אותה. רבינא אמר מחרימין אותה. ואמר רבא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שפסקו ממנה אנשי אמנה שנאמר (ירמיהו ה) שוטטו בחוצות ירושלים וראו נא ודעו וגו' אם יש עושה משפט מבקש אמונה וגו'. איני והאמר רב קטינא אפילו בשעת כשלונה של ירושלים לא פסקו ממנה אנשי אמנה שנאמר (ישעיה ג) כי יתפש איש באחיו בית אביו שמלה לכה קצין תהיה לנו. דברים שבני אדם מתכסין בהם כשמלה ישנן תחת ידך. (שם) והמכשלה הזאת תחת ידך. (ד' קכ) דברים שאין בני אדם עומדין עליהם אלא אם כן נכשלים בהם ישנן תחת ידך. קצין תהיה לנו ישא ביום ההוא לאמר לא אהיה חובש וגו' אין ישא אלא לשון שבועה וכן הוא אומר (שמו' כ) לא תשא את שם ה' לא אהיה חובש לא אהיה מחובשי עצמן בבית המדרש ובביתי אין לחם ואין שמלה שאין בידי לא מקרא ולא משנה ולא גמרא. ממאי דילמא שאני התם דאי אמר להו גמרינא אמרי ליה אימא

truthful]. Perhaps in that case, it is different, because if he would say 'I did learn,' people might ask him, 'Tell us what you know?' [Therefore he is bound to tell the truth]. But he might say that he learned and forgot it. [Thus no one will be able to contradict him]. Why does he say that he never knew a thing? [We must therefore, say that they really were trustworthy]. This is not difficult to explain. Rab deals with trustworthy men in business affairs and R. Ketina deals with men faithful in affairs of learning.

(Fol. 121a) Our Rabbis taught that a fire once broke out in the court of Joseph b. Simai, at Beth-he'an, and the military camp of Sephoris sent men to extinguish it because he was the treasurer of the royal administrator. But Joseph did not allow them to do so on account of the Sabbath.[18] By a miracle it began to rain, and the fire was extinguished. That evening Joseph sent to each man [who came to help him] two *Selaim*.[19] When the sages heard of this thing, they said: "It was not at all necessary to stop them from doing it, because we are taught (in a Mishnah), 'When a non-Jew comes to extinguish fire, the owner need not tell him either to extinguish or not to extinguish, because there is no commandment compelling a non-Jew to keep the Sabbath.'"

## CHAPTER EIGHTEEN

(Fol. 127a) R. Jochanan said: "Great is hospitality even more than early attendance at the place of learning, for the Mishnah teaches us: 'For hospitality and for the attendance at the house of study,' putting the two on a par." The Nehardaen and R. Dimi said that hospitality is a greater virtue even than to visit a place of study, for the Mishnah mentions "hospitality" first and then "attendance at the place of study."

R. Juda, in the name of Rab, said: "Hospitality is a greater virtue than receiving the *Shechina,* for it is written (Gen. 18, 3.) *And he said, My Lord, if now I have found favor in thine eyes, pass not away, I pray Thee.*" R. Elazar said: "Come and see, that the nature of the Holy One, praised be He! is unlike that of frail man! The nature of a frail man is that an insignificant person would not dare say to a great man 'Stay here until I return,' whereas to the Holy One, praised be He! Abraham said, *My Lord, if*

לן. הוה ליה למימר גמר ושכח מאי לא אהיה חובש כלל. ל"ק כאן בד"ת כאן במשא ובמתן:

(דף קכא) ת"ר מעשה ונפלה דליקה בחצרו של יוסף בן סימאי בשאן ובאו אנשי גסטרא של צפורי לכבותה מפני שאפוטרופוס של מלך היה ולא הניחן מפני כבוד השבת ונעשה לו נס וירדו גשמים וכבו. לערב שגר לכל אחד מהם ב' סילעין ולאפרכוס שבהם ג'. וכששמעו חכמים בדבר אמרו לא היה צריך לכך שהרי שנינו עובד כוכבים שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה מפני שאין שביתתו עליהם:

(שם ע"ב) אבא בר מרתא דהוא אבא בר מניומי הוו מסקי ביה דבי ריש גלותא זוזי אייתוהו קא מצערי ליה הוה שדי רוקא אמר להו ריש גלותא אייתו מנא סחיפו עלויה. א"ל לא צריכתו הכי אמר רב יהודה רוק דורסו לפי תומו. אמר להו צורבא מרבנן הוא שבקוהו:

## מפנין פרק שמונה עשר

(דף קכז) אמר ר' יוחנן גדולה הכנסת אורחים כהשכמת בית המדרש דקתני מפני האורחים ומפני ביטול בית המדרש. ורב דימי מנהרדעא אמר יותר מהשכמת בית המדרש דקתני מפני האורחים והדר ומפני ביטול בית המדרש. אמר רב יהודה אמר רב גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני השכינה דכתיב (בראשית יח) ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור וגו'. אמר רבי אלעזר בוא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם. מדת בשר ודם אין קטן יכול לומר לגדול המתן עד שאבא אצלך ואלו בהקב"ה כתיב ויאמר

*now I have found favor in thine eyes, pass not away."*

R. Juda b. Shila, in the name of R. Assi, who spoke in the name of R. Jochanan, said: "The interest on six things man enjoys in this world, while the principal remaineth for him in the world to come, viz., hospitality, visiting the sick, calculation of the efforts of prayer [expecting the granting of his demands], early attendance at the place of learning, rearing children to the study of the Torah, and judging his associate [in doubtful acts] with an inclination in his favor." Is this really so? Are we not taught [in a Mishnah]: "These are the things of which a man enjoys the interest for his reward in this world, while the principal remaineth for him for the world to come? viz., honoring one's father and mother, the practice of loving kindness, making peace between a man and his associate, and above all, the study of the Torah." Are these not the only things? Nay, the six things mentioned before are included with those subsequently enumerated.[1]

(Ib. b) Our Rabbis taught: "He who judges his associates [in questionable acts] with an inclination in his favor, will be judged with favor [from above]. It happened once that a man who came from upper Galili hired himself to a master in the southern part, for a term of three years. On the eve of the Day of Atonement when his term expired the workman said to his master: 'Give me my wages so that I may return home and support my wife and children.' The master replied: 'I have no money just now.' 'Then give me my money's worth in grain,' said the man. The master responded: 'I have none.' Again the hired man begged him: 'Give me then my money's worth in land.' 'I have none,' the master answered. 'Give me then the amount in cattle,' he said, but the master again refused saying, 'I have none.' 'Give me my money's worth in furniture,' the man pleaded. 'I have none,' was the reply. The man then put his bundle on his back and went away sorrowfully. After the holiday the master took the wages of the hired man and in addition, three asses, one laden with foodstuffs, the second with liquors and the third with spices and went to the hired man's house in Galili. After they ate and drank together, the master paid him his

אדני אם נא מצאתי חן בעיניך וגו'. אמר רב יהודה בר שילא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן ששה דברים אוכל אדם פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן הכנסת אורחים ובקור חולים ועיון תפלה והשכמת בית המדרש והמגדל בניו לתלמוד תורה והדן את חבירו לכף זכות. איני והא אנן תנן אלו דברים שאדם עושה אותן אוכל פירותיהם בעולם הזה וקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן כבוד אב ואם וגמילות חסדים והבאת שלום בין אדם לחבירו ותלמוד תורה כנגד כולם הני אין מידי אחרינא לא. הני נמי בהני שייכי. (ע"ב) תנו רבנן הדן את חבירו לכף זכות דנין אותו לזכות. ומעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל ב"ה אחד בדרום ג' שנים. ערב יום הכפורים אמר ליה תן לי שכרי ואלך ואזון את אשתי ובני. אמר לו אין לי מעות. א"ל תן לי פירות. א"ל אין לי. תן לי קרקע. אין לי. תן לי בהמה. אין לי. תן לי כרים וכסתות. אין לי. הפשיל כליו לאחוריו והלך לביתו בפחי נפש. לאחר הרגל נטל ב"ה שכרו בידו ועמו משוי ג' חמורים אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים והלך לו לביתו. אחר שאכלו ושתו נתן לו

1) The first, second and third are included in practice of loving kindness. The third, fourth and fifth are included in studying the Torah, and the sixth in making peace between man and his associate.

wages and asked him: 'When I told thee that I had not the money to pay thy wages, what didst thou suspect me of?' The man said: 'I thought perhaps thou hadst come across a bargain and hadst paid out all thy ready money.' 'And when thou asked me to give thee thy money's worth in cattle and I answered thee that I had no cattle, of what didst thou suspect me then?' 'I thought perhaps thou hadst leased it to others and couldst not touch it.' 'And when I said to thee I have no fruit, of what didst thou suspect me then?' 'I thought perhaps thou hadst not yet paid the tithes.[2] 'And when I said to thee that I have no furniture, of what didst thou suspect me then?' 'I thought perhaps thou hadst dedicated all thy possessions unto Heaven.' Then said the master: 'I swear to thee, that such was really the case; I had made a vow to give away all my possessions because my son Hurkanius did not want to study the Torah. Afterwards, when I came to my associates in the South, they released me from my vow. And as thou didst judge me with favor, so may God judge thee favorably."

(Fol. 129b) R. Nachman b. Isaac in the name of Rabba b. Abuhu, who speaks in the name of Rab, said: "All that is mentioned in the chapter of reproof[3] may be done for a woman in confinement on the Sabbath, as it is said (Ez. 16, 4.) *And as for thy birth, on the day thou wast born, thy navel was not cut nor wast thou washed in water to be cleansed, and thou wast not rubbed with salt, nor wrapt in swaddling clothing,* i. e., *And as for thy birth, on the day thou wast born,* from this we may infer that one may assist in the birth of a child on the Sabbath; *Thy navel was not cut,* we infer that the navel may be cut on the Sabbath. *Nor wast thou washed in water,* we infer from this that a child just born may be washed on the Sabbath. *And thou wert not rubbed with salt,* we infer from this that a child just born may be rubbed with salt on the Sabbath. *Nor wrapt in swaddling clothes,* we infer that a child just born may be wrapt in clothes on the Sabbath.

שכרו. אמר ליה בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרתי אין לי מעות במה חשדתני. אמרתי שמא פרקמטיא בזול נזדמן לך ולקחת מהן. ובשעה שאמרת לי תן לי בהמה ואמרתי אין לי בהמה במה חשדתני. אמרתי שמא מושכרת ביד אחרים. בשעת שאמרת לי תן לי קרקע ואמרתי לך אין לי קרקע במה חשדתני. אמרתי שמא מוחכרת ביד אחרים היא. ובשעה שאמרתי לך אין לי פירות במת חשדתני. אמרתי שמא אינן מעושרין. ובשעה שאמרתי לך אין לי כרים וכסתות במה חשדתני. אמרתי שמא הקדיש כל נכסיו לשמים. אמר ליה העבודה כך היה הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה וכשבאתי אצל חבירי בדרום התירו לי את נדרי ואתה כשם שדנתני לזכות כך המקום ידין אותך לזכות:

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבהו אמר רב כל האמור בפרשת תוכחה עושין לחיה בשבת שנא' (יחזקאל טז) ומולדותיך ביום הולדת אותך לא כרת שרך ובמים לא רחצת למשעי והמלח לא המלחת והחתל לא חתלת. ומולדותיך ביום הולדת מכאן שמילדין את הולד בשבת: לא כרת שרך מכאן שחותכין הטבור בשבת. ובמים לא רחצת למשעי מכאן שרוחצין הולד בשבת. והמלח לא המלחת מכאן שמולחין הולד בשבת. והחתל לא חתלת מכאן שמלפפין הולד בשבת:

2) Fruit of which tithes have not yet been set aside, must not be used to pay debts.
3) Lev. 26, 3-46; Deu. 28.

## CHAPTER NINETEEN

(Fol. 130a) We are taught that Rabban Simon b. Gamaliel says: "Every commandment which Israel took upon themselves with joy as for instance, circumcision, concerning which it is written (Ps. 119, 162.) *I am rejoiced over Thy promise,* is still observed with joy; but all such commandments which were received with discord, as for instance, the law of incest, concerning which it is written (Num. 11, 10.) *And Moses heard the people weep according to their families,* i. e., on account of the family establishments (intermarriages), is still observed reluctantly; for there is no marriage contract at which the parties do not quarrel."

We are taught that R. Simon b. Elazar said: "Every commandment for which Israel was ready to die [when a prohibitory decree was promulgated for its observance] as for instance the decree of idolatry and *Milah* (circumcision) are still punctually observed; but all those commandments for which Israel was not ready to die, as for instance *Tephilin,* are but feebly observed nowadays; for R. Janai said, '*Tephilin* requires a clean body such as Elisha, the man of wings, possessed.'" What is meant by a clean body? Abaye said, "It means literally a clean body." But Raba said, "Not to become drowsy while wearing the *Tephilin.*" And why was he called the man of wings? The government of Edom had once decreed against Israel, that whoever would wear *Tephilin* on his head, would be punished by piercing out his marrow. Elisha put on his *Tephilin* and went out on the street. A Quaestor[1] saw him [wearing the *Tephilin*] and Elisha fled before him. The officer pursued him. When he was caught, R. Elisha removed them from his head and kept the *Tephilin* in his hand. "What have you in your hand?" was the Quaestor's question? "Wings of a dove," replied Elisha. The Quaestor stuck out his hand to investigate and he found them to be wings of a dove; therefore he was called 'Elisha, the man of the dove wings.' Why did he choose to say wings of a dove? Because Israel is likened to a dove, as it is said (Ps. 68, 14.) *The wings of the dove covered with silver and her pinions shining with flaming gold,* i. e., just as the dove defends herself with her wings [not with

1) A military adjutant, or an inquisitor.

## רבי אליעזר פרק תשעה עשר

תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר כל מצוה שקבלו ישראל עליהם בשמחה כגון מילה דכתיב (תהלים קיט) שש אנכי על אמרתך וגו׳ עדיין עושין אותה בשמחה וכל מצוה שקבלו עליהם בקטטה כגון עריות דכתיב (במדבר יא) וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו. על עסקי משפחותיו עדיין עושין אותה בקטטה דליכא כתובה דלא רמו בה תיגרא:

תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר כל מצוה שמסרו ישראל עצמן עליה למיתה בשעת הגזירה כגון עבודת כוכבים מילה עדיין היא מוחזקת בידם. וכל מצוה שלא מסרו ישראל עצמן עליה למיתה כגון תפילין עדיין היא מרופה בידם דאמר רבי ינאי תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים. מאי היא. אמר אביי שלא יפיח בהם. רבא אמר שלא יישן בהם. ואמאי קרו ליה אלישע בעל כנפים שפעם אחת גזרה המלכות גזירה על ישראל שכל המניח תפילין על ראשו יקרו את מוחו והיה אלישע מניח תפילין ויצא לשוק וראהו קסדור אחד ורץ מלפניו ורץ אחריו כיון שהגיע אצלו נטלם מראשו ואחזן בידו. אמר ליה מה בידך. א"ל כנפי יונה. פשט את ידו ונמצאו בה כנפי יונה לפיכך היו קורין אותו בעל

her beak] so does Israel defend itself by its Torah.

כנפים. ומ"ש כנפי יונה דא"ל ולא א"ל שאר עופות משום דדמיא כנסת ישראל ליונה שנאמר (תהלים סח) כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ מה יונה זו כנפיה מגינות עליה אף ישראל מצות מגינות עליהם:

(Fol. 133b) We are taught: *He is my God and I will beautify Him* (Ex. 15, 2), i. e., beautify yourself before Him with commandments; make a beautiful *Succah,* a beautiful *Lulab* (palm tree on Tabernacles), a beautiful *Sophar* (kornet), beautiful *Tzitzith* and a beautiful Torah, and write the Torah with good ink, with a good pen, with an artistic scribe, and wrap it around with handsome ribbons. Abba Saul said: *"I will beautify Him,* means just as He is merciful and gracious, so shalt thou be merciful and gracious."

(דף קלג ע"ב) תניא (שמות טו) זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה ציצית נאה ס"ת נאה וכתוב לשמו בדיו נאה בקולמוס נאה בלבלר אומן וכורכה בשיראין נאין. אבא שאול אומר ואנוהו הוי דומה לו מה הוא חנון ורחום אף אתה היה חנון ורחום:

(Fol. 134a) Abaye said: "My mother told me that if an infant appears red all over his body, it is a sign that the blood is not absorbed within the organs of the body, and hence circumcision should be postponed until the blood be absorbed within him. If an infant has a yellow or greenish appearance, it is a sign that he is impoverished of blood and circumcision should be postponed until he becomes richer of blood, for it was taught that R. Nathan said: 'I once went to the sea towns and there appeared before me a woman whose first and second sons both had died in consequence of circumcision. She brought to me her third son and when I looked at him, I noticed that he was quite red. I told her to postpone [the circumcision] until the blood should be absorbed within him. She did so and then circumcised him, and the child lived. The child was then named after me 'Nathan, the Babylonian.' At another occasion, I came to the country of Cappadocia and there appeared before me a woman whose first and second sons both had died in consequence of circumcision. And the third she brought to me. Noticing that he had a greenish appearance, I looked at him and said that he did not have [sufficient] blood for circumcision, so I told her to wait until the child should have sufficient blood. She did so, and the child was circumcised and lived. She named him after me and called the child 'Nathan, the Babylonian.'"

ואמר אביי אמרה לי אם האי ינוקא דסומק דאכתי לא איבלע ביה דמא ליתרחו ליה עד דאיבלע ביה דמא ולימהליה. דירוק דאכתי לא נפל ביה דמא ליתרחו עד דנפל בית דמא ולימהליה דתניא אמר רבי נתן פעם אחת הלכתי לכרכי הים ובאתה אשה א' לפני שמלה בנה ראשון ומת שני ומת שלישי הביאתו לפני ראיתיו שהוא אדום אמרתי לה המתיני לו עד שיבלע בו דמו המתינה לו עד שנבלע בו דמו ומלה אותו וחיה והיו קורין אותו נתן הבבלי על שמי. שוב פעם אחת הלכתי למדינת קפודקיא ובאתה אשה אחת לפני שמלה בנה ראשון ומת שני ומת שלישי הביאתו לפני ראיתיו שהוא ירוק הצצתי בו ולא ראיתי בו דם ברית אמרתי לה המתיני לו עד שיפול בו דמו והמתינה לו ומלה אותו וחיה והיו קורין אותו נתן הבבלי על שמי:

## CHAPTER TWENTY

## תולין פרק עשרים

(Fol. 138b) Rab said: "There will be a time in the future when the Torah will be forgotten by Israel, as it is said (Deu. 28,

אמר רב עתידה תורה שתשתכח מישראל שנאמר (דברים כ) והפלא ה' את מכותך הפלאה

59.) *Then will the Lord render wonderful thy plagues.* I do not know what the word *Hafla'ah* (wonderful) means. But when it is said (Is. 29, 14.) *Therefore, behold, I will do yet further a marvelous work with the people doing wonder on wonder* (*Haflei Vafele*)*; so that the wisdom of their wise men shall be lost and the understanding of their prudent men shall be hidden.* I understand that *Hafla'ah* refers to the Torah."

Our Rabbis taught: When our Rabbis entered the *Kerem* (college) of Jamnia, they said: 'There will be a time when the Torah will be forgotten by Israel, as it is said (Amos 8, 11.) *Behold, days are coming, saith the Lord God, when I will send a famine in the land; not a famine for bread, nor a thirst for water, but to hear the words of the Lord. And they will wander about from sea to sea, and from the North even to the East, they will roam about to seek the word of the Lord; but they shall not find it. The words of the Lord,* alludes to Halacha (laws); *The words of the Lord,* refers to the end of the exile (Messiah); by *The word of the Lord,* is meant Prophecy."

We are taught that R. Simon b. Jochai said: "God forbid that the Torah be forgotten by Israel, for it is said (Deu. 31, 21.) *For it shall not be forgotten out of the mouth of their seed.* How then can the previous passage, *They will roam about to seek the word of the Lord, but they shall not find it,* be upheld? It means they shall not find a perfect uncontested Halacha; nor a Mishnah beyond refutation any longer in one place."

(Fol. 139a) We are taught that R. Jose b. Elisha said: "If thou seest a generation in which many troubles come, go and investigate the Judges of Israel, for it is said (Micah 3, 9.) *Hear this, I pray you, O ye heads of Jacob, and ye princes of the house of Israel, that abhor justice, and make crooked all that is straight.* And it is further written; *They built up Zion with bloody guilt, and Jerusalem with wrong. Her chiefs judge for bribes, and her priests teach for reward, and her prophets divine for money, and yet will they lean upon the Lord,* etc. They are all wicked, yet they all lean upon Him who created the world with his command. Therefore will the Holy One, praised be He! bring upon them three misfortunes for the three sins of which they are guilty; as it is said (Ib. ib. 12.)

זו איני יודע מה, וכשהוא אומר (ישעיה כט) לכן הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר הוי אומר הפלאה זו תורה. (דף קלח) תנו רבנן כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשתכח מישראל שנאמר (עמוס ח) הנה ימים באים נאם ה' אלהים והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דבר ה' וכתיב (שם) ונעו מים עד ים ומצפון ועד מזרח ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו. דבר ה' זו הלכה. דבר ה' זו הקץ. דבר ה' זו נבואה:

תניא ר"ש בן יוחאי אומר חס ושלום שתשתכח תורה מישראל שנא' (דברים לא) כי לא תשכח מפי זרעו. אלא מה אני מקיים ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו. שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד:

(דף קלט) תניא רבי יוסי בן אלישע אומר אם ראית דור שצרות רבות באות עליו צא ובדוק בדייני ישראל שכל פורענות שבאה לעולם לא באה אלא בשביל דייני ישראל שנא' (מיכה ג) שמעו נא זאת ראשי בית יעקב וקציני בית ישראל המתעבים משפט ואת כל הישרה יעקשו וכתיב (שם) בונה ציון בדמים וגו' ראשית בשוחד ישפוטו וכהניה במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסומו ועל ה' ישענו וגו'. רשעים הם אלא שתלו בטחונם במי שאמר והיה העולם. לפיכך מביא הקב"ה עליהם שלשה פורעניות כנגד ג' עבירות שבידם

*Therefore for your sake, shall Zion be ploughed up as a field, and Jerusalem shall become ruinous heaps, and the mount of the house, forest-covered high places.* And the Holy One, praised be He! will not cause the *Shechina* to rest in Israel until such wicked judges and officers shall be destroyed from Israel, as it is said (Is. 1, 25.) *And I will turn my hand against thee, and purge away as with lye thy dross,* etc. *And I will restore thy judges as at the first, and thy counsellors as at the beginning."*

Ulla said: "Jerusalem will not be redeemed except through righteousness, as it is said (Ib. ib. 27.) *Zion shall be rdeemed through justice, and her converts through righteousness."*

R. Papa said: "When the haughty will cease to exist, then the magicians (Sadducees) will cease; when the corrupt judges will cease, then also will the bribed officers cease to exist. When the haughty will cease, then will the magicians cease to exist, as it is said (Ib. ib. 25.) *And I will purge away, as with lye thy dross* etc. When the corrupt judges will cease to exist, then also will the bribed officers cease, for it is written (Zeph. 3, 15.) *The Lord hath removed thy punishment, he hath cleared away thy enemy."*

R. Malai, in the name of R. Eliezer, the son of R. Simon, said: "What is meant by the passage (Is. 14, 5.) *Broken hath the Lord the staff of the wicked, the sceptre of rulers? The staff of the wicked,* refers to the judges who make themselves a staff (of support) to their sextons; *The sceptre of rulers,* refers to the learned men that are in the families of the wicked judges."[1]

Mar Zutra said: "This refers to teachers who give instruction in communal laws to ignorant disciples, who afterwards become judges [incapable of judging rightfully]."

R. Elazar b. Malai, in the name of Resh Lakish, said: "What is meant by the passage (Is. 59, 3.) *For your hands are defiled with blood and your fingers with iniquity; your lips have spoken falsehood, and your tongue uttereth deception? For your hands are defiled with blood,* refers to the judges. *And your fingers with iniquities,* refers to the scribes of the judges [who write false documents] *Your lips have spoken falsehood,* refers to the attorneys [who teach people to plead falsely]. *And your tongue uttereth deception,* refers to the litigants themselves."

שנאמר (מיכה ג) לכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלים עיים תהיה והר הבית לבמות יער ואין הקב"ה משרה שכינתו על ישראל עד שיכלו שופטים ושוטרים רעים מישראל שנאמר (ישעיה א) ואשיבה ידי עליך ואצרוף כבור סיגיך ואסירה כל בדיליך ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועציך כבתחלה. אמר עולא אין ירושלים נפדית אלא בצדקה שנאמר (שם) ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה. אמר רב פפא אי בטלי יהירי בטלי אמגוש אי בטלי דייני בטלי גזורפטי; אי בטלי יהירי בטלי אמגוש. דכתיב (שם) ואצרוף כבור סיגיך וגו'. אי בטלי דייני בטלי גזורפטי דכתיב (צפניה ג) הסיר ה' משפטיך פנה אויביך: אמר רבי מלאי משום רבי אליעזר בר' שמעון מאי דכתיב (ישעיה יד) שבר ה' מטה רשעים שבט מושלים. שבר ה' מטה רשעים אלו הדיינים שנעשו מקל לחזניהם שבט מושלים אלו תלמידי חכמים שבמשפחות הדיינים. מר זוטרא אמר אלו תלמידי חכמים שמלמדים הלכות צבור לדייני בור. ואמר ר' אלעזר בן מלאי משום ריש לקיש מ"ד (שם נט) כי כפיכם נגואלו בדם ואצבעותיכם בעון שפתותיכם דברו שקר לשונכם עולה תהגה. כי כפיכם נגואלו בדם אלו הדיינים. ואצבעותיכם בעון אלו סופרי הדיינין. שפתותיכם דברו שקר אלו עורכי הדיינין. ולשונכם עולה תהגה אלו בעלי דינין:

1) They compel the scholar to explain reluctantly their execution to be according to law.

R. Malai, in the name of R. Isaac, said further: "Since the day when Joseph departed from his brothers, he tasted no wine, as it is written (Gen. 47, 26.) *And on the crown of the head of him who was separated from his brother.*" R. Jose b. Chanina said: "The brothers of Joseph also did not taste wine, for it is said (Ib. 43, 34.) *And they drank and were merry with him.* We infer that without him they did not drink." But the former (R. Malai) holds this refers to being drunk but not to tasting.

R. Malai further said: "As a reward [due to Aaron] for, *And when he sees thee, he shall be glad in his heart* (Ex. 4, 14), he was given the *Choshen Hamishpat*[2] on his heart."

אמר רבי מלאי משום ר׳ יצחק מגדלאה מיום שפירש יוסף מאחיו לא טעם טעם יין דכתיב (בראשית מט) ולקדקד נזיר אחיו. רבי יוסי בר חנינא אומר אף הם לא טעמו טעם יין דכתיב (שם מג) וישתו וישכרו עמו מכלל דעד האידנא לא הוה שכרות. ואידך שכרות הוא דלא הוה שתיה מיהא הוה. ואמר ר׳ מלאי בשכר (שמות ד) וראך ושמח בלבו זכה לחשן המשפט על לבו:

## CHAPTER TWENTY-TWO

## חבית פרק שנים ועשרים

(Fol. 145b) R. Chiya b. Abba and R. Assi were once sitting before R. Jochanan, while R. Jochanan took a nap. R. Chiya b. Abba asked R. Assi: "Why were the fowls of Babylon so fat?" R. Assi answered him: "Why? Go to the desert of Aza (in Palestine) where I will show thee still fatter ones." Again asked R. Chiya b. Abba: "Why are the Babylonians so joyous during the festivals?" "Because," answered he, "they are poor."[1] "Why are the disciples of Babylon so well dressed?" inquired R. Chiya b. Abba again; "Because," said R. Assi, "they are not so well versed in the Torah as are the Palestinian scholars [and are therefore well dressed to command respect]." "Why do the Babylonians appear to be filthy?" "Because," answered R. Assi, "they eat abominable and creeping things."[2] At that moment R. Jochanan awoke and said to them: "Youngsters! Have I not warned you [to keep in your mind the passage] (Pr. 7, 4.) *Say unto wisdom, thou art my sister,* which means, if a thing is as certain to thee as the fact that thou canst not marry thine own sister, then say it; otherwise, thou shalt not say it." "Let then the master explain to us some of the above matters," said they. Whereupon R. Jochanan said: "The reason why the fowls of Babylon are so fat is, because they were never driven away from their homes, as it is said (Jer. 48, 11.) *Mo'ab was never*

(דף קמה ע״ב) יתיב רבי חייא בר אבא ורבי אסי קמיה דרבי יוחנן ויתיב רבי יוחנן וקא מנמנם א״ל רבי חייא בר אבא לר׳ אסי מפני מה עופות שבבבל שמנים. א״ל כלך למדבר עזה ואראך שמנים מהם. מפני מה מועדים שבבבל שמחים. מפני שהם עניים. מפני מה ת״ח שבבבל מצויינים. לפי שאינן בני תורה. מפני מה בבליים עובדי כוכבים מזוהמים מפני שאוכלים שקצים ורמשים. איתער בהו רבי יוחנן אמר להו דרדקי לא כך אמרתי לכם (משלי ז) אמור לחכמה אחותי את אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך אמרהו ואם לאו אל תאמרהו. אמרו ליה ולימא לן מר איזה מהם. מפני מה עופות שבבבל שמנים מפני שלא גלו שנא׳ (ירמיה מח) שאנן מואב

2) The breastplate of Judgment (See Ex. 28, 29).

1) During the entire year they have little to eat or drink but have to work hard, while during the festivals they eat and drink and rest, and therefore they take advantage of it.

2) All things which are ritually unclean if eaten affect strongly the character as well as the appearance, as is written (Lev. 11), *And ye shall not make yourselves unclean with them, that you shall be defiled thereby.*

*at ease from his youth, and he was resting on his lees, and was not emptied from vessel to vessel, and had not gone into exile.* And whence do we know that the fowls of Palestine were driven from their homes? We are taught that R. Juda said: 'For fifty-two years was the land of Judea isolated so that no man passed through it; as it is said (Ib. 9, 9.) *For the mountains will I take up a weeping and wailing,* etc., *but the fowls of the heavens and the earth are fled; they are gone away,* i. e., the numerical value of the word *Behema* (beast) is fifty-two.' R. Jacob, in the name of Jochanan said: 'All of these came back [to their homes] except only the *Calias* (tunny fish,' for Rab said that the places of Babylon furnished the water for En-Eitam [by underground pipes and all the fish returned through these pipes] but the tunny-fish, because of its soft backbone, was not able to swim uphill."

"The reason that the Babylonians are so joyous during the festivals is because they were not included in the curse which Hoshea pronounced, (Hosh. 2, 13.) *And I will cause to cease all her mirth, her festivals, her new moons and her Sabbath and all her appointed feasts.* And it is written (Is. 1, 14.) *Your new moons and your appointed feasts my soul hateth. They are become a burden unto me!"* What is meant by *They are become a burden unto me?* R. Elazar said: "Thus said the Holy One, praised be He! 'It sufficeth not that Israel sins so much against me, that they trouble me to tell them which hard punishment I should inflict upon them.' " R. Isaac said: "There is not a single festival in Palestine in which reconnoitering troops did not come to Sephoras [and therefore enjoyment was difficult]." R. Chanina said: "There is not one single festival in Palestine in which a general with his suite and strap-bearer [of the Romans] did not come to Tiberia." And the reason that the Babylonian scholars are well-dressed is because they are all strangers. This is what people say, 'At home my name [will give me my position]; abroad, my dress.' "

(Fol. 146a) *In the future, shall Jacob yet take root; Israel shall bud and bloosom* (Is. 27, 6). R. Joseph recited a Baraitha that this refers to the Babylonian scholars, who fashion

מנעוריו ושקט הוא אל שמריו ובגולה לא הלך. והכא מנלן דגלו דתניא רבי יהודה אומר נ"ב שנה לא עבר איש ביהודה שנאמר (שם ט) על ההרים אשא בכי ונהי וגו' (שם) מעוף השמים ועד בהמה נדדו הלכו בהמה בגימטריא נ"ב. א"ר יעקב א"ר יוחנן כולם חזרו חוץ מקוליים האיספנין דאמר רב הני מדרי דבבל מהדרי מיא לעין עיטם והאי כיון דלא שריר שדריה לא מצי סליק. מפני מה מועדים שבבבל שמחים מפני שלא היו באותה קללה דכתיב (הושע ב) והשבתי כל משושה חגה חדשה ושבתה וכל מועדה וכתיב (ישעיה א) חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי לטורח. מאי היו עלי לטורח. א"ר אלעזר אמר הקב"ה לא דיין לישראל שחוטאין לפני אלא שמטריחין אותי לידע איזו גזרה קשה אביא עליהן. א"ר יצחק אין לך כל רגל ורגל שלא באתה בולשת לציפורי. ואמר רבי חנינא אין לך כל רגל ורגל שלא בא לטבריא אגמון וקמטון ובעל זמורה. מפני מה תלמידי חכמים שבבבל מצויינין לפי שאינן בני מקומן דאמרי אינשי במתא שמאי בלא מתא תותבאי:

(דף קמו) (ישעיה כז) הבאים ישרש יעקב יציץ

blossoms and flowers for the Torah (revive learning).[3]

(Fol. 147b) R. Chelbo said: "The wine of the land Perugitha[4] and the baths of the Lake of Dimsith ruined the ten tribes of Israel."[5] R. Elazar b. Arach once happened to be there, and he indulged in those luxuries to such an extent that he forgot his learning and upon his return, he wanted to read the verse (Ex. 12, 2.) *Hachodesh Haze Lachem* (this month shall be unto you), instead of which, he read *Hacharash Haya Libam* (deaf were their hearts).[6] The Rabbis prayed for his return unto the Torah, and so it was. This is meant when we are taught that R. Nehorai said: "Go into exile only in a place of Torah; say not that the Torah will follow thee, or that thy colleagues will preserve it for thee. And do not depend upon thine own acquired knowledge." It is taught that his real name was not R. Nehorai but R. Nechemia, and according to others, R. Elazar b. Arach, and the reason he was called Nehorai is because he enlightened the eyes of the sages with [his methods of explaining] the Halacha.

ופרח ישראל תנא רב יוסף אלו תלמידי חכמים שבבבל שעושין ציצין ופרחין לתורה:

(דף קמז ע"ב) אמר רבי חלבו חמרא דפרוגיתא ומיא דיומסית קפחו עשרת השבטים מישראל. רבי אלעזר בן ערך איקלע להתם אימשיך בתרייהו איעקר תלמודיה. כי הדר אתא קם למיקרי בסיפרא בעא למיקרי החודש הזה לכם אמר החרש היה לבם. בעו רבנן רחמי עליה והדר תלמודיה. והיינו דתנן רבי נהוראי אומר הוי גולה למקום תורה ואל תאמר שהיא תבא אחריך שחביריך יקיימוה בידך (משלי ג) ואל בינתך אל תשען. תנא לא רבי נהוראי שמו אלא רבי נחמיה שמו ואמרי לה רבי אלעזר בן ערך שמו ולמה נקרא שמו רבי נהוראי שמנהיר עיני חכמים בהלכה:

## CHAPTER TWENTY-THREE

## שואל פרק שלשה ועשרים

(Fol. 149 b) R. Jacob, the son of R. Jacob's daughter, said: "He who causes his friend to be punished on his account, will not be permitted to enter into the abode of the Holy One, praised be He!" Whence does he learn this? Shall we assume that it is from that passage (I King 22, 20.) *And the Lord said, Who will persuade Achab, that he may go up and fall at Ramoth-Gilead. And one said, in this manner, and another said, in that manner. And there came forth a spirit, and placed itself before the Lord and said, I will persuade him,* etc. *And he* (*the spirit*) *said, I will go forth, and I will be a lying spirit in the mouth of all his prophets. And He said, Thou wilt persuade him, and also prevail; go forth and do so.* It was asked who the spirit was, and R. Jochanan answered: "It was the spirit of Naboth, the Yizre'elite.[7] And what is meant by *go forth* [which the Lord said to the spirit] i. e., go forth from

(שם ע"ב) אמר רבי יעקב ברה דבת יעקב כל שחבירו נענש על ידו אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה. מנ"ל. אילימא משום דכתיב (מ"א כב) ויאמר ה' מי יפתה את אחאב ויעל ויפול ברמות גלעד ויאמר זה בכה וזה אומר בכה ויצא הרוח ויעמוד לפני ה' ויאמר אני אפתנו וגו' ויאמר אצא והייתי רוח שקר בפי כל נביאיו ויאמר תפתה וגם תוכל צא ועשה כן ואמרי' מאי רוח א"ר יוחנן זה רוח של נבות: ומאי צא אמר רב צא ממחיצתי. ודלמא התם היינו טעמא דכתיב (תהלים קא)

3) This supports the opinion of R. Jochanan who said that the scholars of Babylon were real scholars and the reason for being well dressed is because of being in a strange place.
4) A place in Northern Palestine known for its good wine.
5) Because indulging in much pleasure is detrimental to spirtual welfare and the ten tribes spent all their time in such pleasures.
6) He forgot the alphabet and therefore read a *Daleth* for a *Reish*, and a *Beith* for a *Cheth*.
7) See I Kings 21.

דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. אלא מהכא (משלי יז) גם ענוש לצדיק לא טוב. אין לא טוב אלא רע וכתיב (תהלים ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע צדיק אתה ה' לא יגור במגורך רע:

(דף קנ) ודבור מי אסור והא רב חסדא ורב המנונא דאמרי תרוייהו חשבונות של מצוה מותר לחשבן בשבת. ואמר רבי אלעזר פוסקים צדקה לעניים בשבת. ואמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי יוחנן מפקחין פקוח נפש ופקוח רבים בשבת והולכין לבתי כנסיות לפקח על עסקי רבים בשבת. ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן הולכים לתיאטראות ולקרקסאות ולבסילקאות לפקח על עסקי רבים בשבת. ותנא דבי מנשיא משדכין על התינוקות ליארס בשבת ועל התינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות. אמר קרא (ישעיה נח) ממצוא חפצך ודבר דבר. חפצך אסורים וחפצי שמים מותרים:

(ע"ב) תנו רבנן מעשה בחסיד אחד שנפרצה לו פרצה בתוך שדהו ונמלך עליה לגודרה ונזכר ששבת היתה ונמנע אותו חסיד ולא גדרה ונעשה לו נס ועלתה בו צלף וממנה היתה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו:

א"ר לוי א"ר פפי אמר רבי יהושע לאחר ג' ימים כריסו נבקעת ונופלת לו על פניו ואומר לו טול מה שנתת בי. תניא ר"ש בן אלעזר אומר עשה עד שאתה מוצא ומצוי לך ועודך

my abode [because of the punishment caused to Achab]. Is it not possible that the reason for expelling the spirit was because it was a false spirit, as it is written (Ps. 191, 7.) *He that speaketh falsehood shall not succeed before my eyes.* We must therefore say that the opinion is derived from this passage (Pr. 17, 26), *To punish* [through him] *even the just* [who is only the cause] *is not good.*[8] What is not good is certainly evil, hence it is written (Ps. 5, 5.) *For thou art not a God that hath pleasure in wickedness; evil cannot abide with Thee,* i. e., since Thou, God, art right, evil cannot remain in Thy abode.

(Fol. 150a) Is then speaking of things [other than business] prohibited on the Sabbath? Behold, R. Chisda and R. Hamnuna say that we are allowed to bespeak charity disbursements on the Sabbath; R. Elazar said, in the name of R. Jochanan: "It is permissible to decide upon the amount of charity, to be distributed among the poor." R. Jacob b. Ida, in the name of R. Jochanan, said: "One is permitted to remove debris on the Sabbath in order to save a life, or for the benefit of a community, and we may assemble on the Sabbath in the synagogues in order to watch over the public affairs." And R. Samuel b. Nachmeini, in the name of R. Jochanan, said: "One is allowed to visit the theatres and circuses and exchanges on the Sabbath if it is to protect the community's welfare." At the school of R. Menashe, it was taught: "Betrothal of daughters may be discussed on the Sabbath, and the advisability of schools and a profession for a child may be deliberated on the Sabbath." [Hence it is permitted.] The passage says (Is. 58, 13.) *By not following thine own business, and speaking (vain) words,* i. e., thine own business you may not discuss on the Sabbath, but the business sanctioned by Heaven, may be discussed.

(Ib. b) Our Rabbis taught that it happened once that the fence of a field belonging to a pious man broke down, and when he was about to fix it, he recollected that it was on Sabbath; so he left it [unmended]. A miracle occured and a caper-bush sprouted forth in the field out of which the pious man and his household derived their maintenance.

(Fol. 151b) It was taught in a Baraitha that R. Simon b. Elazar said: "As long as thou hast with whom to practice

8) Meaning punished even through the just man is not good.

charity; as long as thou hast the opportunity and as long as it is in thy power, do it! For Solomon in his wisdom said so (Ecc. 12, 1.) *But remember also thy Creator in the days of thy youthful vigor, while the evil days are not yet come.* This refers to old age; *And those years will draw nigh of which thou wilt say, I have no pleasure in them,* refers to the days of Messiah when there will be neither rewards nor punishment." This differs from the opinion of Samuel, who said that there is no difference between the present world and that of the time of Messiah, except the subjugation of the exile which will not then exist, for it is said (Deu. 15, 11.) *For the needy will not cease out of the land.*

We are taught that Rabban Gamaliel, the Great, said: "What is meant by the passage (Deu. 13, 18.) *And He will grant thee mercy, and will have mercy upon thee?* It means to imply that whoever has mercy upon creatures, will be granted mercy from Heaven, but whoever has not mercy upon creatures, will not be granted mercy from Heaven."

We are taught that Rabban Simon b. Gamaliel said: "For a baby, one day old, if it still have life, it is allowed to violate the Sabbath if necessary, for the Torah said, 'You may profane one Sabbath on his behalf, in order that he may be preserved to keep many Sabbaths.' No one is however allowed to profane the Sabbath for the sake of David, the King of Israel, if dead; for as soon as a man dies, he is freed from the commandments." This is in accordance with the saying of R. Jochanan: "It is written (Ps. 88, 6) *Free among the dead,* i. e., as soon as a man is dead, he is free from all commandments."

Again it was taught that R. Simon b. Elazar said: "A live baby, even but one day old, need not be watched for fear of an attack by a cat or a mouse; but Og, the King of Bashan [although the largest man in the world] if dead, must be watched for fear of an attack by a cat or a mouse, for it is said (Gen. 9, 2.) *And the fear of you and the dread of you, shall be,* i. e., as long as a man (*shall be*) his fear will be thrown upon the beasts, but when dead, the fear of him ceases."[9]

R. Papa said: "We have a tradition that a lion does not attack two men." But we

בידך. ואף שלמה אמר בחכמתו (קהלת יב) וזכור את בוראיך בימי בחורותיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה אלו ימי הזקנה והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ אלו ימי המשיח שאין בהם לא זכות ולא חובה. ופליגא דשמואל דאמר שמואל אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד גליות בלבד שנאמר (דברים טו) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ:

תניא ר"ג ברבי אומר (דברים יג) ונתן לך רחמים ורחמך והרבך כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים:

תניא רשב"ג אומר תינוק בן יומו חי מחללין עליו את השבת. אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה. דוד מלך ישראל מת אין מחללין עליו. כיון שמת אדם בטל מן המצות. והיינו דאמר רבי יוחנן (תהלים פח) במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות. ותניא ר"ש בן אלעזר אומר תינוק בן יומו חי אין צריך לשומרו מן החולדה ומן העכברים שנאמר (בראשית ט) ומוראכם וחתכם יהיה כל זמן שאדם חי אימתו מוטלת על הבריות כיון שמת בטלה אימתו:

9) *Chitchem* (dread) when slightly changed to *Chiyutchem,* means "while you live."

(דף קנב) א"ל רבי לר"ש בן חלפתא מפני מה לא הקבלנו פניך ברגל כדרך שהקבילו אבותי לאבותיך. א"ל סלעים נעשו גבוהים קרובים נעשו רחוקים משתים נעשו ג' משים שלום בבית בטל. (קהלת יב) וסגרו דלתים בשוק אלו נקביו של אדם. בשפל קול הטחנה בשביל קורקבן שאינו טוחן. ויקום לקול הצפור שאפי' צפור מנערתו משנתו. וישחו כל בנות השיר שאפילו קול שירים ושירות דומות עליו כשיחה. אף ברזילי הגלעדי אמר לדוד (ש"ב יט) בן שמנים שנה אנכי היום האדע בין טוב לרע. מכאן שדעתן של זקנים משתנות. (שם) אם יטעם עבדך את אשר אוכל ואת אשר אשתה. מכאן ששפתותיהם של זקנים מתרפטות. (שם) ואם אשמע עוד בקול שרים ושרות. מכאן שאזניהם של זקנים מתכבדות. אמר רב ברזילי הגלעדי שקרא הוה דההיא אמתא דהואי בית רבי בת תשעים ותרתין שנין והות טעמא קידרא. רבא אמר ברזילי הגלעדי שטוף בזמה הוה וכל השטוף בזמה זקנה קופצת עליו:

תניא רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר תלמידי

see that he does do so? Rami b. Chama said: "A beast cannot succeed in destroying a man unless the man looks like a beast, for it is said (Ps. 49, 21.) *Nevertheless man in (his) splendor endureth not; he is like the beasts (that) perish.*"

(Fol. 152a) Rabbi said to R. Simon b. Chalafta: "Why were we not permitted to see you on the festival day, as my ancestors were accustomed to receive thy ancestors?"[10] Whereupon he answered: "The hillocks became mountainous.[11] Those that were intimate and friendly, have become estranged,[12] two have become three."

*And when the doors on the streets will be locked, while the sound of the mill becometh dull, and man riseth up at the voice of the bird, and all the daughters of song are brought low* (Ecc. 12, 4). *And when the doors on the streets will be locked,* refers to the organs of the extremities; *While the sound of the mill becometh dull,* i. e., when the stomach fails to grind; *And man riseth up at the voice of the bird,* i. e., when man becomes so weak that even the sound of the bird's voice disturbs his sleep; *And all the daughters of song are brought low,* i. e., when even the loud voices of the singers and songstresses seem to him but as a whisper. Barzilai, the Giladite, also said the same unto David (II Sam. 19, 36.) *I am eighty years this day; can I discern between good and evil?* From this, we learn that the mind of a very old man changes [and cannot distinguish]. *Or can thy servant taste what I eat or what I drink?* (Ib.) From this, we learn that the lips of the old become lax (to taste). *Or can I listen yet to the voice of the singers and songstresses?* From this, we learn that an aged ear can barely hear. Rab said: "Barzilai, the Giladite, was a liar; for there was a male servant at the house of Rabbi, who was ninety-two years old, and would taste all the dishes [prepared for the house]." Raba said: "Barzilai, the Giladite, was excessively profligate, and whoever is excessively profligate becomes old rapidly."

It was taught that R. Ishmael, the son of R. Jose, said: "The older the disciples of

10) See Rash Hashana 16, that it is a duty to visit one's teacher on a festival day. Hence Rabbi, as the Prince of Exile, who was considered the teacher, was therefore, entitled to be visited by all the scholars and sages.

11) This refers to old age. The road looks like a steep hill, friends become estranged, and the two feet must be assisted by a staff.

12) This refers to either the family that becomes estranged when age appears, or to the places which appear easily accessible when man is young, but which appear inaccessible when old, because walking is difficult.

the wise grow, the more wisdom they acquire; for it is written (Job 12, 11.) *So is with the ancients, wisdom; and with length of days understanding.* As to the ignorant, the older they grow, the more foolish they become; for it is said (Job 12, 20) *He removeth the speech from trusty speakers, and taketh away the intelligence of the aged.*"

*Also when men will be afraid of every elevation* (Ecc. 12, 5), i. e., even a hillock appears to old men a mountain top; *And are terrified on every way* (Ib.). When they (the old) walk on the way, their hearts are full of fear; *And the almond-tree will blossom* (Ib.). This refers to the coccyx that gives way on account of age; *And the locust will drag itself slowly along,* refers to the rump of old men [which feels heavy]; *And the desire will gainsay compliance,* refers to the lust which disappears in the aged. R. Cahana was arranging collections of passages before Rab and when R. Cahana reached to the above passage, Rab gave a long-suffering sigh, R. Cahana remarked: "We understand from this that Rab had lost the feeling of youth" (and coming to this passage, he felt everything applicable to himself and therefore groaned).

R. Cahana said: "What is meant by the passage (Ps. 33, 9.) *For He spoke, and it came into being.* This refers to a wife; *He commanded, and it stood fast,* refers to children."

*Also when men will be afraid of every elevation* (Ecc. 12, 5), i. e., even a hillock looks to him (the aged man) like the highest mountain. *And are terrified on every way* (Ib.); when he walks on the road it (the road) becomes for him full of terrors.

*Because man goeth to his eternal home.* (Ib.) R. Isaac said: "This teaches us that to every righteous person will be given a dwelling in accordance with his merits in the world to come; this may be likened to a mortal king who enters a city with his servants. When they enter, all are compelled to pass through the same gate, but when night comes, each one is given a berth in accordance with his rank."

R. Isaac said further: "The worm is as painful to the dead body as a needle in sound flesh, as it is said (Job 14, 22.) *But his body on him, feeleth pain.*" R. Chisda said: "The soul of a man mourns for him the first seven days after his death, as it is

חכמים כל זמן שמזקינין חכמה נתוספת בהם שנאמר (איוב יב) בישישים חכמה ואורך ימים תבונה ועמי הארץ כל זמן שמזקינין טפשות נתוספת בהם שנאמר (איוב יב) מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקח. גם מגבוה ייראו שאפילו גבשושית קטנה דומה עליו כהרי הרים. וחתחתים בדרך בשעה שמהלך בדרך נעשה לו תוהים תוהים. ויגאץ השקד זו קליבוסת. ויסתבל החגב אלו עגבות. ותפר האביונה זו חמדה. רב כהנא הוה פסיק סדרא קמיה דרב כי מטא להאי קרא נגיד ואיתנח. אמר ש"מ בטל ליה חמדיה דרב. אמר רב כהנא מ"ד (תהלים לג) כי הוא אמר ויהי זו אשה הוא צוה ויעמוד אלו בנים:

(קהלת יב) כי הולך האדם אל בית עולמו. אמר רבי יצחק מלמד שכל צדיק וצדיק נותנים לו מדור לפי כבודו. משל למלך בשר ודם שנכנס הוא ועבדיו לעיר כשהם נכנסין כולם בשער אחד נכנסין כשהן לנין כל אחד ואחד נותנין לו מדור לפי כבודו. וא"ר יצחק מאי דכתיב (שם יא) כי הילדות והשחרות הבל דברים שאדם עושה בילדותו משחירים פניו לעת זקנתו. וא"ר יצחק קשה רמה למת כמחט בבשר החי שנאמר (איוב יד) אך בשרו עליו יכאב. אמר רב חסדא נפשו של אדם מתאבלת עליו כל ז' שנאמר (שם) ונפשו עליו תאבל

said (Ib.) *And his soul will mourn for him;* and it is written (Gen. 50, 10.) *And he made for his father a mourning of seven days."*

R. Juda said: "If a man dies and leaves none to mourn his death, ten men shall go to his place [where he died] and sit there [seven days]." It once happened that a man, in the neighborhood of R. Juda, died, and left none to mourn his death; so R. Juda went there every day with ten men and sat in the place where he died. After seven days [the spirit of the dead person] appeared to R. Juda in a dream and said to him, "Mayest thou be as comforted as thou didst comfort me."

(Ib. b) R. Abuhu said: "Whatever is said in the presence of a dead body, he knows until the closing of the tomb." Concerning this there is a difference of opinion between R. Chiya and R. Simon, the son of Rabbi. One said that the dead knows "until the closing of the tomb" and the other said, "until his body is consumed." The one that said until the body is consumed derives it from the passage (Job 14, 22.) *But his body on him feeleth pain* [proving that as long as the body exists it feels]. The other who said, until the closing of the tomb, derives it from the following passage (Ecc. 12, 7.) *When the dust will return to the earth as it was* [showing that as soon as it is buried, knowledge ceases].

Our Rabbis taught: *"And the spirit will return unto God, who gave it* (Ecc. 12, 7), i. e., return [the soul] to Him just as He gave it to you. He gave it to you, purified; return it purified. This may be likened unto the mortal king who distributed clothes to each of his servants. The wise among them folded and put them into a box. The foolish among them put them on and performed their daily work in them. On a certain day, the king demanded the return of these clothes. The wise men returned their clothes clean and pressed, but the foolish returned them in a dirty and worn condition. The king was pleased with the action of the wise men, but was full of fury at the fools. He thereupon ordered that the clothes of the wise be stored and that they themselves depart in peace, but the clothes of the fools were to be laundered and they themselves be sent to prison. So doeth also the Holy One, praised be He! Concerning the bodies of the righteous, He saith (Is. 57, 2.) *He shall come (to his Father) in peace; they shall repose*

וכתיב (בראשית נ) ויעש לאביו אבל ז׳ ימים:

א״ר יהודה מת שאין לו מנחמין. הולכים י׳ בני אדם ויושבים במקומו. ההוא דשכיב בשבבותיה דרב יהודה לא הית ליה מנחמין (ע״ב) כל יומא הוה דבר רב יהודה בי עשרה ויתבי בדוכתיה לאחר שבעה ימים אתחזי ליה בחלמיה דר״י ואמר ליה תנוח דעתך שהנחת את דעתי. א״ר אבהו כל שאומרים בפני המת יודע עד שיסתם הגולל. פליגי בה רבי חייא ור״ש ברבי חד אמר עד שיסתם הגולל וחד אמר עד שיתעכל הבשר. מ״ד עד שיתעכל הבשר דכתי׳ (איוב יד) אך בשרו עליו יכאב גו׳. מ״ד עד שיסתם הגולל דכתיב (קהלת יב) וישוב העפר על הארץ כשהיה. ת״ר והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. תנה לו כאשר נתנה לך בטהרה אף אתה בטהרה. משל למלך בשר ודם שחלק בגדי מלכות לעבדיו פקחים שבהם קפלום והניחום בקופסא טפשים שבהם הלכו ועשו בהם מלאכה. לימים בקש המלך את כליו פקחים שבהם החזירום לו כשהם מגוהצים טפשים שבהם החזירום לו כשהם מלוכלכין שמח המלך לקראת פקחים וכעס לקראת טפשים. על הפקחים אמר ינתנו כלים לאוצר והם ילכו לבתיהם לשלום ועל הטפשים אמר כלים ינתנו לכביסה והם יתחבשו בבית האסורים. אף הקב״ה על גופם של צדיקים אומר (ישעיה נז) יבא שלום ינוחו על משכבותם ועל נשמתם הוא

*in their resting place;* and concerning their souls He saith (I Sam. 25, 29.) *Yet will the soul of my Lord be bound in the bond of life with the Lord, thy God.* Concerning the bodies of the wicked, He saith (Is. 48, 22.) *There is no peace, saith the Lord, unto the wicked,* and concerning their souls, He saith (I Sam. 25, 29.) *And the souls of thy enemies will He hurl away, as out of the sling.*"

We are taught that R. Eliezer said: "The souls of the righteous are reserved underneath the throne of the Divine Majesty, as it is written (Ib.) *Yet will the soul of my Lord be bound in the bond of life,* while the souls of the wicked are becoming more and more greasy, as it is said (Ib.) *And the soul of thy enemies will He hurl away, as out of the sling.*" Rabba asked of R. Nachman: "How is it with the souls of the average persons?" R. Nachman replied: "I might have died without telling you this thing. Thus said Samuel: 'The souls of both, the average and the wicked are given over to the angel *Dumah;* the former, however will have rest while the latter will have no rest at all.'"

R. Mari said: "In the future, the bodies of the righteous will turn to dust, for it is written (Ib.) *Where the dust will return to the earth as it was.*"

There were grave-diggers who dug in the earth belonging to R. Nachman and were rebuked by R. Achai b. Yashia [whose grave the diggers molested.] They came and said to R. Nachman: "We were rebuked by a man." R. Nachman went there and asked him: "Who are you, master?" He responded: "I am Achai b. Yashia." "Has not R. Mari said that, 'In the future, the bodies of the righteous will return unto dust?'" said R. Nachman [and why therefore, is your body preserved]. "Who is Mari? I know him not," said the dead one. "But," again said R. Nachman, "this is the passage, *When the dust will return to the earth as it was.*" The dead responded: "He who read with thee Ecclesiastes did not, however, read with thee Proverbs, where it is written (14, 30.) *But jealousy is the rottenness of the bones,* which means that [only] he who has jealousy in his heart, his bones shall rot after death." Thereupon R. Nachman tried to feel [the substance of the dead body] and he found it to be a real substance. R. Nachman then said to him: "Let the master arise and go

אומר (שמואל א כה) והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים. על גופן של רשעים הוא אומר (ישעיה מח) אין שלום אמר ה׳ לרשעים ועל נשמתן הוא אומר (שמואל א כה) ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע. תניא רבי אליעזר אומר נשמתן של צדיקים גנוזות תחת כסא הכבוד שנא׳ והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים. ושל רשעים זוממות והולכות שנאמר ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע. א״ל רבה לרב נחמן של בינונים מאי. א״ל איכא שכיבנא לא אמרי לכו האי מילתא הכי אמר שמואל אלו ואלו לדומה נמסרים. הללו יש להם מנוחה והללו אין להם מנוחה:

אמר רב מרי עתידין צדיקים דהוו עפרא דכתיב (קהלת יב) וישוב העפר על הארץ כשהיה. הנהו קפולאי דהוו קפלי בארעא דרב נחמן נחר בהו רבי אחאי בר יאשיה. אתו ואמרי ליה לרב נחמן נחר בן גברא. אתא וא״ל מאן ניהו מר. א״ל אנא אחאי בר יאשיה. א״ל ולאו אמר רב מרי עתידי צדיקי דהוו עפרא. אמר ליה ומנו מרי דלא ידענא ליה. אמר ליה והא קרא כתיב וישוב העפר על הארץ כשהיה. א״ל דאקרייך קהלת לא אקרייך משלי דכתיב (משלי יד) ורקב עצמות קנאה כל מי שיש לו קנאה בלבו עצמותיו מרקיבין כל שאין לו קנאה בלבו אין עצמותיו מרקיבין. גששיה חזייה דאית ביה משׁשא א״ל ליקום מר לגויה דביתא. א״ל גלית אדעתיך דאפי׳

נביאי לא קרית דכתיב (יחזקאל לז) וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם ובהעלותי אתכם מקברותיכם עמי. א"ל והכתיב (בראשית ג) כי עפר אתה ואל עפר תשוב. אמר ליה ההוא שעה אחת קודם תחיית המתים:

(דף קמד) תנן התם רבי אליעזר אומר שוב יום אחד לפני מיתתך. שאלו תלמידיו את רבי אליעזר וכי אדם יודע איזה יום ימות. א"ל וכ"ש ישוב היום שמא ימות למחר ונמצא כל ימיו בתשובה ואף שלמה אמר בחכמתו (קהלת ט) בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר. אמר רבן יוחנן בן זכאי משל למלך שזימן את עבדיו לסעודה ולא קבע להם זמן פקחים שבהם קשטו את עצמן וישבו על פתח בית המלך אמרו כלום חסר לבית המלך. טפשין שבהן הלכו למלאכתן אמרו כלום יש סעודה בלא טורח. פתאום בקש המלך את עבדיו פקחים שבהם נכנסו לפני המלך כשהן מקושטים והטפשין שבהן נכנסו לפניו כשהן מלוכלכין. שמח המלך לקראת פקחין וכעס לקראת טפשים. אמר הללו שקשטו את עצמן לסעודה ישבו ויאכלו וישתו הללו שלא קשטו את עצמן לסעודה יעמדו ויראו. חתנו של ר"מ היה אומר משום ר"מ והלואי שיהיו הללו עומדין ונראין כמשמשין אלא אלו ואלו יושבין הללו אוכלין והללו רעבים הללו שותים והללו צמאים שנא' (ישעיה סה) כה אמר ה' הנה עבדי יאכלו ואתם תרעבו הנה עבדי ישתו ואתם תצמאו הנה עבדי רונו מטוב לב ואתם תצעקו

to his home." The dead responded, saying: "Thou showest that thou hast not even read the Prophets, for it is written (Ez. 37, 13.) *And ye shall know that I am the Lord, when I open your graves, and when I cause you to come up out of your graves, O my people.*" "But," said R. Nachman, "it is written (Gen. 3, 19.) *For dust thou art, and unto dust shalt thou return.*" Whereupon the dead explained to him, saying: "This is meant for one hour before the arrival of the final resurrection of the dead [that all dead will return to clay]."

(Fol. 143a) There (in the Mishnah) we are taught that R. Eliezer said: "Repent one day before thy death." His disciples asked R. Eliezer: "Does a man know on what day he will die (in order to repent before that day)?" Whereupon R. Eliezer said to them: "So much the more let him repent today, lest he die to-morrow; doing thus it will be found that he will repent every day of his life." Thus also said Solomon in his wisdom, (Ecc. 9, 8.) *At all times, let thy garments be white, and let oil not be wanting on thy head.* R. Jochanan b. Zakai said: "This may be likened unto the king who invited his attendants to a banquet, but did not set an exact hour. The wise among them dressed themselves and stood ready in front of the palace, for they said: 'In a king's house, nothing is missing, [we might be called any moment].' The fools, however, went about their business saying, 'Can then a banquet be given without preparation for it?' Suddenly the king called in his attendants. The wise went in attired becomingly, but the fools entered wearing their working clothes. The king, being well-pleased with the wise and angry at the fools, said: 'Those that are properly attired for the banquet shall sit down at the table, and eat and drink; but those that are not properly attired, shall stand and look on.'" The son-in-law of R. Meier, in the name of R. Meier, said that if they were waiting on those who were at the table [there would be no shame]. "But," said he, "both parties will sit down at the table, and while one will eat, the other will hunger; while one will drink, the other will be thirsty, as it is said (Is. 65, 13.) *Thus hath the Lord Eternal said, 'Behold, my servants shall eat, but ye shall be thirsty; behold, my servants shall rejoice, but ye shall be made ashamed.'*" The passage can be

מכאב לב. דבר אחר בכל עת יהיו בגדיך לבנים אלו ציצית. ושמן על ראשך אל יחסר אלו תפילין:

explained in another way: *at all times let thy garments be white,* refers to *Tzitzith, and let oil not be wanting on thy head,* refers to *Tephilin.*

## פרק ארבעה ועשרים

## CHAPTER TWENTY-FOUR

(דף קנה ע"ב) דרש רבי יונה אפתחא דבי נשיאה מאי דכתיב (משלי כט) יודע צדיק דין דלים. יודע הקב"ה בכלב שמזונותיו מועטים לפיכך שוהה אכילתו במעיו ג' ימים כדתנן כמה תשהה אכילתו במעיו ויהא טמא. בכלב שלשת ימים מעת לעת:

(Fol. 155b) R. Jonah expounded in front of the house of the Prince of the Exile: "What is meant by the passage (Pr. 29, 7.) *The righteous considereth the cause of the indigent,* i. e., the Holy One, praised be He! knoweth that a dog has not enough food and therefore ordained that the food shall remain in his stomach (undigested) for three days."

(דף קנו) כתוב אפינקסיה דרבי יהושע בן לוי האי מאן דבחד בשבא יהא גבר ולא חדא ביה. מאי ולא חדא ביה. אילימא ולא חדא לטיבותא והאמר רב אשי אנא בחד בשבא הואי. אלא לאו חדא לבישו והאמר רב אשי אנא ודימי בר קקוזתא הויין בחד בשבא אנא מלך והוא הות ריש גנבי. אלא או כוליה לטיבו או כוליה לבישו. האי מאן דבתרי בשבא יהא גבר רגזן מ"ט משום דאיפליגו ביה מיא. האי מאן דבתלתא בשבא יהא גבר עתיר וזנאי מ"ט משום דאיברו ביה עשבים. האי מאן דבד' בשבא יהא גבר חכים ונהיר מ"ט משום דאיתלו ביה מאורות. האי מאן דבחמשא בשבא יהא גבר גומל חסדים מאי טעמא משום דאיברו ביה דגים ועופות. האי מאן דבמעלי שבתא יהא גבר חזרן אמר רב נחמן בר יצחק

(Fol. 156a) It was written in the memorandum of R. Joshua b. Levi: "He who was born on the first day of the week, will be a man in whom not one thing will be found." What does "not one thing will be found" mean? Shall I say [that it means] he will not possess one good thing? Has not R. Ashi said: "I was born on the first day of the week," [and he surely possessed many good things]. Shall I say, on the other hand that there will not be found one bad thing in him? Behold, R. Ashi said: "I and Dimi b. Kakuzita were both born on the first day of the week, yet I am a chief [of an Academy] while he is a chief of thieves!" We must therefore, say [that he means this]: He will be either entirely good or grossly bad, because light and darkness were created [on the first day of creation]. He who was born on the second day of the week, will be a quarrelsome man, for on the second day of the week, the division of water took place [which shows disagreement]. He who was born on the third day of the week will be rich and of a voluptuous disposition, because all grass came forth on the third day of creation [which are abundant in number but without distinction]. He who was born on the fourth day of the week, will be a scholar and a bright man, because on this day the luminaries were hung up in heaven. He who was born on the fifth day of the week, will be a charitable man, because on this day the fishes and the fowls were created [which do not work for their maintenance, but are supplied by God]. He who was born on the Sabbath eve will be a zealous man and R. Nachman b. Isaac said: "He will be zealous in the execution of religious duties" [because on the Sabbath eve everybody works in honor of the

חזרן במצות. האי מאן דבשבתא יהי בשבתא ימות על דאחילו עלוהי יומא רבא דשבתא. אמר רבא בר רב שילא וקדישא רבה יתקרי. אמר להו רבי חנינא פוקו אמרו ליה לבר ליואי לא מזל יום גורם אלא מזל שעה גורם. האי מאן דבחמה יהא גבר זיותן יהא אכיל מדיליה ושתי מדיליה ורזוהי גלין אי גניב לא מצלח. האי מאן דבכוכב נוגה יהא גבר עתיד וזנאי יהא מ"ט משום דאיתליא ביה נורא. האי מאן דבכוכב יהא גבר נהיר וחכים משום דספרא דחמה הוא. האי מאן דבלבנה יהא גבר סביל מרעין בנאי וסתיר סתיר ובנאי אכיל דלא דיליה ושתי דלא דיליה ורזוהי כסין אי גנב מצלח. האי מאן דבשבתאי יהא גבר מחשבתיה בטלין. ואית דאמרי כל דמחשבין עלוהי בטלין. האי מאן דבצדק יהא גבר צדקן. אמר רב נחמן בר יצחק צדקן במצות. האי מאן דבמאדים יהא גבר אשיד דמא. א"ר אשי אי אומנא אי גנבא אי טבחא אי מוהלא. אמר רבה אנא במאדים הואי. אמר אביי מר נמי עניש וקטיל. איתמר ר' חנינא אומר מזל מחכים מזל מעשיר ויש מזל לישראל. רבי

Sabbath]. He who was born on the Sabbath will die on the Sabbath, because the Sabbath was violated on his account when he was born. Raba b. Shila said: "He will be called the great and pious man." R. Chanina said [to his disciples who recited this before him]: "Go and tell the son of Levi that not the day's planet [has influence] but the constellation of the hour [of birth].[1] He who was born during the hour in which the Sun serves, will be a bright man; he will eat and drink of his own [like the sun which encroaches upon none]; he will not be able to conceal his secrets, neither will he be successful in stealing. He who was born during the hour in which the planet Venus serves, will be rich and of a voluptuous disposition, because to that planet the fire was attached [and this man will also be of hot temper]. He who was born during the hour in which the planet Mercury serves, will be an intelligent and wise man, because that planet is the secretary of the Sun. He who was born during the hour in which the Moon serves, will be burdened with sickness; he will build and destroy, destroy and rebuild; he will eat not of his own and drink not his own [like the Moon which has no light of her own] and he will be able to conceal his secrets. He will be successful also in stealing. He who was born during the hour in which the planet Saturn serves, will meet disappointment in all of his expectations,[2] and according to some, whatever others will plan against him, will turn to naught. He who was born during the hour in which the planet Jupiter serves, will be a righteous person.[3] And R. Nachman adds: 'He will be righteous in religious duties.' He who was born during the hour in which the planet Mars serves, will be a man whose occupation is to shed blood." R. Ashi said: [He will be] "Either a sergeant or a thief, or a butcher or a *Mohel.*" Rabba said: "I was born during the hour in which the planet Mars serves." Abaye said to him: "The master indeed is like one of them, for thou punisheth those who violate thy orders." R. Chanina said: "According to the destinies is a man's wisdom and according to the destinies are his riches and Israel is not dependent on nativity."

1) See Berachoth 50, that there are seven "walking planets" which serve constantly, each one an hour and in a continual rotation. The names of the planets are Sun, Mars, Venus, Mercury, Moon, Saturn and Jupiter.

2) The word Saturn in Hebrew is *Sabthai* which means "hinder."

3) Jupiter in Hebrew is *Tzeddek* which means "righteous."

R. Jochanan said that Israel does not come under the fate or influence of stars,[4] and R. Jochanan said: "Whence do we infer that Israel is not dependent on planetary influence? It is said (Jer. 10, 2.) *Thus hath the Lord said, 'Do not habituate yourself to the way of the nations, and at the signs of the heavens be ye not dismayed'; although the nations should be dismayed at them,* i. e., other nations should be dismayed by them but not Israel." Rab also contends that Israel does not come under the control of stars for R. Juda said in the name of Rab: "Whence do we learn that Israel is not dependent on planetary influence? It is said (Gen. 15, 5.) *And he brought him forth abroad,* i. e. Abraham said before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, *One born in my house will be my heir!'* (Ib. ib. 3.) To which the Lord answered, *'This one shall not be thy heir but he that shall come forth from thy bowels.'* (Ib.) He again pleaded: 'Sovereign of the universe, I have searched my constellation and have found that I am incapable of having a son.' 'Cease thy astrological speculations,' said the Lord to him, 'for Israel stands not under planetary influence. Why do you think so? Is it not because the planet Jupiter stands in the West (i. e., thy planet is on the point of declining)? I shall cause it to return to the East.' And thus is meant by the passage (Is. 41, 2.) *Who woke up from the East the man whom righteousness met on his steps."*

(Ib. b) And from Samuel it is also understood that Israel is not subject to nativity; for Samuel was once sitting with Abalat (the astrologer) while some persons passed by on their way to the field. "This man," said Abalat to Samuel, "is going away but will not return, for a serpent will bite him and he will die." "If he is an Israelite," remarked Samuel, "he will return." While they were sitting, that man returned. Abalat rose immediately and examined the man and found in his pack a serpent cut in two. "What [meritorious] deed has thou performed to-day?" inquired Samuel of that man. The man answered: "We are accustomed to make every day a collection of everyone's bread, and eat that in company. To-day we had a man among us, who, [I knew] had no bread, and seeing that he would be put in an embarrassing position, I said to the company, 'I will make the col-

יוחנן אמר אין מזל לישראל ואזדא ר' יוחנן לטעמיה דא"ר יוחנן מנין שאין מזל לישראל שנאמר (ירמיה י) כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה עובדי כוכבים יחתו ולא ישראל. אף רב סבר אין מזל לישראל דאמר רב יהודה אמר רב מנין שאין מזל לישראל שנאמר (בראשית טו) ויוצא אותו החוצה אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע (שם) בן ביתי יורש אותי. אמר לו לאו כי אם אשר יצא ממעיך. אמר לפניו רבש"ע נסתכלתי באיצטגנינות שלי ואיני ראוי להוליד בן. אמר לו צא מאיצטגנינות שלך שאין מזל לישראל מאי דעתיך (ע"ב) דקאי צדק במערב מהדרנא ומוקמינא ליה במזרח. והיינו דכתיב (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו. ומדשמואל נמי אין מזל לישראל דשמואל ואבלט הוו יתבי והוו קאזלן הנך אינשי לאגמא. א"ל אבלט לשמואל האי גברא אזיל ולא אתיא דטריק ליה חויא ומית. אמר ליה שמואל אי בר ישראל הוא אזיל ואתי. אדיתבי אזל ואתי. קם אבלט שרי לטוניה אשכח ביה חויא דפסיק ושדי בתרתי גובי. א"ל שמואל מאי עבדת. אמר ליה כל יומא הוי מרמינן ריפתא בהדי הדדי ואכלינן האידנא הוה איכא חד מינן דלא הוה ליה ריפתא והוה קא מכסיף אמינא להו

4) Hence Israel could change his destinies through prayers.

lection to-day.' When I reached that [poor] man I made it appear as if I took a portion from him [but in reality I gave away my own share] and thus prevented the poor man from becoming embarrassed." "Thou hast fulfilled a meritorious deed of charity," was Samuel's remark. Thereupon Samuel went out and expounded, *"But righteousness will deliver from death* (Pr. 11, 4). Not only will it deliver from an unnatural death, but also from a natural one." And from Akiba, we also learn that Israelites are not subject to destiny, for R. Akiba had a daughter of whom the Chaldeans predicted that on the day on which she would enter the garden, a snake would bite her, and she would die of the effect. This prediction caused R. Akiba much worry. One day his daughter took off her head-dress in the garden and as she stuck the sharp side into the fence, she happened to pierce the eyes of a snake who was then at the fence, and it was killed. The next morning when she took her head-dress, the dead snake was dragging after her, so her father asked her: "What meritorious deed hast thou performed to-day that thou wast saved from the snake?" She told him: "One day late in the afternoon, a poor man appeared at the door. The whole family were busy at their meal and none heard him but I; upon hearing him, I took the portion which was given to me and gave it to the poor man." "Thou hast performed a meritorious act of charity," remarked R. Akiba. Thereupon R. Akiba went out and expounded: *"Charity delivered from death* (Pr. 11, 4), and not only does it deliver from an unnatural death but also from a natural one."

And from R. Nachman we learn also that Israelites are not subject to destiny, for R. Nachman's mother had a prediction from the Chaldeans that her son (R. Nachman) would be a thief. So she always watched him that he should not be left bare-headed, saying to him: "Always keep thy head covered that thou mayest have the fear of the Lord, and pray to Him for mercy." He never understood what she referred to. One day he was sitting and studying underneath a date-tree, when it happened that his hat fell off his head. He lifted up his eyes and saw the fruit on the tree. His inclination overwhelmed him and he climbed up the tree and cut off a branch of fruit with his teeth. [Hence it shows that while craving God's mercy, a man can escape all destinies].

THE END OF SABBATH

אנא קאימנא ומרמינא כי מטאי לגביה שואי נפשאי כמאן דשקילי מיניה כי היכי דלא ליכסיף. אמר ליה מצוה עבדת. נפק שמואל ודרש (משלי יא) וצדקה תציל ממות. ולא ממיתה משונה אלא ממיתה עצמה. ומדרבי עקיבא נמי אין מזל לישראל דרבי עקיבא הויא ליה ברתא אמרי ליה כלדאי ההוא יומא דעיילא לבי גננא טריה לה חויא ומיתא. הות דאיגא אמלתא טובא. ההוא יומא שקלתא למכבנתא דצתא בגודא אותרמי איתיב בעיניה דחויא. לצפרא כי קא שקלא לה הוה קא סריך ואתי חויא בתרה. אמר לה אבוה מאי עבדת. אמרה ליה בפניא אתא עניא קרא אבבא והוה טרידי כולי עלמא בסעודתא וליכא דשמעיה קאימנא שקלתיה דיסתנאי דיהבת לי יהבתיה ניהליה. אמר לה מצוה קעבדת. נפק ר"ע ודרש וצדקה תציל ממות ולא ממיתה משונה אלא ממיתה עצמה. ומדרב נחמן בר יצחק נמי אין מזל לישראל דאימיה דרב נחמן בר יצחק אמרי לה כלדאי בריך גנבא הוה. לא שבקתיה גלויי רישיה אמרה ליה כסי רישיך. כי היכי דתיהוי עלך אימתא דשמיא ובעי רחמי. לא הוה ידע אמאי קאמרה ליה. יומא חד יתיב קא גרים תותי דיקלא נפל גלימא מעילוי רישיה דלי עיניה חזאה לדיקלא אלמיה יצריה. סליק פסקיה לקיבור בשיניה:

סליק לה מסכת שבת.

# ERUBIN[1] עירובין

## CHAPTER ONE

(Fol. 2a) We find that the Temple is sometimes called *Mishkan* and that the Tabernacle is called *Mikdash*. It is quite right that the Temple is sometimes called *Mishkan*, for it is written (Lev. 26, 11.) *And I will set my Mishkan* (Tabernacle) *among you.*[2] But whence do we infer that the Tabernacle is called *Mikdash?* Shall we assume it from this passage (Num. 10, 21.) *And then set forward the Kehathites, the bearers of the Mikdash* (Temple); *and the others set up the Mishkan* (Tabernacle) *until they come.* This referred only to the ark [and not to the Temple]. But this we learn from (Ex. 25, 8.) *And they shall make me a Mikdash and I will dwell in the midst of them,* [referring to the Tabernacle].

(Fol. 3a) People say: "A pot that belongs to partners is neither cold nor warm."

(Fol. 13b) R. Acha, the son of R. Chanina, said: "It is revealed and known to Him who spoke and created the world, that there was none like R. Meier in his generation [in wisdom and learning]; why then did they not determine the Halacha (Law) according to his opinions? Because his associates were unable to fathom his ultimate conclusion; for he could say of a thing levitically unclean, that it was clean and give reasons that made it appear so; and of a clean thing, he would say it was unclean and give reasons which made it appear so." We are taught that "His name was not R. Meier but R. Nehorai.[3] Why was he called R. Meier? Because he caused the eyes of the wise to brighten with his words."

Rabbi said: "The reason that I am more acute [in wisdom] than my fellow-students is because I have seen R. Meier in the back, [when he was lecturing]. Had I seen him face to face, I would have been still more

## ·מבוי פרק ראשון

(דף ב) אשכחן מקדש מקדיש דאיקרי משכן ומשכן דאיקרי מקדש. בשלמא מקדש דאיקרי משכן דכתיב (ויקרא כו) ונתתי משכני בתוכם. אלא משכן דאיקרי מקדש מנא לן. אילימא מהא דכתיב (במדבר י) ונסעו הקהתים נושאי המקדש והקימו את המשכן עד בואם (שם ע"ב) ההוא בארון כתיב. אלא מהכא (שמות כה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם:

(דף ג) אמרי אינשי קדרה דשותפי לא קרירא ולא חמימא:

(דף יג ע"ב) א"ר אחא בר חנינא גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שאין בדורו של ר"מ כמותו ומפני מה לא קבעו הלכה כמותו מפני שלא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו. שהיה אומר על טמא טהור ומראה לו פנים ועל טהור טמא ומראה לו פנים. תנא לא ר"מ שמו אלא ר' נהוראי שמו ולמה נקרא שמו ר"מ שהיה מאיר עיני חכמי' בהלכה. ולא נהוראי שמו אלא ר' נחמי' שמו ואמרי לה ר"א בן ערך שמו. ולמה נקרא שמו רבי נהוראי שמנהיר עיני חכמים בהלכה. אמר רבי האי דמחדדנא מחבראי דחזיתיה לר"מ מאחוריה ואילו חזיתיה מקמאי הואי מחדדנא

1) The treatise of *Erubin* dwells upon community laws and continuity limitations: Walking on the Sabbath without the city limits is not permitted to exceed more than 2,000 yards on any side unless an *Erub*, consisting of certain edibles, is deposited before the Sabbath to remain in that place over the next day, by which act one transfers his abode to that place, and his movements on the Sabbath are measured from that depository as the centre. Regarding community limitations see Chapter two, Note 6.

2) In the future tense. The Tabernacle had already been in existence at that time, it therefore must refer to the Temple.

3) *Nehora* means "bright."

acute; for it is written (Is. 30, 20.) *But thy eye shall see thy teacher.*"

R. Abuhu said in the name of R. Jochanan: "R. Meier had a disciple named Sumchus, who used to assign to each levitically unclean thing forty-eight reasons for its being unclean; and to each clean thing forty-eight reasons for its being clean."

We are taught that there was once a pious disciple in Jamnia who could prove a reptile to be clean by one hundred and fifty [sham] reasons.[4]

R. Abba, in the name of Samuel, said: "The schools of Shammai and Hillel were at variance for three years: the one party contending that 'the *Halacha* is in accordance with our views,' and the other party contending likewise, 'the *Halacha* is in accordance with our views.' Then came a *Bath-Kol* (a Heavenly voice) and said 'Both, these and those are the words of the living God, but the Halacha is according to the school of Hillel.'" Since both these and those were the words of the living God, what was the merit of the school of Hillel that the *Halacha* should be fixed according to their opinions? The reason was that its disciples were gentle and submissive [for while they rested upon their own decision], they also studied those opinions maintained by the school of Shammai; and moreover, they even mentioned the words of the school of Shammai before mentioning their own words. As we are taught (in a Mishnah): "When one sists with his head and the greater part of his body within the *Succah* but has his table within his house, the school of Shammai says 'It is wrong'; the school of Hillel says 'It is proper.' The school of Hillel said to the school of Shammai, 'Did it not happen once, that the elders of the school of Shammai and the elders of the school of Hillel visited R. Jochanan b. Hachoranith and they found him sitting with his head and the greater part of his body within the *Succah,* but his table in the house? Hence we have the precedent that makes it proper.' To which the school of Shammai answered: 'You cannot use this incident as evidence because they did say to him, 'If thou hast always been accustomed to do so then thou hast never fulfilled the commandment of *Succah*.'" [During this conversation the Hillelites mentioned the name of Shammai before mentioning their own words]. This teaches us that he who

4) A reptile is unclean. See Lev. 11, 14.

טפי דכתיב (ישעיה ל) והיו עיניך רואות את מוריך. א"ר אבהו א"ר יוחנן תלמיד אחד היה לו לר"מ וסומכוס שמו שהיה אומר על כל דבר ודבר של טומאה מ"ח טעמי טומאה ועל כל דבר ודבר של טהרה מ"ח טעמי טהרה. תנא תלמיד ותיק היה ביבנה שהיה מטהר את השרץ בק"ן טעמים. אמר רב אני אדון ואטהרנו ומה נחש שממית וכו':

א"ר אבא אמר שמואל ג' שנים נחלקו ב"ש וב"ה הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו יצתה בת קול ואמרה להם אלו ואלו דברי אלהים חיים הן והלכה כדברי ב"ה. וכי מאחר דאלו ואלו דברי אלהים חיים מפני מה זכו ב"ה לקבוע הלכה כמותן. מפני שנוחין ועלובין היו ושונין דבריהם ודברי ב"ש. ולא עוד אלא שמקדימין דברי ב"ש לדבריהם כאותה ששנינו מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין. אמרו ב"ה לב"ש לא כך היה מעשה שהלכו זקני ב"ש וזקני ב"ה לבקר את ר' יוחנן בן החורנית ומצאוהו יושב ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית. אמרו להן בית שמאי משם ראיה אף הן אמרו לו אם כך היית נוהג לא קיימת מצות סוכה מימיך.

humbles himself, the Holy One, praised be He! will raise; and whosoever exalts himself, the Holy One, praised be He! will abase. Whoso pursueth greatness, greatness will flee from him; and whoso fleeth from greatness, greatness will pursue him. And whoso forces time, will, in return, be forced by the time; but to him who gives way to time (yielding patiently to circumstances), time will give way.

Our Rabbis taught: "For two and a half years the school of Shammai disputed with the school of Hillel. One side claimed that it would have been much better had man not been created, and the other side claimed that 'It is far better that man has been created than if he had not been created.' At the end of that period, they counted the number of opinions; it was found that the majority held that it would have been much better had man not been created, but that since he had been created it behooved him to examine his actions, and according to others, to be careful of his actions."

(Fol. 14a) Our Rabbis taught that: "The sea which Solomon made[5] was as large as one hundred and fifty *Mikvaoth*."[6] Now, let us see what the size of a *Mikva* is? Forty *Seah*,[7] as we are taught, *Then shall he bathe his whole body in water* (Lev. 15, 16), i. e., In water of a *Mikva; His whole body* (Ib.), i. e., so much water shall be used that it shall cover the whole body. How much does that require? A square cubic by three cubics in height. And the Rabbis have estimated the quantity of the water in a *Mikva* to be forty *Seah*.

ללמדך שכל המשפיל עצמו הקב"ה מגביהו וכל המגביה עצמו הקב"ה משפילו וכל המחזר אחר הגדולה גדולה בורחת ממנו וכל הבורח מן הגדולה גדולה מחזרת אחריו וכל הדוחק את השעה שעה דוחקתו וכל הנדחה מפני השעה שעה עומדת לו. ת"ר שתי שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל הללו אומרים נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא והללו אומרים נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו ואמרי לה ימשמש במעשיו:

(דף יד) תני רבי חייא ים שעשה שלמה היה מחזיק ק"ן מקוה טהרה. מכדי מקוה הוי ארבעים סאה כדתניא (ויקרא טו) ורחץ (שם ע"ב) במים, במי מקוה. כל בשרו, מים שכל גופו עולה בהן, וכמה הן, אמה על אמה ברום ג' אמות. ושיערו חכמים מי מקוה מ' סאה.

(דף יז) ת"ר מחנה היוצאת למלחמת הרשות מותרים בגזל עצים יבשים. ר"י בן תימא אומר אף חונים בכ"מ ובמקום שנהרגין שם נקברים:

## CHAPTER TWO

## עושין פסין פרק שני

(Fol. 18b) R. Jeremiah b. Elazar said: "Only a part of a man's praise should be said in his presence, but the entire praise in his absence." Only a part of the praise [due him should be said] in his presence, as it is written (Gen. 7, 1.) *For thee I have seen righteous before me in this generation;* and the entire praise in his absence, as it is written (Ib. 6, 9.) *A just, perfect man in his generation.* R. Jeremiah b. Elazar said further: "What is the meaning of the passage (Gen. 8, 11.) *And lo! a plucked olive leaf was in her mouth?* The dove said unto the Holy

(דף יח ע"ב) ואמר רבי ירמיה בן אלעזר אומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו. מקצת שבחו בפניו דכתיב (בראשית ז) כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה וכולו שלא בפניו דכתיב (שם ו) איש צדיק תמים היה בדורותיו. וא"ר ירמיה בן אלעזר מאי דכתיב (שם ח) והנה עלה זית טרף בפיה אמרה יונה לפני הקב"ה רבש"ע יהיו

5) A water reservoir of copper in the form of a sea. See I Kings 7, 44.
6) The ritual bath of purification is called *Mikvah.*
7) A measure.

מזונותי מרורין כזית ויהיו מסורין בידך ואל יהיו מתוקין כדבש ותלוין ביד בשר ודם. כתיב הכא טרף בפיה וכתיב התם (משלי ל) הטריפני לחם חוקי:

וא"ר ירמיה בן אלעזר כל בית שנשמעין בו ד"ת בלילה שוב אינו נחרב שנאמר (איוב לה) ולא אמר איה אלוה עושי נותן זמירות בלילה. וא"ר ירמיה בן אלעזר מיום שחרב בית המקדש דיו לעולם שישתמש בשתי אותיות שנאמר (תהלים קנ) כל הנשמה תהלל יה. וא"ר ירמיה בן אלעזר נתקללה בבל נתקללו שכיניה, נתקללו שומרון נתברכו שכיניה. נתקללה בבל נתקללו שכיניה דכתיב (ישעיה יד) ושמתיה למורש קיפוד ואגמי מים, נתקללה שומרון נתברכו שכיניה דכתיב (מיכה א) ושמתי שומרון לעי השדה (דף יט) למטעי כרם:

ואמר רבי ירמיה בן אלעזר ג' פתחים יש לגיהנם אחד במדבר ואחד בים וא' בירושלים. במדבר דכתיב (במדבר טז) וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה. בים דכתיב (יונה-ב) מבטן שאול שועתי שמעת קולי. בירושלים דכתיב (ישעיה לא) אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלים ותנא דבי ר' ישמעאל אשר אור לו בציון זו גיהנם ותנור לו בירושלים זו פתחה של גיהנם. ותו ליכא והאמר רבי מוריון

One, praised be He! 'Sovereign of the universe, let my food be even as bitter as the olive leaf, but direct from your hand, and not from the hand of a mortal man, although it may be as sweet as honey.'" How do we know that the word *Teref* (plucked) indicates food? For it is here written, *Teref* (plucked) *in her mouth,* and it is written there (Pr. 30, 8.) *Hatrifeni*[1] (let me eat) *the bread appointed to me.*

R. Jeremiah b. Elazar said further: "A house, where the words of the Torah are heard even at night shall never be destroyed, it is said (Job 35, 10.) *But the man who filleth the night with song, saith not, 'Where is God, my maker.'*"

R. Jeremiah b. Elazar said further: "Since the destruction of the Temple, it is sufficient for [the men of] the world to use only two letters[2] [of the Holy Name, instead of four], as it is said (Ps. 150, 6.) *Let every thing that hath breath, praise the Lord Hallelujah.*"

R. Jeremiah b. Elazar said further: "When Babylon was cursed, it was a curse to its neighbors also; but when Samaria was cursed the neighbors were blessed because of it. When Babylon was cursed, it was a curse to its neighbors also, as it is written (Is. 14, 23.) *I will also make it a possession for the hedgehog, and pools of water;* whereas when Samaria was cursed, its neighbors were blessed, as it is written (Micha 1, 6.) *Therefore will I change Samaria into stone heaps on the field, into plantations of vineyards* [that could be put to use]."

(Fol. 19a) R. Jeremiah b. Elazar said further: "Gehenna has three entrances: one in the desert, one in the sea, and one in Jerusalem. In the desert, as it is written, (Num. 16, 33) *And they went down, they, and all that appertained to them, alive into the pit.*[3] In the sea, as it is written (Jonah 2, 3.) *Out of the depth of the grave have I cried, and Thou hast heard my voice.*[4] In Jerusalem, as it is written (Is. 31, 9.) *Who hath a fire in Zion, and a furnace in Jerusalem.*" In the academy of Ishmael it was taught that a fire in Zion refers to Gehenna. And are there no more entrances to Gehenna? Has not R. Muryun, in the name of R. Joshua b. Levi, said, and according to others, Rabba

1) *Teref* and *Hatrifeni* are of the same origin.
2) The Divine Name with the letters in which it is written is a quadrilateral. A half, the first two letters, are used in the last letters of the word *Halleluyah.*
3) See the next paragraph that Gehenna has seven names including those mentioned here.
4) He was within a fish in the sea.

אריב"ל ואמרי לה תנא רבה בר מוריון בדבי רבן יוחנן בן זכאי ב' תמרים יש בגי בן הנם ועולה עשן מביניהם וזו היא ששינו ציני הר הברזל כשרות וזו היא פתחה של גיהנם. דלמא היינו דירושלים:

b. Muryun taught, in the school of R. Jochanan b. Zakai: "There are two palm-trees in the valley of Ben Hinnom from which a smoke arises; and this was meant when we are taught that 'The palm-trees of Mt. Barzel are properly used [for the *Lulab* on the Tabernacle festival], and at this place is the gate of Gehenna.' [Hence there is another gate besides the three previously mentioned.] "It must be the same one that was mentioned as the gate of Jerusalem."

אמר ריב"ל ז' שמות יש לו לגיהנם ואלו הן שאול ואבדון ובאר שחת ובור שאון וטיט היון וצלמות וארץ תחתית. שאול דכתיב (יונה ב) מבטן שאול שועתי שמעת קולי. אבדון דכתיב (תהלים פח) היסופר בקבר חסדך אמונתך באבדון. באר שחת דכתיב (שם טז) כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת. ובור שאון וטיט היון דכתיב (שם מ) ויעלני מבור שאון מטיט היון וגו'. צלמות דכתיב (שם קז) יושבי חושך וצלמות. וארץ תחתית גמרא הוא. ותו ליכא והא איכא גיהנם. גי שעמוקת כגיהנם שהכל יורדין לה על עסקי חנם. והאיכא תפתת דכתיב (ישעיה ל) כי ערוך מאתמול תפתה. ההוא שכל המתפתה ביצרו נופל שם. גן עדן אמר ר"ל אם בארץ ישראל הוא בית שאן פתחה ואם בערביא הוא בית גרם פתחה אם בין הנהרות הוא דורמסקנית פתחה. בבבל אביי משתבח בפירי דעבר ימינא. רבא משתבח בפירי דהר פניא:

R. Joshua b. Levi said: "Gehenna has seven names;[5] Grave, Place of Destruction, Dungeon. Horrible Pit, Miry Clay, Shadow of Death, and Subterranean Land. Grave, as it is written (Jonah 2, 3.) *Out of the depth of the grave have I cried.* Place of Destruction, as it is written (Ps. 88, 12.) *Shall thy kindness be related in the grave, and thy righteousness in the place of destruction?* Dungeon, as it is written (Ib. 16, 10.) *For Thou wilt not abandon my soul to the grave; Thou wilt not suffer thy pious to see dungeon.* And Horrible Pit, and Miry Clay, as it is written (Ib. 40, 3.) *And he brought me up out of the horrible pit, and of the miry clay.* Shadow of Death, as it is written (Ib. 107, 10.) *Such as sit in darkness and in the shadow of death;* and it is known by tradition under the name of Subterranean Land." Is there no other name [for Gehenna]? Behold, there is also *Gei Hinom?* This means only a valley which is as deep as Gehenna and to which people go to practice lewdness. There still remains the name, *Topheth,* as it is written (Is. 30, 33.) *For already of old is Topheth made ready.* This means that whoever is persuaded by his evil impulse, will fall in there.

Concerning the locality of Paradise, Resh Lakish said: "If it is in Palestine, its gate must be in the city of Beth Shean, [since it yields the best fruits]; If Paradise is situated in Araby then its gate is in the city of Beth Gerem [the most productive spot]. And if it is between the rivers it must be in Damaskanun."

In Babylon, Abaye would praise the fruit growing on the other side of the Euphrates and Rabba would praise the fruit of the City of Harphania.

(דף כ"א) ואמר רב חסדא דרש מרי בר מר

(Fol. 21a) R. Chisda said that Mari b.

5) The names of Gehenna mentioned here may have the meaning that the failures of man are the result of various causes. The passages which indicate the various names, refer indirectly to the different failures to which humanity is subject to. The same meaning may be applied to the next paragraph treating of Paradise.

Mar expounded: "What is meant by the passage (Jer. 24, 1.) *The Lord caused me to see, and behold, there were two baskets of figs, like the figs that ripen first;* (Ib. b) *and the other basket had very bad figs, which could not be eaten, they were so bad,* i. e., the good figs represent the truly righteous and the bad figs represent the grossly wicked. You will perhaps say, that their [the grossly wicked] prospect [of returning to God] is gone and their outlook is frustrated, therefore it is said (Songs 7, 14.) *The mandrakes give forth their smell,* i. e., these and those are destined to give forth a good smell."

Rabba expounded: "What is the meaning of the passage (Ib. ib. ib.) *The mandrakes give forth* (*their*) *smell?* This refers to the youth of Israel who have not sinned; *And at our doors are all manner of precious fruits,* (Ib.) refers to the virgins of Israel who inform their husbands when they approach the period of their menstruation, or, who are very modest and live respectably before their marriage; *New and also old; O my friend, these have I laid up for Thee* (Ib.), i. e., The Congregation of Israel said before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, many restrictions did I impose upon myself beyond those which Thou hast imposed upon me, and have observed them carefully.'"

R. Chisda said to one of his disciples who reviewed before him the Agada according to its orders: "Hast thou not heard what is meant by the passage (Ib. 7, 14.) *New and also old; O my friend, these have I laid up for thee.*" The disciple answered: "It refers to both kinds of commandments; those that are easy and those that are difficult to observe." Are we to assume that the Torah was given in sections, at different periods [that it refers to new and to old]? "But," said the disciple, "one refers to the Biblical ordinances and the other refers to the *Sopharic* (Rabbinical) ordinances."

Rabba expounded: "What is the meaning of the passage (Ecc. 12, 12.) *But more than all this. my son take warning to thyself, the making of many books would have no end?* This means: My son, be careful in the observance of the *Sopharic* ordinances even more than the Biblical; for while the Biblical commandments are merely positive and prohibitive laws[13] [without any special punishment for their transgression], the *Sopharic*

מ"ד (ירמיה כד) הראני ה' והנה שני דודאי תאנים מועדים לפני היכל ה' וגו' הדוד האחד תאנים טובות מאד כתאני (ע"ב) הבכורות אלו הצדיקים גמורים הדוד תאנים רעות אלו רשעים גמורים. ושמא תאמר אבד סברם ובטל סכויים ת"ל הדודאים נתנו ריח אלו ואלו עתידים שיתנו ריח. דרש רבא מ"ד (שה"ש ז) הדודאים נתנו ריח אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא. ועל פתחינו כל מגדים אלו בנות ישראל שמגידו' פתחיהן לבעליהן. ל"א שאוגדות פתחיהן לבעליהן. חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך אמרה כנ"י לפני הקב"ה רבש"ע הרבה גזרות גזרתי על עצמי יותר ממה שגזרת עלי וקימתים. א"ל ר"ח לההוא מרבנן דהוה קא מסדר אגדתא קמיה מי שמיע לך חדשי' גם ישנים דודי צפנתי לך מאי היא. א"ל אלו מצות קלות ומצות חמורות. א"ל וכי תורה פעמים פעמים נתנה. אלא הללו דברי תורה והללו דברי סופרים. דרש רבא מ"ד (קהלת יב) ויותר מהמה בני הזהר עשות ספרים הרבה אין קץ בני הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה שדברי תורה יש בה עשה ולא תעשה ודברי סופרים כל העובר על ד"ס חייב מיתה

commandments, if neglected, involve capital punishment. One might say perhaps, that if it be true that these are so important, then why were they not put down in writing? The passage therefore says [in answer] (Ib.) *The making of many books would have no end.*"

Our Rabbis taught: "It once happened that R. Akiba was confined in a prison and R. Joshua Hagarsi was his attendant. Every day they brought in water with a measure. One day the keeper of the prison finding very much water said to R. Joshua: 'What a lot of water thou hast brought to-day? Dost thou need it to soak the walls of the prison?' He poured out one-half and left the other half. When R. Joshua reached R. Akiba, the latter said to him: 'Joshua, dost thou not know that I am old and my very life depends upon thy life?' R. Joshua then related what had happened. 'Give me water to wash my hands,' said R. Akiba. 'Why,' answered R. Joshua, 'there is barely sufficient water to drink, let alone with which to wash the hands.' Then R. Akiba said to him: 'What am I to do? He who neglects to wash his hands is guilty of a sin involving capital punishment by Heaven. It is better for me that I should die by my own act [from hunger] than to act contrary to the opinion of my associates.' It is related that he did not taste anything till they brought him water and he washed his hands. When the sages heard of this incident they said: 'If he was so strict in his old age, how strict must he have been when young? and if so strict in prison [where it was hard to obtain], how much more strict must he have been in his own home?' "

R. Juda said in the name of Samuel: "When Solomon ordained the law concerning Erubin[6] and that of washing the hands before meals, a *Bath-Kol* (heavenly voice) came forth and said *My son, if thy heart be wise, my heart shall rejoice, even mine.* (Pr. 23, 15). *Become wise my son, and cause my heart to rejoice, that I may give an answer to him that reproacheth me* (Ib. 27, 11)."

Raba expounded: "What is meant by the passage (Songs 7. 14.) *Come, my friend, let us go forth into the field,* etc? Thus said the Congregation of Israel before the Holy One. praised be He! 'Sovereign of the universe, judge me not, like the inhabitants

שמא תאמר אם יש בהן ממש מפני מה לא נכתבו אמר קרא (קהלת יב) עשות ספרים הרבה אין קץ:

ת"ר מעשה ברבי עקיבא שהיה חבוש בבית האסורים והיה רבי יהושע הגרסי משרתו בכל יום ויום היו מכניסין לו מים במדה פעם אחת מצאו שומר בית האסורין א"ל היום מימיך מרובין שמא לחתור בית האסורין אתה צריך. שפך חציין והניח חציין. כיון שהגיע אצל ר"ע. אמר לו יהושע אי אתה יודע שזקן אני וחיי תלויין בחייך. סח לו כל אותו המאורע. א"ל תן לי מים ליטול ידי. אמר לשתות אין מגיעין ליטול ידים מגיעין. אמר לו ומה אעשה שחייבין עליהן מיתה בידי שמים. מוטב שאמות מיתת עצמי ואל אעבור על דעת חברי. אמרו לא טעם כלום עד שהביאו לו מים ונטל ידיו. וכששמעו חכמים בדבר אמרו ומה בזקנותו כך בילדותו על אחת כמה וכמה. ומה בבית האסורים כך בביתו על אחת כמה וכמה. אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שתקן שלמה עירובין ונטילת ידים יצתה בת קול ואמרה (משלי כג) בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני. ואומר (שם כז) חכם בני ושמח לבי ואשיבה חרפי דבר:

דרש רבא מאי דכתיב (שיר ז) לכה דודי נצא השדה וגו' (ע' פירש"י שם) אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אל תדינני

כיושבי כרכים שיש בהם גזל ועריות ושבועת שוא ושבועת שקר אלא נצא השדה בוא ואראך ת"ח שעוסקין בתורה מתוך הדוחק. נלינה בכפרים אל תקרי בכפרים אלא בכופרים אראך בני עשו שהשפעת להם טובתך וכפרו בך. נשכימה לכרמים אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. נראה אם פרחה הגפן אלו בעלי מקרא. פתח הסמדר אלו בעלי משנה. הנצו הרמונים אלו בעלי תלמוד. שם אתן את דודי לך שאראך כבודי וגדולת שבח בני ובנותי:

אמר רב המנונא מאי דכתיב (מ"א ד) וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף מלמד שאמר שלמה על כל דבר ודבר של תורה שלשת אלפים משל ועל כל דבר ודבר של סופרים היה אומר אלף וחמשה טעמים. דרש רבא מאי דכתיב (קהלת יב) ויותר שהיה קהלת חכם עוד למד דעת את העם דאגמריה בסימני טעמא ואסברה במאי דדמי ליה. (שם) ואזן וחקר תיקן משלים הרבה אמר עולא אמר רבי אלעזר בתחלה היתה התורה דומה לכפיפה שאין לה אזנים עד שבא שלמה ועשה לה אזנים. (שיר ה) קווצותיו תלתלים. אמר רב חסדא אמר מר עוקבא מלמד שיש לדרוש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות. (שם)

of the large cities who practice amongst them rapine, licentiousness, swearing in vain, and false swearing. But come out into the field, and we shall show Thee many scholars who study the Torah although they are in very poor circumstances'; *let us spend the night in the villages;* (Ib.) do not read *Bakfarim* (in the villages), but read it *Bakofrim* (who disbelieve in Thee). This means 'Come with us and we shall show Thee, the children of Esau upon whom Thou hast showered Thy blessings and who still disbelieve in Thee.' *Let us get up early to the vineyards,* (Ib.) refers to the houses of prayer and the houses of study; *Let us see if the vine has blossomed,* (Ib.) refers to those who read the Holy writ; *Whether the young grapes have opened,* refers to those who study the Mishnah; *Whether the pomegranates have budded,* refers to those who study the *Talmud; There will I give thee my love;* i. e., there I shall show Thee my honor and the worthiness of the praise of my sons and daughters [who adhere to Thy religion.]"

R. Hamnuna said: "What is the meaning of the passage (I Kings 5, 12.) *And he spoke three thousand proverbs and his songs were a thousand and five.* It is intended to teach that Solomon uttered three thousand proverbs for each and every word of the Torah; and for each and every word of the *Sopharim* (Rabbinical), he assigned a thousand and five reasons."

Rabba expounded: "What is the meaning of the passage (Ecc. 12, 9.) *And in addition to the fact that Koheleth was wise, he also continually imparted knowledge to the people,* i. e., he supplied the Holy writ with Massoritic text and he explained the different forms by means of examples and provers; *Yea, he gave good heed, and sought out, and set in order many proverbs.* Ulla, in the name of R. Elazar, explained it: "Previous to the time of Solomon the Scripture was like a basket without handles, that cannot be grasped; and when Solomon came, he affixed the necessary handles."

*His locks are like waving foliage* (Son. 5, 13.). R. Chisda, in the name of Mar Ukba, said: "We infer from this that from every stroke of the letter [contained in the Torah] a mass of laws and ordinances can

6) The carrying of objects on the Sabbath in a court where there are several houses occupied by different tenants is forbidden. However, if the tenants contribute their share towards a dish which is deposited in one of the dwellings, by this act all the dwellings are considered as common to all (one *Reshuth*), and thereby permits the carrying of objects on the Sabbath from one to the other, and also across the court. This act is called *Erub* and was introduced by King Solomon.

be derived; *Black as a raven,* i. e., with whom do you find the beauty of the Torah? (Fol. 22a) With him who arrives early and stays late in the house of study."[7] Rabba said: "With him who blackens himself as a raven." Raba said: "With him who becomes as hard-hearted toward his family as a raven is toward its young." An instance of this is that of R. Adda b. Mathna, who wanted to go to the house of study to learn; and when he was asked by his wife, "what shall I do with the little ones?" he answered: "Are the water-plants in the marshes all gone [wherewith they could support themselves]."

*And repayeth those that hate Him, to his face, to destroy him,* (Deu. 7, 10). R. Joshua b. Levi said: "Were it not for the passage. it would be impossible to make such an assertion; for this is as if the Lord is like unto a mortal who carries a heavy burden and wants to throw it away [in order to be rid of it]." *He will not delay, to him who hateth Him* (Ib.), R. Ela said: "To His enemies he delayeth not punishment, but he delayeth the reward to the strictly righteous, and this is what is intended by R. Joshua b. Levi. who said: 'What is the meaning of the passage (Ib. ib. 11.) *Which I command thee this day to do them.* i. e., to-day it is to be fulfilled, but to-morrow it could not be fulfilled; to-day it is to be fulfilled but the reward shall be paid to-morrow [in the future world].'"

R. Haggai, and according to others, R. Samuel b. Nachmeini said: "What is meant by the passage (Ex. 34, 6.) *Slow to angers* (in the plural). It should have been *slow to anger,* i. e., *Slow to anger* to the wicked and *slow* [to pay the reward] to the righteous."

שחורות כעורב במי אתה מוצאן במי (דף כב) שמשכים ומעריב עליהם בבית המדרש. רבה אמר במי שמשחיר פניו עליהם כעורב. רבא אמר במי שמשים עצמו אכזרי על בניו ועל בני ביתו כעורב. כי הא דרב אדא בר מתנא הוה קא אזיל לבי רב אמרת ליה דביתהו ינוקי דידך מאי אעביד להו. אמר לה מי שלימו קורמי באגמא:

(דברים ז) ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו אריב"ל אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו כביכול כאדם שנושא משאוי על פניו ומבקש להשליכו ממנו. לא יאחר לשונאו א"ר אילא לשונאו הוא דלא יאחר אבל מאחר הוא לצדיקים גמורים. והיינו דא"ר יהושע ב"ל מ"ד (שם) אשר אנכי מצוך היום לעשותם היום לעשותם ולא למחר לעשותם היום לעשותם ולמחר ליטול שכרן. א"ר חגי ואיתימא ר"ש בר נחמני מ"ד (שמות לד) ארך אפים ארך אף מבעי ליה. אלא ארך אפים לרשעים וארך אפים לצדיקים:

## CHAPTER THREE

## בכל מערבין פרק שלישי

(Fol. 41a) It is taught that after the death of Rabban Gamaliel, R. Joshua came and sought to nullify the former's decrees. R. Jochanan b. Nuri then arose and said: "We see that the body always follows the head; as long as Rabban Gamaliel lived, we followed his decisions, now that he is dead, thou wanteth to repeal his words. Joshua! We will not listen to thee! The Halacha has been fixed long ago according to the

(דף מא) תניא לאחר פטירתו של רבן גמליאל נכנס ר' יהושע להפר את דבריו עמד רבי יוחנן בן נורי על רגליו ואמר חזי אנא דבתר רישא גופא אזיל כל ימיו של רבן גמליאל קבענו הלכה כמותו עכשיו אתה מבקש

7) *Shechoroth* (black) is to be read *Shacharith* (morning). *Ka'oreb* (raven) is to be read *Ka'ereb* (evening). In both cases the words are slightly changed.

לבטל דבריו יהושע אין שומעין לך שכבר נקבעה הלכה כר"ג, ולא היה אדם שערער בדבר כלום. בדורו של ר"ג עביד כר"ג בדורו של רבי יוסי עביד כרבי יוסי:

opinion of Rabban Gamaliel [and so it must remain]." And there were none to contradict him. [Hence we see that the decree of Rabban Gamaliel was accepted and not that of R. Joshua.] In the generation of Rabban Gamaliel, his opinion was followed. but in the generation of R. Joshua, the opinion of R. Joshua prevailed.

## מי שהוציאוהו פרק רביעי

## CHAPTER FOUR

תנו רבנן שלשה דברים מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו. ואלו הן. עובדי כוכבים ורוח רעה. ודקדוקי עניות. למאי נפקא מיניה למיבעי עלייהו רחמי. ג' אין רואין פני גיהנם ואלו הן. דקדוקי עניות. וחולי מעיים, והרשות. ויש אומרים אף מי שיש לו אשה רעה. ואידך אשה רעה מצוה לגרשה. ואידך זמנין דכתובתה מרובה ולא מצי לגרש לה. א"נ יש לו בנים ממנה ואינו יכול לגרשה למאי נפקא מינה לקבולי מאהבה. ג' מתים כשהם מספרים ואלו הן. חולי מעיים. וחיה. והדרוקן. למאי נ"מ למשמושי להו זוודתא:

(Fol. 41b) Our Rabbis taught: "Three things cause a man to disregard his own sense and the will of his Creator, viz.. idolatry, an evil spirit, and the stress of poverty." For what purpose do the Rabbis tell us this? In order that we shall pray to God to deliver us from such evils.[1]

Three classes of people will never see Gehenna: viz., those who suffer from the stress of poverty; those who suffer from stomach troubles, and those who suffer from creditors. According to some, there is also another group. including him who has a bad wife. But the first *Tana* holds that a bad wife could be divorced. The second *Tana,* however, contends that the last may happen in spite of his desire to divorce, either because the return of dowry is demanded and he cannot pay it, or because of their children [whom he does not wish to be disgraced]. For what purpose do the Rabbis tell us this? In order that one should accept such troubles with resignation.

Three classes of people are likely to die suddenly; viz.. he who has stomach disease; a woman in confinement, and he who suffers from dropsy. For what purpose do the Rabbis inform us of that? In order that we may prepare the death garments for the sick.[2]

תניא שפופרת היתה לו לר"ג שהיה מביט וצופה בה אלפים אמה ביבשה וכנגדם אלפים אמה בים הרוצה לידע כמה עומקו של גיא מביא שפופרת ומביט בה וידע כמה עומקו של גיא והרוצה לידע כמה גובהו של דקל ימדוד קומתו וצלו וצל קומתו וידע כמה גובהו של דקל:

(Fol. 43b) We are taught that Rabban Gamaliel had a tube, through which, when he looked, he could distinguish objects at a distance of two thousand cubits, upon land as well as upon sea. Whoever desired to find out the exact depth of a valley, looked through his tube and ascertained its exact depth. Likewise if one wanted to ascertain the height of a palm tree. he would use this tube, by measuring its shadow and comparing it with the shadow cast by a man, whose height is known.

1) Although they committed a crime, we ought not to outcast them, but pray for their relief.
2) And the sick, seeing this, will pray to God for mercy.

(Fol. 45a) R. Juda, in the name of Rab, said: "If heathens besieged a town inhabited by Israel, the latter were not permitted to meet them with war implements on the Sabbath." We have also a Baraitha to the same effect: "If idolaters besieged," etc. In what case do these words apply? When the enemy came because of monetary matters; but if their coming involve human lives, they should be met [even on the Sabbath] with implements of war. If the enemy invaded towns near the boundary [of Palestine] they should be met with implements of war [on the Sabbath] even if the invasion does not involve danger of life, but involves the robbery of even such a common article as straw." R. Joseph b. Minyumi said in the name of R. Nachman: "Babylon is considered [in respect to meeting an invasion with war implements on the Sabbath] as a city near the boundary."-This refers only to Neharde'a.

R. Dostai of Biri expounded: "What is meant by the passage (I Sam. 23, 1.) *Then they told David, saying, 'Behold, the Philistines are fighting against Ke'ilah, and they are plundering the threshing-floors'?* We are taught that Ke'ilah was a city situated near the boundary and the invaders came solely for the purpose of seizing straw and hay, as it is written *They are plundering the threshing-floors;* it is also written (Ib. ib. 2.) *Thereupon David asked counsel of the Lord. saying, 'Shall I go and smite among these Philistines?' And the Lord said unto David, 'Go and smite among the Philistines and deliver Ke'ilah.'* Now, what did David ask of the Lord? Shall we assume that he asked whether he was permitted to go out against the Philistines or not? This should have been asked of the court tribunal, at that time sitting in Ramathi and of which Samuel [the prophet] was the head. We must therefore conclude that he asked of the Lord whether he would succeed or not. This conclusion can also be proved from [the reply given them] which is written there, *Go and smite among the Philistines and deliver Ke'ilah.* [This indicates that the Lord meant to secure David's success.] The conclusion is therefore accepted.

אמר רב יהודה אמר רב עכו"ם שצרו על עיירות ישראל אין יוצאין עליהם בכלי זיין ואין מחללין עליהם את השבת. תנ"ה עכו"ם שצרו וכו׳ בד"א כשבאו על עסקי ממון אבל באו על עסקי נפשות יוצאין עליהן בכלי זיין ומחללין עליהן את השבת ובעיר הסמוכה לספר אפילו לא באו על עסקי נפשות אלא על עסקי קש ותבן יוצאין עליהן בכלי זיין ומחללין עליהן את השבת. א"ר יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ובבל כעיר הסמוכה לספר דמיא ותרגומא נהרדעא. דרש רבי דוסתאי דמן בירי מ"ד (שמואל א כג) ויגידו לדוד לאמר הנה פלשתים נלחמים בקעילה והמה שוסים את הגרנות תנא קעילה עיר הסמוכה לספר היתה והם לא באו אלא על עסקי תבן וקש דכתיב והמה שוסים את הגרנות וכתיב וישאל דוד בה׳ לאמר האלך והכיתי בפלשתים האלה ויאמר ה׳ אל דוד לך והכית בפלשתים והושעת את קעילה. מאי קא מיבעיא ליה אילימא אי שרי אי אסיר הרי ב"ד של שמואל הרמתי קיים אלא אי מצלח אי לא מצלח דיקא נמי דכתיב לך והכית בפלשתים והושעת את קעילה ש"מ:

## CHAPTER FIVE

(Fol. 53a) Rab and Samuel give different explanations for the *cave of Machpelah.* One said: "It was called so because it was built as two houses, one within the other"; the other said: "It is built like a house and an upper story." It is quite right according to the one who said it was built like a house and an upper story, that it should be called *Machpelah* [which means double] but as to the other who says that it was built of a house within a house, why then should it be called *Machpelah?* Because our couples are lying there, viz., Adam and Eve; Abraham and Sarah; Isaac and Rebecca; Jacob and Leah. [Therefore it is called *Machpelah*].

*Unto Mamrei the city of Arba* (Gen. 25, 29.) R. Isaac said: "The city of four couples."

R. Jochanan said: "For eighteen days I lived with R. Oshiya, the great and learned nothing from him except one thing concerning this Mishnah, namely: the Mishnah should be read *Keitzad Me'abrin* (how shall the boundaries of a town be extended), with an *Alef.*" Is this so? Did not R. Jochanan say, "Twelve disciples had R. Oshiya, the great, and during the eighteen days I lived with them, I became thoroughly acquainted with the hearts of each and every one of them, and also the wisdom of every one." [Hence he learned more than one thing.] If you wish, you may say that he learned the hearts and the wisdom of each and every one, but he learned nothing in the Talmud; and if you wish. you may say that from the disciples he did learn many things, but from R. Oshiya, he learned only the one thing mentioned. If you wish, also, you may say he means that he learned but one thing concerning the Mishnah, but aside from that, he learned many other things.

R. Jochanan said further: "When we were studying the Torah with R. Oshiya, the great, we sat four in number, four to one cubit."

Rabbi said: "When we were studying Torah with R. Elazar b. Shamua, we used to sit six in number, six to one cubit."

R. Jochanan said further: "R. Oshiya, the great, was as great in his generation as was R. Meier in his generation. Just as the associates of R. Meier's generation could not

## כיצד מעברין פרק חמישי

(דף נג) מערת המכפלה רב ושמואל חד אמר שני בתים זה לפנים מזה. וחד אמר בית ועלייה על גביו. בשלמא למאן דאמר ב׳ בתים זה על גב זה היינו דכתיב מכפלה, אלא למ״ד ב׳ בתים זה לפנים מזה מאי מכפלה. שכפולה בזוגות. (שם כח) ממרא קרית הארבע אמר רבי יצחק קרית ארבע זוגות אדם וחוה אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולאה. א״ר יוחנן י״ח ימים גדלתי אצל ר׳ אושעיא ברבי ולא למדתי ממנו אלא דבר אחד ממשנתנו כיצד מאברין את הערים באל״ף. איני והא א״ר יוחנן י״ב תלמידים היו לו לר׳ אושעיא ברבי י״ח ימים גדלתי ביניהן ולמדתי לב כל אחד ואחד וחכמת כל אחד ואחד. לב כל אחד ואחד וחכמת כל אחד ואחד גמר גמרא לא גמר. ואבע״א מינייהו דידהו גמר מיניה דידיה לא גמר. ואבע״א דבר אחד במשנתנו קאמר:

ואמר ר׳ יוחנן כשהיינו למדים תורה אצל ר׳ אושעיא (ברבי) היינו יושבים ד׳ ד׳ באמה. אמר רבי כשהייתי לומד תורה אצל ר׳ אלעזר בן שמוע היינו יושבים ו׳ ו׳ באמה. א״ר יוחנן ר׳ אושעיא ברבי בדורו כר׳ מאיר בדורו מה ר״מ בדורו לא עמדו חבריו

foretell his final decision [regarding any Halacha,] so also the associates of R. Oshiya, the great, could not foretell his final decision."

R. Jochanan said also: "The hearts of the first sages were as broad as the gate of the *Ulam*;[1] and that of the latter sages were as broad as the gate of the *Heichal*;[2] but our hearts are as narrow as the eye of a very fine needle." Who are called the first? R. Akiba [and all such as he]; and the last sages? R. Elazar b. Shamua [and all such as he]. Others say: "The first sages are [like] R. Elazar b. Shamua, and the last sages [like] R. Oshiya, the great; and we are as narrow as the eye of a very fine needle." Abaye said: "It is like driving a peg into a hard wall; thus are we, so far as the knowledge of the *Talmud* is concerned."[3] Raba said: "We are like a finger pushed into a cake of wax so far as reasoning is concerned."[4] R. Ashi said: "And it is as easy for us to forget what we learn as it is to put a finger in the opening of a cave."

R. Juda, in the name of Rab said: "The Torah endured with the Judeans, who paid strict attention to the exact language which they received from their teacher; but with the Galileans, who paid no atttention to the exact language as they received it from their teacher, the Torah did not endure." Does this depend upon paying strict attention to the exact language? It means that because the Judeans quoted the exact words of their teachers, they were enabled to make signs and marks on every law, and thus preserve it. The Galileans, however, who did not quote the exact language of their teachers, were unable to place signs on the laws and consequently forgot them. If you please, you may say that the Judeans studied from one teacher and therefore remembered what they learned; but the Galileans had many teachers and consequently did not retain anything. Rabina said: "The Judeans studied the treatise [with others, after they knew it themselves], and therefore they retained them. But the Galileans did not study the treatise with others, and in consequence, forgot it; David [the King] studied with others, but Saul did not study with others. Of David, who studied with others, it is writ-

על סוף דעתו אף ר' אושעיא (ברבי) לא עמדו חבריו על סוף דעתו. וא"ר יוחנן לבן של ראשונים כפתחו של אולם ושל אחרונים כפתחו של היכל ואנו כמלא נקב מחט סדקית. מאן ראשונים ר' עקיבא. אחרונים ר"א בן שמוע. א"ד ראשונים ר"א בן שמוע אחרונים ר' אושעיא ברבי. ואנו כמלא נקב מחט וכו'. אמר אביי ואנן כי סיכתא בגודא לגמרא. אמר רבא ואנן כי אצבעתא בקירא לסברא. אמר רב אשי ואנן כי אצבעתא בבירא לשכחה:

אמר רב יהודה אמר רב בני יהודה שהקפידו על לשונם נתקיימה תורתן בידן בני גליל שלא הקפידו על לשונם לא נתקיימה תורתן בידן. מידי בהקפידא תליא מלתא. אלא בני יהודה דהוו דייקי לישנא ומתנחי להו סימני נתקיים תלמודן בידן בני גליל דלא דייקי לישנא ולא מתנחי להו סימני לא נתקיים תלמודן בידן. איבעית אימא בני יהודה גמרי מחד רבה נתקיימה תורתם בידם בני גליל דלא גמרי מחד רבה לא נתקיים תורתם בידם. רבינא אמר בני יהודה דגלו מסכתא נתקיים תלמודן בידן. בני גליל דלא גלו מסכתא לא נתקיים תלמודן בידן. דוד גלי מסכתא שאול לא גלי מסכתא. דוד דגלי מסכתא כתיב ביה (תהלים

1) The vestibute of the Temple. Its gate was 20 cubits wide.
2) The Temple. Its gate was ten cubits wide.
3) So is the labor of impressing tradition on our memories.
4) As little as remains on the finger which has been pulled out of wax, so little of the Torah remains with us

ten (Ps. 119, 74.) *Those that fear Thee will see me and be rejoiced.* But of Saul, who did not teach others, it is written (I Sam. 14, 47.) *And wheresoever he turned himself, he caused terror.*"

(Ib. b) R. Jochanan said further: "Whence do we know that the Holy One, praised be He! forgave Saul [for the sin of killing the priests of Nob]?[5] It is said (I Sam. 28, 19.) *And to-morrow shalt thou and thy sons be with me,* i. e., with me in the same abode."[6]

R. Joshua b. Chananjah said: "During my life I was frustrated once by a woman, once by a boy and once by a little girl. What was the instance with the woman? At one time I resided at the house of a woman. At the table she set before me a plate of beans; the first time, I ate the entire portion, leaving nothing [on the plate]. The second time, I also ate it all up and left nothing. The third time, she made it too salty and after tasting it, I stopped and left it untouched. Whereupon the woman said to me: 'Rabbi, why dost thou not eat?' I replied, 'I have already eaten during the day.' 'Thou shouldst have eaten less bread,' she remarked to me, and continued, 'Rabbi, perhaps because thou didst not leave any *Pe'ah*[7] the first time? For have not the sages said that Pe'ah should not be left in the pot [with the cook] but it shall be left in the plate when the mess is served? [You therefore, left it now to include all three occasions.]" What was the incident with the girl? I was once walking on a road near a field and seeing a trodden path which ran across the field, I took that path. A little girl who stood nearby said to me: "Rabbi, art thou not walking in a meadow?' To which I replied: 'Is this not a trodden path?' Yea, cried she, 'such robbers as thou art have made it a trodden path.' What was the incident with the boy? Once I was walking on the road and noticing a boy sitting near the cross-road I asked him: 'Which road leads to the city?' And the boy answered: 'This road is a long road, nevertheless a short one; but that one is a short road, and at the same time, a long one.' I took the short road, which was at the same time, a long one. When I came near the

קיט) יראיך יראוני וישמחו. שאול דלא גלי מסכתא כתיב ביה (שמואל א יד) ובכל אשר יפנה (שם ע"ב) ירשיע. וא"ר יוחנן מנין שמחל לו הקב"ה על אותו עון שנאמר (ש"א כא) מחר אתה ובניך עמי עמי במחיצתי:

אמר רבי יהושע בן חנניא מימי לא נצחני אדם אלא אשת תינוק ותינוקת. אשה מאי היא פעם אחת נתארחתי אצל אכסניא אחת ועשתה לי פולין פעם ראשונה סעדתי ולא שיירתי כלום. שניה סעדתי ולא שיירתי כלום. שלישית הקדיחתו במלח. כיון שטעמתי משכתי ידי הימנו. אמרה לי רבי מפני מה משכת ידיך הימנו. אמרתי לה כבר סעדתי מבעוד יום. אמרה לי היה לך למשוך ידך מן הפת. אמרה לי רבי שמא לא הנחת פאה בראשונה ולא כך אמרו חכמים אין משיירין פאה באילפס אבל משיירין פאה בקערה. תינוקת מאי היא פעם אחת הייתי מהלך בדרך והיתה דרך עוברת בשדה והייתי מהלך בה אמרה לי תינוקת אחת רבי לאו שדה הוא. אמרתי לה לא בדרך כבושה אני מהלך. אמרה לי לסטים שכמותך כבשוה. תינוק מאי הוא פעם אחת הייתי מהלך בדרך וראיתי תינוק אחד שהיה יושב על פרשת דרכים אמרתי לו בני באי זה דרך נלך לעיר. אמר לי זו ארוכה וקצרה וזו קצרה וארוכה. הלכתי בקצרה

5) See I Sam. 22, 11-19.
6) Since he was in the same abode with Samuel the prophet, his sin must have been forgiven by God.
7) See Lev. 18, 9, that if one reap the harvest he must leave a corner of his field unreaped for the poor. This is called *Pe'ah.*

city, I found it so surrounded, at its entrance, by gardens and parks, that I had to turn back to the place whence I had started. I said to the child: 'My son, hast thou not said that this road is the short one?' Whereupon he answered me: 'Rabbi, did I not also tell thee that it was, at the same time, a long one?' I then kissed him on his head and said: 'Happy art thou, Israel, that all thy children are wise, large and small."

R. Jose, the Galilean, was walking on the road when he met Beruriah (the wife of R. Meier), and he asked of her: "Which way must I take to the city of Lud?" She replied: "Thou Galilean fool! Did not our sages say 'Thou shouldst not converse long with a woman'? Thou shouldst have asked 'Which is the way to Lud?'"

Beruriah once found a certain disciple who studied in silence (Fol. 54a). Scornfully, she said: "Is it not thus written (II Sam. 23, 5.) *Set in order with all and preserved,* i. e., If set in order with all, the two hundred and forty-eight members of the body—it will be preserved in the heart."

We are taught that R. Eliezer b. Jacob had a disciple who studied in silence. but that after three years he forgot all that he had learned.

We are taught that R. Eliezer b. Jacob had a disciple who was judged by God as deserving of being burnt, but the sage said: "Let him live, since he was an attendant to a great man."

Samuel said to R. Juda: "Keen scholar, open thy mouth when thou readeth, open thy mouth when thou studieth, so that thou mayeth live long and the Torah will endure with thee; as it is said (Pr. 4, 22.) *For they are life unto those that find them, and to the whole body a healing;* read not *Lemotza'eihem* (that finds them) but read it *Lemotzi'eihem* (who utters them) with the mouth."[8]

Samuel said to R. Juda: "Keen scholar, snatch and eat, snatch and drink for the world which we are to leave is like a wedding banquet [ which passes quickly]."[9]

Rab said to R. Hamnuna: "My son, if thou hast means then live according to them, for there is no enjoyment in the grave; and death does not linger, [it may come suddenly]. If thou wilt say 'I shall leave the means for my children,' who will tell thee in the

וארוכה. כיון שהגעתי לעיר היו מקיפות לה גנות ופרדסים. חזרתי לאחורי. אמרתי לו בני לא כך אמרת לי זו קצרה. אמר לי רבי ולא כך אמרתי לך קצרה וארוכה. נשקתיו על ראשו ואמרתי לו אשריכם ישראל שכולכם חכמים אתם מגדולכם ועד קטניכם. רבי יוסי הגלילי הוה קא אזיל באורחא אשכחה לברוריה אמר לה באי זו דרך נלך לעיר לוד. אמרה ליה גלילי שוטה לא כך אמרו חכמי' אל תרבת שיחה עם האשה היה לך לומר באי זו ללוד:

(דף נד) ברוריה אשכחתיה לההוא תלמידא דהוה קא גרים בלחישא בטשה ביה ואמרה ליה לאו הכי כתיב (שמואל ב כג) ערוכה בכל ושמורה אם ערוכה ברמ"ח איברים של אדם שמורה בלב אם לאו אינה משתמרת. תנא תלמיד אחד היה לו לר' אליעזר (בן יעקב) שהיה שונה בלחש לאחר ג' שנים שכח תלמודו. תנא תלמיד אחד היה לו לר' אליעזר (בן יעקב) שנתחייב שריפה למקום אמרו הניחו לו שאדם גדול שימש. א"ל שמואל לרב יהודה שיננא פתח פומך קרי פתח פומך תני כי היכי דתוריך חיין ותתקיים בידך שנאמר (משלי ד) כי חיים הם למוצאיהם ולכל בשרו מרפא. אל תקרי למוצאיהם אלא למוציאיהם בפה. אמר ליה שמואל לרב יהודה שיננא חטוף אכול חטוף ואישתי דעלמא דאזלינן מיניה לבי הלולא דמי. אמר ליה רב לרב המנונא בני אם יש לך היטב לך כי אין בשאול תענג ואין למות התמהמה ואם תאמר אניח

8) *Motzei* has two meanings, "to find" and "to bring forth."
9) While you have the means enjoy it for you do not know how long a man lives.

grave? Children of man are like the grass of the meadow; some are blossoming and others are fading."

R. Joshua b. Levi said: "One who walks on a road and has no companion, shall study the Torah; for it is said (Pr. 1, 9.) *For a wreath of grace are they;* if a man have a headache, let him study the Torah, for it is said (Ib. ib. ib.) *Are they unto thy head;* if a man have a sore throat, let him study the Torah, for it is said (Ib. ib. ib.) *And necklaces for thy neck;* if a man have stomach sickness, he shall study the Torah, for it is said (Ib. 3, 8.) *It will be healthy to thy body,* if a man is sick with rheumatism, he shall study the Torah, for it is said (Ib. ib. ib.) *And marrow to thy bones;* if a man is sick in all or any part of his body, he shall study the Torah, for it is said (Ib. 4, 22.) *And to the whole body a healing.*"

R. Juda, the son of R. Chiya, said: "Come and see how the nature of the Holy One, praised be He! differs from that of mortal man. The nature of mortal man is that if a man prescribes a remedy, it may benefit one and injure another; but the Holy One, praised be He! gave the Torah to all Israel, as a remedy for all, and for the whole body, as it is said (Ib. ib. ib.) *And to the whole body a healing.*"

R. Ami said: "What is meant by the passage (Ib. 22, 18.) *For it is a pleasant thing if thou keep them within thy bosom, if they be altogether firmly seated upon thy lips,* i. e., when are the words of the Torah a pleasant thing? If thou keepeth them within thy bosom. And when canst thou keep them in thy bosom? If they are firmly seated upon thy lips."[10] R. Zeira said: "We know from the following: (Ib. 15, 23.) *A man hath joy by the answer of his mouth; and how good is a word spoken at the proper time!* i. e., when has a man joy? If his mouth is able to answer [a question]." R. Isaac said: "We deduce the above from the following (Deu. 30, 14.) *But the word is very nigh unto thee, in thy mouth, and in thy heart, that thou mayest do it,* i. e., when is the word nigh unto thee? If it is in thy mouth and in thy heart to do it." Raba said: "We deduce the above from the following (Ps. 21, 3.) *The longing of his heart hast Thou given him and the request of his lips*

לבני חוק בשאול מי יגיד לך. בני אדם דומין לעשבי השדה הללו נוצצין והללו נובלין:

א"ר יהושע בן לוי המהלך בדרך ואין לו לויה יעסוק בתורה שנא' (משלי א) כי לוית חן. חש בראשו יעסוק בתורה שנא' (שם) הם לראשך. חש בגרונו יעסוק בתורה שנא' (שם) וענקים לגרגרותיך. חש בבני מעיים יעסוק בתורה שנא' (שם ג) רפאות תהי לשרך. חש בעצמותיו יעסוק בתורה שנא' (שם) ושקוי לעצמותיך. חש בכל גופו יעסוק בתורה שנא' (שם ד) ולכל בשרו מרפא. אמר רב יהודה בריה דר' חייא בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם. מדת ב"ו נותן לחבירו סם יפה לזה וקשה לזה. והקב"ה נותן תורה לישראל סם חיים לכל גופן שנא' ולכל בשרו מרפא. אמר רב אמי מאי דכתיב (שם כב) כי נעים כי תשמרם בבטנך יכונו יחדו על שפתיך אימתי דברי תורה נעימים כי תשמרם בבטנך; ואימתי תשמרם בבטנך בשעה שיכונו יחדו על שפתיך. רבי זירא אמר מהכא (שם טו) שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעתו מה טוב אימתי שמחה לאיש בשעה שמענה בפיו. רבי יצחק אמר מהכא (דברים ל) כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו אימתי קרוב אליך הדבר מאד בזמן שבפיך ובלבבך לעשותו. רבא אמר מהכא (תהלים כא) תאות לבו נתת לו וארשת שפתיו כל מנעת סלה

10) As above, this also refers to the fact that when learning a man shall pronounce the words with his lips, not merely think of them.

*hast thou not withheld, Selah,* i. e., when hast Thou given him the request of his heart? If the request was not withheld by his lips, Selah."

Raba raised the following contradictory question: "It is written (Ib. ib. ib.) *The longing of his h e a r t hast Thou given him;* [even without praying]; and immediately following, *And the request of his l i p s hast Thou not withheld, Selah.* And he answered thus: If the man has merited it, the longing of his heart is given him without requesting it; but if he has not merited it, he must first request it before it is granted to him."

In the school of R. Eliezer b. Jacob it was taught: "Wherever we find *Netzach, Selah, Va'ed,* forming the conclusion of a passage, it signifies that it will be forever, without interruption." As for *N e t z a c h,* it is written (Is. 57, 16.) *For not to eternity will I contend, neither will I be wroth (Lanetzath) forever.*[11] As for *S e l a h,* it is written (Ps. 48, 9.) *As we have heard, so have we seen, in the city of the Lord of Hosts, in the city of our God; God will establish it forever, Selah;* as for *V a' e d,* it is written (Ex. 15, 18.) *The Lord will reign forever, and ever (Va'ed).*

R. Elazar said: "What is the meaning of the passage (Pr. 1, 9.) *And necklace around thy neck,* i. e., just as a necklace is loose around the neck and is not seen, all the time [as when the wearer is bending down, so is it with a man. If he is not constantly seen in the streets or markets, but sits at home and studies] he will retain his learning; but if otherwise, he will not retain his learning."

R. Elazar said: "What is meant by the passage (Songs 5, 13.) *His cheeks are as a bed of spices,* i. e., if a man makes himself as a garden bed upon which every one treads [extremely modest], and just as the spices give enjoyment to others [so he teaches others], then his learning will endure with him; but if otherwise his learning will not endure with him."

R. Elazar said also: "What is meant by the passage (Ex. 31, 18.) *Tables of stone,*[12] i. e., If a man makes his jaws as [untiring in repeating lessons as] a stone that cannot be defaced when trodden upon, his learning will then endure with

אימתי תאות לבו נתת לו בשעה שארשת שפתיו בל מנעת סלה. רבא רמי כתיב תאות לבו נתת לו וכתיב וארשת שפתיו בל מנעת סלה. זכה תאות לבו נתת לו לא זכה ארשת שפתיו בל מנעת סלה. תנא דבי רבי אליעזר בן יעקב כל מקום שנא' נצח סלה ועד אין לו הפסק עולמים. נצח דכתיב (ישעיה נז) כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף. סלה דכתיב (תהלים מח) כאשר שמענו כן ראינו בעיר ה' צבאות בעיר אלהינו אלהים יכוננה עד עולם סלה ועד דכתיב (שמות טו) ה' ימלוך לעולם ועד. א"ר אלעזר מ"ד (משלי א) וענקים לגרגרותיך אם משים אדם את עצמו כענק זה שרף לצואר ונראה ואינו נראה תלמידו מתקיים בידו:

אמר רבי אלעזר מ"ד (שה"ש ה) לחייו כערוגת הבושם אם משים אדם עצמו כערוגה זו שהכל דשין בה וכבושם הזה שהכל מתבשמין ממנו תלמודו מתקיים ואם לאו אין תלמודו מתקיים. וא"ר א מאי דכתיב (שמות לא) לוחות אבן אם משים אדם לחייו כאבן זו שאינה נמחית תלמודו מתקיים בידו ואם לאו

11) The expression used here for eternity is *Netzach.*
12) *Tables* is used here in the "plural" and *stone* in the "singular."

him; otherwise, his learning will not endure with him."

R. Elazar said further: "What is the meaning of the passage (Ib. 32, 16.) *The writing of God, engraved upon the tables,* i. e., if the first tables had not been broken, the Torah would not have been forgotten by Israel."[13] R. Acha b. Jacob said: "No nation on the earth could have had power over him; for it is said 'engraved upon the tables.' Do not read Charuth (engraved) but read it *Cheiruth* (liberty.")

R. Mathna said: "What is meant by the passage (Num. 21, 18.) *And from the wilderness of Mathanah,* i. e., if a man makes himself as a wilderness, upon which everybody treads, his learning will endure with him; otherwise his learning will not endure with him."

Raba, the son of R. Joseph b. Chama was not on good terms with R. Joseph. Upon the approach of the Day of Atonement, Raba said: "I will go and appease him." So he went to R. Joseph, and found R. Joseph's attendant preparing a cup of wine for his master. "Give it to me and I shall prepare it," said Raba to the attendant. The latter gave the cup to Raba who prepared the wine. As soon as R. Joseph tasted it, he said: "This prepared wine tastes just as if it were prepared by Raba, the son of R. Joseph b. Chama."[14] "It was I who prepared it" explained Raba. R. Joseph then said to Raba: "I shall not permit you to sit down unless you will explain to me the meaning of the following passages (Ib. ib. ib.) *And from the wilderness to Mathanah, And from Mathanah to Nachaliel; and from Nachaliel to Bamoth. And from Bamoth to the valley.* Raba said to him: "[This means that] if a man make himself just as the wilderness upon which everybody treads, the Torah will be given to him as a gift. Since the Torah was given to him as a gift, the Torah will remain with him as an inheritance, as it is said *and from Mathanah to Nachaliel.* Since the Torah will remain with him as an inheritance, he will rise to distinction, as it is said *and from Nachaliel to Bamoth.*[15] But if he exalt himself [with his learning] the Holy One, praised be He! will lower him, as it is said *and from Bamoth to the valley;*

אין תלמודו מתקיים בידו. ואר"א מ"ד (שם לב) מכתב אלהים הוא חרות גו'. אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל. רב אחא בר יעקב אמר אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהן שנאמר חרות על הלוחות אל תקרי חרות אלא חירות:

אמר רב מתנה מ"ד (במדבר כא) וממדבר מתנה אם משים אדם עצמו כמדבר הזה שהכל דשין בו תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו. רבא בריה דרב יוסף בר חמא הויא ליה מילתא לרב יוסף בהדיה כד מטא מעלי יומא דכיפורי אמר איזיל איפייסיה. אזל אשכחיה לשמעיה דקא מזיג ליה כסא אמר ליה הב לי דאימזיג ליה אנא. יהב ליה. מזג ליה. כד טעמיה אמר דמי האי מזגא למזגא דרבא בריה דרב יוסף בר חמא. א"ל אנא הוא. א"ל לא תיתב אכרעיך עד דמפרשת לי להני קראי מ"ד וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות ומבמות הגיא. א"ל אי משים אדם את עצמו כמדבר הזה שהכל דשין בו. תורה נתנה לו במתנה. וכיון שנתנה לו תורה במתנה נחלו אל שנאמר וממתנה נחליאל. וכיון שנחלו אל עולה לגדולה שנאמר ומנחליאל במות. ואם מגיס דעתו הקב"ה משפילו שנא' (שם) ובמות הגיא.

13) For a thing engraved cannot be obliterated.
14) R. Joseph was blindfolded, he therefore discovered it only after he had tasted the wine.
15) *Mathanah* means "gift," *Nachaliel* "inheritance," *Bamoth* "an elevation."

and if he reconsiders his conduct the Holy One praised be He! will raise him again, as it is said (Is. 40, 4.) *Every valley shall be raised.*"

R. Huna said: "What is the meaning of the passage (Ps. 68, 11.) *Thy assembly dwelt therein; Thou didst prepare it with Thy goodness for the afflicted people, O God!* If a man make himself as a wild beast, which devours its prey immediately after killing, so also will the scholar repeat his teaching immediately after he hears it from his teacher until he knows it; or as others explain it, like a wild beast which eats even when in the mud, so will the scholar humiliate himself for the sake of study; thus he will retain his learning, otherwise he will not retain it. If he does so, however, the Holy One, praised be He! Himself will prepare a meal for him as is said immediately following,[16] *Thou didst prepare it with goodness for Thy afflicted, O God.*"

R. Chiya b. Abba, in the name of R. Jochanan said: "What is the meaning of the passage (Pr. 27, 18.) *Whoso guardeth the fig-tree, will eat its fruit.* Why are the words of the Torah likened to a fig-tree? (Ib. b) Just as a fig-tree yields its fruits as often as one searches for it, so does the Torah yield new reasonings as often as a man utters it."

R. Samuel b. Nachmeini said: "What is the meaning of the passage (Ib. 5, 19.) *Let her bosom satisfy thee abundantly at all times.* Why is the Torah compared unto a bosom? Just as the breast supplies milk as often as the suckling touches it, so it is with the Torah; as often as a man utters it he finds taste [new reasoning]." *With her love be thou ravished continually* (Ib.). This refers to R. Elazar b. Pedath; for it is said of R. Elazar b. Pedath that when he was studying the Torah in the lower market of Sephoris, his linen garment was lying in the upper market [and he did not even miss it because he was so preoccupied with his study]. R. Isaac b. Eliezer said: "Once a man attempted to steal [the clothes of R. Elazar b. Pedath] but found a serpent lying on top of them."

In the school of R. Anan it was taught: "What is the meaning of the passage (Judge 5, 10.) *He that rides on white asses,* etc. This refers to the scholars who travel from one town to another town, and from one

ואם חוזר בו הקדוש ב"ה מגביהו שנא' (ישעיה מ) כל גיא ינשא:

אמר רב הונא מאי דכתיב (תהלים סח) חיתך ישבו בה תכין בטובתך לעני אלהים אם משים אדם עצמו כחיה זו שדורסת ואוכלת ואמרי לה שמסרחת ואוכלת תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו. ואם עושה כן הקב"ה עושה לו סעודה בעצמו שנא' (שם) תכין בטובתך לעני אלהים. א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מאי דכתיב (משלי כז) נוצר תאנה יאכל פריה למה נמשלו דברי תורה כתאנה מה תאנה זו (שם ע"ב) כל זמן שאדם ממשמש בה מוצא בה תאנים אף דברי תורה כל זמן שאדם הוגה בהן מוצא בהן טעם:

אמר ר' שמואל בר נחמני מאי דכתיב (שם ה) דדיה ירווך בכל עת למה נמשלו דברי תורה לדד מה דד זה כל זמן שתינוק ממשמש בו מוצא בו חלב אף דברי תורה כל זמן שאדם הוגה בהן מוצא בהן טעם. באהבה תשגה תמיד, כגון רבי אלעזר בן פדת. אמרו עליו על ר"א בן פדת שהיה יושב בשוק התחתון של צפורי ועסק בתורה וסדינו מוטל בשוק העליון של צפורי. אמר ר' יצחק בן אלעזר פ"א בא אדם אחד ליטלו ומצא נחש שרף עליו. תנא דבי רב ענן מ"ד (שופטים ה) רוכבי אתונות צחורות יושבי על מדין והולכי על דרך שיחו. רוכבי

16) See introductory paragraph regarding meals prepared by God.

country to another country to teach the Torah and explain it until it is as clear as noontime. *Ye that sit in Judgment,* (Ib. ib. ib.) refers to those who sit and give verdicts that are really just; *And ye who talk,* (Ib. ib. ib.) refers to those who are versed in the Bible; *On the way,* (Ib.) refers to those who are versed in the Mishnah; *Utter praise,* (Ib.) refers to those who are versed in the study of the Talmud and whose entire conversation is devoted to the Torah."

R. Shizbi said in the name of R. Elazar, b, Azaria: "What is meant by the passage (Pr. 12, 27.) *The indolent roasteth not that which he hath caught in hunting.* He will not live nor last long, the cunning indolent [who strives to study superficially without repeating his learning]." R. Shesheth said: "On the contrary, the cunning indolent will live and last." When R. Dimi came, he said: "This may be likened unto an indolent man who catches birds; if he pinions the wings of each fowl [immediately after he has caught it], he will retain them, otherwise he will not retain them."

Raba, in the name of R. Sechora, who quoted R. Huna, said: "What is meant by the passage (Pr. 13, 2.) *Wealth gotten by vain deeds will be diminished; but he that gathered by close labor will increase it.* If a man studies in mass (too many subjects at a time) his learning will decrease; but if he gathers it slowly (subject by subject) his learning will increase." "This," said Raba, "the Rabbis have studied [and know it] and yet they transgress it." R. Nachman b. Isaac, however, said: "I acted accordingly and retained my learning."

Our Rabbis taught: "What was the method of learning the traditional Torah in the days of Moses? Moses learned it from the mouth of God, then Aaron entered and Moses taught him the chapter; when Aaron had finished, he left the seat of study, taking a seat at the left of Moses, and then his sons entered. Moses then taught them the chapter. When they finished, they departed, Elazar assuming a seat at the left of Moses and Ithamar at Aaron's right. R. Juda says: 'Aaron was always at the right of Moses.' The elder then entered and Moses taught them the same chapter. When the elders were through, they departed and the people entered and Moses taught them the chapter. Thus it is found that Aaron studies the chapter four times, his sons, three times, the

אתונות צחורות אלו ת"ח שהולכים מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה ומבארים אותה כצהרים. (שם) יושבי על מדין שיושבין ודנין דין אמת לאמתו. הולכי אלו בעלי מקרא. על דרך אלו בעלי משנה. שיחו אלו בעלי גמרא שכל שיחתן דברי תורה:

(ע"ב) אמר רב שיזבי משום ר' אלעזר בן עזריה מ"ד (משלי יב) לא יחרוך רמיה צידו לא יחיה ולא יאריך ימים צייד הרמאי. ורב ששת אמר צייד הרמאי יחרוך. כי אתא רב דימי אמר משל לצייד שצד צפרים אם ראשון ראשון משבר את כנפיו משתמר ואם לאו אין משתמר. אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא מ"ד (משלי יג) הון מהבל ימעט וקובץ על יד ירבה אם משים אדם את תורתו חבילות חבילות מתמעטת ואם קובץ על יד על יד ירבה. אמר רבא גמירי לה רבנן להא מילתא ועברי עלה. אמר רב נחמן בר יצחק אנא עבדתא ואתקיים בי:

תנו רבנן כיצד סדר משנה. משה למד מפי הגבורה. נכנס אהרן ושנה לו משה פרקו. נסתלק אהרן וישב לשמאל משה. נכנסו בניו ושנה להם משה פרקן. נסתלקו בניו אלעזר ישב לימין משה ואיתמר ישב לשמאל אהרן. רבי יהודה אומר לעולם אהרן לימין משה הוא חוזר. נכנסו זקנים ושנה להם משה פרקן. נסתלקו זקנים נכנסו כל העם ושנה להן פרקן. נמצא ביד אהרן ארבעה וביד בניו שלשה

elders twice, and the people once. Moses then departed and Aaron studied the same chapter with them all. When Aaron finished, he departed, and his sons studied the chapter with them; after the sons finished, they departed and the elders studied the chapter with the people. It is thus found that every one repeated the chapter four times. 'From this,' says R. Eliezer, 'we learn that it is the duty of a man to repeat a lesson with his disciple four times.' For if Aaron who learned it from Moses and if Moses, who learned it from God Himself, had to repeat the chapter four times, then, surely, an ordinary man who learns from another ordinary man, should repeat it much more frequently."

R. Akiba said: "Whence do we infer that a man must learn the lesson with his disciple until his disciple knows it? It is said (Deu. 31, 19.) *And teach it the children of Israel.* Whence do we know that he must teach him until he knows it? It is said (Ib. ib. ib.) *Put it in their mouths.* Whence do we infer that the he must show him the reasons for every law? It is said (Ex. 21, 1.) *And these are the laws which thou shouldst place before them.*"

Why should not all enter and learn directly from Moses? In order to show honor to Aaron, his chidren and the elders. If that be so, then why should not Aaron enter and learn it from Moses, Aaron's children from Aaron, the elders from Aaron's children, and the people from the elders? Because Moses learned from the Almighty, he was therefore more capable of explaining the Torah.

The master said above: R. Juda says "Aaron was always sitting to the right of Moses." In accordance with whose opinion is the following Baraitha? "When three men are walking on the road the teacher shall walk in the middle, the junior disciple to his right and the senior to his left." Is this not in accordance with R. Juda [who says Aaron was sitting at the right of Moses]? We can say it is in accordance even with the opinion of the Rabbis, yet Aaron occupied his seat to the right of Moses in order to save him trouble [as he occupied the seat at the right of Moses in the beginning, so he remained].

R. Preida had a pupil to whom he had to repeat a lesson four hundred times before he comprehended it. One day the Rabbi was called to perform a meritorious deed, and he repeated his lesson as usual, but this time,

וביד זקנים שנים וביד כל העם אחד. נסתלק משה שנה להם אהרן פרקו נסתלק אהרן שנו להם בניו פרקן נסתלקו בניו שנו להם זקנים פרקן נמצא ביד כל א' וא' ארבעה. מכאן אמר רבי אליעזר חייב אדם לשנות את תלמידיו ד' פעמים וק"ו ומה אהרן שלמד מפי משה ומשה מפי הגבורה ארבעה. הדיוט מפי הדיוט עאכ"ו. רבי עקיבא אומר מנין שחייב אדם לשנות לתלמידו עד שילמדנו שנאמר (דברים לא) ולמדה את בני ישראל ומנין עד שתהא סדורה בפיהם שנאמר (שם) שימה בפיהם. ומנין שחייב להראות לו פנים בה שנא' (שמות כא) ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. ונעיילו כולהו ונגמרו ממשה כדי לחלוק כבוד לאהרן וכבוד לבניו וכבוד לזקנים. וליעול אהרן ליליף ממשה ולעיילו בניו ולילפו מאהרן ולעיילו זקנים ולילפו מבניו. ולעיילו כל ישראל ולילפו מזקנים. משה כיון דמפי הגבורה גמר מכתייעא מלתיה. אמר מר רבי יהודה אומר לעולם אהרן לימין משה הוא חוזר כמאן אזלא הא דתניא שלשה שהיו מהלכין בדרך הרב באמצע. גדול בימינו וקטן בשמאלו. נימא רבי יהודה היא ולא רבנן. אפילו תימא רבנן ומשום טרחא דאהרן:

רבי פרידא הוה ליה ההוא תלמידא דהוה תני ליה ארבע מאה זימני וגמר.

זימנא הוה בעיוה למלתא דמצוה תנא ליה ולא גמר. א"ל האידנא מ"ש. א"ל מהאי שעתא דאמרו ליה למר איכא מילתא דמצוה אסחתי לדעתאי וכל שעתא אמינא השתא קאי מר השתא קאי מר. א"ל הב דעתך דאתני לך. הדר תנא ליה ארבע מאה זמני אחרינא וגמר. נפקא ב"ק ואמרה ליה ניחא לך דליספו על חייך ארבע מאות שני או דתזכה את ודרך לעלמא דאתי. א"ל בעינא דאזכה אנא ודראי לעלמא דאתי. אמר להן הקדוש ברוך הוא תנו לו א ו :

אמר רב חסדא אין התורה נקנית אלא בסימנין שנא' (דברים לא) שימה בפיהם אל תקרי שימה אלא סימנה. שמעה רב תחליפא ממערבא אזל אמרה קמיה דרבי אבהו אמר אתון מהתם מתניתו לה אנן מהכא מתנינן לה (ירמיה לא) הציבי לך ציונים גו' עשו ציונים לתורה. ומאי משמע דהאי ציון לישנא דסימנא הוא דכתיב (יחזקאל לט) וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון. ר' אלעזר אמר מהכא (משלי ז) ומודע לבינה תקרא עשה מודעים לתורה. רבא אמר עשה מועדים לתורה. (דף נה) והיינו

דאמר רב אבדימי בר דוסא מ"ד (דברי' ל) לא בשמים היא ולא מעבר לים היא

לא בשמים היא שאם בשמים היא אתה צריך לעלות אחריה ואם מעבר לים היא אתה צריך לעבור אחריה. רבא אמר לא בשמים היא לא

the pupil failed to learn it. "Why is it different to-day from any other time?" he asked his pupil. "Because," replied the pupil, "from the moment the master was summoned to discharge another duty, I diverted my attention and every now and then I said unto myself, Soon the master will get up, soon the master will get up [and I was not able to learn]." "Well, then," said the Rabbi to his pupil, "pay attention and I shall teach it to you again." He then repeated the lesson a second four hundred times and the pupil knew it. Whereupon a Bath-Kol came forth and said to R. Preida: "What reward do you want? You may add four hundred years to your life or you and your generation may be merited for the future world." "I wish that I and my generation shall be merited for the future world," responded R. Preida. Whereupon the Holy One, praised be He! said, "Give him both rewards."

R. Chisda said: "Knowledge of the Torah can be acquired only through means of signs;[17] for it is said (Deu. 31, 19.) *Put it in their mouth.* Do not read it *Sima* (put it) but read it *Simana* (its signs)."[18] When R. Tachlipha heard this in the West (Palestine), he told it to R. Abuhu, who said: "Ye derive it from that passage, but we derive it from the following (Jer. 31, 20.) *Set thyself up waymarks,* i. e., set up waymarks to the Torah." Whence do we know that the word *Tziyun* means marks? For it is written (Ez. 39, 15.) *Then when anyone seeth a human bone, he will set up a 'Tziyun' around it."* R. Elazar said: "[We know it] from the following, (Pr. 7, 4.) *And call understanding thy kinswoman,* i. e., make a kinswoman of the Torah." Raba said: [This means] "Set a fixed regular (Fol. 55a) time for the study of the Torah." This also is intended by R. Abdimi b. Dosa, who spoke thus: "What is meant by the passage (Deu. 30, 12.) *It is not in heaven, neither is it beyond the sea. It is not in heaven* means that even if it were in heaven, one would have to ascend to reach it; *neither is it beyond the sea,* i. e., even if it were beyond the sea, one would have to cross the sea to reach it."

Raba said: *"It is not in heaven,* means that knowledge cannot be found in him who exalts himself [in wisdom] as high as the

17) Rubrication by catchwords. They learned by heart and therefore if a scholar puts a sign on each *Halacha* he studies, he will remember it in that way, but if he does not mark them, he is likely to become confused and will forget.

18) The letters *Shin* and *Samach* are interchangable according to grammatical rules. With a *Shin* it means "put it" but with a *Samach,* it means "signs."

heavens; *Neither is it beyond the sea,* means that neither is it with him who considers his opinion as broad as the sea." R. Jachanan said: "*It is not in heaven,* means that it cannot be found among presumptuous men; *Neither is it beyond the sea,* means that it cannot be found among travelling merchants and tradesmen."

(Fol. 56a) R. Juda, in the name of Rab, said: "In a town, that is hilly and has slopes and valleys, both men and cattle will die young." Will die? How can you believe so? But say rather they will become old prematurely. R. Huna, the son of R. Joshua, said: "Those hills between the cities of be-Biri and be-Nari made me old prematurely."

תמצא במי שמגביה דעתו עליה בשמים ולא מעבר לים היא לא תמצא במי שמרחיב דעתו עליה כים. ר' יוחנן אמר לא בשמים היא לא תמצא בגסי הרוח ולא מעבר לים היא לא תמצא בסחרנים ולא בתגרים:

(דף נו) אמר רב יהודה אמר רב כל עיר שיש בה מעלות ומורדות אדם ובהמה שבה מתים בחצי ימיהם. מתים ס"ד אלא אימא מזקינין בחצי ימיהם. אמר רב הונא בריה דרב יהושע הני מולייתא דבי בירי דבי נרש אזקינון:

## CHAPTER SIX

(Fol. 63a) Rabina, while sitting before R. Ashi observed a man tying an ass to a tree on the Sabbath. Rabina admonished the man but the latter paid no attention to him, whereupon Rabina said: "Thou art under ban for this." Rabina then said to R. Ashi: "Can this action of mine be regarded as disgraceful?" [Because I have done it in the presence of you, my teacher.] R. Ashi answered: "*There is no wisdom nor understanding nor counsel against the Lord* (Pr. 21, 30), i. e., whenever the desecration of the name of the Lord is threatened, no regard must be paid to a teacher."

Raba said: "In the presence of his teacher, it is prohibited [for a disciple to decide a legal question] and it involves capital punishment; but in the absence of his teacher [if a disciple does so] it is, of course, prohibited but no capital punishment is involved." And in the absence of his teacher, you say, it does not involve capital punishment. Behold! It is taught that R. Elazar says: "The sons of Aaron did not die for any other sin than that they decided questions of law in the presence of their teacher, Moses. What verse did they interpret? [without asking Moses their teacher:] *And the sons of Aaron the priest, shall put fire upon the latter* (Lev. 1, 7). Thus they said to themselves: 'Although fire is to descend from heaven [upon the altar], it is nevertheless, a virtuous act to bring common fire.'" There was a disciple of R. Elazar, who decided legal questions in the presence of the latter. Whereupon R. Elazar said unto Ema Salmon, his wife: "I

## הדר פרק ששי

(דף סג) רבינא הוה יתיב קמיה דרב אשי חזייה להההוא גברא דקא אסר ליה לחמריה בציניתא בשבתא רמא ביה קלא לא אשגח ביה א"ל להוי האי גברא בשמתא. א"ל כי האי גוונא מי מיתחזי כאפקירותא. א"ל (משלי כא) אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'. כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב. אמר רבא בפניו אסור וחייב מיתה שלא בפניו אסור ואין חייב מיתה. ושלא בפניו לא והתניא ר' אליעזר אומר לא מתו בניו של אהרן אלא על שהורו הלכה בפני משה רבן. מאי דרש (ויקרא א) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אמרו אע"פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט. ותלמיד אחד היה לו לר' אליעזר שהורה הלכה בפניו. אמר לה ר"א לאמא שלום אשתו תמהני אם יוציא זה שנתו. ולא הוציא שנתו. אמרה לו נביא

אתה. אמר לה לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי אלא כך מקובלני כל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה. ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן אותו תלמיד יהודה בן גוריא שמו והיה רחוק ממנו שלש פרסאות. בפניו הוה והא רחוק ממנו שלש פרסאות קאמר ולטעמיך שמו ושם אביו למה אלא שלא תאמר משל היה. א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כל המורה הלכה בפני רבו ראוי להכישו נחש שנאמר (איוב לב) ויען אליהוא בן ברכאל הבוזי ויאמר צעיר אני לימים ואתם ישישים על כן זחלתי ואירא מחוות דעי אתכם. כתיב הכא זחלתי וכתיב התם (דברים לב) עם חמת זוחלי עפר. זעירי א"ר חנינא נקרא חוטא שנאמר בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך. רב המנונא רמי כתיב (תהלים קיט) בלבי צפנתי אמרתך וכתיב (שם מ) בשרתי צדק בקהל רב. כאן בזמן שעירא היאירי קיים כאן בזמן שאין עירא היאירי קיים. א"ר אבא בר זבדא כל המשגר מתנותיו לכהן אחד מביא רעב לעולם שנאמר (ש"ב כ) וגם עירא היאירי היה כהן לדוד וגו'. לדוד הוא דהוי כהן לכולי עלמא לא

wonder if this disciple will live through this year." And the disciple died within that year. So his wife said to R. Elazar: "Art thou a prophet?" "Neither a prophet nor the son of a prophet," was his answer, "but I have a tradition that whoever decides a legal question in the presence of his teacher is guilty of capital punishment." And Rabba b. Chana said that this disciple was Juda b. Guriah and he was three miles away from his teacher, R. Elazar. [Hence it shows that even in the absence of his teacher, deciding legal questions involves capital puishment.'] It was in his teacher's presence. But R. Jachanan said he was three miles away from his teacher! And according to your own opinion [is there not an objection to be raised]? Wherefore was it necessary to state the disciple's name and his father's name? We must say (that these names are given) that we should not construe the above story as a mere parable. [Therefore it stated all the facts and it was indeed decided in the presence of R. Elazar.]

R. Chiya b. Abba, in the name of R. Jochanan, said: "Whoever decides a legal question in the presence of his teacher, deserves to be bitten by a serpent, for it is said (Job 32, 6.) *And Elihu, the son of Barachel, the Buzite, commenced, and said: 'Young am I in days, and ye are very old; therefore I hesitated and feared to show you what I know.'* It is written here vachalti (I feared). and it is written there (Deu. 32, 24.) *With the power of serpents* (*Zochalei*) *that crawl in the dust."* R. Zera said in the name of R. Chanina: "He is to be called sinner, as it is said (Ps. 119, 11.) *In my heart have I treasured up thy saying, in order that I may not sin against thee."*

R. Humnuna raised the following contradictory point: "It is written (Ib.) *In my heart, have I treasured up thy saying,* and it is written (Ib. 40, 10.) *I announce Thy righteousness in the great assembly"*; and he himself explained it: "The former was said when Ira, the Yairite [his teacher], was living, [therefore David did not teach others]; and the latter refers to the time when Ira, the Yairite, was dead."

R. Abba b. Zabda said: "He who sends his [priestly] gifts unto one priest will bring a famine into the world, for it is said (II Sam. 20, 26.) *and Ira, the Yairite, was a priest unto David,* etc. Was he a priest unto David only? Behold he was a priest unto

all Israel also! We must therefore say that it means 'All the priestly gifts were given unto him by David, and immediately following this it is written (Ib. 21, 1.) *And there was a famine for three years in the days of David.*"

R. Elazar said: "He [who decides a legal question in the presence of his teacher] will be deposed from his honorable position, as it is said (Num. 31, 21.) *And Elazar, the priest, said unto the men of the army,"* etc. And although he said that the law was taught to his uncle and not to him, still he was deposed from his honorable position, as it is written (Ib. 27, 28.) *And before Elazar, the priest, shall he (Joshua) stand and he shall ask of him after the Judgment of the Urim before the Lord,* etc. We, how ever, do not find an instance where Joshua ever availed himself of Elazar's help."

R. Levi said: "Whoever decides a legal question in the presence of his teacher, will die childless, for it is written (Num. 11, 28.) *And Joshua ben Nun, the servant of Moses from his youth, answered and said: 'My Lord Moses, forbid them,'* (Ib. b) and it is written (I. Chr. 6, 27.) *Nun, his son, Joshua, his son* [showing that Joshua had no children]." This is in contradiction to the opinion of R. Abba b. Papa, for R. Abba b. Papa said: "Joshua would not have been punished had it not been for the sin that he neglected his family duties for one night, as it is said (Jos. 5, 13.) *And it came to pass, when Joshua was in Jericho,* etc., and it is written (Ib. ib. 14.) *And he said, No; for I am a captain of the host of the Lord; now am I come,* i. e., the angel said to him 'Yesterday you neglected to bring the perpetual afternoon offering and now you are neglecting the study of the Torah.' So Joshua asked the angel, 'In regard to which one did you come?' Whereupon the angel said, 'Now I am come' [i. e., for the neglect of this moment]. Immediately following *And Joshua lodged that night among the people* (Ib. 8, 9); and it is also written (Ib. ib. 13.) *And Joshua went that night into the midst of the valley;* and R. Jochanan said: 'We infer [from the expression 'of the valley'] that Joshua lodged within the profoundness of the law [he studied over night]. And we have a tradition that whenever the holy ark and the *Shechina* rest without its proper place, the Israelites are forbidden to live to-

הוי כהן. אלא שהיה משגר לו כל מתנותיו וכתיב בתריה (שם כא) ויהי רעב בימי דוד שלש שנים. ר' אליעזר אומר מורידין אותו מגדולתו שנאמר (במדבר לא) ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא ואע"ג דאמר לאחי אבא צוה, לי לא צוה אפילו הכי אשכחן דאיענש דכתיב (שם כו) ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו במשפט האורים לפני ה' וגו' ולא אשכחן דאצטריך ליה יהושע:

אמר ר' לוי כל דמותיב מלת קמיה רביה אזיל לשאול בלא ולד שנא' (במדבר יא) ויען יהושע בן נון משרת משה מבחוריו ויאמר אדני משה כלאם וכתיב (ד"ה א"ו) נון בנו יהושע בנו. ופליגא דרבי אבא בר פפא דא"ר אבא בר פפא לא נענש יהושע אלא על שביטל את ישראל מפריה ורביה לילה אחת. שנאמר (יהושע ה) ויהי בהיות יהושע ביריחו וגו' וכתיב (שם) ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי. אמר ליה אמש בטלתם תמיד של בין הערבים ועכשיו בטלתם תלמוד תורה. אמר ליה על איזה מהם באת. אמר ליה עתה באתי. מיד (שם ח) וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק. א"ר יוחנן מלמד שלן בעומקה של הלכה. וגמירי שכל זמן שארון ושכינה שרוין שלא במקומן ישראל אסורין בתשמיש המטה. אמר רב שמואל בר

אויא משמיה דרב גדול תלמוד תורה יותר מהקרבת תמידין שנאמר (שם ח) עתה באתי:

(דף סד) אמר רב יהודה אמר שמואל כל השותה רביעית יין אל יורה. א"ר נחמן לאו מעליא האי שמעתא דהא אנא כמה דלא שתינא רביעתא דחמרא לא צילאי דעתאי. א"ל רבא מ"ט אמר מר הכי והאמר רבי אחא ברבי חנינא מאי דכתיב (משלי כט) ורועה זונות יאבד הון כל האומר שמועה זו נאה ושמועה זו אינה נאה מאבד הונה של תורה. א"ל הדרי בי. אמר רבה בר רב הונא שתוי אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תפלה. שכור אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תועבה. היכי דמי שתוי וה"ד שכור כי הא דר' אבא בר שומני ורב מנשיא בר' ירמיה מדיפתי הוי קמפטרי מהדדי אמעברת דנהר יופתי אמרי נימא מלתא כל חד וחד מינן דלא שמיע ליה לחבריה דאמר מרי בריה דרב הונא אל יפטר אדם מחברו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו. פתח חד ואמר ה"ד שתוי וה"ד שכור. שתוי כל שיכול לדבר בפני המלך. שכור כל שאינו יכול לדבר בפני המלך. פתח אידך ואמר המחזיק בנכסי הגר כיצד יעשה ויקיימו בידו. יקח בהן ס"ת:

gether with their families. [Hence the sin of neglecting family duties.]

R. Samuel b. Avia, in the name of Rab, said: "To study the Torah is a virtue greater than the offering of the perpetual sacrifices, for it is said *Now I am come* [showing he came on account of the latter's sin which was the neglect of studying the Torah]."

(Fol. 64a) R. Juda, in the name of Samuel, said: "He who drinks one-fourth of a *Lug*[1] of wine should not decide any legal question." "This tradition is not a good one," said R. Nachman, "for I know that unless I do drink a quarter of a *Lug* of wine, I feel that my head is not clear." "Why," said Raba to him, "should the master express himself so? Has not R. Acha, the son of R. Chanina, said, 'What is meant by the passage (Pr. 29, 3.) *But he that keepeth company with harlots will lose (his) wealth.*' This means that whoever says one *Halacha* (Law) is beautiful and that the other *Halacha* is not beautiful will lose the wealth of the Torah (he will forget it)." "I take it back," R. Nachman said to him.

Rabba b. R. Huna said: "One who is tipsy should not pray; but if he does pray, his prayer will nevertheless be acceptable. If one is intoxicated, he should not pray; and if he does pray his prayer shall be considered an abomination." When can one be termed tipsy and when intoxicated? This we learn from the incident of R. Abba b. Shumni, and R. Menashia, the son of R. Jeremiah of Diphti, who were taking leave of one another when they were on the boat which crossed the river of Yuphthi. They agreed to let each one say an *Halacha* which should be new to the hearer; for R. Mari, the grand-son of R. Huna b. Abba, said, "A man must not leave his associate otherwise than with a word of *Halacha;* by which he may remember him." So one began thus: "When can one be termed tipsy and when intoxicated? If one would have enough sense to speak to a king, he is merely tipsy; but one who would not have enough sense to converse with a king is called intoxicated." The other replied and said: What shall he who takes possession of the estate of a proselyte [who has no heirs-in-law] do [with the wealth] in order that it may endure with him? Let the possessor buy a Torah (a scroll)."

1) A measure equal to one-fourth of a quart. Hence one-fourth is a sixteenth of a quart.

(Ib. b) We are taught: "It once happened that while Rabban Gamaliel was traveling between Achu and Chezib, mounted on an ass, and R. Ilai was walking behind him, the former saw some loaves lying on the road, and said: Ilai, pick up these loaves from the road. Afterward meeting a Gentile, Rabban Gamaliel said to him: 'Mabagai, take the loaves away from Ilai.' When R. Ilai became acquainted with the Gentile, he asked him: "Whence art thou?" The Gentile answered, "I am from the cities of Burganin." "And what is thy name?" "Mabagai, is my name." "Does R. Gamaliel know thee?" "No," replied the Gentile. From this we understand that Rabban Gamaliel knew the name of the Gentile by Divine Vision, and that three things may be inferred, first, that bread must not be passed by; secondly, that we are guided by the legal status of the majority[2] of wayfarers; and thirdly, the leavened bread belonging to a Gentile, even if it remained over the Passover, may be made use of by Israelites after the Passover. Upon his arrival at Chezib, a man came to Rabban Gamaliel and asked him to nullify a vow. Whereupon R. Gamaliel said to his companions: "Have we drunk one-fourth of a lug of Italian wine?" And they answered: "Yea, we did." "If so," said R. Gamaliel, "then let him follow us, until the effect of the wine shall have passed away." And the man followed them for three mies until they reached a big mountain. As soon as they reached this mountain, Rabban Gamaliel dismounted from the ass, wrapped himself, sat down and nullified the man's vow. From these actions we learn many things, namely: one-fourth of a lug of Italian wine intoxicates a man; that when a man is intoxicated, he must not decide any legal questions; that walking on the road causes the effect of the wine to pass away; and that a vow may not be nullified while riding or walking or standing but only sitting.

R. Shesheth said, in the name or R. Elazar b. Azaria: (Fol. 65a) "I can (by my plea) release the entire world (of Israel) from Divine Judgment, since the destruction of the Temple to this very day, for it is said (Is. 51, 21.) *Therefore hear now this, O thou afflicted, and drunken, but not with wine.* [Hence if all are drunk then

תניא מעשה ברבן גמליאל שהיה רוכב על החמור והיה מהלך מעכו לכזיב והיה רבי אלעאי מהלך אחריו מצא גלוסקין בדרך א"ל אלעאי טול גלוסקין מן הדרך. מצא עובד כוכבים אחד א"ל מבגאי טול גלוסקין הללו מאלעאי. נטפל לו רבי אלעאי א"ל מהיכן אתה. אמר לו מעיירות של בורגנין. ומה שמך. מבגאי שמני. כלום הכירך רבן גמליאל מעולם. א"ל לאו. באותה שעה למדנו שכיוון ר"ג ברוח הקודש. וג' דברים למדנו באותה שעה. למדנו שאין מעבירין על האוכלין. ולמדנו שהולכים אחר רוב עובדי דרכים.
ולמדנו שהולכים אחר רוב עובדי דרכים.
ולמדנו שחמצו של עובד כוכבים אחר הפסח מותר בהנאה. כיון שהגיע לכזיב בא אחד לישאל על נדרו אמר לזה שעמו כלום שתינו רביעית יין האטלקי. א"ל הן. א"ל א"כ יטייל אחרינו עד שיפיג יינינו. וטייל אחריהם ג' מילין עד שהגיע לסולמה של צור כיון שהגיע לסולמה של צור ירד רבן גמליאל מן החמור ונתעטף וישב והתיר לו נדרו. והרבה דברים למדנו באותה שעה: למדנו שרביעית יין האטלקי משכר. ולמדנו שכור אל יורה. ולמדנו שדרך מפיגה את היין. ולמדנו שאין מפירין נדרים לא רכוב ולא מהלך ולא עומד אלא יושב:

אמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה (דף סה) יכולני לפטור את כל העולם כלו מן הדין מיום שחרב בית המקדש ועד עכשיו שנא' (ישעיה נא) לכן שמעי נא זאת עניה ושכורת ולא מיין. מיתיבי שכור מקחו מקח

2) The majority of the members of the caravan that encamped near the town.

ומִמכרו ממכר עבר עבירה שיש בה מיתה ממיתין אותו. מלקות מלקין אותו. כללו של דבר הרי הוא כפקח לכל דבר אלא שפטור מן התפלה. מאי יכולני לפטור דקאמר נמי מדין תפלה. א"ר חנינא לא שנו אלא שלא הגיע לשכרותו של לוט אבל הגיע לשכרותו של לוט פטור מכלום:

אר"ח בר אשי אמר רב כל שאין דעתו מיושבת עליו אל יתפלל שנאמר בצר אל יורה. רבי חנינא ביומא דרתח לא מצלי אמר בצר אל יורה כתיב. מר עוקבא ביומא דשותא לא נפיק לדינא. אמר רב נחמן בר יצחק שמעתא צריכה צילותא כיומא דאסתנא. אמר אביי אי אמרה לי אם קריב כותחא לא תנאי. אמר רבא אי קרצתן כינה לא תנאי. מר בריה דרבינא עבדה ליה אמיה שבעה לבושי לשבעה יומי. אמר רב יהודה לא איברא ליליא אלא לשינתא. אמר ריש לקיש לא איברא סיהרא אלא לגרסא. אמרי ליה לרבי זירא מחדדין שמעתתך. אמר להו דימָמא נינהו. אמרן ליה בנתיה דרב חסדא לרב חסדא לא בעי מר נינום פורתא. אמר לה

they are not responsible.] An objection was made from the following: 'A drunken man's purchase is a valid purchase; his selling is a valid sale; if he has committed a crime which involves capital punishment, he should be executed; if he has committed a crime involving punishment by straps, he should be given lashes; as a general rule, he is, in all respects, considered a sober man with the exception that he is to be free from prayer." [This is in contradiction to the opinion of R. Shesheth, who said in the name of R. Elazar b. Azaria, that a drunken man cannot be judged]. R. Shesheth will say that his statement, 'I can exempt the world from Divine Judgment', also means 'Judgment caused through prayer.'

R. Chanina said: "All the above is said concerning a man who is not as drunk as was Lot,[3] but if he is as drunk as Lot was, then he is exempt from everything."

R. Chiya b. Ashi, in the name of Rab, said: "Whoever has his mind not thoroughly at ease, should not pray, for it is said, *In his affliction shall he not judge*."[4]

On a day when he was in a bad humor, R. Chanina would not pray, saying: "It is written, *In his affliction shall he not judge*." Mar Ukba would not leave for his judicial chamber on a day when a hot southerly wind was blowing.

R. Nachman b. Isaac said: "To decide legal questions, one needs a mind as clear as the day when a north wind is blowing."

Abaye said: "When my mother asked me to bring her a certain mess only, she would confuse me the entire day [and prevent me from studying]."

Raba said: "Even if a flee bit me I could learn no longer."

The mother of Mar, the son of Rabina, made her son seven suits of garments, one for each day.

R. Juda said: "The night was created, only for sleep." But Resh Lakish said: "The night was created only for studying the Torah." The Rabbis praised R. Zeira because his teachings possessed a special brilliance, and he replied: "It is because they were all studied during the day." The daughters of R. Chisda said to their father: "Why does not the master take a nap for a

3) See Gen. 19, 30-38.
4) This quotation has been taken from "Ben Sira," Rashi.

while?" And R. Chisda replied: "Very long days will yet come when they will be short for study, but long for sleep." R. Nachman b. Isaac said: "We are all day-laborers." R. Acha b. Jacob would borrow [hours from the day] and repay them [at night.]

R. Elazar said: "Whoever comes from the road, should not pray for three days for it is said (Ezra 8, 15.) *And I gathered them together to the river that runneth into the Ahava and we encamped there three days; and I looked about among the people.* [Only after three days, was he able to look about among the people]."

The father of Samuel upon coming from a journey would not pray for three days [because his mind was not sufficiently clear[. Samuel himself, would not pray within a house where there was beer, [for the smell of it would confuse his mind]. R. Papa would not pray within a house where there was a mess made of a certain fish [that gives forth a liquid smell].

R. Chanina said: "A man who becomes appeased when under the influence of wine, possesses the qualities of his Creator, for it is said (Gen. 8, 21.) *And the Lord smelled the sweet flavor,"* etc.

R. Chiya said: "Whoever remains clear-minded when drinking, possesses the qualities of the seventy sages."[8]

The word *Yayin* (wine) aggregates the number of seventy and *Sod* (secret) aggregates also the number seventy, i. e., as soon as wine enters, the secrets escape.

R. Chanan said: "Wine was created in this world for no other purpose than to comfort the mournrers, and wherewith to pay the wicked their reward for any good deeds they may have done, as it is said (Pr. 31, 6.) *Give strong drink unto him that is ready to perish, and wine unto those who have an embittered soul."*

R. Chanina b. Papa said: "Any house where wine is not poured like water, cannot be classed among those that are called blessed houses, for it is said (Ex. 23, 25.) *And he will bless thy bread and thy water. Bread* and *water* are placed on a par; just as *bread* mentioned here can be bought with money belonging to the Tithes, so also the *water* should be of the same kind that can

8) See Numbers 11, 16-17.

חשתא אתו יומי דאריכי וקטיני ונינום טובא. אמר ר״נ בר יצחק אנן פועלי דיממא אנן רב אחא בר יעקב יזיף ופרע:

אמר רבי אלעזר הבא בדרך אל יתפלל ג׳ ימים שנאמר (עזרא ח) ואקבצם אל הנהר הבא אל אהוא ונחנה שם ימים שלשה ואבינה בעם. אבוה דשמואל כי אתי באורחא תלתא יומי לא הוה מצלי. שמואל לא מצלי בביתא דאית ביה שכרא. רב פפא לא מצלי בביתא דאית ביה הרסנא. אמר רבי חנינא כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו. שנאמר (בראשית ח) וירח ה׳ את ריח הניחוח וגו׳. אמר רבי חייא המתיישב ביינו יש בו מדעת של שבעים זקנים. יין ניתן בשבעים אותיות וסוד ניתן בשבעים אותיות נכנס יין יצא סוד. אמר רב חנן לא נברא יין בעולם הזה אלא לנחם אבלים ולשלם בו שכר לרשעים שנאמר (משלי לא) תנו שכר לאובד וגו׳. אמר רבי חנן בר פפא כל שאין יין נשפך בביתו כמים אינו בכלל בו׳כה שנא׳

be bought with money belonging to the Tithes.[6] It must therefore, refer to wine; [for water cannot be bought] yet the passage calls it water (Ib. b) to hint that, if it flows in his house like water, then it may be called a blessed house, otherwise it cannot be called so."

R. Ilayi said: "On three occasions a man's character can be recognized; by his wine-cup (when he drinks); by his purse (dealing honestly); and by his anger (seldom getting excited), and according to others, by his laughter also."

(Fol. 85b) Buneis, the son of Buneis, once called on Rabbi. "Make way for one worth one hundred *manehs,*"[7] exclaimed Rabbi. Presently another visitor came in and Rabbi said: (Fol. 86a) "Make way for one worth two hundred *manehs.*" So R. Ishmael pleaded with him saying: "Rabbi, the father of the first-comer, owns a thousand ships at sea and a thousand towns ashore!" "Well," replied Rabbi, "when thou seest his father, tell him not to send his son around the next time with such poor clothes."

Rabbi honored the rich and so also did R. Akiba honor the rich. As Raba b. Mari once preached: *"May he abide forever before God; ordain that kindness and truth may guard him.* (Ps. 61, 8). When *May he abide forever before God?* At the time *that kindness and truth may guard them.*"

(שמות כג) וברך את לחמך ואת מימיך מה לחם שנקח בכסף מעשר אף מים דנקחים בכסף מעשר ומאי נינהו יין וקא קרי להו מים אי נשפך בביתו כמים איכא ברכה ואי לא לא. אמר (שם ע"ב) ר' אלעאי בג' דברים אדם ניכר בכוסו בכיסו בכעסו ויש אומרים אף בשחקו:

(פ"ה ע"ב) בוניום בן בוניום אתה לקמיה דרבי אמר להו פנו מקום לבן מאה מנה. אתא איניש אחרינא אמר להו (דף פו) פנו מקום לבן מאתים מנה. אמר לפניו רבי ישמעאל ברבי יוסי רבי אביו של זה יש לו אלף ספינות בים וכנגדן אלף עיירות ביבשה. א"ל כשאתה מגיע אצל אביו אמור לו אל תשגרהו לפני בכלים הללו. רבי מכבד עשירים ורבי עקיבא מכבד עשירים. כדריש רבא בר מרי (תהלים סא) ישב עולם לפני אלהים חסד ואמת מן ינצרוהו אימתי ישב עולם לפני אלהים בזמן שחסד ואמת מן ינצורוהו:

THE END OF ERUBIN.

סליק לה מסכת ערובין

---

6) See Erubin 26b. that all kinds of victuals may be bought with the proceeds of the second tithes (*Ma'asar Sheni*) except water and salt.

7) A certain weight of silver amounting to one hundred *denarim.*

DAT